

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

DOKTORA TEZİ

**“TÜRKİYE'DE SURİYELİ GÖÇMENLERE
YÖNELİK POLİTİKALAR: DEVLET
KAPASİTESİ VE MEŞRUIYET SORUNU”**

ÖZGÜR ÜZELAKÇİL
2502150240

TEZ DANIŞMANI
Prof. Dr. KIVANÇ ULUSOY

İSTANBUL - 2020

ÖZET
“TÜRKİYE'DE SURİYELİ GÖÇMENLERE YÖNELİK
POLİTİKALAR: DEVLET KAPASİTESİ VE MEŞRUIYET
SORUNU”

ÖZGÜR ÜZELAKÇİL

Çalışmamızın amacı, Türkiye Devleti’nin Suriye Göç Politikasının toplumsal yapının ideolojik, ekonomik, güvenlik ve siyasi boyutları içinde, kapasite ve meşruiyet sorunu yaşayıp yaşamadığını belirlemek olacaktır. Bu açıdan çalışmamızın savı, Türkiye’nin Suriyeli göçmenlere yönelik izlediği politikalarda yönetim ve meşruiyet açığı ile karşılaştığıdır. Bu iki boyutlu açık, toplumsal adalet ve eşitliğin bozulduğunun ve politik kararların zayıfladığının göstergesi olarak; Devletin akut bir altyapısal iktidar eksikliğine işaret etmektedir. Dolayısıyla; gerek yasal gerekse toplumsal rıza geliştirmek konularında, eksiklikleri olduğu görülmüştür.

Araştırmamızın savından yola çıkarak oluşturulan hipotezlerimiz, elde edilen verilerden oluşacak sonucu tahmin etmesine bağlı olarak, alternatif yönlü hipotez şeklinde, belirlenmiştir. Yönlü hipotezlerimiz sırasıyla şöyle ifade edilmiştir. Suriye göç politikasının demokratik bir hazırlanma süreci geçirmesi, değişim talebinin içeriden gelmesi ve haklılığına ilişkin nedenlerin olması ile Devlet Kapasitesinin derecesi arasında bir anlamlı bir ilişki vardır. Kurulan hipotezlerin kabul edilmemesi durumunda, Suriye göç politikasında meşruluk krizi’nin olduğu vurgulanacaktır. Meşruluk krizinin arkasında yatan temel sebep, politik kararların toplumsal adaleti ve eşitlik ilkesini zedelemesi nedeniyle, altyapısal bir güç olarak politik kararların zayıflaması gösterilecektir.

Çalışma, Suriyeli göçmenlere yönelik politikalara Michael Mann’ın Devlet Kapasitesi kuramıyla bakarken; Chantal Mouffe’nin çatışmacı ve Jürgen Habermas’ın müzakereci demokrasi uygulamalarından hareketle de meşruiyet olgusunu, kurama eklemleyerek, katkı sağlamayı hedeflemektedir. Araştırmamızda; karma desenli bir yaklaşımla, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, Türk Kızılay Kurumu ve Dış İşleri Bakanlığı temsilcileriyle, yarı yapılandırılmış mülakatlar yapılmıştır. Akabinde yerleşik vatandaşlar ve Suriyeli sığınmacılar ile İstanbul ili Fatih İlçesi, Mersin İli Mezitli ilçesi ve Kilis il merkezinde anket çalışması yapılmıştır. Son

tahlilde, Suriyelilere yönelik göç politikası, toplanan nitel ve nicel yaklaşıma ait verilerden yola çıkarak, Devlet kapasitesi ve meşruiyet ilişkisini Altyapısal iktidar kavramı üzerinden kurmuştur. Bu kavrama ilişkin ana çatı, Habermas ve Mouffe'nin düşünceleriyle temellendirilmiş ve Devlet kapasitesi ile meşruiyet sorununa yansımaları da Michael Mann'ın öngördüğü toplumsal yapının boyutları içinde değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Geçici Koruma, Devlet Kapasitesi, Altyapısal İktidar, Müzakereci demokrasi, Çatışmacı Demokrasi, Meşruiyet

ABSTRACT

“POLICIES TOWARDS SYRIAN IMMIGRANTS IN TURKEY: THE PROBLEM OF STATE CAPACITY AND LEGITIMACY”

ÖZGÜR ÜZELAKÇİL

The purpose of our study is to determine whether the Syrian Migrant Policy of State of Republic of Turkey has the problem of capacity and legitimacy within the ideological, economical, security and political dimensions of social structure. In this respect, the argument of our study is that Turkey encounters governance and legitimacy deficits in the policies towards Syrian immigrants. This two-dimensional deficit points out a lack of acute infrastructural power of the State as an indication that social justice and equality are broken and political decisions are weakened. Therefore; It has been observed that it has deficiencies in both legal and social consent matters.

Our hypotheses, based on the argument of our research, were determined as alternative directional hypothesis, depending on the prediction of the result that will be composed from the data obtained. Our directional hypotheses are respectively expressed as follows. There is a meaningful relationship between the Syrian immigration policy undergoing a democratic preparation process, the demand for change coming from inside and the reasons for its justification and the degree of State Capacity. If the established hypotheses are not accepted, it will be emphasized that there is a legitimacy crisis in the Syrian immigration policy. It will be shown that the root cause of the legitimacy crisis is the weakening of political decisions as an infrastructural power due to the fact that political decisions damage the principle of social justice and equality.

While the study looks at policies towards Syrian immigrants with Michael Mann's theory of State Capacity; it aims to contribute to the legitimacy phenomenon by adding it to the theory, based on Chantal Mouffe's confrontational and Jürgen Habermas's deliberative democracy practices. In our research; semi-structured interviews were conducted with the representatives of the Directorate General of Migration Management, the Turkish Red Crescent and the Ministry of Foreign Affairs with a mixed pattern approach. Afterwards, a survey was conducted with

resident citizens and Syrian refugees in Fatih district of Istanbul province, Mezitli district of Mersin province and Kilis city center. In the final analysis, the migration policy towards Syrians, based on the data collected on the qualitative and quantitative approach, established the relationship between State capacity and legitimacy through the concept of Infrastructural power. The main framework of this concept is based on the thoughts of Habermas and Mouffe, and its reflection on the problem of State capacity and legitimacy has been evaluated within the dimensions of the social structure that Michael Mann envisaged.

Key Words: Temporary Protection, State Capacity, Infrastructural Power, Deliberative democracy, Confrontational Democracy, Legitimacy

ÖNSÖZ

Bu tez çalışması, Suriyelilere yönelik göç politikasının yürütülmesi esnasında, toplumsal yapının ideolojik, ekonomik, askeri ve siyasi boyutlarına olan etkilerini, Devlet Kapasitesi ve Meşruiyet kavramları üzerinden incelemektedir. Bu analizi yaparken, Devlet Kapasitesi boyutunu Michael Mann'ın Devlet Kapasitesi ve Altyapısal kuramından hareketle ele alırken; Meşruiyet boyutunu ise Jurgen Habermas'ın Müzakereci ve Chantal Mouffe'nin Çatışmacı demokrasi düşünceleri çerçevesinde tartışmıştır. Çalışmamızda, Suriye göç politikasının oluşumu, uygulamaları ve sonuçlarıyla, Devlet kapasitesi kavramı ve Meşruiyet ilişkisi temelinde tartışılabilirliğini sağlayacak olan kavramın Altyapısal iktidar olduğu vurgulanmıştır. Nitel ve nicel toplama veri yöntemleri ile bunları destekleyici literatüre ilişkin kaynaklardan elde edilen bilgilerin harmanlanmasıyla, Türkiye Devleti'nin bir kapasite açığıyla yüzleştiği görülmüştür. Aynı zamanda, maddi ve fiziki kapasite açığı nedeniyle, politik kararlara rızanın gösterilmediği, demokratik bir sürece sahip olmadığı ve politikaların haklılığına ilişkin nedenlere kuşkuyla bakıldığına dair bir sonucun ortaya çıkarak, sığınmacı politikasında bir meşruiyet açığı yarattığı vurgulanmıştır. Bu bulguların yanı sıra, Suriyeliler açısından açık kapı politikasının ve akabinde oluşan topluma uyum sağlayacak iyileştirme çabalarının memnuniyetle karşılandığı tespit edilmiştir. Suriyelilere yönelik göç politikalarının toplumsal yapıda yarattığı etkilerle birlikte; bu krizin uluslararası ilişkiler açısından da etkileri olduğu görülmüştür. Önceleri, Türkiye'nin insani bakış açısıyla sığınmacılara yaklaşımını yansıtan açık kapı politikası, uluslararası camiadan takdir toplamıştır. Ancak sonra karşılaştığı maddi külfet nedeniyle, AB ve BM gibi ulusüstü kuruluşlardan bir yandan maddi yükün paylaşılması istenirken, özellikle AB bu süreci karşılıklı çıkar temelinde sığınmacıları uzakta tutacak politikalarla Türkiye'ye dayattırmaya çalışmıştır. Türkiye, özellikle 18 Mart 2016 tarihli Türkiye-AB arasındaki mutabakat zaptıyla isteklerini sıralasa da, AB bu isteklere gecikmeli veya bekleme stratejisi temelinde yaklaşmıştır. Dolayısıyla, bir tarafta AB'nin dışsallaştırma yaklaşımıyla sığınmacıları sınırlarından uzakta tutma isteği ve diğer tarafta Türkiye'nin vizesiz Avrupa ve tam üyelik için yeni fasıllar açılması isteği karşılıklı olarak sonuçlandırılmamıştır. Buna istinaden, Türkiye, sığınmacıları

Suriye’de Kürt özerk bölgesinin oluşumuna karşı demografik açıdan kullanabileceği bir unsur olarak görmüş ve “Güvenli Bölge” fikri temelinde değerlendirmeye çalışmıştır. Türkiye’nin hem kendi hem de sığınmacıların güvenliği için düşündüğü bu strateji, AB, Rusya ve ABD tarafından kabul görmemiştir. Bu defa sığınmacıları bir başka dış politik araç olarak değerlendirerek, Akdeniz ve Ege’de yer alan adalara yönlendirmesiyle eleştirilmiştir. Sonuç olarak, sığınmacı politikası artık siyasallaşan niteliğiyle uluslararası konularda ele alınan bir konu olmaktan öte, bir araç olarak karşımıza çıkmıştır.

Doktora tez konusunun seçiminde ve kaleme alınma sürecimde beni yönlendiren, motive eden ve titizlikle üzerinde durarak katkıda bulunan çok değerli Hocam ve tez danışmanım Prof.Dr. Kıvanç ULUSOY’a en derin saygı ve teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca; tez çalışmamın başından beri, yaptıkları değerli katkılarının yanı sıra teşvik edici söylemleri ile her zaman yanımda olduklarını hissettiren, yorumlarıyla önümü görmemi sağlayan değerli tez izleme komitesi üyeleri ve hocalarım Prof. Dr. Yeşer Yeşim Özer YÜRÜR’e ve Dr. Öğr. Üyesi Fethi Ufuk ÖZİŞİK’a ayrıca teşekkürü borç bilirim. Doktora çalışmam süresince hem ders aşamasında hem de tez izleme dönemlerinde, emeğini hiçbir zaman esirgemeyen, en yoğun dönemlerinde dahi bilgisi ve tecrübesiyle bizlere katkı veren, sevgili hocam Prof. Dr. Gülay Günlük ŞENESEN’e minnettarlığımı iletmek isterim. Mülakat görüşmelerimi yapmamı sağlayan ve değerli tecrübe ve bilgileri ile katkılarını esirgemeyen Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, Kızılay Kurumu ve Dışişleri Bakanlığı İltica Dairesi Başkanlığı yetkilerine çok teşekkür ederim. Bununla birlikte, anket çalışmaları esnasında, çalışmama katılmış olan tüm vatandaşlarımız ile Suriyeli sığınmacıların bana ayırdıkları zaman ve gösterdikleri dayanışma için de şükranlarımı iletirim. Tüm bunların yanında, doktora çalışmamın başlangıcından bu yana hem mesai arkadaşım hem de değerli kardeşlerim İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı Eğitim Müdürlüğü personeli Selahattin ELYÜREK ile Esin BİLTEKİN’e sevgilerimi ve şükranlarımı iletirim. Eğitim ve öğretim hayatım boyunca maddi ve manevi destekleriyle bana yardımlarını esirgemeyen, emeklerinin karşılığını ödeyemeyeceğim annem Gülşen ÜZELAKÇİL ve babam Enver ÜZELAKÇİL başta olmak üzere, her zaman yanımda olan canım ailem Narinç, Vacide, Gülay ve Gülcan SERİNSÖZ’e, kayınvalidem Hülya KILINÇCI ile kayınbabam Hacı Osman

KILINÇCI'ya, kardeşlerim Seda VURAL ve Seray ÜZELAKÇİL ile değerli abim Umut VURAL'a sonsuz sevgilerimi ve teşekkürlerimi borç bilirim. Tez çalışmam boyunca boş zamanlarında dahi tüm var gücüyle bana destek olmaya çalışan, her zaman beni destekleyen sevgili eşim, hayat arkadaşım Feride ÜZELAKÇİL'e ve oğlum Mustafa Kemal ÜZELAKÇİL'e bana verdikleri huzur için, şükranlarımı sunarım.

ÖZGÜR ÜZELAKÇİL
İSTANBUL, 2020

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	ii
ABSTRACT	iv
ÖNSÖZ.....	vi
İÇİNDEKİLER	ix
TABLolar LİSTESİ.....	xiii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xviii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMA TASARIMI

1.1. ARAŞTIRMANIN AMACI, KONUSU VE TEMEL SORUNSAli	4
1.2. ARAŞTIRMA KONUSUNUN SEÇİLME VE ÖZGÜN DEĞERİ.....	5
1.3. ARAŞTIRMADA ULAŞILMAK İSTENEN KATKI, HEDEF VE ÇIKTILAR	5
1.4. ARAŞTIRMANIN KISITLARI.....	6
1.5. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ.....	6
1.6. ARAŞTIRMAYA İLİŞKİN LİTERATÜR ÇALIŞMASI	9
1.7. ARAŞTIRMADA KULLANILAN KURAMSAL YAKLAŞIM VE YÖNTEMİN ANA HATLARI.....	18
1.8. ARAŞTIRMANIN EVRENİ VE ÇALIŞMA GRUBU	23
1.9. ARAŞTIRMANIN SUNUŞ SIRASINA DAİR ÖZET TABLO	26

İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. GÖÇ POLİTİKASINI ANLAMAYA YÖNELİK TEMEL KAVRAMLAR	27
2.2. İKTİDAR VE DEVLET OLGUSU ÜZERİNDEN DEVLET KAPASİTESİ VE BOYUTLARI.....	30
2.2.1. Yönetmel Kapasite	36
2.2.2. Siyasi Kapasite.....	38
2.2.3. Ekonomik Kapasite.....	39
2.3. KAMU POLİTİKASI VE MEŞRUIYET OLGUSU	41
2.4. DEVLET KAPASİTESİ VE MEŞRUIYET İLİŞKİSİ	46

2.5. KURAMSAL ÇERÇEVE	53
2.5.1. Michael Mann’ın Tarihsel Analizlerinde İzlediği Yol ve Yöntemler.....	53
2.5.2. Michael Mann’ın Bakış Açısıyla: Devlet Kapasitesi ve Altyapısal İktidar	58
2.5.2.1. İşbirliği Açısından Örgütsel Yapılar: Dağıtıcı ve Kolektif İktidar Ağı	60
2.5.2.2. İktidarın Topluma Etkisi ve Gelişebileceği Alan Açısından: Yaygın ve Yoğun- Otoriter ve Dağınık İktidar Ağı.....	61
2.5.2.3. Devlet iktidarının 2 boyutu: Despotik ve Altyapısal İktidar Ağları...	63
2.5.2.4. IEAS Örgütlü İktidar Modeli	66

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE’DE SURİYELİ GÖÇMENLERE YÖNELİK POLİTİKALARA ETKİ EDEN AKTÖRLER – SÖYLEMLER-UYGULAMALAR

3.1. SURİYELİLERE YÖNELİK GÖÇ POLİTİKASINA ETKİ EDEN AKTÖRLER.....	79
3.2. “AVRUPALILAŞMA” KAVRAMININ AVRUPA BİRLİĞİ ORTAK GÖÇ YÖNETİMİ DÜŞÜNCESİNE ETKİSİ.....	87
3.3. SURİYE KRİZİ’NİN AVRUPA BİRLİĞİ GÖÇ YÖNETİMİ DÜŞÜNCESİNE ETKİSİ.....	94
3.4. AVRUPA BİRLİĞİ’NİN TÜRKİYE’DE MÜSTAKİL BİR GÖÇ POLİTİKASI OLUŞUM SÜRECİNE ETKİSİ.....	100
3.5. SURİYE KRİZİ’NİN TÜRKİYE GÖÇ POLİTİKASINA ETKİLERİ.....	110

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE’DE SURİYELİ GÖÇMENLERE YÖNELİK POLİTİKALARIN DEVLET KAPASİTESİ VE MEŞRUIYET KONUSUNA BAĞLANMASI

4.1. SURİYELİLERE YÖNELİK GÖÇ POLİTİKASINDA YÖNETİM AÇIĞI: “İDEOLOJİK- EKONOMİK-ASKERİ/GÜVENLİK- SİYASAL” BOYUTLARIYLA.....	123
4.2. SURİYELİLERE YÖNELİK GÖÇ POLİTİKASINDA MEŞRUIYET AÇIĞI: “MÜZAKERECİ VE ÇATIŞMACI DEMOKRASİ” BOYUTLARIYLA	143

BEŞİNCİ BÖLÜM

ALAN ARAŞTIRMASINA DAYALI VERİLERİN ANALİZİ

5.1. TÜRK VATANDAŞLARINA İLİŞKİN BULGULAR VE VERİLERİN

ANALİZİ.....	165
5.1.1. Normallik Analizi	165
5.1.2. Açımlayıcı Faktör Analizi	168
5.1.3. Güvenilirlik Analizi	173
5.1.4. Demografik Verilere İlişkin Bulgular.....	177
5.1.5. Değişkenleri İçeren Sorulara İlişkin Bulgular	179
5.1.5.1. Değişkenleri İçeren Soruların Çapraz Tablolarla Değerlendirilmesi.....	180
5.1.5.2. Değişkenleri içeren faktörlerin Anova ve Bağımsız Örneklem T Testi ile Değerlendirilmesi	205
5.1.5.3. Değişkenleri İçeren Korelasyon ve Regresyon Analizlerine Ait Bulgular.....	211
5.1.5.3.1. Korelasyon Analizine Ait Sonuçlar.....	211
5.1.5.3.2. Regresyon Analizine Ait Sonuçlar	215
5.2. SURİYELİ SİĞİNMACILARA İLİŞKİN BULGULAR VE VERİLERİN	
ANALİZİ.....	217
5.2.1. Normallik Analizi	219
5.2.2. Açımlayıcı Faktör Analizi	221
5.2.3. Güvenilirlik Analizi	223
5.2.4. Demografik Verilere İlişkin Bulgular.....	225
5.2.5. Değişkenleri İçeren Sorulara İlişkin Bulgular	228
5.2.5.1. Değişkenleri İçeren Soruların Çapraz Tablolarla Değerlendirilmesi.....	229
5.2.5.2. Değişkenleri İçeren Faktörlerin Anova ve Bağımsız Örneklem T-Testiyle Değerlendirilmesi	239
5.2.5.3. Değişkenleri İçeren Korelasyon Ve Regresyon Analizlerine Ait Bulgular.....	244
5.2.5.3.1. Korelasyon Analizine Ait Sonuçlar.....	245
5.2.5.3.2. Regresyon Analizine Ait Sonuçlar	246

ALTINCI BÖLÜM
GENEL DEĞERLENDİRME

6.1. TÜM ANALİZLERİ İÇEREN BULGULAR	251
6.2. ÖNERİLER	262
SONUÇ.....	264
KAYNAKÇA	273
EKLER.....	318
ÖZGEÇMİŞ.....	358

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1.1: Suriye Göç Politikasına ait İEAS modeli	21
Tablo 1.2: Araştırmada İzlenen Yola Dair Özet Tablo	26
Tablo 2.1: Örgütlerin Gelişebileceği Alan Açısından Biçimler.	63
Tablo 2.2: Devlet iktidarının 2 boyutu ve 2 boyutun oluşturduğu 4 ideal tip.	65
Tablo 3.1: AB Ortak Göç Yönetimi Oluşmasına ve Gelişmesine Katkı Sağlayan Anlaşmalar	88
Tablo 4.1: Yönetim açığı bakımından politika tercihlerinin “İdeolojik, Ekonomik, Askeri ve Siyasal” boyutları.....	124
Tablo 4.2: 2011-2018 Arası Türkiye’de İşsizlik Oranları.....	137
Tablo 5.1: Çalışma grubunu oluşturan vaka sayılarına ilişkin tablo	162
Tablo 5.2: Normallik test tablosu.....	166
Tablo 5.3: Betimleyici İstatistik Tablosu	166
Tablo 5.4: Normal dağılıma ilişkin bütünleşik kriterler özet tablosu	167
Tablo 5.5: Tüm Faktörlere ait KMO and Bartlett's Test sonuçları	169
Tablo 5.6: Faktör analizi sonrası tekrar oluşturulan faktörlerin dağılımı	171
Tablo 5.7: Bütünleşik Analiz Tablosu	174
Tablo 5.8: Açıklanmış Toplam Varyans Tablosu	175
Tablo 5.9: Cinsiyet, yaşadığı yer, eğitim durumu, meslek, konum, yaş ve deneyim dağılımı	177
Tablo 5.10: Suriyeli dilencilere ayırım yapmadan para verebilirim sorusu ile yaşadığı yer ilişkisini gösteren çapraz tablo	180
Tablo 5.11: Suriyelilere yönelik yardım faaliyetlerine katılmak isterim sorusu ile yaşadığı yer ilişkisini gösteren çapraz tablo.....	182
Tablo 5.12: Suriyelilere evimi kiraya verebilirim sorusu ile yaşadığı yer ilişkisini gösteren çapraz tablo.....	183
Tablo 5.13: Suriyelilerin nezih restoranlarına ailemle gidebilirim sorusu ile yaşadığı yer ilişkisini gösteren çapraz tablo	184
Tablo 5.14: Suriyeli bir komşunun olması beni rahatsız etmez sorusu ile yaşadığı yer ilişkisini gösteren çapraz tablo	185

Tablo 5.15: Suriyeli biriyle arkadaş olabilirim sorusu ile yaşadığı yer ilişkisini gösteren çapraz tablo.....	185
Tablo 5.16: Suriyeli lokantalardan rahatlıkla yemek yiyebilirim sorusu ile yaşadığı yer ilişkisini gösteren çapraz tablo.....	186
Tablo 5.17: Yaşadığım yerlerdeki düzensizliğin sebebi Suriyeliler değildir sorusu ile yaşadığı yer ilişkisini gösteren çapraz tablo.....	187
Tablo 5.18: Suriyelilerle evlenmek toplumsal yapımıza zenginlik katar sorusu ile yaşadığı yer ilişkisini gösteren çapraz tablo.....	188
Tablo 5.19: Suriyelilere nakdi veya ayni yardımda bulunabilirim sorusu ile yaşadığı yer ilişkisini gösteren çapraz tablo.....	188
Tablo 5.20: Suriyelilere yönelik olumsuz söylemler beni üzmektedir sorusu ile yaşadığı yer ilişkisini gösteren çapraz tablo.....	189
Tablo 5.21: Plaj ve parklarda nargile keyfi yapmasından rahatsızlık duymuyorum sorusu ile yaşadığı yer ilişkisini gösteren çapraz tablo	190
Tablo 5.22: Maddi durumu iyi olan Suriyelilere vatandaşlık verilmelidir sorusu ile yaşadığı yer ilişkisini gösteren çapraz tablo.....	191
Tablo 5.23: Bebeklerin vatandaş olması gelecek nesillere doğru bir uygulamadır ile yaşadığı yer ilişkisini gösteren çapraz tablo.....	191
Tablo 5.24: Suriyeliler siyasete girebilmelidir sorusu ile yaşadığı yer ilişkisini gösteren çapraz tablo.....	192
Tablo 5.25: Suriyelilere vatandaşlık hakkı verilmelidir sorusu ile yaşadığı yer ilişkisini gösteren çapraz tablo	193
Tablo 5.26: Eğitimde fırsat eşitliği sağlanması ekonomiye olumlu katkı sağlayacaktır sorusu ile yaşadığı yer ilişkisini gösteren çapraz tablo	193
Tablo 5.27: Suriyeliler ticari hayatın canlanmasını sağlamışlardır sorusu ile yaşadığı yer ilişkisini gösteren çapraz tablo	194
Tablo 5.28: Suriyeliler ile artan nüfusumuz devletimize güç katacaktır sorusu ile yaşadığı yer ilişkisini gösteren çapraz tablo.....	195
Tablo 5.29: Suriyelilere çalışma izni verilmelidir sorusu ile yaşadığı yer ilişkisini gösteren çapraz tablo.....	196
Tablo 5.30: Gönderilmesi düşüncesine karşıyım sorusu ile yaşadığı yer ilişkisini gösteren çapraz tablo.....	197

Tablo 5.31: Vatandaşlarla Suriyeliler çalışmaktan hoşlanmaktadırlar sorusu ile yaşadığı yer ilişkisini gösteren çapraz tablo.....	197
Tablo 5.32: İşsizliğin artmasında Suriyelilerin etkisi olmamıştır sorusu ile yaşadığı yer ilişkisini gösteren çapraz tablo	198
Tablo 5.33: Yardımlar ekonomik büyümeden daha önemlidir sorusu ile yaşadığı yer ilişkisini gösteren çapraz tablo	199
Tablo 5.34: Suriyeliler kolay şekilde mülk alabilmelidir sorusu ile yaşadığı yer ilişkisini gösteren çapraz tablo	200
Tablo 5.35: Askerlerimizin Suriye’de savaşmasını destekliyorum sorusu ile yaşadığı yer ilişkisini gösteren çapraz tablo	201
Tablo 5.36: Suriyelileri kabul etmek din kardeşliğinin gereğidir sorusu ile yaşadığı yer ilişkisini gösteren çapraz tablo	201
Tablo 5.37: Türkiye’nin Suriye politikası Ortadoğu Barışına hizmet etmektedir sorusu ile yaşadığı yer ilişkisini gösteren çapraz tablo	202
Tablo 5.38: Göç politikası toplumun katılımı ile sağlanmıştır sorusu ile yaşadığı yer ilişkisini gösteren çapraz tablo	203
Tablo 5.39: Toplum kurum ve kuruluşlar hakkında yeteri kadar bilgi sahibidir sorusu ile yaşadığı yer ilişkisini gösteren çapraz tablo.....	204
Tablo 5.40: Devlete destek göç politikasına destek vermemi de gerektirmektedir sorusu ile yaşadığı yer ilişkisini gösteren çapraz tablo	205
Tablo 5.41: Faktör Değişkenleri ile Yaşadığı Yer Değişkeni Arasında One-Way Anova Testi Karşılaştırması	206
Tablo 5.42: Yaşadığı yer değişkenine göre Devlet Kapasitesi Ortalamalarına İlişkin Scheffe Testi Karşılaştırması	208
Tablo 5.43: Faktör Değişkenleri ile Cinsiyet Değişkeni Arasında Bağımsız Örneklem T-Testi (Independent Sample T-Test)	210
Tablo 5.44: Betimleyici İstatistik Tablosu	212
Tablo 5.45: Değişkenler arası Korelasyon Tablosu.	213
Tablo 5.46: Çoklu Regresyon Analiz Verilerine Ait Tablo	215
Tablo 5.47: Normallik test tablosu	219
Tablo 5.48: Betimleyici İstatistik tablosu	219
Tablo 5.49: Normal dağılıma ilişkin bütünleşik kriterler özet tablosu	220

Tablo 5.50: Uyum /Kolektif – İktidar KMO and Bartlett's Test sonuçları	221
Tablo 5.51: Açık kapı politikası/Dağıtıcı – İktidar KMO and Bartlett's Test sonuçları	221
Tablo 5.52: Faktör analizi sonrası tekrar oluşturulan faktörlerin dağılım tablosu ..	222
Tablo 5.53: Bütünleşik Analiz Tablosu	224
Tablo 5.54: Toplam Varyans Açıklama Tablosu(Total Variance Explained Table)	225
Tablo 5.55: Cinsiyet, yaşadığı yer, eğitim durumu, meslek, konum, yaş ve deneyim dağılımı	225
Tablo 5.56: Güvenlik sorunu yaşamamaktayız sorusu ile yaşadığı yer ilişkisini gösteren çapraz tablo	229
Tablo 5.57: Kamp dışında Türklerle kaynaşacak ortam yaratıldı sorusu ile yaşadığı yer ilişkisini gösteren çapraz tablo	230
Tablo 5.58: Okula gidecek çocuklar eğitime kolay erişmekte sorusu ile yaşadığı yer ilişkisini gösteren çapraz tablo	230
Tablo 5.59: Çocuklarımızın Türk arkadaşları vardır sorusu ile yaşadığı yer ilişkisini gösteren çapraz tablo	231
Tablo 5.60: Türk devleti bizlere kalıcı gözle bakmaktadır sorusu ile yaşadığı yer ilişkisini gösteren çapraz tablo	232
Tablo 5.61: Türklerle ticari alışveriş yapabiliyoruz sorusu ile yaşadığı yer ilişkisini gösteren çapraz tablo	233
Tablo 5.62: Oturduğumuz Yerlerde İnternet Temizlik ve Güvenlik yeterli ile yaşadığı yer ilişkisini gösteren çapraz tablo	234
Tablo 5.63: Devlet kurumlarını biliyor kolaylıkla erişebiliyorum ile yaşadığı yer ilişkisini gösteren çapraz tablo	234
Tablo 5.64: Türkiye'nin kapılarını açmasını minnetle karşılıyorum Sorusu ile yaşadığı yer ilişkisini gösteren çapraz tablo	235
Tablo 5.65: Türkiye'nin yerleştirme olanakları yeterli buluyorum Sorusu ile yaşadığı yer ilişkisini gösteren çapraz tablo	236
Tablo 5.66: Kamplardaki eğitim sağlık güvenlik hizmetleri yeterli Sorusu ile yaşadığı yer ilişkisini gösteren çapraz tablo	237

Tablo 5.67: Kamp dışında yaşamak daha insani bir durumdur Sorusu ile yaşadığı yer ilişkisini gösteren çapraz tablo	238
Tablo 5.68: Uluslararası yardımlar bizlere hızlıca ulaştırılmaktadır Sorusu ile yaşadığı yer ilişkisini gösteren çapraz tablo.....	238
Tablo 5.69: Faktör Değişkenleri ile Yaşadığı Yer Değişkeni Arasında One-Way Anova Testi Karşılaştırması	240
Tablo 5.70: Yaşadığı yer değişkenine göre Uyum_kolektif iktidar Ortalamalarına İlişkin Scheffe Testi Karşılaştırması	242
Tablo 5.71: Faktör Değişkenleri ile Cinsiyet Değişkeni Arasında Bağımsız Örneklem T-Testi (Independent Sample T-Test)	243
Tablo 5.72: Uyum_kolektif iktidar ile Açık kapı politikası_Dağıtıcı iktidar arasındaki Betimleyici istatistik tablosu.....	245
Tablo 5.73: Değişkenler arası Korelasyon Tablosu	245
Tablo 5.74: Regresyon Analiz Verilerine Ait Tablo	247

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AFAD	: Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
AİHM	: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
BKZ	: Bakınız
BM	: Birleşmiş Milletler
BMMYK	: Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği
BTI	: Bertelsman Transformation Index
CARE	: Cooperative for Assistance and Relief Everywhere
CEAS	: Common European Asylum System
CPI	: Corruption Perception Index
CRRF	: Comprehensive Refugee Response Framework
DY	: Dışişleri Yetkilisi
EASO	: European Asylum Support Office
ECHO	: European Civil Protection And Humanitarian Aid
ESSN	: The Emergency Social Safety Net
EYDAS	: Elektronik Yardım Dağıtım Sistemi
EURODAC	: European Asylum Dactyloscopy Database
EUROPOL	: European Union Agency for Law Enforcement Cooperation
EUROSUR	: European Border Surveillance System
FRIT	: The EU Facility for Refugees in Turkey
FRONTEX	: European Borders and Coast Guard Agency
FPFSI	: Fund for Peace Fragile States Index
GAMM	: Global Approach for Migration and Mobility
GATT	: General Agreement on Tariffs and Trade
GEM	: Geçici Eğitim Merkezi
GCR	: Global Compact on Refugees
GGM	: Geri Gönderme Merkezi
GİGM	: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü

GİGMY	: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Yetkilisi
GONGO	: Government-Organized Non Governmental Organizations
HCR	: High Commissioner for Refugees
HDI	: Human Development Index
HUGO	: Hacettepe Üniversitesi Göç ve Araştırmaları Merkezi
İHH	: İnsan Hak ve Hürriyetleri İnsani Yardım Vakfı
I-NGO	: International Non Governmental Organization
IOM	: International Organization for Migration
IPA	: Instrument for Pre-accession Assistance
JICA	: Japanese International Cooperation Agency
KY	: Kızılay Yetkilisi
MAZLUM-DER	: İnsan Hakları ve Mazlumlar için Dayanışma Derneği
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
MYK	: Mülteciler Yüksek Komiserliği
NATO	: North Atlantic Treaty Organization
NGO	: Non Government Organization
RRRP	: The Regional Refugee and Resilience Plan (3RP)
SGDD	: Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği
SKA	: Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları
STK	: Sivil Toplum Kuruluşları
SIS	: Schengen Information System
SUY	: Sosyal Uyum Yardım
TUİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
UMO	: Uluslararası Mülteci Organizasyonu
UNDP	: United Nations Development Programme
UNESCO	: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu
UNICEF	: United Nations Children's Fund
YUKK	: Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu
WB	: World Bank
WGI	: World Bank Governance Indicators
WHH	: Welt Hunger Hilfe

GİRİŞ

Bu karma yöntem çalışmasının amacı; Suriyelilere yönelik göç politikasının Devlet kapasitesi ve meşruiyet sorununa olan etkileri üzerine olacaktır. Dolayısıyla; Suriyelilere yönelik göç politikasının ideolojik, ekonomik, askeri ve siyasi etkilerine odaklanarak, bu politikanın toplumsal yapıdaki yansımaları, kuramsal bir bakış açısıyla ele alınacak ve Devlet kapasitesi ile meşruiyet sorunu ilişkisinde tartışılacaktır. Bu yönüyle de felsefi bakış açımız, bir politikanın etkilerini, adalet ve eşitlik üzerinden tartışan; ayrıca izlenecek yol ve verilerin toplanması ve analizinde tek bir yol izlemeyen yönüyle, pragmatik felsefi bir yapıda olacaktır. Çalışmada, veri toplama yöntemi olarak çoklu yönteme başvurulması ve buradan elde edilen bilgilerin harmanlanması amacı bizi yakınsayan bir karma yöntem deseni kullanmaya yöneltmiştir. Bu desen, nitel ve nicel verilerin paralel olarak toplanıp, ayrı ayrı analiz edildiği ve daha sonra birleştirildiği bir desen türüdür. Böylece; çalışmamızda araştırmamızın hipotezleri ile bağımlı ve bağımsız değişkenlerin ilişkisi aydınlatılacaktır. Bu kapsamda; araştırmamızın temel sorunsalı, Suriyelilere yönelik göç politikamızda müzakere kapasitesinin eksik olmasından dolayı meşruiyet sorunu olduğudur. Göç politikasının demokratik bir hazırlanma süreci geçirmesinin, değişim talebinin içeriden gelmesinin ve haklılığına ilişkin nedenlerin olmasının, sınındığı bu çalışma ile Devlet kapasitesi ve meşruiyet sorunu da aydınlatılacaktır.

Devlet kapasitesi kavramı, Michael Mann'ın Devlet kapasitesi ve altyapısal iktidar kuramı üzerinden değerlendirilirken; meşruiyet sorunu ise; Jurgen Habermas ve Chantal Mouffe'nin öne çıkardığı, müzakereci ve çatışmacı demokrasi modelleri ile ele alınacaktır. Bu açıdan; Devlet kapasitesi ve meşruiyet sorununa dair veriler hem nitel bir yaklaşımla yarı yapılandırılmış mülakatların Suriyelilere yönelik göç politikasına yön veren Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, Kızılay Kurumu ve Dış işleri Bakanlığı ile yapılan görüşmelerden elde edilen veriler yardımıyla ortaya konulacaktır. Aynı zamanda da nicel bir yaklaşımla, İstanbul ili Fatih ilçesi, Mersin İli Mezitli ilçesi ve Kilis il merkezinde vatandaşlardan ve Sığınmacılardan anket yöntemiyle veriler toplanacak ve bu iki farklı veri toplama yöntemi bir karma yaklaşım deseni olan yakınsayan paralel karma yöntemiyle birleştirilerek, değerlendirilecektir. Bu yönüyle de, Suriyeli göçmenlere yönelik politikalara

Michael Mann'ın Devlet Kapasitesi kuramıyla bakarken; Chantal Mouffe'nin çatışmacı ve Jurgen Habermas'ın müzakereci demokrasi uygulamalarından hareketle de meşruiyet olgusunu, kurama eklemleyerek, katkı sağlamayı hedefleyecektir.

Tezin birinci bölümünde, önce araştırmanın amacı, konusu ve temel sorunsalı ortaya konulmuştur. Daha sonra ise; araştırma konusunun seçilme nedeni ve özgün değeri belirtilmiştir. Akabinde, araştırmada ulaşılmak istenen katkı, hedef ve çıktılar net olarak açıklanmıştır. Bu hedef ve çıktılara ulaşmada, araştırmanın kısıtlarının ne olduğu ortaya konularak, en nihayetinde araştırmanın hipotezleri sıralanmıştır. Ardından ise; araştırmada izlenen literatür ile kullanılan kuramsal yaklaşım ve yöntemin ana hatları ortaya çıkarılmış ve araştırmanın evreni ve örnekleminin nasıl yapılandırıldığı açıklanarak çalışmanın, sunuş sırası özetlenmiştir.

Tezin ikinci bölümünde, öncelikle, Türkiye'nin Suriyelilere yönelik göç politikasını yorumlamamıza katkı sağlayacak göç literatüründeki mülteci, şartlı mülteci, ikincil koruma, geçici koruma gibi ilgili kavramların anlaşılmasına çalışılmıştır. Daha sonra ise, Devlet kapasitesi ve Meşruiyet kavramları arasında bağlantıyı kurabilecek olan Altyapısal İktidar konusuna ilişkin Devlet, İktidar, Kamu politikası gibi kavramlara açıklık getirilmiştir. Ardından; araştırmanın kuramsal yapısı ele alınmış ve Michael Mann'ın Devlet Kapasitesi ve Altyapısal İktidar kavramına dayalı bir bakış açısı sunulmuştur. Bu kurama katkı sağlayabilecek bir kavram olarak, Meşruiyet kavramı, tezimize eklenmiştir.

Tezin üçüncü bölümünde ise, Türkiye'de Suriyeli göçmenlere yönelik politikalara etki eden aktörler – söylemler – uygulamalara değinilerek, bu politikanın paydaşları olan, Merkezi yönetim, Ulusal ve uluslararası sivil toplum örgütleri ile yerel yönetimlerin ortaya koyduğu davranış biçimleri ve bu davranışların arkasında yatan “Avrupalılaşma”, “Güvenlikleştirme”, “Karşılıklılık”, “Pazarlık” kavramları temelinde oluşan söylemler ele alınmıştır. Sonuçta; Suriye krizinin hem AB'ye hem de Türkiye'ye etkilerinden yola çıkarak, gelinen son durum anlaşılmaya çalışılmıştır.

Tezin dördüncü bölümünde ise, Türkiye'de Suriyeli göçmenlere yönelik politikaların devlet kapasitesi ve meşruiyet konusuna bağlanmasına çalışılmıştır. Bunu amaçlarken de, önce, Suriyelilere yönelik göç politikasında yönetim ve meşruiyet açığına, İdeolojik-Ekonomik-Askeri/Güvenlik ve Siyasal boyutlar çerçevesinden bakılmıştır. Yönetim açığı meselesi daha çok Devlet kapasitesinin

maddi ölçütleri üzerinden ele alınmışken; meşruiyet sorunu ise, daha çok müzakereci ve çatışmacı demokrasi boyutlarıyla irdelenmiştir. Bu analizler bir taraftan, yönetimin yaptıkları ve söylemleri üzerine elde edilen literatürdeki bilgilere, belgelere ve raporlara dayandırılmış, diğer bir taraftan da mülakat yöntemiyle doğrudan karar mekanizması içinde olanlara ulaşılarak veriler toplanmıştır. Ayrıca; anket yöntemiyle de meşruiyet sorunun toplumsal tabanda hem vatandaşlar hem de Suriyeliler için nasıl görüldüğü ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Sonuç itibarıyla, Devlet kapasitesinin etkin olabilmesi için gerekli olan fiziki yeterlilik (maddi kapasite) ile toplumsal rıza, gereklilik ve yasallık unsurlarının (meşruiyet) sağlanmasıyla altyapısal iktidar'a ulaşılacağı tespit edilmiştir. Böylece; meşruiyet olgusu'nun, Devlet kapasitesi kavramı içinde altyapısal iktidar boyutuyla var olabileceği ifade ederek, çalışmanın kuramsal çerçevesine de katkı yapmayı hedeflemiştir.

Tezin beşinci bölümünde ise, alan araştırmasına dayalı bulgular ve verilerin analizi ortaya konulmuştur. Burada, hem Türk vatandaşlarının hem de Suriyeli sığınmacıların duygu ve düşüncelerinden hareketle, hipotezlerimizi test edebileceğimiz bir alan açılmasına çalışılmıştır.

Tezin altıncı ve son bölümünde ise, yazılı metinler ve yarı yapılandırılmış mülakatlar sonucu elde edilen bilgiler ile anket çalışmalarından yararlanılarak elde edilen veriler, analiz edilmiş, ayrıca tüm bu süreçte toplanan bilgiler harmanlanarak ortaya bulgular ortaya konulmuştur. Nihayetinde araştırmamıza ilişkin bir öneri ile çalışmamızın sonlandırılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMA TASARIMI

1.1. ARAŞTIRMANIN AMACI, KONUSU VE TEMEL SORUNSA LI

Çalışmanın konusunu “Türkiye’de Suriyeli Göçmenlere Yönelik Politikalar: Devlet Kapasitesi ve Meşruiyet Sorunu” isimli çalışma oluşturacaktır. Bu kapsamda; göç politikamızın hangi sorunlar karşısında gündeme oturduğunu bilmek, bunu takiben nasıl bir hazırlık aşamasıyla amaçlarının tespit edildiğini öğrenmek ve bu amaçlar doğrultusunda göç politikasının nasıl uygulandığını değerlendirmek gerekecektir. Bu değerlendirmenin çerçevesini, Michael Mann’ın Devlet Kapasitesi ve Altyapısal İktidar kavramlarından hareketle, Suriyelilere yönelik göç politikamızın kapasite durumu ve meşruiyet algısı oluşturacaktır.

Çalışmanın amacı; Türkiye Devleti’nin uyguladığı Suriye göç politikasının etkilediği, toplumsal yapının ideolojik, ekonomik, askeri/güvenlik ve siyasi boyutlarından yola çıkarak, bu politikanın kapasite ve meşruiyet sorunu yaşayıp yaşamadığını tespit etmek olacaktır.

Çalışmanın temel sorunsalı; Suriye göç politikasında müzakere kapasitesinin eksik olmasından dolayı meşruiyet sorununun doğduğudur. Bu politikaya dair alınan kararların ve eylemlerin meşruluk krizi karşılaşp karşılaşmadığını ortaya koymak bu açıdan anlamlı olacaktır. Dolayısıyla; temel sorunsalın oluşmasına neden olan ilişkiler ağı şöyle olacaktır.

Göç politikasının doğurduğu meşruluk krizinin arkasında yatan temel sebep, politik kararların toplumsal adaleti ve eşitlik ilkesini zedelediğidir.

Toplumsal adalet ve eşitlik ilkesinin bozulmasının arkasında yatan neden ise, devletin altyapısal gücünün adaletsiz dağıtımı ve siyasal kararların toplumsal ihtiyaçların göz ardı edilerek alınmasıdır.

Suriye krizi hususunda, devletin karar alıp uyguladığı politikalardaki devlet merkezli ve toplumsal müzakere açısından eksik anlayış, onun altyapısal gücünün zayıfladığı hususunda önemli bir veridir.

1.2. ARAŞTIRMA KONUSUNUN SEÇİLME VE ÖZGÜN DEĞERİ

Türkiye Devletinin, ekonomik, sosyal ve kültürel anlamda daha önce karşılaşmadığı bir olgu olarak, Suriye krizi ve göç dalgası, konunun seçilme nedeni açısından en önemli sebeptir. Devletin karşılaştığı göç sorunu karşısında yürüttüğü politik kararların etkisi açısından hem sığınmacıları hem de vatandaşları etkilediği açıktır.

Bu anlamda; alınan kararların bir politika analizi çerçevesinde ve meşruiyet meselesi üzerinden toplumsal tabanda nasıl algılandığını tespit etmek önemli olacaktır. Dolayısıyla tespitlerin hükümetin izleyeceği göç politikasına rehberlik edebilecek düzeyde anlamlı hale getirilebilmesini ve kabul edilebilmesini sağlamak, konunun seçilme nedeni olarak ifade edilebilir.

Araştırmanın özgünlüğü ise; Mann'ın kuramsal çerçevesini altyapısal iktidar üzerinden kurguladığı devlet kapasitesi kavramlaştırmasına katkı sağlayabilme şansı yakalamış olmasıdır. Seabrooke'un (2002) daha önce belirtmiş olduğu gibi; bu kuramsal yaklaşımda meşruiyet bahsinin yeterince yer almadığından hareketle, bu çalışma ile birlikte ilk kez; meşruiyet kavramının da bu kuramsal yapıya eklemlenebilme şansının doğmuş olması çalışmanın özgünlüğüne katkı sağlayacaktır.

1.3. ARAŞTIRMADA ULAŞILMAK İSTENEN KATKI, HEDEF VE ÇIKTILAR

Suriye göç politikasına dair karar ve eylemlerin, toplum tabanında kabul edilebilir ölçütlerinin belirlenmesi önemli bir hedeftir. Böylece; tespit edilen kabul edilebilir ölçütlerin, göç politikalarının yönetiminde dikkate alınarak, katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

Bunun yanında; Michael Mann'ın Devlet kapasitesi-altyapısal iktidar kavramına meşruiyet meselesi üzerinden bakmak, tartışmak ve değerlendirmek; bu kavrama farklı bir anlam daha yükleyecektir. Bu açıdan; Seabrooke (2002), Mann'ın devlet kapasitesine dair görüşlerinde meşruiyet sorunsalına değinmemesini bir eksiklik olarak vurgulaması, bu amacımızı doğrular niteliktedir.

1.4. ARAŞTIRMANIN KISITLARI

Michael Mann'ın "Devlet Kapasitesi ve Altyapısal İktidar" modeli ile öngördüğü şekliyle; yasallık, gereklilik ve rıza unsurlarını sağlamış bir yönetimin, devlet kapasitesini artıracak ve kendi meşruiyetini de altyapısal iktidar anlamında kazanabileceği dair hipotezler, İstanbul ili Fatih ilçesi, Mersin ili Mezitli ilçesi ve Kilis il merkezinde yapılacak alan araştırmaları özelinde, sınanmıştır.

Çalışmamızda; değerlendirilmesi gereken "Devlet Kapasitesi" ve "Meşruiyet" boyutları Türkiye Devleti'nin Merkezi yönetim uygulamaları çerçevesinde ele alınmıştır. Bu kapsamda; Suriyelilere yönelik göç politikasına etki eden diğer aktörler olarak; Yerel yönetimler, ulusal ve Uluslararası sivil toplum örgütleri ile diğer devlet dışı örgütler esas değerlendirilecek birimler olarak değil, sadece merkezi yönetime katkıları bakımından konuya dahil edilmiştir.

Bir diğer sınırlılık ise; amacımız Türkiye'nin genel göç politikasını değil; sadece Suriyelilere yönelik göç politikasına dair bir kapasite ve meşruluk sorunu olup olmadığını araştırmaktır. Bu anlamda, meşruiyete dair açıklamalar kapsamında, iktidarın genel yönetimi anlamında meşruiyeti değil; sadece Suriyelilere yönelik göç politikasına dair meşruluğunun incelendiğini ve buna ilişkin sonuçlara ulaşıldığını da belirtmek gerekir.

Çalışmada veri toplama tekniği olarak; yarı yapılandırılmış mülakatlar ile anket çalışması uygulamasıyla veriler toplanmıştır. Bunun yanında; kuramsal okumaların yanı sıra, doküman analizlerinden faydalanılmıştır. Bu nedenle çalışmanın tamamlanmasının ardından yapılmış olan değerlendirmeler genellenme kapsamında değil; bir durum tespiti açısından göz önüne alınması gerekmektedir.

1.5. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ

Aşağıda yer alan değişken ilişkilerini oluşturan ana hipotezlerimiz iki başlıkta yer almıştır. Bunlardan ilki Türk vatandaşlarına yönelik anket sorularından yararlanarak test edeceğimiz hipotezlerimiz olmuştur. Suriye göç politikasına ilişkin hipotezlerin kurulmasında şu sav öne sürülmüştür.

- Toplumsal adaletin ve eşitliğin bozulması, altyapısal bir güç olarak politik kararların zayıfladığına dair önemli bir veri olması açısından, meşruiyet sorununu beraberinde getirecektir.

İkinci olarak ise, Suriyeli sığınmacılara yönelik anket sorularından hareket ederek, bir diğer hipotezimiz oluşturulmuştur. Bu hipoteze ilişkin savımız şöyle ifade edilmiştir. Göç politikasına dair alınan açık kapı politikası kararı, merkezi güç tarafından kolektif bir yapıdan uzak bir şekilde alınmış ve beraberinde toplumsal uyumu getirememiştir. Dolayısıyla buradan hareketle, araştırmada şu sorulara cevaplar aranmaktadır.

1. Suriye göç politikasının demokratik bir hazırlık süreci geçirmesiyle, Devlet Kapasitesi arasında bir ilişki var mı?

2. Suriye göç politikasının değişim talebinin içeriden gelmesiyle, Devlet Kapasitesi arasında bir ilişki var mı?

3. Suriye göç politikasının haklılığına ilişkin nedenlerin olmasıyla, Devlet Kapasitesi arasında bir ilişki var mı?

4. Açık kapı politikası kararı, toplumsal uyumun sağlanamaması arasında bir ilişki var mı?

Bu sorulardan yola çıkarak araştırmanın hipotezleri oluşmuştur. Bu araştırmanın sorularına bir cevap olarak temel hipotezimiz “Suriye göç politikasının meşruiyeti ile devlet kapasitesi arasında bir ilişki bulunmaktadır” olarak tespit edilmiştir. Bu temel hipoteze bağlı olarak alt hipotezlerimiz iki grup olarak sunulmuştur.

A. Rıza, Gereklilik, Yasallık ve Devlet Kapasitesi ile ilgili Hipotezler

Türk vatandaşlarına yönelik anket çalışması sonrası değerlendirmeye alacağımız alt hipotezlerimizi aşağıdaki şekilde özetleyebiliriz.

1. Hipotez

Ho: Suriye göç politikasının demokratik bir hazırlık süreci geçirmesi ile Devlet Kapasitesinin derecesi arasında ilişki yoktur.

H1: Suriye göç politikasının demokratik bir hazırlık süreci geçirmesi ile Devlet Kapasitesinin derecesi arasında ilişki vardır.

2. Hipotez

Ho: Suriye göç politikasının değişim talebinin içeriden gelmesi ile Devlet Kapasitesinin derecesi arasında ilişki yoktur.

H1: Suriye göç politikasının değişim talebinin içeriden gelmesi ile Devlet Kapasitesinin derecesi arasında ilişki vardır.

3. Hipotez

Ho: Suriye göç politikasının haklılığına ilişkin nedenlerin olması ile Devlet Kapasitesinin derecesi arasında ilişki yoktur.

H1: Suriye göç politikasının haklılığına ilişkin nedenlerin olması ile Devlet Kapasitesinin derecesi arasında ilişki vardır.

Pozitif yönlü bir ilişki

Bağımsız Değişken

Bağımlı Değişken

Göç politikasının demokratik bir hazırlanma süreci geçirmesi
(Yasallık)

Göç politikasının değişim talebinin içeriden gelmesi
(Rıza)

Göç politikasının haklılığına ilişkin nedenler
(Gereklilik)

Devlet kapasitesi

B. Açık kapı politikası kararı ve Toplumsal uyum ile ilgili Hipotezler

İkinci olarak, Suriyeli sığınmacılara yönelik araştırmamızda yer alan ve değişken ilişkilerini oluşturan hipotezimiz aşağıdaki şekilde belirlenmiştir.

Ho: Dağıtıcı bir iktidar göstergesi olarak açık kapı politikası kararı ile kolektif iktidar göstergesi olarak toplumsal uyum arasında ilişki yoktur.

H1: Dağıtıcı bir iktidar göstergesi olarak açık kapı politikası kararı ile kolektif iktidar göstergesi olarak toplumsal uyum arasında ilişki vardır.

Pozitif yönlü bir ilişki

Bağımsız Değişken

Bağımlı Değişken

Dağıtıcı bir iktidar göstergesi olarak
Açık kapı politikası kararı

Kolektif iktidar göstergesi olarak
Toplumsal uyum

Bu ilişki içinde, olması beklenen durum, dağıtıcı ve kolektif iktidar yapılarını eş zamanlı kullanabilen ve aldığı kararlarla toplumsal uyumu yakalayabilen bir yönetimin varlığı olarak görülebilir. Fakat kurulan hipotezin kabul edilmemesi durumunda ise; Suriye göç politikasına ilişkin yukarıda ifade ettiğimiz savımız geçerli olacaktır.

1.6. ARAŞTIRMAYA İLİŞKİN LİTERATÜR ÇALIŞMASI

Araştırmamız, Suriyeli göçmenlere yönelik politikalara Michael Mann'ın devlet kapasitesi kuramıyla bakarken; Mouffe'nin çatışmacı ve Habermas'ın müzakereci demokrasi uygulamalarından yola çıkarak, meşruiyet sorununa ilişkin analiz gerçekleştirecektir. Araştırmamızda; GİGM, Türk Kızılay Kurumu ve Dış İşleri Bakanlığı temsilcileriyle, yarı yapılandırılmış mülakatlar ile yerleşik vatandaşları ve Suriyeli sığınmacıları kapsayan İstanbul ili Fatih İlçesi, Mersin İli Mezitli ilçesi ile Kilis il merkezlerinde anket çalışmaları karma bir araştırma yaklaşım çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Toplanan nitel ve nicel yaklaşıma ait verilerle, bir yandan devlet kapasitesine ilişkin bilgiler edinilmiş diğer bir yandan meşruiyet sorununa ilişkin çerçeve, Habermas ve Mouffe'nin düşünceleriyle temellendirilerek, bu politikanın devlet kapasitesi ve meşruiyet sorununa yansımaları, Michael Mann'ın öngördüğü toplumsal yapının boyutları içinde değerlendirilmiştir.

Çalışmamızın birinci bölümünde, araştırma tasarımına dair süreç anlatılırken, çalışmanın ikinci bölümüyle konunun içeriğine dair yapılanlar özetlenmiştir. İkinci bölümünde kavramsal ve kuramsal çerçeveye değinilerek göç politikası ve Devlet kapasitesi ile meşruiyet kavramları tartışılmıştır.

Öncelikle; göç politikasının amacı, kimleri içerdiği ve hangi kavramlarla ifade edildiği Mulvey ve Shutes'un çalışmaları aracılığıyla ele alınmıştır (Mulvey, 2015; Shutes, 2011). İlgili kavramların hukuki açıdan taşıdığı önem ve doldurduğu alan ise Ekşi tarafından, (Ekşi, 2016a) ifade edilmiştir. Ayrıca; mülteci, şartlı mülteci, ikincil koruma ve geçici koruma gibi kavramların içerdiği statüler farklı çalışmalarla ele alınmıştır (Kıvılcım, 2016; Işıkçı, 2017; Şen, Özkorul, 2016; Özer, 2011; Dwyer, Brown, 2005). Ardından, diğer önemli kavram olan, devlet kapasitesi ve bunun boyutlarını içeren yönetsel, siyasi ve ekonomik kapasiteye dair bilgiler verilerek, iktidar ve devlet aygıtı arasındaki farklar vurgulanmıştır (Jessop, 2008; Giddens, 2008; Mann, 2012c; Vergin, 2016). Devlet ve iktidar kavramları arasındaki farkların açıklığa kavuşturulmasıyla birlikte, devlet aygıtının, kapsayıcı bir iktidar modeli olarak tartışılmasına değinen kaynaklara ulaşılmıştır (Mann, 2002; Poggi, 2014; Tilly, 2001; Pierson, 2015). Ardından, çalışmamızın kuramsal yapısını oluşturan Michael Mann'ın devlete bakış açısına odaklanılmış ve konu sınırlandırılmıştır. Bu

kapsamda; bir yandan kendi görüşlerini açıklayan; diğer taraftan da Marx ve Weber gibi devlet'e dair önemli fikirleri olanlar arasındaki farklara değinen kaynaklardan yararlanılmıştır (Mann, 2012b; Moran,1998). Mann'ın devlet'e dair fikirlerinin yanında, devlet kapasitesine dair fikirleriyle de devletin özerkliği ile kapasitesi arasında ilişki kurulmuş ve devletin zorlama, teşvik ve söylev gibi araçlar kullanarak para, insan gücü ve bilgiyi yönetebileceği vurgulanmıştır. Devletin, bu araçlara özerk olarak sahip olması kapasitesini de etkileyecek ve sınırlı bir bürokratik devlet özerkliği içinde kapasitenin de artacağı, tarihsel süreçle açıklanmıştır (Mann, 2012a; Mann, 2012b; Mann, 2012c; Lindvall, Teorell, 2016; Carbone, Memoli, 2015; Bustikova Huci, 2017; Garfias, 2018). Özellikle; bu kişilerden Bobbitt (2001), Mann'ın Devlet kapasitesi kavramını tarihsel perspektifle nasıl izah ettiğini net şekilde ortaya koymuştur. Devlet kapasitesi kavramı da ekonomik, yönetsel ve siyasal boyutlarıyla ele alınarak, kavramın daraltılması istenmiştir. Bu anlamda; Modern devletin kapasite meselesi içinde sadece fiziki yeterliliği değil; aynı zamanda topluma nüfuz etmesi, toplumla iç içe olması ve onun rızasının alınması meselesinin önemine değinilmiş ve bunun yönetsel kapasiteyi etkinleştireceği belirtmiştir (Hobson, 2006; Chou, 2014; Holt, Manning, 2014; Köseoğlu, Djamanca, 2015; Robinson, 2008). Fakat bunun yanında; demokrasi ile yönetsel kapasitenin her zaman paralel ilerlemeyeceği de örneklerle açıklanmıştır (Charron, 2014). Çünkü Devlet kapasitesi tek bir boyutla açıklanmayacak kadar farklı unsurları içinde bulundurmakta ve yüksek kapasiteye sahip olabilmek, doğru politikaları her zaman gerçekleştiremeyecektir (Garfias, 2018). Dolayısıyla; Devlet kapasitesinin, sadece ekonomik kapasite göstergeleriyle ilişki kurulması doğru olmayacaktır. Ekonomik kapasite meselesinde ise; Acemoğlu, Robinson, (2020), Brenner, (2006), Weiss, (2006) ve Go, (2013) önemli katkılar sağlamışlardır. Bu anlamda, vergi yüklerinin, ekonomik büyümenin ve temel hizmetlerin değerlendirilmesi öne çıkan kriterler olmuş (Dincecco, 2017) ve böylece, mali kapasiteyi ölçecek olan, vergi oranlarının ve toplam vergi gelirlerinin gayri safi yurtiçi hasılaya bölünmesi sonucu Devlet kapasitesine dair görüşler edinilebileceği belirtilmiştir (Thies, 2015). Bir diğer boyut olarak siyasal kapasite artışının genel anlamda Devlet kapasitesine olan pozitif etkisine ilişkin Huber, Mc Charty, (2004) ve Thies, (2015) çalışmaları faydalı olmuştur. Bu güç ile toplumları ikna edebilme düzeyi vurgulanarak, etkin olabileceği

de belirtilmiştir (Snyder, 2006). Nihayetinde; Devlet kapasitesi; yönetsel, yasal, altyapısal, mali ve askeri kapasite konular üzerinden ele alınabilecek ve ölçülebilecek bir konu olarak karşımıza çıkmıştır (Savoia, Sen, 2015; Cole, 2015). Özetleyecek olursak; Devlet kapasitesinden bahsedebilmek için, insani gelişmişlik, yönetimde etkinlik, düzenleme becerisi, siyasi istikrar, yolsuzluk ve rüşvetle mücadele gibi başlıklar üzerinden ölçütler oluşturmanın kabul edilebilirliği görülmüştür (Köseoğlu, Djamanca, 2015).

Akabinde ise; Devlet kapasitesini bir kamu politikasının çıktısı olarak ele alan ve dolayısıyla da meşruiyet kavramıyla ilişkilendiren başta Foucault (2014) olmak üzere, farklı kişilerin çalışmalarına odaklanılmıştır (Tilly, 2014; Schmitt, 2005; Örselli, Babahanoğlu, 2016; Akdoğan, 2012; Usami, 2012). Önce, kamu politikasına odaklanılarak, Çetin, 2003; Mütevellioğlu, 2006; Vergin, 2016; Kazancı, 2002; Beriş, 2008 gibi çalışmalara yer verilirken; meşruiyet sorunuyla kamu politikasını ilişkilendirmek için aşağıda bahsedilen temel metinlere göndermeler yapılmıştır (Habermas, 2006; Hobbes, 2006; Rousseau, 2006; Foucault, 2014; Foucault, 2011; Weber, 2008; Poggi, 2014).

Devlet kapasitesi ve meşruiyet kavramlarını ayrı ayrı ele aldıktan sonra, her iki kavramı bütünleştiren çalışmalara odaklanılmıştır (Kelly, 2014; Gledhill, 2017; Morris, 2005; Ulusoy, Çatır, 2017; Carbone Memoli, 2015; Lee, Zhang, 2017; Hanson, 2015; Soifer, 2013; Lipset, 2005; Hechter, 2009; Sangiovanni, 2019). Bu süreci takiben, Devlet kapasitesi ve meşruiyet temelinde kullanılabilecek temel göstergelerin neler olabileceği başta Beetham ve Gilley olmak üzere, bazı çalışmalardan da yararlanılmıştır. Bunlardan bazıları; (Beetham, 2001; Beetham, 2009; Beetham, 1995; Gilley, 2006; Roos, Lidstrom, 2014, Parkinson, 2003; O’Kane, 1993; Lord, Beetham, 2001; Nedergaard, 2019; Charron, 2014; Tilly, 2014) olarak gösterilebilir. Devlet kapasitesi ve meşruiyet ilişkisi kurulduktan sonra, Devlet kapasitesi ve meşruiyet kavramlarını tek bir potada birleştirecek özelliklere sahip olması bakımından, Mann’ın kullandığı altyapısal iktidar kavramı ve bu kavramın tam tersi iktidar ilişkilerini içeren despotik iktidar kavramıyla anlatılmak istenen durum, diğer çalışmalarla özetlenmiştir (Mann, 2006a; Hobson, 2006; Acemoğlu, Robinson, 2020). Altyapısal iktidara ilişkin tarihsel perspektif ise; Salessi, (2015), Mann, (2012b), Mann, (1986), Trentmann, (2006) gibi çalışmalarla ifade edilmiştir.

Dolayısıyla; bu çalışmaların yanında, Michael Mann'ın devlet kapasitesi ve altyapısal iktidar kuramına ilişkin (Mann, 2012a; Mann, 2012c; Mann, 2015; Kiser, 2006; Epstein, 2006; Mann, Hall, 2011; Jacoby, 2004; Chibber, 2013; Bayly, 2015; Go, 2013; Goldstone, 2006; Wallerstein, Collins, Mann, Derlugian, Calhoun, 2013; Carr, 2015) diğer çalışmalar da aydınlatıcı olmuştur. Böylece; Mann, altyapısal güç ilişkileri içinden modern devletin nasıl oluştuğunu ve bu gelişim evresi içinden canlanan despotik ve altyapısal iktidar modellerini izah etmiş ve sosyal tabakalaşma sürecini anlatmıştır (Mann, 1986; Knöble, 2013; Bryant, 2006). Mann bu değişim sürecini anlatırken, Küreselleşmeyi kapitalizm'i değiştiren bir faktör olarak görmüş ve küreselleşmenin onun öngördüğü dört İEAS ağlarını da içerdiğini söylemiş ve aslında devletin altyapısal gücünü modifiye ederek, onun gücünü azalttığını belirtmiştir. Özellikle, Mann'ın kafesleme sisteminin yok edilmesini küreselleşme sürecine bağlaması oldukça önemli bir izahat olmuştur (Mann, 2006b; Weiss, 2006; Brenner, 2006). Küreselleşme süreciyle değişen güvenlik, liberallik ve demokratikleşme algıları devletlerin ve onların kapasite göstergelerini de değiştirmiştir. Modern dönemde oluşan devletlerin kapasiteleri artık, dönüştürücü, dağıtıcı ve altyapısal kapasiteleri açısından değerlendirilecek ve modern tarihsel süreçte İEAS güç ağlarının nasıl geliştiği de anlaşılabilecektir (Robinson, 2008; Epstein, 2006). Aslında; Mann, bu dört güç ağlarını ele alarak, kapitalizmin büyüme stratejileri içinde konuyu değerlendirmiş ve küresel eşitliği sağlama yönünde bir Sosyalist Dünya hükümeti tahayyül etmiştir. Toplumsal yapının ön gördüğü dört gücün eşit ve bütün olarak kullanılmaması sonucunda, gelecek kuşaklara çevresel sorunların bırakılacağına işaret etmiştir (Mann, 2010; Hawkins, 2014). Mann'ın işaret ettiği bu husus bir yönüyle de kültürel taşıma kapasitesi içinde değerlendirilmiştir (Şahin, 2004).

Mann her ne kadar devlet kapasitesi ve altyapısal iktidarı modern devlet ile geliştiğini söylese de Modern devlet sürecinde demokrasiyle yönetilen ülkelerde tarihte daha önce olmadığı kadar etnik temizlik ve ırkçılık gibi olayların yaşandığına da dikkat çekmiştir (Mann, 2012d; Campbell, 2006; Laitin, 2006; Breuilly, Cesarani, Malesevic, Neuberger, Mann, 2006). Dolayısıyla, bir ülkenin rejim tipleri üzerinde durarak dışlananların neden ve nasıl dışlandığını ve Devlet gücünün nasıl genişleme eğilimi gösterdiğini anlatmıştır. Bu anlamda da; Devlet kapasitesi için despotik değil;

altyapısal iktidarın varlığının gerektiğini belirtmiştir (Mann, 2006a; Jacoby, 2005). Çünkü ona göre devletler hala önemini korusa da tek aktörlü bir yapı içinde politikalar yapamayacak ve toplumsal yapının dört ana gücü içinde meşru politikalar hayat bulacaktır (Mann, 2002).

Çalışmamızın üçüncü bölümünde ise; Türkiye’de Suriyeli göçmenlere yönelik politikalara etki eden aktörlere, söylemlere ve uygulamalara değinilmiştir. Aktörlere ilişkin; (Boucher, Gest, 2015; Işıkçı, 2017; Gelber, Mc Donald, 2006; Alkan, 2015; Long, 2018; Koehn, 2005; Fakhoury, 2017; Kim, 2017; Mat, Özdan, 2018; Şahin, 2004; Kirmanoğlu, 2014) çalışmalardan yola çıkarak, hakim olan davranışların hangi felsefi temellere dayandığı ve göç politikasına nasıl yansıdığı araştırılmıştır. Ardından ise; Suriyelilere yönelik politikanın aktörlerini merkezi yönetim açısından açıdan ele alan; (Adıgüzel, 2016; Kahraman, Tanıyıcı, 2018; Erdoğan, Çorabatır, 2019, Erdoğan, 2020) çalışmaları oldukça yararlı olmuştur. Uluslararası örgütler düzeyinde de konuyu araştırdığımızda; (Aras, Duma, 2018; Çelik, Pekküçükşen, 2018; Türk, 2016) çalışmaları uluslararası raporların yanında destekleyici bilgiler sağlamıştır. Hem etkilenen hem de etkileyen, önemli bir diğer aktör olarak, yerel yönetimler hususunda ise; (Woods, Kayalı, 2017; Esen, 2016 ve 2017; Erdoğan, 2016; Kale, Erdoğan, 2019) çalışmalarından faydalanılmıştır. Yerli ya da yabancı STK’lar düzeyinde olaya yaklaştığımızda ise, onların sorumluluk ve sınırlılıklarını Mackreath, Sağnıç, (2017) eleştirel bir yaklaşımla ele almıştır. Ayrıca; STK’ların hak veya hizmet temelli olmalarına göre, devlet tarafından kayırılan bir tarafın olduğunu (Sunay, Tosun, 2018) ve konunun siyasallaştığından bahisle (İçduygu, 2017) tartışıldığını da görmek oldukça anlamlı olmuştur. Bu siyasallaşan sürecin, Avrupalılaşma kavramı çerçevesinde hem iç hem de dış politikaya yansımaları görülmüştür. AB açısından bu kavramın etkilerini (Koçak, Gündüz, 2007; Özcan, 2005, Özer, 2010) çalışmaları ile güvenlikleştirme kavramı açısından evrilen durumu ise, (Ballegooij, Navarra, 2018; Akbaş, Özer, 2012; Atanassov, Radjenovic, 2018; Şimşek, 2017; Bakioğlu, Artar, İzmir, 2018) çalışmalarında görmektediriz. Özellikle; AB’nin hukuksal gelişimin ve örgütsel araçların ele alındığı, Özer, (2010) ve Aykaç, Yertüm, (2016) çalışmaları oldukça öğretici olmuştur. Suriye kriziyle birlikte; krizin, AB ortak göç yönetimi üzerine etkilerini ve Avrupalılaşma ile Güvenlikleştirme kavramlarının nasıl algılandığı ile hukuki metinlere nasıl yansıdığı, bazı felsefi

temellere değinerek anlamaya çalışılmıştır. Bu kapsamda; Grey, (2017) çalışmasında, kozmopolitan ve komüniteryan felsefelerden hareketle Carl Schmitt ve Adam Smith'in öngördüğü farklı iki bakış açısıyla konuya yaklaşmıştır. Ayrıca; Medeiros, (2018) ve Ferris, Kirişçi, (2016) çalışmaları da bu konuya eğilmişlerdir. AB'nin hangi yaklaşıma yakın olduğunu, somut göstergeler kullanarak, İçduygu, (2011) ve Bendel, (2017) özetlemeye çalışmıştır. AB'ni etkileyen bu süreç, Türkiye'nin de müstakil bir göç politikası oluşturma sürecine etki etmiştir. Bu etkiyi, Örselli, Babahanoğlu, (2016), Mazower, (2015), İçduygu, (2015), İçduygu, Erder, Gençkaya, (2014) çalışmalarıyla tartışmış ve Avrupalılaştırmanın uyum süreci bahanesiyle, Türk göç politikasına etkilerini anlamamıza yardımcı olmuşlardır (Goularas, Sunata, 2015; Ulusoy, 2003; İçduygu, Karaçay, 2012; Ulusoy, 2009; Ulusoy, 2008; İçduygu, Yüksek, 2010; Sağiroğlu, 2016). AB tarafından Türkiye'nin göç politikasına ilişkin konuları AB'ye uyum içinde ele almasının nedeni, Türkiye'nin göç olgusu içinde değişen yapısı ve çekici faktörleri olmuştur. Bu anlamda; AB etkisiyle yapısal ve hukuksal değişim içine girme koşulluluk ekseninde ifade edilmeye başlanmıştır (Nas, 2015; Şen, Özkorul, 2016; Özer, 2011; İçduygu, 2011; Ulusoy, 2016).

Türkiye Devleti, AB'nin dışında; ayrıca Suriye krizine mahsus olmak üzere bazı kapasite iyileştirme çabası içinde bulunmuştur. Özellikle bu süreç, açık kapı politikası ve misafirlik anlayışı temelinde işlemiştir (Eder, Özkorul, 2016; Koca, 2016; Tüney, 2015; Özer, 2011, Esen, 2016). Bu politikaların somut çıktılarından biri olan Geçici Koruma statüsü, eksikliği ve faydasıyla tartışma konusu içinde yer almıştır (Işıkçı, 2017; Şahin, Aydemir, 2018; Kıvılcım, 2016; Elitok, 2018). Suriyelilere yönelik göç politikasının en önemli sonuçlarından biri olarak da Geri Kabul Anlaşması öne çıkmıştır. Krizin, Türkiye, Lübnan ve Ürdün üzerinden nasıl ve hangi saikler temelinde idare edilmesi gerektiği, Goethals, Barwell, Bhacher, Ezzelarab, (2017), Mat, Özdan, (2018), Baklacioğlu, (2016), Özer, Ateşok, Komşuoğlu, (2016), Işıkçı, (2017), Jacobsen, (2002) ve Alkan, (2015) çalışmalarıyla da ifade edilmiştir. Nihayetinde; geri kabul anlaşmaları ve geçici koruma statüsünün ortaya çıkardığı olumsuzluklar, özellikle Lazarev, Sharma (2015), Lambert, (2017) ve Kılıçaslan, (2016) dile getirilmiş ve Türkiye'nin bu politika ve uygulamaları sonucu güvenli üçüncü bölge ya da tampon bölge olarak anılmasını sağlayacak verilere ulaşılmıştır (Canefe, 2016; Kurtuluş, 2016).

Çalışmamızın dördüncü bölümünde; Türkiye’de Suriyeli sığınmacılara yönelik politikaları, devlet kapasitesi ve meşruiyet sorununa bağlanmıştır. Öncelikle meşruiyetin içerdiği anlam ve kriterleri Christensen, Laegreid, Rykja, (2016), Roos, Lindström, (2014), Murray, Longo, (2018) çalışmalarıyla ifade edilmiştir. Daha sonra, bu politikaların yönetim açığına neden olup olmadığı Mann’ın öngördüğü iktidarın; İdeolojik, Ekonomik, Askeri ve Siyasi boyutları çerçevesinde ele alınmış ve Soifer, Vom Hau, (2008) ile Düvell, (2018) çalışmalarıyla altyapısal kapasite ve meşruiyetle ilişkilendirilmiştir. Bu açıdan altyapısal iktidar açısından karşılaşılan sorunlar, ilgili çalışmalarla Suriye politikasına bağlanmıştır (Erdem, 2017; Danış, Nazlı, 2018; Elitok, 2018; Adıgüzel, 2016; İçduygu, Şimşek, 2016; Ulusoy, Çatır, 2017). Özellikle, geri göndermeme ilkesini ihlal etmemek için kurulan geçici koruma statüsünün yarattığı sıkıntılar, Kıvılcım, (2016), Duman, (2014), İçduygu, (2015), Koyuncu, (2016), Canbey, (2018), Tören, (2018), Bendel, (2017) çalışmalarıyla vurgulanmıştır. Bu bölümün ikinci alt başlığında ise; Suriyelilere yönelik göç politikamızda meşruiyet açığı, Müzakereci ve Çatışmacı demokrasi pratikleri açısından ele alınmıştır. Yönetim ve meşruiyet açığı incelenirken; çalışmanın kuramsal çerçevesi içinde kalınarak yönetsel açığı, Sığınmacılara sunulan hizmetlerin temini ve bu sürecin yönetiminde gerçekleşen mevzuat çalışmalarına odaklanılmış ve akabinde kuramsal çerçeveye katkı sağlayacak olan altyapısal iktidarı meşruiyet kavramı içinde tek bir çatı altında toplayarak bir analiz gerçekleştirmek amaçlanmıştır. Dolayısıyla; maddi kapasite açısından karşılaşılan eksiklik, maddi külfetin paylaşılması söylemini güçlendirmiştir. Bu nedenle; Jürgen Habermas ve Chantal Mouffe belirleyici isimler olarak öne çıkmıştır. Öncelikle, meşruiyeti somut ifadelerle ölçebilmek için Christensen, Laegreid ve Rykja, (2016) çalışması çok önemli katkı sağlamıştır. Devlet kapasitesi ve meşruiyet kavramını barındırması bakımından Altyapısal iktidar kurgusu da Mann, Hall, (2011) çalışmasıyla araştırmamızı desteklemiştir.

Habermas ve Mouffe, çoğulcu toplumda kırılmaların olacağını ve siyasal toplama yok edeceğini ifade etmişlerdir. Devlet sosyal sözleşmecilerin dediği gibi gönüllü bir birlik değildir (Mouffe, 1997). Habermas ve Mouffe ise daha çok evrensel insan hakları çerçevesinde politikalar üretilmesini savunmuş olsa da (Wheeler, 2001), liberal demokratik yönetim usulüne karşı eleştirileri olmuş ve

birbirinin eksikliklerini dile getirmişlerdir (Karppinen, Moe, Svensson, 2008). Bunların yanında; bir politikanın meşru olabilmesi için hangi yaklaşımın daha geçerli olduğunu David Beetham'ın meşruiyete dair izahlarına bakarak analizimizi yönlendirmeye çalıştığımızı söylemeliyiz. Bu kapsamda; Habermas ve Mouffe'nin demokrasi pratiklerinin hangisinin iyi olduğu üzerinden değil; her ikisinin de ortak paydalarını oluşturacak bir zemin üzerinden, Suriyelilere yönelik göç politikası değerlendirilmiştir.

Bu anlamda; yapılan politikaların yasallığa, toplumsal rızaya ve politikanın gerekliliğe dayanması ile gerçek anlamda meşruiyet sağlanacağı (Gilley, 2006; Gilley, Bruce, 2012; Roos, Lidström, 2014; Çetin, 2003; Morris, 2005; Lord, Beetham, 2001) belirtilmiştir. Adalet ve yarar ilkelerini içeren ahlaki değerlerin bu şekilde oluşarak (Sangiovanni, 2019; Usami, 2012; Beetham, 1995) demokrasinin temel iki amacı olan, yönetimin denetlenmesinin ve siyasal eşitliğin kazanılmasının sağlanacağı (Beetham, 2009) ve nihayetinde de meşruiyetin çıktıları olan düzen, istikrar ve etkinliğin gerçekleşeceğini vurgulamıştır (O'Kane, 1993). Aksi halde Habermas'ın da işaret ettiği gibi, demokratik sistemlerin değişimlere ayak uyduramamasıyla meşruiyet krizi kaçınılmaz olacaktır (Habermas, 2006; Habermas, 1994; Plant, 1982; Lipset, 1959). Özetle; yönetsel anlamda meşruiyet, yönetimin performansı, yeteneği, adaletin işleyişi ve yetkililere güvenin olmasına bağlı olarak görülecektir (Hechter, 2009). Bunların yanında; meşruiyet tartışmasında yer alacak kriterlerimiz, Habermas, (1991), Habermas, Lennox, Lennox, (1974), Verovsek, (2012), Fine & Smith, (2003), Wheatley, (2012) ve Pensky, (2008) çalışmalarıyla da ortaya çıkarılmıştır.

Mouffe ise; liberal demokrasi uygulamalarının gerçek anlamda kamusal yararı sağlayamayacağını ve çoğulcu bir anlayışın azınlıkları dışladığı bir sistemin gerçek demokrasi olarak kabul edilemeyeceğine işaret etmektedir (Mouffe, 2002; Parkinson, 2003; Kanatlı, 2014). Burada önemli olan; düşmanlıkların, herkesin düşüncesini serbestçe paylaşabileceği bir uygulamayla muhalif duruma dönüştürmek olacaktır. Yani düşmanlıklardan oluşmuş antagonistlik durum, azınlıklara da söz hakkı verilmesiyle muhalif duruma evrilerek agonist bir durum oluşacaktır (Mouffe, 1999, Mouffe, 2002; Mouffe, 1992; Mouffe, 2013; Hansen, Sonnichsen, 2014; Mouffe, 1997; Mouffe, 2002b; Mouffe, 2002a). Ardından ise; devlet kapasitesi ve meşruiyet

sorununa nasıl gelindiğine dair sürecin bir özeti gösterilerek, toplumsal hassasiyetlerin dikkate alınmaması (Erdem, 2017) ve buna dayanak olarak da devletin egemenlik yetkisine dayandığı (Gelber, Mc Donald, 2006) belirtilmiştir. Bu durumun liberal demokrasinin bir eksikliği olarak ifade edildiği (Habermas, 2006; Mouffe, 2007) bir süreç vurgulanmıştır.

Çalışmamızın beşinci bölümünde ise; alan çalışmaları sonucu hem Türk vatandaşlarına hem de Suriyeli sığınmacılara yönelik gerçekleştirilen anket çalışmasının nasıl ve hangi yöntemlerle yapıldığı özetlenmiştir. Bu bölümde, ayrıca anket çalışmasından elde edilen veri analizlerinin hangi programlar eliyle ve hangi yöntem ve teknikler izlenerek yapıldığının altı çizilmiştir. Dolayısıyla, elde edilen verilerin ve bu verilerden yola çıkarak çalışmamıza ait kurulan hipotezlerin sınıandığı bir bölüm oluşturulmuştur.

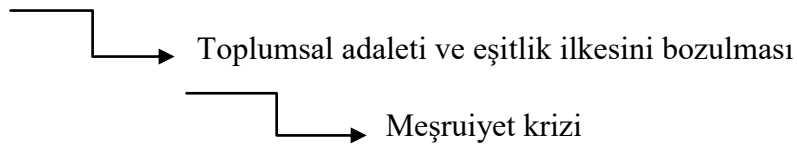
Çalışmamızın altınca bölümünde ise, genel bir değerlendirilme kapsamında, araştırmamızda doğru bilgiye ulaşabilmek adına izlediğimiz bir süreç olarak literatür taramaları, yazılı kaynaklardan elde edilen bilgiler, mülakat yoluyla kaydedilen notlar ve son olarak ise anketler aracılığıyla ortaya çıkarılan verilerden toplanan tüm bulgular değerlendirilmiş ve yorumlanarak bir sonuca varılmaya çalışılmıştır. Değerlendirmeler yapılırken; Türkiye Devleti açısından Sığınmacılara bakış açısının belli dönemlerde nasıl ve neden değiştiğini ve bu değişim sürecine AB ile Türkiye ilişkilerinin ne kadar etkisi olduğu da hesaba katılmıştır (Demiryontar, 2016; Sözen, 2016). Sonuç itibarıyla, insan hakları ile güvenlikleştirme kavramlarının arasına sıkışmış bir AB ile Türkiye ilişkisi temelinde dış politika görülmüştür (Köse, 2015). Bu dış politika yeri geldiğinde mali külfetin paylaştırılmasına odaklanırken (Aras, Mencütek, 2016), yeri geldiğinde ise çıkar temelli (Eroğlu, 2015) olarak nitelendirilmiştir. Bu yönüyle, Suriyelilere yönelik göç politikası siyasallaşarak (İçduygu, 2017), dış politikada kullanılan bir araç haline gelmiştir (Demiryontar, 2016; Sözen, 2016). Araç olarak kullanılabilmesi hak temelli bir yönetim sürecinin değil, hizmet temelli bir yaklaşımın işareti olarak görülmüştür (Yıldız, Uzgören, 2016).

1.7. ARAŞTIRMADA KULLANILAN KURAMSAL YAKLAŞIM VE YÖNTEMİN ANA HATLARI

Çalışmamız, pragmatist bir felsefi bakış açısıyla, Suriyelilere yönelik göç politikamızda devlet kapasitesi ve meşruiyet sorunu olup olmadığını, eş zamanlı nitel ve nicel veriler toplayarak karma bir araştırma yaklaşım içinde cevap bulmaya çalışmıştır. Bu yaklaşımı sergilerken de, araştırma stratejim olan yakınsayan paralel karma yöntem modelinin öngördüğü şekliyle; literatür incelemeleri yanı sıra nitel bir yöntem olarak politika kararına etki eden kurum temsilcileriyle yapılan yarı yapılandırılmış mülakatlarla veriler toplanmıştır. Ancak bu politikalardan etkilenen diğer paydaşlar olarak yerleşik vatandaşlar ve sığınmacılar üzerinden nasıl bir düşünce oluştuğunu anlayabilmek için her iki gruptan da, nicel bir araştırma yöntemiyle, anket aracılığıyla da veriler toplanmıştır. Dolayısıyla; eşzamanlı olarak nitel ve nicel verilerden yararlanarak, Suriyelilere yönelik göç politikasının altyapısal iktidara ve dolayısıyla da meşruiyet'e sahip olup olmadığı anlaşılmaya çalışılmıştır. Böylece; iki farklı araştırma yaklaşımının sonuçlarını harmanlayarak bir sonuca varmak ve yorumlayabilmek amaçlanmıştır. Yapılacak yorumlama sayesinde de veriler arasında da bir bütünlük kurulmuştur. Dolayısıyla ortaya çıkacak çelişkiler ve uyuşmayan veriler, çalışmamızın bulgular kısmında açıklanmıştır.

Çalışmamızda; Suriye göç politikasına dair alınan kararların ve uygulanan eylemlerin toplumsal adaleti ve eşitlik ilkesini zedelediği ve bunun sonucunda siyasal anlamda meşruluk krizine yol açtığı düşüncesinden hareketle bir politika analizi yapılmıştır. Ancak; yapılacak analizin temel çıkış noktasını, devletin altyapısal gücünün (aşırı kapasite kullanımı) adaletsiz dağıtımı ile siyasal kararların toplumsal ihtiyaçların gözardı edilerek kullanılmasından kaynaklandığı fikri oluşturmuştur.

Devletin Kapasite sorunu

Bu açıklamalar ışığında; Türkiye'nin Suriye Politikasının uygulama sonuçlarının bir kapasite sorununa ve bundan dolayı da meşruiyet krizine yol açıp açmadığını

Micheal Mann'ın devlet kapasitesi kavramına atfettiği anlamdan yola çıkarak anlamaya çalışılmıştır. Daha çok modern kapitalist devletlerde kuramsal çerçevesini çizdiği bu kavramın en önemli farkı, güçlü bir altyapısal iktidara gereksinim duymasıdır.

Mann, siyaset ve sosyal yapıyı bir bütün olarak ele almış ve topludaki güç ilişkilerini kontrol edenin aynı zamanda siyasal gücü de elinde bulunduracağını ifade etmiştir (Hawkins, 2014: 302). Önemli olan, Devletin kendi eylemlerini sınırlandırabilmesi ve bu eylemleri meşrulaştıran veya durduran sivil toplum gruplarına nüfuz etmesidir. Tam da bu sebeple, Mann'ın toplumsal tabana nüfuz etmesini sağlayacak iktidar tipi olan altyapısal iktidar kavramı ortaya çıkacaktır (Seabrooke, 2002: 11). Mann'a göre; Altyapısal gücün hakimiyeti sağlayabilmesinin arkasında yatan temel mantık, toplumların tek parçalı ve üniter yapıları olmadığı; bilakis iletişim ağlarına sahip, birden çok karar vericilerin bulunduğu sistem olarak toplumu görmesinde yatmaktadır (Moran, 1998: 161). Bu anlamda; Mann, devlet kapasitesinin artırılmasının altyapısal iktidarın kurulması ile ilintili olduğunu söylemektedir.

Altyapısal iktidarın kurulabilmesi için toplumsal gücü arkasına alması gerekir. Toplumsal gücün ise; ideolojik, askeri, ekonomik ve siyasal boyutlarıyla iktidarın sürekliliğine yardımcı olacak unsurlar taşıdığını vurgular. Mann bu dört boyutun hiç birinin bir diğerine üstün olmadığını belirtmesine rağmen, onun için ekonomik ve siyasal gücün kendi çalışmalarında daha önemli yer tuttuğu açıktır (Mann, Jeronimo, 2013: 948; Salessi, 2015: 416). Özetle; Mann, devletin sahip olabileceği güce dair yapmış olduğu ayrımında despotik gücü değil, altyapısal gücü devlet kapasitesinin artırılmasında önemli yere koymaktadır.

Çalışmamız açısından Mann'ın kuramsal çerçevesini çizdiği, devlet kapasitesi ve altyapısal iktidar kavramlarından yola çıkarak, Suriye göç politikasının meşruiyet krizine dönüşebilme olasılığının, nasıl tespit edilebileceğine ilişkin izlenecek yol ve yöntemler ise şöyle olacaktır.

Suriye göç yönetiminin oluşmasını sağlayan üç temel sac ayağından bahsedebiliriz. Bunlar; aktörler, uygulamalar ve söylev ile anlatılardır. Göç politikasına dair, politik karar alıcılar, bürokratlar, yerel yönetimler ve sivil toplum örgütleri gibi birey ya da topluluklar aktörler olarak değerlendirilebilir.

Uygulamalara bakıldığında ise; yasal ve yönetsel düzenlemeler ile bu düzenlenmeleri etkileyen ve bağlayıcı olabilen dış düzenlemelerden bahsedebiliriz. Üçüncü sac ayağı ise; göç politikasına dair oluşan algı çerçevesinde hakim olan söylev ve anlatıların yer aldığını ifade etmeliyiz. Burada kamuoyu görüşü ile hükümet görüşlerinin birbirinden ayrılması önem arz etmektedir (Sağıroğlu, 2017: 48). Bu üç unsur birbirini etkileyen bir işleyiş içinde yer almaktadır. Yeri geldiğinde politik karar alıcılar, toplumda oluşan algı ve söylevlerden etkilenebilmekte ve bu etkiler çıkarılacak yasal değişikliklerle kendini göstermektedir. Bu işleyiş süreci; siyasi iktidarın ihtiyaç duyduğu meşruluğun sürekliliğini sağlayan önemli bir unsurdur. Fakat; çıkarılan yasal düzenlemeler toplumun bazı kesimleri için uygun görülmebilir. İşte bu aşamada; siyasal ile toplumsal söylevler arasında çatışma başlayacaktır. İşte bu koşullar altında, Mann'ın devlet kapasitesi ve altyapısal iktidar kavramından hareketle, Suriyelilere yönelik politik karar ve eylemlerin toplumsal yapıda oluşturduğu meşruluk algısı temel sorunsal olacaktır.

Bu sorunsala cevap bulabilmek için önemli bir paydaş olarak uzman ve bürokratların bakış açısını öğrenmek gayesiyle, nitel bir yaklaşım ve yapılandırmacı bir görüş içinde, yarı yapılandırılmış mülakatlar yapılmıştır. Bu süreci takiben; nicel bir yaklaşımla hareket edilerek, Mann'ın kuramından yola çıkılarak anket çalışması tasarlanmıştır. Hem anket hem de yarı yapılandırılmış mülakat tekniklerinde, Michael Mann'ın kuramından hareketle öngördüğü toplumsal yapının İdeolojik, Ekonomik, Askeri ve Siyasi boyutlarını içerecek sorular hazırlanmıştır. Ayrıca; anket çalışması özelinde, meşruiyet kavramına dair tartışmalar yürütülürken, soruların ve elde edilecek cevapların seyrinin nasıl yorumlanacağını ise; Meşruiyet kavramına farklı bakış açısı getiren Jürgen Habermas, Chantal Mouffe ve kısmen David Beetham'ın fikirleri temelinde şekillenmiştir. Her iki alan çalışması sonucu elde edilen veriler ile yazılı metinler ve raporlardan elde edilen bilgiler sentezlenmiş ve böylece Suriyelilere yönelik göç politikamız hakkında hem durum tespiti yapılmış hem de geleceğe dair değerlendirmeler yapma imkanı da yakalanmıştır.

Bu açıdan; kamu politikalarının hazırlanışı sırasında ortaya çıkan durumların, demokrasi sorunu bağlamında ele alınarak, müzakereye veya uzlaşmaya atfettiği önem açısından hangi bakış açısına sahip olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla, bu sürecin altyapısal iktidara eklemlenmesinin nasıl olabildiği de netlik kazanmıştır.

Özetle; devlet kapasitesi, altyapısal iktidar ve meşruiyet sorunu değerlendirilirken, göç politikasına dair süreçte aktörler, uygulamalar ve söylemlerden hareket ederek, gerçekleşen olay, olgu ve sonuçlar, Michael Mann'ın İdeolojik, Ekonomik, Askeri ve Siyasi güç ağlarına yerleştirilmiştir. Dolayısıyla; kendi içinde göç politikasının üç önemli sac ayağı Mann'ın İEAS (İdeolojik-Ekonomik-Askeri-Siyasi) örgütlü ağ modeli içinde bütünleştirilmiştir. Mann'ın da kurguladığı güç ağları üzerinden göç politikasının hangi konuları içerdiği ve bunların içeriğine dair kapasite değerlendirmelerin hangi yöntemle yapılması gerektiği önceden planlanmış olmalıdır. Bu açıdan; devlet teşkilatının içinde var olan politik, ekonomik, sosyal/ideolojik ve askeri/güvenlik faktörlerden yola çıkarak bir analizi yapılması uygun olacaktır. Bu açıdan; İEAS analiz modeli aşağıdaki faktörler ve alt başlıklardan oluşacaktır.

Tablo 1.1. Suriye Göç Politikasına ait İEAS modeli

İdeolojik	Ekonomik	Askeri	Siyasi
Ulusal söylem,	Üretim-tüketim-	Güvenlik ve terör	Hükümetin tutumu ve
Dini ve Etnik etkenler,	dağıtım dengesinin	algısı durumu,	popülist söylemi,
Evrensel insan hakları	bozulması,	Askeri yapının	Politikaların tutarlılığı,
ve Kardeşlik algısı,	Krizin oluşturduğu yük	lojistik ihtiyaçları,	Yasal ve siyasal
Çıkarlar ile değerler	paylaşımı,	Yasadışı göç ve sınır	kararların alınma şekli
çatışması,	İktisadi dalgalanmalar,	güvenliği sorunu,	ve etki alanı,
Sosyo-kültürel	İşsizlik ve kayıt dışı	Terör, asayiş ve insan	Vatandaş ve sığınmacı
değerlerin çatışma	istihdam durumu,	ticareti sorunu.	haklarına ilişkin
durumu.	Ekonomik büyüme ve		kararların rasyonelliği.
	Kamu harcamalarının		
	yönü.		

Yukarıda verilen faktörler açısından yapılacak analizlerde öncelikle; İEAS modelinin çevresel öğelerinde yer alan Suriyeli mültecilerin, yerleşik vatandaşların ve kurum yetkililerinin anlaşılmasına çalışılmıştır. Bunun için; bir yandan yarı yapılandırılmış mülakat tekniği ile araştırma yaklaşımı açısından, nitel bir analiz izlenerek göç politikasını şekillendiren kurumların politika yapıcı birimleri ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Yarı yapılandırılmış mülakat yöntemi için

hazırlanacak sorular, İEAS yönetim modeliyle uyumlu şekilde, her boyuta ilişkin hazırlanmıştır.

Diğer yandan ise; Devlet kapasitesi ve altyapısal iktidar kavramını meşruiyet ile ilişkilendirebilmek ve göç politikasına dair çıkarımlarda bulunmak için nicel bir yöntem olarak anket çalışmasında; Jean-Philippe Vergne'nin (2011) örgütsel meşrululuğun ölçülebilmesine ilişkin kurguladığı üç aşamalı metodoloji izlenmiştir. Bu metodoloji de bir firma meşruiyetinin ölçümünde nasıl bir yol izleneceği 3 adımda anlatılmıştır. Buna göre; ilk adımda; meşruiyetle ilgili boyutlar belirlenmiştir. İkinci adımda ise; ilgili basın kuruluşlarının çıktıları ele alınmış ve son olarak üçüncü adımda ise; mekansal ön yargıların olup olmadığı tespit edilmeye çalışılmıştır (Vergne, 2011).

Bu anlamda çalışmamızda; ilk aşamada, meşruluğun değerlendirilmesinde, Mann'ın öngördüğü ideolojik, ekonomik, askeri ve siyasi unsurlar ilgili boyutlar olarak seçilmiştir. Daha sonra ise; her boyutun kendi içinde yer alacak sorular seçilmiş ve bu sorular hem mülakat yönteminde hem de anket çalışmasında bu politikalardan etkilenen ve etkileyen taraflara sorulmuştur. Her boyutun içinde yer alan sorular, David Beetham düşünsel yapısı içinde ifade edilen ve meşruiyet için olması gerekli gördüğü yasallık, gereklilik ve rıza unsurları doğrultusunda bunlara cevap alınacak şekilde yapılandırılmıştır. Üçüncü adımda ise; Beetham'ın meşruiyet için öngördüğü şartların gerçekleşmesi sonucunda bir yönetim mekanizmasında işaret ettiği düzen, istikrar ve etkinlik unsurlarına ilişkin çıktılara dair veriler elde edilmiştir. Böylece; meşruiyet kavramından hareketle devlet kapasitesi ve altyapısal iktidarla köprü kurulmuştur. Dördüncü adımda ise; anket sonuçlarının; hipotezlerle değerlendirilmesi aşamasına geçilmiştir.

Yukarıda açıklanan araştırma metodolojisine bakıldığında, araştırmada kullanılacak veri toplama yöntemi karma bir yaklaşımdan hareketle; nitel analiz yöntemi açısından yarı yapılandırılmış mülakatlar, nicel analiz yöntemi açısından ise; anket yöntemi kullanılarak veriler toplandığını ifade edebiliriz. Ayrıca; buna ek olarak, raporlar ve istatistikî bilgilerden de yararlanılmıştır.

Özetle; bir yandan göç politikasına dair bir meşruiyet krizi olup olmadığını Mouffe, Schmitt, Habermas ve Beetham gibi düşünürlerin görüşleri doğrultusunda değerlendirilmiştir. Aynı zamanda; İEAS analiz yöntemiyle tartışmaya açılacak iki

ana başlık olan, Devlet kapasitesi ve Altyapısal iktidar ile meşruiyet ilişkisini anlamak, ölçmek ve değerlendirmek için hazırlanacak sorular, uluslararası örgütlerin kullandığı indekslerin yardımlarıyla da desteklenmiştir.

İEAS modelinin oluşturan her faktör veya boyut için ayrı bir index kullanılması uygun olacaktır. Böylece; bir yandan Devlet Kapasitesini, her faktör açısından, ayrı ayrı değerlendirebilirken; ayrıca meşruiyet kavramına dair yorum yapabilmenin temel argümanlarını da tespit etmiş olabileceğiz. Örneğin; Bertelsman Transformation Index (BTI) ile Devletçilik düzeyine dair fikir edinilebilecektir (Carbone, Memoli, 2015: 12). Ayrıca Dünya Bankası yönetim endeksi (World Bank Governance Indicators-WGI), Bileşmiş Milletler Kalkınma Programı İnsani Gelişim endeksi (Human Development Index-HDI), Uluslararası Şeffaflık örgütünün yolsuzluk algı endeksi (Corruption Perception Index-CPI), Fund for Peace Fragile States Index- 2014, Freedom House 2014, World Weide Governance Indicators 2010, World Values Survey 2009 gibi raporlardaki kriterlerden yararlanılmış ve aynı zamanda da Türkiye’de yerleşik olanların, göç politikasına olan algısını, Sivil Toplumla Bütünleşme Endeksinden yola çıkarak tespit etmekle beraber, göç politikasına ilişkin, merkezi yönetim düzeyindeki karar alıcıların konuya bakışlarını tespit etmek için; nicel ve nitel yöntemlerle geliştirilen kamuoyu araştırma teknikleri (anket veya görüşme) yoluyla değerlendirilmiştir.

1.8. ARAŞTIRMANIN EVRENİ VE ÇALIŞMA GRUBU

Çalışmamızda öncelikle, Suriyelilere yönelik göç politikasının hazırlanmasında rolü olan, Ankara ili özelinde, Kızılay Başkanlığı, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Göç Politikaları Dairesi ve Dışişleri Bakanlığı İltica Dairesi Başkanlığında görevli uzman ve bürokratlarla yarı yapılandırılmış mülakatlar yapılmıştır.

Buna müteakip, araştırmamıza ilişkin bir diğer alan çalışması olan, anket çalışmasında, hem Türk vatandaşlarına hem de Suriyeli sığınmacılara yönelik bir anket uygulaması yapılmıştır. Araştırma evreninin büyüklüğü göz önüne alındığında, araştırmanın ana kütlelerini Türkiye sınırları yerine; araştırma evrenini iyi şekilde temsil edecek olan, İstanbul/Fatih, Mersin/Mezitli ve Kilis il merkezinde yaşayan, Nüfus ve Vatandaş İşleri Genel Müdürlüğü’ne kayıtlı olan Türk vatandaşları ile bu bölgelerde yaşayan Suriyeli sığınmacılar oluşturmuştur. Seçilen evren içinden

Çalışma grubu büyüklüğü her ilin ana kütlesi ve çalışma grubu sayıları ile orantılanılarak yapılmıştır. Ancak, bu bölgelerde yaşayanların oluşturduğu hazır bir liste içinden bireyleri tesadüfi örneklem yöntemine göre seçme imkanımız olmamıştır. Dolayısıyla, araştırma evreni olasılığa dayalı olmayan örneklem yöntemiyle oluşturulmuştur.

Tesadüfi olmayan bir yöntemle oluşturulan örneklemden genellemelere ulaşmak yaniltıcı olacağını belirtmek gerekir. Bu nedenle; çalışmamızda, tesadüfi olmayan bir örneklem yöntemiyle seçilen bireylerin oluşturduğu gruba “Araştırma/alışma Grubu” denilmesi daha uygun olacaktır (Neuman, 2014: 250). Bundan dolayı da örneklem yerine çalışma grubu ifadesinin kullanılması daha doğru olacak ve hipotezlerimizin değerlendirilmesinde genelleme yapmak yerine makul yorumlar ile açıklama yapmak uygun düşecektir.

Tesadüfi olmayan bir örneklem yöntemi içinden de çalışmamızda öncelikle yaşanılan yer açısından sınırlandırılan bir çalışma alanı içinde hem yer hem de cinsiyete dayalı bir “Kota rnekleme” modeli uygulanmıştır. Kota rneklem modelinde araştırmacı önce ilgili kategorileri belirler sonra her kategoride kaç elemanın olacağına karar verir. Böylece; çeşitli kategorilerdeki kişiler içinden kategorik olarak düzeltim yapıldıktan sonra yine tesadfilice dayalı olmayan “Uygun rneklem” modeliyle çalışma grubuna dahil olacak bireyler seçilir (Neuman, 2007: 142). Özetle; alışmamızda önce kota örneklem model süreci izlenmiş ve sonra kişilerin seçiminde gönüllük esasına dayalı olarak “Uygun rnekleme” modeli de uygulanmıştır. Örneğin; İstanbul/Fatih bölgesinde vatandaşların daha çok aktif olarak ticaret yaptıkları yerlerde anket çalışmamıza gönüllü olarak katılımlarının sağlanması amaçlanırken; aynı bölgede Suriyeliler açısından ise farklı bir yol izlenmiştir. Fatih ilçesinde yer alan Halk eğitim merkezinde Türkçe eğitim alan her yaş ve cinsiyetten oluşan Suriyeli sığınmacıların oluşturduğu sınıflarda anket yapılmıştır. Mersin ili Mezitli ilçesinde ise vatandaşların ev ve iş yerlerine yapılan ziyaretler ile anket çalışmasına katılımları sağlanmaya çalışılırken; Suriyeli sığınmacılar içinden daha çok ticaret ile uğraşanlar olarak, işyerlerinde yapılan ziyaretlerle anket çalışmamıza katılmışlardır. Kilis ile merkezinde ise; Türk vatandaşlarına hem ev hem de işyerlerine düzenlenen ziyaretlerle anket çalışması yapılırken; Suriyeli sığınmacılara ise daha çok ev ve işyerleri olarak ortak kullanılan mekanlarda ziyaret düzenlenerek

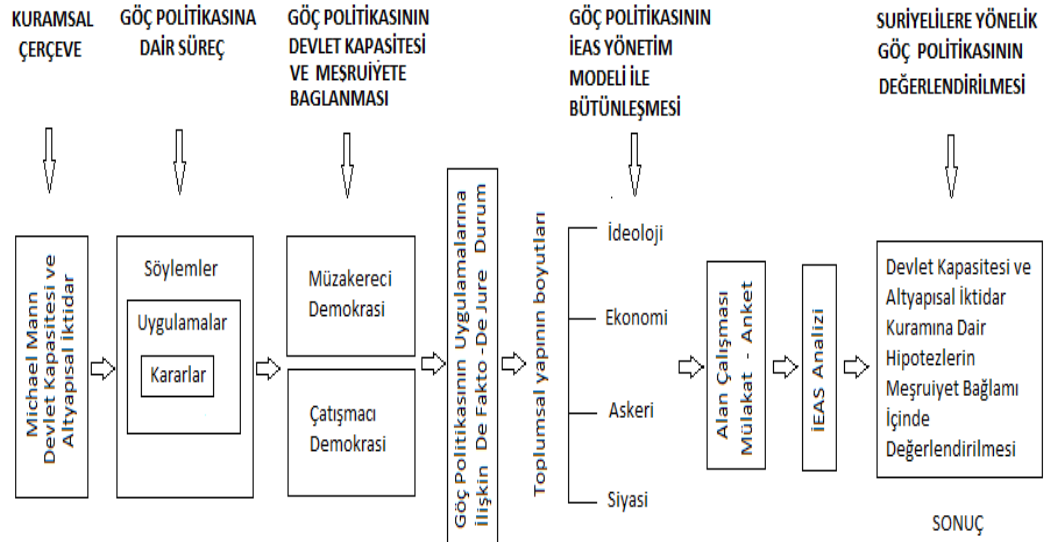
anket çalışmamıza katılımları sağlanmıştır. Dolayısıyla; anakütlemizi oluşturacak her üç il'in kendi içinde homojenlik gösterecek, sosyo ekonomik yapısının farklılığı, esas alınarak bir tür seçim işlemi gerçekleştirilmiş ve dolayısıyla İstanbul/Fatih, Mersin,/Mezitli ve Kilis il merkezinde anket çalışmamız tamamlanmıştır.

Seçilen bölgeler, Devlet Planlama Teşkilatı ve Türkiye İstatistik Kurumunun, AB'ye uyum sürecinde ortak hazırladığı ve adını 2020 yılında 4720'nolu kanun gereğince, Türkiye İstatistik Bölge Birimleri Sınıflandırılması (İBBS) şeklinde üç düzeyde özetlediği yöntemle dayandırılmıştır. İBBS illeri coğrafya, nüfus, bölgesel kalkınma, temel istatistikî göstergeler ve sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralaması yönünden gruplandırmaktadır. Bu özellikler açısından, Türkiye 7 coğrafi bölge ayırımına ek olarak, Düzey 1, Düzey 2 ve Düzey 3 bölgeleri ile bu bölgelerin altında da 12 Bölge ve 26 alt bölge ile 81 il şeklinde bir üçlü yapılanma içinde tasnif edilmiştir. Oluşturulan bölge birimleri sınıflandırılmasına göre; İstanbul/Fatih bölgesi yoğun göç alması, farklı demografik özellikleri içermesi, Mersin/Mezitli bölgesi liman ticareti ve turizm gibi niteliğe sahip olması, Kilis il merkezi ise doğrudan sınır bölgesi olması ve tarım ile hayvancılık üzerinden bir toplumsal yapıda olması bakımından birbirinden ayrılmıştır. Bu farklılıklar neticesinde, İstanbul/Fatih bölgesi 1. Derece gelişmiş, Mersin/Mezitli bölgesi 2. Derece gelişmiş ve Kilis il merkezi 6. Derece gelişmiş yer olarak tespit edilmiştir. Bu farklılıklar çalışmamızın neden İstanbul/Fatih, Mersin/Mezitli ve Kilis il merkezinde yapıldığına da ışık tutmaktadır.

1.9. ARAŞTIRMANIN SUNUŞ SIRASINA DAİR ÖZET TABLO

Çalışmamızda yer alan bölümlere ve bu bölümlere ilişkin konuların birbirine bağlanmasına dair izlenen yolu gösteren tablo aşağıda belirtilmiştir.

Tablo 1.2: *Araştırmada İzlenen Yola Dair Özet Tablo*

İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. GÖÇ POLİTİKASINI ANLAMAYA YÖNELİK TEMEL KAVRAMLAR

Göç politikaları, ekonomik politikalarla ilişkisinin yanında; ayrıca sosyal politikanın eğitim, sağlık, barınma, yardım ve insan hakları gibi alanlarını kapsamı bakımından da oldukça geniş ve karışıktır (Mulvey, 2015: 358). Dolayısıyla; göç politikasının dezavantaja sahip tarafı olan mülteciler için önemli olduğu vehazırlanacak politikaların bu grupların yararına da olması gerektiği ifade edilmelidir (Shutes, 2011: 558). Bu nedenle; göç politikasına dair değerlendirmeler yapabilmek için, bu politika başlığı içinde geçen öznelerle yüklenen anlamlar netlik kazanmalıdır. Göç politikasının düşünülmesi, hazırlanması ve uygulanması aşamasında hangi kavramlar üzerinden hareket edildiği ve kavramların hangi şekli ile ifade edildiği önemlidir. Bu açıdan, Türkiye açısından uygulanan göç politikası içindeadı geçen, mülteci (refugees), sığınmacı (asylum seekers), göçmen (migrant/immigrant) ve geçici koruma-insani koruma (temporary protection) ve kaçak sığınmacı ya da kalma süresini aşanlar (failed asylum seekers/over stayers)gibi nitelendirmelerin, hangi grupları yansıttığına bakmak gerekir.

Türk hukukunda göçmen veya muhacir kavramı, 5543 sayılı İskân Kanunun 3. Maddesinin (d) bendine göre: “*Göçmen, Türk soyundan ve Türk kültürüne bağlı olup, yerleşmek amacıyla tek başına veya toplu halde Türkiye’ye gelip bu Kanun gereğince kabul olunanlardır*” (Şen, Özkorul, 2016: 91) şeklinde ifade edilmiştir. Türkiye’de bulunan göçmenler ise, 6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nun (YUKK) 61. maddesi kapsamında,“Mülteci, Şartlı Mülteci ve İkincil Koruma” statülerine sahip olabilecekleri belirtilmiştir.

Mülteci, 1951 Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşmesinde:

“İrki, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri yüzünden, zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle, yararlanmak istemeyen yahut tabiiyeti yoksa ve bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin

dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen şahıslar” (BM Cenevre Sözleşmesi, 1951) olarak tanımlanmıştır.

Bu tanım, 6458 Sayılı YUKK’nda da korunsa da Türkiye, bu sözleşmeyi coğrafi kısıtlama ile uyguladığından, sadece Avrupa’dan gelenlere mülteci statüsü vermiştir (Ekşi, 2016a: 16). Yine aynı sözleşmede, Sığınmacı ise;

“Vatandaşı olduğu devletin ülkesinde meydana gelen olaylar sonucunda ve ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri yüzünden, zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan, ya da söz konusu korku nedeniyle, yararlanmak istemeyen yahut tabiiyeti yoksa ve bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen her şahıs” (BM Cenevre Sözleşmesi, 1951) olarak kabul edilmiştir.

Mülteci ve sığınmacı arasında ki temel fark; mültecinin hukuken tanınmış bir statüye sahip olan yabancı; sığınmacının ise, mültecilik statüsü incelenen ancak yine de kendisine geçici koruma sağlanmış kişidir. Yani sığınmacı, mülteci kavramının altında yer alır (Kıvılcım, 2016: 164). Göçmen terimi ise, daha çok yaşamlarını değiştirmek isteyenlerin ve dışarıdan herhangi bir zorlama unsuru olmaksızın hür iradesiyle göç etmeye karar verenleri tanımlamaktadır. Bu kavramlar, günümüzde var olan insani krizler içinde yer alan insan gruplarının tanımlanmasında, birbirinin yerine ya da birlikte kullanılır hale gelmiştir (Işıkçı, 2017: 26).

Özetle; mülteci, bir statü içinde ve uluslararası koruma başvurusunun kazanılmasıyla oluşacaktır. Dolayısıyla, Avrupa’dan gelmeyen, ancak mülteci kriterini barındıranlara, üçüncü ülkeye yerleştirilinceye kadar, şartlı mülteci denilecektir. Sığınmacı ise; Avrupa dışından gelen ve uluslararası koruma arayan, ancak henüz statüleri resmileşmemiş kişilerdir. Ancak 6458 sayılı YUKK’la birlikte, sığınmacı kavramının yerini “şartlı mülteci” almıştır (Şen, Özkorul, 2016: 92). İkincil koruma ise; mülteci veya şartlı mülteci kriterini barındırmasa da geldiği ülkeye geri gönderilemeyecek şekilde, kişinin şahsının tehlike içinde olduğu görülenlere verilen statü olarak karşımıza çıkmaktadır (Özer, 2011: 79). Genel anlamda; mülteci, vatandaşlar gibi bazı sosyal hakları kullanabilen, çalışma hakkı alabilen ve aile birleşiminden yararlananlardır. Sığınmacılar ise sosyal hakları ülkeye

giriş tarihlerine göre belirlenen, çalışma ve aile birleşimi hakkından yararlanamayanlardır. Kaçak sığınmacı ya da kalma süresini aşanlar ise, sosyal refah politikalarından yasaklı olanlar ve yasal olarak çalışma haklarını kaybedenlerdir (Dwyer, Brown, 2005: 370). Geçici koruma koruma kapsamındakiler ise; AB kriterleri açısından ülkenin şartlarına göre 1 yıl bu statüde kalabilen ve gerekirse en fazla 1 yıl daha uzatmak koşuluyla 6'şar ay arayla en fazla iki defa uzatılabilen bir koruma alanı sağlamaktadırlar (GİGMb). 6458 sayılı Kanunda Geçici Koruma kavramı, *“ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen ve haklarında bireysel olarak uluslararası koruma statüsü belirleme işlemi yapılamayan yabancılara sağlanan koruma”* olarak ifade edilmektedir.

Türkiye Devleti'nin kapasite durumunun göç politikası üzerinden değerlendirilmesi için bu kavram karışıklığının da çözülmesi gerekir. Bu açıdan göç politikamızın bütüncül olarak analizinde, mülteci ve şartlı mülteci statüsü içinde kabul edilenlerin uluslararası koruma talep edebilecekler kapsamında değerlendirildiği; sığınmacı kavramının içinde değerlendirilmediği görülmüştür. Bu üç kavramdan farklılığını göstermek ve genel manada uluslararası koruma arayan fakat statüsü henüz belli olmayanlara da sığınmacı kavramı ile tarifler yapıldığı için çalışmamızda kavram kargaşası olmaması amacıyla, geçici koruma altındaki Suriyelileri, sığınmacı adıyla nitelemek yanlış olmayacaktır.¹ Bahsedilen göç olgusuna ilişkin kuramsal ve kavramsal girişten hareketle, Suriye göç politikamızın analizinde öncelikle, Avrupalılaşıma kavramının AB ortak göç yönetimine olan etkisine değinilecek ve ardından Türkiye'nin müstakil bir göç politikasına neden ihtiyaç duyduğu ve bu politikanın ilk oluşum sürecindeki etkileri açıklanacaktır. Akabinde Suriye krizinin göç politikasına etkisi değerlendirilecek ve son kısımda ise Suriye göç politikası özelinde hukuki ve fiili durum karşılaştırılması yapılacaktır.

¹ Türkiye'deki Suriyelilerin dahil olduğu “geçici koruma” statüsünün de düzenlendiği YUKK'a göre geçici koruma, ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma amacı ile kitlesel olarak sınırlara gelen veya sınırları geçen, haklarında bireysel uluslararası koruma statüsü belirleme işlemi yapılmayan yabancılara sağlanan korumayı ifade etmektedir.

2.2. İKTİDAR VE DEVLET OLGUSU ÜZERİNDEN DEVLET KAPASİTESİ VE BOYUTLARI

İktidar, bir örgüt bünyesinde ya da toplumsal ilişkiler içinde tanımlanabilir. Bu anlamda; Foucault iktidarı, bir toplumsal ilişki biçimi olarak tanımlayarak, hem kurumsal hem de söylemsel etki alanı yaratabileceğini vurgulamaktadır (Jessop, 2008: 296). Fakat iktidarı yönetsel açıdan tanımlamaya kalktığımızda; Foucault, insan davranışlarının düzenlenmesine ve koordinasyonuna dayanana ilişkiler ağı içinde bu kavramı ifade etmektedir (Giddens, 2008: 69). İktidar yukarıda anlatıldığı gibi kavramlaştırılmasıyla, başkalarına kendiliğinden yapamayacakları şeyleri yaptırabilme kapasitesi şeklindeki genel kabul görmüş şeklindeki tanımlamalara da yaklaşmış olmaktadır (Mann, 2012c: 15). Foucault'un dediği gibi, iktidar bir kurum, yapı veya mülk üzerinden sınırlandırmamalıdır. Çünkü iktidar, sadece öznelere ilişkileri üzerinden değil; başkalarının eylemlerinin sınırlandırılması ve davranışlarının yönlendirilmesi üzerinden de söz konusu olmaktadır (Vergin, 2016: 147).

Poggi ise, iktidarın toplumsal yapıda gösterdiği özellikler bakımından, ekonomik, ideolojik ve siyasi olarak ayrışabileceğini vurgulamıştır. Ona göre; iktidar, başkalarına bir şeyler yaptırabilme gücü olsa da ekonomik iktidarı mülkiyet sahiplerinin emekçileri yönlendirebilmesi; ideolojik iktidarı, bir fikir yapısının farklı düşünenler üzerindeki etkisi ve siyasi iktidarı ise fiziksel şiddeti kullanabilme gücüyle tanımlanmıştır (Poggi: 2014: 5). Farklı ilişkiler ağı ile tasvir edilebilen iktidar kavramı, toplumsal yapı içindeki yer alan ekonomik, politik ve ideolojik boyutlar içinde, tek tek farklı örgüt yapılarıyla da karşımıza çıkabilmektedir. Öyle ki; iktidar kavramı ile toplumsal ilişkilerin ağının farklı boyutlarını tek elden yönlendirebilecek en ileri mekanizma olması ve bu güç ağlarını tek başına elinde tutabilen bir üst yapı olması sebebiyle, devlet özellikle üzerinde durulacak bir olgu olarak karşımıza çıkabilmektedir.

Peki, bu anlamda devlet nedir? Sorusu karşımıza çıkmaktadır. Devletin ne olduğuna dair tanımların daha çok modern devlet üzerinden yapılmaktadır. Bu bakış açısıyla; devlet, özerk olarak, belli sınırlar içinde yaşayan insanları kontrol edebilen, bulunduğu alanda diğer örgütlerden farklılaşan, merkezi ve resmi bir işbölümü içinde

işleyen mekanizma olarak tanımlanır (Poggi: 2014: 27). Modern devlete ilişkin bu genel tanımın yanında, ayrıca bu tanımların hangi bakış açısıyla yapıldığı da diğer önemli bir noktadır.

Örneğin Devlet'e "Evrimci Bakış" içinde baktığımızda, giderek karmaşık hale gelen ilişkiler ve ihtiyaçlar temelinde yaşanan dönüşümle ortaya çıkmıştır (Poggi, 2014: 117). Bu anlamda devlet; aileler, köyler, şirketler ve gönüllü kuruluşlar gibi örgütleri içinde barındıran bir sosyal ilişkiler ağını oluşturmaktadır. Bu yapı içinden siyasal bir güç çıkararak, bölgelerini yine kendi çıkardığı yasalara göre yönetmektedir. Bu anlamda; jeopolitik ve askeri gücü birlikte kullanıp, yayılmacı bir davranış sergileme eğilimine de girebilirler (Mann, 2002: 25). Devlet, genel anlamda ise; güç, bölgesellik, egemenlik, anayasa, kişiler üstü iktidar, kamu bürokrasisi, otorite, vergilendirme yetkisi gibi araç ve politikalara sahip olması bakımından diğer oluşumlardan ayrılmıştır (Pierson, 2015: 23). Bölgesellik ile kendisine ait coğrafik ve jeopolitik kimliğe sahip olabilme durumunu kastederek, sınırları belirlenmiş bir toprakta zor araçlarını elinde tutarak yönetebilme becerisinden bahsetmektedir (Tilly, 2001: 225). Tilly, Devletlerin silah kullanabilme yetkileri ve kapasitelerini; yani askeri yapılarını kullanarak fethettikleri topraklarda halkın ve toprağın yönetiminin geçirdiği dönüşüm ile devlet yapısının oluştuğunu, evrimci bakış açısıyla anlatmıştır.

Mann ise; Devleti, otorite ve güç kullanarak insanları yönetebilmesinin yanında, ne Marx gibi sadece üretim ilişkilerinin düzenlenmesi, ne de realistler gibi yalnız güvenlik işlerinin yönetilebilmesi açısından tanımlanmıştır. Bu kapsamda devlet; kamusal hizmetlerin sunulmasında etkin olan bir güç olarak, en tepede altyapısal güce sahip siyasi bir birliktir (Mann, 2012b: 64). Mann, bu manada devleti toplumdaki güç dengelerini yönetebilen ve diğer toplumsal sınıf ve güç yapılarından özerk bir olgu olarak görmüştür (Moran, 1998: 160).

Mann'ın fikirlerine en yakın kişi olan Weber ise; Devleti şiddet aracını yasal olarak kullanabilen insan topluluğu olarak tanımlamaktadır (Dincecco, 2017: 19). Devletin şiddet aracını bir sopa gibi göstererek, coğrafik alanlara hakim olması, vergilendirme yapabilmesi, toplumu dışarıya karşı koruyabilmesi ve son tahlilde de bu işlevleri yapmak için elinde hazineye sahip olması bakımından önemsemektedir (Thies, 2015: 170). Yani bu izahıyla, Devletin temel işlevlerini düzenleme ve güvenlik hizmetleri olarak düşünmektedir. Bu düşüncenin arka planını anlamak için

imparatorluklardan, bölünmüş otoriter düzene sahip olan feodalizm gibi bir süreç olan Standestaat (mutlakiyetçi dönem öncesi, kral - ruhban sınıfı ve toprak sahiplerinin oluşturduğu yapı) dönemine ve oradan da mutlakiyetçiliğin doğma sürecine bakmak gerekir.

Mutlakiyetçi dönem, genel olarak, 16. ve 17. Yüzyılda yüksek vergi uygulamaları, köylü isyanları, ticari ilişkilerin artması, Rönesans'ın başlaması, ulusal monarşilerin birleşmesi ve kilise ile devlet mücadelesinin yaşandığı bir süreç olarak karşımıza çıkmaktadır. Diğer bir ifadeyle; feodalizmden kapitalist ekonomiye geçiş süreci ile yükselen kentli sınıfın yükselişi görülmektedir (Pierson, 2015: 67). Kısaca, erken ortaçağ yönetimlerinde var olan sosyal düzenin geleneklerle idare edilmesi ve aile, köy ve malikane gibi yapıların varlığı ile sınır güvenliği ise sadece prensliklerle değil, ideolojik güç olan dönemin kilisesi ve ekonomik güç olan ticari birlikler ve loncalar ile sağlandığı bir dönem geride bırakılıyordu. Artık, yerel güçler merkezi devlet gibi etkin işleyememekteydi (Mann, 2002: 26). Bu açıdan, mutlakiyetçi devlet modeli aslında; modern devletin habercisi olarak, yeni bir bürokratik yapı, yeni iletişim ve gözetim araçları ile uygulamaya başlanan muhasebe yöntemleri, altyapısal gücü artırarak modern devlete giden yolun önünü açmaktaydı (Pierson, 2015: 72). Devlet'e evrimci bakış açısıyla baktığımızda genel olarak gelişim çizgisini yukarıdaki süreçle ifade edebiliriz.

Devlet'i toplumun yarattığı bir olgu olarak gören Marx ise, Devlet içinde, işçi sınıfının emeğinin sömürülmesini sağlayan, ekonomik ve sosyal bir yapı olarak kapitalizm ile bu sistem içinde bulunan sermaye sahibi kapitalistler bulunmaktadır. Bu anlamda; Devlet, mülkiyet ilişkileri çerçevesinde, sınıf çatışmalarının yaşandığı bir yansıma alanıdır (Pierson, 2015: 105; Jessop, 2008: 44). Bu manada; Kapitalizm, egemen olan bir üretim sistemi olarak, ileri düzeyde uzmanlaşmış ekonomik güce ve artı değerın sömürülmesine olanak vermesinin yanında; özel mülkiyet hakkını da içeren, ayrıca kamusal özellik sergileyen merkezi bir devlet düzeni olarak tarif edilebilir (Wood, 2008: 56; Giddens, 2008: 189). Dolayısıyla; toplumsal yapının ekonomik ve siyasi boyutlarını birbirinden ayırması nedeniyle de, kapitalizm ve devlet ilişkisi açıklanması zaruri olan bir ilişki olarak ortaya çıkmıştır.

Bu yönüyle; kapitalizm, sivil toplumu da devletten ayırmış, modern kapitalizm sürecinde de, kapitalizm gelişerek, siyasal bir biçim olarak, ulus devletlerin ortaya

çıkmasına yardımcı olmuştur (Giddens, 2008: 97). Ulus Devletler ise, diğer devletlerin oluşturduğu sistem içinde sınırları olan bir bölgede idari, siyasi ve askeri gücü üniter yapıda bulunduran yönetim mekanizması öngörmüştür. Böylece; ulus devlet, içindeki halk topluluğuna yönelik kanun yapma, ceza verme, iç ve dış şiddet araçlarını kullanabilme özelliğiyle diğer geleneksel devletlerden ayrılmıştır (Giddens, 2008: 165). Aslında kapitalizm'in yayılması ile ilgili süreç iki dönem halinde anlatılabilir. 16. ve 18. Yüzyıl arası mutlakıyetçi devletler ile kapitalizmin gelişmesi süreci birinci adım olarak görülür. Sonraki aşamada ise; ulus devlet ile endüstriyel kapitalizm sürecinin geliştiği bir dönem oluşmuştur (Giddens, 2008: 199). Bu iki süreçte de ticari kapitalizm mutlak devlete bağlı iken; endüstriyel kapitalizm ise ulusal devletin varlığına bağlı olarak gelişim göstermiştir.

Gramsci'e göre devlet, sadece egemen sınıfın baskı ve kontrolünü meşrulaştıran bir araç değil; aynı zamanda rızasını da kazanmasını sağlayacak kültürel ve ideolojik öğeleri uygulayabilen ve hegemonya sağlayabilen bir örgüttür. Bu kültürel ve ideolojik hegemonya sayesinde insanların zihninde hegomonik gücü daha da sağlamlaştıran bir dünya görüşü geliştirmeleri mümkün olmaktadır (Pierson, 2015: 107; Vergin, 2016: 88). Bu hegomonik yapı, devlet içinde egemen sınıfa bağlı olan organik aydınlar yoluyla, sivil toplumunun içine sızmış olarak ve sürekliliğini de sağlayabilecektir. Poulantzas'a göre ise; devlet, kapitalist sınıfın aracı değil, kapitalist ekonomik ve sosyal yapının sürekli yaşaması için mücadele eden bir olgudur (Jessop, 2008: 24). Devlet tanımları çoğaltılabilir olsa da; Jessop'un tanımıyla kavramı sınırlayabiliriz. Jessop; Devleti, bir amacı gerçekleştirmek için kurgulanmış yapı olarak görmemiş; stratejik karar ve eylemlerin alınması, uygulanması ve denetimine dair tüm bir sosyal ilişkiler bütünü olarak görmüştür. Bu sosyal ilişkiler bütünü içinde bulunan farklı aktörler aslında devlet'i meydana getirmiştir (Pierson, 2015: 109). Son tahlilde, Jessop'un bakış açısının, Mann'ın da benimsediğini ve devam edecek devlet tartışmalarında da bu görüş çerçevesinde kalınacağını belirtmeliyiz. İktidar ögesinin devlet olgusu haline nasıl evirildiğini ve buradan da Mann'ın kuramsal çerçevesine uygun olarak, devlet kapasitesi nedir? Sorusuna bakmamız uygun olacaktır. Ulus devlet ile başlayan bir gelişim çizgisine bakarak, devletlerin idari bir güç olarak nasıl meydana geldiği ve kapasitelerinin geleneksel devletten hangi özellikleriyle farklılaştığını tespit etmek, devlet kapasitesi

kavramından ne anlamamız gerektiğine ve neden konumuz dahilinde olduğuna da ışık tutacaktır.

Ulus Devlet yapılanmasının öncelikle haberleşme ve lojistik alanlarda yaptığı sıçrama önemli bir değişimin habercisi olmuştur. Posta arabaları ve demiryollarının gelişmesi, resmi kayıt altına alınan insani ve maddi varlıkların istatistiğinin tutulması; yani bilgi depolanması gibi işlevler devlet kapasitesinin artışına yol açabilecek gelişmeler olarak görülmüştür (Giddens, 2008: 230). Modern dönem ulus devlet yapılanması sadece kayıt altına alabilme yeteneği ile değil; aynı zamanda idari pasifleştirme özelliğiyle de şiddet aracını kullanarak halkı sınırlama, etkisiz bırakma, gözetim altında bulundurma hallerini barındıran bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır (Giddens, 2008: 241). Böylece; sisteme uygun olmayan vatandaşlar geleneksel Devletlerdeki gibi bir suçlu ya da asi değil, vatandaşlık yükümlülüklerine uymayan sapkın olarak nitelendirilmektedir (Giddens, 2008: 243). Bu açıdan ulus devletin toplumsal yapıyı, disiplineetme amacı daha çok mevcut sistemin devamını sağlamak ve kapasitesini güçlendirmek için olmuştur. Dolayısıyla, devlet kapasitesi kavramını incelerken daha çok ulus devlet ve kapitalist ekonomik anlayış temelinde devlet kapasitesine bakmak yararlı olacaktır.

Devlet kapasitesi; kültürel, siyasal ve ekonomik alanda istikrarı ve toplumsal barışı sağlayabilme gücüyle ilintili bir kavramdır. Mann'ın bakışıyla, kaynak oluşturabilme, kaynakları yeniden dağıtabilme, topluma nüfuz edebilme ve siyasi kararları uygulayabilmebecerisi olarak, karşımıza çıkmaktadır. Böylece Devletin kamu hizmetlerini karşılayabilme kapasitesi ile yönetimlerin istediği politikaları gerçekleştirebilme gücü test edilmiş olacaktır (Carbone, Memoli, 2015: 12). Bu anlamda; devlet hazinesinin, kamusal hizmetlerin ve etkin bürokrasinin hedeflerinin yakalanabilmesi devlet kapasitesini gösteren amaçlar olacaktır.

Bunların yanında; ulusal sınırlar içinde, insani ve fiziki kaynakları etkin kullanabilme, adil ve eşit dağıtım mekanizmasını yaratabilme, kurumsallaşma sağlayabilme ve teknolojik yeterliliği yakalayabilme devlet kapasitesinin görünürlüğünü sağlayacaktır (Lindvall, Teorell, 2016: 1; Bustikov, Huci, 2017: 281). Kamusal hizmetlerin sunumunda devlet kapasitesinin işlevselliği, Mann'ın altyapısal iktidar kavramına da dayanmaktadır. Devletlerin, bölgelerini doğru kararlar ve araçlar kullanarak yönetebilmesini gösterir. Böylece; özel amaçlara odaklanmak

yerine genel refahın artması sağlanır (Garfias, 2018: 339). Aynı zamanda; devlet kapasitesi, piyasaya uyumlu ve ekonomik kalkınma içinde önemli bir rol oynayarak, Batı Avrupa için modern devletin doğması ve gelişmesi sürecinde etkin olmuş; şehir devletlerinin yükselişi, ulus devletlerin doğması ve refah devletlerinin yayılması gibi gelişmelerin arka planında yer almıştır (Dincecco, 2017: 1). Devlet kapasitesi kavramının neden önemli hale geldiğini gösterebilmek açısından, bahsedilen bu üç gelişmeyi biraz daha aydınlatmamız faydalı olacaktır.

Devlet kapasitesinden bahsedilmeye başlandığı öncü sürecin başında şehir devletlerinin ortaçağ döneminde nasıl bir özellik gösterdiğini ve tarihsel sürecin, kentsoylu prensliklere dayalı devletlerin oluşumunun ve hanedanlıklarca tanındığı bir dönemin başlangıcının Augsburg (1555) antlaşmasıyla temelleri atıldığını belirtmek gerekir (Bobbitt, 2001: 227). Ayrıca; Westphalia (1648) antlaşmasıyla, büyük hanedanlıkların etkin olduğu ve ulus devletlerin öncüsü bölgesel devletler, bu sürecin başlangıcı sayılmış, Protestan ve Katolikler arasındaki gerilim de dinmişti (Bobbitt, 2001: 227; Tilly, 2001: 283). Şehir Devletleriyle, Aristokratların etkin olduğu ancak meclis kararlarına çok da etki etmediği bir yönetim tarzının gelişmesiyle ve Batı Avrupa'daki etkin devletçilik geleneğinin kökleri de oluşmaktaydı (Dincecco, 2017: 32). Özellikle; Utrecht (1713) antlaşmasıyla, bölgesel devletlerin altyapısal etkinlikleri artmış ve denizaşırı ülkeler arasında savaşlar görülmeye başlanmasıyla, erken modern Avrupa'da askeri taktiklerin gelişmesi, orduların büyüklüğü, teknolojisi ve etkileri farklılaşarak, ulus devletlerin oluşumuna dair ilk nüveler ortaya çıkmıştır (Tilly, 2001: 284). Bu süreci takiben, Viyana (1815) antlaşmasıyla, devletler ulusların aidiyetlerini tanıyarak, ulus kimliği önemli hale gelmiştir. Bunu takiben; Versay (1919) antlaşmasıyla da ulus devletlerin kurulma sürecine girilmiş ve devletler, ulus için bir araç olma özelliğine bürünmüştür (Dincecco, 2017: 38; Bobbitt, 2001: 227).

19. Yüzyıl ile birlikte toplumsal ihtiyaçların artmasıyla hazinenin zayıflaması, 20. Yüzyıl ile birlikte ulus devletlerin köklerinden refah devletlerini doğurmuş ve barınma, sağlık, emeklilik, işsizlik ve aile yardımı gibi doğrudan harcamaların bütçe içindeki payları 1930'larda %2 iken 1960'larda %13 ve 1990'larda ise %20'lere yükselmiştir (Dincecco, 2017: 58). Toplumda var olan değişime ihtiyaç ve yeni sistem arayışları refah devletin gelişmesine katkı sağlamıştı. Savaşların etkisiyle

toplumsal yapıda var olan gelir eşitsizliğinin telafi edilme isteği, refah devleti yönetim tarzının telafi edici bir araç olarak kullanılmasına neden olmuştur.

Bu süreci takiben, ulus devletlerin zayıflaması ve yeni piyasa-devlet modeli anlayışı özellikle Paris (1990) antlaşması temelinde, bir dönüşüme yol açmıştı. Böylece; küresel olarak fırsatlar, özgürlükler ve insan hakları gibi gelişmeler devlet yapılarını da değişime itmiştir (Bobbitt, 2001: 227). Bir diğer ifadeyle; Hazine dengesini sağlanması, sivil toplumda uzlaşmanın olabilmesi, demokrasi anlayışının değişimi, kişi başına düşen GDP (Gross Domestic Product-Gayri safi yurt içi hasıla) oranlarının artması ve piyasaların serbest olabilmesi gibi hedefler kapasite kavramının içini dolduran kriterler olarak gerçekleşmiştir (Thies, 2015: 177). Bu kriterler içinde, ilk olarak, ulusal ve uluslararası ekonomik örgütlerin isteklerine cevap verebilme, gereklilik haline gelmiştir. İkincisi; Devletlerin kalkınması için Batı hedefleri önemli bir veri kabul edilmiştir. Üçüncüsü; daha çok ekonomik, sosyal ve siyasal çıktılara odaklanılmış ve çıktı artıkça kapasite'nin de artacağı zannedilmiştir (Lindwall, Teorell, 2016: 1). Bir diğer ifadeyle; devletlerin karşı karşıya kaldığı, jeopolitik, savaş ve uluslararası ilişkiler gibi konuların devlet kapasitesi ve politik kararlar üzerinde baskı unsuru oluşturacağını söylemek yanlış olmayacaktır (Jessop, 2008: 16). Özetle; devlet kapasitesi toplumun ekonomik, sosyal ve siyasal istek ve arzularına cevap verebilen tek bir kavram olarak değil; yönetsel, ekonomik ve siyasal kapasite kavramları özelinde değerlendirmek daha uygun olacaktır.

2.2.1. Yönetsel Kapasite

Yönetsel kapasitenin etkinliğinden bahsedebilmek için, ulusal aidiyet duygusu oluşturmak ve ulusal sınırlar içinde halkın ortak tarih ve kültür duygularının paylaşmak gerekir. Böylece; oluşturulan ulusal kimlik, yeni bağımsızlık kazanan ülkeler için toplumsal uyumun, bölgesel birleşmelerin ve bütünleşmenin kazanılmasını sağlayacak politikaların kabulü kolaylaştıracaktır (Chou, 2014: 151). Bu süreç tamamlandıktan sonra; yönetsel işleyişin etkinliği için, siyasal önceliklerin neler olduğu ve bunların hangi politikalar içinde var olması gerektiği açıkça ifade edilmeli ve kamu kaynaklarının bölüşümü ve yönetimi iyi hazırlanarak, etkin personel yönetimi ile hayata geçirilmelidir (Holt, Manning, 2014: 718). Bir diğer ifadeyle; yönetimin başarısı kapasite yetkinliğiyle bağlantılı olacaktır. Acemoğlu'nun

da belirttiği gibi: “kamu mallarının sunum tekniği, vergi gelirlerinin tahsil edilme ve tekrar politika için kullanılabilme becerisi; yani kamu harcamalarının etkinliği ile yeniden dağıtım mekanizmasının iyi işlemesine dair veriler, yönetsel kapasiteye dair değerlendirebileceğimiz kriterleri oluşturabilecektir” (Savoia, Sen, 2015: 442). Ayrıca; Besley ve Persson ise yönetsel kapasiteye daha çok yasal kapasite kavramı içinde bakarak, mülkiyet hakları ile sözleşmelere sadakat ve hukuk kurallarının uygulanabilirliği, yönetsel ve mali kapasiteyi etkileyen unsurlardır, demiştir (Savoia, Sen, 2015: 444). Dünya Bankası’nın devlet kapasitesinin göstergelerine baktığımızda; yasal yönetim, yönetimin etkinliği ve düzenleme kalitesinin yönetsel kapasite ile ilgili olduğunu; ayrıca yolsuzluklarla mücadele ve denetim işlevinin ise daha çok bürokratik kapasite içinde değerlendirilebileceğini görmekteyiz (Savoia, Sen, 2015: 445). Bu kriterlere baktığımızda; yönetsel kapasitenin gerekli amaçlara odaklanabilen, istenilen amaçları değiştirebilen ve uygulama kapasitesine sahip olan bir işlevi olduğunu söyleyebiliriz.

Özetlersek; Dünya Bankasının yönetsel göstergeleri; devlet kapasitesiyle ilişkisi bulunan; insani gelişme, hesap verebilirlik, yönetimin etkinliği, düzenleme kapasitesi, hizmet kalitesi, hukukun üstünlüğü ve yolsuzluğun denetimi gibi göstergeleri içinde barındırmaktadır (Chou, 2014: 152; Back, Hadenius, 2008: 3; Köseoğlu, Djamanca, 2015: 59). Fukuyama’ya göre; devletlerin önce altyapı, hukuk ve düzen ilkeleri ile iç ve dış güvenliklerini sağlanması gerekir. Daha sonra ise dağıtma, işletmecilik yapma, kredi dağıtma gibi faaliyetlerde bulunmalıdır. Aksi halde kendisine karşı güven azalır ve meşruiyet sorunu yaşayacaklarını vurgular. Onun için; devlet kapasitesi, şeffaf olarak ve kanunları açık şekilde kullanarak politikaları planlama ve yapabilme kabiliyetidir (Robinson, 2008: 566). Emir-komuta yaklaşımı tarzındaki yönetim usulü yerini etkili iletişim ağlarının hakim modeline dönüştürecek ve nihayetinde de, Devlet ve sosyal aktörler burada etkileşim içinde olacak, çıktı kalitesi ve hesap verebilirlik ön plana çıkacaktır (Robinson, 2008: 568). Bu anlamda; küreselleşme, demokratikleşme, liberalleşme ve güvenlik konuları devlet kapasitesini artıran araçlar olmuşlardır.

Özetle; Yüksek derecede otoriter ülkelerin yönetsel kapasitelerinin olumsuz, yarı demokratik ülkelerin kapasitelerine etkilerinin sınırlı ve tam demokrasiyle yönetilen ülkelerin kapasitelerinin pozitif etkilendiği bir süreç içinde olduğumuzu

söyleyebiliriz (Back, Hadenius, 2008: 20). Bu nedenle, devlet olabilme ve demokratikleşme bağlamında bir öncelik sorunu olduğunu ifade etmeliyiz. İdari kapasitesi yeterince güçlenmeden liberalleşme ve demokratikleşme reformları hayata geçirmek isteyen devletlerin kendi faaliyet sahasını dağıtması ve küçülme stratejisi izlemesi, farkında olmadan gücünü de azaltacaktır. Bu nedenle; devletin gücü, faaliyet alanlarının büyüklüğünden önemlidir (Carbone, Memoli, 2015: 6). Bu düşüncenin temelinde de Weberyen bakış açısının etkilerini görmekteyiz. Yönetmel açıdan bir diğler kapasite eksikliği ise; insan haklarına dayalı olarak, evrensel antlaşmalara uyma becerisidir (Cole, 2015: 406). Sonuç olarak; yönetmel kapasite, mal ve hizmetlerin sunumu ile bunların yetebilirirliğinin test edildiğı ve dolayısıyla da toplumdan beğeni alabilmesi ile görünüm kazanabileceğı bir alan olacaktır.

2.2.2. Siyasi Kapasite

Devlet kapasitesi her şeyden önce, uzun dönem kalkınma ve etkin bir yönetim için veri olarak görölmektedir. Ancak; kalkınma politikası başlı başına siyasetçiler ile bürokratların karar ve eylemleri üzerine yükselen bir yönetim anlayışına dayalıdır. Kalkınmada tercih edilecek ekonomik ve siyasi yön, onların tercihlerini de gösterecektir. Bu açıdan; rasyonel karar vererek, şeffaf ve kamu çıkarına odaklı bir yönetim anlayışı benimsenmesi doğrudan siyasal karar alıcıları ile bu kararların uygulanmasında etkin rol oynayacak uzmanların tarafsızlığını önemli hale getirerek, siyasi kapasiteyi ortaya çıkaracaktır.

Bu açıdan; siyasi kapasite, adam kayırma davranışları sergileyen siyasilerin tekrar seçilme arzuları ile tarafsız kamu hizmeti arasında ikilemde kalacaklardır. Kendi çıkarları ile kamusal iş ve eylemlerin yapımında karar merci olarak toplumsal yapıdan aldıkları güvenle orantılı şekilde, etkin bir siyasi kapasiteye sahip olup olmadıkları tespit edilecektir (Bustikova, Huci, 2017: 279). Çünkü adam kayırma anlayışı bir ülkede liyakat sistemini çökertirken; yandaşlara yapılan yatırım ve destek faaliyetleri ise; kalkınmanın önünde engel oluşturabilmektedir. Özellikle Marx ve Webergibi farkı düşüncede olan kişiler bile yandaşlık hususunun devlet kapasitesi dâhilinde sorun oluşturduğu hususunda hem fikir olmuşlardır (Bustikova, Huci, 2017: 281). Siyasi kapasite açısından sadece siyasilerin değil; elit yönetici bürokrasinin de etkisi oldukça önemlidir. Siyasilerin ve uzman bürokratların politika

kararlarını etkilemesi klasik modern bürokrasinin disfonksiyonel (işlevsel olmayan-hatalı) bir özelliği olarak karşımıza çıkması kaçınılmazdır. Weber de kurguladığı modern bürokratik hiyerarşi içinde, bunların görülebileceğinin altını çizmektedir (Huber, Mc Carty, 2004: 481). Bu disfonksiyonların bertaraf edilmesi için güçlü bir denetim mekanizmasına ihtiyaç olduğu açıktır. Bu anlamda; devlet veya onu denetim altında tutan seçkinlerin dengeli bir şekilde hesap verebilirliğinin öne çıkarılması ve toplumun kendi gücüyle özgürleşmesi sağlanabilecektir. Böylece; devlet, toplum ve elitler'in işbirliği ile tam manasıyla siyasal kapasite sağlanabilecektir (Acemoğlu, Robinson, 2020: 15). Özetle; bürokratik yapının liyakate dayalı olmaması ve ekonomik kararların kişisel çıkarlara hizmet etmesiyle, kapasite sorunu doğabileceğini söylemek gerekir. Siyasal anlamda kapasite sorunu yaratan, liyakata aykırı davranışlar ve kişisel çıkarların öncelendiği durumlar ise ülkenin sahip olduğu yasaların işlevselliği ile orantılı şekilde çözülebilecektir. Bu anlamda; siyasal kapasite önündeki engellerin denetlenmesi, o ülkedeki yasal sistemin etkin işlemesine bağlı olarak değişecektir.

Bir diğer ifadeyle; düşük bürokratik kapasiteye sahip ülkelerde siyasilerin yasalara uyma davranışı da azalarak, kamu hizmeti sunumu olumsuz etkilenebilecek ve kalkınmada gösterilecek performans olumsuz biçimde siyasal kapasiteye yansıyacaktır (Huber, Mc Carty, 2004: 491). Özetle; siyasal kapasite sorunları daha çok kamu çıkarına kıyasla kendi çıkarlarını ön plana alacak yasal ve kurumsal değişimlere göre değerlendirilecektir. Tüm bunların yanında; Mann'ın özellikle üzerinde durduğu ve küresel siyasal politikalar olarak tanımladığı savaş hali, etnik krizler, rejim değişikliği, göç ve ırkçı hareketlerinde siyasal kapasite değerlendirilmesinde ele alınması gerektiğini bir durum da öne çıkacaktır (Thies, 2015: 168).

2.2.3. Ekonomik Kapasite

Bir ülkenin ekonomik ve mali kapasitesi genel olarak vergi gelirleri ile hazinenin artırılmasına bağlı olarak değerlendirilebilir. Ancak Acemoğlu'na göre; (aktaran: Savoia, Sen, 2015) bu iki amaç aynı zamanda yönetsel kapasiteye de bağlı olan gayelerdir. Birinin başarılı veya başarısız olması her iki kapasiteyi de aynı yönde etkileyecektir (Savoia, Sen, 2015: 443). Mann'ın ise ekonomiyi bir güç olarak ele

almasının en önemli sebebi, onu siyasetten ayrı tutma isteğidir. Özellikle, Ortaçağ Avrupası'nın dönüşümü içinde ekonomik faaliyetlerin siyasi güçlerden ayrı olarak, toplumsal yapıyı dönüştürebileceğini görmesi ekonomik kapasite meselesine ayrı bir sayfa açmasını gerektirmiştir (Brenner, 2006: 203). Böylece; kapitalist ekonominin ve sınıfların nasıl merkezi ya da bölgesel devletler haline geldiğini anlatmıştır. Bu açıdan, Devlet kapasitelerinin ekonomik boyutuyla değerlendirilebilmesi için, her ülkenin tarihsel süreci, gelişmişlik düzeyi, endüstrileşme durumu ve küreselleşme çağında bulunduğu konumu gibi özelliklerinin iyi tahlil edilmesi gerekir. Bu noktadan bakıldığında; özellikle küreselleşme, devletlerin gücünü etkilemiştir. Mann bu sebeple, küreselleşmeden yola çıkarak, ekonomik üretim, dağıtım ve tüketim mekanizmasının dönüşümüne dair önemli tespitlerde bulunmuştur.

Mann, Devletlerin 19. Yüzyıldaki tüketim düzeylerini aştığına ve talep odaklı Keynesyen makro ekonomi modelinin yetersizliğine dikkat çekmiştir. Bu anlamda; Mann, küreselleşme ile altyapısal iktidar arasında pozitif bir ilişki olduğunu; aslında küreselleşme ile birlikte devlete duyulan ihtiyacın daha fazla arttığını ifade etmiştir (Weiss, 2006: 175). Çünkü; Mann küreselleşmeyi, tüm dünyada ideolojik, ekonomik, askeri ve siyasal ilişkilerin yoğunlaşması ve birbirine karışması olarak tanımlamıştır (Go, 2013: 1474).

Özetle; Devletlerin, iç uyum ile birlikte dış bağlantıya sahip olabildiği bir kalkınmacı devlet yapısında görülen “dönüştürücü kapasiteleri” eliyle (Erdoğan, 2000: 11) despotik güçlerinin zayıflayacağını ve bu süreç sonunda da ekonomik kapasitenin de artabileceği belirtilmiştir. Mann sonuç olarak; küreselleşme ile devlet gücünün artması arasındaki ilişkide, ekonomik yapıların hala devletlerin etkisi ve kontrolü altında olduğunu; ancak bu sürecin hane halkının menfaatine pek de uymadığını ifade etmesi olmuştur (Weiss, 2006: 183). Bu görüşü genelleme yapmadan sektör bazlı düşünürsek, ekonominin küreselleşme sürecinde tarımda uzmanlaşan ülkelerde tarım emekçilerinin örgütlenebilirliği, sanayide uzmanlaşanlara kıyasla daha etkisiz olacağı için devlet'in ekonomik politikalarıyla mücadele etme düzeyi de azalacaktır. Bu nedenle; tarıma dayalı ekonomilerde kolektif karar alma süreci yeterli kapasiteye ulaşamayacaktır (Acemoğlu, Robinson, 2020: 504-505), diyerek genel anlamda herkesin tatmin olabileceği bir süreç yaşandığını belirtmiştir.

2.3. KAMU POLİTİKASI VE MEŞRUIYET OLGUSU

Devletin bir konu ya da problem hakkında, yönetimin temel işlevleri olan planlama, örgütleme, yöneltme, eşgüdüm ve denetim mekanizmalarını kullanarak çözüme kavuşmak istemesi oldukça doğaldır. İşte, Devletin bir konu hakkında çözüme yönelik izleyeceği yol ve yöntem tarzı “Devlet Aklı – Hikmet-i Hükümet - Reason of State” kavramlarıyla da ifade edilebilir. Devlet Aklı kavramı, ilk çıkış noktası olması bakımından, kamu politikası kavramına ilişkin açıklamalara ışık tutabilecek olması nedeniyle de önemli bir yer teşkil etmektedir.

Devlet aklı, güçlerini sağlamlaştırma, ayakta kalmalarını ve gelişmelerini sağlayan araçların eksiksiz bilgisi şeklinde nitelenebilir. Esas amacı devletin korunmasını, genişletilmesini ve refahı sağlamak için en kolay ve hızlı araçların kullanılmasını sağlayan her türlü kamusal konu, şura ve projeyi hayata geçiren bir siyasi değerlendirmedir (Foucault, 2014: 45). Devlet aklı kavramı, yönetim meselesi içinde değerlendirilmelidir. Devletin öncelikle kendi gücünü ve kapasitesini bilmesi, onun rekabetçi bir yapıda iyi yönetilmesinin ön koşuludur. İyi bir yönetim, hem kendi hem de diğer ülkelerin gücünü bilerek; somut, kesin ve dengeli bilgilere sahip olmalıdır (Foucault, 2014: 47). Bu anlamda; yönetimin sorunlara yönelik vereceği kararlar, halkın ve iktidarın etkileneceği bir politikanın oluşmasını sağlayacak ve dolayısıyla karar oluşumu ile uygulanma süreci önemli yer teşkil edecektir. Devlet, egemen olarak da olağanüstü hal hakkında karar verme sorunu ile karşı karşıya kaldığında, karar veren, olarak karşımıza çıkacaktır (Schmitt, 2005: 17). Thomas Hobbes da bu düşünceleri aynen paylaşmakla birlikte bütün normlar, kanunlar ve bunların yorumları esas itibarıyla egemenin verdiği karardır (Schmitt, 2005: 72) diyerek, yönetme ve iktidar olmada önemli olanın, karar verebilme yetkisi olduğuna işaret etmiştir.

Karar alma süreci aynı zamanda kamu politikasının da hazırlık aşamasını oluşturacaktır. Bu manada; devletin göç, güvenlik, adalet, eğitim, ulaşım ve güvenlik gibi birbirinden farklı konularda kamusal kararların alınması ve uygulanması kamu politikalarıyla görünür olacaktır (Örselli, Babahanoğlu, 2016: 2064). Bu anlamda; kamu politikası kavramı, 1950’lerden başlayarak Lasswell’in çalışmalarıyla bilimsel niteliğe büründüğünü görmekteyiz. Kamu Yönetimi disiplini açısından, 1881 tarihli

“Yönetimin İncelenmesi” başlıklı makalesi ile Woodrow Wilson’un kamu politikasına dair tespitlerinde de bu politikanın izleri vardır (Akdoğan, 2012: 2). Fakat daha çok modern devlet işleyişi içinde, kamu politikası kavramından ne anlaşılması gerektiği konumuz açısından öncelenmiştir.

Örneğin; Tilly’e göre; kamu politikası yurttaşların görüşleri, ihtiyaçları ve taleplerinden yola çıkılarak oluşturulan kararlardır. Danışarak alınan kararlar, yurttaşların kamu personeli ve kamu politikalarına ilişkin görüşlerini açıklıkla dile getirdiği bir kamusal bir araçtır (Tilly, 2014: 32). Bir başka açıdan ise; karar alma hususunda; Thomas Dye’ında (2005), (aktaran: Usami, 2012) kamu politikasını “hükümetlerin yapmayı veya yapmamayı tercih ettiği her şey” şeklinde tanımlayarak (Usami, 2012: 431) her ne kadar vatandaşların bir kamu politikasında bir düşüncesi olması gerektiği belirtilse de son sözün iktidar da olduğu ifade edilmiştir.

Kamu politikalarının hazırlanmasını gerektiren nedenlerin sadece toplumsal refah sorunundan kaynaklanmayacağını da ifade edebiliriz. Savaş hali ve nesiller arası sorunlar olarak değerlendirilecek göç ve çevre sorunları gibi konular ülkenin gelecek nesilleri etkileyebilmesi dolayısıyla bir kamusal soruna yol açabilecektir (Usami, 2012: 432). Burada önemli olan; bir politikanın adalet ve yarar ilkeleri çerçevesinde değerlendirilerek meşru olup olmadığına karar verilebilmesidir. Politikanın değerlendirilmesini vatandaşlar yapacaktır. Fakat kimin yurttaş olarak kabul edilip edilmediğini ise yine gücü elinde bulunduran devlet erki yapacaktır (Pierson, 2015: 266). Özellikle; göç politikası gibi konularda vatandaşlar dışında yaşayanların söz hakkı olmadığı politik kararların meşruiyeti sorgulanacaktır. Bu açıdan, Devletler için göç politikası bir yandan uluslararası alanda insan hakları sorunu olarak karşımıza çıkabilirken; diğer yandan ise ulusal refah politikalarının uğradığı zararın da sebebi olarak da görülebilecektir.

Meşruiyet bir yandan yasal açıdan uygunluk ile karıştırılmakla birlikte, siyasal gücün kurulma şeklinde ve kurulduktan sonra kullanılan gücün toplumda var olan değerlere uygun olmasına bağlı olarak değişir. Bu açıdan, bir politika hem yasal hem de sosyo-politik açıdan onaylanması halinde gerçek anlamda meşru olacaktır (Mütevellioğlu, 2006: 6). Kısaca; meşruiyet, bir tarafta halkın, grubun, bireylerin; diğer tarafta ise, liderin, rejimin veya politikaların ilişkisinden ortaya çıkan duruma destek verilmesidir (Vergin, 2016: 48). Fakat birey ve devlet gibi aktörlerin karşılıklı

isteklerinin nasıl evrildiğini anlamak için öncelikle, toplum sözleşmecilerin görüşlerine değinmek faydalı olabilecektir. Bu süreçle birlikte, farklı düşünürler tarafından, modern devlet özelinde meşruiyetin siyasal toplumlarda nasıl anlaşıldığı ve hangi uygulamalarla sürdürülebilir kılınacağı değerlendirilecektir.

Ortaçağ döneminde papalık ve imparatorluk kurumlarının bölünmüş ve dağınık siyasi yapılarının zamanla zayıflaması ile birlikte tek, mutlak ve bölünmez iktidarlar başa gelmiştir. Bu aşamanın öncüsü Machiavelli, siyasal iktidarın bir araç olarak kullanılacağını; meşruiyetin ise, amaç olacağını ifade etmiştir (Çetin, 2003: 72). Bu bakış açısıyla, yönetim tarzı Monarşi olarak tarif edilmiş, Devleti sahip olduğu güç açısından sınırlamamış ve başka bir yapı ile paylaştırmamıştır. Bodin'e göre ise; buradaki egemenlik, kilise ve imparatorluklara karşı kazanılan zaferle gerçekleşmiştir (Beriş, 2008: 58). Bodin'in ardından egemenlik tanrıdan sonra en güçlü olan monark'a geçtiği kabul edilmiştir. İşte tam da bu aşamada sözleşmeci teorisyenlerin, ulus devlet modeline temel dayanak oluşturdukları düşüncelerin temelinde, halkın iradesinin bulunduğu fikri, karşımıza çıkmaya başlamıştır (Habermas, 2006: 80). Devletin egemen olarak, iktidar ve otorite sahibi olması artık açık şekilde halkın verdiği destekle tanımlanmaya başlamış ve toplumsal düzenin özgür bireysel eylemlerle oluştuğu ve yönetilenlerin gönüllü sözleşmeler aracılığıyla iktidara itaat etmesi gerektiği düşüncesi gelişmiştir.

Toplum sözleşmesi teorilerine göre, iktidar ilişkileri devlet, toplum ve birey gibi üç meşruiyet kaynağına yerleşmiş ve böylece güvenlik, eşitlik ve özgürlük vurgulanmıştır. Machiavelli gibi Hobbes da Devlet kaynaklı meşruiyeti savunarak, meşruiyet'i güvenlik olarak algılamıştır. Sonuçta, tüm gücü tek bir kişi veya heyete oy çokluğu ile devretmek (Büyük Leviathan) tercih edilmiştir (Pierson, 2015: 23; Hobbes, 2006: 89). Bu sürecin tamamlanması ile devlet egemen olarak karşımıza çıkarak, otorite ve hâkimiyetini şiddet kullanabilme yetisinden alacaktır.

Rousseau ise; toplum sözleşmesi kuramında devletin meşruiyetini toplum kaynaklı olarak kurmuş ve egemen olan gücü hâkim varlık olarak tasvir ederken, onu oluşturan bireylerin menfaatine aykırı davranamayacağını belirtmiştir. Bu anlamda genel irade ile siyasal iktidar özdeşleştirilmiştir (Rousseau, 2016: 45). Bu anlamda, genel yarar dışında bir istem meşru olarak kabul görmediği için, meşruiyetinin temelinde toplumun rızası olmalıdır. Halk egemenliğine dayanan toplumsal

meşruiyet kuramının ilk modern kuramcısı bu açıdan Rousseau olmuştur (Pierson, 2015: 32). Machiavelli, Hobbes ve Rousseau'da günümüz demokratik meşruiyet anlayışının en önemli ilkesi olan siyasal iktidarın sınırlanması gerekliliğini bulamayız. Çünkü onlara göre iktidarı oluşturan iradenin kararı değişmedikçe iktidarın meşruiyeti süreklilik sağlayacaktır.

Bireyi ve bireysel hakları toplum sözleşmesinin merkezine oturtan Locke ise; iktidar ve meşruiyet teorilerin merkezine birey ile bireysel hak ve özgürlükleri yerleştirmiştir (Pierson, 2015: 31). Locke'u bireyci meşruiyet kuramının modern öncüsü yapan ikinci teorisi, siyasal iktidarın kuruluşunda değil (Hobbes ve Rousseau'nun aksine), onun tüm eylemlerinin ve yasalarının uygulanma süresince, toplumsal rızaya bağlı olması ve halk tarafından sürekli bir onay alması gerektiği düşüncesi hakim olmuştur (Pierson, 2015, 40). Aksi halde; karşılaşılan sorunun adı meşruiyet krizi olarak tanımlanabilmektedir. Bu açıdan, siyasal gücün kendine yeni çözüm yolları bularak krizden çıkması gerekmektedir. Bu meşruluk krizinden çıkmak için Weber, Foucault, Gramsci, Altusser ve Habermas gibi düşünürlerin de farklı çözüm yolları çizdiğini görmekteyiz.

Şöyleki; Foucault, iktidarı bireylerin ya da grupların yönlendirilme biçimi, yani bir yönetim sorunu olarak tanımlamıştır. Ona göre, “iktidar, yalnızca özgür özneler üzerinde ve yalnızca özgür oldukları sürece işleyebilir” (Foucault, 2014: 21). Buradaki özgürlüğün yok olması tahakküm kuran bir iktidarın varlığını doğuracaktır ki; bu ise iktidarın yok olmasının nedeni olacaktır.

Foucault'a göre, bir iktidarın sürekliliği sağlaması için toplumda ürettiği ve kabul ettirdiği gerçekler olması gerekir. Bu gerçekler, bilimsel bir söylemle üretilmiş, topluma yayılmış olabilecektir. Nihayetinde de toplum bu yapay gerçeklerle sınırlandırılmış ve denetim altına alınmış olabilecektir (Foucault, 2011: 82). Burada, Foucault'un açıklamak istediği meşruiyetin sağlanması daha çok biçimsel demokratik kurum ve yöntemler aracılığıyla alınan kararlarda aslında yurttaşların tam da onayının olduğu anlamına gelmediğidir. Kısaca; siyasal irade, meşruiyetini sağlamak ve sürdürmek amacıyla, “yönetimsellik” kavramından hareketle, özne olarak tanımladığı bir birey yaratmaktadır. Bu birey, kurgulanmış gerçeklerle karşılaştığında rıza göstermek zorunda kalmaktadır.

Meşruiyet meselesine daha çok kamusal alan ve bu alanın işleyiş biçiminden yola çıkarak bakan Habermas ise; meşruiyet krizinin demokratik kurumlar ve yöntemler üzerinden gerçekleştiğini ifade etmektedir. Şöyle ki; var olan demokratik kurumların işleyişine bakıldığında, alınacak kararlara karşı daha çok yüzeysel bilgi ile verilen onaylamaların olduğunu düşünür (Habermas, 2006: 426). Ona göre, gerçek anlamda hayalî gibi görünse de bir müzakere zemininde tartışılmadan kamusal kararların kamu yararını yansıtmayacağını düşünmektedir.

Meşruiyet olgusuna Weber'in bakış açısıyla baktığımızda; güç ve şiddet kullanımının Devlet'e özgü olduğunu söylemektedir. Devlet bu anlamda; meşru şiddet tekeline sahip, zorlayıcı ve düzenleyici bir iktidar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu açıdan meşruiyet olgusu otorite sahibi Devlet ve onun sürekliliği için en önemli olgudur (Weber, 2008: 268). Çünkü ona göre meşruiyet: "istikrarlı siyasal iktidar ilişkilerinin önemli ve sonuca ulaştırıcı bir özelliğidir" (Poggi, 2014: 9). Diğer bir bakış açısıyla, siyasi iktidar meşruiyeti maddi zorlamalar veya ikna kabiliyetiyle sağlayabilmektedir. Altusser, bu araçları ikiye ayırmıştır. Bunlardan ilki, devletin ideolojik aygıtlarıdır. Bireyin düşünsel yapısını içinde bulunduğu ailesi, sosyal çevresi, bağlı olduğu gelenekleri ve kullanmış olduğu iletişim araçları ile değiştirmek oldukça mümkündür. Diğeri ise; devletin kullandığı maddi araçlarıdır (Kazancı, 2002: 72).

Her devlet idare tarzının meşru görülmesini ister. Bunu yeri geldiğinde geleneklere bağlılıkla yeri geldiğinde ise; karizmatik bir lidere olan güvenle gösterir (Pierson, 2015: 40). Modern devlet bağlamında ise, otorite ve meşruluk kavramlarını en bilinen şekilde sınıflandıran Weber olmuştur. Onun çizdiği, Geleneksel, Karizmatik ve Yasal-Ussal otorite tipleri Feodal, Mutlakiyetçi ve Modern yönetim yapıları içinde hayat bulmuştur. Son kertede ise, Modern Devletin almış olduğu kararlar ve politikaların kabulünde Yasal-Ussal otorite tipinin meşruiyeti sağladığını görmekteyiz (Vergin, 2016: 74; Mütevellioğlu, 2006: 6; Pierson, 2015: 41). Burada bir otoritenin kazanmış olduğu meşruluğun kaynağına inmeye çalışmak ve hangi şartlarla bir iktidar ya da otoriteye güvenoyu sunmak önemlidir. Weber bunu üç farklı otorite tipi ile anlatmaya çalışırken, Easton ve Held gibi düşünürlerde konunun geleneksel, kültürel, psikolojik ve toplumsal sebeplerini ifade ederek, genellemeler yapmaya çalışmışlardır.

David Easton, devlet'e desteğin arkasında duygusal veya faydacı saiklerin olabileceğini söylemiştir. Toplumsal aktörlerin sistemin iyiliğine ilişkin ideolojik ve kültürel bir inanca sahip olması duygusal nedeni gösterirken; bireylerin siyasal sistemden kendilerine maddi çıkar, siyasal getirim sağlayacakları inancı ise faydacı saikleri gösterecek, demiştir (Vergin, 2016: 56). Easton'a göre; bir otoriteyi meşru kabul etmenin temelinde, kişilerin düşünsel yapısına uygunluğu ve ortak hedefler paylaştığını hissetmesi önemlidir (Kazancı, 2002: 74). Bir siyasal gücün hangi yollarla meşruiyetini sağlayacağı önemli olmakla birlikte; aynı zamanda bir meşruiyet krizi esnasında, sürdürülebilir istikrar ve güvenin tekrar nasıl kazanılacağı da oldukça önemlidir. Bu açıdan, meşruluk bahsine bakıldığında, çalışmamızın ileri bölümlerinde Habermas ve Mouffe'nin meşruluk krizlerine dair fikirleri bizler için oldukça önemli olacaktır.

2.4. DEVLET KAPASİTESİ VE MEŞRUIYET İLİŞKİSİ

Modern dönemde devlet olabilmenin en temel unsuru, kimin yurttaş kabul edileceğini belirleyebilmesi, kendi çizdiği sınırlara kimin alınabileceğini ve kalabileceğini tespit edebilmesi şeklinde düşünülebilir (Pierson, 2015: 266). Özellikle göç politikasında, devletler egemenliklerini test edebilecekleri alan olarak, oldukça bağımsız ve kısıtlayıcı kararlar alıp, bu kararları uygulayabilmektedir.

James Madison (1788), (aktaran: Dincecco, 2017); “etkin devlet yönetimi, insanların yine insanları idare edebilmesidir”, demiştir. Burada zor olan, hükümetin önce yönetilenleri ve sonra da kendisini kontrol edebilmesidir (Dincecco, 2017: 16). Weberyen açıdan bakıldığında ise; devlet, rasyonel bürokrasinin varlığının yanında, şeffaflık, açıklık, hesap verebilirlik ve tarafsızlık unsurlarını ile var olmalıdır (Back, Hadenius, 2008: 3). Dolayısıyla, iktidar ve meşruiyet kavramlarında öne çıkan unsur itaatın nasıl sağlandığıdır. İtiat, kabul edilebilir bir nedene, yasaya ve ilkeye dayanması gerekir. Aksi halde siyasi iktidarın müdahalesi şiddet yaratırken, aynı zamanda şiddet kapasite eksikliğini yansıtacaktır. Şiddet aracının kullanılmasıyla, devlet dışı aktörler de iç ve dış egemenliğe müdahil olacaktır (Gledhill, 2017: 153). Fakat; Devlet her zaman kamusal çıkara uygun topluma yönelik davranmayarak, topluma karşı işlemler yapabilir (Kelly, 2014: 11). Burada önemli olan, koyulan kurallara uyumun sağlanması ve meşruluğun kazanılmasıdır (Morris, 2005: 317).

Meşruiyetin sağlanması sürecinde eğer devlet ve toplum yapısı güçlüyse, tartışmalı konular üzerinde devletin hakimiyet kurulabilmesi olanaklı olacaktır. Dolayısıyla; iktidarın politik kararlarının başarısı ve meşruiyeti; aynı zamanda devlet kapasitesine ışık tutacaktır (Ulusoy, Çatır, 2017: 95). Bu manada; devlet, toplumla işbirliği içinde, açık bir yönetim tarzı sergiliyor ve toplumda demokratik bir yönetim mekanizması hayat buluyorsa, toplum odaklı bir güç olarak, devlet kapasitesi var olacaktır. Tam tersi hiyerarşik bir yapı içinde baskıcı bir yönetim tarzı sergileniyorsa, otoriter devlet anlayışı görülecektir (Back, Hadenius, 2008: 2). Bu çerçevede, devlet kapasitesinden bahsedebilmek için, bürokrasinin kontrolü ve yolsuzlukların denetimi ile hukuka uygunluk, ifade özgürlüğü, siyasi partilerin, sendikaların, sivil örgütlerin sistem içinde etkin olması gerekecektir. Böylece; bireyler alınacak kararlara katılabilecek ve meşruluk sağlanabilecektir (Carbone, Memoli, 2015: 9). Bu nedenle de demokrasi, devletleri meşru zemine yönlendirerek, kamusal isteklere cevap vermeye zorlayabilecektir. Artan devlet faaliyetleri kapasitenin de görülebilmesini sağlarken; aynı zamanda etkin olması içinde fırsat yaratacaktır. Bu anlamda, devlet kapasitesini sadece devletin gücü üzerinden tanımlamak yanlış olacaktır.

Bir diğer ifadeyle, devlet kapasitesi, yönetenlerin kimseyi dışlamadan kamu hizmeti sunumunu sağlayabilmeyi ve bedavacılık sorunu yaratmamayı gerektirir. Bunu; toplumda uygulayacağı vergi sistemi ve kamusal hizmet sunma eylemlerinde uyguladığı kurallar, düzenlemeler ve tarafsızlık ile yapacaktır (Lee, Zhang, 2017: 218). Bu süreci; topluma nüfuz eden sosyal aktörler ve dini gruplar, eğitim kurumları gibi güç ağıları beraber bir güç oluşturarak gerçekleştirecek ve kapasiteyi artıracaktır (Gledhill, 2017: 158). Mann, Devlet ve toplumsal yapı ilişkisinde bu durumu, altyapısal iktidar kavramı ile anlatmaya çalışmıştır.

Mann; devlet kapasitesi ile altyapısal iktidar ilişkisinde, demokratik yapının bunu artıracığını söylese de fakat her durumda demokrasinin daha etkin ve iyi bir kamu hizmeti için koşul olmayacağını da ifade etmiştir (Hanson, 2015: 305). Ancak genel anlamda değerlendirildiğinde; demokrasi, yeniden dağıtım mekanizmasına öncülük eden ve yol gösteren en uygun araç olarak, devlet kapasitesine katkısı olan bir süreci içinde barındırır. Fakat demokrasinin her zaman güçlü devletlerde görülebileceğini söylemek de yanlış olacaktır (Soifer, 2013: 1-2).

Bu açıdan, meşruluğun sağlanmasında zorlayıcı veya itici araçların kullanılıp kullanılmadığı ve sunulan kamu hizmetine ilişkin hesap verebilirliğin olup olmadığı, kişilerin tutumunu etkileyecektir (Hanson, 2015: 307). Aynı zamanda ortaya konulan politika uygulamalarına herkesin uyum gösterip göstermediği de önemli hale gelecek ve mutabık kalınan bir politikayla tam meşruiyet sağlanabilecektir (Morris, 2005: 322). Bir diğer anlatımla, siyasal sistemin kapasitesi, siyasal kurumların toplumla uyumlu olması ve sorun çözebilmesine göre değişecek ve böylece meşruluğu sağlanarak hayatta kalabilme kapasitesi de artacaktır. Aksi halde meşruiyet kriziyle birlikte, modern toplumlarda değişim krizi doğacak, bu ise demokratik sistemlerin varlığını etkileyecektir (Lipset, 1959: 86-87). O halde; meşruiyet krizinde tartışılması ve bir ölçü olarak ele alınması gereken ilkeler olan yasallık, gereklilik ve rıza unsurlarından hareketle, sürdürülebilir bir meşruiyetin dayanaklarına bakmak gerekecektir (Hechter, 2009: 281). Meşruiyete dair bahsi geçen bu üç unsurdan hareketle, meşruiyet kavramı içinde hangi ilkeleri ele almamız gerektiği, farklı düşünürlerin yorumlarıyla ifade edilmiş ve meşruiyetin kavramının çerçevesi çizilmeye çalışılmıştır.

Siyasal meşruiyet, ahlaki izin, itiraz etmeme ve inanma gibi 3 farklı tanımla açıklanabilir. İlk olarak, ahlaki değerlerle emirlere veya zorlamalara boyun eğilebilmektedir. Yani; zorlayıcı güce karşı ahlaki bir izin vardır. İkincisi; kurallara itiraz edilmemesi kabul edildiğine kanıttır. Üçüncüsü ise; inanç sisteminin devreye girmesiyle, kurumsal yapıya, ahlaki izin verilecektir (Sangiovanni, 2019: 13). Bir diğer ifadeyle, siyasal meşruiyet, vatandaşların içtenlikle kabullerini gösteren bir yol olarak, gücün kullanımının kabulüdür. Bu kabul, Devletin siyasal gücünü devam ettirebilmesi gayesi ile çıkardığı yasalara vatandaşların gösterdikleri tavır, yani uyum davranışı şeklinde karşımıza çıkacaktır (Gilley, 2006: 499-500). Devlet'in hizmetlerinde adalet, eşitlik ve dürüstlük ilkeleri bulunmasıyla, ahlaki onay ve normatif kabuller olacak ve ortak çıkarlarda buluşularak rıza gösterilecektir. Bu konuda; Beetham (1991) meşruiyetin sağlanmasında temel öge olarak, haklılık (rightness) fikri içinde; Yasallık (legality), gerekçe (justification) ve rıza (acts of consent) fiillerinin beraber bulunması gerektiğinin altını çizmektedir (Gilley, 2006: 502; Roos, Lidström, 2014: 138). Yasallıkla, kurallar adalet ve insan hakları temelinde oluşacak, uygulamaları resmiyete dökcek (Gilley, 2012: 694) ve kararlar

katılım süreciyle gerçekleşecektir. Gerekçeyle ise, otoriteyi haklı gösteren ve muhalif fikirleri de kapsayan içsel ya da dışsal bir kaynakla haklılık vurgulanacaktır. Örneğin; liberallere göre, insanlararası eşitlik fikri, içsel iken; doğal veya resmi kanunlar ise dışsal gerekçe olabilecektir. Rıza ile ilahi ve kutsal bir kaynağa biat etme ile meşruiyet sağlanacaktır (Beetham, 2001:110; Parkinson, 2003: 182; O’Kane, 1993: 472; Gilley, 2012: 694).

Bu anlamda, ortak inanışlara göre gerekçelendirme yetersizse, meşruiyet açığı oluşacaktır. Ayrıca; kararlar için rıza gösterebilmenin halleri olarak, oy kullanma, parti üyeliği ve çıkar guruplarına katılım gibi davranışlar gösterebilmesi de müzakereci demokrasi yansıtan ilkeler olarak karşımıza çıkacaktır. Bunlar eksik olursa da gayrimeşru bir durum oluşacaktır (Parkinson, 2003: 183). Beetham bu üç halin gerçekleşmesi durumunda, düzen, istikrar ve etkinlik sağlanacağını söylemiştir. Düzen, meşruiyet kabulü varsa sağlanabilecek; aksi halde zorlama öne çıkacaktır. İstikrar ise; sistemin şoklara dayanabilmesi iken; etkinlik performansın kalitesi olarak görünecektir. Dolayısıyla, politikaya dair gerekçe ve rıza sağlanmışsa; aynı zamanda düzen, istikrar ve etkinlikle beraber, meşruiyet de sağlanacaktır (O’Kane, 1993: 473).

Meşruiyet girdi ve çıktı odaklı bir süreç olarak da izah edilmektedir. Çünkü bir kararın nasıl ve kimler tarafından alındığı girdi meşruiyetiyle ilgiliyken; vatandaşların istek ve değerlerini içeren eylemler çıktı meşruiyetini gösterecektir. Beetham bunu, AB yapılanmasındaki teknokrat yönetimine dayalı örgütlenmenin, AB’nin dolaylı temsiliyetine kattığı olumsuz bir durum olarak göstermiştir (Lord and Beetham, 2001: 444). Çünkü tüm oy hakkı olanların kontrol ve denge mekanizmasına sahip olmadığı ve dolayısıyla kolektif eylem sorunlarının çözülemediği, yani; politik performans açısından, çıktı meşruiyetinin sağlanamadığı bir AB yönetimi vardır (Lord and Beetham, 2001: 451). Halbuki müzakereci bir demokrasi anlayışı içinde; her yönetim, içinde bulunduğu toplumsal yapıya göre politikalar yapmalıdır (Lord and Beetham, 2001: 453). Böylece gerçek anlamda demokrasi sağlanacak ve demokrasinin iki ana ögesi olan yönetimin denetlenmesi ve siyasal eşitlik ilkeleri ile farklılıklar seslerini duyurabilecek (Beetham, 2009: 282) ve bu gerçekleşen durum, demokrasi açığını ortadan kaldıracaktır. Dolayısıyla; tüm bu demokrasi ve meşruiyete dair yapılan açıklamaları insan hakları temelinde

değerlendirir ve bununla ilişkilendirirsek, göç politikasına daha tarafsız gözle de bakabiliriz.

Özellikle, marjinal grupların ve sosyal sınıfların siyasal alanda haklarını aramaya başlaması ve sivil toplum örgütleri eliyle çıkar ve baskı grupları oluşturabilmeleri, insan haklarının alanında yeni bir yer oluşturunuyordu. Sonuçta da uluslararası kamuoyu ve sivil topluma destek olacak yeni alanlar açılıyordu (Beetham, 1995: 7). Tüm bu tartışmaları, göç politikalarının meşruiyet konusu içinde ele aldığımızda, Beetham'ın göç politikalarıyla alakalı olarak bazı somut örnekler de verdiğini görmekteyiz.

Örneğin; Beetham, 2015-2016 AB sığınmacı krizinde meşru zeminin olmadığını ve 1985 tarihli Schengen gibi politika uygulamalarının, liberalizmin aşırılışması gibi zararlar doğurduğunu belirtmiştir. Oy birliği ya da atama ile gelenlerin, kararların alınması sürecinde depolitizasyon yaratarak Schengen gibi politikaların doğduğunu ifade etmiştir (Nedergaard, 2019: 82-83).

Özetle; Devlet, siyasi gücü tek elde toplaması, altyapısal gereksinimleri karşılayabilmesi ve tüm idari alanına ulaşabilmesi yetkinliğini gösterse de; ona meşruiyet kazandıran, sunduğu kamu hizmetlerinin tarafsızlığı ve etkinliğidir. Böylece; Devlet kurumlarına olan güven, bağlılık ve destek birbirini etkileyecektir. Aksi halde; Devlete olan desteğin zorlama araçlarla gerçekleşmesi meşruiyeti zayıflatacaktır (Carbone, Memoli, 2015: 7). Tam da bu noktada demokratikleşmenin devlet kapasitesiyle ilişkisi fark edilmektedir. Çünkü devlet kapasitesi zayıf olan ülkelerde demokratikleşme çalışmaları, aynı zamanda etnik şiddet gibi sonuçları da yaratabilirken; Singapur gibi devlet kapasitesinin yüksek kabul edildiği ülkelerde de zayıf bir demokrasi anlayışı görülebilmektedir (Carbone, Memoli, 2015: 7; Charron, 2014: 485). Bu manada devlet kapasitesiyle demokrasi ilişkisini yansıtan yorumlardan birini de Tilly de yapmıştır. Ona göre:

“Bir kamu politikasının, vatandaşlara faydası, ülkenin demokratik düzeyiyle ilgili olup; geniş, eşit, korunan ve karşılıklı bağlayıcılık ilkeleri çerçevesinde belirlenebilir... Bu ilke; bir politikadan herkesin geniş şekilde yararlanması, vatandaşlarla diğer gruplar arasında eşitsizliğin olmaması, bir grubun çıkarının korunmaması ve politikacılar ile vatandaşların hak ve yükümlülüklerinin açıkça düzenlenmesiyle oluşacaktır...” (Tilly, 2014: 34-35) demiştir.

Bu açıdan tam manasıyla, yüksek devlet kapasitesi demokrasinin gereği değildir, fakat yüksek demokratik değerlere sahip yönetimlerin yüksek kapasiteye sahip olacağını söylemek daha uygun olacaktır (Tilly, 2014: 40). Böylece, toplumsal eşitlik sağlanabilecek ve adalet duygusuna güven artacaktır.

Mann da eşitlik meselesi ile Devlet kapasitesi kavramlarını ilişkilendirerek, modern devletlerin yönetim şekilleri demokrasi olsa da; eğer demokrasi bilinci kurumsallaşmamış ise, etnik temizlik gibi krizlerle karşılaşabileceklerini ifade etmiştir (Laitin, 2006: 330). Mann bu süreci “Demokrasinin Karanlık Yüzü” şeklinde kavramlaştırarak, modern dönem topluluğu olarak tanımlanan “halk” kelimesine iki anlam yüklemiştir. İlki demokrasiyle kullanılan demos anlamında “halk”, diğeri ise etnik bir grubun kullandığı ethnos anlamında “halk” kelimesi olmuştur. Devletlerin, kendi ethnoslarını oluşturmaları demokratik görünse de burada “halk” kelimesi dışlama aracını yansıtmaktadır (Mann, 2012d: 5).

Bir dışlama aracı olarak halk kelimesi, faşizmin geçmişteki liberal demokrasi ve geleneksel muhafazakârlığın zayıflaması sonucunda milliyetçilik, devletçilik, militer kuvvetler, sınıf temelli ayırım gibi kavramlarla kullanılmıştır. Bu durumu; 1. Dünya Savaşı sonrası otoriter sağcılarının gelişimini, siyasal, ideolojik, ekonomik ve askeri krizlerin nedenleri olarak karşımıza çıkmalarında görebiliriz (Campbell, 2006: 323). Bir diğer ifadeyle; Mann, demokratik yönetimlerin etnik temizliği engellemediği; tersine ilerletebildiği durumların da olabileceğini ifade etmiştir (Mann, 2012d: 584; Breuilly, Cerini, Malesevic, Neubergerand, Mann, 2006: 407). Bu analizlere örnek olarak yakın zamanda Irak, Lübnan ve eski Yugoslavya ile daha önceki dönemden de Osmanlı imparatorluğu, Nazi Almanyası, Ruanda örnekleri vermek mümkündür. Mann bu süreci, modern çağın ve demokrasi anlayışının ürünü olarak görmüştür. İnsanlar kendi koyduğu yasalarla, demokrasinin karanlık yüzünü göstermişlerdir, demiştir (Mann, 2006a: 290).

Mann bu çerçevede, altyapısal güce sahip olarak, sosyal aktörlerle işbirliği yapabilen devletlerin, yönetim kapasitesini ve dolayısıyla da meşruiyeti de kazanacağını belirtmiştir. Burada kilit unsur ideolojidir. Ona göre; ideoloji özelliği gereği, yapıcı ve inşa edici bir güç olarak, devlet ile toplumları ortak inanç, estetik, ahlak ve maddeler üzerinde birleştirebilecektir (Hobson, 2006: 162). Mann’a göre; devletler dini ve ticari kapitalist dönemlerde ön uluslaşma süreci yaşamış ve

sonrasında militarist bir oluşum süreci geçirerek sömürgeci bir tavır içinde olmuştur (Salessi, 2015: 417). Akabinde ise; endüstriyel kapitalist dönem içine girerek, uluslaşma sürecinin gelişmesine katkıda bulunmuş ve ilk kez haberleşme sistemleri, kanallar, yollar, postane/telgraf ve okul gibi altyapıları kurarak sivil görevler üstlenmiştir (Giddens, 2008: 199). Devletler toplumsal g ağlarının; yani sınıfların, elitlerin ve ordu'nun gereksinimlerine de cevap vererek ve daha büyük toplumsal eşgüdüm ağı ile ilişkileri dzenlileştirmeye başlamıştır. Devletlerin, uluslaşma süreci içinde yaptığı politikalar yurttaşlık kavramına giden yola da katkı sağlamıştır. Mann, bu uluslaşma sürecinde, ulusun temsil meselesinin, yeni bir sorun olarak karşımıza çıkacağını da söylemiştir (Mann, 2012b: 756).

Ancak; daha önce ulus olabilmek için gerekli olan yurttaşların aidiyet bağı oluşmaya başlayınca, dolaylı olarak ulusal çıkarları ve saygınlığı ne çıkaran ve bunu bir mücadele nedeni gören milliyetçi örgütler de yapılanmaya başlamıştır. Nihayetinde de bu düşünce etrafında olanlar sivil ve askeri kadro içinden bulunmuştur (Mann, 2012b: 759-760). Mann, 18.yüzyıldan 1815'e kadarki dönemi, bu sürecin başları olarak tanımlarken, askeri ve ekonomik glerin ne çıktığını vurgulamaktadır. Bir yandan kilisenin tekeline çıkarak okur-yazarlıkta artış olurken, diğer yandan da sömürgeciliğin hızlanmasıyla sanayileşme de ilerlemiştir. Nihayetinde, Devletler, yurttaşlık mcadeleri, artan vergiler ve zorunlu askerlik sorunlarıyla karşılaşmışlardır (Mann, 2012b: 762). Böylece, liberal modernizasyon söylemi içinde, seçim reformları, kk burjuvanın doğuşu, liberal anayasalar ortaya çıkarken; dağınık bir toplumun, sınıf ve ulus kavramları içinde kafeslendiği yeni bir dönem başalmıştır (Trentmann, 2006: 287). Mann'ın bu nedenle; toplumların birden fazla st üste çakışan ağlardan oluştuğunu ve bu g ağlarının etkileşiminden oluşan toplumu sadece bir olgu ile aıklayamayacağımızı ve içsel ve dışsal özellikleri olan bu çok parçalı yapıda toplumsal ilerlemenin, bu süreçle birlikte gerçekleşeceğini ifade etmiştir (Mann, 1986: 1). Bu ilerleme sürecinde, toplumda ideolojik, siyasal, ekonomik ve askeri olarak var olan 4 ana ge vurgu yapmıştır. Bunlar hem insanların amaçlarına hizmet etmiş hem de örgütlerde kapasite arttırıcı araçlar olarak, kalkınmanın ve kontrolün açıklanmasına dair ipuçları vermişlerdir (Mann, 1986: 3).

Mann'ın devlet kapasitesi kavramına atfettiği değer daha çok altyapısal iktidar ağı özelinde kendini göstermiştir. Altyapısal iktidarın kazanılması ile hem maddi

kaynaklar ve imkânlar açısından gücü hem de topluma nüfuz edebilme becerisi bakımından meşruiyet meselesine doğrudan girmeden, itaat altına alabilme etkisinden bahsetmiştir. Bu açıdan; devlet kapasitesi ve altyapısal iktidarı, meşruiyet sorununa bağlayabilmek için gerekli unsur demokrasi kavramıdır. Çünkü ona göre; liberal demokrasi ile kalkınma arasında bir ilişki vardır. Ve bu ilişki de demokrasinin gelişmesi ile kalkınmanın artması arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu üzerinedir.

2.5. KURAMSAL ÇERÇEVE

2.5.1. Michael Mann'ın Tarihsel Analizlerinde İzlediği Yol ve

Yöntemler

Mann; insanı, amaçları ve ihtiyaçları doğrultusunda düşünebilen, eylemler yapabilen ve bu amaçlarına odaklanırken de diğer kişilerle ilişki içine girebilen sosyal bir varlık olarak görmüş; dolayısıyla da bu süreç içinde sosyal güç ve iletişim ağı oluşturabileceğini ifade etmiştir (Mann, 1986: 5). Bu iletişim ağları sayesinde; kişilerin veya grupların ideolojik, ekonomik, askeri ve siyasi faaliyetlerine yönelik ihtiyaç duyulan örgütsel yapılar oluşturulduğundan hareket ederek, toplumsal yapının bir tür mikro ölçekte analizini yapmıştır (Kiser, 2006: 56).

Ona göre; modern endüstriyel ekonomiler, merkezi ulusal devletler ve uluslararası örgütler, bu dört ana sosyal güç kaynağı ve iletişim ağları üzerine yükselmektedir (Brenner, 2006: 189). Modern devletlerin farklı formlarını ve sınırlarını belirlemek için bir şablon oluşturma gayesine girerek, hangi sosyal güç ağlarından etkilendiklerini ve nasıl otoriter veya kolektif bir yapıya büründüklerini çözmeye çalışmıştır (Epstein, 2006: 234). Mann'a göre; Devlet gücünün, toplumu etkilemesi toplumsal yapıda bulunan, iktidar veya güç ağları sayesinde gerçekleşecektir. Bu sebeple, iktidar altyapılarını irdelemiş ve coğrafi alanlar ile toplumsal yapılarının nasıl yönetilebileceğini, denetleneceğini ve örgütlenebileceğini sorgulanmıştır. Bir nevi mikro tarihsel analiz yaparak sınıflara odaklanmış; böylece Marx ile Weber arasında bir yer edinmiştir (Mann, 2012a: 21; Mann, 2015: 331).

Mann, iktidarın alan ve insan yönetimini nasıl idare ettiğini ve bu idare sürecinde nicel verilerle nasıl ölçülebileceğini de sorgulamıştır (Mann, 2012a: 44). Mann, iktidarı sadece bir güç olarak değil, toplumsal yapının desteğini almış yapı olarak görmüş ve bu iktidarın ideolojik, ekonomik, siyasal ve askeri dört kaynağı

üzerinden nicel verilere ulaşabileceğini belirtmiştir (Mann, 2012b: 9). Böylece, öngördüğü iktidar yapısının ve iktidarın istediğini yaptırabilme yetkisinin, topluma nasıl nüfus edebileceğini göstermeye çalışmıştır (Mann, 2012c: 15). İşte bu noktada devletin ve onun gücünü hayata geçiren iktidarın kapasite sorunları ile karşılaşacağını görmüştür (Mann, Hall, 2011: 9). Aslında devletlerin hangi saikle ve ne tür kapasite kullanımıyla amaçlarına ulaşabileceklerini cevaplamaya çalışmıştır. Bu tarihsel analizi yaparken, hem geçmiş hem de geleceğe dair verileri sunmuş, daha önceki tecrübelerden yararlanarak, kullanılan araçların amaçlara uygunluğu araştırmıştır (Jacoby, 2004: 409). Bu anlamda; amaç odaklı olarak gördüğü insanların bölgeleri, malları ve diğer insanları nasıl kontrol edebildiğini lojistik, iletişim, örgütlenme ve teknolojik gibi altyapısal araçlarla izah etmeye çalışmıştır (Bryant, 2006: 74). Mann'ın tarihsel sosyolojik analizleri sonucunda önemle durduğu ve ulaştığı sonuç ise toplumda her ihtiyacın tatmin edilebilmesini sağlayan kaynağın tek bir yapıda olamayacağını, yani toplumun tek bir coğrafik alan ya da sosyal yapı olarak ele alınamayacağını ön görmesi olmuştur (Mann, 2015: 331; Brenner, 2006: 189). Bu nedenle; toplumsal ihtiyaçların niteliği ve giderilmesi, toplumun içinde var olan farklı güç ağlarının etkin olduğu bir etkileşim ağı yaratarak, toplumsal tabakalaşmanın oluşmasına katkı sağlayacaktır.

Ona göre; bu dört farklı gücün sosyal çıktılara etkisi de farklı olacaktır. Ayrıca; bu güç ağları arasında sistematik bir ayrım da yapmamaktadır (Mann, 2010: 179). Çünkü insanların ve toplumun kesişen ve birbiri ile örtüşen istekleri ve ihtiyaçları bu dört ana güç ağı etrafında toplanmaktadır. Bu istek ve ihtiyaçlar; fikir ve inançlar anlamında ideolojik, savunma anlamında askeri-güvenlik, refah ve zenginlik anlamında iktisadi, adalet ve düzen anlamında ise siyasi güç ağları etrafında oluşmaktadır (Mann, 1986: 4; Chibber, 2013: 441; Brenner, 2006: 191). Bu nedenle; kurguladığı toplumsal yapının ana güçleri arasında bir öncelik sıralaması yapmayı uygun görmemiştir.

Mann bu anlamda, geçmişteki kurumların nasıl yapılandığından hareketle geleceği anlamaya çalışmış ve toplumu, güç ağlarının kesişim yeri olarak görmüştür. İşte toplumdaki bu güç ilişkilerini kontrol edenin siyasal gücü de elinde bulundurabileceğinin altını çizmiştir (Hawkins, 2014: 301). Faşist kitabında belirttiği gibi, insanların güçlerinin nereden ve nasıl geldiğini ve nasıl örgütlenebildiğini

anlamaya çalışarak, insanoğlunun doğası gereği durmadan, aç gözlü bir şekilde istek ve arzularının peşinden gittiğini ve her zaman daha iyisini bulmaya ve yapmaya çalıştığını anlatmıştır. İnsan doğasının bu özelliği, onun sosyal gücünün de kaynağı olarak göstermiştir (Kiser, 2006: 62). Fakat etnik temizlik hususunda bireylerin rasyonel davranmadığını söyleyerek, bireyin rasyonel olduğu tezine şüpheyi yaklaşmıştır. Ona göre; insanoğlunun hayattan zevk almak, yaşamsal ihtiyaçlarını ve güvenlik gereksinimlerini tedarik edebilmek için rasyonel hareket ederek, diğer insanların önüne geçmeye çalışmakta ve bu oluşan ben-merkezci davranışlar rekabeti oluşturmaktadır (Bryant, 2006: 73). Mann, bireysel anlamda mikro analiz yaparken varmak istediği nokta, bireylerden aile ve gruplara kadar devlet olgusunu oluşturan esas ilişki ağlarını tanımlamak olmuştur. Böylece; sınıf, ulus ve devlet olgusu üzerine odaklanarak modern imparatorluklar olarak nitelendirdiği Avrupa, Amerika ve Japonya üzerinde durmuştur (Bayly, 2015: 333). Devlet ile toplum arasındaki ilişkide daha çok devletin hizmet sunmada kendisine düşen görevleri üzerinden toplumsal yapıda oluşturacağı gücün analizine girişmiş, fakat halkın desteğini meşruiyet zemininde sağlayacak olan rızanın alınmasına ilişkin konular üzerinde fazla durmamıştır (Kiser, 2006: 64). Bir başka ifadeyle; devlet ve toplum ilişkisinde devlet merkezli bir duruş sergileyerek, Marx Weber'in yolundan giden bir Neo Weberyen olarak tanındığının nedeni de ortaya çıkmıştır.

Mann, Karl Marx ve Marx Weber gibi farklı gelenekten gelenlerin düşüncelerinden yararlanmış olsa da kendisini tam olarak bir Weberyen olarak da görmemektedir (Jacoby, 2004: 408). Weber her şeyden önce Modern devlet tanımı içinde en belirgin noktanın fiziksel güç tekeli kullanabilmesi olduğunu ifade etmektedir. Mann ise; devlet şiddet ve zor ögesini kullanabilse de, bunu ayırt edici bir özellik olarak görmemiş ve tarihsel süreçte zor kullanma tekeline sahip olmayan devletlerin de olduğunu ifade etmiştir (Poggi, 2006: 139). Fakat bir neoweberyen olarak tarif edilmesinde, Weberyen düşüncenin kültürel anlayışını takip etmesi etkili olmuştur. Weber'in Protestanlıkla toplumsal değişimi vurguladığı gibi, Mann da ideolojik güçle, Hristiyanlığın uzlaştırıcı etkisiyle kapitalizmin küresel yayılmasını ilişkilendirmiştir. Feodal lordlar ile mülk sahiplerinin inanç ortaklığıyla, güvenli alanda ekonomik ve askeri işbirliğini sağladığını vurgulamıştır (Epstein, 2006: 239). Bir diğer ifadeyle; ideoloji gibi bir gücü araçsal bir yapı olarak ele alıp, sadece

kültürel yapıya etkisi bakımından değil, güç örgütlerini nasıl tanımladığı üzerinden konuya ideolojinin akılcı yönü ile yaklaşmıştır. Ona göre; ideolojik güç, araçsal, materyalist ve akılcı özellikler göstermektedir (Mann, 2006b: 344). Örneğin; yönetici sınıfın dirlik ve düzeni sağlamada dini, bir araç olarak kullandığını ifade eder. Bu anlamda araçsal yapıları kullanması bakımından devletlerin “Cagin-Kafesleme” gibi kavramlarını tartışmaya başlamıştır.

Özellikle Orta Çağ Avrupa’sından, burjuva sınıfının doğmasını ideolojik güçle ilişkilendirmiş, bununla beraber Hristiyanlığın Roma’yı dönüştürme sürecini örnek göstermiştir (Kiser, 2006: 65). Mann, dört güç açısından yola çıkarak, feodaliteden kapitalizm’e geçişle birlikte mülkiyet hakkının doğması, siyasal iktisadın anayasal düzeyde ifade bulması, otoriter yönetimler yerine liberal demokrasiye geçilmesi ve ulus aşırı ekonomik rekabette baş edebilecek seviyelere ulaşma açısından, ilk endüstrileşmeyi İngiltere’nin yakaladığını ve onu takiben diğer ülkelerin, merkezi veya federal yapılanmalara geçtiğini söylemiştir (Epstein, 2006: 235). Hatta tarihsel açıdan Bizans imparatorluğu, dönemin Floransa, Venedik, Habsburg yönetimleri ve Osmanlı imparatorluğu döneminde, bunların ekonomik güçlerine çok değinmeden İngiltere’nin Fransa ve Hollanda’dan önce geçirmiş olduğu modern endüstrileşme süreci nedeniyle Avrupa dinamizmin başlangıcını buna bağlamıştır (Goldstone, 2006: 267). Mann; avcı ve toplayıcı toplumlardan Mezopotamya, Yunan ve Fenike medeniyetlerine ve oradan 18. Yüzyıl Avrupasına ulaşma sürecini, evrimci bakıştan farklı olarak görmüştür. Her devletin farklı dağıtıcı ve kolektif güç kullanabilse de önce barınma ve saklanma, sonra ticaret ve savaş durumlarında, sınırlarını güvenli bölgelere alarak, halkını “kafesleme-caging” tekniğiyle çevreleyeceğini söylemiştir (Go, 2013: 1471). Bu sebeple, Mann devletlerin oluşumu hususunda Marx ve Weber’den bazı yönlerden ayrılmaktadır. Marx gibi toplumsal yapıya ilişkin analizlerinde, toplumun sadece ekonomi üzerinden tanımlanmasına ve ekonomik ilişkilerin öncü olarak kabul edildiği fikrine katılmamıştır (Knöbl, 2013: 425). Mann, ekonomiye sadece üretim araçları ve mülkiyeti üzerinden değil; iktisadi kaynakların bulunması, çıkarılması, işlenmesi, dağıtımı ve tüketimi gibi praxis döngüsünden bakmıştır. Bu döngüyü Marx, praxis olarak ifade etse de; Mann, devleti bu döngüyü işletebilen, sosyo-mekansal alanda etkin bir güç olarak yaygın ve yoğun iktidar özelliği olan olgu olarak görmüştür (Mann, 2012a: 39).

Diğer yandan ise; Weber gibi kesin bir şekilde sınıf, statü ve grup ayrımları üzerinden toplumsal yapı analizine ve buradan da iktidar ile meşruiyet ilişkilerine, Geleneksel, Karizmatik ve Yasal/Ussal otoriteler üzerinden bakmamıştır (Mann, 1986: 12; Mann, 2012a: 22). O aynı zamanda, Weber'in iktidarı ideolojik, ekonomik ve siyasi biçimleriyle ele alma fikrine askeri iktidarı da ekleyerek, ona özerklik vermiştir (Mann, 2012a: 11; Mann, Hall, 2011: 15). Weber daha çok karizmatik lider ve milliyetçilik üzerinden toplumsal iktidarın kaynağına değinirken, Mann daha çok sosyal demokrasi üzerinden güç kaynaklarına eğilmiştir. Özellikle kapitalizm ve ulus devletler üzerinden, yönetim ile iktidar ilişkilerinin açıklamıştır. Ona göre, sınıf çatışmaları, kapitalizmle gelişmiş ve ulus devletlerle de jeopolitik güç çatışmaları ve iç savaşlar belirginleşmiştir (Mann, Hall, 2011: 19). Bu açıdan; 18. yüzyıl ve 19. Yüzyıl boyunca ekonomi ve askeri güçler toplumsal iktidarın kaynağı olarak etkinliği kabul edildiğinde (Kiser, 2006: 64); Mann'ın ulus devlete giden süreci nasıl gördüğü daha anlamlı olacaktır.

Batı Avrupa'daki devrimlerle, kapitalizm büyük bir dönüşüme yol açarak, toplumsal yapı'nın ekonomik, askeri ve siyasal güçlerinin birbirine girmesini (entwined) veya dolanmasını (entwining) sağlamıştır. 19. Yüzyıl ile askeri güçler öne çıksa da kapitalizm ile ekonomik ve siyasi güçler hızlanmış ve Kilise'nin kullandığı ideolojik güç, sınıf ve uluslar üzerinden toplumsal yapıyı etkilemiştir (Mann, 2012b: 10). Bu açıdan; onun izlediği yol ve kullandığı yöntemler içinde yerleşik tarıma geçen insanların; çobanlık dönemini, tabakalaşma sürecini ve devletleşme süreçlerini izah ederken bazı farklı görüşlere de yer vermiştir.

Mann'ın, Devlet tetkiklerinde, Anglosakson ve Germen geleneklerinden yararlanmıştır. Anglo sakson gelenek ve öncülerini olarak Hobbes, Locke, Marx ve Easton gibi düşünürlerin hakim devlet anlayışında; devlet, koyduğu hukuk kurallarıyla sınıfları ve bireyleri denetleyebilecektir. Germen geleneğinde ise; baskın devlet anlayışında, devletin rolü askeri ve jeopolitik olarak görülecek ve gerekli olduğunda kuvvet kullanabilecektir (Mann, 2012a: 482). Mann; bu nedenle toplumsal yapıyı açıklamaya çalıştığı “Toplumsal İktidarın Kaynağı” ve onun devamında yaptığı çalışmalarda, eski çağ imparatorluklarından askeri iktidarın neden iktisadi iktidar ilişkilerine göre öncelik taşıdığını anlatır. Ancak 19. Yüzyıl ile birlikte ideolojik iktidarın önce dinler ile ortaya çıkmasıyla önemli hale geldiğini

(Bylay, 2015: 334); fakat feodal ortaçağ dönemi sonrasında (1760-1815) askeri ve iktisadi iktidarın iç içe girdiğini de ifade eder. Ardından ise; 1914'e kadar ulus devlet oluşumları sırasında siyasi iktidarların iktisadi iktidar ağlarına göre öne çıktığı süreçleri anlatmaktadır. Birinci Dünya Savaşı ve devamında, kapitalizm olgusunu iktisadi iktidarın bir sonucu, ulus devletleri ise siyasi iktidar ağlarının bir sonucu olarak görmektedir (Mann, Hall, 2011:170; Go, 2013: 1471).

Mann; ekonomik, ideolojik, siyasi ve askeri ilişkiler ve bu ilişkilerin oluşturduğu ağ organizasyonunu etkileşim alanı veya toplumsal iktidarın dört gücü olarak tarif etmiştir. Bu dört araç devlet ve toplum ilişkilerinde praxis döngüsünün zedelenmesi, vatandaşlık haklarının zayıflaması veya göç, savaş ve iklim değişikliği gibi küresel sorunların ortaya çıkmasında kullanılabileceğini söylemiştir (Wallerstein, Collins, Mann, Derluguan, Calhoun, 2013: 86; Mann, 2015: 340). Mann'ı, devlet ve toplum etkileşimi içinde doğabilecek sorunların çözümünde, devlet olgusunu öncelikli yere oturttuğu için de Neoweberyen olarak tarif etmemiz yanlış olmayacaktır.

Özetle; Mann, devlet iktidarının ve kapasitesinin artırılması için bazı araçlardan bahsetmektedir. Bunlar; Devletin kullanacağı zorlayıcı (askeri güç), teşvik edici (ekonomik güç) veya söyleysel propaganda (ideolojik güç) gibi araçlar olacaktır (Lindvall, Teorell, 2016: 6). Kısaca; Mann, devlet olgusuna yapısal anlamda bakmanın yanı sıra; toplumsal yapıda öngördüğü güç ağları sayesinde, devletlerin yönetim felsefelerinin, tarihsel süreçte neden ve nasıl değiştiğini anlamaya çalışmıştır. Bu gaye içinde de toplumsal yapı içinde ideolojik, ekonomik, askeri ve siyasi güç ağları dediği unsurlar üzerinden, devletlerin farklı yönetim ve güç yapılarına sahip olmalarının nedenini analiz etmiştir.

2.5.2. Michael Mann'ın Bakış Açısıyla: Devlet Kapasitesi ve Altyapısal İktidar

Devletin tanımı ile görevlerini hukuki ve ampirik bakış açıları ekseninde düşündüğümüzde, devletlerin hukuki açıdan uluslararası kuruluşlarca tanınması onu somut hale getirirken; ampirik açıdan ise, devleti görevleri üzerinden değerlendirmek gerekir. Mann ise daha çok devlet kapasitesi sorunu üzerinden devlete ampirik bakış açısıyla baktığını görmekteyiz (Mann, 2012a: 5). Ona göre; Devlet politik, ekonomik, mali ve diğer amaçlarına ulaşmak için belli bir kapasiteye

ihtiyacı vardır. Bu açıdan, altyapısal güç ile devlet kapasitesinin sivil topluma inebilmesi ve politik kararların kabulü için gerekli bir kavramdır (Dincecco, 2017: 3; Garfias, 2018: 346). Mann; devlet-toplum ilişkilerini elitler, aracı kurumlar ve toplum şeklinde üçlü bir ilişki içinde görmüştür. Ona göre; devlet aracı kurumlar eliyle topluma ulaşmaktadır. Eğer siyasal elitlerce toplumdan uzak bir yasa yapma sürecinin gerçekleşirse despotik gücü artabileceğini de vurgulamıştır. O yüzden devlet eylemleri sınırlanabilirse, topluma nüfuz edebilme kabiliyetinin artacağını belirtmiştir (Hawkins, 2014: 302). Mann, bir diğer ifadesiyle, eğer bir devlet özerk olarak sivil toplumla uzlaşmadan yönetiliyorsa despotik gücün; sosyal güç ve sivil toplumla ilişki içinde yönetiliyorsa, altyapısal gücün etkili olacağını belirtmiştir. Burada kullanılan; despotik güçte, şiddet ve zor ögesi öne çıkarken, altyapısal güç ise daha naif şekliyle öne çıkacaktır (Moran, 1998: 161). Ona göre; devlet içinde önemli olan kimin özerk olduğudur. Burada ekonomik elitlerin özerklikleri hususu öne çıkarak, egemenlik kavramının tartışılmasına olanak sağlayacaktır. Egemenlik kavramı iç ve dış egemenlik olarak görülür. Ancak kapasite kavramı için söz konusu durum, iç egemenlik ile ilgili olup; bir bölgenin veya alanın sınırlarının kontrol edilebilmesiyle ilgilidir (Lindwall, Teorell, 2016: 12). O halde; devlet kapasitesi çıktılarına ve kaynaklarda ulaşabilmek için kullanılacak politik araçların niteliğini de şekillendirir. Kullanılacak politik araçlar; zorlayıcı, teşvik edici ve söylev araçları gibi askeri, ekonomik ve ideolojik eylemler özelinde gerçekleşebilir. Böylece; para, insan ve bilgi kaynaklarına ulaşım etkin olabilir (Lindwall, Teorell, 2016: 14). Devletler, iş bölümüyle merkezi olarak faaliyetleri koordine edecek, okuma ve yazma yeterliliğiyle mesajları ülkeye yayacak, hukuki durumları ve sorumlulukları anlatabilecek, mesajların hızlı iletimi ve ulaşımın sağlanabilmek için de yollar, gemiler, telgraf ve haberleşme sistemine sahip olacak ve nihayetinde altyapısal iktidarını arttırmak için bu “Lojistik Araçlar” temin edilmiş olacaktır (Hawkins, 2014: 303). Özetle; Mann, bu lojistik teknikler ile devletin, territoryal alanda hâkimiyet sağlayacağını, topluma nüfuz ederek daha etkin bir yönetim gösterebileceğini belirtir. Göstereceği yönetim tarzına bağlı olarak kullanacağı politika araçları ise onun iktidarının dağıtıcı-kolektif, yoğun-yaygın ve otoriter-dağınık gibi hangi tarzda olabileceğini de belirleyecektir.

2.5.2.1. İşbirliği Açısından Örgütsel Yapılar: Dağıtıcı ve Kolektif İktidar Ağı

Mann, dört temel sosyal güç ağının etkin şekilde işleyebilmesi için Talcott Parsons'un gücün yatay biçimi olan "collective power-kolektif güç" ve bunun tam karşısında dikey biçimi olan "distributive power-dağıtıcı güç" kavramlaştırmalarını takip ederek işbirliği açısından gücün aldığı biçimlerini tasvir etmekle süreci anlatmaya çalışmıştır (Brenner, 2006: 192). Bir diğer açıklamayla, toplumsal faydanın kazanılması ve paylaşılması açısından etkin olan güç ağlarını kolektif ve dağıtıcı güç biçimleri olarak tanımlamıştır. İnsanlar amaçlarına ulaşmak için işbirliği yaparken; bunun düzenlenmesi içinde dağıtıcı güce de ihtiyaç duyarlar. Özellikle; uzmanlaşmayla örgütlerde yöneten ve yönetilenlerin yer alacağı hiyerarşik yapılanmanın koordinasyon ve kontrolü gerekli olacaktır (Brenner, 2006: 192; Bryant, 2006: 79). Mann bu süreçte birkaç kişiden oluşan grupların, örgütlerin alt kısmında yer alan yığınları kurallar ve normlarla kontrol edebileceğini ve böylece kurumsallaşma içinde sosyal tabakalaşmanın oluşacağını ifade etmiştir. Böylece; dağıtıcı güç eş zamanlı olarak kolektif iktidarın meşrulaştırılması sürecinde cereyan edecektir. Çünkü kolektif gücün işleyebilmesi için dağıtımcı gücün oluşması gerekecektir (Brenner, 2006: 193).

Mann daha çok, toplumsal hayatın ekonomik, ideolojik, siyasi ve askeri boyutları bakımından örgütlenme, denetim, lojistik ve iletişim gibi araçları kullanarak insanları, malları ve toprakları yönetebilme kapasitesiyle ilgilenmiştir (Mann, 2012a: 13). İnsanlar amaçları uğruna diğer insanlarla ilişki içine girerek hem işbirliğinde bulunabilirler hem de çatışabilirler. Tüm bunlar toplumsal yapının eylemlerini oluşturur. Bu eylemler ise iktidarın farklı üç tarzını ortaya çıkarmaktadır (Mann, 2012c: 15). Bu anlamda; Mann, iktidara örgütsel güç üzerinden bakmaktadır. Ona göre; iktidar, sadece diğer insanlar üzerinde ve çevresinde hakimiyet kurmak ise dağıtıcı iktidardan bahsedilebilecektir. Devletin dağıtıcı gücü; savaş, baskı ve bölgesel kontrolün sağlanmasındaki etkinliği ile gözler önüne serilecektir (Mann, 2012c: 15; Jacoby, 2004: 409). Dağıtıcı iktidarda taraflardan biri iradesini ortaya koyarken, diğer tarafın kazanımı olmamaktadır. Bu nedenle sıfır kazanımlı bir oyun

olarak ortaya çıkarak, toplumsal fayda sağlanamamaktadır (Mann, 2012a: 17; Mann, 2012c: 15).

Bu fikirlerden yola çıkarak; Mann, bir örgütün veya devletin tepe yönetimi elinde bulundurduğu denetim araçları ile alt tabanı kontrol ederek, karar verici olarak dağıtımcı iktidar özelliği gösterirken; aynı zamanda amaçlarına ulaşmak için kolektif bir tarzda dahareket tarzı gösterecektir, demiştir (Jacoby, 2004: 409). Acemoğlu ve Robinson ise, devlet ve seçkinlerin özgür olması gereken bir toplum ile beraber yaşamayı öğrenmesi gerektiğine işaret ederek, aslında devlet kapasitesinin özgürlük boyutuyla nasıl beraber olacağına dair izahları da önemli olmalıdır (Acemoğlu, Robinson, 2020: 16). Fakat dağıtımcı ve kolektif iktidarı elinde tutan seçkinler, toplumsal tabakalaşmanın toplumsal yaşam içinde kurumsallaşmasına yardımcı olarak; kitlelerin ve tabakalaşmış grupların ayaklanamayacağı ve itaat göstereceği bir örgütsel yapı inşa etmeye çalışmaktadırlar (Mann, 2012a: 18). Bir diğer ifadeyle, tabakalaşma ile birinin başkalarının maddi imkanları ve yaşamsal ihtiyaçları üzerinde kalıcı, kurumsallaşmış gücü tahsis edilmiş olmaktadır. Böylece; katmanlaşma ile toplumda gücün dağıtımı ve yeniden yaratımı da gerçekleşecektir (Brenner, 2006: 205).

Bu yapı aynı zamanda kolektif güçle doğan, dağıtıcı gücü oluşmasını ve toplumsal yapının iyi işleyebilmesi için beliren, toplumsal katmanlaşmanın nasıl gerçekleştiğini de bizlere sunmuştur. Mann da Marx gibi katmanlaşmanın sosyal işbirliği sonucunda gelişen bir sürecin sonunda oluştuğuna inanmıştır (Mann, 2006b: 365). Fakat bu toplumsal yapıda oluşan sınıfsal yapının tek sebebini, ekonomik güç üzerinden üretim ve mülkiyet ilişkilerine de bağlamamıştır.

2.5.2.2. İktidarın Topluma Etkisi ve Gelişebileceği Alan Açısından: Yaygın ve Yoğun- Otoriter ve Dağınık İktidar Ağı

Mann için tarih, geniş ve yoğun güç ilişkisi ağlarını üreten ve çatışmalı durumlardan kaynaklan bir olaydır. İnsanlar ise; amaçlarına varmak için bu ağları daha da geliştirerek kurumsallaşma düzeyini ileri götürmüşlerdir (Brenner, 2006: 195). O, iktidarın işbirlikçi yönüne göre yaptığı dağıtıcı veya kolektif ayrımın yanında, iktidarın kullanılabilir niteliğine göre, geniş alanlarda yaşayanları örgütleyebilme ve onlara yetiştirilme becerisine sahip olması bakımından da yaygın

iktidar olarak tanımlamıştır. Yaygın iktidar, en uçtaki bireylerin dahi örgütler ya da güç ağları tarafından bir organizasyona dahil edilebilmesiyle olacaktır (Mann, 2012c: 16; Goldstone, 2006: 264). Yoğun iktidar ise; alan veya insan sayısı ile hacmine bakmadan sıkı bir örgütlenme, yöneltme ve bağlılık düzeyi sağlayan iktidardır. Yoğun iktidarda, emir ve komuta zinciri içinde etkin ve sıkı bir örgütlenme yapısı sunulur. Örgütün küçük veya büyük olması önemli değil, iktidarın kontrol kapasitesine vurgu yapılmış olması önemlidir (Mann, 1986: 7; Mann, 2012a: 19; Bryant, 2006: 79). Örneğin; Mann, tek bir birey ya da gruptan büyük ekonomik çıktılar elde edebilmek için, askeri gücün kullanılabileceğini ve bu durumda yoğun iktidarın ortaya çıkacağını ifade etmiştir (Goldstone, 2006: 264). Sonuç olarak; Devletlerin toplumsal yapıya nüfuz edebildiği alan veya topluma yaptığı etki açısından oluşan durumlar yaygın veya yoğun bir iktidar olarak görülebilecektir.

Mann, iktidarın gösterdiği koordinasyon ve bütünleşme mekanizmaları açısından oluşturabileceği biçim olarak, otoriter ve dağınık iktidar şekline bürünebileceğini söylemiştir (Bryant, 2006: 79). Otoriter iktidar, emirlerle, bilinçli olarak grupları ve kurumları itiate zorlayabilmektedir. Dağınık-Yayılmış iktidar ise; hedef kitleyi bilinçsizce ve merkezi emir olmadan yönlendirebilmektedir. Buradaki araç; kitlelerin ortak çıkarlarını içeren inancın olmasıdır. Dolayısıyla, ideolojik ve ekonomik güç ilişkileri ile sosyalizm ve piyasaların kısıtlanması gibi politik eylemlerde itaat etmenin arkasında bu iktidar tipi vardır (Mann, 2012c: 16). Bu anlamda dağınık iktidar, dağıtımcı iktidara kıyasla kolektif bir iktidar tarzında olup; ulus bilincinin yaratılması, sınıf bilincinin yerleşmesi ile sınıf dayanışması ve bunların yayılması gibi sonuçları doğurabilir. Yoğun iktidar ise, askeri iktidarın örgütlenme tarzı olarak yoğun baskı ve yüksek düzeyde hareket imkanı verebilir (Mann, 1986: 8; Mann, 2012a: 19). Burada Mann'ın üzerinde durduğu husus, iktidarın hakimiyet kurduğu unsurlar üzerinde hayatın her anına müdahil olabiliyor ve itaati sürdürebiliyorsa burada yoğun iktidar örgütlenmesinden bahsedilecektir.

Mann, toplumları, soyut düşüncelerden oluşan yapıdan kurtarmak için bir çerçeve çizmiş ve toplumları coğrafi ve sosyo-mekansal özelliklerinden yola çıkarak bir tanımlar silsilesi yapmıştır (Mann, 2012a: 20). Onun, toplumları ait oldukları çevrelerin özellikleriyle birlikte oluşan ağlar olarak gördüğü durumu, daha net

ifadelerle, aşağıdaki tabloda görebiliriz. Böylece; toplumların mekânsal çevreleri ile nasıl bir örgütlenme şekline büründüklerini anlayabiliriz.

Tablo 2.1. Örgütlerin Gelişebileceği Alan Açısından Biçimler

	Otoriter	Dağınık
Yoğun	Ordu Komuta Yapısı	Genel Grev
Yaygın	Militarist İmparatorluk	Piyasadaki Değişim

Kaynak: (Mann, 2012a: 20).

Mann; otoriter iktidarı, erişim alanını lojistik diye nitelendirdiği ikmal malzemeleri ve insanların nasıl taşınabileceğine dair yetenekleriyle ölçmekteydi. Yani verilen emirlerin nasıl algılandığı ve uygulandığı önemliydi. Dağınık iktidarda ise; otoriter iktidarın kullandığı lojistik araçların yanı sıra, fikirlerin topluma nüfuz ederek yavaşça ve kendiliğinden, evrensel biçimde yayılma süreci yaşanmaktaydı (Mann, 2012a: 21-22). Özellikle, Acemoğlu ve Robinson, bu evrensel gelişim sürecini “Dar Koridor” tasviriyle izah etmeye çalışmıştır. Burada, devlet ve toplum arasında ilişkinin yayılmış bir iktidara kavuşması için uzun dönemli bir mücadelenin gerekliliği vurgulanmıştır. Bu gayenin, uzun erimli ve zor olması, onun dar bir koridor içinde ifade edilmesiyle somutlaştırılmıştır (Acemoğlu, Robinson, 2020: 16). Mann’a göre ise; tarihsel gelişmeyle pazarların, sınıfların ve ulusların ortaya çıkmasına palelelel olarak, kimi zaman otoriter altyapı ortaya çıkarken, kimi zamanda evrensel altyapıya sahip yerlerde dağınık iktidar yapıları oluşacağını söylemektedir. Burada önemli olan; kolektif-dağıtıcı, yaygın-yoğun ve otoriter-yayılmış iktidar modellerinin tek bir potada eritildiği bir oluşumun gerçekleşmesidir (Mann, 2012c: 16). Mann, işte tam da bu nedenle iktidar ve toplumsal yapıya ilişkin analizlerde, bunların sosyo-mekânsal alanlarına inilmesi gerektiğini söyleyerek, başlıca ana iktidar örgütlerine dair analize girişmektedir.

2.5.2.3. Devlet iktidarının 2 boyutu: Despotik ve Altyapısal İktidar Ağları

Mann; iktidar kavramını, kapladığı alanı kontrol edebilmesi ve iktidarını yayabilmesi üzerinden, aslında altyapısal güç ile ifade etmiştir. Dolayısıyla, altyapısal iktidar, idari merkezileşmeyi sağlayabilen, sınırları belirleyen ve lojistik

olarak siyasi kanalları kullanabilen iktidardır. Bu anlamda da; despotik ve altyapısal gücü, teknolojik güçle birlikte bölgeleri kontrol edebilme kabiliyeti olarak görmektedir (Mann, 1984: 208; Knöbl, 2013: 428). Bu anlamda; her ne kadar iktidarın dört farklı örgütlenme biçimine bürünebileceğini söylene de; aslında her iktidar diğer güçlerin de özelliklerini taşıyabilecektir.

Mann, Devletin hangi amaçlara, hangi kapasite kullanımı ile ulaşacaklarına vurgu yapmış ve gayelerine ilişkin geliştirecekleri araçlar onun kapasite durumunu da etkileyeceğini ifade etmiştir. Tam da bu noktada; hangi aşamalarda kolektif ya da dağıtıcı iktidar'ın etkin olacağı da ortaya çıkacaktır (Jacoby, 2004: 409). Örneğin; toplumsal paydaşlarla işbirliği, devlet dışı örgütler ile ilişki ve idare usulü açısından desentralizasyon derecesi gibi eylemler, kolektif iktidarı artıracak ve despotik yönetim işleyişini ise azaltacaktır. Dolayısıyla altyapısal güç artacaktır (Goldstone, 2006: 265). Aksine, despotik iktidar ile uzlaşmadan uzak bir yapı ve sivil toplumda müzakereden ziyade elitlerin topluma baskısının olduğu bir ortamda, sınırlı bir yargı özerkliği, sınırlı çok uluslu rejimler ve sınırlı yerel isteklerinin ön planda olduğu bir durum hâsıl olacaktır (Mann, 2012c: 23; Jacoby, 2004: 409-410). Burada amaç; kolektif-altyapısal ve dönüştürücü-despotik iktidar ağlarının birlikteliğiyle etkinlik sağlayabileceğidir. Aksi halde, despotik iktidar, devlet seçkinleri sivil toplum üzerinde dağıtıcı iktidarı uygulayacak ve müzakere temeli olmadan sivil topluma ilişkin kararlar alınacaktır. Bunun arka planında, devletin doğuştan merkezileşme eğiliminin yüksek olduğu ve özerk bir güç olarak görülme düşüncesinin yattığını söylenilebilir (Mann, 2012b: 68).

Mann, iktidarların yönetim tarz ve usullerinin aynı zamanda despotik ya da altyapısal nitelikte olabileceğinin altını çizmekte ve tarihsel gelişim çizgilerine bakarak devlet veya devlet niteliğinden örgütlenmelerin nasıl bir özellik gösterdiğini, devlet iktidarının iki boyutu ve bu iki boyutun oluşturduğu dört ideal tip üzerinden özetlemeye çalışmaktadır. Ona göre; devlet iktidarının 2 boyutu ve bunların oluşturduğu 4 ideal tip vardır. Aşağıda belirtilen tablo, iktidar ağlarının sosyal bir güç olarak her yerde olduğunu ve kimi zaman despotik kimi zaman altyapısal iktidar olarak görüleceğini ifade etmektedir.

Tablo 2.2. Devlet iktidarının 2 boyutu ve 2 boyutun oluşturduğu 4 ideal tip

Altyapısal İktidar/Güç			
Despotik İktidar/Güç	Düşük	Düşük	Yüksek
	Yüksek	1. Tip Feodal Yapı	3. Tip Liberal Bürokratik Yapı
		2. Tip İmparatorluk	4. Tip Otoriter

Kaynak: (Mann, 2012b: 69).

Tarihsel sürece bakıldığında, İmparatorluklar, ideolojik, siyasal ve ekonomik güç ağları açısından zayıf kalmış ve zor ögesine başvurmuşlardır. Feodal devletlerde, kısıtlamalar olsada din adamları ve yerel halkın yönetim üzerindeki etkisine bakıldığında, despotik güç zayıflamıştır. Modern bürokrasilerde ise, iletişim ve denetim sistemleriyle önceki yönetim yapılarına kıyasla altyapısal güçleri de artmıştır (Jacoby, 2004: 411). Tabloya göre; Feodal Devlet'in toplumsal yaşama etki kapasitesi sınırlı kalmıştır. Kral, devlete ve hazineye sahiptir; ancak devlet hazinesi dışında topluma etkisi az olduğu için, dolaylı bir yönetimi göstererek, özerk lordlar, kiliseler ve diğer tüzel kişiler içinde bir işleyiş tarzı oluşmuştur (Mann, 2012b: 69). Mann; yukarıdaki tablonun netlik kazanması için aşağıdaki ülkelerden yola çıkarak bir değerlendirme yapmıştır.

Mann; Roma, Çin ve Avrupa mutlakıyetçiliğini daha çok despot ve sınırlı altyapısal iktidar görüntüsüyle ikinci ideal tipe benzetmiş ve iletişim ile ulaşım yetkinlikleriyle emirlere kısmen de olsa uyulduğu söylemiştir. Modern liberal devletler ise; nitelikleri ve güçlü altyapılarıyla üçüncü tipe yaklaşıp da; dönemin Sovyetler Birliği'ni dördüncü tip içinde değerlendirilmiştir (Mann, 2012b: 69). Bu çerçevede, iktidar ağları ile devlet kapasitesi ilişkisinde salt güç sağlamak değil, altyapısal iktidarın gerekliliğiyle meşruiyetin kazanılması öne çıkacaktır. İşte, kolektif iktidarın artmasıyla altyapısal etkinliğin eş zamanlı oluşması meşruiyeti getirecektir. Dolayısıyla, devlet bir taraftan daha fazla topluma nüfuz ederken; sivil toplum da denetim araçlarına kavuştuğu için daha fazla siyasallaşacaktır (Mann, 2012b: 70). Bu anlamda; devlet ile toplumun birbiri içine girerek, etkileşim ağlarının oluşmasına olanak tanımıştır. Mann, etkileşimli iletişim ağlarının oluşturduğu bu yapıyı İEAS modeli ile izah etmeye çalışmıştır.

2.5.2.4. IEAS Örgütlü İktidar Modeli

Mann IEAS örgütlü iktidar modeliyle, toplumu, insanların üniter olmayan çoklu ve birbiri içine girmiş, kesişen farklı toplumsal etkileşim ağlarına sahip olan ve saf bir toplumsal yapıda bulunmayan bir örgütlenme olarak ifade etmektedir (Hobson, 2006: 152). İdeolojik, ekonomik, askeri ve siyasi iktidar kaynaklarıyla özetlenebilen, bu ağların altında, insanlar amaçları için farklı çözüm yolları aramakta ve bu sayede yeni ağlar oluşmaktadır. Bu yeni ağlar, eskilerini genişletebilir veya rakipler oluşturabilirler. Böylece; kolektif-otoriter, yaygın-yoğun ve otoriter-dağınık güçleri aynı amaçta birleştirebilen ideal iktidar oluşabilir (Mann, 2012a: 28; Mann, 2012c: 16). Bu açıklamalar ışığında Mann, sadece askeri ve ideolojik güçlerden yola çıkarak bir hegemonyal güç oluşturabilme zamanının artık geçtiğini ve bu nedenle dört ana toplumsal iktidar kaynağını açıklama zamanının geldiğini düşünmüştür (Mann, 2004: 631). Mann'ın kurgusu üzerinden örgütlü iktidar ağını açıklamaya ideolojik iktidar ile başlarsak şunları söylemeliyiz.

Mann, inançlar sistemine verdiği değerden yola çıkarak, ikna unsurunun kullanılabilmesi açısından ideoloji konusuna farklı şekilde eğilmiş ve IEAS örgütlü iktidar modeline eklemleyerek bunu somutlaştırmıştır (Knöbl, 2013: 425; Snyder, 2006: 314). Ona göre; ideoloji, somut şekilde sosyal hayatın bir görüntüsüdür. Devletler, ordular, ekonomik sistemler ve üretim teknikleri ideolojinin ürünleri olarak karşımıza çıkmıştır (Bryant, 2006: 77). Bu manada, ideolojiler deneyim üstü olup; içinde barındırdığı inanç, değer gibi öğelerden aldığı destek ile ideal kavramına ulaşmaya yardımcı bir faktördür. İdeolojinin materyalist veya faydacı yönüne bakıldığında ise; askeri ve ekonomik açıdan çıkar odaklı bir özellik göstermektedir. Özellikle; uluslararası ilişkiler zemininde realist yaklaşıma uygun hareket etmektedir (Mann, 2006b: 345). İdeoloji'nin, toplumsal olaylara ilişkin anlamların, normların, ritüel ve estetik gibi uygulamaların belli bir grubun elindeyken, toplumu nasıl dönüştürebildiğini; Mezopotamya'nın medenileşme süreci, dinler tarihi ve Fransız devrimi gibi örneklerle görebilmekteyiz (Hobson, 2006: 161; Snyder, 2006: 307-308).

İdeolojik güç, örgütleniş biçimi olarak da yaygın ve yoğun iktidar özelliği gösterir. Bu anlamda, ideoloji kullanılarak, kolektif iktidar yapısı üzerine dağıtımçı

bir anlayışa dayalı iktidar modeli de oturtulabilir (Mann, 2012a: 28). İnsanların hayata dair bakış açıları, benimsediği ve uyguladığı norm ve değerleriyle ritüellere katılma gereksinimi ideolojik kabulü sağlayabilir. Bir diğer ifadeyle, toplumu ikna edebilme düzeyi ideolojik fikirlerinin kabulünde gereklidir (Carr, 2015: 173). Bu anlamda; Bobbio ve Poggi, ekonomik, ideolojik ve politik iktidarı, farklı düşünenler üzerindeki etki gücü olarak tanımlamıştır (Poggi: 2014: 5). Farklı düşünenler, bu anlamda toplumun her alanında olabilecektir. Mann, toplumun din, sınıf, sosyalizm, milliyetçilik ve liberalizm gibi ideolojik olgular içinde oluşacağını ifade etmiştir. Böylece; bu alanlar, iktidarın görünüm biçimleri olarak da karşımıza çıkmış, sosyal güçlerin doğmasını sağlayarak sosyal ilişkilerde bulunmayı ve kolektif eylemlerin açığa çıkmasını sağladığını ifade etmiştir (Mann, 2012b:15; Snyder, 2006: 314). İdeolojik iktidarın bu özelliği onun aynı zamanda işlevidir. Bu işlevi ile sosyo-mekansal olarak “Aşkın” bir özellik göstererek; sınıfları, cinsiyetleri ve devletleri aşabilecek potansiyele sahip olmuştur (Mann, 2006b: 347; Snyder, 2006: 307). Bu açıdan, Hristiyanlığın geniş kitlelerin fikirleri üzerindeki gücünü keşfeden ve bunu kullanan kurum kilise olmuş ve itaat durumu oluşturmuştur (Bryant, 2006: 88; Carr, 2015: 173). Yani; dağınık bir iktidar biçimi şeklinde toplumlara nüfuz ederek, evrensel altyapılar denilen piyasaların genişlemesi, okuryazarlık gibi iktidarın teknikleri ile sosyo-mekânsal alanda yayılmıştır. Örneğin; yeni bir dini akımın oluşması ya da yeşil hareketi gibi süreçlerin desteklenmesine fayda sağlayabilmiştir (Mann, 2012c: 16). Kısaca, ulus aşırı bir alana, kültürel özelliklerin yayılması sonucu kendini göstermiştir (Mann, 2002: 28). İdeolojik iktidar bu nedenle de yayılmış iktidardır ve sosyo-mekânsal olarak aşkın bir özellik gösterir. Yani ekonomik, askeri ve siyasal iktidar ağlarının oluşturduğu örgütlerde de yayılabilir. Bu anlamda; farklı Devlet ya da sınıf yapıları içine kadar nüfuz edebilmesiyle özel bir nitelik kazanır (Mann, 2012b: 16). Bir diğer ifadeyle; diğer üç gücün etkisini azaltabilen ve onların sınırlarını kırabilen özelliği ile sosyal sınıf veya grupların etkisinde olabilen bir güç olarak karşımıza çıkmaktadır (Jacoby, 2005: 645).

Bunun yanında; bağlılığı, güveni ve maneviyata olan vurgusu bakımından “içkin” bir niteliği de vardır. Bu ise; iktidarının yoğunlaşmasını sağlayarak, var olan iktidar ilişkilerini yeniden üretir ve güçlendirir (Mann, 2012a: 37; Mann, 2012b: 16). İçkin olma durumu ile ahlaki ve duygusal bağların kuvveti ile bir güç ağı oluşur.

Mevcut iktidar ağları içinde duygusal ve ahlaki dayanışmayı sağlamaktadır (Mann, 2006b: 347). Mann, ideolojinin aşkınlık ve içkinlik durumlarıyla birlikte, son zamanlarda “Kurumsallaşmış İdeoloji” kavramını da önemsemiştir. Bu kavram, kurumların kendi amaçlarına ulaşmak için kendisini nasıl tanımladığı ve nerede olmak istediğine dair fikirleri gösteren norm, ritüel ve değerlerin paylaşılmasına dayanır. 1950 ile 1980 tarihleri arası, Batı toplumunda görülen sosyal demokrasi, Thatcherizm gibi akımlar buna örnek gösterilebilir (Mann, 2006b: 348). Bu dönemin ayırt edici özelliği istikrar olarak göze çarpmış ve savaş ya da büyük ekonomik krizlerin olmadığı bir süreç kastedilmiştir. Bu açıdan, aşkınlık ve içkinlik durumları istikrarsızlığa karşı verilen bir tepkidir (Mann, 2012c: 17). Böylece; ideolojik iktidar, nüfus ettiği iktidar örgütü üzerinde etkili olurken; aynı zamanda onun gelişmesine de katkıda bulunacak ve iktidar ilişkilerinin yeniden doğmasına ve gelişmesine yardımcı olacaktır.

Mann; ideolojik iktidarın, imparatorlukların çöküşünde, 1. Dünya Savaşı’nda, Refah Devletinin yükselişinde, 2. Dünya Savaşı’nda, Soğuk savaş ve Neoliberal gelişmelerin başlaması ile 2008 krizi gibi olaylar içinde, ekonomik, siyasi ve askeri güç ağlarından farklı olarak, daha etkin rol üstlendiğini düşünmüştür (Chibber, 2013: 442). Bu nedenle; günümüz toplumsal yapıya etkisi bakımından, bir ideolojik unsur olarak Neoliberalizm’ehâkim güç olarak bakmıştır. Bu hegemonik gücün etkisini göz ardı etmeyerek, kapitalizmin işleyiş mantığı içinde devlet ve sınıfları anlamaya çalışmış, özellikle bu gücün beyazların hâkimiyeti altındaki Kuzey Amerika, Avustralya ve Yeni Zelanda’yı şekillendirdiğini belirtmiştir (Knöbl, 2013: 428). Bu açıdan; ulusalcılık, 1945-1990 yılları arasında etkilerini hala korusa da, günümüzde küreselleşme etkisiyle, bu ulusal güçlerin yanı sıra BM gibi yapılanmaların ulus devletleri çevrelediği bir görünümün, ortaya çıktığını da belirtmiştir (Mann, 2004: 647).

Mann’ın kurgusu üzerinden örgütlü iktidar ağını ekonomik iktidar açısından ele alırsak ise şunları belirtebiliriz. Her ne kadar ekonomik ile siyasi gücün ayrı olarak kabul edilmesi klasik iktisat içinde kabul edilse de; hayatın gerçekleri karşısında birbirine bağlı olduğu durumlar görülmektedir. Bu bağlı ilişki, askeri güç aracılığıyla da olsa, her zaman ekonomik güç siyasi güç ile beraber tartışılmıştır (Carr, 2015: 157). Mann ise; bu görüşlerden tamamen farklı şekilde oluşan bir toplumsal yapı

sunmuş veiktisadi alan içinde yapılan işlemlerin muhataplarını, sınıf kavramıyla ilişkilendirmiştir. Bu açıdan, üretim, dağıtım, değişim ve tüketim ilişkileri ile yaygın ve yoğun ağları kullanarak, kolektif ve dağıtıcı iktidar ağlarının kontrolünü sağlayan hakim bir sınıfın oluşmasını normal karşılamıştır (Mann, 1986: 24; Mann, 2012a: 37). Mann, Marx'ın dediği gibi ekonomi olgusunu tarihin belirleyici gücü olarak görmemiş, ekonomik gücün kaynağı olan işçi sınıfının kontrolü üzerinden modelleme yapmıştır. Bu anlamda; ekonomik iktidar, mülkiyet hakkına sahip olabilenlerin, emek sahibi olanları yönlendirebildiği bir durumdur (Poggi, 2014: 5). Bu açıdan, sınıflar farklı güç yapılarıyla üretim, dağıtım, tüketim ve kaynakları çıkarma işlemlerini gerçekleştirir. Mann bu süreçte; sınıf kavramını ekonomik güç grupları, katmanlaşmayı da gücün dağıtım biçimi içinde görmüştür. Dolayısıyla, egemen sınıf diğer güç kaynaklarını kontrol ettiğinden, bu süreci sadece praxis olarak değerlendirmemiş ve üretim, dağıtım, değişim ve tüketim döngüsü içeren Praxis döngüleri olarak sunmuştur (Mann, 1986: 25).

Böylece; Praxis döngüleriyle üretim, dağıtım ve değişim araçlarına sahip olanlar ile sadece emeğini kontrol edenleri ayırarak sınıf analizine girişmiştir (Mann, 1986: 24; Mann, 2012a: 37). Oluşturduğu sınıf yapılarını dikey olarak sunarak; sınıfların altında grupların olduğunu ve yatay ilişkide bulunduklarını söylemiştir. Mann, bunlara katmanlar diyerek, özellikleri itibarıyla, katmanlı grubun üyelerinin farklı sınıflardan oluştuğunu ifade etmiş ve katmanların yatay olarak rekabet edeceğini belirtmiştir (Mann, 2012b: 16; Jacoby, 2004: 410). Mann'a göre, ekonomik iktidar içinde üretim ilişkileri adil ve eşit olmamakta, emekçi ile mal sahiplerinin sınıfsal çatışmaları daha çok yerel düzeyde, örtük bir şekilde gerçekleşmektedir. İşçiler, ancak katmanlar içinde bir çabalarken; sınıflar içindeki mal sahipleri ise üst aşamadaki siyasal sınıfa ulaşmak için toplumsal yapıda oluşacak çatlaklardan geçecek yollar aramaktadırlar (Mann, 2012b: 17). Mann bu süreci; ekonomik iktidar üzerinden açıklamış, bir taraftan da Kapitalizm ile Ulus Devlet yapılarının oluşum süreçlerine dayandırmıştır. Kapitalizmle, emekçiler ekonomik kaynakların mülkiyetiyle değil; emekleri ile piyasada yaşamaktadırlar. Ekonomik iktidar sahipleri ise, sanayi kapitalizm'ini bir örgütlenme yöntemi olarak görerek, işbölümüyle kapitalizmin sürekliliğini ekonomik iktidarın güçlü kalmasına bağlamışlardır (Mann, 2012c: 19). Kapitalizmin her krizden çıkmasına ilişkin yeni liberal söylevleri, Washington

konsensüsüyle açıklarken; küresel ekonomik büyüme için öngördüğü Uluslararası yardım kuruluşları, Uluslararası Kalkınma Bankası, IMF (International Money Found) ve WB (World Bank) gibi kuruluşlar eliyle, bir yandan yardım yapar gibi görünürken, diğer tarafta da yeni liberalizmin temellerini atmıştır (Mann, 2004: 637). Ulus devlet açısından ise, küreselleşme uluslararası kimlikleri, yurttaşlık bilinci iseulusal kimlikleriöne çıkarmıştır. Toplumda, sadece sınıf değil alt katmanlar içinden itelikli ve yatay şekilde örgütlenmiş “*kesimler*” ile emeklilik, maaş ve özlük hakları açısından, dikey şekilde örgütlenmiş “*kesitler*”, birbirlerini tabakalaşma içinde bölmekte ve sınıfsal yapılardan ters şekilde güç kazanmaktadır, demiştir (Mann, 2012c: 19).

Mann’ın kurgusu üzerinden örgütlü iktidar ağını, askeri iktidar açısından ele alırsak ise şunları belirtebiliriz. Askeri iktidar, modern öncesi ve sonrası devletlerde farklı anlam ve görevler taşımıştır. Örneğin; geleneksel Devletlerde, merkezi Devletin dışında varlığını sürdüren bir askeri bir iktidardan söz edilmiştir. Dönemin imparatorluklarına bakıldığında, yönetme işlevi içinde vergilendirme yapabilecek gücün olmasına bağlı olarak müstakil bir askeri güç olmuştur (Giddens, 2008: 82). Böylece, merkezi iktidarlar için önemli olan vergilendirme yetkisinin hayata geçirilmesine paralel olarak, siyasi ve askeri güç aynı yapı içinde görünmekteydi. Askeri güçler bir yandan merkezi yapının içinde ayrı bir güç olarak tanımlarken, diğer yandan da merkez dışında ama merkeze bağlı olan, güç olarak yasal yönetimin zayıfladığı durumda gücünü göstermekteydi (Mann, Jeronimo, 2013: 948). Modern devlet sürecine girilmesiyle, hem siyaset ve yönetim birbirinden ayrılmış hem de askeri gücün de devletlerin sivil yönetiminden bağımsız bir askeri yönetim aygıtı olduğu savunulmaya başlanmıştır. Bu görüşü savunanlardan birisi de Mann olmuştur.

Poggi de Mann gibi, Askeri iktidar ile sivil elitleri ayakta kalabilen güç odakları olarak birbirlerine benzetmektedir. Mann’ın, siyasilerin askeri gücün yanında, ekonomik güçleri de elinde tutabildiğini, siyasi gücün askeri güç karşısında daha üstün konumda olması gerektiğiileştirilerini dikkate aldığını, şiddeti kullanabilecek tek araç olması sebebiyle, askeri gücü ayırdığını görmekteyiz (Poggi, 2006: 148; Mann, 2006b: 351). Özetle, askeri güç, caydırıcı ve püskürtücü niteliğiyle iç ve dış güvenlik sağlanabilecek, bölge kontrolü yapılabilecek ve vergi salınması karşısında bunların toplanmasında da kullanılabilecektir (Savoia, Sen, 2015: 443).

Modern Devlet öncesi tarihsel süreçte, günlük yaşamın her anını kontrol altına alabilen ve toplumu güç kullanarak denetleyebilen bir kapasitesinin olmasını sağlayan unsur, alan ve mekanlara ulaşabilme mesafesinin uygunluğudur (Jacoby, 2004: 410). Askeri güç, askeri seçkinler tarafından kullanılsa da; Modern Devlet içinde sınırlandırılarak ve toplumların savunma ihtiyacı veya saldırı isteği gibi hedefler için kurgulanmıştır. Bu manada; Modern Devlet, yaygın ve yoğun şekilde örgütlenebileceği gibi bastırıcı özellik de gösterebilmekte ve savaş durumunda, siyasal iktidar gibi ayrı bir despotik ve hiyerarşik sisteme de sahip olabilmektedir (Mann, 1986: 26; Mann, 2012a: 39; Mann, 2012b: 17; Mann, 2012c: 22; Mann, 2006b: 352). Fakat esasında, askeri iktidar, denizaşırı ülkeleri fetih veya kontrol amacıyla, siyasal otoriteden bağımsız olarak kullanılmaktadır. Bu durumu, siyasal elitler güvenlik odaklı olarak ele alarak, askeri güçlerin özerk olduklarını dile getirmektedir (Jacoby, 2004: 408). Mann, özerk olmalarının bir diğer göstergesi olarak, özellikle vergilendirme kapasitesinin artırılmasında kullanılan en önemli araç olma niteliğini de vurgulamıştır. Öyleki; artan vergi gelirleriyle modern devletlerin doğuşu hız kazanmış ve önemli bir paya sahip olduğunu ifade etmiştir (Epstein, 2006: 245). Aslında askeri gücün ayırt edici niteliği olan savaş yapabilme kapasitesi; aynı zamanda Devletlerin tarih içinde aldıkları biçimleri de etkilemiştir. Mann, askeri elit güçlerin siyasi olarak söz sahibi olduğu durumlarda yönetimin yarı otokratik bir rejime kayacağını ifade etmiştir. Bu nedenle, modern Avrupa devletlerinde egemen güçlerin daha çok siyasal elitler ve kapitalist sınıf arasında olduğunu belirtmiştir (Jacoby, 2005: 642). Bu açıdan, askeri güç, ülkeler arası ilişkilerde son çarenin savaş olması nedeniyle önemli yer tutar. Aslında ülkelerin bir güç olarak görülebilmesinin en birincil koşulu savaşabilme kapasitesinin olmasıdır. Örneğin; ABD'nin İspanyaya karşı savaşı sonrası, Almanya'nın Prusya-Fransa savaşı sonrası, Japonya'nın ise Ruslara karşı zaferleri uluslararası kabul görmeleri askeri güçleri sayesinde gerçekleşmiştir (Carr, 2015: 153-154).

Mann'ın kurgusu üzerinden örgütlü iktidar ağını siyasi iktidar açısından ele alırsak şunları söyleyebiliriz. Mann, Foucault gibi devlet ve sınıf ilişkileri içinde siyasal gücü konumlandırarak, devlet'in özerkliğini vurgulamaktadır. Öyle ki; devleti sınıfsal yapıdan ayrı ve ekonomiden ayırmaktadır. Fakat siyasi iktidarı, ekonomik ilişkilere etkisi bakımından, kapitalist sınıfın devlet gücünü ve yasa yapıcılarını

kullanarak kendi amaçlarına hizmet edecek şekilde kullanması bakımından Marx gibi düşünmektedir (Chibber, 2013: 444). Ona göre; ekonomik ve askeri gücü elinde bulunduran elit sınıfın siyasi güç kullanımı önemli hale gelmiştir. Çünkü Devletin özerk olarak, sosyal demokrasi bağlamında sosyal yaşama yaptığı etki bürokratlar ve siyasilerin eliyle gerçekleşmiş ve sınıf temelli gelişmelerin neticesinde Amerika ve Avrupa’da Refah Devletleri yükselmiştir (Chibber, 2013: 446). Bunun yanında; toplumsal yaşam ve ilişkiler, tüm yönleriyle merkezi veya territoryal biçimde bir düzenleme gereği duymaktadırlar. Bu anlamda; siyasal gücün temel işlevi düzenlemedir. Siyasi iktidar, yapısı gereği coğrafi açıdan sınırlandırılmış olmasından ötürü, ulaştığı alanlar açısından, ideolojik, ekonomik ve askeri müdahale gücü olarak, daha dar olmuştur.

Mann; siyasi iktidarı, zor aracını kullanabilmesi, hukuki düzenlemeler yapabilmesi bakımından kendi egemenlik sahasına sahip bir güç olarak görmüş ve onu devlet iktidarı olarak tanımlamıştır (Mann, 1986: 27; Mann, 2012c: 23; Mann, 2012a: 40). Mann, siyasi iktidarın bu özellikleri ile sınırları genişletebileceğini ve sadece Devlet yapılanması içinde merkezi ya da territoryal olarak sosyal ilişkilerin bir görüntüsünü sunulabileceğinin altını çizmektedir (Jacoby, 2004: 408). Bu görüntü, onun dağıtımcı ve kolektif bir iktidar tarzının da ifadesi olacaktır. Oysa diğer iktidar şekillerinin; sınırları aşabileceğini ve her türlü toplumsal ilişki içinde bulunabileceğini de açıklamıştır (Mann, 2012a: 40). Siyasi örgütlenme sosyomekansal açıdan iç ve uluslararası örgütlenme biçimlerinde olabilmektedir. İç örgütlenme, merkezi ve territoryal sınırlar içinde, kendisine has bir gücünün olmasıdır. Kendine has gücü ile otoriter iktidar tekniklerini kullanabilir. Bu aşamada ise; despotik ve altyapısal iktidar ayrımı önemli hale gelecektir. Uluslararası örgütlenmede ise, jeopolitik diplomasi şeklinde bir siyasi iktidar biçimi oluşacaktır (Mann, 2012a: 41; Jacoby, 2004: 408). Jeopolitik diplomasi ise, “sert-hard” ve “Yumuşak-soft” diplomasiyle işlemektedir. Sert jeopolitik tavır, genelde askeri olaylarda görülmektedir. Soft-yumuşak jeopolitik tavır ise; eğitim, sağlık, ekonomi ve çevre konuları üzerinden; IMF, WB ve GATT (General Agreement on Tariffs and Trade/Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması) gibi kurumların öncülüğündeki siyasetle gerçekleşmektedir (Mann, 2006b: 357; Mann, 2002: 27). Bu çerçevede; Poggi ve Bobbio gibi düşünürler, siyasi iktidarı sert politik bir alan

içinde, zor kullanabilen bir güç olarak görmüş ve fiziksel şiddeti kullanabilme gücüne sahip olan iktidar olarak ifade etmişlerdir (Poggi: 2014: 5).

İktidar kaynaklarının çevresel etkilerine bakıldığında; ideolojik iktidar aşkın ya da içkin olarak toplumu etkilerken; ekonomik iktidar, praxis döngüsüyle topluma eklemlenmiştir. Askeri iktidar ise, yoğunlaşmış ve zorlayıcı özelliğiyle farklılaşırken; siyasi iktidar, merkezi, territoryal ve jeopolitik olarak örgütlenebilmesiyle tanımlanmıştır. Önemli olan ise, bu ağların harmanlanmasıyla, İEAS örgütlü iktidar modeline ulaşmaktır (Mann, 1986: 28; Mann, 2012a: 42; Mann 2012b: 15). Mann tasarladığı bu İEAS modeliyle, iktidarın altyapısını analiz etmeye çalışmıştır. Coğrafi ve toplumsal uzamların nasıl denetlenebileceği ve elde edilebileceğini araştırarak, iktidarın gerçek altyapısının ne olduğunu anlamaya çalışmıştır.

Özetle; İEAS modeli içinde, kurumsallaşmaya yönelik baskılar artıkça, kısmen bir ya da daha fazla hakim iktidar ağı birleşme eğilimi gösterecektir. Bu dört hakim konfüğürasyon (yapılandırma) arasında bulunabilecek çatlaklardan, yeni ağlar bu yapının içine girmeye çalışacaktır. Dolayısıyla, toplumsal yaşamın yeniden örgütlenmesi ve yeni bir hakim yapının oluşması tetiklenerek, tarihsel süreç yenilenecektir (Mann, 2012a: 44). Tüm bu güçlerin yönetilebilmesi ve denetlenebilmesi, toplumsal gelişimin odak noktasıdır. Bunların, iç içe olan ilişkisi toplumları biçimlendirecek, insanların amaçlarına ulaşmasını potansiyel örgütsel ağların oluşumu ile destekleyecektir. Bu anlamda İEAS modelindeki kurumsallaşmış güçler ile yeni çatlaklararası güçlerin karşılıklı etkileşimi öne çıkmaya başlayacaktır (Mann, 2012b: 18). Böylece; toplumsal yapıda var olan işleyiş içinde, her yeni gelişim eskisini tetikleyecek, sonuçta ya eski güçler yenilenecek ya da eski güçler yerine yeni dinamikler geçecektir. Bu süreç iktisadi, siyasi, askeri veya ideolojik olabilecektir. Bu manada; Mann'ın öngördüğü bu dört ana güç ağı; hem iktidarın değişebileceği alan ve konuları hem de tam da gücün kendisini işaret etmesi nedeniyle önemli olacaktır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE’DE SURİYELİ GÖÇMENLERE YÖNELİK POLİTİKALARA ETKİ EDEN AKTÖRLER – SÖYLEMLER- UYGULAMALAR

Suriye Göç Politikasını önce Sabatier’in (1999) kurguladığı Süreç modelinden hareketle, kamu politikasının gündeme gelişi, sorunun formüle edilişi, kanunlaştırma ve uygulama ile değerlendirilmesi süreçlerinden yola çıkılarak, Suriyelilere yönelik göç politikasının meşruiyeti devlet kapasitesi üzerinden değerlendirilecektir. Ayrıca, yasalaşma sürecinde rol oynayan aktörlerin açıklamalarını ve katılımlarını değerlendirmek için politika ağları yaklaşımından hareket edilerek, birlikte çalışan ağ üyelerinin, alınan kararlardaki etkinliğine bakılacaktır.

Politika ağları yaklaşımının izlenmesiyle, alınan kararların kamu yararına yakınlığı tespit edilebilecektir. Burada; uygulanan politikanın yönü ve şekli, politika ağı içinde yer alan paydaşların çıkarları doğrultusunda belirecektir (Işıkcı, 2017: 29). Bu noktada, kararlara katılım ve kamusal yarar odaklı çalışma, devlet kapasitesi bakımından meşruiyetle ilişkilendirilecektir.

Bir kamu politikasının değerlendirilmesinde ana kriter, politikaların evrensel insan hakları zeminine olan yakınlığıdır. Bu anlamda; sadece Suriyelilere yönelik göç politikasını değil; genel anlamda göç politikası da bu ilke çerçevesinde değerlendirilmelidir. Çünkü göç politikalarının hazırlanması ve uygulanmasında, devletlerin egemenliği meselesi ile evrensel insan hakları normları çatışabilmektedir. Bir göç politikası hazırlanırken; devletlerin aldığı kararları tek başına ulusal ve uluslararası topluma kabul ettirebilmesi ya da haklı gösterebilmesi onun güçlü yönetsel kapasitesine ve egemenlik anlayışına bağlı olarak değişebilecektir. Yönetsel kapasite bakımından, insan hakları normları ve devletlerin egemenliği arasında bir öncelik sorunu olduğunda kendi meşruiyetini nasıl sağladığı veya niçin sağlayamadığı? Sorularının cevabı, o ülkenin önceliklerini ortaya koyacaktır. Bu açıklamalar ışığında, Türkiye’nin Suriyelilere yönelik göç politikasına yön veren temel üç kurumun, “*Küresel anlamda Mülteci hareketlerinin seyrini nasıl değerlendiriyorsunuz? Ulusal tehdit mi? Sosyo-ekonomik külfet mi? İnsan hakları sorunu*

mu?” Sorusuna verdiği cevaplardan yola çıkarak, konuya bakış açılarının ne olduğunu görebiliriz.

GİGMY: “Bir kişinin, bulunduğu ülkedeki tehditler nedeniyle, ülkesini terk etmesi zaten insan hakları sorunu olduğunu gösteriyor... Ancak; kitlesel hareketler güvenlik sorunu ortaya çıkarıyor bu ise; bir politikanın alt kırılımıdır. Fakat genel anlamda mülteci meselesi insan hakları sorunudur...” (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Mülakatı, 13.12.2018).

KY: “Şahsi olarak; Ortadoğu ve Afrika kaynaklı hareket olduğu için ancak medyada Avrupa’ya gidenlerin olduğu söyleniyor... Krize yakın bölgeler daha çok etkileniyor. Muhalefet partileri için, göç sorunu bir ekmek parası, popülist söylemler üreterek ana akımları üretiyor. Ayrıca; ekonomik ve sosyal külfet olduğu doğru ama iyi yönetilirse sorun olmaz...” (Türk Kızılay’ı Mülakatı, 22.01.2019)

DY: Biz insan boyutuyla bakıyoruz. Çünkü 1,5 sene önce vizeler kaldırıldı (Dışişleri Bakanlığı Mülakatı, 27.12.2018).

Suriyelilere yönelik göç politikasının resmi makamların cevapları ekseninde, insani bakış açısıyla yapıldığı görülmekle beraber, her devletin küresel sorunlara karşı bakış açısının farklılaşacağını da belirtmek gerekir.

Bu bakış açılarını, uluslararası ilişkiler bağlamında iki farklı şekilde ifade edebiliriz. Bunlardan birincisi; egemenlik kavramından önce insan haklarının öne çıkarılarak göçmen politikalarının hazırlanmasını ön gören Kozmopolitan (cosmopolitan) yaklaşımdır. İkincisi ise; hazırlanacak göç politikalarda öne çıkan düşüncenin devletlerin egemenlik sorunu olduğudur. Burada toplulukçu/cemaatçi (communitarian) bir yaklaşımla politik kararlar alınmaktadır (Gelber, Mc Donald, 2006: 270). Göç meselesine daha çok çoğulcu yaklaşımları savunan İngiliz okulların felsefesinden bakarak, egemenlik ile insan ilişkileri arasında oluşan gerilimi anlatmaya çalışan bu yaklaşım, uluslararası topluma daha çok kendi sınırlarındaki insanlara güvenlik ve düzen sağlayabilmenin öncelikli görev olduğunu ifade ederek, politik kararlarındaki ahlaki temeli kurmaya çalışmaktadır.

Communitarian ve çoğulcu yönüyle de Hobbes’un devlete dair görüşlerinden yola çıkıldığında; egemenlik, alınan kararlara müdahale edilmeme olarak tanımlanırken, Devlete gemenliğinin insan hakları normlarının üzerinde yer alması gerektiği, ifade edilir. Örnek vermek gerekirse, 2001 tarihinden bu yana Avustralya devletinin

sığınmacılara ve göçmenlere yönelik politikalarında bu yaklaşımı benimsediğini görmekteyiz (Gelber, Mc Donald, 2006: 271). Bu anlayıştan yola çıkarak, ulusal düzen ve ülke değerlerinin faydacı bir anlayışla korunması meşruiyeti sağlamanın adımı olarak görülmektedir.

Communitarian ve çoğulcu bakış açısına, göçmen karşıtlığı üzerinden, çıkar ya da kimlik temelli teorileriyle bakabiliriz. Özellikle; gelişmiş ekonomilerde, vatandaşların kazanmış olduğu sosyal hakların erimesi veya iyi giden sosyal devlet uygulamalarının sekteye uğrayacağı korkusu, göçmen karşıtlığının birinci nedeni görülmüştür. İkincisi ise; kimlik temelli bakışla, aynı etnik, ırk ve din unsurlarından gelmeyenlerin, sosyal refah uygulamalarından yararlanmaması üzerinedir (Alkan, 2015: 755). Kısaca; Communitarian bakış açısı, Avustralya hükümet yetkilerinin göçmenleri terörist, potansiyel suçlu, düzen bozucu gördüğü algısıyla somutlaşmıştır (Gelber, Mc Donald, 2006: 282). Yine aynı şekilde Avrupa Birliği üye Devletlerinden Slovakya başbakanı Robert Fiko: “Göçmenlerin Tümü Teröristtir”, Macaristan Başbakanı Viktor Orban ise: “Göçmenler Zehirdir” gibi söylevleri ile mültecileri ayrıştırıcı ve nefret söylemi içinde gördüğünü ve bu nedenle de politikalarını kendi faydacı anlayış çerçevesinde yaptıklarını ifade edebiliriz (Lang, 2018: 512). Bu söylevler, aynı zamanda Avrupa Birliği anlaşmasının 2. Maddesinde ifade edilen “insan haysiyeti, özgürlük, eşitlik ve insan hakları” kavramlarını ihlal etmektedir.

ABD, İngiltere, Almanya ve Avustralya gibi ülkelerin ahlaki açıdan uzak bir göçmen politikasının arka planında, Liberal devletlerde, devlet erk’inin nasıl görüldüğü yatmaktadır. Liberal geleneğe göre; devletler, vatandaşlarının çıkarları için kurulmuş yapılardır. Dolayısıyla; yönetimin politikalarının kendi vatandaşlarınca kabul edilmesi, meşruluklarını sağlayacak; aksi halde farklı politik kararların kestirilemez sonuçları olabilecektir (Koehn, 2005: 420). Bu açıdan, liberal düşünürler, Suriye krizinde, komüniteryan bir yaklaşımla, öncelikleri ulus devlet çıkarlarına vermişlerdir. Örneğin; Macaristan ve Slovakya’nın mültecilere karşı tutumları sert olurken; Amerika ile İngiltere, göç dolayısıyla sınırlı mülteci kabul edebileceklerini belirtmişlerdir. Türkiye, Lübnan ve Ürdün ile Almanya ve İsveç ise daha çok kozmopolitan bir düşünce ile hareket etmiştir (Fakhoury, 2017: 681). Dolayısıyla, devletlerin egemenlik haklarına dayanarak tek taraflı tasarrufla

bulunabilmesini engelleyecek mekanizmalar oluşturulmuştur. Bunlardan en önemlisi “Geri Göndermeme Prensiplerinin” kabul edilmesidir. Böylece; mültecilerin geldikleri ülkelerde korunmasını sağlayabilecek evrensel bir prensip kabul edilmiş ve mültecilerin temel haklarının korunmasını sağlayan araç olarak karşımıza çıkmıştır (Kim, 2017: 69; Mat, Özdan, 2018: 39). Türkiye ise bu gelişmeler ekseninde, kozmopoliter bir yaklaşım göstererek insani yardım ve evrensel insan hakları çerçevesinde devlet kapasitesini de aşacak bir şekilde göçmenlere yardım elini uzatmıştır. Fakat Suriyeli sığınmacı akınları karşısında, devlet kapasitesinin yeterliliği sorunu ortaya çıkmış ve bu politikanın insan hakları ya da kapasite meselesi üzerinden mi tartışılacağı önem kazanmıştır. Bu kapsamda, Türkiye Devletinin Suriyeli sığınmacılara yönelik politikaları hem insan hakları zemininde tartışılmış; hem de kapasite sorunu olarak da değerlendirilmiştir.

Kapasite meselesi açısından, ekolojist Garret Hardin’in “*Life bout ethics-Cankurtaran Ahlakı*” metaforu ve kullanmış olduğu “*Kültürel Taşıma Kapasitesi*” kavramından yararlanılarak; ülkelerin kapasitesi kadar nüfus artışına izin vermesi gerektiğini söylemiştir. Onun düşüncesi, göç’ün sınırlanması temelinde olsa da; gelişmekte olan ülkelere maddi, enerji ve bilgi desteğiyle, kapasiteleri güçlenecek ve göç akınları durabilecektir (Şahin, 2004: 206). Bu yaklaşım, küresel mal ve hizmet tedarikinde kullanılan teknik araçlardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunlar; “Toplama, En İyi Vuruş ile Zayıf Halka Teknolojileri” gibi yöntem ve tekniklerdir (Kirmanoğlu, 2014: 138). Göç politikasını küresel bir sorun olarak ele aldığımızda, bu soruna ilişkin hizmetin daha çok üçüncü yöntemle izlenmesi gerektiği üzerinde hem fikir olunduğu görülmektedir. Böylece; Ortak Göç Politikası oluşturma çabası içinde, “Kaynak Ülke”ye yatırım yapma fikrinin arka planının nereden geldiğini, küresel mal ve hizmet sunumunda kullanılacak olan zayıf halka teknolojisi yöntemiyle görebiliriz.

Hardin, her bölgenin çevresine zarar vermeden taşıyabileceği, destekleyebileceği bir canlı sayısı ya da bitki yoğunluğu olduğunu ifade etmiştir. İşte bu bakış açısından yola çıkarak, insanlar için taşıma kapasitesi değil, “kültürel kapasitenin” kullanılması gerektiğini ve böylece gelecek kuşaklara yük bindirilmeyeceğini, refahlarının artırılacağını ifade etmiştir (Şahin, 2004: 200). Hardin’in bakış açısıyla, 2015 yılı sonrası artan düzensiz göçe karşı, AB’nin kapsayıcı bir politika geliştirememesinin

nedenleri de görülmektedir. Bu çerçevede; çıkar odaklı politikaların doğrultusunda; Suriye Göç Politikamızı felsefi anlamda komüniteryan ya da kozmopolitan bir bakış açısıyla değerlendirebileceğimiz gibi; aynı zamanda devlet kapasitesi ve bunun mantığı içinde kültürel taşıma kapasite üzerinden de düşünmek anlamsız olmayacaktır.

Tüm bu açıklamalar ekseninde, göç yönetimini, göçmenlerin ülkeye girişinden, çıkışlarına kadar olan sürecin hukuken, idaren yönetilmesi olarak kabul ettiğimizde (Örselli, Babahanoğlu, 2016: 2064), göç politikasına dair analizler yapabilmek için, göçmenlerin ülkeye girişi, yerleşimi ve onların yurttaşlığa kabulü gibi göç süreçlerine odaklanmak gerekecektir. Böylece; göç sonucu oluşan reel durum ve yaşananlar ile oluşturulan göç politikasına dair yasa ve düzenlemeler arasında uyum olup olmadığı tespit edilebilecektir (Boucher, Gest, 2015: 158). Bu anlamda; hem Suriye göç politikasına dair çıktılar hem de sonuçları kapsayan yeni bir göç tipoloji oluşturabilme çabası çalışmamıza katkı da sağlayacaktır.

Göç tipolojilerinin sınıflandırılmasında ülkeleri, yerleşimci devletler (ABD, Kanada, Avustralya, Yeni Zelanda), misafir işçi programı ile post sömürgeci ve işçi alan devletler (Almanya, İngiltere, Fransa, Belçika, Hollanda, İsveç ve İsviçre) ile eskiden göç edilen ülke iken göç alanlar olarak değerlendirilen Güney Avrupa Ülkeleri (Yunanistan, İspanya, İtalya) gibi oluşumları farklı tipolojilerde görmekteyiz (Boucher, Gest, 2015: 159). Bu sınıflandırmaya OECD ekseninde ülkelere bakıldığında genellikle Batılı devletler üzerinden bir değerlendirme yapıldığı görülmektedir. Çalışmamız açısından ilk kez Asya ve Avrupa arasında bulunan, demokratik, cumhuriyetçi ve OECD üyesi olarak, Türkiye devletinin göç politikasının ekonomik, ideolojik, askeri ve siyasi etkileri ekseninde devlet kapasitenin ölçülebilmesine fayda sağlayabileceği ve bu yönüyle de göç tipolojisine katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

3.1. SURİYELİLERE YÖNELİK GÖÇ POLİTİKASINA ETKİ EDEN AKTÖRLER

Türkiye’de sığınmacıların yönetimi; merkez, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve uluslararası örgütler eliyle yürütülmüştür. 2011’den 2018 tarihine kadar AFAD, kamplardaki sığınmacılardan sorumlu olmuştur. Akabinde ise; 4 Nisan 2013 tarihli ve 6458 sayılı YUKK’a dayanılarak, GİGM kurulmuş, geçici ve uluslararası koruma sorunlarıyla ilişkilendirilerek, 2018 yılında Geçici Barınma Merkezleri GİGM’ne devredilmiştir (Adıgüzel, 2016: 20; Kahraman, Tanıyıcı, 2018: 245). Fakat verilen hizmetlerin, hangi şartlar üzerinden ve hangi farklı kurumlar tarafından verildiğini, Erdoğan ve Çorabatır, (2019) şöyle özetlemiştir:

“Önceleri, Suriyelilerin geri döneceği düşünülerek, 2011 ile 2013 tarihleri arasında, AFAD-KIZILAY ve İçişleri Bakanlığı tarafından, Ensar-Muhacir dayanışması temelinde, geçici kamplarda hizmet verilmiştir... Ardından; 2014-2016 tarihleri arasında, krizin uzamasıyla, kampların iyileştirilmesi hasıl olmuş ve kısmen kentlere yönelinmiştir... Suriyelileri kayıt altına alma ve AB ile müzakere ile sınır güvenliğine dair konular tartışılmaya başlamıştır. Bu dönemde, GİGM, BM, STK’lar ve Yerel yönetimler konuya dahil olmuştur... 2017 tarihinde, öncelikle kamp dışı sığınmacı nüfus artmış, süreç kalıcılık üzerinden tartışılmıştır. Fakat artan kapasite ihtiyacı, geri dönüşlere yönelik politikaları canlandırmıştır... Bu dönemde; uluslararası kuruluşlar daha etkin olmaya başlamış ve bir yandan sığınmacıların ülkemizde kalmaları için uyum politikaları devreye sokulmuştur... Son olarak, 2019 tarihinden sonra, Türkiye ile AB arasında, karşılıklı politik hamlelerle, Türk hükümeti “Güvenli Bölge” oluşturulması için Afrin-Zeytindalı operasyonlarını gerçekleştirmiştir...” (Erdoğan, Çorabatır, 2019: 18-19).

Yukarıda izah edilen sürece bakarak, Suriyelilere göç politikasına etki eden aktörler arasındaki ilişkiyi daha iyi anlayabiliriz.

GİGM, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) ve Uluslararası Göç Örgütü (IOM) gibi kurumlarla işbirliği yaparak, özellikle AB üyesi ülkelere mülteci yerleştirme süreçlerinde etkin rol oynadığını görmekteyiz (ABTD, 2017). Ayrıca; GİGM haricinde, Türk Kızılay’ı da Dünya Sağlık örgütüyle bir Sosyal Uyum Yardım (SUY) programı kapsamında sığınmacılara temel ihtiyaçlarda kullanmak üzere, kişi başı aylık 19 avro nakit yardım projesi düzenlemiştir. Bu nakit yardımlar, 1,3 milyar avroya ulaşarak; AB için insani anlamda verdiği en önemli

nakit desteklerinden biri olmuştur (ABTD, 2020a). Ayrıca; Dışişleri Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile taşrada Kaymakamlıklar bünyesinde yer alan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının da etkin görevler üstlendiği ifade edilmelidir.

Sivil toplum örgütlerinin, devlet gücüne karşı bireyleri korumaya aracılık eden ve toplumda çatışan çıkarlar arasında uzlaşa sağlayabilecek bir unsur olduğunu (Aras, Duman, 2019: 479) düşündüğümüzde, İnsan Hakları ve Mazlumlar için Dayanışma Derneği (Mazlum-Der), İnsan Hak ve Hürriyetleri İnsani Yardım Vakfı (İHH), Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği (SGDD), Helsinki Yurttaşlar Derneği gibi örgütler, barınma, sağlık ve eğitim konularında hizmetler sunmuşlardır.

Sivil toplum kuruluşlarının farklı amaçları olsa da özellikle kamplar konusunda, ulusal ve uluslararası sivil toplum kuruluşlarının sınırlandırıldığı; Kızılay, AFAD ve İHH gibi kuruluşların ise daha etkin olduğu görülmektedir. Kamp dışında ise; ulusal ve uluslararası sivil toplum kuruluşları daha aktif hale gelmekte ve şehirlerde hedef kitleler üzerinden sığınmacılara yardım yapabilmektedir (Çelik, Pekçüçükşen, 2018: 1277; Türk, 2016:148-149). Devlet, göç meselesinde STK'lara şüpheyle yaklaşmakla birlikte; onların Avrupa Birliğince finanse edilerek, AB sınırlarına göçü engelleyecek ve sığınmacıları Türkiye'de tutmaya çalışacak bir amaçla çalıştıklarını düşünmektedir (Aras, Duman, 2019: 480).

Bu düşünceler olsa da, uluslararası örgüt anlamında, AB'nin temel aktör olarak Türkiye ile işbirliği içinde olduğunu ifade etmek gerekir. Özellikle; kapasite sorunlarının doğmasıyla, Mart 2016'da, Türkiye'ye destek için "Mülteciler için Mali Yardım Programı-FRIT" başlatılmıştır. Bu programın; insani yardım, göç yönetimi, eğitim, sağlık, belediye altyapısı ve sosyo - ekonomik destek gibi temel alanlarda uygulanacağı belirtilmiştir (ABTD, 2020b). AB'nin yanında BM teşkilatı da bu çalışmalarda aktif rol almıştır. Özellikle; BMMYK (UNHCR) bu süreçte öne çıkmış ve Suriye krizi içinde koordinasyon, sosyal destek, kamp ve kentlerde insani yardımı sağlamaya çalışırken; aynı zamanda ulusal sığınma sistemi içinde kurumsal ve yasal kapasitenin artırılmasına destek vermiştir (BMMYK, 2020a). Bu kuruluş ilk zamanlarda geçici koruma başvuru sahiplerinin kayıtlarını tutmuş ve sevk süreçlerini takip ederek, 2018 tarihine kadar GİGM'ne destek olmuş ve akabinde bu görevi bırakmıştır. Hale hazırda da bireylerin 3. Ülkeye gönderilmesine uygunluklarını

tespit amacıyla GİGM ile hala işbirliği yapmaya devam etmektedir (BMMYK, 2020b).

2014 yılında başlatılan, BM öncülüğünde kalkınma ve dirençlilik odaklı, “Bölgesel Mülteci ve Dirençlilik Planı –The Regional Refugee and Resilience Plan (3RP)” önemli hamledir. 3RP ile BMMYK/UNCHR ve BM Kalkınma Programı (UNDP), mülteciler için Küresel İlkeler Sözleşmesi (Global Compact on Refugees-GCR) ve Sürdürülebilir Kalkınma amaçları (SDGs) için, aracılık etmiştir (United Nations, 2020: 2). Bu anlamda; BMMYK/UNCHR olmak üzere, uluslararası alanda Uluslararası Göç Örgütü (IOM), Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF), BM Kalkınma Programı (UNDP) gibi birçok kuruluş etkin şekilde faaliyet göstermiştir (Adıgüzel, 2016: 22; Kahraman, Tanıyıcı, 2018: 244). Genel anlamda; Türkiye’deki kurumlararası koordinasyon 3RP çerçevesinde oluşturulurken; Türk hükümeti de öngörülen politikaların yönetim merkezi ve öncüsü olmuştur. BM de insani yardım ve kalkınma odaklı unsurlar üzerinden destek sağlamıştır. Özellikle; UNHCR ve UNDP, 3RP’nin liderliğini birlikte üstlenerek, kaynakların etkin kullanılabilmesine ve tekrara düşülmeden hizmetlerin sunulmasına katkı sağlamıştır (BMMYK, 2020c).

BM ve ona bağlı örgütlerle birlikte, diğer uluslararası teşkilatların da ortak projeler ile sığınmacılara yönelik eğitim, sağlık ve iş hayatına dair hizmetler üretmeye çalıştıklarını da görmekteyiz. Bu manada; BM, AB ve diğer uluslararası sivil toplum örgütlerinin yaptığı çalışmaları aşağıda şekilde örneklendirebiliriz.

“...UNICEF çocukların eğitimi konusunda BMMYK, Mercy Corps, Save the Children ve World Vision gibi kuruluşlarla ortaklaşa projeler üretmiş, AB ise, Suriye krizinden etkilenenlere yönelik Bölgesel Destek Programını başlatmıştır... Bu proje kapsamında; Türkiye’ye 8,2 milyon Avro yardım edeceği ve AB’nin UNICEF ve BMMYK ile birlikte çalışması amaçlanmıştır. Ayrıca; AB, Uluslararası Göç Örgütü ile ortaklaşa çalışarak, Hatay’ın Antakya ve İstanbul’un Fatih ilçelerinde kamp dışındaki sığınmacılara yönelik iki adet toplum merkezi kurmuştur... Ayrıca; Sığınmacılar ve Göçmenler Dayanışma Derneğinin, AB tarafından desteklenen ve İnsan Kaynağını Geliştirme Vakfı işbirliği ile yürütülen “Askıdaki Yaşamlar için Diyalog” başlıklı projesi ve Avrupa Komisyonu İnsani Yardım ve Sivil Koruma Örgütü (ECHO), CARE (Cooperative for Assistance and Relief Everywhere), Danimarka Mülteci Konseyi-Danish Refugee Council, Welt Hunger Hilfe (WHH), IOM ve Hayata Destek Derneği gibi ulusal ve

uluslararası ajanslarla işbirliği yaparak, sığınmacıların temel ihtiyaçlarına yardım etmişlerdir...” (Kahraman, Tanıyıcı, 2018: 248; Çelik, Pekküçükşen, 2018: 1278).

Suriyeli sığınmacılara yönelik politikalarda yer alan ulusal ve uluslararası aktörlerin yanında; Suriyelilere yönelik politikalardan hem etkilenen hem de etkileyen önemli bir aktör olarak yerel yönetimler de, bu süreçte çok önemli görev ve sorumlulukların altına girmiştir.

Her ne kadar karar alıcı mekanizma merkezi yönetim olsa da uygulamada daha çok kamplardaki idare hususunda AFAD, kamp dışındaki sığınmacı sorunlarında ise yerel yönetimlerin işin içinde olduğunu görmekteyiz (Esen, 2016: 14). Belediyelerin hemşeri kavramından hareketle mültecileri de kapsayan bir hizmet verse de, özerk karar alıcı durumunda olmamaları göç sorunun yönetilmesinde bazı engelleri ortaya çıkarmıştır. Ayrıca; kendilerine tahsis edilen genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtından aldıkları paylara bakıldığında, hukuki anlamda sınırlı yetkilerinin olduğu, mali anlamda ise kapasite açığı içinde bulundukları çok açıktır (Erdoğan, 2016: 81). Bu nedenle; göç yönetiminin daha çok merkezi yönetim eliyle idare ve sevkini yapıldığı; buna karşın yerel yönetimlerin karar alma noktasında yetersizliği olmasına rağmen yüklendiği sorumluluk açısından oldukça ağır bir yükün altında olduğu görülmüştür.

Dolayısıyla, yerel yönetimler, kendi vergi gelirleri, hükümet transferleri ve uluslararası bağışlarla kapasitelerini güçlendirmektedirler. Örneğin, Hatay Su ve Kanalizasyon İdaresi’nin, Japon Uluslararası İşbirliği Ajansı (Japanese International Cooperation Agency-JICA) aracılığıyla yaptığı atık su arıtma tesisi, Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi’nin UNDP’den aldığı 3 milyon dolarla Türkiye Belediyeler Birliğinin 5 milyon TL’lik araç yardımları gösterilebilir (Esen, 2017: 24-25). Aslında; yerel yönetimler, üstlendikleri görev, yetki ve sorumluluklarla, uyum hususunda önemli bir paydaş görülmüş; fakat YUKK içinde göç ile ilgili düzenlemeler kapsamında, yer almamışlardır. 5395 sayılı Belediye Kanunu’nda göçe ilişkin bir yasal boşluk olduğu ve net bir görev tanımı olmadığı, ayrıca maddeler arasında çelişkiler nedeniyle de sorumluluk almayı zorlaştırdığı görülmüştür (Adıgüzel, 2016: 24). Örneğin; Belediye Kanunu’nun 13. maddesinde düzenlenen hemşeri hukukuna ilişkin hükümlerde “*herkes ikamet ettiği beldenin hemşerisidir*” denilerek, ikamet etmeyi ön koşul olarak sunmuştur. Diğer yandan aynı yasanın 14.

Maddesi, hizmet verilmesinde vatandaşlığı esas almış ve “*belediye hizmetleri, vatandaşlara en yakın yerlerde ve en uygun yöntemlerle sunulur*” şeklinde düzenlenmiştir (Kale, Erdoğan, 2019: 229; Adıgüzel, 2016: 25). Bu ifade, vatandaş olmayanlara yapılacak hizmet harcamalarının, Sayıştay tarafından yapılacak denetimlerde sorun olabileceği ve bunun yanında vatandaş boyutuyla da sığınmacılara yapılacak hizmet giderlerine verilen tepkiler göz önüne alındığında, yerel idarelerin sığınmacılara yapacağı hizmetleri neden kısıtlayabileceklerini ve konuyu nasıl siyasallaştırabileceklerini de göstermektedir (Adıgüzel, 2016: 26).

Hâlbuki yerel yönetim ve STK’lar arasındaki işbirliği, merkezi yönetimin kapasite yetersizliğine bir çözüm olarak kullanılmalıdır. Bu konuda; göç gibi meseleleri tartışmak ve araştırmak için Marmara Bölgesi’ndeki belediye temsilcilerini bir araya getiren İstanbul merkezli bir kuruluş olan Marmara Belediyeler Birliği iyi bir örnek oluşturmuştur (Woods, Kayalı, 2017: 16). Küresel sorunların; Mülteciler için Küresel İlkeler Sözleşmesiyle (Global Compact on Refugees - GCR), zoraki göç edenlere ilişkin metin düzenlenmiş ve uluslararası işbirliği olmadan çözülemeyeceğini belirtilmiş (Erdoğan, 2020: 19) ve yerel idareleri önceleyerek, finansal yardımı, kaynakların etkin kullanımı ve altyapının güçlendirilmesini vurgulayarak, bunlara 3RP ile ulaşılabileceğini belirtilmiştir. Ayrıca, Kapsamlı Mülteci Müdahale Çerçevesiyle (Comprehensive Refugee Response Framework-CRRF) üye Devletler ve yerel yönetimler için eylem programı üretmiştir (Kale, Erdoğan, 2019: 225; United Nations, 2020: 13). CRRF ve GCR'nin temelinde, mültecilerin en başından beri yerel topluluklara dahil edilmesi, eğitim ve işgücü piyasalarına erişimlerinin sağlanması amaçlandığından, bu durum yerel ekonomilere ve topluluklarda katkı sağlayacaktır. Nihayetinde de bu durum, 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündeminin hedefi olan “*Kimseyi Geride Bırakma*” sözüyle de tutarlılık gösterecektir (United Nations, 2020: 15; The United Nations Refugee Agency, 2019).

Bu düşüncelerin yapı taşlarını, New York Deklarasyonu'nda da görmekteyiz. Deklarasyonda, mülteci kamplarının “istisna” ve acil durumlarda geçici bir önlem olduğunu kabul etmektedir. Mültecilerin ev sahibi topluluklar arasında yaşamalarına izin verilerek; sadece hayatta kalmaları değil; aynı zamanda onları yerel topluluğa bağımlı kılmadan bir şeyler yapmalarına da imkan tanınması vurgulanmıştır (The

United Nations Refugee Agency, 2019). Kısaca; kitlesel akınlar devam ettikçe bu sorumluluğu her zaman düşük ve orta gelirli ülkeler taşımayacağını ve onlara destek verilmesi gerektiğini Aralık 2018’de BM Genel Kurulu, Küresel Mülteciler Sözleşmesi ile kabul etmiştir.

Aralık 2019’da ise; Cenevre’de düzenlenen Küresel Mülteci Forumu ile hükümetler, uluslararası kuruluşlar, özel sektör, STK’lar, inanç liderleri, kalkınma aktörleri, şehirler, mülteciler ve diğerleri için mültecilerin yaşamlarında somut, uzun vadeli bir çözümler üzerinde çalışma hedeflenmiştir (UNHCR, 2019). İşbirliğine ilişkin çabalara rağmen, bazı belediyeler GİGM ile işbirliği yapma yerine kendi veri tabanlarını kurmayı tercih etmişlerdir. Hâlbuki kanıta dayalı tedbirler için güvenilir, karşılaştırılabilir ve zamanında veri ihtiyacı, Mülteciler için Küresel İlkeler Sözleşmesinde (Global Compact on Refugees- GCR) açıkça belirtilmiştir.

Bazı ilçe belediyeleri, sığınmacılara ulaşmak için, vatandaşlara yönelik ihtiyaç temelli hizmetlerin ulusal veri tabanı olan, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı’nın Sosyal Destek Veri tabanını (SOYBIS) kullanmıştır. Fakat 2016’dan sonra belediyelerin SOYBIS’e erişimi engellendiğinden, belediyeler Suriyeliler için kendi ihtiyaç analizlerini yapmaya başlamışlardır. Bu durum ise; yerel altyapı ve kurumsal kapasitelerin güçlendirilmesini öngören “Mülteciler için Küresel İlkeler Sözleşmesi (GCR)”nin gerekliliğini göstermiştir (Kale, Erdoğan, 2019: 230). Bu kapsamda, Suriyelilere yönelik politikalarda etkin olan merkezi aktörler bürokratik araçlarla, sığınmacıları kendi çizgileri içinde hareket edecek ve onların denetimlerini kolaylaştıracak bir sisteme entegre etmeye çalıştıklarını görmekteyiz.

Bu çerçevede; aktörlerin, Suriyeli sığınmacıları ‘misafir’, ‘muhacir’ ve ‘mülteci’ gibi kavramlardan hangisine göre tanımladıkları önemlilik kazanmıştır. Bu bakış açıları, hayırseverlik ve hak temelli yaklaşımlar üzerinden tartışılmıştır. Hayırseverlik söylemi, ev sahibi olanları *ansar* ve Suriyelileri ise *muhacir* olarak tanımlanmış ve ihtiyaç temelli bir anlayıştan hareketle, sığınmacılar din kardeşlerimiz olarak görülmüş ve barınma, eğitim ve sağlık gibi hizmetler sunulmuştur (Mackreath, Sağınç, 2017: 35). Sol kesime göre ise; Devlet tarafından kullanılan hayırseverlik söylemi, Ansar ve Muhacir arasında bir hiyerarşik düzen içinde bir lütuf vermeye benzemektedir. Bu nedenle de, muhacir ansarın insafına bırakılmaktadır, diyerek kullanılan kavramsal yapıyı eleştirerek, hakların

verilmesinin önemine değinmiştir (Mackreath, Sağnıç, 2017: 36). Devlet ile STK'lar arasında gerçekleşen sorunlar, sadece kavramların nasıl algılandığı üzerinden gerçekleşmemiştir. Bunun yanında, ulusal ve uluslararası örgütlerin personel tedarikleri açısından da sorunlar ortaya çıkmış ve devletin STK'ları tek bir yapıda ve denetlenebilir şekilde görme isteği vurgulanmıştır.

Sivil toplum örgütleri ile devlet arasındaki yönetim ilişkisinin yukarıda bahsedilen şekilde olup olmadığı anlamak amacıyla, karar mekanizmasında etkin rol alan kurumların STK'lara karşı bakış açılarına bakılmıştır. Bu açıdan "Göç politikamızın gündeme gelmesi ve varlığına olan ihtiyaç hususunda, sivil toplumun etkisini değerlendirebilir misiniz? Baskı unsuru olabildi mi? Şeklindeki soruya verilen cevaplar, toplumda eleştirel yaklaşımlara cevaben yorumlanabilecek ifadeler taşımıştır.

(GİGMY): "2008 yılında Göç ve İltica Bürosunun kurulması, bu konun Suriyelilerle başladığı algısının yanlış olduğunu göstermektedir. Ancak; 2013'teki kanunun Meclisten geçmesini hızlandırdığını söyleyebiliriz... Mecliste bu kanun (YUKK) muhalefetin reddine rağmen geçmiştir... Kurumsal anlamda sivil toplumla beraber çalışmanın önemi üzerinde her zaman durulmaktadır... Tüm personele bu yönde bir bakış açısı sağlanmakta ve toplantılarda sivil toplumun iştirakinin olmasına büyük önem verilmektedir..." (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Mülakatı, 13.12.2018).

(KY): "STK'lar bu işin tedarik yönünü üstlendi. Davalarda ve Geri Gönderme Merkezlerinde STK'ların faaliyetleri çok önemli oldu" (Türk Kızılay'ı Mülakatı, 22.01.2019).

(DY): "Sivil toplum baskı değil; yardımcı unsurdur. Örneğin; KIZILAY gibi kurumları eleştirel görmemek lazım. Örneğin; Kızılay gibi diğer kuruluşlar, devlet kapasitesini artırarak göç politikasına yardımları olmuştur. Sivil toplumun desteği olmadan olmaz. Göç politikası toplumun değil, Devletin yetkili olduğu bir alandır. Egemenliğini kullandığı bir alandır..." (Dışişleri Bakanlığı Mülakatı, 27.12.2018).

Cevaplara bakıldığında, göç politikasından etkilenen paydaşların karar alma mekanizmalarında, en azından şekli anlamda bulundukları, ifade edilerek, eleştiri konusu olan katılım eksikliğine cevap da verilmiştir.

Bunun yanında, uluslararası sivil toplum örgütlerinin, yerel STK personelini elinden alması ve nitelikli personelin yerel STK'larca istihdamının zorlanması sorunu ortaya çıkmıştır. I-NGO sayısındaki artış, belki yeni kavram ve uygulamaların öğrenilmesini sağlamış, fakat yerel personeli işe alarak yerel

STK'ların nitelikli kadrolarını eritmiştir (Mackreath, Sağnıç, 2017: 41-42). Buna ek olarak, Devletin STK'ları tek tip haline getirme ve kolay denetlenebilir bir yapıya dönüştürme isteği; AFAD, Elektronik Yardım Dağıtım Sistemi (EYDAS) ve Akreditasyon programı ile mültecilere yapılan yardımlar üzerinde kontrolü tek başına sağlamaya çalışmasıyla görülmüştür (Mackreath, Sağnıç, 2017: 51). Bu durumu; AFAD ile başta İslam Dünyası STK'ları Birliği dahil olmak üzere 63 ülkeden toplam 300'ün üzerinde üye kuruluşun yer aldığı, İnsani Yardım Platformu arasındaki beşinci toplantıda, *“Afet Yönetim Planı çerçevesinde AFAD ve STK'lar tek bir merkezden çalışacak... AFAD'ın koordinasyonu altında araştırmalar yapıldıktan sonra, yardımları daha hızlı ve daha iyi dağıtmak için her kurum ve kuruluşun sorumluluk alanları belirlenecek...”* şeklindeki ifadelerde görebilmekteyiz.

Bu sürece dair, cevaplanması gereken önemli sorular bulunmaktadır. Bu dağıtım sürecinde STK'ların rolü nedir? Bu sisteme yapılan eleştiriler ise; STK'ları sadece bağış toplama görevlisine dönüştürerek, alana yönelik tekelleşme ve verimsizlik kaygıları oluşacağı ve STK'lar belirledikleri kişilere doğrudan yardım edemeyeceği şeklindedir. Bu işleyişin bir diğer sorunu ise; rekabet ve iletişim eksikliğine yol açacağıdır. Böylece; Devlet, kimlerin yardım alacağına karar veren tek birim olurken; birçok Suriyeli Türkiye'de kayıt olmamayı tercih ettiği için, büyük ihtimalle sistem tarafından dağıtılan maddi yardımı alamayacaktır.

Genel anlamda; yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşlarının dahil edilmemesi, katılımcılıktan uzak merkezi bir politikanın izlenmesi, sivil toplum kültürünün olmaması, aidat ve bağış işlemlerinin gelişmemiş olması, göç alanında çalışan sivil toplum kuruluşlarının faaliyet alanının kısıtlı olması, yerel yönetimlerin yasal boşluğunun olması gibi nedenler, etkin bir göç yönetişiminin önünde engeller olarak gösterilebilir (Çelik, Pekküçükşen, 2018: 1281). Bunların yanında; hükümet tarafından, Government-Organized Non Governmental Organizations (GONGOs) şeklinde tanımlayabileceğimiz, kendi ideoloji ve söylemine yakın sivil toplum örgütlerinin desteklediğine dair eleştirileri de görmekteyiz (Sunata, Tosun, 2018: 687). Bu kapsamda; dini bağlar ve inanç güdüsü, mültecilere haklar verilme gayesi yerine; sivil toplum faaliyetlerinin ihtiyaç temelli anlayışının yaygınlaştırılması ve yeniden üretilmesine olanak sağlamaktadır. Bu anlayış; mültecilerin durumunu

geçicilikten kalıcılığa doğru gitmesi yönünde de engel olabilecektir (Sunata, Tosun, 2018: 688).

Özetle; Suriyelilere yönelik göç politikası, içerdiği toplumsal çatışma nedeniyle siyasallaşmıştır. Bir konunun siyasallaşması ya aşağıdan yukarıya ya da yukarıdan aşağıya doğru etkileşimle, bir siyasi gaye ile yapılır. Bu nedenle; oluşturulan söylemler üzerinden çıkar sağlama isteği siyasi bir fırsat yaratabilir, bu anlamda siyasallaşma tepeden aşağıya doğru gerçekleşebilecektir (İçduygu, 2017: 35). Sığınmacı sorunu, özellikle 2014 sonrası yaşanan dört seçim sürecinde, sığınmacıların milyonlara ulaşması ve Cumhurbaşkanı'nın Temmuz 2016'da sığınmacılara vatandaşlık verilmesine dair görüşleri, siyasal düzeyde tartışılmıştır. 2016 yılında ise, AB ile yapılan göç müzakerelerinde, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın "AB'nin sorumluluğunu yerine getirmediğini" vurgulaması; sığınmacı politikasının kar-zarar ekseninde bir konu olarak sadece iç politikada değil dış politikada da siyasallaştığını göstermiştir (İçduygu, 2017: 36-37). Geline son durum itibarıyla, Türkiye'nin istediği Güvenli Bölgenin oluşturulması hususu öne çıkarılmıştır. Bu kavram öncelikle Merkel'in İdlib'de bir güvenli bölge oluşturulması; ama bu bölgenin Türkiye'nin kontrolünde olma şartının istenemeyeceğini (DWa, 3 Mart 2020) belirtmesi de Türkiye açısından kabul edilmemiştir. Güvenli Bölge'nin sağlanamaması ile sığınmacıların geri döneceğine dair politik adımların çok fazla yol alamadığını görmekteyiz. Dolayısıyla da Türkiye'nin daha önce iç politikada net olarak ifade etmediği kalıcılık vurgusunun daha çok netleştiği söyleyebiliriz.

3.2. "AVRUPALILAŞMA" KAVRAMININ AVRUPA BİRLİĞİ ORTAK GÖÇ YÖNETİMİ DÜŞÜNCESİNE ETKİSİ

Avrupa Birliğini oluşturan üye Devletlerin, göç politikası konusunda hangi aşamalardan geçerek, ekonomik, siyasi ve sosyal bir örgüt olarak yapılandığını göstermek ve bu yapılanma sürecinden "Avrupalılaşma" kavramına nasıl gelindiğini tespit edebilmek için, 1957 ile 2015 tarihleri arasında, AB'nin değişen göç yönetim anlayışına bakmak gerekir. Bunun için, AB ortak göç politikasının oluşumuna ve gelişimine katkı sağlayan süreci, kronolojik anlaşmalar dizisiyle, açıklamak uygun olacaktır.

Tablo 3.1. AB Ortak Göç Yönetimi Oluşmasına ve Gelişmesine Katkı Sağlayan Anlaşmalar

Ortak Göç Politikası Oluşumuna Katkı Sağlayan Anlaşmalar Süreci	Ortak Göç Politikasının Geliştirilmesine Yönelik Anlaşmalar Süreci
1957 Roma Anlaşması	1997 Amsterdam Anlaşması
1985 Schengen Protokolü	1998 Viyana Eylem Planı
1991 Dublin I. Protokolü	1999-2004 Tampere Zirvesi (İlk Beş Yıllık Ortak Politika Oluşturma Süreci)
1992 Londra İlke Kararları	2001 Geçici Koruma Yönetmeliği (Temporary Protection Directive)
1993 Maastricht Anlaşması	2003 Dublin II. Tüzüğü
1994 Avrupa Komisyonu Sığınma ve Göç Bildirisi	2003 tarihli Kabul Şartları Yönetmeliği (Reception Conditions Directive)
	2004 Tampere Zirvesi
	2004 tarihli Yeterlilik Şartlarına Dair Yönetmelik (Qualification Directive),
	2004 tarihli 81, 82 ve 573 sayılı Avrupa Komisyon Kararları
	2005-2010 (İkinci Beş Yıllık Ortak Politika Oluşturma Süreci) Lahey Toplantısı
	2005 tarihli Sığınma Prosedürleri Yönetmeliği (Asylum Procedure Directive)
1996 Hükümetlerarası Konferans Raporu	2008 Avrupa Göç ve Mülteci Paktı
	2009 Lizbon Anlaşması
	2010- 2015 (Üçüncü Beş Yıllık Ortak Politika Oluşturma Süreci) Stockholm Programı

Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun 1957 tarihli kurucu belgesi, Roma Antlaşmasında, yabancıların çalışmasına değinirken, düzenli bir göç politikasına 1990'lara kadar değinilmemiştir. Fakat 1951 tarihli Cenevre sözleşmesi, AB Devletlerini uluslararası korumaya muhtaç kişilere karşı sorumlu tutmuştur. 1990 tarihli Dublin Konvansiyonuyla ilticacıların değerlendirilmesinde ortak ilkeleri tartışmıştır (Koçak, Gündüz, 2007: 72). Bu iki uygulama, AB göç politikasına değil, hükümetlerarası bir politika oluşum sürecine işaret etmiştir. Her ne kadar Dublin antlaşmasında, sığınma ve göç konuları, üçüncü sütundan alınıp "Topluluk" sütununa eklense de, AB vatandaşlarının güvenliği ön plana alınmış; sığınmacıların durumu

ise, insan hakları temelinde tartışılmamıştır (Özcan, 2005: 116). Bu anlaşmayla, ortak göç politikası niyeti hızlandırılmış ve üçüncü ülke vatandaşlarının birden çok Birlik ülkesine iltica başvurusu'nun önüne geçilmiştir. Sığınma başvurusunda, başvuru yapılan üye devletçe sorumluluk yüklenilecektir (Özer, 2010: 200; Akçadağ, 2012: 15). AB, 1992 yılında Londra İlke kararlarıyla, zulüm gören sığınmacılara ilişkin sığınma süreçlerinin hızlandırılması istenirken; zulüm tehlikesiyle karşılaşmamış olanların ise standart süreçlerle hizmet alabilecekleri belirtilmiştir. Ayrıca; AB ortak bir yaklaşımla, mültecilerin güvenli bir üçüncü ülkeye yerleştirilmelerini önermiştir (Mat, Özdan, 2018: 44; Akçadağ, 2012: 15-16).

AB ülkelerinin göç sorunu karşısında ortak çözüm arayışları, ilk kez 1993 tarihli Maastricht antlaşmasıyla başlamış ve bu anlaşmayla kurulan 3 sütünlü yapının üçüncü sütunu olan Adalet ve İçişleri başlıkları altında göç meselesine tartışılmış ve Avrupa Polis Teşkilat (EUROPOL) oluşturulmuştur (Akçadağ, 2012: 16). Mültecilerin sınırlardan nasıl geçebileceği, bunların denetimi, aile birleşimleri, istihdam şekli ile kaçak ikamet ve çalışma politikaları, ilk kez ortak çıkar konuları arasında tartışılmıştır. Kısaca; adalet, içişleri ve sığınma alanlarından oluşan göç politikası başlıkları altında, üç'lü bir yapı oluşturulmuştur (Koçak, Gündüz, 2007: 69). Akabinde; Birlik dışı hangi üçüncü ülke vatandaşlarının vizeyle muhatap olacağı, Avrupa Konseyi tarafından karara bağlanacağı ifade edilmiştir. Fakat Maastricht anlaşmasının da sorunları çözmede yetersizliği ile 1994 tarihli "Avrupa Komisyonunun Sığınma ve Göç Konusundaki Bildirisinin" kapsamında sorunların kaynağından çözülmesine yoğunlaşmıştır (Özcan, 2005: 92). Bunu takiben, 1996 yılında yapılan "Hükümetlerarası Konferans" ile "Dublin II" de yapılacak toplantıda sunulmak üzere bir rapor oluşturulmuştur. Bu raporda; AB'nin varlığının devam ettirilmesi ile bu varlığın özgürlük, güvenlik ve adalet alanı olarak genişletilmesi gereği de öne çıkartılmıştır (Özcan, 2005: 116). Böylece, serbest dolaşım, uluslararası suçlarla mücadele, adalet, güvenlik ve özgürlük alanlarının iyi işleyebilmesi gibi başlıklar çözülmesi gereken adımlar olmuş ve dolayısıyla da Amsterdam antlaşmasına zemin hazırlayan değişim felsefesi de bu ihtiyaçlardan doğmuştur.

2 Ekim 1997 tarihli "Amsterdam Antlaşması" ortak sığınma sisteminin kurumlaşmasında önemli bir basamaktır. Özellikle; Maastricht antlaşmasıyla üye

Ülkelerin yetkilerini devretmede gösterdikleri isteksiz tavır, Amsterdam antlaşmasının önemini ortaya koymuş ve Birliğin gç politikalarında ortaklaşa hareket edeceği alanları topluluk sütununda netleştirek, ye devletleri bağlayıcı düzenlenmeleri sağlamıştır (zer, 2010: 198; zcan, 2005: 94). Dolayısıyla; gç politikaları ağısından, vize ve mültecilik kriterleri Birliğe; mülteci kabulü ve aile birleşimi gibi hususlar ye ülkelere bırakılmıştır. AB lkelerinin serbest dolaşıma geçmesi ve diğer yandan ise üçüncü ülkelere karşı vize, gç ve sığınma konularında ortak hükümler kabul etmesiyle; sığınma ile serbest dolaşım hususları ayrı ayrı tartışılmıştır (zcan, 2005: 143; Koçak, Gündüz, 2007: 75). Sürecin devamında, Clayton’un ifadesiyle “Kale Avrupası-Fortrees Europe” olarak tanımlanacak bir oluşum doğmuş ve kişilerin serbest dolaşımı için dış sınırların korunması, i sınırlarda kontrollerin kalkması, gç kontrol sistemin inşası ve tek pazarın oluşum sürecinin tamamlanması niyetleri “Kale Avrupası” tabirini haklı çıkarmıştır. Her ne kadar kendi sınırları içinde bir politika oluşturmamak istense de, AB’nin evrensel haklar konusunda hareket alanının uluslararası metinlerle sınırlandırıldığını görmekteyiz. Bu anlamda, tüm ye devletler, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesine taraf olmuş ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin yargı yetkisini kabul etmiştir. Nihayetinde, AİHM sığınmacılar için hükümler içermeye başlamış ve dolayısıyla da geri göndermeme ilkesi hayat bulmuştur.

Aynı zamanda, AB Temel haklar şartının 18. maddesinde, iltica hakkının ve 1982 tarihli BM Deniz Hukuku sözleşmesinde; tehlikeedekilere yardım, arama ve kurtarma faaliyetleriniyer alması, topluluk kararların sadece ye ülkeleri bağlamayacağı, aynı zamanda ulusal hukuk sistemi içinde Adalet Divanı kararlarının etkinliğine katkı sağlayacağını göstermiştir (Ballegooij, Navarra, 2018: 14).

Sonuç olarak, 1997 özgürlük, adalet ve güvenlik alanı oluşturan Amsterdam anlaşmasının uygulamasını gösteren, 1998 tarihli “Viyana Eylem Planı” kabul edilmiştir. Plan ile özgürlük, adalet ve güvenlik alanlarının ayrılmaz olmasından hareketle; kaynak ve transit ülkelerle yapılacak işbirliğiyle, yasadışı göçü önleme ve mültecilerin geri gönderilmelerine yönelik politikalar belirlendi (Akçadağ, 2012: 16). Bir diğer taraftan da güvenlik hususunda ye ülkelerin sorumlulukları ifade edilmiştir. Özellikle; Bosna krizinde yerinden edilenlerin korunmasına yönelik oluşturulan Geçici Koruma mekanizması fikrinin temeli de burada atılarak “Sığınma

ve Göç Üst Düzey Çalışma Grubu” kurulmuş, Sığınma politikasının işleyişi hızlanmıştır. Böylece; Tampere zirvesine hazırlık olan süreç de tamamlanmıştır (Özcan, 2005: 148).

Avrupa Konseyi 15-16 Ekim 1999 tarihli Tampere zirvesiyle; özgürlük, güvenlik ve adalet ilkelerini bir bütün görmüştür. Avrupa ortak sığınma sistemi kurulması amacı vurgulanmıştır (Akçadağ, 2012: 16). Bu zirveyle, özgürlük kavramı, Birlik içinde yaşayan herkesin hakkı olarak gösterilirken, barınma ise insan hakları açısından ele alınmış ve üye devletlerin sorumlu olarak sığınmacılara adil muamele yapmaları ve mülteci kavramının nasıl tanımlanacağını belirlenmesini önlemiştir (Koçak, Gündüz, 2007: 75). Sonuç olarak; daha sonraki dönemde 2016 tarihli New York Deklarasyonu ile BM düzeyinde de göçmenler ile mülteciler ayrı ayrı değerlendirilmiştir (Erdoğan, 2020: 19). Aslında bu yöntemle sığınma ile göç kavramları birbirinden ayrılmıştır. Sığınmayla insan hakları temelinde bir algı yaratılırken, göçü ekonomik, sosyal ve demografik etkileri olan ve asayiş ihtiyacı yaratabilen bir olgu olarak görmüşlerdir (Özcan, 2005: 150). Nihayetinde, Tampere zirvesiyle, üçüncü sütundaki konuların Topluluklaştırma gayesinin başarılı olduğunu söyleyebiliriz.

Bu anlamda; Amsterdam anlaşmasıyla temeli atılan Avrupa Ortak Sığınma Sistemi (Common European Asylum System-CEAS), üye Devletler üzerindeki yük paylaşımı ile dayanışma ve adaleti sağlamayı ve Schengen sistemi ile Kale Avrupası-Fortress Europe anlayışını hayata geçirmeyi amaçlamıştır (Akbaş, Özer, 2012: 113). Bu düşünceler çerçevesinde; 2001 tarihli Geçici Koruma Yönetmeliği (Temporary Protection Directive), 2003 tarihli Kabul Şartları Yönetmeliği (Reception Conditions Directive), 2004 tarihli Yeterlilik Şartlarına Dair Yönetmelik (Qualification Directive), 2005 tarihli Sığınma Prosedürleri Yönetmeliği (Asylum Procedure Directive) gibi ortak sığınma sisteminin temel ayakları hayat bulmuştur (Akbaş, Özer, 2012: 114; Atanassov, Radjenovic, 2018: 3).

2003 tarihli Dublin II tüzüğü ile 1991 tarihli Dublin konvansiyonu AB mevzuatının temel metinlerinden biri haline gelerek; sığınma başvurularının hızlıca değerlendirilmesi ve birden fazla başvurunun kontrolü sağlanmıştır (Akçadağ, 2012: 18). Böylece, mükerrer şekilde sığınma başvurusu engellenirken ve başvurularda adaletli bir dağılım amaçlanmıştır (Akbaş, Özer, 2012: 113; Atanassov, Radjenovic,

2018: 3). Ayrıca, Schengen ve Dublin düzenlemelerinin işleyebilmesi için Schengen Bilgi Sistemi (SIS) geliştirilmiş ve böylece üye Devletlere mal ve insanlar hakkında bilgi akışı sağlanmıştır. Dolayısıyla, parmakizi kayıt sistemi olarak ifade edilen EURODAC, 2003 tarihinde kurularak, hem SIS desteklemiş hem de yasadışı göç'ü önleyecek bir araç oluşturulmuştur (Özer, 2010: 202). 2004 tarihli Madrid saldırısı sonrası, 2004 AB Anayasasıyla dış sınırların korunmasını ve entegre sınır sistemini hayata geçirmek için 2005 yılında FRONTEX kurulmuştur (Akçadağ, 2012: 21). Bu kapsamda, yolcuların bilgilerini geldiği ülkeye veren 82 sayılı Avrupa Konseyi kararı ve geri gönderilecekler için güvenlik, sağlık ve tercüman hizmetlerinin verileceği 573 sayılı kararı alınmıştır. Ayrıca; kaçakların işbirliği halinde, 81 sayılı kararla, ikamet izni alarak, sağlık, barınma ve bakım gibi hizmetlere ulaşabilecek ve eğitim ile iş imkanlarına kavuşabilecektir (Özer, 2010: 203). Bu düzenlemelerin neticesinde 2007 yılında AB sınırlarına gelme isteğini avantaja çevirmek için Avrupa Komisyonu, Mavi Kart uygulaması adı altında bir taslak ile en azından nitelikli emek gücünün seçilmesine imkan veren bir projeyi, 2009 tarihinde uygulamaya geçirmiş oldu (Aykaç, Yertüm, 2016: 18).

2008 yılına gelindiğinde ise; Avrupa Göç ve Mülteci Paketi ile Avrupa için Ortak göç politikasının ana hatları ortaya çıkarılmıştır. Burada, yasal yollardan ikamet almış kişilerin toplumla bütünleşmesine dönük bir anlayış (Koçak, Gündüz, 2007: 70) ile kabul kapasitesinin belirlenmesi, kaynak ve transit ülkelerle işbirliği, sınırların kontrolü ve geri gönderme anlaşmaları geliştirilmesi öngörülmüştür (Akçadağ, 2012: 21). Ayrıca; güvenlik odaklı bir anlayışla, ortak göç politikasıyla oluşturulan 10 hedef refah, dayanışma ve güvenlik alanlarında toplanmıştır. Böylece; ortak vize politikası oluşturulurken; Schengen düzenlemesi, Frontex ve Eurosur gibi araçlar eliyle sınır gözetiminin sağlanması, yasadışı göçle mücadele ve etkin geri dönüş politikası oluşturabilmesi amaçlanmıştır (Özer, 2010: 205). 2009 tarihinde ise; özgürlük, adalet ve güvenlik alanlarındaki düzenlemelere rehber niteliği taşıyan, 2010 ve 2015 dönemleri arasında sınır denetimlerinin nasıl yapılacağına dair önlemleri anlatan ve buradan yola çıkarak Entry/Exit (Giriş/Çıkış) sistemini öngören Stockholm programı duyurulmuş (Özer, 2010: 208) ve bu programla Tampere ve Lahey zirvelerindeki kararlar teyit edilmiştir. Böylece, vatandaş odaklı ve AB çıkarlarını öne çıkaran bir yapıyla, evrensel bir göç açısı içinde, güçlü bir

entegrasyon öngören, düzensiz göç'e karşı sınırları koruyan ve kimsesiz çocuklara yardımı esirgemeyen bir program ortaya çıkmıştır (Akçadağ, 2012: 22).

AB'nin işleyişi hakkında antlaşma olarak da bilinen, 2009 tarihli Lizbon anlaşması'nın 77. Maddesiyle; AB iç güvenliği ve dış sınırların entegre edilmesi yani korunması konularının tek bir çatı altında yürütülmesi hususu ifade edilmiştir (Özer, 2010: 202). Ayrıca; kitlesel göç veya sığınma talepleri karşısında, anlaşmanın 78. Maddesinde, iltica, ikincil koruma ve geçici korumaya ilişkin ortak politikaların nasıl geliştirilebileceğine vurgu yapılmıştır (T.C. Başbakanlık Avrupa Birliği Genel Sekreterliği, 2011: 27). Akabindeki 79. Maddede ise, göç'ün etkin yönetimi, üye devletlerde ikamet eden üçüncü ülke uyruklarına adil muamelede bulunulması ve yasa dışı göçün ve insan ticaretinin önlenmesi ile bunlarla mücadele edilmesi amacıyla, ortak bir göç politikası geliştirmeyi amaçlamıştır. Ayrıca; 80. Madde de üye Devletler arasında dayanışma ve sorumluluğun adil paylaşılması istenilmiştir (T.C. Başbakanlık Avrupa Birliği Genel Sekreterliği, 2011: 28). Diyerek üçüncü ülkelerle geri kabul antlaşmalarının yapılmasına ilişkin yetki de vermiştir. Görüldüğü üzere anlaşmanın 79. ve 80. Maddeleri ile ortak göç politikasının oluşturulmasını amaçlamıştır. Tüm bu anlaşmalar sürecine baktığımızda; AB'nin uygulamakta olduğu göç politikasının esas amacının, ortak bir sığınma sisteminin nasıl kurulacağına ve geliştirileceğine dair fikirler bulmak, olduğunu görmekteyiz.

Özetle; AB göç politikasının oluşmasında Schengen protokolü, Maastricht ve Amsterdam antlaşmaları özgürlük, adalet ve güvenlik alanları üzerinden "Avrupalılaştırma" politikasına yön vererek sınırlı göçmen, tek pazar ve dış sınırların kontrolünü amaçlamıştır. Diğer taraftan 11 Eylül 2001 olayı sonrası "Güvenlikleştirme/Securization" politikasına doğru bir yönelimle birlikte, sınır güvenliği kapsamında düzensiz göç ve potansiyel göçmenlere yönelik önlemler artırılmıştır (Şimşek, 2017: 16; Bakioğlu, Artar, İzmir, 2018: 7). Avrupa Konseyi de bu gelişmelerden daha çok Paris'teki terör saldırısı sonrası etkilenmiş ve dış sınır kontrollerini güçlendirmek için bazı tedbirlere başvurmuştur (Atanassov, Radjenovic, 2018: 10). Özetle; 1990'lı yıllardan sonra literatürde kullanılmaya başlanan, "Güvenlikleştirme – Securization" kavramları öne çıkarılarak, askeri, siyasal, ekonomik, çevre ve toplumsal alanlarda, kimlik ve güvenlik sorunları ile karşı karşıya kalan bir Avrupa Birliği doğmuştur.

Avrupalılaşma kavramıyla, daha çok Avrupa Birliği üye ülkelerin kendi sınırları içinde ortak politikalar, kurumlar ve kurallar silsilesi içinde tek bir bütüncül Avrupa Yönetim sistemi içinde birbirine bağlanması amaçlanmıştır (Börzel, Risse, 2009: 7). Böylece; ortak yaklaşımlara dayalı birliktelikler ve bu birlikteliklerden doğan kurumsal yapılanmalar üzerine yükselen bir değer olarak ifade edilmeye başlanmıştır (Börzel, Risse, 2009: 4). Avrupalılaşma kavramı, özellikle 90'lardan sonra yükselen bir örgütlenme modeline hayat vermiştir. Dolayısıyla kendine has özellikleri ile sınırların değişmesini, yeni kurumların oluşturulmasını, ulusal ve yerel idarelerin bir çatı altında temsil edilmesini, kendine has yönetim modelini diğer üye devletler dışına da ihraç edebilme kapasitesini ve en son olarak da siyasal bir bütünlüğü içinde barındıran yapı olarak karşımıza çıkmıştır (Olsen, 2002: 924). Tüm bu süreci başlatan gelişme ise Avrupa'nın I. ve II. Dünya Savaşları sonucu doğu ve batı olarak ayrılması ve güvenlik sorunlarının en önemli etken olarak insan hayatlarını etkilemesi olmuştur. Soğuk savaşın bitimiyle birlikte, güvenlik kaygısı başta olmak üzere yeniden kalkınma çabaları ortak para, dil, gazete, bayrak, televizyon, niversiteler, spor organizasyonları, mahkemeler, meclis ve en önemlisi hukuk düzeninde yeniden bir örgütlenme rneği gösteren yapı olarak karşımıza çıkmıştır (Borneman, Fowler, 1997: 487-488). Özetle yukarıdan ifade edilen değerler üzerine kurulan Avrupa kendi markasını "Avrupalılaşma" deyimi üzerinden tekrar yaratmıştır. Her alanda olduğu gibi g konusunda da kendine has bir yönetim stratejisi çizen AB, bu konuda da üye olmayan devletleri kendi iğisine çekmeyi amaçlamış ve özellikle Suriye kriziyle birlikte, kendi ortak çıkarlarına uygun politikalar üretmiştir.

3.3. SURIYE KRİZİ'NİN AVRUPA BİRLİğİ G YÖNETİMİ DüşüNCESİNE ETKİSİ

Avrupa Birliği'nin değişen g politikasının felsefi altyapısı, iki farklı bakış aışıyla, Carl Schmitt (Schmittian) ve Adam Smith'in (Smithian) görüşleri doğrultusunda ifade edilebilir. AB'nin önce "Avrupalılaşma" sonra da "Güvenlikleştirme" kavramından hareketle değişen g politikası anlayışı, Smithian anlayıştan, Schmittian anlayışa doğru bir yönelimi de içinde barındırmaktadır.

Schmittian düşüncede, siyasal güç, demokrasiyle yabancı bir şeyi ret ya da kabul ettirebilecektir. Dolayısıyla, liberal ilkeleri eleştirerek, göç yönetimine kuşkuyla bakılmış, mülteci hukukunda güvenirliliği ve ahlakı aramanın yanlışlığı vurgulanarak, mültecilere karşı insanlık dışı eylemlere, yasal düzenlemeler engel olamayacaktır, denilmiştir. Smithian düşüncede ise; göç politikasının, empati kurabilen ve ahlaki değerleri önemseyen kişilerce hazırlanmasıyla, ideal yasal metinler oluşabilecektir (Grey, 2017: 346). Kısaca; ahlaka ve yasaya uygun olan bir bakış açısıyla meşruluk sağlanabilecektir. Schmittian varsayım ise, mülteci politikasına güven duymamakta ve şüpheli yaklaşmaktadır. Mülteci politikasında normatif kısıtlamaların etkisiz olacağı ve bu nedenle de düzenlenmiş hukuki metinlerin güvenirliliğini tartışmaya açmaktadır. Ona göre, demokrasiye ve onun içinde hazırlanmış metinlere güven sorunu oldukça açıktır (Grey, 2017: 362).

Bu çerçevede, AB göç politikasında, Smithian anlayışa kıyasla Schmittian bir anlayışın hakim olması nedeniyle, Avrupalıların güvenlik sorunu yaşayacakları ve demokratik değerlerini kaybedeceklerini düşünmeleri, islamaofobik bir ortamı hazırlamıştır. Dolayısıyla, mülteci, sığınmacı, İslam, terör ve refah kaybı gibi kavramların aynı potada değerlendirildiği 18 Mart 2016 tarihli AB-Türkiye arasında yapılan Suriyeli Mülteciler Hakkında Anlaşma gibi metinler doğmuştur (Medeiros, 2018: 411). Buna benzer metinlere örnekte, Kasım, 2015 tarihinde Paris’te gerçekleştirilen terör saldırısı sonrası olmuş ve sonrasında, Güvenlikleştirme algısı iyice AB’ye yerleşmiştir. Bu nedenle; göç olgusu ve Suriye krizi sadece insani bir bakış açısıyla çözülemeyeceği, aynı zamanda ulusal ölçekte siyasal açıdan da göç politikasının değerlendirilmesi gerektiği fikri güçlenmeye başlamıştır (Ferris, Kirişçi, 2016: 112).

Ayrıca; Suriyeli Mültecilere Yardım Derneği Koordinatörü, Mohamed Salih Ali’nin, Smithianların öne sürdüğü “*ahlaki temeli olan hukuki metinlerin güvenilir olabileceği*” argümanına ilişkin, “*Suriyeliler mal gibi alınıp satılmakta ve ticaret konusu olmaktadır... Uluslararası alanda herkes bu sorunu bir başkasına nasıl öteleyebileceğini düşünmektedir. Kararsız olduğumuz bu zamanlarda nihai ahlak testiyle karşı karşıyayız...*” demiştir (Medeiros, 2018: 412). Said; Avrupalı entelektüelleri de sorgulamış ve onların zayıfların yanında olması gerektiğini; fakat Avrupa’da islamaofobik popülizm tarzı düşüncelerin arttığını ifade etmiştir.

Bu düşüncelere aksine, 18 Eylül 2015 tarihinde, Almanya Başbakanı Angela Merkel ile birlikte Habermas, Nobel edebiyat ödüllü Herta Mueller, Piyanist Daniel Barenboim, soykırımdan kurtulmuş biri olarak Margot Friedlander ve yapımcı Nico Hofmann “*Avrupa’nın dayanışma üzerine kurulduğunu ve şuan ki insani durumun göz ardı edilemeyeceğini, insani değerlerin Birliğin temel değeri olduğunu...*” vurgulamışlardır (Medeiros, 2018: 416). Fakat Jurgen Habermas, Zygmunt Bauman ve Slavoj Zizek gibi ılımlı görüşleri içinde farklı bakış açıları da görülmüştür. Örneğin; Habermas ile Singer, ne olursa olsun hak temelli bir yaklaşımı savunmuş, hatta Habermas mülteci sorununu, Batı müdahalesinin bir çıktısı görmüştür. Zizek ise, AB devletlerinin, yardım davranışlarına zorlanmamasını önemsemiştir (Medeiros, 2018: 417-418).

İşte, Avrupa Birliğini saran bu fikirler doğrultusunda şekillenen göç politikası beraberinde yaşanan işsizliği büyümesi ve Avrupalı kimliğinin kaybolması gibi ekonomik, sosyal ve kültürel etkileri dolayısıyla, göç politikalarının aynı zamanda bir güvenlik sorunu olarak da algılandığını gözler önüne sermiştir (İçduygu, 2011: 15). Özellikle, 2011 Arap Baharıyla AB ülkeleri göç’ü, kapasitelerinin ötesinde sürdürülemez bir durum olarak görmüşlerdir. İngiltere Başbakanı David Cameron’un 25 Mart 2013’de “*göçmenlerin sığınma amacı ile değil; daha iyi bir yaşam için Akdeniz’den Avrupa’ya geçtiğini...*” ifade ederek, göç’ü yaşam savaşı verenlerin başvurduğu bir olgu olarak değil; refah sorunu olarak algıladığını göstermiştir (Bendel, 2017: 4). Bu soruna karşı, orta dönemde yapısal reformların olması gerektiğine dair göç gündemi oluşturulmuştur. Düzensiz göçün azaltılması sınır yönetimi, Avrupa Ortak Sığınma Yönetiminin gözden geçirilmesi, düzenli göç ve göçmenlik politika başlıkları üzerinden bir çalışma başlatılmıştır (Bendel, 2017: 5).

Özetle; kaynaktan sorunu çözmek düşüncesiyle “Teşvik Temelli” bir süreç başlatılmış ve 24 Mayıs 2011 tarihli “*Göç, Hareketlilik ve Güvenlik İçin Güney Akdeniz Ülkeleri ile Diyalog*” bildirisi sunulmuştur. Böylece, Frontex ve Europol (Avrupa Polis Ofisi) gibi sınır denetim araçları yapılandırılarak, Yunanistan ve İtalya’nın sınırları güçlendirilmiş ve nihayetinde AB göç politikası insan haklarını değil, sınır kontrollerini öncelemiştir (The Library of Congress, 2016: 1). Bu yeniden yapılandırılan AB Göç yönetimi sürecini, Türk resmi makamlarının gözünden, “*Frontex, Eurosur, Schengen gibi sınır güvenliğine dair politika araçları hakkında*

ne düşünüyorsunuz? Artan güvenlik algısının göç politikasını doğrudan etkilediğini düşünüyor musunuz? Güvenli üçüncü ülke kavramı ve geri kabul anlaşmaları ile ne anlamamız gerekiyor? Sorusu ile de anlayabiliriz.

GİGMY: “FRONTEX ile yakın işbirliği göç politikasını olumlu etkiliyor. Çünkü risk analiz faktörü ve düzensiz Göç’te kullanılacak araçlar hususunda işbirliği yapılıyor. Düzenli bilgi paylaşımı yapılmaktadır. 2014’te içinde olduğum Geri Kabul Anlaşmaları toplantılarında; uluslararası korumaya konu olabilecek herhangi bir yabancının Geri kabul anlaşmasına konu olamayacağı ifade edildi. 16 Aralık 2013’te geri kabul anlaşması; AB-Türkiye 3. Ülke vatandaşları için uygulansaydı, sığınma başvurusu olan hiç kimse iade edilmeyecekti. Yani; AB’nin bize geri kabul yapması için kişinin Uluslararası Koruma başvurusu yapmaması ya da ret edilmesi gerekir. Bu nedenle; hukuki ilkelere aykırılık durumu olmamaktadır” (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Mülakatı, 13.12.2018).

KY: “Bu araçlar; sınır güvenliği araçlarıdır. Güvenlik konulu toplantılar artık göç politikasının içine dahil olduğunu görüyoruz. Burada; Dublin anlaşmaları öne çıkıyor. Türkiye Afganistan’la geri kabul anlaşmaları yapıyor. Bu süreçler; göç yönetiminin teknikleşmesini ve insansızlaşması’nın aracı olarak görülebilir” (Türk Kızılay’ı Mülakatı, 22.01.2019)

DY: “Bu yapılandırmalar Göç’ün sadece; yönünü değiştirir. Etkisiz araçlardır. Bu insanları ticarete konu olmasına itiyor. Türkiye’nin önceliği insanidir. Yollar tıkanırsa, insanlar ölür” (Dışişleri Bakanlığı Mülakatı, 27.12.2018).

Cevaplardan anlaşılacağı üzere; AB’nin yapmış olduğu yapısal düzenlemeler hem hukuki hem de siyasi yönden etkin araçlar olarak Türkiye’yi de derinden etkilemiş ve bu düzenlemelere uygunluk sağlayacak araçların geliştirilmesine yönelik çalışmaları, zorunlu kılmıştır.

Bu süreci takiben 18 Kasım 2011 tarihinde AB “Göç ve Hareketliliğe İlişkin Küresel Yaklaşım - Global Approach for Migration and Mobility (GAMM)” ile göç olgusunu dış politikayla ilişkilendirmiştir. Böylece; AB ve üye devletler, göç ve hareketlilik olgusunu kalkınma amaçları ile tutarlı ve dengeli bir şekilde değerlendirmesi gerektiğini, güvenlik odaklı tutumla açıklamıştır (Bendel, 2017: 15). GAMM ile yapılan en önemli dönüşüm ise; AB göç algısında göçmen odaklı (migrant centered) anlayışla, göçmenler fırsat, hak ve sorumluluklarına ilişkin tüm bilgilere ulaşabilecektir. Bu bakış açısı, “Hak Temelli” bir düşüncenin de oluştuğunu göstermektedir.

Fakat Suriye krizi, 2014 ile 2015 tarihleri arasında artık AB Mülteci krizi olarak anılmaya başlanmıştı. Bu süreç Dublin anlaşmasının öngördüğü bir başvuru yapılması ve başvurunun sığınmacının bulunduğu ülkece yürütülmesi şeklindeki adil dağıtım mekanizmasını etkisizleştirmişti. Çünkü; artık tüm yük sığınmacıların kullandığı rota anlamında önce Yunanistan’a ve sonra İtalya’ya bindirilmişti (Leila, 2020: 453). Bir diğer ifadeyle; Dublin sözleşmesi üye ülkelerarası jeopolitik farklar gözetilmesini dikkate almamıştır. Bu nedenle de Yunanistan hale hazırda karşılaştığı sığınmacı kriziyle baş başa kalmıştır (Alexandra, 2020: 433). Dolayısıyla, AB, 13 Mayıs 2015 tarihinde “Göçe İlişkin Avrupa Gündemi- A European Agenda On Migration” acil eylem planıyla, göçmen kaçakçılığı, AB sınırları dışında 20 bin kişiye koruma sağlanması, 3. ülkelerle işbirliği ve AB dışındaki ülkelere acil fon ayrılması, Avrupa’daki göçmenlerin parmak izlerinin alınması, Frontex’i ve Mavi kart uygulamalarını öne çıkarmıştır (European Commission, 2015). Akabinde ikinci paketle; 120 bin mültecinin yerleştirilmesi, güvenli kaynak ülkelerle işbirliğinin yapılması, geri dönüş politikası oluşturulması, Türkiye, Lübnan ve Ürdün’le 17 Geri Kabul antlaşmaları ve 7 Hareketlilik antlaşmalarının yapılmasıyla Afrika için güven fonu ayrılması tasarlanmıştır. Bendel; bu planı, küresel sorunların yönetilebilmesinde ulusüstücülükten yeniden ulusal yönetimlere dönüşümü olarak görmüştür (Bendel, 2017: 6). Bu düşünceye haklılık kazandıran sürecin nasıl işlediğini aşağıdaki uygulamalar ile görebiliriz.

Avrupa Ortak Sığınmacı Sistemi’nin etkinliği için, Dublin düzenlemesi adil bir sorumluluk içinde uygulanarak, Dublin Net Elektronik İletişim ağıyla, erken uyarı sistemi geliştirilmiştir. 2015 tarihli EURODAC ile parmak izi ve biyometrik resimlerin kullanılması, ülkelerarası bilgi paylaşımı için bir veri tabanı sunulmuş ve uluslararası koruma başvurularında başvuru sahiplerinin önceki durumları saptanabilmiştir (The Library of Congress, 2016: 3). 2004 tarihli “Avrupa Sınır ve Sahil Güvenlik Ajansı – European Border and Coast Guard Agency (FRONTEX)” yapılandırılmasıyla, sorumluluk paylaştırılmış; böylece, sınır kontrolü, izleme, risk analizi, Avrupa Geri Gönderme ofisinin mali ve personel açıdan güçlendirilmesi, üçüncü ülkelerle işbirliği ile Avrupa Sığınma Destek Ofisi–European Asylum Support Office (EASO) ortak çalışmaları, uzmanlarca yürütülmüştür (The Library of Congress, 2016: 8). Nihayetinde, göç’ten en çok etkilenen üye ülkeler olarak, İtalya’da iki ve

Yunanistan'da bir adet sıcak bölge oluşturulmuş, FRONTEX, EASO ve EUROPOL gibi kuruluşlarla işbirliği yapılarak, sığınmacı akını'nın durdurulması planlanmıştı. Son olarak, Kasım 2015'de Türkiye-AB arasında eylem planı ile göç akının sınırlandırılması karşılığında, Türkiye'nin mülteci faaliyetlerine 3 milyar Euro taahhüt edilmişti (Bendel, 2017: 11). Bu miktarın 2 milyarı AB üye devletlerin gayrisafi hâsılasından, 1 milyar Euro'su ise, AB bütçesinden karşılanacağı duyurulmuş ve 2015-2016 tarihine kadar da 1 milyar avroluk mali yardım gerçekleştirilmiştir. Genel olarak ise; AB 6,7 milyar avro'yu sığınmacı akını sorununa karşı harcamıştır (The Library of Congress, 2016: 10). Türkiye - AB arasında yapılan anlaşmayla, 2016'ya kadar 3 milyar avronun ve 2018'e kadar da 3 milyar avro olmak üzere 6 milyar avro yardım yapılacağı vaat edilmiştir. Böylece; her bir düzensiz göçmen karşılığında bir Suriyeli AB'ye geçebilecekti. Bu anlaşmayla, Yunanistan'a giriş zorlaştırılırken, göçmenler için yeni bir rota İtalya ahline gelmiştir (Leila, 2020: 454).

Özetle, uluslararası toplumun Suriye krizinin başlangıcından bu zamana kadar, sorumluluktan uzak bir tavır izlemiştir. Sorumluluk ve insan hakları temelinden uzak bu tavrın oluşmasının arka planında ise, toplumların giderek artan güvenlik algısından hareketle, militarize olma halini görmekteyiz (Ferris, Kirişçi, 2016: 4). Yunanistan özelinde örneklendirdiğimizde, mültecilerin Yunan ve İtalyan adalarına insani şartlardan uzak tutulması ve bunun bilinçli olarak geri dönmeleri için çabalamaların arkasında, adalardaki sığınmacıların müslaman olması ve adaların demografik yapılarını değiştirmek için Cumhurbaşkanı Erdoğan tarafından bilinçli olarak yönlendirildiklerine dair söylemler, militarize durumlarını açıklamaktadır (Vassilis, Bülent & Biljiana, 2020: 299). Öyleki, Midilli adasında sıkışan ve kötü koşullarla karşılaşan sığınmacılar için Avrupa'nın Guantanamo'sında yaşadıkları söylenmiştir. Fakat Cenevre sözleşmesinin insan haklarını önceleyen maddeleri ile diğer uluslararası insan hakları metinlerine taraf olan AB bu konuda açıkça insan haklarını öncelemiyordu (Alexandra, 2020: 432). Güvenlik kaygısından yola çıkarak, bu etkinin ekonomik ve sosyal bütünleşme sorununa da sirayet edeceği düşünüldüğünde, AB içindeki siyasetçilerin yönetim felsefelerinin neden popülizm temelinde şekillendiği de anlaşılmaktadır. Kısaca, AB için bugün itibariyle gelinen nokta, hem hukuki hem de insan hakları zemininde içe kapanık, tek taraflı sınırları

Çizilmiş bir örgüt anlayışıyla hareket ederek, evrensel insan haklarından daha önce ekonomik refah ve mutluluğu ne çıkarmak olmuştur.

3.4. AVRUPA BİRLİğİ’NİN TÜRKİYE’DE MÜSTAKİL BİR G POLİTİKASI OLUşUM SÜRECİNE ETKİSİ

Türkiye Devleti g olgusuyla, sadece kuruluş tarihlerini izleyen dönemlerde değil; Osmanlı İmparatorluğu döneminden itibaren karşı karşıya gelmiştir. Bu açıdan; imparatorluk döneminde var olan geniş sınırların, ulus devlet olma sürecinde daralması ve tekrar çizilmesi, g olgusuna dair yeni yaklaşımların doğmasına ve uluslaşma mantığı içinde önemli bir gelişmenin yaşanmasına sebep olmuştur.

Cumhuriyetin ilk yıllarında 1934 tarihli “İskan Kanunu” göçmenleri Türk soyundan ve kültüründen gelenler olarak niteleyerek, Ulus Devlet inşa sürecine katkı yapması beklenen bir araç haline getirmiştir (şimşek, 2017: 17). II. Dünya savaşı sonrasında izlenen ulusal politika anlayışı da, o dönemin bir politik duruşu olmuştur. Ancak; küreselleşme ile birlikte gelişen evrensel sorunlar ise; g olgusunun da büyümesini ve ulus devletler için farklı g politikalarını hayata geçirmelerini zorunlu hale getirmiştir. Bu nedenle Türkiye’nin bu gelişim sürecini nasıl idare ettiğini anlamak için Cumhuriyet ile birlikte gelişen tarihsel süreci analiz etmek gerekecektir. Türkiye Devleti’nin sadece Suriye G politikasını değil; aynı zamanda tarihsel sürec içinde yaşadığı g akınlarına karşı uyguladığı politikaları etkileyen bazı gelişmeleri görmekteyiz.

1923-1960 arasında, “1932 tarihli Türkiye’deki Türk Vatandaşlarına tahsis edilen Sanat ve Hizmetler Hakkında Kanun” ve “1934 tarihli İskan Kanunu” bu hakları Türk soyundakilere vermiştir. Akabinde; NATO’ya üyelikle, güvenlikleştirme politikası izlenmiş ve 1953 tarihli AİHS’nin etkisiyle mülteci tanımını gesetilmiştir. Sonra ise; AB müzakerelerinin g politikasına etkisiyle, müstakil g teşkilatı ihtiyaı (rselli ve Babahanoğlu, 2016: 2066) bu süreci yansıtmıştır.

Yukarıda sürece bakıldığında, Türkiye’nin son dönemlerde G olgusu karşısından kendine has bir yönetim şekli gösterdiğini görmekle beraber; aynı zamanda, resmi makamların yorumlarıyla da Türkiye’nin son tahlilde nasıl bir g tipolojisi içinde değerlendirilmesi gerektiğini: “*G olgusu açısından, diğer*

ülkelerden farklı olarak, Türkiye'nin kendine has özellikler taşıdığını düşünüyor musunuz?" Sorusundan yola çıkarak da görebiliriz.

"GİGMY: Türkiye gibi hem hedef hem de transit ülke olan hem de beyin göçüyle kaynak ülke olan başka ülke yok. Gelişmiş ülkeler ise; göç politikalarında farklı yollar izleyebiliyorlar. Örneğin; Düzensiz göç politikasında Hollanda geri gönferme merkezlerini idari gözetime alternatif üretebiliyor. Bizim GGM'lerinde yoğun güvenlik sağlanırken, Hollanda ise, bu merkezleri idari gözetime alternatifler üretilip ev gibi kullanabiliyor. Yabancılar istediği gibi giriş çıkış yapabiliyor. Buradaki sebep; hedef ülke olmasından kaynaklanıyor. Zaten yabancılar başka ülkeye gitmek istemiyor. Türkiye ise; hem hedef hem de kaynak transit ülke olarak politika üretmek durumunda olan tek ülkedir (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Mülakatı, 13.12.2018).

KY: Hedef ülke olarak, Ortadoğu ve Balkanlarda vatandaşlar için oradaki vatandaşların Türkiye'ye yönelmesi var. Gellop'un göç isteği arzusu çalışmasında; 7 milyon insana göç isteği olduğunu ortaya koyuyordu. Genel olarak (700 milyon insan içinden) Türkiye 14 ve 15. sıradaydı ve bu hedef ülke olduğunu gösteriyor. Ayrıca; ekonomik dönüşüm ile nitelikli göçmen talebi ve bir politika olarak da görülüyor. Ayrıca; 1960'lardan itibaren, Avrupa'dan insanların Türkiye'ye döndüğünü görüyoruz. En önemlisi; Türkiye kriz bölgesinde olduğu için göç'e muhatap olmuştur. Ve bu her zaman olacaktır. Bu kendine has özgünlüğünün bir yönüdür (Türk Kızılay'ı Mülakatı, 22.01.2019).

DY: Türkiye ve Anadolu hep göç alan ülke ve yerlerden biridir. Polonya ve Belarus gibi Avrupa'dan gelenlerinde Anadolu'ya gelmesi, Türkiye'nin Osmanlı'dan bu yana göç alan ülke olarak kabul edildiğini söylemeliyiz. Anadolu'yu her zaman göç alan bir ülke olarak değerlendiriyoruz. Türkiye transittir. Bu konumundan dolayı ayrıca; çatışma bölgelerine yakın olması nedeniyle, göç alan ülkedir. Pull ve push faktörler transit ülke konumunu belirliyor. Meksika, bu konuda Türkiye gibi transit konumdadır. Ekonominin iyi durumu pull faktör olarak gösterilebilir. Göç durdurulamaz bir olgudur. Önemli olan bu olguyu idare edebilmektir (Dışişleri Bakanlığı Mülakatı, 27.12.2018).

Verilen cevaplarabaktığımızda, göç politikamızı şekillendiren olayların Avrupa ekseninde cereyan ettiğini görmekte beraber; Türkiye'nin kendine has konumu ve çekici faktörleri ile göç tipolojisi açısından da ayrı bir konuma evrildiğini söyleyebiliriz. Dolayısıyla; gelişmiş ülkelerin göç politikalarının hangi anlayış çerçevesinde şekillendiğini bilmek, Suriyelilere yönelik göç politikamızın anlaşılabilmesine de katkı sağlayacağından, Avrupa ekseninde gelişmelere bakmak gerekecektir.

Öncelikle; Avrupa’da 2. Dünya Savaşı sonrası kalkınma odaklı olarak, askeri harcamaların azaltılması ve bunun yerine kamu harcamaların artırılmasına yönelik Refah Devleti politikaları öne çıkmıştır. 1950 sonrası Avrupa, kapitalist sistemin ihtiyaç duyduğu emek için göç politikalarını kullanırken; diğer yandan da göçmen alımlarıyla, Refah Devletinin getirdiği sosyal refah avantajlarının, kaybolacağını düşünmüştür (Mazower, 2015: 436). Bu nedenle Avrupa göç politikasının tarihsel süreç içinde hangi aşamalardan geçtiğini ve hangi saikle hareket ettiklerini anlamak, günümüz Avrupa göç politikasının da anlaşılmasına yardım edecektir.

Bu çerçevede, “Avrupalılaşma” kavramı üzerinden AB’ye uyum sağlayarak, özgürlükçü bir göç politikası için, Türkiye’yi politika değişikliğine iten nedenler oluşmuştur. 1951 tarihli Cenevre anlaşmasında yer alan mülteci tanımında, sadece Avrupa kıtasından gelenlerin ve sadece Türk soyundan-kültüründen olanların bu statüye sahip olabileceğini öngörmesi nedeniyle, politika değişikliğine gidilmesi istenilmiştir (İçduygu, 2015: 2). 1951 Cenevre sözleşmesinin ve 1967 tarihli Cenevre Protokolü’nün tanınması, müstakil bir göç mevzuatı oluşumunu hızlandırmıştır. İçduygu (2014) süreci şöyle özetlemiştir. 1994 yılına kadar, Türk Devleti göç’ü dış politik bir araç olarak görememiş; fakat 1994-2001 arasında ise, uluslararası normlara uyum sağlarken göç’e ilişkin kriterlerle karşılaşmıştır. 2001 sonrasında ise, Avrupalılaşma kavramının farkedildiği ve hedeflendiği sürece girilmiştir (İçduygu, Erder, Gençkaya, 2014: 242). Farklı kişilerce bu dönemlerin tarihleri ve konusu değişse de, önemli olan husus, Türkiye’nin AB’ye uyum ve katılım sürecini bir milad olarak kabul etmesi olmuştur.

Bu anlamda, Türkiye ile AB arasındaki ilk ilişkiler, 1963 tarihli Ankara anlaşmasıyla Avrupa topluluğuna üye olunmasıyla başlamıştır. Bu anlaşmayla, Avrupa’nın yeniden inşası için, ilk defa emek gücüne dayalı olarak, Türkiye’den Avrupa’ya göç yolu açılmıştır (İçduygu, 2011: 12). 1990’lara gelindiğinde ise, Türkiye’nin AB’ye üyelik isteğine dayalı olarak, Kopenhag siyasi kriterleri çerçevesinde demokrasi tartışılmıştır. Görüldüğü gibi, bu süreye kadar, Türk dış politikasında öncelik, göç olmamıştır. Ancak Türkiye’nin Avrupalılaşma kavramına önem atfetmesiyle birlikte demokrasi ve özgürlükler konusunun öncelendiği ve Türk toplumunun bu değişimden olabildiğince faydalandığı bir süreç başlamıştır (Ulusoy, 2003: 38). Türkiye bu dönemde daha çok 2. Dünya Savaşı sonrası yeniden yapılanma

içinde olan Avrupa'nın ihtiyaç duyduğu emek gücünü "misafir işçi" kavramı içinde karşılayan bir ülke durumundaydı (İçduygu, Karaçay, 2012: 20). Bu süreci takiben, 1 Ocak 1996 Gümrük Birliği anlaşması ilişkileri ticaret alanına taşımıştır. 1999 Helsinki zirvesiyle de, Türkiye'nin adaylık statüsünü kabulü ve resmi yol haritası kabul edilmiştir. 2002 Kopenhag kriterleri ekseninde ise, Türkiye'nin Avrupalılaşma gayesiyle yapacağı reformlara dönük baskılar artmaya başlamış ve bu süreç devlet elitleriyle birlikte, sosyal güçleri de harekete geçirmiş ve dönüşüme itmiştir (Ulusoy, 2009: 2; Ulusoy, 2008: 352).

2000'ler de ise; AB için tartışılan kavram, demografik yapı ile göç meselesi olmuş ve bu mesele Türkiye'nin üyelik sürecinin bir parçası haline gelmiştir (İçduygu, Karaçay, 2012: 19). Fakat Türk dış politikası, 2000'li yıllardan itibaren, göç olgusundan ziyade farklı konulara odaklanmıştır. 2000-2005 tarihleri arasında, Kopenhag kriterlerini kapsamında, AB müzakerelerine odaklanılsa da, 2005- 2007 tarihleri arasında Kıbrıs meselesi ve Fransa'nın Türkiye'nin AB'ye üyeliğine karşı çıktığı bir dönem yaşanmıştır. 2007-2010 yıllarında ise; Türk dış politikasında çok boyutlu yaklaşım benimsenmiştir (Goularas, Sunata, 2015: 14-15). Göç, artık dış politikanın bir unsuru olarak görülmesiyle, dış politikanın seyrini de değiştirmiştir. Bunu, 1994 tarihinde BM Kalkınma Programı'nın "*İnsan Güvenliğinin Yeni Boyutları*" (*Human Development Report: New Dimension of Human Security*) raporunda görebilmekteyiz. Böylece, insan ve göç ilişkisinin neden küresel bir politika anlayışından bağımsız olamayacağı da anlam kazanmıştır (Şimşek, 2017: 16). Bu nedenle; Türkiye'yi müstakil bir göç politikasına iten sebeplerin neler olduğunu bilmek; aynı zamanda dış politika anlayışının neden değişikliğe uğradığını da gösterecektir. Bu kapsamda; "Avrupalılaşma" ve "Güvenlikleştirme" kavramlarının Türkiye'nin göç politikasına olan etkisini resmi makamların ifadeleriyle değerlendirmek için "*AB Ortak Göç Politikası felsefesinin değişen seyri, Türkiye göç politikasını da etkilediğini düşünüyor musunuz? Avrupalılaşma, güvenlikleştirme algısı*". Sorusundan yola çıkmak anlamlı olabilecektir.

GİGMY: "Bizde "Kale Avrupa'sı" tabirini eleştiriyoruz. Göç sadece; insanları içeri almayarak yönetilecek bir konu değildir. Avrupalılaşma noktasından uzaklaşmış durumdayız. Bu açıdan; uyum yasaları için kurumların adapte edilme süreci sekteye uğruyor. Fakat; göç

politikasının yapılması sürecinde, bunlar itici faktörler olmuştur. Fakat en önemli unsur değildir...” (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Mülakatı, 13.12.2018).

KY: “Yükün kendisi Avrupalılaştırmanın kendisi zaten. Güvenlikleştirme algısı Avrupa’nın yük paylaşımına yanaşmamasını gösteriyor. Ancak; buradaki asıl sorun Türkiye için güvenlik sorunu doğduğu aşıkardır” (Türk Kızılay’ı Mülakatı, 22.01.2019).

DY: “Bunlar; insanların ticarete konu olmasına itiyor. Türkiye’nin önceliği insanidir” (Dışişleri Bakanlığı Mülakatı, 27.12.2018).

Yukarıdaki cevaplara bakıldığında, Türkiye’nin kendine has bir göç politikası, AB üyeliğine bağlı olarak, AB güdümünde şekillenecektir.

Görünen o ki; ekonomik kriz ve savaş hali olan ülkelerin Türkiye’yi transit ülke konumuna getirmesi, Avrupa göç politikasının Türkiye özelinde değişmesine ve üyelik müzakerelerinde bir kriter olarak öne sürülmesini neden olmuştur (İçduygu, Yüksek, 2010; İçduygu, 2011:6). Örneğin; Irak ve İran savaşı dolayısıyla ülkemize gelenlerin mülteci olarak değil, sığınmacı olarak tanımlanması düzensiz göçü AB sınırlarına taşımıştır (İçduygu, Yüksek, 2010). Her ne kadar, 1997-2007 arası sığınmacı ve göçmen başvuruları anlamlı derecede olmasa da 2007 yılına gelindiğinde toplam 56.597 göçmenlik başvurusu yapılmıştır. Türkiye’nin net olmayan sınır sistemi, AB için artan güvenlik açığını doğurmuş ve dolayısıyla AB’nin göç rejiminin esasını değiştirmiştir. Özellikle Tampere zirvesinde, AB’nde güvenlikleştirme algısı, konu edilmeye başlanmıştır (İçduygu, Yüksek, 2010).

Bu açıdan, uluslararası iltica açısından ilk politika belgesi olan 1994 tarihli *“Türkiye’ye İltica Eden veya Başka Bir Ülkeye İltica Etmek için Türkiye’den İkamet İzni Talep Eden Yabancılar ile Toplu Sığınma Amacıyla Sınırlarımıza Gelen Yabancılar Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik”* ile Suriyeli göçmenlere “Geçici Koruma Statüsü” verilmiştir (Şimşek, 2017: 15; Şahin, Aydemir, 2018:130). Böylelikle; Türkiye Devletine sağlık, eğitim, iş ve sosyal yardımlar gibi temel kamu hizmetleri sağlama yükümlülüğü de getirilmiştir.

Resmi anlamda ise, Türkiye’ye has göç yönetimi, 2001 yılında Türkiye ve Avrupa Komisyonu arasında imzalanan “Katılım Ortaklığı Belgesi” ile başlamış ve bu belgeyle AB mevzuatının kabulü ile kamu idarelerine yönelik reformlar yapılması, sınır idaresinin güçlendirilmesi ve profesyonel sınır güvenlik birimlerinin oluşturulması gibi konular tartışılmıştır (Özer, 2010: 209). AB’nin Türkiye’ye mali

destek olabilmesi açısından “Mali İşbirliği Programı” çerçevesinde “İltica ve Göç Twinning/Eşleştirme Projesi” 2004 yılında uygulatarak, adli ve idari kapasitenin güçlendirilmesi amaçlanmıştır. Akabinde, AB politikalarıyla uyumlu göç politikası için “İltica, Göç ve Dış Sınırların Korunması Görev Gücü” kapsamında kurulan “Göç Çalışma Grubu” AB’nin güvenlik, adalet ve özgürlük alanına uyumlu mevzuatlar çıkarmıştır (GİGM, 2015b). Öyleki; 9 Ağustos 2002 tarihli 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu’nda göçmen kaçakçılığı ve insan ticareti kavramları tanımlanarak, bu eylemleri yapanlara cezalar getirilmiştir. Bu çalışmalarını takiben, 2003 tarihli 403 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu ve 2003 tarihli 4817 Sayılı Yabancıların Çalışma İzinlerini Düzenleyen Yasa kabul edilmiş ve izinsiz yabancı çalıştıran ve çalışanlara para cezası verilmesi kararlaştırılmıştır (GİGM, 2015b; Özer, 2010: 210). Bu gelişmelere rağmen, mülteci ve sığınmacılara yönelik hizmetlerdeki eksiklikler uygulamalarda ve “2003 AB ile Katılım Ortaklığı Belgesi’nde” belirtilmiştir. Özetle; Türkiye’nin ulaşması gereken dört ana hedef; Vize rejiminin düzenlenmesi, düzensiz göçle mücadele edilmesi, Schengen kurallarına göre sınır kontrolü yapılması ve 1951 tarihli Cenevre sözleşmesine göre coğrafi kısıtlamaların kaldırılması, olarak gösterilmiştir (Sağiroğlu, 2016: 50).

Eylem planının uygulanması için sınır, iltica ve göç başlıkları altında çalışma grupları kurulmuştur. Örneğin, 2003 tarihinde “Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticaretini engellemek için Ek protokol” yapılmıştır. 2004 yılında ise, 1951 tarihli “Uluslararası Göç Örgütüne” tam üyelik; yasadışı göç ve insan ticaretin önlenmesi hususunda yapılacak işbirliği açısından önemli bir gelişme olmuştur (Goularas, Sunata, 2015: 215). Bu çalışmaları takiben “AB Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı” Bakanlar Kurulu kararıyla kabul edilmiştir. Bu program ile AB mevzuatına uyum ile iltica alanında kapasitenin geliştirilmesi hedefleri öne çıkan başlıklar olmuştur.

İkinci eylem planı ise, 25 Mart 2005’te “İltica ve Göç Alanındaki AB Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin “Türkiye’nin Ulusal Eylem Planı” ilan edilmiştir. Başbakanlıkça onaylanan Göç ve İltica Ulusal Eylem planı doğrultusunda, AB müktesebatına uyum için bir kanuna bir gereksinim olduğu ortaya çıkmıştır (Örselli, Babahanoğlu, 2016: 2067; Goularas, Sunata, 2015: 21). Buna istinaden; 15 Ekim 2008 yılında “İltica ve Göç Mevzuatı ve İdari Kapasitesini Geliştirme ve

Uygulama Bürosu” kurulması öngörülerek, hukuki ve idari faaliyetleri yürütecek ilk büro açılmıştır (Sağiroğlu, 2016: 51). Böylece, İçişleri Bakanlığına bağlı “İltica ve Göç Bürosu” kurularak, iltica ve göç konusunda gerekli hukuki ve kurumsal yapının oluşturulmasına yönelik çalışmaları yürütülmüştür. Dolayısıyla, AB’ye uyum odaklı stratejiler ve ulusal belgeler ışığında nelerin yapıldığı tespit edilmiş ve koordinasyon sağlanmıştır (Akçadağ, 2012: 33). Kısaca; Ulusal Eylem Planı ekseninde, Türkiye’nin AB uyum yasaları çerçevesinde gerekli yönetsel ve ekonomik kapasite eksikliklerine vurgu yapılmıştır. Türkiye’nin göç politikasının oluşmasında ve gelişmesinde itici faktörler olarak karşımıza çıkan AB eksenli politikalarının etkisini, “Türkiye’nin mevcut göç politikasının oluşmasına katkıda bulunan, AB üyeliği perspektifinin, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarının, BMMYK veya diğer ulusal/uluslararası kuruluşlarının etkilerini nasıl değerlendiriyorsunuz? Sorusuna verilen mülakat verilerinden yararlanarak da değerlendirebiliriz.

GİGMY: “2008 göç ve iltica bürosu kurulmuştu. Ve kanun çalışmalarını yürütüyordu. Ancak; tek bir kanunda 6458 düzenlemesi ile birleştiriliyor. Bu adımlar atılırken; AB müktesebatına uyum çok önemli bir adım oluyor. Aynı zamanda; AİHM’nin kararları da itici bir güç oluşturuyordu. Bu gereksinimlerden 6458 ihtiyacı hasıl oldu. AİHM’nin ihlal kararlarının bir sonucu da burada etkili oldu. BMMYK ise bu sürecin başlatılması değil, ama ilerletilmesinde etkili oldu. Ulusal ve uluslararası kuruluşların başlamadan daha çok genişletilme (mevzuat genişletilmesi) sürecine katkı bulunmuşlardır. Geline nokta 6458’in bazı maddeleri AB müktesebatının önünde olduğunu söyleyebiliriz. Örneğin; idari gözetim 6+6 iken; AB’nde ise 18 aya kadar uzatılabilmektedir...” (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Mülakatı, 13.12.2018).

KY: “Bu AB ile doğrudan etkiliyor insan haklarını tetikleyici, BMMK ve uluslar arası örgütlerin tedariki yani yardım yönünü...” (Türk Kızılay’ı Mülakatı, 22.01.2019)

DY: “Türkiye Cumhuriyeti dün kurulmuş ülke değil, bu faktörlerin tali etkileri olmuştur. Örneğin; 90’larda Bulgar göçlerinde Türkiye tek başına yapmıştır. Ve Türkiye’nin göç politikası insanı temele ve AB ile işbirliğine doğrudan tabiki dayanıyor. Biz, bu politikayı AB’ye dayanarak yapmıyoruz. Ama diğer uluslararası sözleşmeler daha çok etki ediyor...” (Dışişleri Bakanlığı Mülakatı, 27.12.2018).

Görüşmeden çıkan fikirlere bakıldığında, daha önceki bölümlerde anlatılanlarla uyumlu olarak; göç politikamızın kurumsal yapılanma aşamasında AB mevzuatının, insan odaklı uygulamaların izlenmesinde AİHM kararlarının ve son olarak ise

dayanışma ilişkilerinin geliştirilmesi açısından ise BM ve diğer uluslararası örgütler ile dayanışmalarının çerçevesinde şekillendiğini görmekteyiz. Ancak, 2010 yılında beklenmedik şekilde artan sığınma talebi karşısında izlenen bu gelişim süreci farklı amaçlara doğru evrilmeye başlamıştır.

Entegre sınır yönetimi hakkında Başbakanlık Genelgesi'nin çıkarılarak, tüm sınır kapıları ile deniz ve kara sınırlarında görev yapmak üzere İçişleri Bakanlığına bağlı profesyonel sınır güvenlik teşkilatı kurulması ve bu amaca yönelik *Entegre Sınır Yönetimi Koordinasyon Kurulu* kurulması (Özer, 2010: 210) değişen yaklaşıma dair önemli bir veriydi.

İçişleri Bakanlığı bir genelgeyle, yasadışı göçün önlenmesi amacıyla, yakalananlara yapılacak işlemler ile geri gönderme merkezlerinin çalışma usullerini düzenlenmiştir. Sığınmacı ve mülteci sorunlarına yönelik hazırladığı genelgeyle ise, yasadışı dahi olsa yakalanan kişilere sığınma hakkı tanınması ve kendilerine yabancı numarası verilmesine dair, düzenlemeler yapılmış, böylelikle yasa dışı kalma durumu, giderilmeye çalışılmıştır (Özer, 2010: 212). Güvenlik odaklı yaklaşımla FRONTEX ile Türkiye “Düzensiz Göçün Önlenmesi Mutabakat Zaptı” imzalanmıştır. Ardından; 17 Aralık 2013'te *Geri Kabul Antlaşmasıyla*, kendi vatandaşlarına vize uygulamasına son verilmesi, Türkiye'nin coğrafi alan sınırlamasını kaldırması (1967 no'lu protokole göre), BMMYK'nin yetkilerini Türkiye'de kullanabilmesi, mülteci statüsündekilerin kamu hizmetlerinden yararlanması maddeleri hayata geçirilerek AB'nin “Dışsallaştırma” siyaseti gerçekleştirilmiştir (Goularas, Sunata, 2015: 27). Buna karşın, Türkiye'nin göç ve iltica alanında insan hakları temelli ve AB standartlarına uyma çabası, Nisan 2014 tarihinde yürürlüğe giren 6458 sayılı *Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun* (YUKK) hazırlanması ve *Göç İdaresinin* kurulmasıyla somutlaşmıştır. Bu kurumsallaşma süreci, uluslararası koruma prosedürünün, uluslararası standartlara uygun hale gelmesine de yardımcı olmuştur (Şen, Özkorul, 2016: 94; Bakioğlu, Artar, İzmir, 2018: 10).

15 Ekim 2015 tarihinde, AB ile Türkiye arasında “*Mültecilerin Desteklenmesi ve Göç Yönetimine İlişkin İşbirliğinin Güçlendirilmesini Öngören Eylem Planı*” kabul edilmiştir. Bu anlaşma, mültecileri daha çok AB'den uzak tutmayı, mali destek karşılığında mültecilerisınır dışına çıkarmamayı ve onları kaynak ülkelere geri

döndürmeyi amaçlamaktaydı. Fakat bu anlaşma “biz ödeyelim ve sen mültecileri tut” sloganıyla çıkar temelli idi (Atanassov, Radjenovic, 2018: 22; Ferris, Kirişçi, 2016: 67). Türkiye, geri kabul antlaşmasıyla Schengen Bölgesine vizesiz seyahat istemiş ve 16 Aralık 2013 yılındaki anlaşmayla, 1 Ekim 2014’de yürürlüğe girmiştir. AB ise Türkiye’den 72 kriter özelinde ve “Hareketlilik Ortaklığı” yaklaşımıyla sınır güvenliğini korumak istemiştir. Böylece; AB ile Türkiye arasında vize serbestliği diyalogu başlatılmış, düzensiz göç ile kişilerin hareketliliği birbirine bağlanmıştır (Nas, 2015: 169-170). Ancak, artan düzensiz göç nedeniyle, 18 Mart 2016’da AB-Türkiye Bildirgesi imzalanarak; Türkiye’den Yunanistan’a giden düzensiz göçmenlerin geri dönüşü, vize serbestlik ile mültecilere dönük fonların hızlanması ve bire bir geri alma prensibiyle AB’nden bir kişiye karşılık yasadışı giriş yapan bir kişinin Türkiye’ye verilmesi konuları tartışılmıştır (Alexandra, 2020: 439; Atanassov, Radjenovic, 2018: 22; Ballegooij, Navarra, 2018: 18).

Bu gelişmeler neticesinde, Türk Göç Politikasının gerçek hedefinin ne olduğu anlamak önemli sorulardan biri olmuştur. Bu kapsamda “*Türk Göç Politikası açısından, AB’ye uyum sürecinde, öncelikli olarak üzerinde durulan hususları nasıl detaylandırabilirsiniz? Vizesiz dolaşım mı? Mültecilere Yardım mı? Toplumla uyumlu bir göç politikası oluşturma mı?*” Sorusuna ait mülakat verileri, çalışmamıza katkı sunacak ve karar alıcı bürokratik örgütlerce konunun nasıl öncelendiğini anlamamızı sağlayacaktır.

GİGMY: “Türk göç politikası farklı kurumları kapsayan bir süreçtir. Ancak; vizesiz dolaşım Dışişleri Bakanlığı önderliğinde ve sorumluluğunda yürütülmektedir. Vize serbestisi diyalogu, Geri Kabul Anlaşmasının bir parçası olup Göç İdaresinin net bir şekilde politika kararı değildir. Siyasi iradenin bir konusudur. 72 kriterden biri olan vize serbestisi karşılığında geri kabul anlaşması siyasi irade ile olmaktadır...” (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Mülakatı, 13.12.2018).

KY: “Türkiye’de vizesiz dolaşım hakkı kazanmak, mültecilere yardımdan daha önce geliyor. AB için ise; tampon ülke olmamız isteniyor...” (Türk Kızılay’ı Mülakatı, 22.01.2019)

DY: “Türkiye’nin önceliği insanidir...” (Dışişleri Bakanlığı Mülakatı, 27.12.2018).

Görülen o ki: Türkiye’nin göç politikası ve dolayısıyla bu konu içinde, Suriyelilerin iade edilmesi meselesi, farklı Bürokratik kurumların kendi amaçlarını öncelendiği ve bir siyaset aracı olarak kullanıldığı olay olarak karşımıza çıkmış görülmektedir.

Yukarıda ifade edilen gelişmelere bakıldığında, Türkiye artık sadece göç veren değil; aynı zamanda, Dünya Bankası verilerine göre de; 2010 tarihinden itibaren bariz şekilde “Göç Alan” bir ülke olarak değerlendirilmiştir (Sağıroğlu, 2016: 43). Bu sebeple, bütüncül göç politikasına olan gereksinim, hem 2005 sonrası AB üyelik müzakereleri ve uyum yasaları çerçevesinde ifade edilmiş hem de savaş gibi küresel olaylar neticesinde iç yapılanmasında olası bir eksikliği ortaya çıkarmıştır (Özer, 2011: 75). Bu gelişmelerin yanı sıra, uluslararası toplumun göç akınlarını Türkiye özelinde “Güvenlik temelli” bir politika ile durdurma; yani “Dışlama-Externalization” anlayışı ile yeni bir aşamanın da başladığını ifade edebiliriz (Sağıroğlu, 2016: 44). Uluslararası alanda açıkça ifade edilen bu politika anlayışının adalet, özgürlük ve güvenlik konuları üzerinden, AB - Türkiye ilişkilerini etkilenmesi kaçınılmaz olmuştur (İçduygu, 2011: 3). AB’nin “Güvenlikleştirme” politikasının altında yatan ana sebep olarak, güvenlik kaygısının yanında, ekonomik refahın göç politikasını etkilemesi görülmüştür. Bir diğer ifadeyle; Avrupa için göç olgusu, bir yandan kültürel anlamda tehdit, diğer bir yandan ise iktisadi açıdan fırsat veya külfet olarak görülerek iç güvenlik politikasının içinde değerlendirilmiştir (Ulusoy, 2016: 96). 2001 tarihinden itibaren “Avrupalılaştırma” hedefiyle başlayan bu süreç, önce Avrupa’da sonra da Türkiye’de kamu politikalarında dönüşüm gerçekleştirmiş ve sonunda Türkiye’nin iktisadi, ekonomik ve siyasi alanlarda değişim yaşamasını kaçınılmaz kılmıştır (Ulusoy, 2016: 89-90; İçduygu, Erder, Gençkaya, 2014: 248).

Tabii ki bu değişim rüzgârından göç politikamız da etkilenmiştir. Şöyleki: AB bütünleşmesinin ve vatandaşlığının iki temel amacı olarak, kişilerin serbest dolaşımını sağlayacak olan iç sınırların kaldırılması politikası ve bu politikanın iyi işlemlerini sağlayacak olan dış sınırların güvenliğinin artırılması gerekliliği öne çıkmıştır. Bu nedenle; sadece üye devletler değil, adaylık sürecinde olan Devletlerin de bu politika amaçları doğrultusunda yasal ve idari kapasitelerini artırmaları gerektiği, AB’nin Tampere ve Sevilla zirvelerinde ifade edilmiştir. Özellikle; düzensiz göçle mücadele kapsamı içinde, Yabancı Kabul ve Barınma merkezlerinin inşası ve işletilmesi aşamalarında, mali külfete ilişkin paylaşımın olacağı da belirtilmiştir. Bu açıdan; AB-Türkiye ilişkilerinde, yük değişimi değil, yük paylaşımı kavramından hareket edilmesi makul bir adım olacaktır.

3.5. SURİYE KRİZİ’NİN TÜRKİYE GÖÇ POLİTİKASINA ETKİLERİ

Türkiye Devleti’nin Suriye iç savaşı sonrası, izlediği sınırları açma politikasının arkasında yatan farklı nedenler vardır. Türkiye’nin Suriyeli mültecilere yönelik bu tavrın nedenini uygulamış olduğu politikalarda görmek mümkündür. Her şeyden önce, Suriyeli göçmenlerin ilk aşamada ülkemize serbestçe gelmesinin nedeni, 2011 yılı ekim ayında deklare ettiğimiz “Açık Kapı” politikası olmuştur (Eder, Özkul, 2016: 1; Koca, 2016: 55; Tüney, 2015: 57). Göç dalgasının ilk safhasında; Türkiye’nin göç politikası iç ve dış ihtiyaçlara cevap verecek şekilde oluşturulmuş ve bunlara cevap verebileceği düşünülmüştür (Bakioğlu, Artar, İzmir, 2018: 8). Ancak beklenenin aksine, bu kararların, insani ve komşuluk gereği olmasının yanında, sığınmacıların misafir olarak geri döneceklerinin varsayılması, uzun vadeli plan gereksinimini ortaya koymamıştır. Dolayısıyla, misafir statüsü, Türkiye’nin sığınmacılara hak temelli bir bakış açısıyla değil; cömertlik ya da misafirperverlik bakış açısıyla yaklaştığını göstermiştir (Özer, 2011: 76). Fakat; Türkiye Devletinin Suriyelilere yönelik göç politikasına bakış açısı ve aldığı kararlar, karşılaşılan uluslararası göç sorununun yönetilme şeklini de değiştirmeye itmiştir (Esen, 2016: 12). Bu manada; Suriye krizinin, göç yönetim ve politikalarımıza olan etkisinin olup olmadığını ya da etkisi varsa ne derece olduğunu, “*Müstakil bir kamu politikası oluşturulmasına doğrudan Suriyeli göçmenlerin etkisi olduğunu düşünüyor musunuz?*” şeklindeki soruya, resmi makamların cevaplarından yola çıkarak da görebiliriz.

KY: “YUKK süreci 2008’de ve Suriye krizinden bağımsız başladı. Ve çok büyük oranda yasa hazırlanmıştı. Ve Göç İdaresinin kurulmasının tek sebebi değil; ama katkı sağladı işleyiş ve yetkisine. 2008- 2011 arası iltica ve uluslararası korumaya yönelik metinler, 40-50 bin kişiyi yönetmek için tasarlanmıştı. Ancak; 2011 sonrası Göç İdaresine katkı açısından, AFAD ve Kızılay da destek oldular ...” (Türk Kızılay’ı Mülakatı, 22.01.2019)

DY: “3.6 milyon insanın ihtiyaçları doğrultusunda oluşan, kültürel, dini, eğitim ve mesleki ihtiyaçlarına özel bir politika oluşturmasına etki etmiştir...” (Dışişleri Bakanlığı Mülakatı, 27.12.2018).

Bu anlamda, Suriye krizi ve Suriyelilere ilişkin yapılan düzenlemelerin, Türkiye’nin müstakil bir göç politikasını hayata geçirmesine aracılık ettiğini; ancak bu süreçle başlatılamayacağını görmekteyiz. Öyleki; oluşturulan yapılar, sadece

Suriyelilere destek olmamakta, genel anlamda da göç yönetiminin işleyişinde de kullanılmaktadır.

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD), 29 Mayıs 2009 tarihinde 5902 sayılı yasa ile kurulmuşsa da 13 Şubat 2011 tarihinde çıkarılan yasayla sığınma ve kitlesel göç durumunda koordinasyon ve işbirliğini sağlamak ve Suriye krizi karşısında sığınmacıların sağlık, eğitim, barınma ve gıda ihtiyaçlarını karşılamakla görevlendirilmiştir (Tüney, 2015: 61).

Avrupa dışından gelenlere 1994 tarihli “Geçici Sığınmacı Statüsü” ile geçici sığınmacı statüsü verilen vemişafir olarak tanımlanan sığınmacılara verilen temel hizmetlerin yetersizliğinden bahisle, Nisan 2012’de “*Geçici Koruma Statüsü*” çıkarılmıştır. Böylece; sığınmacıların geri dönmeye zorlanmaması, açık kapı politikasının devamı, bireysel statü belirleniminin yapılmaması, barınma ve diğer hizmetlerden yararlanılması güvenceye alınmıştır (Işıkcı, 2017: 33; Şahin, Aydemir, 2018: 132). Türkiye’nin uyguladığı geçici koruma rejimi, AB’de uygulanandan farklı olarak, bir yıldan fazla süre için uzatılabiliyordu. Ayrıca; AB’nde iltica başvurusunda bulunabilme fırsatı da yaratabilirken; Türkiye’de ise, ilgili yönetmeliğini geçici birinci maddesine göre; Suriyelilere yönelik olarak, uluslararası koruma başvurusunu yasaklayıcı bir niteliği olduğuna işaret ediyordu (Kıvılcım, 2016: 166-167). Bu nedenle; Uluslararası koruma açısından, Türkiye’nin sığınmacılara yönelik uygulamaları ve mülteci tanımı içinde farklı bir kavramla koruma altına alınması eleştirileri de beraberinde gelmekteydi.

Hâlbuki Türkiye’nin göç politikasındaki değişim, AB’nin etkisiyle ilerlemekteydi. Özellikle adalet, güvenlik ve özgürlük alanlarında; geri kabul anlaşmaları, entegre sınır yönetimi, yasadışı göçle mücadele, kabul ve barınma şartlarının ve merkezlerinin oluşumu, yeni göç yasasının yapılması ile EUROPOL ve EUROJUST ile işbirliği gibi konular, göç politikasının AB’den bağımsız yürütülmeyeceğini göstermekteydi (Elitok, 2018: 7). Tüm bu başlıkların yürütülmesi için geçmiş dönemdeki parçalı mevzuat bir bütün haline getirilmeye çalışılmış ve 11 Nisan 2013 yılında 6458 Sayılı YUKKve göç yönetiminden sorumlu olacak Göç İdaresi Genel Müdürlüğü kurulmuştur. GİGM’nün misyonu “yabancıların göç alanına ilişkin tüm iş ve işlemlerini insan odaklı milli politikalarla yürütmek, ülkemizle karşılıklı uyumlarını sağlamak” olarak tanımlanmıştır (GİGMc).

Bunların yanında, 6458 sayılı YUKK'un 105 inci maddesiyle kurulan Göç Politikaları Kurulu, İçişleri Bakanı başkanlığında sadece 2017 ve 2018 arasında beş toplantı yapmıştır. Bu kurul, Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine geçişle birlikte, 13 Eylül 2018 tarihli 17 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile “Göç Kurulu” şeklinde yeniden organize edilmiş ve “*Türkiye'nin yabancılarla ilgili göç stratejilerini belirlemek, koordinasyonunu ve uygulanmasını takip etmekle görevli olup İçişleri Bakanının başkanlığında, İçişleri Bakanlığınca belirlenecek bakanlık ve kurum ve kuruluşların temsilcilerinden oluşur. Kurul, İçişleri Bakanının çağrısı üzerine toplanır*” şeklinde yapılandırılmıştır. Bugüne değin, son toplantısı 19 Eylül 2019 tarihinde olmak üzere, dört toplantı yapmıştır (GİGM, 2015a).

Göç alanında önemli düzenlemelerden birisi de; 16 Aralık 2013 tarihli Türkiye ile AB arasında imzalanan “*İzinsiz İkamet Eden Kişilerin Geri Kabulüne İlişkin Anlaşma ve Vize Serbestisi Diyaloğu Mutabakat Metni*” olmuştur. Anlaşmayla; AB'nin insan haklarını sözde çiğnemedi, sığınmacıları nasıl dışarıda tutacağını üçüncü ülkelerle paylaştığı bir metin oluşmuştur (Mat, Özdan, 2018: 37). Bu anlaşma; 72 adet kriteri kapsamış ve göç ve sınır yönetimi, Kamu Düzeni ve Güvenlik, Temel Haklar ve Belge Güvenliği gibi dört ana başlıkta özetlenmiştir (Nas, 2015: 181). Böylece, AB'nin önceliğinin göçe karşı önlem almak, Türkiye'nin önceliğinin ise, vize muafiyeti kazanmak olarak görülmüş ve düzensiz göç 'ün Avrupa'nın sorunu olduğu; ancak Türkiye'nin sorunu olmadığı gibi bir algı ortaya çıkmıştır. Bir diğer ifadeyle Türkiye, AB sınırlarını göçmen akınlarına karşı koruyan güvenli üçüncü ülke statüsüne geçmiştir (Işıkcı, 2017: 34; Baklacioğlu, 2016: 173). Türkiye'nin izlediği bu politikalarda hangi konuyu öncelediğini “*Göç politikasından etkilenen taraflar açısından, yurttaşların, sığınmacıların ve AB üye sürecinin ihtiyaçları arasında, bir öncelik sıralaması söz konusu olduğunu düşünüyor musunuz?*” Sorusuna verilen resmi beyanlar aracılığıyla da görebilir ve konunun aydınlatılmasına oldukça katkı sağlayabiliriz.

GİGMY: “AB üyelik süreci için yürütülen bir göç politikası söz konusu değil, ulusal öncelikler göz önünde tutulmaktadır. 6458 sayılı YUKK'ndaki uyum hususu; yerel toplumla, yabancıların karşılıklı uyumu, göç politikasına da karşılıklılık olarak yansımaktadır. Bir toplumun başka bir toplumu asimile etme gayesi güdülüyor. Daha çok karşılıklı bir çabayla politika üretilmesi söz konusu olmaktadır. 6458 kanununa göre Göç Politikası Kurulu göç stratejisini

belirliyordu. Bu kurul 2017 dört kez, 2018 de ise; 1 kez toplanmıştır. İlk toplantıda Milli Göç Politikası oluşturulması karar verilmişti. Bu bütüncül ve üst belge olacaktı. Ancak; Cumhurbaşkanlığı Hükümet sistemine geçişle bu kurul mülga edildi” (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Mülakatı, 13.12.2018).

KY: “Öncelik sıralaması dönem dönem oldu. 2005 yılında öncelik AB üyeliğiydi. Kabaca; AB üyeliği aynı zamanda yurttaş önceliğiydi. Daha sonra sığınmacıların hizmet tedariki Türk Kamu Yönetimine girdi...” (Türk Kızılay’ı Mülakatı, 22.01.2019).

DY: “Sığınmacılara verilen haklar vatandaşlara verilen haklardan öteye geçemez. Bu hiçbir Devlet için söz konusu olamaz. Ama yardım yapılabilir...” (Dışişleri Bakanlığı Mülakatı, 27.12.2018).

Görülen o ki: Göç politikamız kapsamında, değişen politik sürece bağlı olarak, her an değişebilen politikalar üretilmiş ve yönetsel yapılar oluşturulmuştur. Örneğin; 2014 tarihli 6883 sayılı Geçici Koruma Yönetmeliği ile Göç Danışma Kurulu, Uluslararası Koruma ve Değerlendirme Koordinasyon Kurulu ve Düzensiz Göçle Mücadele kurulları da bu kapsamda oluşturulmuş yapılar olarak karşımıza çıkmıştır.

Değişiklikgösteren bir politika süreciyle, 29 Kasım 2015 tarihli Birinci Türkiye-AB zirvesinde (*Ortak Eylem planında*), “*Düzensiz Göçü Engellemek*” için AB komisyonu üç milyar avro yardım taahhüt edilmiştir. İkinci Türkiye-AB zirvesinde ise, Ege’de düzensiz göçle mücadeleyle ölümlerin önlenmesine ve insan kaçakçılığı’nın engellenmesi amaçlanmıştır (TCDB, 2018). Bunlara ek olarak; müzakereler kapsamında ekonomik ve mali politika konulu 17. Fasıl ile Kıbrıslı Rumlarca engellenen diğer fasılların açılacağı sözlerini verilmesinin yanında; Haziran 2016 tarihine kadar Türk vatandaşlarının Schengen Bölgesine giriş yapabilmesi ve mültecilerin AB sınırlarından uzak tutulması isteği de belirtilmiştir (Nas, 2015: 183-184). Bu kararlar, uluslararası toplumda “Kirli Anlaşma” olarak ifade edilmiş ve yeni bir tartışma başlanmıştır. Bu anlaşma tarafları memnun etmeyince; 18 Mart 2016 tarihli Türkiye ile AB arasındaki üçüncü zirveyle, Yunanistan’a giden kaçak göçmenlerin Türkiye’ye alınması ve her iade karşılığında AB’nin Türkiye’den bir mülteci alabileceğine dair mutabakat zaptı yapılmıştır (TCDB, 2018; Özer, Ateşok, Komsuoğlu, 2016: 147). Ancak bu anlaşmada AB’ye alınabilecek mülteci sayısının 72 bini geçmeyeceği ifade edilmiştir. Anlaşma karşılığında Türkiye’ye 6 milyar avro fon tahsis edileceği ve Haziran 2016 yılında da vize muafiyeti uygulamasına başlanacağı bildirilmiştir (Işıkçı, 2017: 35; TCDB,

2018). Koşulluluk esasına dayalı bu politika anlayışı hem iç hem de dış kamuoyunda, ticari mantık düşüncesiyle hareket edildiği savunularak, eleştirilmiştir.

Özellikle bu anlaşmadan sonra “Migration” kavramına göç yönetimi üzerinden tarifler yapılarak, göç unsurlarının yönetilebilmesi için göç akınları içinden, tehlike arz etmeyen ve terör ile asayiş sorunu taşımayanların seçilip AB içine entegre edilmesinin bir yönetim felsefesi olarak sunulduğu görülmüştür (Baklacioğlu, 2016: 174). Bu düşünsel yapının uzantısı olarak, hali hazırda uygulanan sınır entegre sistemini ve geçici koruma müesseselerinin Türkiye’ye etkilerini yorumlamamız daha anlamlı olacaktır.

2015 tarihi itibarıyla artan Suriyeli göçmen akınına karşı AB ülkelerinin ortak bir eylem ve politika geliştirememesi nedeniyle, Türkiye ile AB ilişkileri karşılıklı isteklerin giderilmesi noktasında sürmeye devam etmiştir (Şen, Özkorul, 2016: 90). Batılı ülkeler Suriyeli göç akınına popülist (halka yaranan) siyasal politikalar ile yaklaşarak, anti göçmen politikalar geliştirmiş, Türkiye ise daha çok insani bakış açısıyla göç politikasını şekillendirmeye çalışmıştır (Sağıroğlu, 2016: 48). Özellikle; uluslararası kuruluşların veya devlet dışı kurumların (NGO-Non Governmental Organizations) aracı tutularak, mülteci alımını sınırlayıcı veya engelleyici ortam yaratılmıştır (Jacobsen, 2002: 579). Bu amaçla yardımların amacının, göçmenleri Türkiye, Lübnan ve Ürdün sınırlarında tutmak ve AB sınırlarını korumak olduğu görülmüştür. Örneğin; Dünya Bankası’nın 2015 tarihli “Yeni Finansal Girişim ve Uluslararası Yardım” taahhüdü ile 2016 tarihli Londra Konferansıyla “Yeni Yatırım ve İş İmkânları” yaratılacağı kararları, Türkiye, Lübnan ve Ürdün üzerinden göçmen politikalarını yönlendirmiştir (Goethals, Bardwell, Bhacker, Ezzelarab, 2017: 338). Bu sayılara bakıldığında, II. Dünya Savaşı sonrası, en fazla göçmen kabul eden ülke olarak Türkiye; dünyada göçmene en çok kucak açan ülke durumuna gelmiştir (Lambert, 2017: 736). Bu anlamda; Türkiye, göç olgusunu ilk aşamada, geçici stratejik politikalarla yönetebilmek için “Geçici Koruma Statüsü” adı altında bir yol düşünmüştür. Bu statü ile ülkesinden kötü koşullar nedeniyle göç eden ve ülkesine dönmesinin çok zor olduğu durumda mültecilere koruma kazandırılmıştır (Tüney, 2015: 57). Böylece; mültecilerin yararlanacağı, dayanak olarak gösterebileceği, eğitim, barınma, su, sağlık ve acil ihtiyaçlarının karşılanmasında uyulacak esasların düzenlendiği, Ekim 2011 tarihinde Geçici Koruma Kanunu, kabul edilerek,

Suriyeliler, Filistinli mülteciler ve Devletsizler geçici koruma kapsamına alınmıştır (Lambert, 2017: 737). Bu yasa ile birlikte, açık kapı politikasına devam edilmiş, zorla geri göndermeme ve mültecilerin kamplara alınması ve kayda geçirilmesi, geçici çalışma izinlerinin verilmesi gibi temel işler hayata geçirilmiştir (Koca, 2016: 63-64; Tüney, 2015: 59). Aslında Türkiye, bir yandan taraf olduğu 1951 tarihli Cenevre anlaşması gereği “sığınmacıların kendi ülkesine gönderilmeye zorlanamayacağı ilkesini” ihlal etmemek için Geçici Koruma Kanunu çıkardığını söyleyebileceğimiz gibi, bir yandan da Suriyeli mültecilere yardım imkânlarının yaratılması için idari ve yasal çalışmalara odaklanılacağı, dönemin Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı tarafından da ifade edilmiştir.

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın *“her şeyden önce açık bir şekilde Müslüman olmanın gereği olarak dini kardeşlerimize yardım, öncelikli görevdir... Suriyeli kardeşlerimiz aynı zamanda Esad rejiminin karşısında ezilen ve mağdur olan, çoğunluğu Sünni mezhebine haiz kardeşlerimizdir...”* söylevi üzerinden, toplumsal tepkileri engellemeye çalışmış ve açık kapı politikasının ardında yatan temel fikri yansıtmıştır (Lazarev, Sharma, 2015: 202). Bir diğer ifadeyle; çoğunluğu sünni mezhebine bağlı göçmenlerin mezhebine yapılan vurguyla, Türkiye’deki toplumsal kabulün artacağı düşünülürken; ancak aynı şekilde toplumsal tabanda azınlık olan Alevi kesimin Suriye politikasına karşı reddinin de sebebini bizlere anlatmıştır (Lazarev, Sharma, 2015: 217). Bu eleştirilere rağmen, politik kararlarda etkin rol alan kurumların da bakış açısını *“Göç Politikasına dair toplumda oluşan ekonomik olarak katlanılan mali yüke, siyasi olarak dini ve etnik yapıya, ideolojik olarak insan hakları ve kardeşlik durumuna ve askeri olarak güvenlik hususuna dair söylemler hakkında neler düşünüyorsunuz?* Sorusuna verilen cevaplardan anlayabiliriz.

GİGMY: “Ekonomi anlamında toplumda olumsuz bir algı var. Zaten bu algıları yönetmek adına “Doğru Bilinen Yanlışlar” temalı videolar çekiyoruz. Örneğin; Suriyelilerin Devletten maaş aldığı görüşünün doğru olmadığına dair videolar yayımlıyoruz. Kurum olarak insan hakları odaklı, güvenliği göz ardı etmeyen bir politika üretildiğini söyleyebiliriz. AB’nin proje mekanizması oldukça yavaştır. Türkiye ise; aday ülkelere yardım fonuna başvurarak mali destek almaya çalışıyor. Örneğin; IPA 2013 projesi henüz yürütülüyor. Bu açıdan, AB mekanizmalarının yavaşlığı genel bir durum. 2014’te Urfa sınırında Kobani’den gelenlere bakıldığında mezhep ayrımcılığına dayalı bir kayıt olduğunu görüyoruz. Biometrik kayıta

ihtiyacı olanları kamplara ya da akrabalarının yanlarına gönderildi” (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Mülakatı, 13.12.2018).

KY: “Askeri olarak güvenlik riski olduğu açıktır. İdeolojik olarak; insan hakları ve kardeşlik boyutu daha çok öne çıkmıştır. Burada; din kardeşliği vardır. Ekonomik olarak ise; yük söylemleri var ama katkıları çok fazla. Antep, Kilis, Hatay’da Suriyelilerin doğrudan hayata etkisi negatif olabilir; ancak Türkiye’nin genelinde bu söylem doğru değil. Olumsuz söylemler genel olarak; sistemden memnun olmayanların ve suçlu olarak başkasını görenlerin yaptığını görüyoruz. Ayrıca; toplumda yanlış bilgiler üzerinden algılar oluştuğunu söyleyebiliriz” (Türk Kızılay’ı Mülakatı, 22.01.2019).

DY: “Göç olgusu, normatif olarak olumlu ya da olumsuz taraflarına nasıl baktığına dair oluşan bir algı veya söylemdir...” (Dışişleri Bakanlığı Mülakatı, 27.12.2018).

Yukarıdaki açıklamalara bakıldığında; ideolojik olarak, din ve mezhep vurgusu üzerinden siyasal politikaların meşruluğuna dayanak aranırken, diğer taraftan da toplumsal kabulün sağlanmasına engel olabilecek işsizlik oranının yükselmesi, gayrimenkul piyasasındaki artışlar ve sosyal yardımlar gibi sosyal ve ekonomik faktörlerin görmezden gelinebileceğinin nedenleri izah edilmiştir. Fakat Türkiye Cumhuriyeti’nin uyguladığı politikalarının kabulü noktasında karşılaşılan en büyük sorun görünen o ki; ülkenin yerleşik vatandaşlarının güvenlik, ekonomik ve sosyal refah düzeylerinin kısıtlanmasına neden olacak düzenlemelere karşı oluşan toplumsal algı olmuştur.

Hâlbuki sığınmacıların, ülkelerine gelmesi durumunda karşılaşılabilecek güvenlik açığı, ekonomik ve sosyal refah yardımlarının kısıtlanabilme olasılığı, gelişmiş ülkelerin hükümetlerinin, bu konuda insani olmayan adımlar atmasını sağlamış ve Türkiye’yi bu küresel sorunla tek başına bırakmıştır. Bu nedenle; Türkiye hariç diğer komşu ülkeler net şekilde açık kapı politikası izleyeceğini duyurmamıştır (Ferris, Kirişçi, 2016: 31). Her ne kadar, Türkiye insani söylev üzerinden göç politikaları oluştursa da Securitization / Güvenlikleştirme kavramından hareketle, insani yolla yapılan her eylemin arkasında şüpheli bir bakış açısıyla olumsuz taraflarının da düşünüldüğü bir süreç başlamıştır (Koca, 2016: 56). Böylece; mülteciler ve topluma sunulan hizmetlerdeki açıklar, ırkçılık, şiddet, ayrımcılık, eşitsizlik gibi sorunlara paralel olarak “securitization- güvenlikleştirme” kavramı öne çıkarak sosyal güvenlik ve aidiyet konuları üzerinden sosyal ve siyasal hayat etkilenmiştir (Koca, 2016: 57). Bu kapsamda; toplumsal tabanda görülen rahatsızlıkların resmi makamlarca nasıl

yorumlandığını “*Topluma uyum hususunda, Türk Göç Politikasının asıl sorun olarak gördüğü en önemli olgular nelerdir? Kültürel mi? güvenlik mi yoksa iktisadi mi?*” Sorusuna verilen yanıtlarda görebiliriz.

GİGMY: “Son düzenlenen Şubat/2018 tarihli Göç Politikaları Kurulunda; Uyum strateji Belgesi ve Ulusal Eylem planı kabul edildi ve bu çalışma yaklaşık iki yıl sürdü. Ve ben bizzat içinde bulundum. Burada; Sivil toplum örgütleri, yerel yönetimler, üniversiteler ve diğer kamu kurumlarıyla çalıştık. Burada farklı illerdeki göçmenlerle konuşuldu ve mevzuat sorunları ve stratejik öncelikler belirlendi. Uyum konusunun tehdit olarak görülmemelidir. Güvenlik odaklı düşünmek uyumun önündeki en büyük engeldir. Evet gerekli ihtiyaçlar var; ancak güvenlik politikası sadece göç politikasının bir parçasıdır. Göç politikamıza bakıldığında güvenlik ile uyum konusu arasında bir denge hali güdülmektedir” (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Mülakatı, 13.12.2018).

KY: “Müstakil bir Göç politikası olduğunu düşünmüyorum. Türkiye’de göç yönetiminde önceliği güvenlik, iktisadi ve en son kültürel olduğunu düşünüyorum. Uyum hususunda da sıkıntılar olduğunu düşünüyorum” (Türk Kızılay’ı Mülakatı, 22.01.2019).

DY: “Bunlar nereye baktığınıza bağlı. Dil ve eğitim bariyeri çözülmeli” (Dışişleri Bakanlığı Mülakatı, 27.12.2018).

Türkiye’de Suriyelilere yönelik göç politikasını etkileyen toplumsal, ekonomik ve güvenlik gibi nedenleri, yukarıdaki cevaplar ekseninde, net şekilde ortaya koymak önemli olacaktır. Çünkü göç akınlarının başında, Suriyelilere yönelik göç politikası güvenlik ya da insani önceliklerin ötesinde, hukuk temelinde, bir hak sahipliğinin kazanıldığı süreç olarak kabul edilmiştir (Sağiroğlu, 2016: 44). Hak temelli sürecin doğumu, 1951 tarihli Cenevre anlaşmasının mülteci tanımında, zaman ve coğrafik alan kısıtlaması kapsamında; sadece Avrupa’dan gelenlerin mülteci olarak tanınması nedeniyle, Türkiye’ye yoğun eleştiriler yapıyordu (Lambert, 2017: 736; Goularas, Sunata, 2015: 17). Türkiye, 1967 tarihinde Mültecilerin Statüleriyle ilgili Newyork protokolü ile zaman sınırlamasını kaldırmış; ancak coğrafik kısıtlamayı devam ettirmişti (Goularas, Sunata, 2015: 19; Şahin, Aydemir, 2018: 130). Bu açıdan; 1994 yılında Avrupa dışından gelenlere “Temporary Asylum-Geçici Sığınmacı” statüsü verilmiştir. Böylece; Amerika, Avustralya, Yeni Zelanda ve Kanada gibi ülkeler 3. Ülke olarak geçici sığınmacıları alabiliyordu. Geçici sığınma statüsünde Türkiye sınırlı bir sorumluluk kapsamında yaşamsal ve insani ihtiyaçları karşılayabilmesi

nedeniyle insan hakları örgütlerince de eleştirilmekteydi (Koca, 2016: 61). Suriye kriziyle, mülteci olarak ifade edilmeyen Suriyelilere açık kapı politikası uygulanmış ve yoğun bir göç dalgası başlamıştı. Ancak; Türkiye, Irak ve Ürdün 2012 yılı Ağustos ayında mültecilere bazı tedbirler uygulamış ve sınırda denetimle karşılaşmaları yasadışı insan kaçakçılığını artırmıştır (Koca, 2016: 62).

Yukarıda açıklanan eksiklikleri telafi edebilmek için, 11 Nisan 2013 yılında 6458 Sayılı YUKK ve göç yönetiminden sorumlu olacak GİGM'nün kurulmuş, göç politikasının çerçevesini çizecek olması nedeniyle tek bir kanun kapsamında, derli toplu bir mevzuat oluşturulmuştur (Eder, Özkul, 2016: 5; Koca, 2016: 60; Örselli, Babahanoğlu, 2016: 2066). Bu düzenleme ile birlikte sosyal yardım devleti rolüne giren Türkiye, hak temelli refah uygulamaları dışına da çıkarak, neoliberal dönüşümlerden etkilenen, özel sektör ve devlet dışı örgütler (NGO-Non Government Organization) ile çalışarak, bir sosyal yardım gücü gibi Güvenli Üçüncü Ülke tabiriyle nitelendirilmeye başlanmıştır (Canefe, 2016: 11).²

Gelinen durumu, Amartya Sen (Aktaran: Eder, Özkul, 2016): “Türkiye gibi ülkelerin ekonomik büyümeleri ve sosyal harcamalarındaki artış oranlarının, insani kalkınma göstergeleri seviyesine gelmede gösterdiği başarıyı gösteremeyeceklerini ve kapasitelerini zorlamak zorunda kalacaklarını” ifade ederek, özetlemiştir (Eder, Özkul, 2016: 6). Fakat göç akınına karşı ekonomik, siyasi ve askeri tedbirler Türkiye’den daha çok AB ülkelerinden gelmiştir. Bunlardan en önemlisi; Kasım 2015 tarihinde AB ile Türkiye arasında yapılan üç milyar dolarlık bir anlaşmayla, mültecilerin Avrupa’ya gelmesinin engellenmesi karşılığında, Ekim 2016 tarihinden itibaren Türk vatandaşlarının Schengen Bölgesinde serbest dolaşım sözü almaları olmuştur (Canefe, 2016: 24). Özellikle; Mart 2016 yılında Türkiye ile AB’nin yapmış olduğu “Kirli Anlaşma” olarak da ifade edilen bu politika, 2000’li yıllarda AB’ye yönelik artan düzensiz göç hareketleri sonucunda dış sınırların güvenliğinin artırıldığı “*Kale Avrupası (Fortress Europe)*” düşüncesi olarak anılmaya

² Ancak; BM kriterlerine göre, 1951 Cenevre Sözleşmesine bazı kısıtlamalarla taraf olan Türkiye’nin Güvenli Üçüncü Ülke kavramı içinde değerlendirilemeyeceği ve buna ek olarak Sığınma Prosedürleri Yönetmeliğinin 38/e maddesine göre (Asylum Procedures Directive –APD) bir ülkenin Güvenli Üçüncü Ülke olarak kabul edilebilmesi için bazı şartları sağlamış olması gerekecektir. Başvuru sahibinin mülteci statüsü talep etme ve mülteci olduğu tespit edilirse, Cenevre sözleşmesi uyarınca koruma alma imkanı verebilecek bir ülke olması arandığından Türkiye’nin güvenli üçüncü ülke sınıfında kabul edilmesi tartışmalı bir kavram olarak görülmektedir (UNHCR, 2016: 5).

başlanmıştır (Eder, Özkul, 2016: 3; Şen, Özkorul, 2016: 100). AB'nin bu göç akınlarını bir süzgeçten geçirdikten sonra nitelikli olan mültecilerin sınırları dâhilinde bulunması için Türkiye'yi bir durak olarak görmesi bu anlaşmanın olumsuz ve insancıl olmayan tarafını göstermiştir (Kurtuluş, 2016: 163). AB ise bu anlaşmanın gayri insani bir eylem olarak görülmemesi gerektiğini ve kabul edilmesinin rasyonel nedenlerinin güvenlik, terör, ekonomik ve sosyal refah kaybı gibi sebepler olduğunu ifade etmiştir.

Bu süreci müteakip; yine 19 Eylül 2016 tarihli BM Newyork Deklarasyonu (Newyork Declaration of Refugees and Migrants) kapsamında mültecilere ve onları kabul eden devletlere yardım konusunda yüklerinin ve sorumluluklarını paylaşılması ve BMMYK'ne daha fazla katkının verilmesi kararları alınmasına rağmen uygulamada bu deklarasyondan sonuç alınmadığını görmekteyiz (Lambert, 2017: 732). Burcu Toğral Koca bu durumu “Wanted but not welcome-istenen ancak hoş gelmeyen” bir kelimeyle özetlemiştir. Toğral; bir taraftan insani söylem üzerinden yardım politikası üretmek zorunda kalan; ancak diğer taraftan da güvenliksizleşme kavramı üzerinden sınırlarını ve askeri gücünü sağlamlaştıran ülkeler için bu vurguyu yapmıştır (Eder, Özkul, 2016: 4). Türkiye ise; sadece sınırlı tedbirler ile 2011-2015 yılları arasında uygulanan açık kapı politikasının oluşturduğu uluslararası güvenlik açığını düzeltebilmek için, Hatay ilinin Öncüpınar ile Cilvegözü sınır kapılarını 9 Mart 2015 tarihinde kapatmıştır. Bunu müteakip, 8 Ocak 2016 yılında Suriyelilere vize uygulamasına geçilmiştir (Kılıçaslan, 2016: 77). Ayrıca; 2018 yılı itibariyle de İstanbul'da Suriyelileri kayıt altına alma işlemine son vermiş ve Suriye sınırına 764 km duvar yapmıştır (Heinrich Böll Foundation, 2019: 14-15). Gelinek nokta itibariyle; siyasi irade, Suriyelilere yönelik göç politikasının başında benimsediği ilkeleri değiştirerek bu konuyu, AB ilişkileri içinde kullanabileceği hale getirmiştir. Bu konuyu resmi makamların gözünden nasıl okumamız gerektiğini “*Küresel sorumluluk ve mali külfetin paylaşılması noktasında, izlenen göç politikası, dış politika aracı olarak kullanılmakta mıdır?*” Sorusuna verdikleri cevaplarla görebilmekteyiz.

GİGMY: “Bu sorunun gerçek muhatabı Dışışleridir. Biz, AB ile görüşmelerimizde bunu göç politikası aracı olarak kullanmaktayız. Örneğin; 3+3 milyar Euro’luk anlaşma için muhatap Dışışleri Bakanlığımızdır...” (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Mülakatı, 13.12.2018).

KY: “Evet, göç politikası bir araç olarak kullanılmaktadır...” (Türk Kızılay’ı Mülakatı, 22.01.2019).

DY: “33 milyar dolardan fazla harcandı. Dünyada örneği yok. Bize yardım ise onda biri değil. AB’den yardım alamıyoruz. Uluslararası toplum üzerine düşeni yapmamıştır. Bu küresel bir sorundur. Bu insanlara yardım etmek gerekiyor. Külfet paylaşımı istiyoruz. Uluslararası belgelerde adil ve eşit paylaşım olmalıdır, diyor. Müşterek sorumluluk hususuna karşı çıkan hedef ülkeler; yanında olanlar ise kaynak ülkeler olarak görülüyor. Bu bir küresel olgudur. Bu sorumluluk bir ülkeye yıkılmamalıdır. Özellikle; krizin sebebi biz olmamamıza rağmen” (Dışışleri Bakanlığı Mülakatı, 27.12.2018).

Özetle; Türkiye göç akını karşısında güvenlik açığına ek olarak altyapısal eksikliklerle de karşılaşmış ve uluslararası toplumun yardımları sınırlı olmuştur. AB’nin yardım için öngördüğü 3 milyar avro ise, krizin başından bu yana sığınmacılar için toplamda 32 milyar avro (2016 yılı itibariyle) harcamış olan Türkiye’ye için yetersiz kalmıştır (Şen, Özkorul, 2016: 114). Bu anlamda; Suriyelilere yönelik politikalarda da değişimin olması kaçınılmaz olmuştur. Değişimi zorunlu kılan sebepler, sadece AB ilişkileri açısından karşılılık boyutu üzerinden değil, toplumsal kesimin eleştirileri açısından ekonomik ve güvenlik boyutları ile değerlendirildiği görölmüştür.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE’DE SURİYELİ GÖÇMENLERE YÖNELİK

POLİTİKALARIN DEVLET KAPASİTESİ VE MEŞRUIYET

KONUSUNA BAĞLANMASI

Suriyelilere yönelik göç politikasında hangi yönetsel verilerle yönetsel ve meşruiyet açığı olup olmadığını, Christensen & Laegreid & Rykja’nın kriz yönetiminin teorik tartışmasında yönetim meşruiyeti ile idari kapasite kavramlarının hesaba katılmasına dair fikirlerinde bulmaktayız.

Bu iki kavram; kriz yönetimi performansı içinde örgütsel kapasiteye, bireysel yeterliliklere, kurumsal faktörlere ve vatandaşların davranışlarına odaklanarak, etkin bir kriz yönetimi için yönetim kapasitesi ile meşruiyet’in önemine değinmiştir (Christensen, Lægreid, Rykkja, 2016: 887). Yönetsel kapasite; hem altyapısal güç hem de Weberyen bürokratik yapının etkinliği ile değerlendirilse de; ayrıca yönetimin koordinasyon, düzenleme, dağıtım/tedarik ve analitik yetkinliğiyle de ilişkilidir. Koordinasyon ile örgütlerarası eşgüdüm; analitik kapasiteyle risk ve güvenlik açığının tahmini; düzenleme kapasitesiyle kontrol-gözetim ve denetim yapabilmesi ve dağıtım kapasitesiyle de kamu hizmeti sunma becerisi üzerinden değerlendirilebilir (Christensen, Lægreid, Rykkja, 2016: 888).

Meşruiyet konusuna bakıldığında; yönetsel iş ve eylemlerinin vatandaşlarca nasıl algılandığı; kaynaklara ilişkin girdiye (input), süreç odaklı çıktıya (throughput) ve sonuç odaklı çıktıya (output) bağlı olarak değişecektir. Input ile politikalara katılım ve verilen destekler; throughput ile şeffaflık, hesap verebilirlik ve tarafsızlık ilkelerine uyum durumu; output ile de kurumların ve çalışanların hizmet sunma becerisi görülebilecektir (Christensen, Lægreid, Rykkja, 2016: 889-890). Çıktı odaklı meşruiyetin neleri kapsadığı hususunda iki farklı durum vardır. Refah gibi eğitim, sağlık ve sosyal yardım hizmetlerinin yanında; temel kolektif hizmetler olarak, caddeler, yollar, su kanalları ve drenaj sistemlerinin yapılması ile eğlence hizmetleri kapsamda sayılabilmektedir (Roos, Lidström, 2014: 139).

Bu açıklamalar ışığında; yönetim kapasitesi ve yönetim meşruiyeti hükümetin krizi çözebilmesi ya da ona adapte olabilmesiyle ilgili. Bu açıdan kriz yönetimi performansı, sadece yönetişim kapasitesi ile değil aynı zamanda yönetim meşruiyeti

ile ilgili bir durumu yansıtır (Christensen, Lægreid, Rykkja, 2016: 893). O halde; Türkiye'nin sığınmacılara ilişkin politikasını değerlendirdiğimizde; genel anlamda vatandaşların hükümete siyasal ve yönetsel sistem dahilinde destek vermekte; ancak yerel ve daha çok spesifik olarak algılanan sığınmacı meselesine yaygın destekte bulunmadıkları görülmektedir. Dolayısıyla; bu varsayımı, meşruiyet kavramını teorik olarak ifade etmenin dışında; bir adım öteye taşıyarak bu kavrama ampirik açıdan bir değişken olarak da bakarak, Türkiye özelinde Suriyelilere yönelik göç politikasında meşruiyet hususu tartışılmıştır.

Özetle; meşruiyet, sadece etkinlik ve verimlilik üzerinden değil; aynı zamanda katılım, tarafsızlık ve politik karar süreçlerinin gerekliliğine dair veriler üzerinden değerlendirilmelidir (Christensen, Lægreid, Rykkja, 2016: 894). Dolayısıyla; sadece girdi (katılımlar) ve çıktı (performanslar) meşruiyeti üzerinden değerlendirme yapılmamalıdır. Çünkü normatif koşullar olarak; örgütlerin kurucu anlaşmaları, belgeleri ve evrensel kabulleri olmasına rağmen, insan hakları temelinde göç sorunu ortak sorumluluk içinde çözülememiştir. Gözlemlenebilir şekilde hazırlanan politikaların ortak kabulü var mı? Sorusunun cevabı burada temel cevap olarak görülmelidir (Murray, Longo, 2018: 412). Bu sorular ekseninde; ilk olarak, Suriyelilere yönelik göç politikasında yönetim açığını ölçebilmek için Mann'ın kuramsal çerçevesinden hareketle toplumsal yapının İEAS boyutları üzerinden normatif koşullar altında ifade edilen sürece bakılmıştır. Sonrasında ise; Suriyelilere yönelik göç politikasında meşruiyet açığı, daha çok teorik anlamıyla tanımlanan bu kavramı, eylemler boyutuyla da somut ölçütler geliştirerek, girdi ve çıktı ilişkisi üzerinden analize edilmiştir. Meşruiyet kavramının ampirik olarak değerlendirilmesi açısından, literatüre de katkı sağlayacağı düşünülen bu çalışmada, Habermas ve Mouffe'nin düşünceleri ekseninde oluşan değerler üzerinden bir meşruiyet analizi gerçekleştirilmiştir. Suriyelilere yönelik göç politikasında meşruiyet analizinin yapılmasıyla da Mann'ın öngördüğü altyapısal iktidar kavramıyla bağlantı kurularak, Devlet kapasitesi ve meşruiyet ilişkisi de kurulmuştur.

4.1. SURİYELİLERE YÖNELİK GÖÇ POLİTİKASINDA YÖNETİM AÇIĞI: “İDEOLOJİK – EKONOMİK – ASKERİ / GÜVENLİK - SİYASAL” BOYUTLARIYLA

Devletler, güçlerini idame ettirebilmeleri için her konuda düzenleyici işlemler yapabileceği gibi kendi iç ve dış egemenlik sahasında sorunlar oluşturabilecek ve sosyal veya ekonomik açıdan ise fırsatlar yaratabilecek düzenleyici işlemler yapabilmektedir. Bilgi edinme, yasa çıkarabilme, vergi koyabilme ve suçluları cezalandırabilme gibi konular bu işlemlerden bazıları olarak karşımıza çıkabilmektedir (Eder, Özkul, 2016: 4). Örneğin; göçmenlerin yönetimi açısından, mesleki nitelikleri itibariyle dil sorunu, piyasa bilgilerinin yetersizliği ve aidiyet temelli ayrıma maruz kalma gibi toplumsal yapıda karşılaşılabilecek sorunlar olabilmektedir. Bu açıdan göç politikası ve mülteciler meselesi; ekonominin siyasetten ayrılmasının zor olduğu bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır (Carr, 2015: 160). O halde; Mann’ın üzerinde durduğu ağlar olarak, toplumsal yapının ideolojik-ekonomik-askeri-siyasi boyutları, birbirinden ayrılmadan ve birbirini etkileyerek göç politikasına etki edecektir. Bu kapsamda; Suriyelilere yönelik göç politikasında yönetim açığı durumunu bu boyutlar üzerinden ortaya koymak, çalışmamızın kuramsal yapısıyla uyumlu bir analizi de beraberinde getirecek ve hangi konu başlıklarının yer alacağı bu manada önemli olacaktır.

Göçmen nüfusun insani kaynak gücü olarak kattığı değer ve ülkeye getirdiği varlık ve değerli eşyaların kullanımı ekonomik olarak artı değer sağlayabilirken; yerleşik vatandaşlar ile mülteciler arasında güvenlik açığı, ekonomik ve çevresel sorunlar ile etnik temelli bir çatışma, mültecilerin kontrol ve yönetimi hususları Devlet kapasitesi içinde tartışılacaktır (Jacobsen, 2002: 577). Nihayetinde de Devletlerin kapasitesi açısından, mülteci kamplarının oluşumu, yiyecek yardımı, iletişim araçlarının tedariki, ulaşım yollarının temini ve mülteci barınma merkezlerinin yönetsel iş ve eylemleri maliyetler açısından yönetim kapasitesi gerekli kılacaktır (Jacobsen, 2002: 588). Bu nedenle; etkin bir yönetim kapasitesi ile ülkede yaratılan kaynakların bölüşümü, sosyal politikaların uygulanabilme ve kabul görebilme düzeyi artacak, nihayetinde toplumun alınan kararları benimseyebilme düzeyini de yükselecektir. Türkiye Devleti’nin göç politikasına dair düzenlemeleri de

bu manada, Devlet kapasitesinin de bir göstergesi olarak, kendi egemenlik alanı içinde değerlendirilecektir.

Devletlerin egemenlik göstergesi olarak toplumları dönüştürebilme gücü sahip oldukları otorite ve denetim yeterlilikleriyle oluşacaktır (Duman, 2014: 189-192). Bir diğer anlatımla, Devletlerin düzenlemeler yapabilmesi, sınırlarını kontrol edebilmesi, hukuk kurallarını dönüştürebilmesi, vergiler koyabilmesi, yönetim kapasitesi göstergesine bağlı olarak, devletlerin egemenliğini güçlendirecek ve yönetsel sorunların azalmasını sağlayacaktır (Duman, 2014: 195). Mann da; bu durumu, altyapısal kapasite kavramı temelinde ve devletin inşa ve koordine etme ile denetim yapabilme işlevleri içinde tartışmaktadır. Ayrıca; örgütsel ilişkiler ağının birbirine girmesi ve merkezin yetmediği yerde devlet dışı örgütlerin de hizmet sunabilme becerisi (organizational entwining) altyapısal iktidarın görünümünden biri olacaktır (Soifer, Vom Hau, 2008: 222). Bu açıdan; yüksek kapasiteli devletler, meşru şiddet kullanabilme yetkisini, kural koyma gücünü, nüfusu kontrol edebilme düzeyini ve kurumlar arası düzenlemeler yapabilmeleri ile kaynakları ortaya çıkarabilme, dağıtabilme ve kamu hizmeti sunabilme gibi işlevlerini ortaya koyabilecektir. Bu özellikler çerçevesinde; Suriyelilere yönelik göç politikasının hazırlanışı, uygulanışı ve sonuçları itibarıyla bir yönetim kapasitesi meselesi içinde yetkinliğini tartışmak için, 2011 Suriye krizinin başladığı tarihten bugüne değin alınan yönetsel kararların ve uygulamaların analiz edilmesi gerekir. Dolayısıyla; Türkiye'nin, Suriye krizi sonrası göç yönetim kapasitesi, hukuki (de jure) ve uygulanan/fiili durum (de facto) karşılaştırılması yapılarak anlaşılmaya çalışılmıştır.

Tablo 4.1. Yönetim açığı bakımından politika tercihlerinin “İdeolojik, Ekonomik, Askeri ve Siyasal” boyutları

İEAS Boyutlar	Hukuki Sonuçlar	Fiili Sonuçlar	Uygulama Açığı
İdeolojik	2011 tarihli Açık Kapı Politikası	“Misafir” statüsü	Cenevre Sözleşmesi İhlali ile AB Müktesebatına Uygunsuzluk
Ekonomik	Sağlık Hizmetleri	Karşılıksız Sağlık	Türk Vatandaşlarının

	Uygulamas1	Hizmeti Sunumu ve Maliyeti	şikâyetleri
	2013 tarihli Geçici Koruma Sağlananlara Yönelik Eğitim- Öğretim Hizmetleri Genelgesi	Kamplarda Geçici Eğitim Merkezlerinin Kurulması, Kamp Dışında Eğitim Kurumlarında Arapça Bilen Eğitici Açığı	Kamp Dışı Eğitime Katılım Oranının Düşüklüğü, Kamp İçi Eğitim Dilinin entegrasyonuna olumsuz etkisi
	2016 tarihli Geçici Koruma Sağlananların Çalışma İzinlerine Dair Yönetmelik	Çalışma alanlarında %10'luk kota uygulaması ve yasal çalışma hakkına dönük prosedürlerin fazlalığı	Yasa dışı işgücü açığı ve gerçek işgücü dağılımına dair verilerin elde edilememesi ile çocuk işçiliğinin önlenememesi
Askeri- Güvenlik	2015 tarihli AB-Türkiye Ortak Eylem Planı	Yasa dışı göçün önlenmesi, Türkiye'ye finansman sağlanması, Suriyelilere destek verilmesi	Mali ve ekonomik kapasitenin aşılması
	2016 tarihli AB-Türkiye Mutabakat Zaptı	AB ile Türkiye Arasında Geri Kabul Anlaşmasının Uygulanmasına İlişkin Mali Destek Karşılığında Vize Serbestliği Tanınması	Geri Göndermeme İlkesine Aykırılık ve Taraflar arası Bağlayıcılığı Netleştirilmemesi ve Ahlaki açıdan eleştirilmesi

Siyasi	2011 Geçici Koruma Kanunu 2012 Geçici Koruma Statüsü	Türkiye Devletinin Hukuki Açığını Kapaması ve İnsani Yardım Açığını Karşılatabilmesi	Yasa Dışı Göç ve İnsan Ticaretini Önleyememesi
	2014 tarihli Geri Kabul Anlaşması	İnsan Hakları Yerine; Refah Politikasının Öne Çıkması	İnsan Hakları Temelinde “Kirli Anlaşma” Olarak anılması
	2014 tarihli YUKK ve Geçici Koruma Yönetmeliği, Göç İdaresi Müdürlüğü ve Göç Danışma Kurulu	Karar Alma Sürecinde Katılımın Yetersizliği	Toplum Nezdinde Aleyhine Sonuçlar Doğacağı Algısı ve Meşruluk Sorunu

2013 yılında Türk-AB ilişkilerin bozulmasıyla, iç siyaset dış politikanın önüne geçmiş ve ılımlı siyaset tarzı yerine daha çok çatışan bir siyaset öne çıkmıştır. Bu anlayış, göç politikasına da yansımış ve göç politikasına ilişkin hukuki durum (de jure) ile fiili durum (de facto) arasında “uygulama açığı” yaşanmasına sebep olmuştur (Düvell, 2018: 183). Göç politikasında, tamamlanması gereken AB kriterleri, idari ve yasal kapasite iyileştirme çalışmaları, mevzuat geliştirme açısından asgari düzeyde ilerlediği yolun karşılığını, uygulamalarda ve çıktılarda alamamıştır. Bu sonuçlar doğrultusunda, ortaya çıkan uygulama açığı İEAS boyutları çerçevesinde özetlenmiş ve Suriyelilere yönelik göç politikasının sürdürülebilirliğine ilişkin veriler elde edilmiştir. Bu analiz açısından, Suriyeli göçmenlerin, ekonomik sisteme, yerleşik yasalara ve sosyo-kültürel açıdan topluma entegre olup olmadıkları, Suriyelilere yönelik hazırlanan hukuki düzenlemeler ve politika uygulamaları temelinde tartışılmıştır.

Açık kapı politikası, Türkiye’nin Suriyeli sığınmacıları ilk aşamada misafir olarak görmesiyle somut hale gelmiştir. Bu politika beyanı; aslında sığınmacıların kısa

zamanda geri döneceklerini üzerine tasarlanmıştı (Erdem, 2017: 334). Ancak; 2018 Nisan itibariyle yaklaşık 3,5 milyon Suriyeli sığınmacının olduğu gerçeğini değiştirmemiştir (Danış, Nazlı, 2018: 4). Açık politika anlayışı ve ortaya çıkardığı misafir statüsü ile Türkiye, diğer ülkelere benzemekle birlikte; ulusal, bölgesel ve uluslararası düzeyde etkilenen ve etkileyen bir unsur olarak, “Sui Generis – Şahsına Münhasır” bir özellik göstermiştir (Elitok, 2018: 2). Suriyelilere yönelik göç politikası, AB kriterleri açısından öncelikli olan “Hak temelli” anlayıştan iki şekilde farklılaşıyordu. Öncelikle; Suriyeli sığınmacılar daha önce başka bir ülkenin kabul etmediği şekilde, mülteci değil; “misafir” olarak görülmüştü. Hâlbuki bu kavram daha çok dini ve ahlaki bir görev üzerinden değerlendirilebilen bir kavramdı (Danış, Nazlı, 2018: 1). Bu anlamda, AB mevzuatı açısından, göç politikalarında böyle bir statü yer almamakla birlikte; krizin uzun soluklu olacağını ve bu nedenle Avrupa Komisyonunun bütünleşme olarak bahsettiği toplumsal uyum ve entegrasyon hususunu, misafir statüsünün karşılamadığını, dolayısıyla Türkiye’nin bu süreci uyumlaştırma olarak algıladığı görülmüştür (Düvell, 2018: 190). Ancak, Misafir kavramının uluslararası göç literatüründe yasal bir dayanak olarak kullanılamayacağı; ayrıca uyumlaştırma kavramı ile ne asimile etme ne de entegre edebilme halinin gerçekleşmeyeceği bir durumun oluşturduğunu söyleyebiliriz (Düvell, 2018: 194). Entegrasyon olabilme hali, topluma sunulan hizmetlerden, vatandaşlardan farklı kılınmaksızın, herkesin yararlanması ve fırsat eşitliğine sahip olunabilmesiydi (Danış, Nazlı, 2018: 2). Entegrasyon süreci; 2003 tarihli Avrupa Komisyonu görüşüne göre iki temel kriteri taşıyarak yapılmalıydı. Bunlar hak ve sorumlulukları net olarak belirlenmiş mültecilerin geri gönderilmemesi ve yasal ikametlerinin olması kriterleriyle başlayabilirdi (Şimşek, 2019: 177). Bu nedenle; entegrasyonla, göçmenlerin kendi etnik kimliklerini de koruyarak konuk oldukları ülkenin toplumu ile bütünleşmesi yani özlerini kaybetmeden geldikleri ülkede sorunsuz yaşamaları öngörülmekteydi (Adıgüzel, 2016: 184). Bu bakış açısıyla, Türkiye’nin, YUKK’un 96. Maddesinde özellikle bütünleşme değil, uyumlaştırma kavramını kullansa da; geri göndermeme ilkesi ve temel insani yardım hizmetlerine erişimi sağlaması bakımından önemli kazanımları da içermiştir (Şimşek, 2019: 175). Her ne kadar iyileştirmeler yapılsa da “Geçici Koruma Statüsü ” Türkiye’nin hem transit hem de göç alan bir ülke olarak “Yabancılar” adı altında ifade edilen azınlığa

karşı bakış açısını yetersiz göstermekten uzaklaşmamıştır (İçduygu, Şimşek, 2016: 62). Özetle; Türkiye Devleti 2011-2013 tarihleri arasında Ensar-Muhacir dayanışması söylemi üzerinden hareket etmiş ve geri dönecekleri düşünülmüştür (Erdoğan, Çorabatır; 2019: 19).

Türkiye, Cenevre sözleşmesindeki mülteci kavramına uymasa da sığınmacılara yönelik, 2011 tarihli Geçici Koruma Kanunu ve 2012 tarihli Geçici Koruma Statüsü ile hem hukuki hem de insan hakları çerçevesinde iyileşme sağlamıştır. Ayrıca; barınma, gıda, eğitim, sağlık ve ulaşım gibi hizmetlerde bir kazanım oluşsa da; bu statü sığınmacılara geçici bakışı devam ettirmiştir (Ulusoy, Çatır, 2017: 108). Bu konuda eleştiriler olsa da Suriyelilere verilen misafir statüsünün, AİHM tarafından insan haklarına aykırı veya ayrımcılık içermediği, bunun bir göç politikasına dair uygulama şekli olduğu kararı da Türkiye'nin hukuk boşluğunu, etkin şekilde doldurduğunun ispatı olmuştur (Erdem, 2017: 334). Özetle; Türkiye, Cenevre anlaşmasının coğrafi alan açısından öngördüğü mülteci tanımına karşı, kısıtlaması olması ve sığınmacılara mülteci statüsü vermemesi bir vaka olsa da; insan haklarına zeval getirmemiş ve BM'nin öngördüğü "Geri Göndermeme Prensipli"ni çiğnememiştir. Türkiye, ekonomik yapısı ve siyasi etkinliğine güvenerek, çıkardığı Geçici Koruma Statüsüyle sorumluluk altına girmiştir (Tüney, 2015: 60). Açıklananlar ışığında, resmi karar alıcılar tarafından, Suriyelilerin hangi statüde düşünüldüğü ve takip eden dönemde hangi haklara haiz olabilecekleri önem kazanmıştır. Bu açıdan; resmi makamların "*Mevcut Göç politikasının, Türk vatandaşlarını ve Suriyeli göçmenleri kapsadığını ve topluma nüfuz ettiğini düşünüyor musunuz? Bu açıdan, var olan politika süreci, Suriyelilerin Türkiye'de kalıcı oldukları üzerine mi yoksa geçicilikleri üzerine mi oluşturulmuştur?*" Sorusuna verdikleri cevaplardan yola çıkarak bu duruma ışık tutabiliriz.

GİGMY: "Şuanda bütüncül bir göç politikamız yok. Ancak; strateji belgesi gibi metinler var. Karşılıklılık konusunda Türk ve göçmelerin ikisini de karşıladığını düşünüyoruz. Siyasi irade söylemi, politika sürecini de etkilediğini ve her an değiştirebileceğini söyleyebiliriz" (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Mülakatı, 13.12.2018).

KY: "Geçici olarak inşa edildi; ancak kalıcı olduğuna dair işaretler var. Vatandaşlık hakkı verilmesi gibi. Bu açıdan; Geçici olduklarını kabul eden fakat kalıcı olabileceklerini de görmezden gelmeyen bir yaklaşım var" (Türk Kızılay'ı Mülakatı, 22.01.2019).

DY: “3,6 milyon insan Suriye istikrar sağlamadığı sürece geri gönderme olamaz. Zaten bu geri göndermeme ilkesine de aykırıdır. Ancak; gönüllülük varsa olur” (Dışişleri Bakanlığı Mülakatı, 27.12.2018).

Cevaplardan da görüldüğü gibi, Türkiye’nin izlediği politika anlayışı hukuki ve insani boşluğu doldurmanın yanı sıra; Eylül 2020 tarihi itibarıyla 3.616.574 Suriyeli sığınmacıya (GİGMa) daha yasal zeminde hak aranacak bir sistem yaratma niyetini de ortaya koymuştur.

Sığınmacıların Avrupa’ya geçebilme arzusu, Türkiye ile AB arasındaki ilişkilerini, yönetilebilir bir konu olmaktan çıkarmıştır. AB içeride “Avrupalılaştırma” kavramının yaşaması için uğraşırken; dışarıda “Güvenlikleştirme” kavramından hareketle politika üretmiştir. Bu süreçten; Türkiye gibi üçüncü ülkeler de etkilenmiş ve politikalarını buna göre değiştirmek zorunda kalarak AB müzakerelerinde bir araç olarak kullanmıştır (Erdoğan, Çorabatır; 2019: 17). Bu itibarla; AFAD ile sığınmacılara yönelik mal ve hizmet tedariki ile altyapısal gereksinimler karşılanırken; 6458 sayılı YUKK ile kapasite eksikliğini gidermek için sığınma kamplarının ve büyük ölçekli stratejik planların yapılmasına imkan tanınmış, GİGM ihdas edilmiş ve YUKK’nun 91. Maddesinde “Geçici Koruma Statüsü” tanımlanarak, geri göndermeme prensibi yasal dayanak bulmuştur (İçduygu, Diker, 2017: 18; İçduygu, 2015: 1; Elitok, 2018: 4).

Uluslararası düzeyde ise, artan göç sorunu karşısında, AB sınırlarına ulaşmak isteyen sığınmacıların durdurulması üzerine bir politika aracı ihtiyacı ortaya çıkmış, bunun üzerine Türkiye-AB arasında 2014 tarihli Geri Kabul anlaşması yapılmıştır. Bu anlaşmayla, insan hakları yerine refah politikalarının öne çıktığı süreç başlamış ve dolayısıyla da “Kirli Anlaşma” olarak ifade edilmiştir. Çünkü; 2015 tarihli AB-Türkiye Ortak Eylem Planı ve devamında bu anlaşmayı tamamlar nitelikteki, 2016 tarihli AB-Türkiye Mutabakat Zaptı ile mali destek ve vize serbestliği karşılığında sığınmacılara yönelik bir pazarlık sürecine girilmiştir. Bir yandan, AB kendisinin de uymak zorunda olduğu Geri Göndermeme ilkesini ihlal ederken; diğer yandan da Türkiye, iç politikasında yoğun eleştirilere maruz kalacağı bir süreci de başlatmıştır.

Özellikle; Suriyeli sığınmacılara yapılan karşılıksız eğitim, sağlık ve sosyal yardımların, Türk vatandaşlarının ödediği vergi gelirlerinden oluşan merkezi

bütçeden karşılanması durumuna bir itiraz yükseldiği görülmüştür (Ferris, Kirişçi, 2016: 41). Bu genel itirazın sebebi, vergi vermemeleri, güvenlik harcamalarına katılmamaları ve işsizlik artışına sebep olmaları şeklinde düşünceler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu algılardan yola çıkarak, hukuki ve fiili durum üzerinden Yönetim Açığını yansıtacak verileri ortaya koymamıza, *Türk göç politikasının etkinliğini, ulusal veya uluslararası yardımlar göz önüne alarak değerlendirdiğinizde, Suriye göç politikasının ekonomik ve mali kapasite sorunu ile karşılaşacağını düşünüyor musunuz? Merkezi bütçe üzerindeki mali yüke etkisi (Enflasyon ile işsizlik açısından)* Sorusuna, resmi makamların aşağıdaki cevapları katkı sağlayabilecektir.

GİGMY: “Göç uzmanı olarak; enflasyon ve işsizlik üzerinde etkilerini ilgili birimlere sormanız daha uygun olacaktır. Bu nedenle; bu soruya “Göç Yönetilebilir” sloganıyla cevap verilebilir. Örneğin; sığınmacılar Türk vatandaşlarının istihdam edilmediği yerlerde çalıştırılabilir ya da katma değer yaratacakları yerlere yönlendirilebilir ve etkin yönetilebilirler...” (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Mülakatı, 13.12.2018).

KY: “Kapasite sorunu muhtemeldir. Kızılay Kart ile nakit yardımı yapıyor. Ancak; 2 yıl sonra bu proje bitecek ve riskli boyutları var...” (Türk Kızılay’ı Mülakatı, 22.01.2019).

DY: “Bizimle ilgili değil” (Dışişleri Bakanlığı Mülakatı, 27.12.2018).

Yukarıdaki cevaplardan da yola çıkarak, toplumsal tabanda eleştiri konusu olan başlıkların genel olarak yönetilebilir olduğu veya sığınmacıların ekonomiye katkılarının olabileceği belirtilmekle beraber; bir kapasite sorunu olabileceğinin de altı çizilmiştir. Bu kapsamda; yönetsel anlamda hangi kamusal hizmetler açısından bir kapasite ihtiyacı olabileceğini şimdiye kadar yapılan hizmetleri ele alarak değerlendirmek gerekecektir. Böylece; sığınmacılara geçici koruma statüsü altında verilen eğitim, sağlık, çalışma hayatı konuları ile sığınmacıların entegre olabilmesine yönelik uygulanan yerleştirme politika başlıkları açısından yapılan hizmetler göz önüne alınarak “Yönetsel Açık” durumuna dair bir değerlendirme yapılacaktır.

Yukarıdaki açıklamalar ışığında; öncelikle eğitim konusuna baktığımızda yönetsel anlamda yapılanları şöyle özetleyebiliriz. Her şeyden önce geçici koruma kapsamında yer alan Suriyeli sığınmacılara, Türk vatandaşlarından ayrı tutulmadan eğitim hakkı verilmiştir. Bu hak, 6458 sayılı YUKK içinde hem de Cenevre sözleşmesinde yer alan Çocuk hakları bölümünde, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

ile Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar bölümü içinde yer almıştır. Bu temel metinler içinde verilmesi gereken bir hak olarak değerlendirilen eğitim hakkı, Türkiye için de öncelikli çözülmesi gereken konu olarak en önde yer almıştır.

2016 yılına kadar Suriyeli öğrencilere kamp içi ve dışını kapsayacak şekilde ikili bir eğitim politikası uygulanmış ve kamp dışındakiler Devlet okullarına yönlendirilmiştir (Şimşek, 2019: 179). Kamplardakiler için Geçici Eğitim Merkezleri (GEM) yapılmış ve 12,630 kişiye hizmet verilmiş, aylık 600 Türk lira ödeme yapılmıştır. Kamp dışında ise; aylık 900 Türk lirası ödenerek, yaklaşık 509 bin eğitim çağındaki öğrenciye 1,5 milyar dolar harcama yapılmıştır (Ulusoy, Çatır, 2017: 108). Eğitime katılım hususunda, kamp içinde eğitim dili Arapça olduğundan katılım oranı %90'lara yaklaşmıştır. Kamp dışında yaşayanlar ise; eğitim dilinin Türkçe olması ve kendi dillerinde eğitim alabilecekleri birkaç pilot bölge haricinde gidebilecekleri okul olmaması nedeniyle, çocukların okula devam edebilmesi tam olarak sağlanamamıştır (Özer, Ateşok, Komsuoğlu, 2017: 161). Böylece; eğitime yönelik teşvik edici politikalar hızlandırılmıştır. Böylece; çocukların okula gitmesi ile topluma entegrasyon sorununun düzeltilebileceği, çocuk işçiliğinin önlenilebileceği, suç ve terör örgütlerine katılımın engellenebileceği yönünde büyük bir adım atılmıştır.

GEM'lerin kurulmasındaki amaç, kamplarda çocukların eğitimin ve sağlık hizmetlerine ilişkin Arapça eğitim verilerek, çocukların yaşadıkları toplumla bütünleşmenin değil, misafir olarak düşünüldüğünü ve aslında sığınmacılara kalıcı değil geçici gözle bakıldığı şeklinde eleştirileri de ortaya koymuştur (Özer, Ateşok, Komsuoğlu, 2016: 153). Suriye krizi'nin ilk aşamalarında Misafirlik durumunun daha ağır bastığını, 5-17 yaş aralığında okula gitmesi beklenen yaklaşık 850 bini aşkın Suriyeli çocuk olmasına rağmen, bunların yaklaşık %36'sının okula gidebildiği ve okula gidenlerin içinden ise sadece %20'sinin Türkçe eğitim alabildiği bir veri sepetinden anlayabiliriz (Erdoğan, 2016: 72). Bu çerçevede; Aralık 2016 itibariyle, okul çağındaki 872,536 çocuktan 491,896'sının okula gittiği ve 367,330'unun ise gidemediği düşünüldüğünde, uygulama açığı görülmüştür. Dolayısıyla, derslik ve öğretmen açığı artmış ve Suriyelilere yönelik göç politikasında misafirlik değil, kalıcı bir politika elzem olmuştur. Fakat politikacılar, vatandaşlar ve sığınmacılar bu politikalara geçicilik ve misafirlik noktasından yaklaşmışlardır (Özer, Ateşok,

Komsuoğlu, 2017: 166). Fakat; sığınmacıların misafirlikten öte bir statü ile kalıcı olacağı anlaşıldığında, eğitim konusunda hızlı bir politika değişikliğine gidilerek, eğitim çağındaki her çocuğun okula erişebilmesini sağlayacak politikalar üretilmeye başlanmıştır.

Bu manada; Eylül 2013 tarihinde MEB “Orta Öğretim Kurumları Yönetmeliği” 29. Maddesinde “yabancı uyruklu öğrenciler” başlığı içinde düzenleme oluşturulsa da; sayının artmasıyla Eylül 2014 tarihinde MEB “Yabancı Uyruklulara Yönelik Eğitim Hizmetleri” genelgesiyle yabancılara kolaylıklar getirilerek, oturma izni olmadan çocukların okula gitmesi amaçlanmıştır. Ayrıca; 2015-2019 stratejik planıyla, geçici koruma kapsamındakiler ile devletsizler eğitime teşvik edilmiştir (Özer, Ateşok, Komsuoğlu, 2017: 177). 22 Ekim 2014 tarihinde ise Geçici Koruma Yönetmeliğinin 28. Maddesiyle eğitim bir hak olarak verilirken; görev ve denetim MEB’e bırakılmıştır. Tüm bu yapılan iyileşme çalışmalarının sonucunu almak amacıyla Haziran 2015’de “Yabancı Öğrenciler için Lise Yeterlilik ve Denklik Sınavı” düzenlenmiştir (Erdoğan, 2020: 36). 2016 yılında ise, AB ile MEB, FRIT kapsamında 300 milyon avroluk anlaşmayla, “Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü” içinde Göç ve Acil Durum Eğitim Daire Başkanlığı kurulmuş ve GEM’lerin üç yılda kapatılması planlanmıştır (Erdoğan, Çorabatır, 2019: 24). MEB ile AB öncülüğünde “3 Ekim 2016 tarihli Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi” ile 2017 sonrası AB tarafından verilen “Şartlı Eğitim Desteğiyle” iki ayda bir her çocuğa destek verilmiş ve kız çocukları daha fazla yararlandırılarak, toplamda 494,620 çocuk okullu olmuştur (Erdoğan, Çorabatır, 2019: 28; Erdoğan, 2020: 38).

Bu düzenlemelerle birlikte, ortaya çıkan Suriyeli öğrenciler için dil problemi ve sınıf koşullarının eksikliği, UNICEF’in 12 yaşa kadar zorunlu eğitimin Suriyeli çocuklara da uygulanabilmesine yönelik çabaları ile giderilmeye çalışılmıştır (İçduygu, Şimşek, 2016: 66). Buna ek olarak; Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının çocukların okula gönderilmesini teşvik etmek adına her çocuk için 100-TL yardım projesi çocuk işçiliğine karşı bir mücadele aracı olarak kullanılmıştır (İçduygu, Diker, 2017: 26). Çocukların eğitimi hususundan verilen özenin arka planında yatan düşünce ise “No Lost Generation” sloganından hareketle UNICEF, UNHCR, Mary Corps, Save the Children ve Word Vision gibi örgütlerin desteğiyle, kayıp nesil

olmasının engellenmesi ve çocukların terör gruplarından uzak tutulabilmesi olmuştur (Özer, Ateşok, Komsuoğlu, 2016: 163; Ferris, Kirişçi, 2016: 62).

Sonuç olarak; 2019-2020 eğitim döneminde yaklaşık 684.728 çocuk eğitime erişebilmiş ve çocukların yaklaşık %63,23'ü okula başlamıştır. Bunların % 49,18'i kız, %50,82'si ise erkek öğrenci olmuşsa da yaş ilerledikçe eğitime katılma oranlarının da düştüğü gerçeği görünür olmuştur (Erdoğan, 2020: 35-36). Ayrıca 1.6 milyon sığınmacıya Emergency Social Safety Net ile yardım edilmiştir. Ayrıca, AB (Conditional Cash Transfer for Education) programı ile ailelerine verilen destekle yaklaşık 494 bin çocuk okullara yönlendirilmiştir. Üniversite düzeyinde ise Devlet okullarına harç alınmaksızın kayıt imkanı tanınmıştır (European Commission, 2019). Okula başlayan Suriyeli çocuğun; kişi başı 1 yıllık eğitim maliyetinin, TÜİK verilerine göre, 8.111 Türk lirası (TL) olduğu ve toplamda yıllık 5.1 milyar TL kaynak gerekeceği; ek olarak, 1189 okula ve yaklaşık 32 bin öğretmen'e ihtiyaç olacağı hesaplanmıştır. AB ise bu ihtiyacın sadece % 15,3'ini karşılayacak 183 okulu, projelerle yaptırabilmiştir (Erdoğan, Çorabatır, 2019: 26-27). Bu maliyetler ile AB'nin eğitime destek için öngördüğü 300 milyon avro ile Türkiye'nin karşılaştığı yaklaşık 873 milyon avro maliyet karşılaştırıldığında oluşan kapasite açığı da net şekilde görülecektir (Erdoğan, 2020: 37). Bunun yanında Halk eğitim merkezleri ve mesleki kuruluşlar eliyle Türkçe öğrenilmesine ilişkin yapılan faaliyetlere bakıldığında “Yabancılar Yönelik Türkçe” eğitimi için 5468 eğitici 491 rehberlik ve psikolojik danışman tahsis edildiği ve kaynak kitap olarak 925 bin eğitim seti verildiği düşünüldüğünde maliyetlerin boyutu oldukça artmıştır (Erdoğan, 2020: 39). Olumlu taraftan bakıldığında ise; 684 bin Suriyeli öğrencinin okulla buluştuğu ve 2014-2019 arası 33.554 Suriyeli öğrencinin ise üniversiteye gittiğini de söylemek gerekir (Kaplan, 2018; Erdoğan, 2020: 39). Eğitim hizmetleri açısından ilerleme kaydedildiği görülmüşse de özellikle ikamet edilen yerden başka yere gidememe halleri dolayısıyla sığınmacıların istedikleri üniversiteyi tercih edemediklerine dair bir durumu da ifade etmek gerekecektir (Şimşek, 2019: 180).

Sağlık hizmetleri konusuna baktığımızda ise; 2017 yılına kadar, 10 ilde kurulan 26 sığınma kampında sığınmacıların yaklaşık %10'u kalsa da; sığınmacılara günlük harcama yaklaşık 5 milyon doların üzerinde gerçekleşmiş ve bu harcamaların %5'i dış kaynaklardan karşılanmıştır (Esen, 2016: 13). Özetle; 2017 yılı itibarıyla,

Suriyelilere, yaklaşık 20.000.000'dan fazla kez poliklinik hizmeti verildiği, 200.000 Suriyeli'nin hastanede yattığı ve 60.000'den fazla ameliyatın gerçekleşmiş olduğu (Erdem, 2017: 342) ve 2019 itibarıyla de 4 milyona yakın sağlık danışmanı ile sağlık hizmeti verilerek ve 500.000 çocuğa aşıları yaptırdığı (European Commission, 2019) düşünüldüğünde, mali yük ortaya çıkmıştır. Bu yükün, ORSAM'ın raporuna göre; sınır illerinde yer alan kamu hastanelerinin kapasitelerinin yaklaşık %30 ile %40'ının Suriyelilere yönlendirildiği düşünüldüğünde, kapasite'ye ait esas sorunun, iller arasında eşit dağılımın yapılmamasıyla ortaya çıkmıştır. Kamplar açısından ise; AFAD tarafından tüm sığınmacıların sağlık hizmetlerinden ücretsiz yararlandığını görülmüştür (Ulusoy, Çatır, 2017: 108). Bu sayılara bakıldığında, Türk halkı için, sağlık hizmetlerine etkin ve hızlı ulaşmanın maliyeti oldukça artmış olacaktır.

Çalışma hayatı konusunda ise, Suriyeli sığınmacıların yaklaşık 1,2 milyon'unun aktif iş gücü içinde değerlendirilebileceği ve ortalama 150 ile 200 bin (Suriyeli çocuk sayısı içindeki oranı % 15) arasında Suriyeli çocuğun da bu işgücü içinde yer aldığı bir alan içinde olduğumuzu görmekteyiz (Erdoğan, Çorabatır, 2019: 40). Dolayısıyla; Türkiye'nin 2014-2018 dönemi dört yıllık kalkınma planı ve ulusal istihdam stratejimizin ana hedeflerden birisi olan istihdam piyasasının esnekleştirilmesi amacı göz önüne alındığında (Kıvılcım, 2016: 169) Suriyeli sığınmacıların, Türkiye'deki çalışma hayatına etkisini, sadece bu sayılar üzerinden bile anlayabiliriz.

Öyleki; onların, esnek istihdam modeline katkı sağlayabileceği ve işgücü açığını giderici bir rol üstlenerek daha çok kirli, tehlikeli ve zor işlerde yer alarak işsizlik açığını kapatabileceğini; tekstil ve inşaat gibi sektörleri özelinde de görmekteyiz (Eder, Özkul, 2016: 4; Koca, 2016: 70). Ancak; sığınmacılara yapılan hizmetlerin sunumu ve toplumun eğitim, sağlık, güvenlik gibi hizmetlere erişebilirliklerinin sorgulanmasına ek olarak, kayıt dışı göçmen nüfus, emek piyasasında kayıtdışılığı da yaratmıştır. Bu sebeple, yerli çalışanlarla kıyaslandığında, vergisiz çalışma ile ucuz emek arzı piyasada adaletsiz bir rekabet yaratmış ve dolayısıyla ülkenin gerçek devlet kapasitesinin ölçülmesini engellemiştir (Koca, 2016: 69; Duman, 2014: 189-190). Fakat göçmenlerin piyasaya sağladığı fayda ve karşılığında aldığı desteğe bakıldığında göçmenlerin tek taraflı kullanıldığı bir durum da oluşmuştur. Özel sektörün, Devlet gibi yeterli kapasiteleri olmadığı için insan haklarını göz ardı

ederek, zorla çalıştırma, çocuk işçiliği, insan ticareti gibi yollara neden olduğu da belirtilmiştir (Goethals, Bardwell, Bhacker, Ezzelarab, 2017: 335).

Bu kapsamda; 2003 tarihli Yabancıların Çalışmasına Dair Kanun'un yetersizliğinden sonra geçici koruma altındakiler için politika üretilmesi şart olmuştur. Böylelikle; en az 6 ay geçici koruma kapsamındaki sığınmacıların ikamet izni alarak, oturdukları il kapsamında çalışma iznine başvurabilmesi, "2016 tarihli Geçici Koruma Sağlanan Yabancıların Çalışma İzinlerine Dair Yönetmelikle" uygulanmıştır (İçduygu, Şimşek, 2016: 61-62). Bu temel mevzuat düzenlemesine katkıda bulunmasına yönelik olarak da; Dünya Bankası, İş-Kur ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ortaklığıyla; sığınmacılara mesleki eğitim verilerek emek talebinin piyasaya uyumlu hale getirilmesine dönük adımlar da atılmıştır (İçduygu, Diker, 2017: 27). Yapılan düzenlemelere rağmen, sığınmacıların çalışma izni konusunda yasal işgücüne katılım oranını beklentilere oranla düşük gerçekleştirmiştir. Buna karşın yasal olmayan işgücü piyasasına katılım oranının ise, oldukça yüksek olduğu bir süreçle karşılaşmış (İçduygu, 2015: 8) ve sonucunda 31 Mart 2019 tarihi itibarıyla, 1.2 milyon Suriyeli işgücü içinden, sadece 31.185 kişi çalışma izni aldığı görülmüştür (Erdoğan, Çorabatır, 2019: 38). Toplamda ise; Aralık 2019 itibarıyla ikamet izni olan yaklaşık 1 milyon yabancı arasından sadece 85.840 kişi'nin çalışma izni aldığını görmekteyiz (Erdoğan, 2020: 41).

Çalışma izni başvurularının düşük olmasının sebebine, işveren tarafından bakıldığında, işe alım maliyetleri olarak çalışma harcının, sosyal güvenlik priminin ve vergi masraflarının toplamının, yüksekliği olmuştur. Bu nedenle de; Suriyelilerin emek talebine daha çok yasadışı emek piyasasından gelmiştir. Böylece; işveren daha az maliyet ve ücretle, sosyal güvencesiz işçi çalıştırmıştır (Tören, 2018: 26). Diğer yandan da; sığınmacıları daha tehlikeli, niteliksiz ve az ücretli işleri hiçbir prosedür olmadan, yerleşik işgücü içinden tercih edilebilmenin getirdiği kolaylık, yasadışı çalıştırmayı da etkilemiştir (İçduygu, Diker, 2017: 23). Bir diğer neden ise; resmi işgücüne katılım için yasal mevzuatın getirdiği, kota uygulaması olmuştur. Buna göre; mevsimlik ve hayvancılık işlerinde çalışma izni muafiyeti olsa da; bir işyerinde geçici koruma kapsamında çalışacak işçi sayısı tüm işçi sayısının %10'undan fazla olmaması (Canbey, 2018: 86-87) belirtilse de iş ilanına dört hafta içinde vatandaşlarca başvuru yapılmaması durumunda kotanın aşılabileceği de (Erdoğan,

2020: 40) ifade edilmiştir. Sonuçta; sığınmacıların güvensiz, düşük ücretli ve uzun mesaili işlerde tercih edilmesi işgücüne katılımı olumsuz etkilemiştir. Fakat “Turkuaz Kart Uygulaması” ile nitelikli işçilerden uzun dönemli oturma izni veya asgari 8 yıl çalışma süresi olanların ekonomiye kazandırılması ile sığınmacıların istihdam, gelir ve eğitim gibi kriterlerle, vatandaşlığa geçiş sürecine ışık tutulması amaçlanmıştır (İçduygu, Şimşek, 2016: 64; İçduygu, Diker, 2017: 20; Elitok, 2018: 9). Bir başka ifadeyle; Turkuaz kart uygulamasıyla, nitelikli işgücü ve uluslararası sermayenin Türkiye’ye kazandırılması amaçlanmış ve kalkınmaya katkı sağlayacağı düşünülmüştür (Sağıroğlu, 2017: 68). Özetle; Suriyelilerin ucuz ve esnek emek gücü oluşturması, işverenlere katkı sağlarken; yerleşik işçileri olumsuz etkilemiştir. Emek gücünün yaklaşık % 98’sinin yasal olmayan şekilde istihdam edilmesi; emek arz ve talep piyasasında yasal ile fiili durum arasındaki farkın net olarak ortaya koyulamaması sorununu da beraberinde getirmiştir (Düvell, 2018: 182). Suriyeli girişimciler boyutundaysa, Bankacılık sektöründe varlıklarının değerlendirilmesi kolay olmamıştır. Çalışma izni çıkmadan önce, dil problemi ve uygun nitelikte sayılmama gibi durumlar, de facto olarak ekonomik bütünleşmeyi engellemiştir. Çalışma izni’ni takiben ise; düşük ücretler, uzun mesai saatleri, ücretlerin ödenmemesi veya geç ödenmesi, çocuk işçiliği ve ayrımcılık gibi sıkıntılar bütünleşmeyi engellemiştir (Tören, 2018: 27).

Şirketler açısından ise; Türk Ticaret Kanun’unda engelleyici bir hüküm olmasa da 2015 tarihi itibarıyla, Suriyeli sığınmacıların açmış olduğu yeni şirket sayısı 3679 olmuştur (Canbey, 2018: 88). Bu sayı yaklaşık olarak, Türklerin aynı tarih itibarıyla açmış olduğu şirket sayısının % 2,4’üne denk gelmiş ve diğer bir veri olarak karşımıza çıkmıştır (Düvell, 2018: 187). TOBB verilerine bakıldığında, 2016 yılı itibarıyla 2157 şirketin yaklaşık 873’ünde pay sahipliği yapmaya başlamıştır. Bu açıdan, Suriyeli sermayedarların ekonomiye katkısı, görmezden gelinmemelidir. Buna en iyi örnek, Mersin ilinin, serbest bölge olması sebebiyle, Suriyelilerin oluşturduğu ticari dalga sonucu yaklaşık 3 ile 4 milyar doları bulan bir portföy’ü gösterilebilir (Koyuncu, 2017: 129-130). Ayrıca; UNHCR’ye göre, 2018 sonrası Suriyelilerin girişimcilik faaliyetleri ile ekonomiye 400 milyon dolar katkı sağladıkları ifade edilmiştir (Erdoğan, 2020: 44). Bu çerçevede, 26 Şubat 2019 tarihi itibarıyla,

ortaklardan en az birisi Suriyeli olan şirket sayısı 15.159 olarak görülmüştür (Erdoğan, Çorabatır, 2019: 40).

Suriyeliler yönünden atılan adımların yanında, aynı şekilde yerleşik vatandaşların bu adımları nasıl gördüğü de önem kazanmıştır. Örneğin, Türkiye'nin mevcut %10 ile %12 arasında seyreden işsizlik oranları ve bunun sonucunda oluşan 3,5 milyonu aşan işsiz Türk vatandaşının durumu, Suriyeli sığınmacıların bir rakip gibi görünmesini sağlamıştır (Erdoğan, 2016: 78). Bu düşüncenin dayanağı; Açık kapı politikası'nın, sığınmacıların emek piyasasını esnekleştirdiği ve ucuz emek gücü bulma kabiliyetini artırdığını üzerinedir. Bu süreçte yerleşik işçiler artan işsizlik oranlarının kaynağı olarak Suriyeli işgücünü görmüşlerdir (Tören, 2018: 21). Çalışma hayatına dair oluşan algıların tersine, emek arz ve talep dengesinin vatandaşlar aleyhine değiştirdiği varsayımı, kısmen doğru görülmemektedir (Canbey, 2018: 88). Şöyle ki: sığınmacıların yaptıkları işler açısından, vatandaşlarca tercih edilmeyen iş alanları olduğu görülmektedir. Özellikle, hazır giyim, demir-çelik ve imalat sanayinde vasıfsız işçi açığını sığınmacılar kapatmıştır. Bunu ORSAM ile TESEV işbirliği ile hazırlanan raporda, yerel halkın tarım sektörü ile fabrikalarda çalışmak istemediğine dair algılarında görebilmekteyiz (Koyuncu, 2016: 111-112). TÜİK (2017) verilerine göre; çalışanların, % 18,7'si tarım, % 19,6'sı endüstri, % 7,4'ü imalat ve % 54'ü ise hizmet sektöründe çalışmaktadır. Tarım sektörü hariç, kadın katılımının az olduğu bu dağılımda, işsizlik oranı %12,1 civarında gerçekleşmiştir. Bu nedenle; sığınmacılar, çalıştığı alanlar ve kayıt dışı istihdam açısından, işsizlik oranını çok etkilememiştir (İçduygu, Diker, 2017: 28). Bu görüşü desteklemesi açısından yine TÜİK (2018) verilerine baktığımızda; 2011 ile 2018 arası sığınmacılara rağmen işsizlik oranlarında önemli derecede artış veya azalış yaşanmamıştır (Koyuncu, 2016: 114). Buna ilişkin; 2018 yılı itibarıyla, güncel sonuçları aşağıdaki tabloda teyit edebiliriz.

Tablo 4.2. 2011-2018 Arası Türkiye'de İşsizlik Oranları

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Yıllık	9,1	8,4	9	9,9	10,3	10,3	10,9	11,4

Kaynak: (<http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist>)

İşsizliğe doğrudan olumsuz etkisi olmamasının yanında; ayrıca Suriye Göç'ü ekonomik hayatı canlandırmış ve misafir ülkenin nitelikli işgücüne de katkı

sağlamıştır (Ferris, Kirişçi, 2016: 42). 2019’da vatandaşlar arasında kayıtdışı istihdam oranı %33,9 olmuş (32,3 milyon 15 yaş üstü işgücü içinden yaklaşık 10 milyon vatandaş), Suriyeliler de bu boşluktan yararlanarak, yaklaşık %30-40 gibi kayıtdışı bir rakamla kayıtdışı ekonomideki yerini alarak, absorbe edilmişlerdir. Böylece; Hükümet üzerinde baskı olabilecek işsizlik konusu toplum nezninde yumuşatılmıştır (Erdoğan, 2020: 43). Bu nedenle; ekonomik çıkar odaklı, sosyal ve kültürel olarak bütünleşmeden uzak bir davranış sergilenmesi durumu, sebep sonuç ilişkisi bakımından doğru görülmemekte ve fiili durumla resmi sonuçlar arasındaki bağlantının uyumsuzluğuna işaret etmektedir.

Yönetim açığı meselesi üzerinden değerlendirme yapılabilecek diğer bir konu da; sığınmacıların entegre olmasına yönelik uygulanan politikalar. Bu politikalar; toplumsal ve kültürel boyutuyla, bütünleşme açısından geline duruma ışık tutabilecek verileri ortaya koyabilecektir. Ancak; toplumla bütünleşme sürecinin hızlanması amacıyla, devlet veya devlet dışı örgütler olarak, maddi anlamda çeşitli yardımlar yapılsa da toplumsal yapıda var olan manevi değerler açısından toplumsal bütünleşmeye engel durumların olduğu açıktır.

Sosyal uyum için, 2016 tarihli Türkiye-AB mutabakatı çerçevesinde, AB Sivil Koruma ve İnsani Yardım Bürosu (ECHO) ile dört yıl için iki aşamada 3’er toplamda 6 milyar avro, kaynakla “Türkiye’de Mülteciler için Mali Yardım Programı” kapsamında Sosyal Uyum Yardımı (SUY- The Emergency Social Safety Net/ESSN), yürütülmüştür (Erdoğan, 2020: 41). Kızılay kartla hayata geçirilen SUY programıyla temel ihtiyaçlara yıllık 300 milyon avro destek sağlanacağı da belirtilmiştir. Sonuçta; Aralık 2016-Nisan 2019 arasında, AB tarafından 998 milyon avroluk finansman sağlanmış, SUY kapsamında ise yaklaşık 1 milyon 500 bin Suriyeliye yardım yapılmış ve kişi başı 120 TL destek verilmiştir (Erdoğan, Çorabatır, 2019: 38). Görüldüğü gibi maddi ihtiyaçlar giderilse de Suriyeli sığınmacıların, toplumla uyumu için en büyük engel; etnik ve dini yapıya bağlı olan özelliklerden kaynaklanmıştır.

Cumhuriyet’in kuruluş yıllarında ve balkan göç dönemlerinde uygulanan mülteci politikalarına bakıldığında, etnik ve dini milliyetçilik temelli anlayışın etkilerine dair eleştirileri ifade etmek gerekir (Elitok, 2018: 12). Bugün Suriyeli sığınmacıların Türk toplumuyla sosyal ve kültürel olarak bütünleşme yollarını tıkayan en önemli

hususlardan biri, sığınmacıların çoğunun etnik olarak Arap ve Sünni Suriyeli olmasıdır. Bu durum ise; Türkmen ve alevi kesim ile çatışma olasılığını artırmaktadır (Ferris, Kirişçi, 2016: 36). AFAD'ın kurduğu sığınma kamplarının, Kahramanmaraş'ta yaklaşık 20 Alevi köy'ün yakınına yerleştirilmesi ve gelenlerin IŞID teröristleri olabileceği endişesini de beraberinde getirmiştir. Yine; Hatay ili özelinde muhalif Suriyelilerin yerleştirilmesiyle, kamu düzeni ve güvenliğini tehdit edebilecek bir durumun oluşarak, toplumsal uyum'u bozacağı öngörülebilir (İçduygu, 2015: 10; Ulusoy, Çatır, 2017: 105). Bunlara ek olarak; sadece etnik temelli bakış açısıyla toplumun bir kesiminin Suriyelilere karşı önyargısı da görülmemektedir. Ayrıca; toplumun genel yargısında da, Suriyelilerin toplumla uyumu hususunda, olumsuz bir düşünceye sahip olduğunu farklı çalışmalarda görmekteyiz (Ferris, Kirişçi, 2016: 56). Öyle ki; bu sürecin sonunda sığınmacı problemi, kentsel ihtiyaçların uzantısı olarak, su doğalgaz, ulaşım ve park gibi altyapısal ihtiyaçları karşılamada kapasite eksikliğini de beraber getirecektir. Dolayısıyla; yerel yönetimlerin bu konuda kaynak ihtiyacına ve tek başına kent planlamasını uyarlayacağı yetkilere ihtiyaç duyacağı tahmin edilebilir (Esen, 2017: 14-15).

Hacettepe Üniversitesi Göç ve Araştırmaları Merkezi-HUGO tarafından yapılan, Ekim 2014 tarihli çalışmada da; toplumun genelinde de Türk toplumu ile Suriyeliler arasında kültürel bir farklılık olduğu, geri gönderilmelerinin istendiği ve vatandaşlıklarına karşı çıkıldığını görüşü öne çıkmıştır (Erdoğan, 2016: 78). Toplumla bütünleşme noktasında duyulan bu eksiklik, karar alıcıların daha çok merkezi bir bakış açısıyla, alınan kararları tartışmadan veya kamuoyuyla paylaşmadan, müzakereci demokrasiden uzak şekilde almasıyla görülmekle beraber; bu durum Türk toplumu içinde, meşruluk sorunu eleştirilerini de gündeme getirmiştir (Erdem, 2017: 342). AB entegrasyon için öngördüğü eğitim ve istihdam olanakları ile yerleşik dili öğrenmenin temel şartlar olduğunu belirtmiştir. Ancak entegrasyon'un nasıl bir uyum süreciyle olacağı, Devletler'in politikalarıyla şekillenecektir. Devletler, vatandaşlarının meşruiyeti sağlamaları açısından, yapacağı politikalarla, asimilasyon sürecine yönelmemeleri gerekli olacaktır (Erdoğan, 2020: 13).

Fakat genel bir değerlendirme yapıldığında; AB üye ülkelerinin aksine Türkiye, Suriye krizi karşısından sığınmacıları dışarıda tutma davranışı sergilememiş; aksine bu akını yönetebilecek mekanizmaları kurmaya çalışmıştır (Sağıroğlu, 2017: 69). Bununla beraber, “Açık Kapı Politikasının” bu çapta bir soruna dönüşebileceği düşünülmemiştir. 2012 yılında Kofi Annan’ın planı’nın işlememesiyle bir ay içinde 20 binden fazla Suriyeli sığınmacı ülkemize gelmiştir. 2015 yılı Mart ayında ise yaklaşık 1,7 milyonluk sığınmacıyla baş başa kalınmıştır. Bu krizle baş edebilmek için; acilen YUKK ve GİGM oluşturulmuştur (İçduygu, Şimşek, 2016: 60; İçduygu, Diker, 2017: 16). Böylece; sığınmacıların kayıt altına alınması ve temel kamusal hizmetler olan sağlık, eğitim ve çalışma haklarından yararlanabilmesi süreci hızla başlamıştır.

Bunlara ek olarak, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın 2 Temmuz 2016 tarihinde, 2.733,850 Suriyeli sığınmacıya kademeli olarak vatandaşlık verilebileceğini söylemesi ile topyekûn bir “hak temelli” bir anlayışa doğru gidişin sinyalleri verilmiştir. Nihayetinde de, Mayıs 2018 yılı itibariyle, geçici koruma kapsamında bulunan 3.589,384 kişinin bu söyleme dahil edilmiş (Tören, 2018: 23) ve Aralık 2019 itibariyle yaklaşık 110.000 kişiye vatandaşlık verilmiştir (Erdoğan, 2020: 24). Bu konunun bizimle ilgili olmasının yanı sıra, aynı dönem içinde 500 bine yakın sığınmacının uluslararası koruma almak amacıyla, AB sınırlarına ulaşması isteği de AB ile Türkiye arasındaki ilişkinin seyrini değiştirici rol oynamasına sebep olmuştur.

AB, bu akının durdurulması yönünde 29 Kasım 2015 tarihinde Türkiye ile Eylem planı yapmıştır. Buna göre; göç akınının durdurulması ve AB sınırlarından geri çekilmesi şartıyla, Türkiye’nin üyeliği ile yeni açılması beklenen fasılların açılacağı, Schengen alanına giriş izninin Ekim 2016’ya kadar verilebileceği söylenmiştir (Ekşi, 2016b: 51). Daha önemlisi bu anlaşmanın işlerliğinin sağlanması ile 3 milyar Euro’nun Türkiye’ye verilebileceği sözünde bulunulmuştur (İçduygu, Şimşek, 2016: 61). Bu durum; 18 Mart 2016 tarihli Türkiye- AB mütabakatı ekseninde, AB’nin Türkiyede’ki Mülteciler için Mali Yardım Programı (FRIT-I) ile somutlaşarak, AB’nin Balkan rotasını üzerinden mültecilerin Türkiye’den gelmesinin önüne set vurulması amaçlanmıştır. SUY programı da bu amaca hizmet etmiştir (Erdoğan, Çorabatır, 2019: 18).

Ancak; bu konuyla ilgili olarak, Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın 25 Eylül 2018 tarihinde, BM Genel Kurulunda yaptığı konuşmada şu ifadeleri söylemiştir.

“Ülkemizde yaklaşık 3,5 milyon Suriyeli sığınmacı ile toplamda 4 milyonu aşkın sığınmacı barınmaktadır... Suriyeli sığınmacılar için, Türkiye Devletinin hiçbir proje şartı aramadan, şimdiye kadar 32 milyar doları aşan bir harcama yapılmıştır. Buna karşın Uluslararası kuruluşlardan 600 milyon dolar, AB'den ise fiili olarak sadece 1,7 milyar Euro verilmiştir. AB'nin 3+3 milyar Euro 'luk destek vaadi ise, proje şartına bağlıdır... Ayrıca, toplamda 600 bini aşkın Suriyeli çocuğun okullara gidebilmekte ve kamplarda yaşayanların eğitim ve sağlık hizmetlerinin ücretsiz sağlanmaktadır...” (BM, 2018).

Kısaca, ekonomi kapasite üzerinde baskı yaratan bu süreçte geline nokta, Türk Devletinin Suriye krizi karşısında uluslararası yardım çağrısında bulunması olmuştur (Ferris, Kirişçi, 2016: 53). Bir taraftan ekonomik kapasite eksikliğinin telafisi gerekirken, diğer taraftan da bizzat kendi içinde toplumsal barışı sağlayacak ve kabul edilebilirliği artıracak göç politikası ihtiyacı hasıl olmuştur. Sığınmacılara yönelik politikalarda oluşan kapasite açığı, uluslararası raporlarda da ifade edilmeye ve küresel anlamda görülmemiş bir yardım elini uzatmasının yanında; yapması gereken diğer unsurların da olduğu belirtilmiştir. Bu anlamda; kurumsal raporlar ölçeğinde yapılan değerlendirmelerden 2019 Avrupa Komisyonu Türkiye raporu ile Avrupa Sayıştay Raporu verilerinin aşağıdaki analizleri yönetim kapasitesi açısından geline noktayı özetlemeye dair iyi bir örnek oluşturabilecektir.

Bu veriler doğrultusunda Avrupa Komisyonu raporunun öneri kısmında;“2016 tarihli AB- Türkiye anlaşmasına uyumun sağlaması, AB standartlarında personel bilgi sisteminin yapılması, AB yasal düzenlemeleri ile AİHM kararlarına uyulmasını sağlayacak hukuki müktesebatın hazırlanması gerekliliği” (European Commission, 2019) ifade edilmiştir. Ayrıca Avrupa Sayıştay Raporu'nda ise: “mültecilerin yerel altyapı ve sosyo-ekonomik ihtiyaçları daha iyi ele alınması, yardımların bütünlüğü ve tamamlayıcılığının iyileştirilmesi, insani yardımların kalkınma yardımına kaydırılması, nakit yardımların verimliliği artırılması, sivil toplum örgütleri için

çalışma ortamları iyileştirilmesi ve mültecileri takip süreci geliştirilmesi” (European Court of Auditors, 2018: 6) gibi öneriler de verilmiştir.

Yukarıdaki açıklamalar ve raporlara baktığımızda; Türkiye’nin iktisadi, siyasi ve askeri ve lojistik alanlarında kapasitesini zorladığı ve buna rağmen içeride ve dışarıda eleştirisiyle karşılaştığı görülmüştür.

Özellikle; AB, Türkiye ile sığınmacıları sınırlarından uzak tutma koşuluyla, 29 Kasım 2015 tarihli Türkiye-AB Ortak Eylem Planı’nı ortaya koymuş ve bu planı proje karşılığı yardımlar eliyle hayata geçirmiştir. Ancak; ticari mantıktan yola çıkarak, karşılıklı talepler üzerinden politika üretilmesi, eleştirilen konulardan biri olmuştur (Bendel, 2017: 10). Oysaki Türkiye Devleti sınırlı kaynaklarıyla, sorunlar karşısında mücadele etmiş, yasal ve yönetsel kapasite eksikliğini gidermeye çabalayarak, cömert bir politika sergilemesine rağmen uluslararası toplum, STK’lar, yerel ve hükümet üstü kuruluşlardan aynı çabayı görememiştir (İçduygu, 2015: 2). Sonuç olarak; kapasite eksikliği “de facto” olarak kaçınılmaz olmuştur. Böylece; Türkiye Suriyelilere yönelik göç politikasında hızla değişen kararlar almıştır. Sorumluluğun paylaşılması konusunda AB’ye “Güvenli Bölge” konusunu gündeme getirmiştir. Bunun için önce Suriyelilere “Geri Dönüş için Teşvik” söylemi oluşturulurken; bu söylemlerin sonucunda 20 Ocak 2018’de Afrin-Zeytin Dalı operasyonu yapılmıştır (Erdoğan, Çorabatır, 2019: 19). Türkiye, 2014 sonrası AB’nin sığınmacı akını karşısındaki durumunu, jeopolitik manada iki mevzide değerlendirmiştir. İlkinde maddi kapasitesini artırmaya çalışmış; ikincisinde örtük şekilde, NATO ve AB ile müzakerelerde Suriye’de Kürt özerk bölgesine karşı da kullanılabilecek “Güvenli Bölge” söylemi geliştirmiş; fakat sonuç alamayınca yönünü değiştirerek, Ege adalarındaki sığınmacıları yönlendirmeye çalıştığı ifade edilmiştir (Vassilis, Bülent, Biljana, 2020: 297).

Nihayetinde, önce misafirlik anlayışıyla karşılanan Suriyeli sığınmacılar, içeride toplumsal, kültürel ve ekonomik boyutlarıyla, bütünleşme sorunun bir parçası haline gelirken; dışarıda ise AB temelinde izlenen politikalarda başat rol oynayacak bir konu olarak karşımıza çıkmış ve “Yönetim Kapasitemizi” hem içeride hem de dışarıda olumsuz etkileyecek bir durum oluşturmuştur.

4.2. SURİYELİLERE YÖNELİK GÖÇ POLİTİKASINDA MEŞRUIYET AÇIĞI: “MÜZAKERECİ VE ÇATIŞMACI DEMOKRASİ” BOYUTLARIYLA

Suriyelilere yönelik göç politikası, bu bölümde Mann’ın Devlet kapasitesi ve Altyapısal iktidar kavramından yola çıkarak, meşruiyetle ilişkilendirilmiş ve bu kavrama ilişkin ana çatı, Habermas ve Mouffe’nin düşünceleri öncelenerek kurulmuştur. Bu analiz çerçevesinde; meşruiyet kavramı, Suriyelilere yönelik göç politikası pratiğinde açıklanmıştır. Bu kapsamda; Habermas ve Mouffe’nin demokrasi pratikleri açısından öngördüğü ilkeler üzerinden meşruiyet sorununa odaklanılırken; yönetim kapasitesi ve yönetim meşruiyeti arasındaki ilişkinin nasıl kurulduğu da açıklanmıştır.

Christensen, Lægreid, Rykkja (2016) çalışmasında da belirtildiği şekliyle, otoriteler yönetim işlevlerini yerine getirirken, ulusal ya da küresel ölçekte sorunlarla karşılaşabilirler. Bu sorunlar temelde ya yönetim kapasiteleriyle ilgili olacak ya da yönetim meşruiyetleri açısından ortaya çıkarak, yönetsel bir krizde göstergeleri olacaktır (Christensen, Lægreid, Rykkja, 2016: 893). Ancak çalışmamızın bu bölümünde, Suriyelilere yönelik göç politikasında yönetsel bir açığa değil; daha çok meşruiyet açığına “müzakereci ve çatışmacı demokrasi” boyutlarıyla bakılmış ve Christensen, Lægreid, Rykkja’nın meşruiyet durumunu aşağıda anlattığı şekliyle Girdi – Çıktı” süreci üzerinden konu ele alınmıştır. Bu sürece göre; meşruiyet, girdi meşruiyeti (*input legitimacy*), sürece ilişkin bir çıktı meşruiyeti (*throughput legitimacy*) ve politika sonuçlarına ilişkin çıktı meşruiyeti (*out put legitimacy*) boyutlarına bağlı olarak gerçekleşmektedir.

Habermas da girdi ve çıktı üzerinden bir meşruiyet durumu tasvir etmiştir. Siyasal sisteme girdi olarak ifade ettiği sadakat unsurunun azalmasıyla meşruiyet krizinin olabileceğini söylerken; siyasal sistemin çıktısı olarak değerlendirdiği kararların, rasyonel olmaması sadakat ve güveni sarsarak meşruiyet krizini doğurabileceğini belirtmiştir (Habermas, 1976: 46).

Bir diğer ifadeyle; yönetsel anlamda verimlilik sağlamak için yapısal aktörlerin bir araya gelmesiyle girdi ve çıktı odaklı bir meşruiyet algısı doğabileceği (Murray, Longo, 2018: 415) anlayışından hareketle, çalışmanın bu bölümde Türkiye’de

Suriyelilere yönelik göç politikasında meşruiyet konusu sorgulanmıştır. Dolayısıyla; Mann'ın da dediği gibi toplumsal yapıda var olan farklı düşüncelerin, toplumsal yapının çatlakları arasından ortaya çıkabilmesi, politika krizlerine neden olsa da bu dönüşüm anti demokratik oluşum ve yönetim yapılarını değiştirecek ve çıktı meşruiyeti dediğimiz bir durumla, yani toplumla uyumlu yeni politik kararları gerçekleştirebilecektir.

Mann, liberal demokrasi ile kalkınma arasında kurduğu pozitif yönlü bir ilişkinin, devletlerin karşılaştığı kriz dönemlerinde çok da devam etmediğini söylemektedir. Çünkü; kriz durumlarında karşılaşılan kamu politikası genel olarak, demokrasiyi sekteye uğratacak düzenlemelerle, sivil ve siyasi vatandaşlık haklarının kısıtlayacak ve sosyal vatandaşlık hakları temelinde politikalar üretecektir (Mann, Hall, 2011: 60). Mann bu görüşünü, liberal demokrasinin özünün çoğulcu anlayışa dayalı olması prensibine dayandırmıştır.

Bu kapsamda; Stalin dönemi Sovyetler Birliği'nde olduğu gibi totoliter bir ideoloji içinde, silahları ve ekonomik unsurları tek bir adamın elinde tutan oluşumlar (Giddens, 2008: 384) çoğulculuğun tam tersiyle veya iktidarın dört kaynağının birbirinden ayrılmamasıyla örneklendirebilir (Mann, Hall, 2011: 62). Giddens'in de ifade ettiği gibi esas sorun güçlerin ayrılması değildir. Önemli olan bazen toplumsal yapıda farklı sınıfların birbiriyle çatışan amaçları doğrultusunda gerilimler yaşayacağıdır. Bu nedenle; çoğulcu yapı içinde demokrasi hareketleri desteklense de azınlıkların siyasi hakları ile işçi sınıfının ekonomik haklarının çatıştığı bir alanda oluşabilmektedir (Giddens, 2008: 413). Mann bu soruna, sosyal vatandaşlık kavramı üzerinden bakarak, Avrupa'da yaşanan göç meselesini, refah devleti ve sosyal vatandaşlığa karşı en büyük tehdit olarak görmesinin nedenlerini burada aramış ve gelecekte ulusal devletlerin karşılaşacağı göçlerde suç, barınma ve refah problemlerinden dolayı ırkçı tepkilerin arka planını göstermiştir (Mann, Hall, 2011: 69-70). Burada yurttaşlık kavramı kendi sınırları içinde bir "kamu" alanı yaratılması ve etnik köken, cinsiyet veya cinsel tercih gibi unsurları dışarıda bırakma eğilimi taşınmasıyla ilişkilendirilmiştir (Pierson, 2015: 47). Mann, göç politikalarında devletin altyapısal gücünü; sadece alanı kontrol etmesiyle değil; aynı zamanda kimlik boyutu üzerinden yapacağı bir dışlama (yabancı-vatandaş, erkek-kadın, beyaz-siyah, azınlıklar v.b.) politikasıyla da görebileceğimizi belirtmektedir (Soifer, Vom Hau,

2008: 226). Ona göre; göç kriziyle birlikte bu hareketler, İEAS modeli üzerinden toplumsal yapıdaki çatlaklardan içeri girerek, toplumu tekrar dönüştürecektir (Mann, Hall, 2011: 80). Özellikle, Avrupalılar ile Japonların göç sorunu yaşayacağını, söylemiştir. Ayrıca göçmen karşıtlığı oluşarak, yükselen maliyetler ve düşen Devlet gelirleri ekonomik olarak emek gücü açısından çalışmayanlara karşı çalışan vatandaşların daha yüksek vergiler ödemek zorunda kalacağına işaret ederek; devletlerin karşılaşılabilecek krizlere işaret etmiştir (Mann, Hall, 2011: 151). Mann'ın küresel anlamda oluşabilecek krizlere ilişkin yukarıdaki izahlarının yanı sıra, Türkiye için de şu tespitleri yapmıştır.

“Türkiye, iktidar kaynaklarının ele geçirenler daha çok dağıtıcı otoriteye yaklaşmıştır. Özellikle; 1990'ların ortalarında Türkiye'de devlet geleneği seçim politikaları ve dindarlık ile olan çekişmeler, güçsüz bir sivil toplum ve müdahaleci bir askeri gücü yaratmıştır... AK Parti hükümeti, bu dört toplumsal iktidar alanını örgütlenme de başarılı olmuştur. Avrupa Birliği ile iyi ilişkilerin olması, yeni toplumsal ağlar siyasi ağları genişletmişti... Bu ilişkiler neticesinde devletle halk arasında ilişkiler yeniden düzenlenmişti. Ancak; 2007 sonrası yasal düzenlemeler yavaşlamıştır. İktidarın daha çok terörle mücadelesi, çevre ülkelerdeki savaş hali ve sivil bir anayasa çalışmaları ekseninde iktidar ile toplum arasında müzakere eksikliği oluşmuştur. Bu ise; müzakere kapasitesinin kurumsallaşmış bir yapıda oluşamadığını göstermiştir...” (Mann, Hall, 2011: 12).

Mann'ın 2011 tarihinde, Suriye krizinin bu kadar derinleşmeden hemen önce yaptığı bu tespitleri görmüş bulunmaktayız. Öyle ki; Suriyeli göçmenlere yönelik politikalarımız her ne kadar uluslararası toplumu tatmin edici şekilde hazırlanmış olsa da; ulusal sınırlarımız içinde hazırlanması ve uygulanması bakımından müzakere kapasitesinin eksikliğine dair itirazlar öne çıkmıştır. Ayrıca; göç politikasının uygulama sonuçları açısından da yerleşik vatandaşlar için adalet ve eşitlik ilkelerini zedeleyerek bir refah kaybı ortaya çıkardığı yönünde eleştiriler de görülmüştür. Bu kapsamda; Suriyelilere yönelik göç politikasının, Mann'ın altyapısal iktidar kavramı üzerinden değerlendirilmesi ve bu noktadan hareketle de konunun Meşruiyet meselesine bağlanabilmesi için Habermas ve Mouffe'nin ortaya koyduğu bakış açılarıyla analiz gerçekleştirilmesi tercih edilmiştir.

Suriyelilere yönelik göç politikasının meşruiyetini sorgulamak için resmi makamların katılım ve müzakere temelinde, bu politikaya dair görüşlerini ortaya koymamız ve bu açıklamaların iki farklı demokrasi pratiği açısından yeterliliklerini ele almamız için “*Suriyelilere yönelik göç politikasının inşasında; tüm paydaşların katılımının sağlandığını düşünüyor musunuz?*” Sorusundan yola çıkarak bir tartışma zeminini başlatmamız uygun olacaktır.

(GİGMY): “*Örneğin, Uyum Strateji Belgesinin çalışmalarında; farklı bölge ve illerde kamu kurumları ve STK’lar, Üniversiteler ile çalıştaylar aracılığıyla görüşüldü. Göç Politikaları Kurulunun 3 toplantısında uyum hususu tartışıldı ve tekrar Ankara’da bu belgenin son halini tekrar dercettik ve onayladık. Bu örnek aslında paydaşların katılımının sağlandığını gösteriyor. Durum ve İhtiyaç analizleri de böyle yapıldı. (Yerel yönetimler, STK’lar, Üniversiteler) aynı zamanda göçmenlerle de görüşülüyor*” (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Mülakatı, 13.12.2018).

(KY): “*YUKK kapsamında tüm paydaşların olduğunu düşünüyorum. Ancak; Göç politikasının karar aşamasında değil ama uygulamada katılım olmuştur...*” (Türk Kızılay’ı Mülakatı, 22.01.2019).

(DY): “*cevap vermedi*” (Dışişleri Bakanlığı Mülakatı, 27.12.2018).

Verilen cevaplara bakıldığında; Mann’ın öngördüğü altyapısal iktidarla toplumsal kabulün sağlanması durumu, devlet otoriterince kazanılmış olarak gösterilse de Mann’ın 2007 sonrası Türkiye’nin demokrasi kazanımlarına dair yaptığı eleştiriyi, Suriyelilere yönelik göç politikasının meşruiyeti hususuyla teorik açıdan ele almak için, Habermas ve Mouffe’nin bakış açılarından yararlanılması gerekecektir.

Habermas, tarihsel arka plana, kapitalizmin içinde yaşamış olduğu siyasal ve kültürel krizler üzerinden bakmış, serbest piyasa başarısının çökmesine rağmen esas sorunu, ekonomiden ziyade başka alanlarda aramıştır. Kısaca; kapitalist devlet yapısı içinde, merkezi kriz alanında, ekonomiden daha çok, siyasal ve kültürel alanların etkisine inanmıştır (Plant, 1982: 342). Bu yüzden onun, kamusal alan ve iletişimsel rasyonellik gibi tartıştığı alanlardan meşruiyet kavramına nasıl ulaştığını kavrayarak, Suriyelilere yönelik göç politikası değerlendirilmelidir.

Bu anlamda; kapitalist düzen içinde oluşan Protestan ahlak tarzında, kültürel davranışların çökmesiyle ahlaki değerlerini kaybedilmiş, kimlik kaybı ile sosyal bağın anlamı kalmamıştır. Devlet; ekonomik taleplerin yönlendirilmesinde ahlaki

sebepler ile müdahale alanı bulamadığından, krizlerin çok da uzak olamayacağını tahmin etmiştir (Plant, 1982: 344). Toplumsal yapının ekonomik, sosyal ve kültürel dinamikleri içinde tüm bu güç ağlarını etkileyecek krizin adını ise; meşruiyet krizi olarak koymuştur. Habermas bu süreci; 18. ve 19. Yüzyıl toplumsal yapısı içinde alınan kararların niteliğiyle ilişkilendirerek, ön gördüğü kamusal alan içinde izah etmiştir.

Ona göre; demokrasi, farklı siyasal toplulukların, karar alma sürecine katılımıyla oluşabilecektir. Bu anlamda; evrensel kriterlere uygun olarak, iletişim ve müzakere olmadan liderlerce alınan kararlarla denetlenebilen kitleler oluşmayacaktır. Aksine; kamuoyunun düşüncelerinin öne çıktığı ve en önemlisi devlet'in bu alanda yer almadığı görülecektir (Habermas, 1991: 249). Habermas; entelektüel tartışmaların yapıldığı yer olarak gördüğü kamusal alan içinde, aydınlanmaya dair fikirler gelişecek ve herkes kendi ihtiyaçlarını diğerleri ile kurduğu iletişim yoluyla çözmeye çalışacaktır (Wheeler, 2001: 176). 20. yüzyıl ile bu kamusal alana burjuvaların yanı sıra halkın da dahil olduğu ve sadece temel haklar değil; sosyal hakların da talep edilebilir hale geldiği bir alan açılacaktır (Habermas, 1991: 226). Artık bireyin Devlete ve diğer bireylere karşı korunduğu, sistemden memnun olduklarını beyan edebildikleri liberal demokrasi yaklaşımı yetersiz kalmıştır. Toplumun öncelendiği Cumhuriyetçi demokrasi yaklaşımı içinde, vatandaşlığın sadece negatif özgürlükler modeliyle belirlenemeyecek; ayrıca katılımın ve iletişimin olduğu siyasal hakların kazanılmasıyla yeni bir demokrasi uygulamasına geçilecektir (Habermas, 1994: 3).

Habermas; insanların, kamusal alanda iletişim kurmayı öğrenirlerse karşıda duranların ne istediğini, neyi sevdiğini ve kim olduklarını anlayacaklarını ve aynı düşünceleri paylaşabileceklerini, ifade etmiş ve iletişimsel eylem olarak adlandırdığı bu durumu, kültürel, kavramsal ve ahlaki yaşama dair tanımlar yaparak, anlatmaya çalışmıştır (Wheeler, 2001: 178). Kamusal alan ve iletişim içinde, herkese eşit şans verilerek, müzakere edilebilme fırsatı verileceği belirtilmiştir. İletişim dair süreçte ise, her konuya ilişkin soru sorulması herkesin hakkı olmasının yanında, kimsenin kimliği ile dışlanmadığı, iletişimin veya müzakere başlıklarının sınırlandırılmadığı ve karşıt görüşlerin ortaya koyulabildiği bir durum hayal edilmiştir (Mouffe, 1997: 27). Böylece; kamusal tartışmalar içinde ideal söylemin şartlarını gerçekleştirecek kararlara dair çıktılar, meşru olacak ve bunlar herkesçe kabul edecektir (Mouffe,

1997: 28). Bunun yanında; onun kamusal alan tahayyülünde devlet yoktur ve bu kamusal alan devlet ile toplum arasında aracılık eden bir yapı görünümündedir (Habermas, Lennox & Lennox, 1974: 49-50). Yapısal dönüşüm dediği durumda tam da bu noktada oluşmakta ve daha önce dışlanan azınlıkları da kapsayan bir kamusal alan düşünmektedir. Bu kamusal alanı, AB için de hayal ederek, evrensellik, açıklık, iletişim ağı veya sistemleri ile toplumu kapalı olarak görmeyen, kişisel eylemleri ve iletişim deneyimlerini birbirinden ayıran bir durum çizmiştir (Verovsek, 2012: 364). Aslında, Habermas kendi ideal yurttaş tasarımını her ne kadar AB projesi içinde örneklendirse de asıl isteğinin, daha evrensel bir düşünce sistemi içinde yer alacak vatandaşlık hayali olduğu görülmüştür. Bu açıdan da; kendi düşünce sistemi içinde kozmopolitan bir fikirden hareketle daha da gelişecek ve olgunlaşacak vatandaşlık hayal etmiştir.

Aslına bakıldığında, yeni kamusal alan oluşumundan müzakere zemininde çıkacak nihai hedef, evrensel bir kozmopolitan dayanışma mantığı içinde davranılmasını sağlamaktır. Habermas'a göre; kozmopolitan dayanışma mantığı bir aydınlanma çağı projesidir. Aynı zamanda; ona göre, aydınlanma çağı henüz tamamlanmamış bir projedir (Wheeler, 2001: 174). Çatışan ulusal Devletler ile kozmopolitan hakların varlığından bahsedildiğinde, devletler üstü bir durum oluşmaktadır. Burada önemli olan, kozmopolitan ve ulusal prensiplerin, insan hakları temelinde kesişmesidir. Bu anlamda; kozmopolitan anlayış, vatanseverliğin önünü kesmemekte; bilakis kendi içinde uzlaştırmaktadır (Fine, Smith, 2003; 470). Bir diğer ifadeyle; ulus devletlerden kozmopolitan alana, demokratik müzakere fikrinin nasıl genişletileceği üzerinde durmuştur.

Ona göre, temel hakların yanında, 10 Aralık 1948 tarihli BM İnsan Hakları Deklarasyonuna uygun olarak, adil dağıtım mekanizması ve eşit paylaşım kriterlerini sağlayacak olan Devlet, bu anlamda sosyal haklara geçiş sürecini de sağlayacaktır (Habermas, 1991: 225-226). Bu sürecin sonunda, insan hakları ve demokratik katılımı ile meşru yönetim gerçekleşecektir. Bu aşamada, demokratik müzakereler açısından, temsilcilerin olduğu bir meclis gerekecek ve anayasal düzeyde temel haklar garanti altına alınacaktır. Böylece; sivil toplum ile sağlıklı oluşan kamusal alan içinde dayanışmadan doğmuş meşruiyet kazanılmış olacaktır (Fine, Smith, 2003; 473). Eğer, topluluk demokratik anayasal devlet ilkelerinin içinde evrensel

ilkelere sahipse, kolektif kimlik gösterecektir. Böylece, sosyal olarak vatandaşlar arasında, dünya vatandaşlığının dışlanmadığı bir durum oluşacaktır. Bunu sağlayan ise, toplumun kendi içindeki tarihi ve yaşam biçimi olacaktır (Fine, Smith, 2003; 474). Yukarıda Meşruiyete ve kozmopolitan düşüncelere dair anlatılan özellikler açısından, Habermas'ın hayal ettiği kamusal alan üzerinden Suriyelilere yönelik göç politikamıza baktığımızda, bu politikaların kamusal yararı zedeleyip zedelediğine dair eleştirilerin nasıl algılandığını *“Göç politikasına dair bir meşruluk sorunu olduğuna dair görüşleri nasıl yorumluyorsunuz? Bu algının oluşmasına sebep olarak, politik kararların toplumsal adaleti ve eşitlik ilkesini göz ardı ettiğini söyleyebilir misiniz?”* (Çalışma Hayatı ve Eğitim ve Sağlık Hizmetleri gibi) Sorusuna resmi makamların cevaplarından yola çıkarak da yorum getirebiliriz.

GİGMY: Göç'e Uluslararası konu olarak bakıldığında külfetle ilgili görülmesi yanlış bir durumdur. Bir başka ülkede barınmaya ve senin ülkeneye gelen bir kişiyi kendi vatanında bulamadığı adaleti ve eşitliği siz sağlamış oluyorsunuz. Kendi vatandaşlarımız açısından ise; bu söylemi haklı bulmuyorum. Yapılmaya çalışılan; uluslararası göç hukukunu, insan hakları belgeleri ve Cenevre sözleşmeleri ile ulusal hukuku yerine getiriyorsunuz. Bu anlamda; ulusal ve uluslararası hukuk kurallarını insan haklarını sağlamak amacıyla yerine getirmek, bir meşruluk tartışması yaratamamalı (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Mülakatı, 13.12.2018).

KY: Meşruluk sorunu olduğunu görmüyorum. Çünkü; siyasal irade bunu yapıyor. Ancak; Meclis içinde tartışmalar daha şeffaf olabilirdi. 2011 sonrası yapılan politikalar, siyasi iktidarın seçimlerin sonucunda da iktidarını sürdürmesi, meşruluk sorununu kaldırıyor. Ancak; adalet – eşitlik konusunda sınır illerinde bir sıkıntı olduğunu görüyoruz. Yani; diğer illere de eşit dağılım yapılmalı (Türk Kızılay'ı Mülakatı, 22.01.2019).

Cevaplara bakıldığında; müzakere zemininde çıkacak nihai hedefin, evrensel bir kozmopolitan dayanışmayı karşılaması gerektiği düşüncesiyle paralellik gösterdiği görülmektedir. Ancak; evrensel ve ulusal istekler, kozmopolitan dayanışma ile insan hakları temelinde kesişmesi gerektiğine dair söylem, toplumda eleştirilerin göz ardı edildiği ve şeffaflık konusunda kabul edilen tereddütlerle de tam olarak meşruiyetin sağlanamadığını ortaya koymaktadır.

Meşruluğu sadece; seçimler boyutuna indirmek, müzakereci ve çatışmacı demokrasi ilkeleri açısından eksikliklerdir. Bu eksiklik; Brubaker'a göre (Brubaker'dan aktaran; Pierson, 2015) AB ülkelerinin göçmenler üzerinde izledikleri politikaların

analiziyle daha iyi örneklendirilmiştir. Ona göre “göçmenlere karşı sınırları içine kapanarak onlardan ayrı tutulan bir vatandaşlık algısının oluşması, sosyal bir kapanma aracı olarak kullanılmaktadır” (Pierson, 2015: 181). Dolayısıyla; sadece klasik anlamda seçme hakkı olanlar üzerinden yurttaşlarına bir hak kazanım sağlayan devlet, aynı zamanda kendi ideolojisi üzerinden bir yönetim süreci işletecektir. Bunun yanında; göç politikalarının siyasi iradeye bağlı olarak her an değişebileceği vurgusu da göç politikasından etkilenen tüm paydaşların dışarıda bırakıldığının bir kabulü durumundadır.

Sonuç olarak; göç politikasının gerekliliğine dair inancın toplum nezdinde eksik olduğu ve dolayısıyla da içeride toplumsal rıza unsurunu tam anlamıyla taşımadığı görülmüştür. Buradaki temel sorunun ise; önce genel meclis ölçeğinde sonrada toplumun diğer küçük ölçekli kurullarında iletişimin tam olarak gerçekleşmediği ve bunun ise şeffaflık ilkesini zedelediğini söylemeliyiz. Bu manada; Habermas’ın önemle durduğu iletişimsel eylem kavramı ortaya çıkmaktadır.

Habermas için kamusal alan ve işleyişi sağlayacak iletişimsel eylem ve rasyonel davranış nasıl olmalıdır? Ona göre; demokrasiyle herkes için en iyi olan bulunacak; eğer, kamusal sebeple uzlaşılamazsa, çekinceler belirtilecek. Bu süreçle; devlet demokrasiyi önceleyerek; kamusal alanda yapılan müzakerelerden, ihtiyaçlar belirecek ve siyasal olanla bağlantı kurulabilecektir (Wheatley, 2012: 164). Habermas, kamusal alanın edebi salonlardan, gönüllü topluluklardan ve devlet ile ekonomiye dair alanlardan yararlanarak geliştirmiş, değişen kamusal alan öznelinin farklılaştığını söylemiştir. Ancak; 21. yüzyıl sosyal refah devleti, liberal kamusal alanın sonunu getirmiştir (Pensky, 2008: 50). Habermas; söz söyleme ve eylemi ayırarak, önce söylevin mantıklılığını sonra gerçekliğini öne çıkarmıştır. Dolayısıyla; söylemin haklılığına önem vererek, gerçekliğe de önem atfetmiş ve anlam ile geçerlilik arasında içsel bir bağ kurmuştur. Anlam, söylemin nasıl yapıldığıyla ilgiliyken; anlamın hangi kanallarla verilebileceği geçerliliği etkileyecek ve nihayetinde geçerlilik, doğruluk ile kazanılacaktır (Pensky, 2008: 51-52). Böylece; Habermas’ın kamusal alana ilişkin tartışmalarının müzakere sürecinde nasıl izah edildiği görülebilirken; bu bakış açısının tersine çatışmacı demokrasi yöntemiyle de kamusal tartışmaları daha işlevsel hale getiren ve demokrasiyi farklı yorumlayan, bir diğer düşünce de ortaya çıkmıştır. Müzakereci demokrasi fikrine alternatif bir

yöntem olarak, birçok düşünür olsa da bunların arasında önemli yer tutan kişi Mouffe olmuştur.

Mouffe öncelikle hegemonya ve Sosyalist stratejiye dair söylemleriyle, liberalizm üzerinden müzakereci modele ve radikal demokrasi fikirlerine ait bir proje sunmuştur. Demokrasi meselesini, ekonomik ile siyasal liberalizm'i ayırarak tartışmayı daraltmış ve birey odaklı liberalizm'in halk odaklı demokrasi gibi kavramlar arasında meşruiyet krizi'nin olabileceğini belirtmiştir (Kanatlı, 2014: 117-118). Marksist ve sosyal demokratik oluşumları tekrar irdeleyerek, sosyalist bir proje kurgulaşmış, bu akımların yeni sosyal soruları karşılayamadığını, aslında sınıf temelli olsun ya da olmasın tüm demokratik çatışmaların eşitlik içinde değerlendirilmesi gerektiğini vurgulamıştır (Hansen, Sonnichsen, 2014: 263). Bu nedenle; sorunların yalnızca liberal demokrasinin ahlaki ve siyasal ilkeleri olan, özgürlük ve eşitlik ilkeleri üzerinden çözülemeyeceğini ifade etmiştir (Hansen, Sonnichsen, 2014: 265). Mouffe, izlenecek yol ve yöntemler açısından topyekûn bir kopma halinden bahsetmemiş, daha çok, radikal demokrasi sorunlara ilişkin olarak, liberal demokratik kurumların dönüşümüne işaret etmiştir.

Mouffe; Rawls'ın, liberal demokraside sadece temel haklar ve özgürlükleri içeren dar kapsamlı bir anayasal mutabakatın yetmeyeceğini; ayrıca ahlaki temelde adalet ilkeleri içeren uzlaşıyla sistemin devam edebileceğini görüşlerini eleştirmiştir. Dolayısıyla, John Rawls'ın liberal görüşün çoğulculuk anlayışına katkısı olacağını öngördüğü Makul Çoğunluk (reasonable people) kavramı da yetersiz kabul etmiştir (Mouffe, 2005: 223-224). Oysaki çoğulcu demokrasiyle ihtiyaç duyulan, çatışmalı bir fikir birliği'dir. Bu nedenle; Rawls ve Habermas gibi müzakereci demokratların özgürlük, eşitlik, insan hakları ve halk egemenliği içinde baskı ve şiddet'in yok olacağı bir demokrasi fikri başarısız olacaktır (Mouffe, 2005: 227-228). Halbuki, siyasal olan (policy) dini, etnik ve ekonomik unsurların içinde oluşan biz/onlar ayrımı, kurumlar ile bireyler yoluyla, siyaset (politics) alanına dahil edilirse, düşmanlık yerine muhaliflerin çatışması, ehlileştirilmiş siyaset alanı yaratacaktır. Bir diğer ifadeyle; Carl Schmitt'in dost/düşman ayrımı kavramlaştırmasındaki düşman öznesi yerine, hasımlık öznesi oluşacaktır (Kanatlı, 2014: 124). Bahsedilen özne farklı söylevlere sahip olması nedeniyle, toplum içinde biz ve öteki ayrımına katkı sağlayacak ve empatiyi doğuracaktır. Aslında; öznenin parçalara ayrılması

çoğulculuğun ve farklılığın oluşmasına katkı sağlayacaktır (Kanatlı, 2014: 126). Mouffe'nin işaret ettiği bu demokratik süreci, “*siyasal olanın siyasete evrilmesi*” ile oluşan çok parçalı özne durumu içinde oluşacak yapıyı öngördüğü vatandaşlık kavramlaştırması içinde, kozmopolitan bir düşünce yapısına uygun olarak şekillendiğini söylemeliyiz. Kozmopolitan fikirlere dayalı olarak şekillenen vatandaşlık kavramını ise, kozmopolitan vatandaşlık adı altında görmekteyiz.

David Held, (Held'den aktaran; Pierson, 2015) küreselleşme ile sınır ötesi bir vatandaşlık algısı olarak, kozmopolitan vatandaşlığa vurgu yapmış (Pierson, 2015: 179) ve Cumhuriyetçi vatandaşlık algısının tam tersine kamusal yarardan daha çok, diğer bireylerin söz hakkını önemsemiştir. Mouffe, demokrasi ile liberalizm arasındaki çatışmayı, Schmitt'in liberalizm ve demokrasinin aynı anda başarılı bir yönetim oluşturamayacağını, ancak homojen toplumlarda demokrasinin işleyebileceğini ve eşitliğin eşitler arasında gerçekleşebileceğini, hileli demokrasinin olacağı fikirleriyle önemsemiştir (Mouffe, 1997: 21-22). Schmitt; liberal özgürlük temelinde, demokrasi'nin ötelendiğini ve sürdürülemez bir eşitlik olduğunu söylemektedir. Eşitlik, insanların doğal haliyle birbirinden farklılaşmamasıdır; fakat demokratik anlamda “demos” kavramı dışlanmayı içermektedir. Dolayısıyla liberal sistemde, homojen ulus Devlet vatandaşları ile onun sınırları dışında kalanların ayrı ayrı eşitliği vardır (Mouffe, 1997: 23-24). Radikal çoğulcu demokrasi içindeyse; insan özgür ve eşit doğar, hukukü bir statü ile sınırlandırılarak, Devlete karşı korunur, mülkiyet hakları önem kazanır ve kişi sosyal işbirliği içinde üretim faaliyetleri de gerçekleştirir (Mouffe, 1992: 72). Radikal demokratik vatandaşlık içinde kişiler aktiftir. Burada; insanların aidiyetliklerinin, kimliklerinin korunduğu ve kişisel özgürlüğü öne çıkaran radikal demokratik vatandaşlar olarak; kadınlar, işçiler, siyahiler, gayler, ekolojik veya farklı sosyal akımlar siyasal taleplerini ifade edebileceklerdir (Mouffe, 1992: 79). Bu nedenle; marjinal grupların durağan ahlaki veya yasal söylemler içinde taleplerinin karşılanamayacağını ifade ederken; aslında var olan siyasal kamusal alanın yetersizliğine dikkat çekmiştir. Etnik, dini, ulus ve aidiyet farklılıklarının yönetilmesinde klasik demokratik süreci yeterli görmemiştir. Bu nedenle, çatışma ve antagonizm yani düşmanlık halinin müzakereci demokrasiyle çözüleceği fikrini eleştirmektedir (Mouffe, 2002b: 55-56). Ona göre; demokratik kurumların tek amacı kamusal alanda rasyonel konsensus sağlamak değildir; halbuki

toplumdaki düşmanlık, antagonizm haliyle çözülebilecektir. Aksi halde ırkçılık, yabancı düşmanlığı ve dini hoşgörüsüzlük gibi kolektif siyasi kimlikler üzerinden bir düşmanlıkla, demokrasi sekteye uğrayacaktır (Mouffe, 2002a: 615). Halbuki; agonizm ile düşman olmayan, ancak karşıt fikirleri olanlar arasında çatışmaların olması, herkesin aynı söyleme katılmaması ve her muhalifin kendi hegemonyası için savaşması normal bir durumdur. Burada önemli olan, illaki bir kazananın olması değil; demokrasinin canlı tutulmasıdır.

Özetle; Mouffe, müzakereci demokrasiye karşı, agonistik çoğulculuk alternatifini sunmuş ve siyasal olan ile siyaseti ayırmıştır. Yani; politika konular ile siyaset birbirinden farklıdır. Ona göre; siyaset, toplulukların tümünde görülmekte ve böylece antagonizm oluşmaktadır. Bu yönüyle, farklılıkların tartışılmasıyla “biz” oluşturma gayesi siyaset’i (politics) ortaya çıkaracaktır (Mouffe, 1999: 754). Siyasetin alanına, ötekiler olarak nitelenen insanlar, düşman olarak değil, farklılıkları olan muhalifler olarak girecek ve varlıkları kabul edilecek; sonuç itibarıyla de farklılık ve muhalif olma durumu, antagonizmaları ortadan kaldırmayacaktır. Yani; meşru bir düşmanı agonizmaya dönüştürmeyi amaçlayacak bir sistem tahayyül edilecektir.

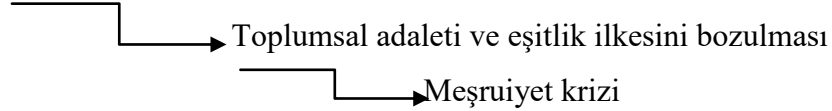
Müzakereci demokrasi ise; aksine agonistik çoğulculuk tutkularını, kamusal alandan kaldırmamakta ve dost/düşman ayrımı sorununu çözmeden, geçici olarak akılcı uzlaşıyla sorunları çözmeye çalışmaktadır (Mouffe, 1999: 755). Bu anlamda; Mouffe, müzakereci demokrasinin, genel rasyonele ulaşma ve sosyal faydayı aramasını sorgulanmış ve çatışma fikrinin varlığını önemsemiştir. Habermas ise; tam tersine aydınlanma çağına sadık şekilde, evrensel uzlaşma zeminine düşüncelerini ortaya koyarak, uzlaşma sürecinde ısrar etmiştir (Karppinen, Moe, Svensson, 2008: 7). Hâlbuki ona göre, gerçek bir demokrasi mümkün değildir. Bu yüzden, antagonizm hali, toplumu homojen olarak gören sorunlu bir durumdan kurtaracaktır (Mouffe, 2013: 29). Bu açıklamalar ışığında, onun Schmitt’in fikirlerinden etkilendiğine ilişkin en önemli işaret, homojenlik üzerinden toplumsal yapıya dair sorunları anlamaya başlamasıyla ortaya çıkmıştır.

Bu manada; Habermas ve Mouffe’yi birbirinden ayıran ilke, iletişimi uzlaşma ya da çatışma biçimlerinden hangisiyle sağladıkları üzerinedir. Müzakereci demokraside kararlar, rasyonel mantıkla uzlaşarak eşit ve özgür yurttaşlarca kabul edilecektir.

Fakat; Foucault ve Lyotardt gibi teorisyenler; bu müzakere süreçleri'nin tam da eşitsizlik ve dışlama yaratarak statükoyu desteklediğini vurgulamışlardır (Karppinen, Moe, Svensson, 2008: 9). Mouffe ise, öngördüğü çoğulcu modelle, çoklu ve birbiri ile çakışan kamusal alanlar içinde, iletişimin olacağını söylemiştir. Bu açıdan da; müzakereci demokrasiyi revize etme ihtiyacı hissetmiştir (Karppinen, Moe, Svensson, 2008: 11). Bu çerçevede, müzakereci demokratik uygulamalar meşru çıktıları sağlayamamakta ve dolayısıyla herkesin dahil olduğu bir süreci öngören rejimler, imkansız görülmektedir. İşte bu noktada, bir tarafta müzakereci demokrasi, diğer tarafta ise çatışmacı demokrasi anlayışları çerçevesinde bir politikanın meşru olma veya kabul edilme durumunun nasıl gerçekleşeceğine dair fikirleri, farklı iki demokrasi yöntemiyle de görebilmekteyiz.

Yukarıda meşruiyet'e dair açıklanan ilke ve bakış açılarından hareket ettiğimizde; bir politikanın hem yasal hem de sosyo politik açıdan kabulüyle (Mütevellioğlu, 2006: 6) meşruiyeti tartışılacak ve yasallık, gerekçe ile rıza unsurlarıyla haklılığı aranacaktır (Gilley, 2006: 502; Roos, Lidström, 2014: 138). Dolayısıyla; bu ilkelerin varlığı halinde; Suriyelilere yönelik göç politikası içinde düzen, istikrar ve etkinlik sağlanmıştır denilebilecektir. Aksi takdirde; siyasi kararlar sosyal adalet ve eşitliği baltalayacak ve meşruiyet krizi kaçınılmaz olacaktır.

Devletin Kapasite sorunu

Mann; göç merkezli bir krizde, olası suç, barınma ve refah problemlerinin, altyapısal iktidar aracılığıyla çözülebileceği ve böylece meşruiyet krizi doğmadan, yeni oluşacak toplumsal hareketlerle toplumun değişime adapte olabileceğini ve bunun için de İEAS güç ağları üzerinden müzakereye ihtiyaç olacağını ifade etmiştir. Aksi halde; müzakere zemininin olmaması, kimlik boyutu üzerinden yapılacak bir dışlama politikasıyla altyapısal iktidar eksikliğini gözler önüne serecektir. Bu nedenle; hem Mann'ın toplumsal yapının ideolojik bir boyutu içinde değerlendirilmesi bakımından hem de Habermas'ın da meşruiyet krizlerinden biri olarak ifade ettiği sosyo-kültürel nedenlere bağlı gerçekleşecek bir meşruiyet krizi kaçınılmaz olacaktır. Dolayısıyla; kimlik ve etnik yapılar üzerinden Suriyelilere

yönelik politikamızda, sosyo-kültürel anlamda bir meşruiyet krizi durumuna bakabiliriz.

Yukarıdaki açıklamalarla bağlantılı olarak; otoritenin ideolojik bir boyut üzerinden sosyo-kültürel yapıyla nasıl çatıştığını aşağıdaki açıklamalarla görebiliriz. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Suriyeli göçmenleri, *din kardeşliği ve mezhep* üzerinden tanımlaması, toplumda bir azınlık olarak Alevilerce tepki ile karşılanmış; ayrıca onlara vatandaşlık verileceğine dair ifadeleri ise toplumun her kesiminin tepkisine neden olmuştur. Sonuç itibarıyla; Suriye göç siyasetimizin, din kardeşliğine ve insan haklarına dayanması, kozmopolitan felsefeye işaret etmiş; ancak din kardeşliği vurgusu ve diğer azınlıkların itirazlarını görmezden gelme durumunun oluşması nedeniyle, demokrasi pratikleri açısından bir eksikliği ortaya çıkarmıştır.

Toplumsal ve kültürel etkileri bakımından sadece yerleşik vatandaşların değil; aynı zamanda geçici koruma kapsamında olan Suriyelilerin vatandaşlık konusunda beklentilerini içerecek politik açıklamaların zamanla aleyhlerine değişmesi nedeniyle, Suriyelilerin de hızla değişen bu politik kararlardan olumsuz etkilendiği görülmüştür.

Cumhurbaşkanı Erdoğan, 17 Aralık 2019 tarihli Küresel Mülteci Forumunda *“Suriye kaynaklı göç probleminin tek çözüm yolu, mültecileri sınırlarımızda tutmak olarak görülemez. Türkiye'nin uluslararası toplum adına dokuz yıldır, tek başına taşıdığı bu sorumluluğu diğer ülkeler paylaşmalıdır. Mültecileri kendi topraklarında tutacak, ülkemizde olanları da tekrar vatanlarına döndürecek formüllerin devreye alınması gerekiyor...”* (TCCB, 2019) demiştir. Bu sözleriyle, sığınma politikasında istikrarsızlık, bulanıklık ve toplumsal hassasiyetleri dikkate almama hali (Erdem, 2017: 342) ile hızla değişen politik kararlar, müzakereci ya da çatışmacı demokrasi pratiklerinden uzaklaştığımızı da işaret etmiştir. Bu durumu önceki bölümde sorulan: *“Göç politikamızın gündeme gelmesi ve varlığına olan ihtiyaç hususunda, sivil toplumun etkisini değerlendirebilir misiniz? Baskı unsuru olabildi mi? Sorusuna verilen cevaba bakarak yorumladığımızda da göç politikamızın muhalefete rağmen şekillenmiş ve sivil toplumun baskı değil; yardımcı bir araç olarak görüldüğü bir ortamda yapıldığını ifadelerini hatırlayabiliriz.*

Ayrıca; göç siyasetinin şekillendirilmesinde; Devlet'in egemenlik yetkisini kullandığı ve bu alan içinde toplumun yetkisinin olmadığına (Gelber, Mc Donald, 2006: 270) dair mülakat ifadeleri, Suriyelilere yönelik göç politikasında ulusal ölçekte, komünteryan yaklaşımı ortaya koymuştur. Bu durum; demokrasi pratiği açısından toplumsal yapının yetkisiz kabul edilmesi, alınacak kararlara karşı daha çok yüzeysel bilgi ile verilen onaylamaların olduğunu görüşü, müzakereci anlayış açısından da kamusal alanın yeterli olmadığına işaret etmiştir (Habermas, 2006: 426).

Sivil toplum kuruluşlarının; sadece yardımcı bir güç olarak tarif edilmesi, farklı seslerin karar almadaki etkinliğini ortadan kaldırmış olması (Mouffe, 1997: 27-28) müzakereci ve çatışmacı demokrasi uygulamaları açısından da sorun olarak gösterilecek durumu ortaya koymuştur. Bu duruma örnek oluşturabilmesi açısından, sığınmacılara yönelik harcama politikasına ilişkin *“Göç politikasına yönelik, kamuoyu ile paylaşılmış, bir harcama politikası oluşturuldu mu? Gelinek noktada göç politikası harcamalarına yönelik sonuçları nasıl yorumluyorsunuz?”* Sorusuna, aşağıda ilgili kurumların cevapları ekseninde bakmak faydalı olabilecektir.

GİGMY: “Suriyelilere yönelik 2011’de başlayan gelişmeler olduğunda, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü yoktu. Ancak harcamalar yapıyordu. 2014’te Geçici Koruma Yönetmeliği ile harcamalar AFAD’a verildi. Bu nedenle; harcamalar boyutunda çok sayıda kurumun sorumluluk alanına giren harcamalar söz konusudur. Bu sebeple; o süreç içindeki düzenleme, Başbakanlıkça yapılmış olabilir ama bilgim yok. Kamuoyuna açık kısmını; Cumhurbaşkanınca açıklandığını ve bu konuda çok da yetki ve bilginin olmadığını söyleyebilirim. Not: 2017’den itibaren Geçici Barınma Merkezleri, AFAD’dan geri alındı. Daha çok UNICEF gibi kurumlar harcama yaptığını söyleyebilirim” (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Mülakatı, 13.12.2018).

KY: Harcama politikasının olduğunu düşünmüyorum (Türk Kızılay’ı Mülakatı, 22.01.2019).

DY: cevap verilmedi.

Cevaplara bakıldığında; harcama politikasının olmadığı ifade edilmiş ve sadece Cumhurbaşkanı tarafından kamuoyuna net rakamlar verildiği söylenmiştir. Bu cevaplar açısından altyapısal iktidarda var olması gereken şeffaflık unsuru yetersiz kalmıştır.

Tam da bu nedenle, Habermas'ın meşruiyet krizinin var olan kurumlar ve yöntemler üzerinden gerçekleşeceği ve alınacak kararlara karşı daha çok yüzeysel bilgi ile verilen onaylamaların bu krizlerin bir görüntüsü olarak değerlendirilebileceği yargısı (Habermas, 2006: 426) var olan eksikliği gösterebilmektedir. Belirtilen eksiklik hali, bir kamu politikası'nın vatandaşların görüşlerini, ihtiyaçlarını ve taleplerini kapsamamasında ortaya çıkacaktır (Tilly, 2014: 32). Dolayısıyla; kararların her an değişebilmesi, tüm paydaşların katıldığı bir bütüncül göç politikasının halen oluşturulamaması, net olmayan sığınmacı politikasını ve entegrasyon hedefinden uzaklaşan bir politika hedefine de işaret etmektedir. Fakat; Suriyelilere yönelik politikalarda net olmama halini ortaya koyarken, bu eleştirileri tek taraflı yorumlamamak ve bu durumun arkasında yatan "Devlet Aklı"nın olabileceği fikrini de göz ardı etmemek gerekir. Bu manada; devamlı değişebilen ve net olmayan bir politikanın arkasında başka nedenler olabileceğine dair şu politik gelişmeleri de belirtmemiz gerekecektir.

Türkiye'nin Suriyelilere yönelik göç politikası, istisnalar haricinde, AB ile Türkiye arasında yapılan geri kabul anlaşmaları çerçevesinde yürütülmektedir. AB tarafı, Türkiye'nin anlaşma şartlarını yerine getirmediğini belirtmişse de, Türkiye, 2017 Ekim ayına kadar Schengen bölgesine vizesiz seyahat yapılması hükmünün uygulanmayacağı inancını bağımsız hareket tarzına dayanak göstermiştir (European Commission, 2019: 45-46). Dolayısıyla; Türkiye, sığınmacı meselesini ağırdan alarak, bekleme politikası uygulamış ve her iki tarafta kendi çıkarlarına uyan bu gelişmeler sayesinde iç politikalarında rahatlamış, dış politik kararlarda ise "Güvensizlik Stratejisi" izlemişlerdir (Köse, 2015: 213). Bu koşulsallık süreci, Türkiye açısından önce insani yardıma dayalı açık kapı politikasıyla başlamış sonra karşılaşılan kapasite sorunları karşısında mali ve sosyal külfetin paylaşılması yönünde aldığı kararlara evrilmiştir (Aras, Mencütek, 2016: 104). Bu süreç hem AB hem de Türkiye arasında devam etmiş ve nihayetinde fayda maliyet ilişkisine dayalı, temelinde birbirlerine şüphe duyan bir ilişkiye yol açılmıştır (Eroğlu, 2015: 218). Bu güvensizlik temelli ilişki, Türkiye'nin AB'nin çıkarlarına uyduğu sürece devam etmiştir. Türkiye'nin, geri kabul antlaşmasıyla, AB için sadece tampon bölge olarak kalacağından çekindiklerini, Schengen'edahlı olursa komşu ülkelerle yaptığı vize anlaşmalarını bozması gerektiği ve ekonomik hayata dair diğer olumsuz gelişmeleri

dikkate alarak konuyu değerlendirdiğini görüyoruz (Köse, 2015: 203). Bu şphec politik duruş, 2014 yılında AB Komisyonu’nun Geri kabul anlaşmalarını üyelik haricinde işbirliği için bir araç olarak görmesiyle somut hale gelmiştir (Demiryontar, 2016: 81). Diğer açıdan; Türkiye AB isteğiyle bir taraftan tampon bölge durumuna düşürülerek kendisine biçilen rolü üstlenmiş ve üyelikten uzaklaştırılarak, vize serbestliği konusuyla politik görüşmeler bulanıklaştırılmıştır. 2011 Suriye g krizi sonrası ise vize serbestliği konusuna kadar indirgenen üyelik süreci, AB’nin bu vaadinin de arkasında olmamasıyla, Türkiye için kırılğan bir yapıya brnmştir (Sözen, 2016: 165-166). Bu gelişmeler çerçevesinde Türkiye’nin, siyasi bir araç olarak, külfet söylemi üzerinden, sığınmacılara neden hak temelli değil, hizmet temelli bir yaklaşım sergilediği de grlmştir (Yıldız, Uzgören, 2016: 199). Bu politik duruşu “*Türkiye’nin uyguladığı g politikasının ulusal ve uluslararası siyaset alanı içindeki yerini ve etkinliğini nasıl değerlendiriyorsunuz? G politikası kendi içinde net olmama durumu yaratarak bir politika mı uygulamaktadır? Politik kararların kimi zaman gecikmeli veya kimi zaman net olmaması politik bir araç olarak görülebilir mi?*” Sorusundan yola çıkarak, resmi makamlarla yapılan mülakatlara verilen cevaplarda da görebilmekteyiz.

GİGMY: “G politikasının kendi içinde net olmama durumu olduğunu düşünmüyorum. Burada net olmama değil; bilgilendirme ya da toplumun bilgiyi alamaması konunun anlaşılmasına engel oluyor. Toplumun bilgiyi alması noktasında eksiklikler olduğunu ve g politikasını net görememe olgusu, bilgi kaynaklarına doğru ulaşamamasından ve kullanılamamasından kaynaklanıyor...” (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Mülakatı, 13.12.2018).

KY: “4 milyon Suriyeli sığınmacıyı misafir yapan bir ülke olarak; 2011- 2018 arası parametreler çok değişmiştir. 2016 sonrası; Açık kapı politikasının sıkılaştırıldığını görüyoruz. Bu aslında netsizlikten ziyade; geçicilik ve kalıcılık açısından netlik durumu vardır. Sınır kapatılması ise; güvenlik odaklı olduğu için netlik sorunu yoktur...” (Türk Kızılay’ı Mülakatı, 22.01.2019).

G politikasının çok boyutlu olarak, ulus devletlerce yorumlandığı ve güç kaybı olabilecek durumlara izin vermemek için her ulus devlet’in farklı konuları gündeme getirebilme olasılığı hareketle (Pierson, 2015: 270) Türkiye Devleti’nin de yukarıda alınan cevaplar ekseninde, benzer bir politika uyguladığını anlıyoruz.

Özetle; Türk halkının, Suriyelilere ekonomik ve sosyal hakların verilmesine karşı olduğu ve bunun toplumda kabul edilmediği (Yavcan, 2016: 6) görülse de Devletin toplumsal yapıyla da işbirliğinin zayıf olması, Devlet Kapasitesini zayıflatmış ve meşruiyeti de olumsuz etkilemiştir. Elde edilen verilerde, sivil toplumun yardımcı bir unsur olarak yetkisinin olmadığı ve bu alan içinde *Devlet'in egemenlik yetkisini* kullandığı belirtilmiştir. Dolayısıyla; yetkililerin sığınmacılara yönelik göç siyasetine karşı olumsuz söylemleri, neden *sistemden memnun olmayanlar* olarak sınıflandırıldığını da görmekteyiz. Ayrıca, siyasi iradeye bağlı olarak, *bu politikaların her an değişebileceğinin vurgusu* da, göç politikasının demokratik bir hazırlanma süreci geçirmediğini göstermektedir.

Sonuç olarak; politik ve idari kapasiteyi değerlendirirken alınan kararlara, uygulamalara ve sonuçlara bakılmalıdır. Müzakere kapasitesine bakılırken de sadece seçim boyutu değil; aynı zamanda piyasa ve toplumla işbirliği öne çıkmalıdır. Böylece devlet kapasitesinin varlığından bahsedilebilecektir. Tüm bu nedenlerle; alınan gecikmeli ve net olmayan politik kararlar, toplumsal adaleti ve eşitlik ilkesini zedelemiştir. Bu durum, devletin akut bir altyapısal iktidar eksikliğini ortaya koymuştur. Altyapısal iktidar zayıflığı ise; yönetim ve meşruiyet açığı ile görünür hale gelmiştir. En nihayetinde; Suriyelilere yönelik göç siyasetinden etkilenen tüm kesimlerin kabulüyle şekillenmiş bir politika metnine ihtiyaç duyulduğu görülmüştür.

BEŞİNCİ BÖLÜM

ALAN ARAŞTIRMASINA DAYALI VERİLERİN ANALİZİ

Çalışmamızda, Michael Mann'ın Devlet Kapasitesi ve Altyapısal İktidar kavramlarından hareketle, Suriyelilere yönelik göç politikamızın kapasite durumu ve meşruiyet algısı; ideolojik, ekonomik, askeri/güvenlik ve siyasi boyutlardan yola çıkarak, değerlendirilmiştir.

Bu çerçevede, çalışmamızın temel sorunsalı; göç politikasında müzakere kapasitesinin eksik olmasından dolayı meşruiyet sorununun doğduğudur. Suriye krizi hususunda, devletin karar alıp uyguladığı politikalarındaki devlet merkezli ve toplumsal müzakere açısından eksik anlayış, onun devlet kapasitesi ve altyapısal gücünün zayıfladığı hususunda önemli bir veridir.

Kurulan hipotezlerimizde bağımsız değişkenlerimiz; rıza, yasallık ve gereklilik ilkelerinin birleşimiyle meşruiyet olgusuna ulaşıldığını ifade eden Beetham'ın yanı sıra Habermas ve Mouffe gibi kuramcılarının fikirleriyle de bir çerçeveye oturtulmuştur. Bağımlı değişkenimiz olan devlet kapasitesi kavramı ise; Mann'ın öngördüğü ilkeler çerçevesinde bir iktidarın ideolojik, ekonomik, askeri ve siyasal boyutlarıyla topluma hakim olması temelinde değerlendirilmiştir. Özetle, bağımsız değişkenlerimiz ile bağımlı değişken arasındaki ilişkinin yönü ve niteliği aynı zamanda bizlere meşruiyete dair de çıkarımlar yapmamızı sağlayacaktır. Bu açıklamalar ışığında; temel hipotezimiz “Suriye göç politikasının meşruiyeti ile devlet kapasitesi arasında bir ilişki bulunmaktadır” olarak tespit edilmiştir. Bunun yanında, ilk olarak Türk vatandaşlarına yönelik araştırmamızda yer alan ve değişken ilişkilerini oluşturan alt hipotezlerimiz de aşağıdaki şekilde belirlenmiştir.

1. Hipotez

Ho: Suriye göç politikasının demokratik bir hazırlık süreci geçirmesi ile Devlet Kapasitesinin derecesi arasında ilişki yoktur.

Hı: Suriye göç politikasının demokratik bir hazırlık süreci geçirmesi ile Devlet Kapasitesinin derecesi arasında ilişki vardır.

2. Hipotez

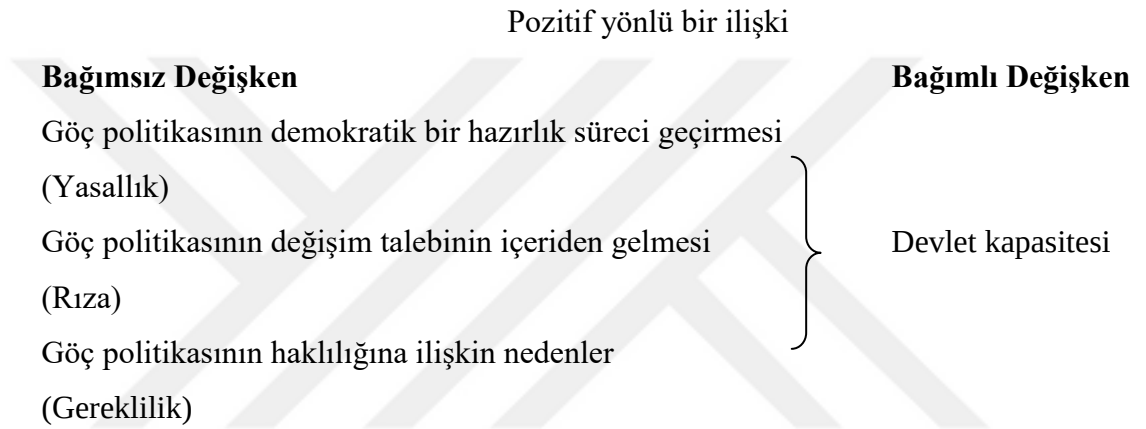
Ho: Suriye göç politikasının değişim talebinin içeriden gelmesi ile Devlet Kapasitesinin derecesi arasında ilişki yoktur.

H1: Suriye göç politikasının değişim talebinin içeriden gelmesi ile Devlet Kapasitesinin derecesi arasında ilişki vardır.

3. Hipotez

Ho: Suriye göç politikasının haklılığına ilişkin nedenlerin olması ile Devlet Kapasitesinin derecesi arasında ilişki yoktur.

H1: Suriye göç politikasının haklılığına ilişkin nedenlerin olması ile Devlet Kapasitesinin derecesi arasında ilişki vardır.

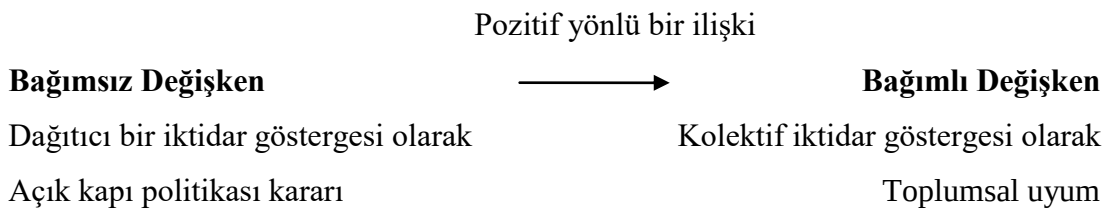
Hipotezlerin kurulmasına temel olan, Suriye göç politikasına ilişkin savımız ise şöyle ifade edilmiştir.

- Toplumsal adaletin ve eşitliğin bozulması, altyapısal bir güç olarak politik kararların zayıfladığına dair önemli bir veri olması açısından, meşruiyet sorununu beraberinde getirecektir.

İkinci olarak, Suriyeli sığınmacılara yönelik araştırmamızda yer alan ve değişken ilişkilerini oluşturan hipotezimiz aşağıdaki şekilde belirlenmiştir.

Ho: Dağıtıcı bir iktidar göstergesi olarak açık kapı politikası kararı ile kolektif iktidar göstergesi olarak toplumsal uyum arasında ilişki yoktur.

H1: Dağıtıcı bir iktidar göstergesi olarak açık kapı politikası kararı ile kolektif iktidar göstergesi olarak toplumsal uyum arasında ilişki vardır.

Bu ilişki içinde, olması beklenen durum, dağıtıcı ve kolektif iktidar yapılarını eş zamanlı kullanabilen ve aldığı kararlarla toplumsal uyumu yakalayabilen bir yönetimin varlığı olarak görülebilir. Fakat kurulan hipotezin kabul edilmemesi durumunda ise; Suriye göç politikasına ilişkin, göç politikasına dair alınan açık kapı politikası kararı, merkezi güç tarafından kolektif bir yapıdan uzak bir şekilde alınmış ve beraberinde toplumsal uyumu getirememiştir, şeklindeki savımız gerçekleşecektir.

Çalışmamızın bu bölümünde anket çalışmasında yer alan katılımcıların demografik özelliklerine dair bilgiler verilmiştir. Çalışmamızda SPSS 22 versiyon programı aracılığıyla, katılımcıların yanıtlarının, sıklık aralıkları ve ortalamaları anlamlı halde özetlenmiş, çapraz tablolar ve anova testleri yardımıyla da yorumlar getirilmiştir. Araştırmamızın demografik verileri açısından değerlendirilmesinin akabinde, çalışmamızın hipotezlerini test etmek amacıyla anket sorularından seçilerek oluşmuş faktörler (hipotezlere ilişkin değişkenler) korelasyon ve regresyon analizleri yardımıyla test edilmiştir. Son olarak ise; Suriyelilere Yönelik Göç Politikası temelinde, devlet kapasitesi ve meşruiyet açığı sorunu, mülakat ve anket verileri açısından değerlendirilerek, tartışma ve önerilerimizi de kapsayan genel değerlendirmeye sonlanmıştır.

Veri toplama aracı olarak kullanılan anket çalışmasında yer alan maddelerin ve soruların hazırlanması sürecinde, Danışman hocalarımızın görüşlerine başvurulmuştur. Türk vatandaşların ve Suriyeli sığınmacıların göç politikasına yönelik algılarından yola çıkarak, devlet kapasitesi ve meşruiyet ilişkisini açıklığa kavuşturmak için her iki kesimden 390'ar kişiyle toplamda ise 780 kişiyle anket çalışması yapılmıştır. Anket çalışmasına dahil edilen çalışma grubunun oluşumu TÜİK 2019 nüfus verilerine göre aşağıdaki tabloda özetlenmiştir;

Tablo 5.1. Çalışma grubunu oluşturan vaka sayılarına ilişkin tablo

	İstanbul/Fatih	Mersin/Mezitli	Kilis İl merkez	Anket çalışmasına dahil edilen toplam Sayı
Çalışma Evrenini oluşturan Türk vatandaşlarının	443.090	204.240	118.033	765.363

sayısı				
Orantılanarak Çalışma Grubunu oluşturan Türk vatandaşlarının sayısı	222+8=230	102	60	390
Çalışma Evrenini oluşturan Suriyeli Sığınmacıların sayısı	80.000	20.000	104.000	390
Orantılanarak Çalışma Grubunu oluşturan Suriyeli Sığınmacıların sayısı	150	37+8=45	195	390

Türk vatandaşlarına yönelik anket çalışmasında, 390 Türk vatandaşımıza kişisel bilgiler bölümünü içeren 6 soru ve 4 ana başlık altında, toplam 60 adet, 5’li Likert tipi soru sorulmuştur. Buna göre; anket 5 bölümden oluşturulmuştur. Birinci bölümde; cinsiyet, yaş, eğitim durumu, meslek, konum ve kaç yıldır çalışıldığı gibi katılımcıların kişisel özelliklerine ilişkin sorular yer almaktadır. İkinci bölümde; ideolojik temelli rıza faktörüne, üçüncü bölümde; ekonomik temelli rıza faktörüne, dördüncü bölümde; askeri ve güvenlik temelli gereklilik faktörüne ve beşinci bölümde ise; siyasi tutum temelli yasallık faktörüne ilişkin görüşlerine yer verilmiştir.

Suriyeli sığınmacılara yönelik anket çalışmasında ise, 390 sığınmacıya kişisel bilgiler bölümünü içeren 6 soru ve 1 ana başlık altında, toplam 20 adet, 5’li Likert tipi soru sorulmuştur. Buna göre; anket 2 bölümden oluşturulmuştur. Birinci bölümde; cinsiyet, yaş, eğitim durumu, meslek, konum ve kaç yıldır çalışıldığı gibi katılımcıların kişisel özelliklerine ilişkin sorular yer almaktadır. İkinci bölümde; uyum temelli kolektif iktidar ile açık kapı politikası temelli dağıtıcı iktidar değişkenlerine (faktörlerine) ilişkin görüşlerine yer verilmiştir.

Ankette kullanılan sorular, Likert’in tutum ölçeğinde yer alan; “Kesinlikle Katılmıyorum”, “Katılmıyorum”, “Kararsızım”, “Katılıyorum”, “Kesinlikle Katılıyorum”, derecelerinden oluşan 5 basamaklı bir ölçeğe göre cevaplandırılmıştır.

Böylece; veriler toplanarak bir durum çalışması niteliğinde, Türkiye'nin Suriyelilere Yönelik Göç Politikasına dair politikaları, İEAS yönetim modeli kurgusuna uygun olarak, göç politikasının ideolojik, ekonomik, askeri ve siyasi boyutlarıyla, hem nitel hem de nicel araştırma yaklaşımları çerçevesinde harmanlanarak ortaya konulmuştur.

Her iki anketten elde edilen verilerin analizinde, öncelikle ankette sorulan sorular ve bunların bağlı olduğu değişkenler arasındaki ilişkinin belirlenmesi için faktör analizi yapılmıştır. Bu faktör analizinde Barlett Testi ve Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) örneklem yeterliliği ölçütü kullanılarak veri setimizin faktör analizine uygun olup olmadığı test edilmiştir. Korelasyona uygun veri seti olması için 4 temel aşama uygulanmıştır.

- 1) Veri setinin faktör analizine uygun olup olmadığının değerlendirilmesi,
- 2) Faktörlerin elde edilmesi
- 3) Faktörlerin rotasyonu
- 4) Faktörlerin isimlendirilmesi test etmek için KMO testi yapılmıştır.

Öncelikle analizde kullanılan tüm değişkenler arasındaki korelasyon katsayıları incelenmiştir. Faktör analizi yapabilmenin ön şartı, değişkenler arasında belli oranda korelasyon olup olmadığının KMO testiyle ortaya konulmasıyla başlamaktadır. Eğer, bu değer 0,5 anlamlılık derecesinden düşük ise; değişkenler faktör analizi yapmaya uygun değildir, şeklinde ifade edilmektedir. Ayrıca; Barlett test değerinin $p < .05$ düzeyinde anlamlı olduğu ifade edilmektedir (Yong, Pearce, 2013: 88).

Araştırmamızın bir sonraki aşamasında ise; analizde yer alan verilerin normal dağılım sürecine odaklanılmıştır. Uygulama aşamasının başında oluşturulan hipotezler, korelasyon analizi kullanılarak test edilmiştir. Hipotezlerin testinde kullanılacak olan korelasyon katsayısının türü normal dağılımlı olan ve normal dağılmayan verilerde farklılık gösterdiği için korelasyon analizi yapmadan önce verilerin normal dağılıma uygunluğunun test edilmesi gerekmektedir.

Bu amaçla, örneklem sayısının 50'den fazla olduğu durumlarda One-Sample Kolmogorov-Smirnov Testi; 50'den daha az durumlarda ise Shapiro-Wilk testi yapılmaktadır. Bununla beraber Shapiro-Wilk testinin sonuçlarının daha kabul edilebilir olduğu literatürde ifade edilmektedir. Bu nedenle her iki testin de sonuçları aşağıdaki tabloda özet olarak verilmiştir. Normal dağılım için 5 kritere bakılarak değerlendirme yapılmıştır (Bkz Tablo 5.4).

İlk kriter descriptive tablosu içinde Std. hata değerinin ortalama değerine bölünmesi sonucu, varyans katsayısının %30'dan düşük olması halinde, normal dağılımın olacağı varsayımdır. İkinci olarak, yine descriptive tablosu içinde skewness (çarpıklık) standart hata değerinin iki katının skewness değerinden büyük olması durumunda, normal dağılım gerçekleşecektir. Ayrıca tabloyu skewness (çarpıklık) ve kurtosis (basıklık) oranlarına bakarak da normallik yorumlanabilir. Bu değer; -1,5-+1,5 arasında ise normal dağılım kabul edilmektedir. Normallik derecesi için sig değeri anlamlı çıkmaması gerekir. Bu açıklamalar ışığında, aşağıdaki özet tablolarda, her değişkene ait skewness (çarpıklık) ve kurtosis (basıklık) oranlarının kabul edilebilir aralıkta olduğu görülmektedir (Tabachnick, Fidell, 2013: 79-80). Üçüncü kriter ise; test of normality tablosu içinde, gözlem sayısı küçük olduğunda shapiro-wilks testi kullanılmakta olduğundan; çalışmamızda kolmogorov smirnov testi de yer almış ve p değerleri 0,05'ten küçük olduğundan değişkenlerin normal dağılmadığı görülmüştür. Normal dağılım için; p değerinin 0,05'ten büyük olması gerekir. Dördüncü kriter ise; tablo ve grafiklerin yorumlanmasıdır. Buna göre: Histogram tablosu (görünümün ortadan yükseliş ve ardından azalış göstermesi gerekecektir), Normal Q-Q Plot grafiği (Herhangi bir değişken normal dağılıyorsa Q-Q grafiği çizildiğinde gözlemlerin köşegende yer alan doğruya yakın olması beklenir. Çizgiden uzaklaştıkça normallikten sapmayı göstermektedir) ve Detrended Normal Q-Q Plot grafiği ile de değerlerin rastgele saçılması halinde normal dağılım gözlenmiştir denilebilecektir. O halde; düz ya da anlamlı bir şekil oluşmuşsa normal dağılım oluşmayacaktır (Tabachnick, Fidell, 2013: 81-82). Bu kriterler altında hem Türklere hem de Suriyeli Sığınmacılara ait anket sonuçlarına bakıldığında aşağıdaki sonuçlara ulaştığımızı ifade etmeliyiz.

5.1. TÜRK VATANDAŞLARINA İLİŞKİN BULGULAR VE VERİLERİN ANALİZİ

5.1.1. Normallik Analizi

Araştırmamız da kullanılan anket yöntemiyle elde edilen verilerin doğru şekilde analizi için normal dağılıma uygunluğuna bakılmış ve buradan elde edilen sonuçla verilerin analizinde kullanılacak test yöntemleri belirlenmiştir. Normallik tablosuna kriteri açısından bakıldığında; tüm değişkenlerin anlamlılık (sig) değerleri'nin 0,000

ve 0,05'ten küçük olduğu görülmüştür. Dolayısıyla; beş kriterden biri olarak, normal dağılım için gerekli olan 0,05'ten küçük olma şartı oluşmamıştır.

Tablo 5.2. Normallik test tablosu

Faktörler	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	İstatistik	N	Anlamlılık	İstatistik	N	Anlamlılık
Rıza değişim talebinin içeriden gelmesi_faktör1	,069	390	,000	,977	390	,000
Devlet kapasitesi_faktör2	,083	390	,000	,948	390	,000
Gereklilik_haklılığa ilişkin nedenler_faktör3	,092	390	,000	,955	390	,000
Yasalılık_demokratik bir süreç geçirme_faktör4	,127	390	,000	,943	390	,000

Ayrıca tabloyu yorumlayabilmemiz açısından skewness (çarpıklık) ve kurtosis (basıklık) oranlarına bakarak da normalliğe ilişkin yorumlar yapılabilmektedir. Tabashnick'e göre: skewness (çarpıklık) ve kurtosis (basıklık) değerleri -1,5-+1,5 arasında ise normal dağılım şeklindedir. Normallik derecesi için sig değeri anlamlı çıkmaması gerekir. Bu açıklamalar ışığında, aşağıdaki özet tabloda, her değişkene ait skewness (çarpıklık) ve kurtosis (basıklık) oranlarının kabul edilebilir aralıkta olduğu görülmektedir.

Tablo 5.3. Betimleyici İstatistik Tablosu

	N	Standart sapma	Ortalama	Çarpıklık	Basıklık	Standart hata	Standart hata Çarpıklık Değeri	Standart Hata Basıklık Değeri
Rıza değişim talebinin içeriden gelmesi_faktör1	390	,97232	2,7730	-,006	-,879	,04924	,124	,247
Devlet kapasitesi_faktör2	390	,81496	2,1452	,651	-,301	,04127	,124	,247
Gereklilik_haklılığa ilişkin nedenler_faktör3	390	1,14910	2,7231	,209	-,940	,05819	,124	,247

Yasallık demokratik bir süreç geçirme _faktör4	390	,95106	2,2573	,449	-,511	,04816	,124	,247

Yukarıdaki beş kriter açısından çalışmamız tam olarak dağılımındaki duyarlılığı göstermemekle birlikte, beş kriterden en az üç'ünün normallik şartlarına yakın olduğu, aşağıda belirtilen tabloda özetlenerek gösterilmiştir.

Tablo 5.4. Normal dağılıma ilişkin bütünlük kriterler özet tablosu

	Kriterler	Faktörün Adı				Sonuç
		Rıza	Devlet Kapasitesi	Gereklilik	Yasallık	
1	Varyans katsayısı (Std/Ort<%30)	%35	%37	%42	%42	Olumsuz (-)
2	Skewness Değeri (çarpıklık)	,006	,651	,209	,449	Olumlu (+)
	Kurtosis Değeri (basıklık)	-,879	-,301	-,940	-,551	
3	Normallik testi	0,000	0,000	0,000	0,000	Olumsuz (-)
4	Histogram-Q-Q PLOT Görünümü	Normal Dağılım	Normal Dağılım	Normal Dağılım	Normal Dağılım	Olumlu (+)
5	Detrended Grafiği	Normal Olmayan Dağılım	Normal Dağılım	Normal Dağılım	Normal Dağılım	Olumlu (+)

Yukarıdaki sonuçlara bakıldığında; normalliğe ilişkin temel beş kriterden en az üçünün olumlu olması dolayısıyla; çalışmamıza parametrik testler olan, korelasyon ve regresyon analizleri ile devam edilmesi daha uygun olacağı görülmüştür. Bu nedenle; öncelikle faktör analizleri ile anket soruları arasından en uygun olanlarının seçilerek oluşturduğu değişkenlere ulaşma çabasına girilmiş ve faktör analizi yapılmıştır.

5.1.2. Açıklayıcı Faktör Analizi

Bir araştırmada, belli bir kavramı ya da algılanan bir durumu değerlendirmek veya ölçmek için oluşturulan sorular (maddeler) olabilir. İşte bu soruların gerçekten bahsedilen kavram ya da bilişsel bir durumu ölçebilme yeteneğini, yani yapı geçerliliğini ortaya çıkaracak olan unsur faktör analizidir. Araştırmanın geçerlilik kriterini sağlayabilmesi ve hipotezlerimizde kullanılacak olan faktörlerimizin doğru temsil edilebilmesi amacıyla (Tabachnick, Fidell, 2013: 614) açıklayıcı faktör analiz yapılmıştır. Böylece; anket öncesi belli gruplar içindeki sorular, faktör analiziyle en uygun şekilde kümelenecektir. Doğru şekilde gruplandırılan değişkenlerin ilişkilerden yola çıkarak ise hipotezlerimiz de doğru şekilde ölçülebilecektir. Bu analiz için ilk aşamada; SPSS programının izin verdiği şekilde soruların beş boyuta indirgenmesi, en çok kullanılan bir yöntem olarak Varimax döndürme tekniği (Tabachnick, Fidell, 2013: 642) ile tercih edilmiştir. Ve ilk aşamada 5 boyut için KMO oranı ,913 olarak gerçekleşirken, bu boyutların geneli temsil edebilme oranı ise %42,848 şeklinde ortaya çıkmıştır. Toplam varyansın temsil kabiliyetini artırmak için anket sorularından madde yükü az olanlar elenerek ikinci bir aşama ile KMO oranı ,928' e çıkarılmıştır. Bu aşamada; beş boyutlu faktör analizinde, toplam varyansın temsil kabiliyeti %50,094 gerçekleşmiştir. Üçüncü aşamada ise; yine faktör yükü az olan bazı sorular elenerek KMO oranı ,934 ve toplam varyansın temsil oranı ise %52,910'a yükselmiştir. Dördüncü aşamada, faktör analiziyle tekrar döndürme işlemi yapılmış ve elenen sorularla KMO oranı, 930 ve toplam varyansın temsil oranı ise %53,313'e yükselmiştir. Son olarak beşinci aşamada ise; faktör yükü 0,50'den düşük sorular ile birden fazla değişkenle bağımlılığı olan sorular testten çıkarılarak nihai sonuca ulaşılmıştır. Nihai faktör analiz sonucunda, KMO oranı, 934, toplam varyansın temsil gücü %55,476'ya artmış olduğu görülmüştür. Bu açıklamalar ışığında faktör analizimde hangi varyans türüne göre açıklama yapacağımızda belirlenmiştir.

Dolayısıyla; açıklanan varyansın toplam varyansın %50'yi geçmesi kriterini sağlaması kuralından hareketle analiz sonucumuzun, toplam varyansın %55,476'ını açıkladığı ortaya çıkmıştır. Sonuç olarak, çalışmamıza kullanılan değişkenlere ait KMO ve Barlett test sonuçları şöyle olmuştur:

Tablo 5.5. Tüm Faktörlere ait KMO and Bartlett's Test sonuçları

Rıza_Değişim talebinin içeriden gelmesi		
Kaiser-Meyer-Olkin örnekleme yeterliliği ölçütü		,914
Bartlett Küresellik testi	Tahmini Ki-Kare	2553,678
	Serbestlik derecesi	55
	Anlamlılık değeri (Sig)	0,000
Devlet Kapasitesi		
Kaiser-Meyer-Olkin örnekleme yeterliliği ölçütü		,935
Bartlett Küresellik testi	Tahmini Ki-Kare	2174,676
	Serbestlik derecesi	91
	Anlamlılık değeri (Sig)	0,000
Gereklilik_Göç Politikalarının Haklılığına		
Kaiser-Meyer-Olkin örnekleme yeterliliği ölçütü		,685
Bartlett Küresellik testi	Tahmini Ki-Kare	252,801
	Serbestlik derecesi	3
	Anlamlılık değeri (Sig)	0,000
Yasallık_Göç Politikalarının Demokratik bir süreç geçirmesi		
Kaiser-Meyer-Olkin örnekleme yeterliliği ölçütü		,655
Bartlett Küresellik testi	Tahmini Ki-Kare	216,969
	Serbestlik derecesi	3
	Anlamlılık değeri (Sig)	0,000

*Anlamlılık düzeyi 0.01

Yukarıda gösterilen tablolardaki veriler ışığında; Demokratik yönetim anlayışına ait anlamlılık değerleri 0,000 olduğundan değişkenlerimiz analiz yapmaya uygundur. Benzer şekilde Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) örnekleme yeterliliği de değişkenler arası korelasyonların faktör analizine uygunluğunu test eder. KMO değeri 0 ile 1 arasında değişir ve KMO'nun 1 değerini alması değişkenlerin birbirlerini mükemmel bir şekilde, hatasız tahmin edebileceğini gösterir. Dolayısıyla; Rıza ve Devlet Kapasitesi boyutlarına ait KMO değerlerine bakıldığında, bu değişkenlerin faktör analizine uygunluğunun mükemmel seviyede olduğu; Gereklilik ve Yasallık

boyutlarının ise KMO değerleri ekseninde, değişkenlerin faktör analizine uygunluğunun yeterli seviyede olduğu görülmektedir.

2. Aşamada faktörlerin elde edilmesi sağlanmış ve değişkenler arası ilişkileri en yüksek derecede temsil edecek az sayıda faktör elde edilmesi işlemi yapılmıştır. Öncelikle; Demokratik yönetime ait faktör sayılarını belirlenmiştir. Faktör sayısını belirlemede özdeğer istatistiği kullanılmıştır. Özdeğer istatistiği 1'den büyük olan faktörleri anlamlı olarak belirlenmiştir.

Araştırmada kullanılan ölçeğin kaç faktörden oluştuğunu ve bunların açıklamak istenen durumu hangi aşamada ölçtüğünü ortaya koyan “total variance explained-açıklanan toplam varyans” durumuyla faktörlere bakabiliriz (Yong, Pearce, 2013). Rıza'ya ait faktör sayılarının belirlenmesi (total variance explained-açıklanan toplam varyans) sonucunda özdeğer istatistiği 1'den büyük olan 1 faktör söz konusu olmuştur. Örneğin birinci faktör toplam varyansın % 55,753'ünü açıklamıştır.

Devlet Kapasitesine ait faktör sayılarının belirlenmesi (total variance explained-açıklanan toplam varyans) sonucunda birinci faktör toplam varyansın % 44,863'ünü açıklamıştır.

Gerekliliğe ait faktör sayılarının belirlenmesi (total variance explained-açıklanan toplam varyans) sonucunda: birinci faktör toplam varyansın % 65,661'ini açıklamıştır.

Yasallığa ait faktör sayılarının belirlenmesi (total variance explained-açıklanan toplam varyans) sonucunda: birinci faktör toplam varyansın % 62,845'ini açıklamıştır. Yukarıdaki verilere ilişkin tablolar ekte detaylı olarak verilmiştir.

Bir sonraki aşamada, faktör analizi kapsamında, Component matrix yardımıyla, ölçeğin faktör sayılarını ortaya çıkartılırken; hangi soruların hangi faktöre ait olduğunu gösteren ve bir diğer ifadeyle faktör yapısını oluşturmaya yarayan, Roated component matrix - döndürme işlemi yapılarak (Yong, Pearce, 2013: 84), maddelerin (soruların) en uygun faktör içinde toplanması sağlanmıştır. Dolayısıyla bu açıklamalar ışında, şu aşamalar takip edilmiştir:

- 1) Faktör analizine ilişkin ilk aşamada; tüm maddelerin 5 boyuta indirgenmesi tercih edilerek, soruların döndürülme işlemi yapılmıştır.

- 2) Faktör analizinde her bir faktör en az iki sorudan oluşmasına bakılmıştır. Tek sorudan oluşan faktörler bulunduğu o faktörü oluşturan soru analizden çıkarılarak faktör analizi yeniden yapılmıştır
- 3) Her bir sorunun bazı faktör ağırlıklarının birden fazla faktör altında yakın değerler alması durumunda soru analiz dışı bırakılmıştır.
- 4) 0,50'nin altında faktör ağırlığına sahip sorular elenmiştir.

Faktör analizi için kriterler olarak, örneklem sayısının değişken sayısından büyük olması, örneklem sayısının en az 50 olması ile ifadeler başına düşen gözlem sayılarının yüksek tutulması ve korelasyon matrisinde ise soruların yük değerlerinin 0,30'dan yüksek olması hallerinde veri setinin elverişli olacağı literatürde kabul görmektedir (Yong, Pearce, 2013: 81). Bu kriterler çerçevesinde; toplamda beş aşama (döndürme) ile çıkarılması gerekli sorular elenerek, beş faktöre ilişkin tablo oluşturulmuş ve aşağıda gösterilmiştir. Faktör analizi ile çalışmamızda veri setinin daha az sayıda ve anlamlı faktörlere indirgenmesini sağlanmıştır.

Tablo 5.6. *Faktör analizi sonrası tekrar oluşturulan faktörlerin dağılımı*

Adet	Faktör 1	Faktör 2	Faktör 3	Faktör 4	Faktör 5
1	A.11. Suriyeli bir komşunun olması beni rahatsız etmez.	B.14. Suriyelilere çalışma izni verilmelidir.	A.14. Suriyelileri kabul etmek din kardeşliğinin gereğidir.	D.1. Suriyelilere yönelik göç politikası, toplumun her kesiminin katılımı ile sağlanmıştır.	D.14. Suriyeliler, Bayram için ülkelerine gidilebiliyorlarsa, ülkelerine temelli de dönebilirler.
2	A.10. Suriyelilere evimi kiraya verebilirim.	B.15. Maddi durumu iyi olan Suriyelilere vatandaşlık verilmelidir.	C.9. Askerlerimizi n, Suriye'de savaşmasını destekliyorum .	D.7. Toplum göç politikasını uygulayan kurum ve kuruluşlar hakkında yeterli bilgi sahibidir.	D.15. Hükümet, Suriyelileri siyasal bir tutum içinde değerlendirmektedir.
3	A.9. Suriyelilere yönelik yardım faaliyetlerine katılmak isterim.	B.11. Suriyeliler kolay şekilde mülk alabilmelidir.	D.9. Türkiye Devletinin Suriye politikası, Ortadoğu Barışına	D.10. Türkiye Cumhuriyeti Devletine verdiğim destek, göç politikasına destek vermemi	C.3. Suriyelilerin bizlere vereceği can ve mal kaybından endişe duyuyorum.

		hizmet etmektedir.	degerektirmektedi r.
4	A.8. Yaşadığım yerlerdeki düzensizliği n sebebi Suriyeliler değildir.	B.12. Suriyelilere eğitimde fırsat eşitliği sağlanması, ekonomiye de olumlu katkı sağlayacaktır.	
5	A.7. Suriyeli biriyle arkadaş olabilirim.	B.7. İşsizliğin artmasında, Suriyelilere açılan iş imkânlarının etkisi olmamıştır.	
6	A.6. Suriyelilerle evlenmek, toplumsal yapımıza zenginlik katar.	B.9. Suriyelilere yapılan yardımlar ekonomik büyümeden daha önemlidir.	
7	A.5. Suriyeli dilencilere ayırım yapmadan para verebilirim.	B.3. Vatandaşlar ile Suriyeliler birlikte çalışmaktan hoşlanmaktadır r.	
8	A.4. Suriyeli lokantalarda n rahatlıkla yemek yiyebilirim.	B.5. Suriyeliler, ticari hayatın canlanmasını sağlamışlardır.	
9	A.3. Suriyelilerin nezih restoranları na ailemle gidebilirim.	D.2. Suriyeliler siyasete girebilmelidir.	
10	A.2. Suriyelilere yönelik olumsuz söylemler beni üzmektedir.	D.6. Suriyelilere vatandaşlık hakkı verilmelidir.	
11	B.6. Suriyelilere nakdi veya aynı yardımda	C.10. Suriyeli kadın, yaşlı ve çocuklar dışında kalanların	

bulunabiliri m.	gönderilmesi düşüncesine karşıyım.
12	C.11. Suriyeliler ile artan nüfusumuz, devletimize güç katacaktır.
13	C.15. Yeni doğan Suriyeli bebeklerin Türk vatandaşı olmasını, gelecek nesillere etkisi bakımından doğru bir uygulamadır.
14	A.12. Ülkelerinde savaş varken; Suriyelilerin plaj ve parklarda nargile keyfi yapmasından rahatsızlık duymuyorum.

Belirlenen her faktör altında yer alan soruların soruluş amaçları ve ifadeler dikkate alınarak her bir faktöre literatür ışığında isim verilmeden önce faktörlerin güvenirlik analizleri yapılmıştır. Bu işlem ile eğer bazı faktörlerin güvenirlik analizleri sonucunda elde edilen değerleri güvenirlik değerleri altındaysa o faktörler kullanılmaması gerektiğini bizlere anlatmaktadır. Buna göre; yukarıdaki tabloda belirtilen her faktörün hangi amaca yönelik olduğu, soruların analizleri sonucunda belirlenmiş olsa da; ancak güvenirlik analizi sonrasında bu faktörlerin isimleri açık olarak ifade edilmiştir.

5.1.3. Güvenirlik Analizi

Araştırmalarda genellikle, güvenirlik analizi test-tekrar test ve iç tutarlılığın test edilmesi şeklinde yapılabilmektedir. İç tutarlılığın test edilmesi durumunda ise; ifadelerin (sorular) faktör analiziyle alacakları değer 0,30'dan yüksek olması ve Güvenirlik katsayısını ölçen Cronbach Alpha's katsayısıyla değerlerin 0,70 üzerinde olması beklenmektedir. Son olarak ise; doğrulayıcı faktör analiziyle ortaya çıkan Composite reliability değerleriyle de iç tutarlılığın değerlendirilmektedir

(Neuman, 2014: 212). Bunların yanında, güvenilirlik analizlerinde kabul edilebilir oranların çalışmaların yapıldığı alana göre değiştiği göz önüne alınmalıdır. Burada önemli olan değerlerin çok yüksek veya çok düşük olması değil; sonuçların açıklanabilirliği ve ölçülülüğü sağlamış olmasıdır. Özellikle faktörlerin güvenilirlik analizlerinde varyanslardan yararlanarak, varyans analizi (Anova) yardımıyla gruplar arası ilişkiler açığa çıkarmaktadır (Downing, 2004: 1009-1010). Bu değerlendirmelerle birlikte, araştırmamıza ilişkin yapılan güvenilirlik analizinde öncelikle, isimleri belli olmayan faktörler analiz edilmiştir. Analiz sonrası bu faktörlere ilişkin güvenilirlik analiz sonuçları birleştirilmiş tablomuzda belirtilmiştir.

Faktör analizleri sonucunda 5 isimsiz faktör belirlenmiştir. Bu faktörlerin isimlerini güvenilirlik analizi sonrası şu şekilde belirlemiş bulunmaktayız. Faktör 1: Rıza boyutu (değişim talebinin içeriden gelmesi), faktör 2: Devlet Kapasitesi boyutu, faktör 3: Gerekliklik boyutu (politikaların haklılığına ilişkin nedenler), faktör: 4 Yasallık boyutu (politikaların demokratik bir süreç geçirmesi), faktör 5: rızaya ilişkin bir boyut olsa da güvenilirlik analizi geçemediği için çalışmada değerlendirme dışı bırakılmıştır. Rıza, devlet kapasitesi, gerekliklik ve yasallık boyutlarına ilişkin faktörlerin Güvenilirlik analizi sonuçlarına bakıldığında genel olarak güvenilirlik katsayılarının (Cronbach's Alpha) 0,70'den yüksek olduğu görülmüştür.

Aşağıdaki birleştirilmiş tabloda KMO, Güvenirlik sonuçları (faktör analizi öncesi ve sonrası), faktör analizine bağlı olarak oluşturulan Faktörün Açıklayıcılığı (Total Variance Explained) ve Rotation Sums of Squared Loadings (Karesel yüklerin dönme sonuçları) sonuçları özetlenerek gösterilmiştir.

Tablo 5.7. Bütünleşik Analiz Tablosu

Faktör Analizi Öncesi		Faktör Analizi Sonrası Oluşan							
Güvenilirlik (Cronbach's Alpha)	Standart Sapma	Faktörün Açıklayıcılığı (Total Variance Explained)			Boyutlar	Güvenilirlik (Cronbach's Alpha)	Bartlett küresellik testi		
		Karasel yüklerin dönme sonuçları (Rotation Sums of Squared Loadings)							
		Topla	Varyan	Kümülat			KMO	Serbestlik derecesi	Anlamlılık (p)
		m	s (%)	if (%)					

Grup A 0,882	12,08	6,133	55,753	55,753	Rıza Faktörü	0,918	0,914	2553,678	55	0,000
Grup B 0,743	8,81	6,281	44,863	44,863	Devlet Kapasitesi Faktörü	0,935	0,935	2174,676	91	0,000
Grup C 0,431	6,20	1,970	65,661	65,661	Gereklik Faktörü	0,736	0,685	252,801	3	0,000
Grup D 0,583	7,06	1,885	62,845	62,845	Yasallık Faktörü	0,701	0,655	216,969	3	0,000
5. Faktör						0,613				

Yukarıdaki tabloya bakıldığında geline aşamaya kadar elde edilen analiz sonuçları özetlenmiştir. Analizlerimize devam edebilmek için göz önüne alınması gereken KMO ve Güvenilirlik analiz sonuçları, hipotezlerimize uygun ve değişkenleri içerecek şekilde sunulmuştur. Ayrıca; faktör analizi sonrası toplam varyansın çalışmamızı temsil kabiliyetini aşağıdaki tablo yoluyla da gösterilmeye çalışılmıştır. Dolayısıyla, araştırmaya ilişkin tüm analizlerin bir bütünlük içinde sunulması amaçlanmıştır.

Tablo 5.8. Açıklanmış Toplam Varyans Tablosu

Bileşen	İlk özdeğerler			Kare yüklerin öz toplamaları (Extraction sum of squared loadings)			Karesel yüklerin dönme toplamaları (Rotation sums of squared loadings)		
	Toplam	% Varyans	Kümülatif %	Toplam	% Varyans	Kümülatif %	Toplam	% Varyans	Kümülatif %
1	12,34	35,257	35,257	12,34	35,257	35,257	6,366	18,188	18,188
2	2,222	6,347	41,604	2,222	6,347	41,604	6,208	17,738	35,926
3	1,964	5,612	47,216	1,964	5,612	47,216	2,698	7,709	43,635
4	1,557	4,449	51,665	1,557	4,449	51,665	2,292	6,548	50,184
5	1,334	3,811	55,476	1,334	3,811	55,476	1,852	5,292	55,476
6	1,06	3,029	58,505						
7	0,954	2,725	61,23						

8	0,906	2,588	63,818
9	0,865	2,471	66,289
10	0,826	2,359	68,648
11	0,777	2,219	70,867
12	0,7	1,999	72,866
13	0,678	1,937	74,803
14	0,665	1,899	76,702
15	0,655	1,871	78,573
16	0,593	1,693	80,265
17	0,565	1,613	81,879
18	0,549	1,569	83,447
19	0,514	1,467	84,915
20	0,487	1,392	86,306
21	0,47	1,342	87,648
22	0,439	1,255	88,903
23	0,41	1,171	90,075
24	0,404	1,154	91,229
25	0,394	1,127	92,356
26	0,366	1,046	93,402
27	0,345	0,986	94,388
28	0,323	0,922	95,31
29	0,315	0,899	96,209
30	0,281	0,802	97,011
31	0,272	0,777	97,788
32	0,255	0,729	98,518
33	0,191	0,545	99,062
34	0,179	0,511	99,573
35	0,149	0,427	100

Temel Bileşen analizi (Extraction Method: Principal Component Analysis).

Bu aşamaya kadar yapılan testler sonucunda nihai olarak tüm soruların yeniden toplam açıklanmış varyansı çıkarıldı. Analiz sonucunda 35 değişken arasından 5 değişkenin toplam varyansın % 55,476'sını açıkladığı görülmüştür. Buna ilişkin veriler aşağıdaki tabloda görülmektedir.

Rotasyon yöntemi esnasında, birden fazla faktörlü bir yapının görüldüğü durumlara kullanılması tercih edilen araç ise Varimax olarak seçilmiş. Ve genel olarak faktör analizi sonrası tüm değişkenlerin KMO oranı ise: ,934 tespit edilmiştir.

5.1.4. Demografik Verilere İlişkin Bulgular

Örnekleme oluşturan katılımcıların demografik verilerine ilişkin tablodaki veriler, “sıklık tablosu” yardımıyla gösterilmiş ve bu oranlar temelinde analiz ile yorumlar yapılmıştır.

Tablo 5.9. *Cinsiyet, yaşadığı yer, eğitim durumu, meslek, konum, yaş ve deneyim dağılımı*

		Sıklık	Yüzde
Cinsiyet	Erkek	218	55,9
	Kadın	172	44,1
	Toplam	390	100,0
Yaşadığı yer	Kilis	60	15,4
	Mersin Mezitli	102	26,2
	İstanbul Fatih	228	58,5
	Toplam	390	100,0
Eğitim durumu	İlköğretim	43	11,0
	Ortaöğretimsel	116	29,7
	Yüksekokul	53	13,6
	Lisans	162	41,5
	Yükseklisansveüstü	16	4,1
	Toplam	390	100,0
Meslek	Memur	156	40,0
	Serbest meslek	77	19,7
	Diğer (öğrenci, emekli, işsiz veya ev hanımı)	156	40,0
	Toplam	390	100,0
Konum	Kamu görevlisi	152	39,0
	Serbest çalışan	62	15,9
	İşyerisahibi	43	11,0
	Öğrenci	43	11,0

	Çalışmıyor (ev hanımı veya emekli)	90	23,1
	Toplam	390	100,0
Yaş	18-25	53	13,6
	26-33	85	21,8
	34-41	84	21,5
	42-49	64	16,4
	50 ve üzeri	104	26,7
	Toplam	390	100,0
Kaç yıldır çalışıyorsunuz	0-5	131	33,6
	6-10	81	20,8
	11-15	43	11,0
	16-20	30	7,7
	21 ve üstü	105	26,9
	Toplam	390	100,0

Çalışmamızda, katılımcıların cinsiyet dağılımlarına bakıldığında, katılımcıların %55,9'u erkek (218 kişi), % 44,1'i kadın (172 kişi) olduğu görülmektedir. Katılımcıların yaşadığı yer dağılımlarına bakıldığında, katılımcıların %58,5'i İstanbul/Fatih (228 kişi), % 26,2'si Mersin/Mezitli (102 kişi) ve %15,4'ü Kilis (60 kişi) olduğu görülmektedir. Eğitim durumu açısından ise; örneklem içinden 43 kişi ilköğretim, 116 kişi orta öğretim, 53 kişi yüksekokul, 162 kişi lisans mezunu ve 16 kişi ise yüksek lisans mezunu oldukları görülmüştür. Tabloya bakıldığında özetle zorunlu eğitim açısından ilk, orta ve lise eğitimini tamamlayanların toplam yüzdelik oranları yaklaşık %40 oranını göstermiştir. Ankete katılan bireylerin mesleklerine ilişkin durumlarına bakıldığında ise; yaklaşık %40 oranında memur ve %20 oranında serbest meslek çalışanı olduğu görülmekle beraber, %40 oranında da öğrenci, emekli, işsiz veya ev hanımı statüsünde aktif işgücü içinde yer almayan kişilerin olduğu ortaya çıkmıştır. Çalışma grubunu oluşturanların mesleki durumlarını daha detaylı incelediğimizde ise; %39'unun (152 kişi) kamu görevlisi, yaklaşık %16'sının (62 kişi) işçi olarak serbest çalıştığını, %11'inin (43 kişi) bir işyeri sahibi olduğu, öğrenci olanların ise %11 olarak (43 kişi) belirlendiği görülmüştür. Bu grupe içinde ev hanımı ve emekli olarak çalışmayanlar grubunda değerlendirilenler ise %23,1'lik bir

oranla (90 kişi) alışmamızda yer almıştır. Çalışmamıza katılanların yaş gruplarına bakıldığında ise; 18-25 yaş aralığında bulunanların oranının %13,6 (53 kişi), 26-33 yaş aralığında bulunanların oranının %21,8 (85 kişi), 34-41 yaş aralığında bulunanların oranının %21,5 (84 kişi), 42-49 yaş aralığında bulunanların oranının %16,4 (64 kişi), 50 ve üzeri yaş aralığında bulunanların oranının % 26,7 (104 kişi) olduğu görülmüştür. Son olarak, çalışmamıza katılanların mesleki deneyim süreleri açısından %33,6'lık bir oranın (131 kişi) henüz beş yılı aşmayan bir mesleki deneyime sahip olduğu görülmüştür. Diğer taraftan da; ankete katılanların %26'9'luk kısmının (105 kişi) 20 yıl üstü bir çalışma süreci geçirdiği görülmüştür. Çalışılan süre açısından, diğer 154 kişi ise; yaklaşık olarak (%39) oranında, ortalama 6 ile 20 yıl arasında bir çalışma süreci içinde bulundukları görülmüştür.

Demografik değişkenlerin hangi yapıda olduğunu gösterdikten sonra, çalışmamızda kullanılan çapraz tablo ve varyans testleri açısından ele aldığımız değişken üzerinde odaklandığımızı belirtmek isteriz. şöyle ki; çalışmamızda yer alan hipotezlerimizi korelasyon ve regresyon analizlerimizle test ederken her ne kadar çalışma grubunun hangi illerle göre dağıldığını göz önünde bulundurmasak da, çapraz tabloların yorumlanmasında ve anova (varyans) testlerinde katılımcıların yaşadığı yer dağılımlarına bakılarak bir yorum getirdiğimizi ifade edebiliriz. Bu yöntem aynı zamanda çalışmamızın neden üç farklı bölgede yapıldığına da ışık tutacak bir durumdur. Katılımcıların %58,5'i İstanbul/Fatih (228 kişi), % 26,2'si Mersin/Mezitli (102 kişi) ve %15,4' Kilis (60 kişi) olduğu görülmektedir.

5.1.5. Değişkenleri İçeren Sorulara İlişkin Bulgular

Çalışmamızın bu kısmında ise; anketimizde yer alan her sorunun daha önceden faktör analiziyle bir farklı boyut içinde değerlendirildiği ve her boyuta bir isim verildiğini göstermiştik. Faktör analiziyle yeniden isimlendirilen ve kendi içinde faktörleri oluşturan anket sorularını içeren bu boyutları, çapraz tablolar ve anova testleriyle değerlendirmek için kullanmaktayız.

Dolayısıyla, öncelikle çapraz tablolar yardımıyla, ankette sorulan ve güvenilirlik analizi sonrası faktör yapıları içinde de yer almaya hak kazanan sorular ile yaşanılan yer arasında bir ilişki kurularak, hipotezlerimizle ilgili bir yoruma varılmaya çalışılmıştır. Daha sonra ise; varyans (anova) testi yardımıyla da, faktör analizi

sonrası oluşan her boyutun (devlet kapasitesi-rıza-yasallık-gereklilik) kendi arasındaki ilişkisi üzerinde durulmuştur. Yaşanılan yer açısından her boyuta verilen cevapların arasında farklılık olup olmadığı sorgulanmıştır. Farklılık var ise, hangi boyutlar açısından farklılık olduğunu Post-hoc analiziyle cevaplanmaya çalışılmıştır.

5.1.5.1. Değişkenleri İçeren Soruların Çapraz Tablolarla Değerlendirilmesi

Çapraz tablolar, değişkenleri içeren sorular üzerinden karşılaştırmalar yaparak, iki değişken arasındaki ilişkiyi analiz etmemize olanak sağlayan bir yöntemdir. Bu açıdan; çapraz tabloların yorumlanmasında ve Anova testlerinde katılımcıların yaşadığı yer dağılımlarına bakılarak bir yorum getirdiğimizi ifade edebiliriz. Her şeyden önce, yaşadığı yer açısından katılımcıların %58,5'i İstanbul/Fatih (228 kişi), % 26,2'si Mersin/Mezitli (102 kişi) ve %15,4'ü Kilis (60 kişi) olduğu göz önüne alındığında; bu yöntem aynı zamanda anketimizi neden üç farklı bölgede yaptığımıza da ışık tutacaktır.

Öncelikle çapraz tabloları yorumlarken, tüm faktörleri içeren sorular tek tek analiz edilmiştir. Bu açıdan, ilk faktör olan “*Değişim talebinin içeriden gelmesi unsurlarını içeren Rıza Faktörüne*” ilişkin soruların “*yaşanılan yer*” ile ilişkisi ortaya konularak analize başlanmış ve ardından sırasıyla diğer faktörlerde de aynı yöntem izlenerek yorumlar yapılmıştır. Dolayısıyla, analizimize öncelikle Rıza faktörü içinde yer alan sorulardan yola çıkarak bir çapraz tablo sunumu ve yorumu yapılmıştır.

Tablo 5.10. Suriyeli dilencilere ayırım yapmadan para verebilirim sorusu ile yaşadığı yer ilişkisini gösteren çapraz tablo

		Suriyeli dilencilere ayırım yapmadan para verebilirim					Toplam sayı
		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	
Yaşadığı yer ve sayı	Kilis	18	12	6	15	9	60
	Mersin	36	16	14	24	12	102
	Mezitli						
	İstanbul	56	39	35	61	37	228
	Fatih						

Toplam						
sayının cevap türüne göre dağılımı	110	67	55	100	58	390

Tablo 5.10'ya bakıldığında; Kilis ölçeğinde örneklemini oluşturan 60 kişi arasından, “Suriyeli dilencilere ayırım yapmadan para verebilirim” sorusuna her ne kadar olumsuz cevap verenlerin sayısı daha fazla olmuşsa da tablodaki sonuçlara bakıldığında anlamlı bir şekilde olumlu ya da olumsuz bir fark oluşmadığını söyleyebiliriz.

Mersin-Mezitli ölçeğinde örneklemini oluşturan 102 kişi arasından, olumsuz anlamda “kesinlikle katılmıyorum” ve “katılmıyorum” diyenlerin toplam sayısının 52 kişi, olumlu cevap verenlerin sayısı 36 kişi olduğu görülmüştür. Burada Kilis ve İstanbul/Fatih çalışma gruplarına kıyasla ortaya çıkan önemli bir fark ise olumsuz yargılar taşıyan “kesinlikle katılmıyorum” sorusuna verilen yanıtların, “katılmıyorum” şeklindeki cevaplara kıyasla anlamlı bir farka (yüksek) sahip olduğudur. Dolayısıyla, soruya olumsuz cevap verilmesinin yanı sıra aynı zamanda olumsuz yaklaşımların şiddetinin diğer çalışma alanlarına nazaran anlamlı şekilde farklı olduğunu söyleyebiliriz.

İstanbul-Fatih ölçeğinde örneklemini oluşturan 228 kişi arasından “Suriyeli dilencilere ayırım yapmadan para verebilirim” sorusuna diğer iki ilden farklı olarak olumlu cevapların olumsuz cevaplardan daha fazla olduğu görülmüştür. Aynı bölgeye ilişkin ayırdıcı bir diğer fark ise olumsuz yargılar taşıyan, “kesinlikle katılmıyorum” sorusuna verilen yanıtların “katılmıyorum” şeklindeki cevaplarla karşılaştırıldığında, Kilis il merkezinden anlamlı şekilde farklılaştığıdır. Dolayısıyla bu soruya verilen olumsuz yaklaşımların şiddetinin Mersin/Mezitli'den sonra ikinci sırada değerlendirilebileceğini söyleyebiliriz.

Sonuç olarak; her bölgenin sonuçlarının kendi arasında farklı yorumlanabilecek özelliklere sahip olduğunu görmekteyiz. Bunun yanında; Türk vatandaşları, “Suriyeli dilencilere ayırım yapmadan para verebilirim” sorusuna çoğunlukla olumsuz cevap vermiş olsalar da bu cevaplardan hareketle anlamlı şekilde bir farklılık ortaya

çıkmadığı görülmüştür. Dolayısıyla vatandaşların konuya ilişkin yaklaşımlarını, net şekilde olumlu ya da olumsuz şekilde ifade etmek yanlış olacaktır.

Tablo 5.11. Suriyelilere yönelik yardım faaliyetlerine katılmak isterim sorusu ile yaşadığı yer ilişkisini gösteren çapraz tablo

		Suriyelilere yönelik yardım faaliyetlerine katılmak isterim					Toplam sayı
		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	
Yaşadığı yer ve sayısı	Kilis	16	10	9	21	4	60
	Mersin	22	17	32	21	10	102
	Mezitli						
	İstanbul	39	36	49	72	32	228
	Fatih						
Toplam sayının cevap türüne göre dağılımı		77	63	90	114	46	390

Tablo 5.11’ya bakıldığında; Kilis ve Mersin-Mezitli ölçeğinde örneklemini oluşturan kişiler arasından, “Suriyelilere yönelik yardım faaliyetlerine katılmak isterim” sorusuna her ne kadar olumlu cevap verenlerin sayısı daha fazla olmuşsa da tablodaki sonuçlara bakıldığında anlamlı bir şekilde olumlu ya da olumsuz bir fark oluşmadığını söyleyebiliriz.

İstanbul-Fatih ölçeğinde örneklemini oluşturan 228 kişi arasından Suriyelilere yönelik yardım faaliyetlerine katılmak isterim sorusuna diğer iki ilden farklı olarak katılıyorum (72 kişi) ve kesinlikle katılıyorum (32 kişi) şeklinde 104 kişinin olumlu cevap verdiği, katılmıyorum (36 kişi) ve kesinlikle katılmıyorum (39 kişi) şeklinde 75 kişinin olumsuz yaklaştığı görülmüştür. Bu haliyle İstanbul/Fatih bölgesinin “Suriyelilere yönelik yardım faaliyetlerine katılmak isterim” sorusuna karşı Mersin/Mezitli ve Kilis il merkezi çalışma alanlarına kıyasla olumlu yaklaşanların sayısının anlamlı ve olumlu şekilde farklılaştığını yorumlayabiliriz.

Tüm bölgelerin sonuçlarını değerlendirdiğimizde, her bölgenin sonuçlarının kendi arasında farklı yorumlanabilecek özelliklere sahip olduğunu görmekteyiz.

Bunun yanında; Türk vatandaşları, “Suriyelilere yönelik yardım faaliyetlerine katılmak isterim” sorusuna Mersin/Mezitli ve Kilis il merkezi çalışma alanlarında olumsuz yaklaşımlar daha fazla iken; İstanbul/Fatih çalışma alanında çoğunluğun olumlu yaklaşımları dikkat çekmiştir. Ancak tüm çalışma alanları baz alındığında vatandaşların yaklaşımları, her ne kadar çoğunlukla olumlu görüş içinde olsa da anlamlı şekilde bir farklılık ortaya çıkmadığı görülmüştür. Dolayısıyla vatandaşların konuya ilişkin yaklaşımlarını, net şekilde olumlu ya da olumsuz şekilde ifade etmek yanlış olacaktır.

Tablo 5.12. Suriyelilere evimi kiraya verebilirim sorusu ile yaşadığı yer ilişkisini gösteren çapraz tablo

		Suriyelilere evimi kiraya verebilirim					Toplam sayı
		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	
Yaşadığı yer ve sayı	Kilis	20	14	10	11	5	60
	Mersin	29	26	24	14	9	102
	Mezitli						
	İstanbul	61	50	51	38	28	228
	Fatih						
Toplam sayının cevap türüne göre dağılımı		110	90	85	63	42	390

Tablo 5.12 çerçevesinde; tüm bölgelerin cevaplarına bakıldığında, bölgelerin “Suriyelilere evimi kiraya verebilirim” sorusuna yaklaşımlarının olumsuz olduğu ve kendi aralarında da bu cevaplar açısından anlamlı derecede bir farklılığın olmadığı görülmüştür.

Bunun yanında, Kilis, Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih çalışma gruplarına bakıldığında olumsuz yargıları içeren cevapların daha çok “kesinlikle katılmıyorum” cevabında kümелendiği görülmüştür. Bu açıdan çalışma grupları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı ve olumsuz yargıların yönünün kuvvetli bir şekilde ifade edildiği görülmüştür.

Tablo 5.13. Suriyelilerin nezih restoranlarına ailemle gidebilirim sorusu ile yaşadığı yer ilişkisini gösteren çapraz tablo

		Suriyelilerin nezih restoranlarına ailemle gidebilirim					Toplam sayı
		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	
Yaşadığı yer ve sayı	Kilis	20	13	13	11	3	60
	Mersin	38	26	23	13	2	102
	Mezitli						
	İstanbul	94	34	42	43	15	228
	Fatih						
Toplam sayının cevap türüne göre dağılımı		152	73	78	67	20	390

Tablo 5.13’e bakıldığında; Kilis, Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih ölçeğinde örneklemi oluşturan toplam 390 kişiler arasından, “Suriyelilerin nezih restoranlarına ailemle gidebilirim” sorusuna yaklaşımlarının olumsuz olduğu söylenilebilir. Bunun yanında; Kilis ile Mersin/Mezitli çalışma grupları içinde verilen olumsuz cevaplar arasında da anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmüştür.

Fakat çapraz tablo incelendiğinde İstanbul-Fatih ölçeğinde örneklemi oluşturan 228 kişi arasından olumsuz yargılar taşıyan kesinlikle katılmıyorum (94 kişi) sorusuna verilen yanıtların, katılmıyorum (34 kişi) şeklindeki cevaplara kıyasla anlamlı bir farka sahip olduğudur. Dolayısıyla, soruya olumsuz cevap verilmesinin yanı sıra aynı zamanda olumsuz yaklaşımların şiddetinin Kilis ve Mersin/Mezitli bölgelerine nazaran daha yüksek olduğu ve dolayısıyla da İstanbul/Fatih bölgesinde cevapların diğer gruplardan anlamlı şekilde farklılaştığı görülmüştür.

Bunun yanında, Kilis, Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih çalışma gruplarına bakıldığında olumsuz yargıları içeren cevapların daha çok “kesinlikle katılmıyorum” cevabında kümелendiği görülmüştür. Bu açıdan çalışma grupları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı ve olumsuz yargıların yönünün kuvvetli bir şekilde ifade edildiği görülmüştür.

Tablo 5.14. Suriyeli bir komşunun olması beni rahatsız etmez sorusu ile yaşadığı yer ilişkisini gösteren çapraz tablo

		Suriyeli bir komşunun olması beni rahatsız etmez					Toplam sayı
		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	
Yaşadığı yer ve sayı	Kilis	11	10	17	17	5	60
	Mersin	19	19	22	26	16	102
	Mezitli						
	İstanbul	41	40	50	58	39	228
	Fatih						
Toplam sayının cevap türüne göre dağılımı		71	69	89	101	60	390

Tablo 5.14 çerçevesinde; tüm bölgelerin cevaplarına bakıldığında, bölgelerin “Suriyeli bir komşunun olması beni rahatsız etmez” sorusuna yaklaşımlarının olumlu olduğu ve kendi aralarında da bu cevaplar açısından anlamlı derecede bir farklılığın olmadığı görülmüştür. Ayrıca, sorulara verilen olumlu cevapların her çalışma grubu için daha çok “katılıyorum” şeklinde ifade edilmesi nedeniyle de olumlu yaklaşıma dair şiddetin makul düzeyde olduğu tahmini de yapılabilir.

Tablo 5.15. Suriyeli biriyle arkadaş olabilirim sorusu ile yaşadığı yer ilişkisini gösteren çapraz tablo

		Suriyeli biriyle arkadaş olabilirim					Toplam sayı
		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	
Yaşadığı yer ve sayı	Kilis	8	7	8	30	7	60
	Mersin	9	23	21	30	19	102
	Mezitli						
	İstanbul	24	33	45	76	50	228
	Fatih						
Toplam sayının cevap türüne göre dağılımı		41	63	74	136	76	390

Tablo 5.15 çerçevesinde; tüm bölgelerin cevaplarına bakıldığında, bölgelerin “Suriyeli biriyle arkadaş olabilirim” sorusuna yaklaşımlarının yüksek oranda olumlu olduğu ve kendi aralarında da bu cevaplar açısından anlamlı derecede bir farklılığın olmadığı görülmüştür. Ayrıca, sorulara verilen olumlu cevapların her çalışma grubu için daha çok “katılıyorum” şeklinde ifade edilmesi nedeniyle de olumlu yaklaşımın makul düzeyde olduğu tahmini de yapılabilir.

Tablo 5.16. *Suriyeli lokantalardan rahatlıkla yemek yiyebilirim sorusu ile yaşadığı yer ilişkisini gösteren çapraz tablo*

		Suriyeli lokantalardan rahatlıkla yemek yiyebilirim					Toplam sayı
		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	
Yaşadığı yer ve sayı	Kilis	24	14	13	7	2	60
	Mersin	46	25	20	9	2	102
	Mezitli						
	İstanbul	99	46	44	31	8	228
	Fatih						
Toplam							
sayının cevap		169	85	77	47	12	390
türüne göre							
dağılımı							

Tablo 5.16’ya bakıldığında; Kilis, Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih ölçeğinde örnekleme oluşturan toplam 390 kişiler arasından, “Suriyeli lokantalardan rahatlıkla yemek yiyebilirim” sorusuna yaklaşımlarının olumsuz olduğu söylenilebilir. Bunun yanında; Kilis, Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih çalışma grupları içinde verilen olumsuz cevaplar arasında da anlamlı bir farklılığın olmadığı da görülmüştür.

Ayrıca; her üç çalışma grubunda da “Suriyeli lokantalardan rahatlıkla yemek yiyebilirim” sorusuna verilen olumsuz cevapların “kesinlikle katılmıyorum” seçeneği içinde kümelenmesi nedeniyle, olumsuz yaklaşımların şiddetinin yüksek oranda olduğu tahmin edilebilir. Bu sonuçlar, her üç çalışma grubu içinde anlamlı bir farklılık olmadığında sonucuyla da desteklenebilir.

Tablo 5.17. Yaşadığım yerlerdeki düzensizliğin sebebi Suriyeliler değildir sorusu ile yaşadığı yer ilişkisini gösteren çapraz tablo

		Yaşadığım yerlerdeki düzensizliğin sebebi Suriyeliler değildir					Toplam sayı
		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	
Yaşadığı yer ve sayısı	Kilis	14	7	16	17	6	60
	Mersin	15	19	22	29	17	102
	Mezitli						
	İstanbul	25	40	43	79	41	228
	Fatih						
Toplam							
sayının cevap türüne göre dağılımı		54	66	81	125	64	390

Tablo 5.17’ye bakıldığında; Kilis, Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih ölçeğinde örnekleme oluşturan toplam 390 kişiler arasından, “Yaşadığım yerlerdeki düzensizliğin sebebi Suriyeliler değildir” sorusuna daha yüksek oranda olumlu yaklaşmışlardır.

Bunun yanında; Kilis ve Mersin/Mezitli çalışma grupları içinde verilen olumlu ve olumsuz cevaplar arasındaki orana bakıldığında, her iki çalışma grubu arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Fakat İstanbul/Fatih bölgesi içinde olumlu cevapların, Kilis ve Mersin/Mezitli çalışma gruplarının olumlu (kesinlikle katılıyorum/katılıyorum) cevaplarına kıyasla daha yüksek olduğu ifade edilebilir. Bu anlamda da İstanbul/Fatih bölgesinde olumlu cevapların olumsuz cevaplara oranının Kilis ve Mersin/Mezitli çalışma gruplarına kıyasla anlamlı derecede farklılık (yüksek olduğu) gösterdiği söylenilebilir.

Ayrıca; her üç çalışma grubunda da “Yaşadığım yerlerdeki düzensizliğin sebebi Suriyeliler değildir” sorusuna verilen olumlu cevapların “katılıyorum” seçeneği içinde kümelenmesi nedeniyle, olumlu yaklaşımların makul düzeyde olduğu tahmin edilebilir.

Tablo 5.18. Suriyelilerle evlenmek toplumsal yapımıza zenginlik katar sorusu ile yaşadığı yer ilişkisini gösteren çapraz tablo

		Suriyelilerle evlenmek toplumsal yapımıza zenginlik katar					Toplam sayı
		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	
Yaşadığı yer ve sayı	Kilis	19	20	11	8	2	60
	Mersin	37	28	19	11	7	102
	Mezitli						
	İstanbul	71	57	53	30	17	228
	Fatih						
Toplam							
sayının cevap türüne göre dağılımı		127	105	83	49	26	390

Tablo 5.18’e bakıldığında; Kilis, Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih ölçeğinde örnekleme oluşturan toplam 390 kişiler arasından, “Suriyelilerle evlenmek toplumsal yapımıza zenginlik katar” sorusuna daha yüksek oranda olumsuz yaklaşmışlardır.

Her üç çalışma grubuna ayrı ayrı bakıldığında ise; Kilis çalışma grubu içinde “Kesinlikle katılmıyorum” seçeneğini 19 kişi ve “katılmıyorum” seçeneğini ise 20 kişi’nin tercih ettiği görülmüştür. Dolayısıyla Kilis özelinde olumsuz yargıların oranlarına bakıldığında aralarında anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmüştür. Fakat Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih çalışma grupları içinde ise “Suriyelilerle evlenmek toplumsal yapımıza zenginlik katar” sorusuna verilen olumsuz cevapların “kesinlikle katılmıyorum” seçeneği içinde kümelenmesi nedeniyle, olumsuz yaklaşımların şiddetinin yüksek oranda olduğu tahmin edilebilir.

Tablo 5.19. Suriyelilere nakdi veya ayni yardımda bulunabilirim sorusu ile yaşadığı yer ilişkisini gösteren çapraz tablo

		Suriyelilere nakdi veya ayni yardımda bulunabilirim					Toplam sayı
		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	
Yaşadığı yer	Kilis	19	13	11	17	0	60
	Mersin	34	25	14	25	4	102

Mezitli						
İstanbul	61	43	39	70	15	228
Fatih						
Toplam						
sayının cevap	114	81	64	112	19	390
türüne göre						
dağılımı						

Tablo 5.19’a bakıldığında; Kilis, Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih ölçeğinde örnekleme oluşturan toplam 390 kişiler arasından, “Suriyelilere nakdi veya aynı yardımda bulunabilirim” sorusuna daha yüksek oranda olumsuz yaklaşmışlardır.

Bunun yanında, Kilis, Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih çalışma gruplarına bakıldığında olumsuz yargıları içeren cevapların daha çok “kesinlikle katılmıyorum” cevabında kümelendiği görülmüş ve bu açıdan çalışma grupları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmüştür.

Tablo 5.20. Suriyelilere yönelik olumsuz söylemler beni üzmemtedir sorusu ile yaşadığı yer ilişkisini gösteren çapraz tablo

		Suriyelilere yönelik olumsuz söylemler beni üzmemtedir					Toplam sayı
		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	
Yaşadığı yer ve sayı	Kilis	14	6	15	22	3	60
	Mersin	17	10	26	34	15	102
	Mezitli						
	İstanbul	40	33	35	69	50	228
	Fatih						
Toplam							
sayının cevap		71	49	76	125	68	390
türüne göre							
dağılımı							

Tablo 5.20’ye bakıldığında; Kilis, Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih ölçeğinde örnekleme oluşturan toplam 390 kişiler arasından, “Suriyelilere yönelik olumsuz söylemler beni üzmemtedir” sorusuna daha yüksek oranda olumlu yaklaşmışlardır.

Bunun yanında, Kilis, Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih çalışma gruplarına bakıldığında olumlu yargıları içeren cevapların daha çok “katılıyorum” cevabında kümелendiği görülmüş ve bu açıdan çalışma grupları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmüştür.

Altyapısal iktidarın unsurlarını içeren *Devlet Kapasitesi* Faktörüne ilişkin soruların yaşanılan yer ile ilişkisi ortaya konularak hazırlanan çapraz tablolar ve buna ilişkin yorumlar aşağıda faktörlerin sırasına uygun olarak belirtilmiştir.

Tablo 5.21. *Plaj ve parklarda nargile keyfi yapmasından rahatsızlık duymuyorum sorusu ile yaşadığı yer ilişkisini gösteren çapraz tablo*

		Plaj ve parklarda nargile keyfi yapmasından rahatsızlık duymuyorum					Toplam sayı
		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	
Yaşadığı yer ve sayı	Kilis	34	14	5	4	3	60
	Mersin	62	20	9	7	4	102
	Mezitli						
	İstanbul	128	30	38	12	20	228
	Fatih						
Toplam							
sayının cevap							
türüne göre							
dağılımı							
		224	64	52	23	27	390

Tablo 5.21’e bakıldığında; Kilis, Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih ölçeğinde örnekleme oluşturan toplam 390 kişiler arasından, “Plaj ve parklarda nargile keyfi yapmasından rahatsızlık duymuyorum” sorusuna daha yüksek oranda olumsuz yaklaşmışlardır.

Bunun yanında, Kilis, Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih çalışma gruplarına bakıldığında olumsuz yargıları içeren cevapların daha çok “kesinlikle katılmıyorum” cevabında kümелendiği görülmüştür. Bu açıdan çalışma grupları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı ve olumsuz yargıların yönünün kuvvetli bir şekilde ifade edildiği görülmüştür.

Tablo 5.22. Maddi durumu iyi olan Suriyelilere vatandaşlık verilmelidir sorusu ile yaşadığı yer ilişkisini gösteren çapraz tablo

		Maddi durumu iyi olan Suriyelilere vatandaşlık verilmelidir					Toplam sayı
		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	
Yaşadığı yer ve sayı	Kilis	27	19	6	7	1	60
	Mersin	56	17	15	9	5	102
	Mezitli						
	İstanbul	95	48	41	25	19	228
	Fatih						
Toplam							
sayının cevap türüne göre dağılımı		178	84	62	41	25	390

Tablo 5.22’ye bakıldığında; Kilis, Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih ölçeğinde örnekleme oluşturan toplam 390 kişiler arasından, “Maddi durumu iyi olan Suriyelilere vatandaşlık verilmelidir” sorusuna daha yüksek oranda olumsuz yaklaşmışlardır.

Bunun yanında, Kilis, Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih çalışma gruplarına bakıldığında olumsuz yargıları içeren cevapların daha çok “kesinlikle katılmıyorum” cevabında kümelendiği görülmüştür. Bu açıdan çalışma grupları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı ve olumsuz yargıların yönünün kuvvetli bir şekilde ifade edildiği görülmüştür.

Tablo 5.23. Bebeklerin vatandaş olması gelecek nesillere doğru bir uygulamadır ile yaşadığı yer ilişkisini gösteren çapraz tablo

		Bebeklerin vatandaş olması gelecek nesillere doğru bir uygulamadır					Toplam sayı
		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	
Yaşadığı yer ve sayı	Kilis	30	15	10	3	2	60
	Mersin	48	31	13	8	2	102
	Mezitli						
	İstanbul	107	49	33	27	12	228
	Fatih						

Toplam						
sayının cevap türüne göre dağılımı	185	95	56	38	16	390

Tablo 5.23’e bakıldığında; Kilis, Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih ölçeğinde örnekleme oluşturan toplam 390 kişiler arasından, “Bebeklerin vatandaş olması gelecek nesillere doğru bir uygulamadır” sorusuna daha yüksek oranda olumsuz yaklaşmışlardır.

Bunun yanında, Kilis, Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih çalışma gruplarına bakıldığında olumsuz yargıları içeren cevapların daha çok “kesinlikle katılmıyorum” cevabında kümелendiği görülmüştür. Bu açıdan çalışma grupları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı ve olumsuz yargıların yönünün kuvvetli bir şekilde ifade edildiği görülmüştür.

Tablo 5.24. Suriyeliler siyasete girebilmelidir sorusu ile yaşadığı yer ilişkisini gösteren çapraz tablo

		Suriyeliler siyasete girebilmelidir					Toplam sayı
		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	
Yaşadığı yer ve sayı	Kilis	36	18	3	3	0	60
	Mersin	70	18	5	8	1	102
	Mezitli						
	İstanbul	129	42	26	23	8	228
	Fatih						
Toplam							
sayının cevap türüne göre dağılımı		235	78	34	34	9	390

Tablo 5.24’e bakıldığında; Kilis, Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih ölçeğinde örnekleme oluşturan toplam 390 kişiler arasından, “Suriyeliler siyasete girebilmelidir” sorusuna daha yüksek oranda olumsuz yaklaşmışlardır.

Bunun yanında, Kilis, Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih çalışma gruplarına bakıldığında olumsuz yargıları içeren cevapların daha çok “kesinlikle katılmıyorum”

cevabında kümелendiği görülmüştür. Bu açıdan çalışma grupları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı ve olumsuz yargıların yönünün kuvvetli bir şekilde ifade edildiği görülmüştür.

Tablo 5.25. Suriyelilere vatandaşlık hakkı verilmelidir sorusu ile yaşadığı yer ilişkisini gösteren çapraz tablo

		Suriyelilere vatandaşlık hakkı verilmelidir					Toplam sayı
		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	
Yaşadığı yer ve sayı	Kilis	34	19	5	2	0	60
	Mersin	58	22	14	7	1	102
	Mezitli						
	İstanbul	103	56	45	16	8	228
	Fatih						
Toplam							
sayının cevap türüne göre dağılımı		195	97	64	25	9	390

Tablo 5.25’e bakıldığında; Kilis, Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih ölçeğinde örnekleme oluşturan toplam 390 kişiler arasından, “Suriyelilere vatandaşlık hakkı verilmelidir” sorusuna daha yüksek oranda olumsuz yaklaşmışlardır.

Bunun yanında, Kilis, Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih çalışma gruplarına bakıldığında olumsuz yargıları içeren cevapların daha çok “kesinlikle katılmıyorum” cevabında kümелendiği görülmüştür. Bu açıdan çalışma grupları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı ve olumsuz yargıların yönünün kuvvetli bir şekilde ifade edildiği görülmüştür.

Tablo 5.26. Eğitimde fırsat eşitliği sağlanması ekonomiye olumlu katkı sağlayacaktır sorusu ile yaşadığı yer ilişkisini gösteren çapraz tablo

		Eğitimde fırsat eşitliği sağlanması ekonomiye olumlu katkı sağlayacaktır					Toplam sayı
		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	

Yaşadığı yer ve sayı	Kilis	22	14	11	11	2	60
	Mersin	41	18	18	14	11	102
	Mezitli						
	İstanbul	57	51	38	61	21	228
	Fatih						
Toplam							
sayının cevap türüne göre dağılımı		120	83	67	86	34	390

Tablo 5.26’ya bakıldığında; Kilis, Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih ölçeğinde örnekleme oluşturan toplam 390 kişiler arasından, “Eğitimde fırsat eşitliği sağlanması ekonomiye olumlu katkı sağlayacaktır” sorusuna daha yüksek oranda olumsuz yaklaşmışlardır.

Bunun yanında, Kilis, Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih çalışma gruplarına bakıldığında olumsuz yargıları içeren cevapların daha çok “kesinlikle katılmıyorum” cevabında kümelendiği görülmüştür. Bu açıdan çalışma grupları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı ve olumsuz yargıların yönünün kuvvetli bir şekilde ifade edildiği görülmüştür.

Tablo 5.27. Suriyeliler ticari hayatın canlanmasını sağlamışlardır sorusu ile yaşadığı yer ilişkisini gösteren çapraz tablo

		Suriyeliler ticari hayatın canlanmasını sağlamışlardır					Toplam sayı
		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	
Yaşadığı yer ve sayı	Kilis	16	19	8	9	8	60
	Mersin	40	30	19	7	6	102
	Mezitli						
	İstanbul	68	53	49	47	11	228
	Fatih						
Toplam							
sayının cevap türüne göre dağılımı		124	102	76	63	25	390

Tablo 5.27’ye bakıldığında; Kilis, Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih ölçeğinde örnekleme oluşturan toplam 390 kişiler arasından, “Suriyeliler ticari hayatın canlanmasını sağlamışlardır” sorusuna daha yüksek oranda olumsuz yaklaşmışlardır.

Bunun yanında, Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih çalışma gruplarına bakıldığında olumsuz yargıları içeren cevapların daha çok “kesinlikle katılmıyorum” cevabında kümелendiği görülmüş ve olumsuz yargıların yönünün kuvvetli bir şekilde ifade edilmiştir. Fakat Kilis il merkezindeki çalışma grubuna bakıldığında ise olumsuz yargıları içeren cevapların daha çok “katılmıyorum” cevabında kümелendiği görülmüş ve olumsuz yargıların yönü makul düzeyde ifade edilmiştir. Bu açıdan çalışma grupları arasında Kilis il merkezi ile Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih çalışma grupları arasında, olumsuz yargıya verilen cevaplar açısından anlamlı bir farklılığın olduğunu söyleyebiliriz.

Tablo 5.28. *Suriyeliler ile artan nüfusumuz devletimize güç katacaktır sorusu ile yaşadığı yer ilişkisini gösteren çapraz tablo*

		Suriyeliler ile artan nüfusumuz Devletimize güç katacaktır					Toplam sayı
		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	
Yaşadığı yer ve sayı	Kilis	26	21	5	4	4	60
	Mersin	57	26	13	2	4	102
	Mezitli						
	İstanbul	106	53	42	12	15	228
	Fatih						
Toplam							
sayının cevap türüne göre dağılımı		189	100	60	18	23	390

Tablo 5.28’e bakıldığında; Kilis, Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih ölçeğinde örnekleme oluşturan toplam 390 kişiler arasından, “Suriyeliler ile artan nüfusumuz Devletimize güç katacaktır” sorusuna daha yüksek oranda olumsuz yaklaşmışlardır.

Bunun yanında, Kilis, Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih çalışma gruplarına bakıldığında olumsuz yargıları içeren cevapların daha çok “kesinlikle katılmıyorum”

cevabında kümелendiği görülmüş ve olumsuz yargıların yönünün kuvvetli bir şekilde ifade edilmiştir. Bu açıdan çalışma grupları arasında Kilis il merkezi, Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih çalışma grupları arasında, olumsuz yargıya verilen cevaplar açısından anlamlı bir farklılığın olmadığını söyleyebiliriz.

Tablo 5.29. Suriyelilere çalışma izni verilmelidir sorusu ile yaşadığı yer ilişkisini gösteren çapraz tablo

		Suriyelilere çalışma izni verilmelidir					Toplam sayı
		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	
Yaşadığı yer ve sayı	Kilis	17	17	13	10	3	60
	Mersin	40	22	20	12	8	102
	Mezitli						
	İstanbul	69	37	62	45	15	228
	Fatih						
Toplam							
sayının cevap türüne göre dağılımı		126	76	95	67	26	390

Tablo 5.29’a bakıldığında; Kilis, Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih ölçeğinde örnekleme oluşturan toplam 390 kişiler arasından, “Suriyelilere çalışma izni verilmelidir” sorusuna daha yüksek oranda olumsuz yaklaşmışlardır.

Bunun yanında, Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih çalışma gruplarına bakıldığında olumsuz yargıları içeren cevapların daha çok “kesinlikle katılmıyorum” cevabında kümелendiği görülmüş ve olumsuz yargıların yönünün kuvvetli bir şekilde ifade edilmiştir. Fakat Kilis il merkezindeki çalışma grubuna bakıldığında ise olumsuz yargıları içeren cevapların daha çok “kesinlikle katılmıyorum” ile “katılmıyorum” cevaplarının eşit oranda tercih edildiği görülmüş ve olumsuz yargıların yönü makul düzeyde ifade edilmiştir. Bu açıdan çalışma grupları arasında Kilis il merkezi ile Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih çalışma grupları arasında, olumsuz yargıya verilen cevaplar açısından anlamlı bir farklılığın olduğunu söyleyebiliriz.

Tablo 5.30. *Gönderilmesi düşüncesine karşıyım sorusu ile yaşadığı yer ilişkisini gösteren çapraz tablo*

		Gönderilmesi düşüncesine karşıyım					Toplam sayı
		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	
Yaşadığı yer ve sayı	Kilis	19	17	11	7	6	60
	Mersin	25	20	25	21	11	102
	Mezitli						
	İstanbul	76	37	43	39	33	228
	Fatih						
Toplam sayının cevap türüne göre dağılımı		120	74	79	67	50	390

Tablo 5.30’a bakıldığında; Kilis, Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih ölçeğinde örneklemi oluşturan toplam 390 kişiler arasından, “Gönderilmesi düşüncesine karşıyım” sorusuna daha yüksek oranda olumsuz yaklaşmışlardır.

Bunun yanında, Kilis il merkezi, Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih çalışma gruplarına bakıldığında olumsuz yargıları içeren cevapların daha çok “kesinlikle katılmıyorum” cevabında kümелendiği görülmüş ve olumsuz yargıların yönünün kuvvetli bir şekilde ifade edilmiştir. Bu açıdan çalışma grupları arasında Kilis il merkezi ile Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih çalışma grupları arasında, olumsuz yargıya verilen cevaplar açısından anlamlı bir farklılığın olmadığını söyleyebiliriz.

Tablo 5.31. *Vatandaşlarla Suriyeliler çalışmaktan hoşlanmaktadırlar sorusu ile yaşadığı yer ilişkisini gösteren çapraz tablo*

		Vatandaşlarla Suriyeliler çalışmaktan hoşlanmaktadırlar					Toplam sayı
		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	
Yaşadığı yer ve sayı	Kilis	18	23	8	8	3	60
	Mersin	49	27	18	7	1	102
	Mezitli						
	İstanbul	74	65	52	27	10	228

Fatih

Toplam							
sayının cevap	Sayı						
türüne göre		141	115	78	42	14	390
dağılımı							

Tablo 5.31’e bakıldığında; Kilis, Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih ölçeğinde örneklemi oluşturan toplam 390 kişiler arasından, “Vatandaşlarla Suriyeliler çalışmaktan hoşlanmaktadırlar” sorusuna daha yüksek oranda olumsuz yaklaşmışlardır.

Bunun yanında, Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih çalışma gruplarına bakıldığında olumsuz yargıları içeren cevapların daha çok “kesinlikle katılmıyorum” cevabında kümелendiği görülmüş ve olumsuz yargıların yönünün kuvvetli bir şekilde ifade edilmiştir. Fakat Kilis il merkezindeki çalışma grubuna bakıldığında ise olumsuz yargıları içeren cevapların daha çok “katılmıyorum” cevabı içinde kümелendiği görülmüş ve olumsuz yargıların yönü makul düzeyde ifade edilmiştir. Bu açıdan çalışma grupları arasında Kilis il merkezi ile Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih çalışma grupları arasında, olumsuz yargıya verilen cevaplar açısından anlamlı bir farklılığın olduğunu söyleyebiliriz.

Tablo 5.32 İşsizliğin artmasında Suriyelilerin etkisi olmamıştır sorusu ile yaşadığı yer ilişkisini gösteren çapraz tablo

		İşsizliğin artmasında Suriyelilerin etkisi olmamıştır					Toplam sayı
		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	
Yaşadığı yer ve sayı	Kilis	26	21	8	2	3	60
	Mersin	39	31	13	14	5	102
	Mezitli						
	İstanbul	88	49	28	43	20	228
	Fatih						
Toplam							
sayının cevap		153	101	49	59	28	390
türüne göre							
dağılımı							

Tablo 5.32’ye bakıldığında; Kilis, Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih ölçeğinde örnekleme oluşturan toplam 390 kişiler arasından, “İşsizliğin artmasında Suriyelilerin etkisi olmamıştır” sorusuna daha yüksek oranda olumsuz yaklaşmışlardır.

Bunun yanında, Kilis il merkezi, Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih çalışma gruplarına bakıldığında olumsuz yargıları içeren cevapların daha çok “kesinlikle katılmıyorum” cevabında kümелendiği görülmüş ve olumsuz yargıların yönünün kuvvetli bir şekilde ifade edilmiştir. Buna ek olarak; İstanbul/Fatih çalışma grubu içinde olumsuz yargıları içeren cevapların yüksek oranda “kesinlikle katılmıyorum” cevabı içinde ortaya çıkan ortalama, Kilis il merkezi ile Mersin/Mezitli çalışma gruplarının verdiği “kesinlikle katılmıyorum” şeklindeki olumsuz cevaplara kıyasla oldukça yüksek olduğu görülmüştür. Bu açıdan çalışma grupları arasında Kilis il merkezi ile Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih çalışma grupları arasında, “kesinlikle katılmıyorum” şeklindeki olumsuz yargıya verilen cevaplar açısından anlamlı bir farklılığın olduğunu söyleyebiliriz.

Tablo 5.33. Yardımlar ekonomik büyümeden daha önemlidir sorusu ile yaşadığı yer ilişkisini gösteren çapraz tablo

		Yardımlar ekonomik büyümeden daha önemlidir					Toplam sayı
		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	
Yaşadığı yer ve sayı	Kilis	31	19	6	3	1	60
	Mersin	52	18	21	6	5	102
	Mezitli						
	İstanbul	100	60	37	18	13	228
	Fatih						
Toplam							
sayının cevap							
türüne göre							
dağılımı							
		183	97	64	27	19	390

Tablo 5.33’e bakıldığında; Kilis, Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih ölçeğinde örnekleme oluşturan toplam 390 kişiler arasından, “Yardımlar ekonomik büyümeden daha önemlidir” sorusuna daha yüksek oranda olumsuz yaklaşmışlardır.

Bunun yanında, Kilis il merkezi, Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih çalışma gruplarına bakıldığında olumsuz yargıları içeren cevapların daha çok “kesinlikle katılmıyorum” cevabında kümелendiği görülmüş ve olumsuz yargıların yönü kuvvetli bir şekilde ifade edilmiştir. Bu açıdan Kilis il merkezi, Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih çalışma grupları arasında, olumsuz yargıya verilen cevaplar açısından anlamlı bir farklılığın olmadığını söyleyebiliriz.

Tablo 5.34. *Suriyeliler kolay şekilde mülk alabilmelidir sorusu ile yaşadığı yer ilişkisini gösteren çapraz tablo*

		Suriyeliler kolay şekilde mülk alabilmelidir					Toplam sayı
		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	
Yaşadığı yer ve sayı	Kilis	25	16	9	8	2	60
	Mersin	53	20	17	8	4	102
	Mezitli						
	İstanbul	92	58	38	29	11	228
	Fatih						
Toplam							
sayının cevap türüne göre dağılımı		170	94	64	45	17	390

Tablo 5.34’e bakıldığında; Kilis, Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih ölçeğinde örnekleme oluşturan toplam 390 kişiler arasından, “Suriyeliler kolay şekilde mülk alabilmelidir” sorusuna daha yüksek oranda olumsuz yaklaşmışlardır.

Bunun yanında, Kilis il merkezi, Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih çalışma gruplarına bakıldığında olumsuz yargıları içeren cevapların daha çok “kesinlikle katılmıyorum” cevabında kümелendiği görülmüş ve olumsuz yargıların yönü kuvvetli bir şekilde ifade edilmiştir. Bu açıdan Kilis il merkezi, Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih çalışma grupları arasında, olumsuz yargıya verilen cevaplar açısından anlamlı bir farklılığın olmadığını söyleyebiliriz.

Politikaların haklılığına ilişkin unsurlarını içeren *Gerekliklik Faktörüne* ilişkin soruların yaşanan yer ile ilişkisi ortaya konularak hazırlanan çapraz tablolar ve buna ilişkin yorumlar aşağıda faktörlerin sırasına uygun olarak belirtilmiştir.

Tablo 5.35. *Askerlerimizin Suriye’de savaşmasını destekliyorum sorusu ile yaşadığı yer ilişkisini gösteren çapraz tablo*

		Askerlerimizin Suriye’de savaşmasını destekliyorum					Toplam sayı
		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	
Yaşadığı yer ve sayı	Kilis	21	13	5	10	11	60
	Mersin	39	17	18	16	12	102
	Mezitli						
	İstanbul	76	30	39	45	38	228
	Fatih						
Toplam							
sayının cevap türüne göre dağılımı		136	60	62	71	61	390

Tablo 5.35’e bakıldığında; Kilis, Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih ölçeğinde örnekleme oluşturan toplam 390 kişiler arasından, “Askerlerimizin Suriye’de savaşmasını destekliyorum” sorusuna daha yüksek oranda olumsuz yaklaşmışlardır.

Bunun yanında, Kilis il merkezi, Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih çalışma gruplarına bakıldığında olumsuz yargıları içeren cevapların daha çok “kesinlikle katılmıyorum” cevabında kümелendiği görülmüş ve olumsuz yargıların yönü kuvvetli bir şekilde ifade edilmiştir. Bu açıdan Kilis il merkezi, Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih çalışma grupları arasında, olumsuz yargıya verilen cevaplar açısından anlamlı bir farklılığın olmadığını söyleyebiliriz.

Tablo 5.36. *Suriyelileri kabul etmek din kardeşliğinin gereğidir sorusu ile yaşadığı yer ilişkisini gösteren çapraz tablo*

		Suriyelileri kabul etmek din kardeşliğinin gereğidir					Toplam sayı
		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	
Yaşadığı yer ve sayı	Kilis	16	11	9	18	6	60
	Mersin	40	22	14	15	11	102
	Mezitli						
	İstanbul	67	45	21	53	42	228

Toplam						
sayının cevap	123	78	44	86	59	390
türüne göre						
dağılımı						

Tablo 5.36'ya bakıldığında; Kilis, Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih ölçeğinde örnekleme oluşturan toplam 390 kişiler arasından, “Suriyelileri kabul etmek din kardeşliğinin gereğidir” sorusuna daha yüksek oranda olumsuz yaklaşmışlardır.

Bunun yanında, Kilis il merkezi, Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih çalışma gruplarına bakıldığında olumsuz yargıları içeren cevapların daha çok “kesinlikle katılmıyorum” cevabında kümелendiği görülmüş ve olumsuz yargıların yönü kuvvetli bir şekilde ifade edilmiştir. Bu açıdan Kilis il merkezi, Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih çalışma grupları arasında, olumsuz yargıya verilen cevaplar açısından anlamlı bir farklılığın olmadığını söyleyebiliriz.

Tablo 5.37. Türkiye'nin Suriye politikası Ortadoğu Barışına hizmet etmektedir sorusu ile yaşadığı yer ilişkisini gösteren çapraz tablo

		Türkiye'nin Suriye politikası Ortadoğu Barışına hizmet etmektedir					Toplam sayı
		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	
Yaşadığı yer ve sayı	Kilis	17	8	18	13	4	60
	Mersin	21	16	35	18	12	102
	Mezitli						
	İstanbul	43	42	71	44	28	228
	Fatih						
Toplam							
sayının cevap		81	66	124	75	44	390
türüne göre							
dağılımı							

Tablo 5.37'ye bakıldığında; Kilis, Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih ölçeğinde örnekleme oluşturan toplam 390 kişiler arasından, “Türkiye'nin Suriye politikası Ortadoğu Barışına hizmet etmektedir” sorusuna daha yüksek oranda olumsuz yaklaşmışlardır.

Bunun yanında, Kilis il merkezi, Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih çalışma gruplarına bakıldığında olumsuz yargıları içeren cevapların daha çok “kesinlikle katılmıyorum” cevabında kümелendiği görülmüş ve olumsuz yargıların yönü kuvvetli bir şekilde ifade edilmiştir. Bu açıdan Kilis il merkezi, Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih çalışma grupları arasında, olumsuz yargıya verilen cevaplar açısından anlamlı bir farklılığın olmadığını söyleyebiliriz.

Politikaların demokratik bir süreç geçirdiğine ilişkin unsurlarını içeren *Yasallık Faktörü*ne ilişkin soruların yaşanılan yer ile ilişkisi ortaya konularak hazırlanan çapraz tablolar ve buna ilişkin yorumlar aşağıda faktörlerin sırasına uygun olarak belirtilmiştir.

Tablo 5.38. Göç politikası toplumun katılımı ile sağlanmıştır sorusu ile yaşadığı yer ilişkisini gösteren çapraz tablo

		Göç politikası toplumun katılımı ile sağlanmıştır					Toplam sayı
		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	
Yaşadığı yer ve sayı	Kilis	15	24	11	7	3	60
	Mersin	41	21	23	15	2	102
	Mezitli						
	İstanbul	87	61	46	22	12	228
	Fatih						
Toplam							
sayının cevap türüne göre dağılımı		143	106	80	44	17	390

Tablo 5.38’e bakıldığında; Kilis, Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih ölçeğinde örnekleme oluşturan toplam 390 kişiler arasından, “Göç politikası toplumun katılımı ile sağlanmıştır” sorusuna daha yüksek oranda olumsuz yaklaşmışlardır.

Bunun yanında, Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih çalışma gruplarına bakıldığında olumsuz yargıları içeren cevapların daha çok “kesinlikle katılmıyorum” cevabında kümелendiği görülmüş ve olumsuz yargıların yönü kuvvetli bir şekilde ifade edilmiştir. Buna ek olarak; Kilis il merkezi çalışma grubu içinde olumsuz yargıları içeren cevapların yüksek oranda “katılmıyorum” cevabı içinde kümелendiği

görülmüştür. Bu açıdan Kilis il merkezi ile Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih çalışma grupları arasında, “kesinlikle katılmıyorum” ve “Katılmıyorum” şeklindeki olumsuz yargıya verilen cevaplar açısından anlamlı bir farklılığın olduğunu söyleyebiliriz.

Tablo 5.39. *Toplum kurum ve kuruluşlar hakkında yeteri kadar bilgi sahibidir sorusu ile yaşadığı yer ilişkisini gösteren çapraz tablo*

		Toplum kurum ve kuruluşlar hakkında yeteri kadar bilgi sahibidir					Toplam sayı
		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	
Yaşadığı yer ve sayı	Kilis	16	25	14	3	2	60
	Mersin	43	24	25	9	1	102
	Mezitli						
	İstanbul	84	76	40	19	9	228
	Fatih						
Toplam sayının cevap türüne göre dağılımı		143	125	79	31	12	390

Tablo 5.39’a bakıldığında; Kilis, Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih ölçeğinde örnekleme oluşturan toplam 390 kişiler arasından, “Toplum kurum ve kuruluşlar hakkında yeteri kadar bilgi sahibidir” sorusuna daha yüksek oranda olumsuz yaklaşmışlardır.

Bunun yanında, Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih çalışma gruplarına bakıldığında olumsuz yargıları içeren cevapların daha çok “kesinlikle katılmıyorum” cevabında kümелendiği görülmüş ve olumsuz yargıların yönü kuvvetli bir şekilde ifade edilmiştir. Buna ek olarak; Kilis il merkezi çalışma grubu içinde olumsuz yargıları içeren cevapların yüksek oranda “katılmıyorum” cevabı içinde kümелendiği görülmüştür. Bu açıdan Kilis il merkezi ile Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih çalışma grupları arasında, “kesinlikle katılmıyorum” ve “Katılmıyorum” şeklindeki olumsuz yargıya verilen cevaplar açısından anlamlı bir farklılığın olduğunu söyleyebiliriz.

Tablo 5.40. Devlete destek göç politikasına destek vermemi de gerektirmektedir sorusu ile yaşadığı yer ilişkisini gösteren çapraz tablo

		Devlete destek göç politikasına destek vermemi de gerektirmektedir					Toplam sayı
		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	
Yaşadığı yer ve sayı	Kilis	17	23	6	11	3	60
	Mersin	38	23	20	13	8	102
	Mezitli						
	İstanbul	66	49	52	30	31	228
	Fatih						
Toplam							
sayının cevap							
türüne göre							
dağılımı							
		121	95	78	54	42	390

Tablo 5.40’a bakıldığında; Kilis, Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih ölçeğinde örneklemi oluşturan toplam 390 kişiler arasından, “Devlete destek göç politikasına destek vermemi de gerektirmektedir” sorusuna daha yüksek oranda olumsuz yaklaşmışlardır.

Bunun yanında, Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih çalışma gruplarına bakıldığında olumsuz yargıları içeren cevapların daha çok “kesinlikle katılmıyorum” cevabında kümелendiği görülmüş ve olumsuz yargıların yönü kuvvetli bir şekilde ifade edilmiştir. Buna ek olarak; Kilis il merkezi çalışma grubu içinde olumsuz yargıları içeren cevapların yüksek oranda “katılmıyorum” cevabı içinde kümелendiği görülmüştür. Bu açıdan Kilis il merkezi ile Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih çalışma grupları arasında, “kesinlikle katılmıyorum” ve “Katılmıyorum” şeklindeki olumsuz yargıya verilen cevaplar açısından anlamlı bir farklılığın olduğunu söyleyebiliriz.

5.1.5.2. Değişkenleri içeren faktörlerin Anova ve Bağımsız Örneklem T Testi ile Değerlendirilmesi

Tek yönlü Varyans Analizi (One-Way Anova) ikiden fazla sayıda grubu, bir değişken bakımından karşılaştırmak için kullanılmaktadır. Bu aşamada; anket sorularına verilen cevapların ortalamaları (mean), standart sapmaları (std. Deviation),

anlamlılık düzeyleri (p) ve test edilen değerleri (test value) göz önüne alınmıştır. Dolayısıyla, ankete verilen cevaplar bu kriterlere göre yorumlanmıştır.

Anova analiziyle, gruplar arası farklılıklar bir bütün olarak ele alınmakta; ancak hangi grupların birbirinden anlamlı şekilde farklılaştığını anlamak için Post hoc testine başvurulmaktadır (Tabachnick, Fidell, 2013: 52). Dolayısıyla çalışmamızda, Post-hoc testinde, karşılaştırma tekniği olarak Levene's testi ile grup dağılımlarının varyanslarının homojen yapıda olup olmadığı tespit edilmiştir (Nordstokke, Zumbo, 2010: 404). Buradan yola çıkarak, ilgili değişkene ait varyansların ve örneklem sayılarının eşit olmaması nedeniyle Games Howell testine başvurulmuştur.

Tablo 5.41. Faktör Değişkenleri ile Yaşadığı Yer Değişkeni Arasında One-Way Anova Testi Karşılaştırması

		N	Ortalama	Varyansların Homojenliği		Anova Testi	
				Levene Değeri	Anlamlılık Değeri (p)	F	Anlamlılık Değeri (p)
Devlet kapasitesi_faktör2	Kilis	60	2,0274	5,206	,006	4,049	,018
	Mersin	102	1,9958				
	Mezitli						
	İstanbul	228	2,2431				
	Fatih						
	Toplam	390	2,1452				
Gereklilik_haklılığa İlişkin nedenler_faktör3	Kilis	60	2,6833	,878	,416	1,756	,174
	Mersin	102	2,5556				
	Mezitli						
	İstanbul	228	2,8085				
	Fatih						
	Toplam	390	2,7231				
Yasallık_Demokratik bir süreç geçirme_faktör4	Kilis	60	2,2722	,231	,794	,547	,579
	Mersin	102	2,1732				
	Mezitli						
	İstanbul	228	2,2909				
	Fatih						
	Toplam	390	2,2573				
Rıza	Kilis	60	2,6606	,319	,727	1,770	,172

Değişim talebinin içeriden Mersin	102	2,6649
gelmesi_faktör1	Mezitli	
	İstanbul	228 2,8509
	Fatih	
	Toplam	390 2,7730

Değişkenlere verilen cevapların ortalamaları içinde İstanbul/Fatih ilçesi içinden verilen cevapların diğer cevaplara oranla daha yüksek olduğu görülmüştür. Ancak, bu sonuçların rastlantısal mı? Yoksa istatistiksel açıdan anlamlı mı? Olduğu varyans/anova testiyle aydınlatılacaktır. Yukarıdaki sonuçlara bakıldığında; öncelikle farklı grup ortalamalarının olması durumunda tablonun daha anlamlı yorumlanabilecektir. Bunun için ilk aşamada varyansların homojenliğine bakmak gerekir. Eğer varyansların homojenliği tablosunda $p < 0,05$ ise varyanslar homojen dağılmamıştır, denilir. Dolayısıyla, gruplar arasında fark vardır, sonucu çıkmaktadır. Kısaca; grup ortalamaları arasında fark yoktur, şeklinde kurulan H_0 hipotezi redd edilecektir. Tam aksine $p > 0,05$ ise H_0 hipotezi kabul edilecektir. Diğer bir ifadeyle, sonuçların test edilmesi için fark hipotezlerinin kurulması ve test edilmesi gerekecektir. Çalışmamız açısından kurulan hipotezlerimiz şöyle olmuştur.

H_0 : Yaşadığı yer değişkenine göre Faktör değişkenlerin ortalamaları arasında fark yoktur.

H_1 : Yaşadığı yer değişkenine göre Faktör değişkenlerin ortalamaları arasında fark vardır.

Sonuçlara bakıldığında, sadece devlet kapasitesi değişkenine verilen cevapların gruplar arasında farklılaştığını görmekteyiz. Çünkü bu değişkenin aldığı p değeri 0,006 olmuştur. $P(0,006) < 0,05$ olduğu için varyansların homojen dağılmamıştır. Ve H_0 : Yaşadığı yer değişkenine göre Faktör değişkenlerin ortalamaları arasında fark yoktur, hipotezi reddedilmiş olur.

Buna karşın, gereklilik, yasallık ve rıza değişkenlerinin p değerleri $> 0,05$ olduğu için bu değişkenlere verilen cevapların ortalamalarının yaşadıkları yer değişkenine göre farklılaşmadığını görülmüştür. Sonuç olarak; gereklilik, yasallık ve rıza değişkenleri için H_0 : Yaşadığı yer değişkenine göre Rıza- Gereklilik ve Yasallık değişkenlerinin ortalamaları arasında fark yoktur, hipotezi kabul edilmiştir. Özetle;

yer değişkenine göre bu üç faktöre verilen cevaplar katılımcılar tarafından farklı algılanmamıştır.

Anova (varyans) tablosuna baktığımızda ise; tablodadaki anlamlılık (p) değer'inin $< 0,05$ olması durumunda faktör değişkenlerinin yaşadığı yer değişkeni içinde yer alan gruplar arasında ortalama farkın anlamlı olduğunu ortaya koyacaktır. Buna göre; sadece Devlet Kapasitesi faktörünün aldığı p değeri (0,018) $< 0,05$ olduğu için Devlet kapasitesi faktörü ile yaşadığı yer değişkeni grupları içinde olan Kilis, Mersin ve İstanbul bölgeleri arasındaki ilişkinin anlamlı düzeyde farklı olduğunu görmekteyiz. Yani, üç il içinde araştırmaya katılanların sadece devlet kapasitesi değişkenine dair verdiği cevapların ortalamalarının gruplar arasında farkın anlamlı olduğu ortaya çıkmıştır.

Bir diğer taraftan anova tablosu gruplar arasındaki farkları bütün olarak ele almakta; fakat hangi ikili grup arasındaki farkın anlamlı olduğunu söylememektedir. Bu soruya cevap vermemizi sağlayan ise Post-Hoc testi olacaktır (Tabachnick, Fidell, 2013: 52). Devlet Kapasitesine verilen cevapların ortalamalarının yaşadığı yer değişkenine göre farklılık taşımasından dolayı bu faktöre ilişkin farklılığın yönü ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Yukarıdaki açıklamalar ışığında Faktör değişkenlerimizin ikiden fazla grup arasında nasıl farklılaştığı ve hangi grupların farklılık gösterdiğini test etmek için başvurduğumuz post-hoc testi içinde 2' den fazla grup olması nedeniyle anlamlılık değeri olan 0,05 kullanılmamış ve 3'lü bir grup için Bonferroni düzeltmesi (Tabachnick, Fidell, 2013: 52) yapılarak anlamlılık değeri 0,05 değil, 0,016 olarak baz alınmıştır . Bunun sebebi, çalışmamızın “yaşadığı yer” değişkeni içinde Kilis, Mersin ve İstanbul gibi üç farklı bölgenin olmasıdır. Bu nedenle doğru analiz yapabilmemiz için öncelikle anlamlılık değerimizin ikili kombinasyonu almamız gerekecektir. Buna göre; 3'lü grup olduğu için 0,05 değeri 3'e bölünmüş ve ortaya çıkan sonuç ($p=0,016$) yeni anlamlılık değeri olarak kabul edilmiştir.

Tablo 5.42. Yaşadığı yer değişkenine göre Devlet Kapasitesi Ortalamalarına İlişkin Scheffe Testi Karşılaştırması

Ortalama Farklılık	Standart Hata	Anlamlılık Değeri (p)

Devlet Kapasitesi		Kilis	Mersin Mezitli istanbul fatih	,03158	,11595	,960
				-,21573	,10708	,113
	Post Hoc	Mersin Mezitli	Kilis	-,03158	,11595	,960
			İstanbul Fatih	-,24731	,09243	,022
		İstanbul Fatih	Kilis	,21573	,10708	,113
			Mersin Mezitli	,24731	,09243	,022

Bu açıklamalar ışığında, post hoc testinde, anlamlılık değerini $p= 0,016$ olarak kabul edilirse, hiçbir değişkenin ortalamaları arasında yaşadığı yer değişkenine göre anlamlı farklılık olduğunu söyleyemeyiz. Ancak; anlamlılık (p) değerini $0,05$ kabul ettiğimizde ise, Devlet kapasitesi değişkeni içinde özellikle Mersin/Mezitli ile İstanbul/Fatih bölgeleri arasında yer alan katılımcıların ortalama değerleri ($p= ,022<0,05$) arasında anlamlı farklılığın olduğunu söyleyebiliriz.

Çalışmamızda kullandığımız değişkenlerimizi derinlemesine yorumlayabilmek için yaşadığı yer değişkeni dışında da aynı zamanda cinsiyet değişkeni gibi unsurlar açısından da irdelenmek gerekir. Bu nedenle; faktörlerimize verilen cevapların cinsiyet değişkeni açısından nasıl algılandığı analizimize katkı sağlaması açısından da anlamlı olacaktır. Bu karşılaştırma için kullanacağımız analiz yöntemi ise Bağımsız örneklem T-testi olacaktır.

Bağımsız örneklem testi özellikle SPSS paket programları aracılığıyla daha fazla etkin olarak kullanım sağlayan bir metod olmuştur (Nordstokke, Zumbo, 2010: 402-403). Öncelikle; Levene test sonuçlarına bakarak p değeri $<0,05$ ise, varyansların homojen dağılmadığını ifade etmemiz gerekecektir. Böyle bir durumda sig. (2-paired) değerine göre yorum yapmamız uygun olacaktır. Eğer P değeri $>0,05$ ise, o zaman da varyanslar homojen dağılmış ve Levene sütündeki sig.(p) değerine göre yorum yapmak gerekecektir. Bu açıklamalar ışığında kurulan hipotezler ve alınan sonuçlara baktığımızda şunları ifade etmemiz gerekecektir.

Ho: Cinsiyet değişkenine göre Faktör değişkenlerine ilişkin yaklaşım ortalamaları arasında fark yoktur.

H1: Cinsiyet değişkenine göre Faktör değişkenlerine ilişkin yaklaşım ortalamaları arasında fark vardır.

Tablo 5.43. *Faktör Değişkenleri ile Cinsiyet Değişkeni Arasında Bağımsız Örneklem T-Testi (Independent Sample T-Test)*

	Varyansların Homojenliği için Levene Test		Anlamlılığın eşitliği için T-test	
	F	Anlamlılık Değeri (p)	Sig (2-tailed)	Ortalama fark
Devlet kapasitesi_faktör2	3,846	,051	,359	,07632
Gereklilik_haklılığa ilişkin nedenler_faktör3	11,161	,001	,014	,28814
Yasallık_demokratik bir süreç geçirme_faktör4	3,616	,058	,242	,11354
Rıza değişim talebinin içeriden gelmesi_faktör1	,009	,923	,631	,04769

Tablo'da yer alan sonuçlara bakıldığında; sadece gereklilik değişkeninin p değeri $(,001) < 0,05$ olduğu için varyansların homojen dağılmadığını ve dolayısıyla baz alacağımız p değerinin sig (2-tailed= ,014) $< 0,05$ olması sebebiyle, Ho: Cinsiyet değişkenine göre gereklilik değişkenine ilişkin yaklaşım ortalamaları arasında fark yoktur, hipotezi red edilir. Bir diğer ifadeyle; gereklilik değişkenine erkek ve kadınların verdiği cevaplar arasında farklılık olduğunu ifade edebiliriz.

Ancak; rıza, devlet kapasitesi ve yasallık değişkenlerine baktığımızda; açık bir şekilde rıza değişkenine ait p (,923) değerinin $>0,05$ olduğu görülmekte ve varyansların eşit dağıldığı ve dolayısıyla kadın ve erkek değişkenlerinin verdiği cevaplarının farklılaşmadığı görülmektedir. Kısaca; rıza faktörü için, Ho: Cinsiyet değişkenine göre rıza değişkenine ilişkin yaklaşım ortalamaları arasında fark yoktur, hipotezi kabul edilmiştir. Devlet kapasitesi ile yasallık değişkenlerinin aldığı p değerleri ise sırasıyla ,051 (Devlet kapasitesi) ve ,058 (Yasallık) $>0,05$ olduğu için yine aynı şekilde, varyansların eşit dağıldığı ve dolayısıyla kadın ve erkek değişkenlerinin verdiği cevaplarının farklılaşmadığı görülmektedir. Kısaca; devlet kapasitesi ve yasallık faktörleri için, Ho: Cinsiyet değişkenine göre devlet kapasitesi ve yasallık değişkenlerine ilişkin yaklaşım ortalamaları arasında fark yoktur, hipotezi kabul edilmiştir. Her ne kadar, devlet kapasitesi ve yasallık değişkenlerine ait sonuçları bu şekilde yorumlasak da aldıkları p değerlerinin 0,05 anlamlılık değerine olan yakınlığını da göz önüne aldığımızda analizimiz için sig (2-tailed) değerleri ile

yorum yapmamız daha uygun olacağını söylemeliyiz. Bu açıdan; aslında Devlet kapasitesi ile yasallık değişkenlerinin sig (2-tailed) değerlerinin $> 0,05$ olduğunu baz aldığımızda da H_0 : Cinsiyet değişkenine göre devlet kapasitesi ve yasallık değişkenlerine ilişkin yaklaşım ortalamaları arasında fark yoktur, hipotezi kabul edildiğini görebilmekteyiz.

Özetle; değişkenleri içeren faktörlerin anova ve bağımsız örneklem t testi ile değerlendirilmesi sonucu; yaşanan yer ile bağımlı ve bağımsız değişkenler ilişkisi göz önüne alındığında, değişkenler içinden hiç birinin cevap ortalamalarının yaşanan yer değişkenine göre anlamlı şekilde (0,016 düzeyinde) farklılaşmadığını söylemeliyiz. Ancak anlamlılık düzeyinin 0,05'e indirgenmesi halinde; sadece devlet kapasitesi faktörüne verilen cevapların ortalamalarının yaşanan yer değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaştığını (Mersin/Mezitli ile İstanbul/Fatih arasında) görmekteyiz. Çalışmamıza katkı sağlaması açısından bu dört değişkeni cinsiyet değişkeni ile değerlendirdiğimizde ise; sadece gereklilik faktörüne ilişkin değişkene erkek ve kadınların verdiği cevap ortalamaları arasında anlamlı bir farklılığın olduğu görülmüştür.

5.1.5.3. Değişkenleri İçeren Korelasyon ve Regresyon Analizlerine Ait Bulgular

Çalışmamızın bu bölümünde ise; araştırmamıza açıklık kazandıracak ana hipotezlerimizi oluşturan Rıza, Devlet Kapasitesi, Gereklilik ve Yasallık değişkenlerinin birbirleri ile ilişkisini ortaya koyabilmek amaçlanmıştır. Bunun için kullanılacak yöntem ise korelasyon analizi olmuştur. Aynı zamanda da aynı değişkenlerin eğer var ise neden-sonuç ilişkilerini de açığa çıkartmak planlanmıştır. Bu gaye için ise; regresyon analizi eliyle bir yöntem tercih edilmiş ve böylece hipotezlerimize ilişkin doğru çıkarımlar yapabilecek veriler elde edilmeye çalışılmıştır.

5.1.5.3.1. Korelasyon Analizine Ait Sonuçlar

Öncelikle korelasyon analiziyle, değişkenlerimiz arasında ilişkinin yönü ve şiddetini ortaya koyacak olan (Tabachnick, Fidell, 2013: 56) Pearson korelasyon testi ile çalışmamızda ilerlemiş bulunmaktayız. Dolayısıyla; Korelasyon testi içinde değerlendirmeye aldığımız hipotezlerimiz aşağıdaki şekilde belirtilmiştir.

1. Hipotez

Ho: Suriye göç politikasının demokratik bir hazırlık süreci geçirmesi ile Devlet Kapasitesinin derecesi arasında ilişki yoktur.

H1: Suriye göç politikasının demokratik bir hazırlık süreci geçirmesi ile Devlet Kapasitesinin derecesi arasında ilişki vardır.

2. Hipotez

Ho: Suriye göç politikasının değişim talebinin içeriden gelmesi ile Devlet Kapasitesinin derecesi arasında ilişki yoktur.

H1: Suriye göç politikasının değişim talebinin içeriden gelmesi ile Devlet Kapasitesinin derecesi arasında ilişki vardır.

3. Hipotez

Ho: Suriye göç politikasının haklılığına ilişkin nedenlerin olması ile Devlet Kapasitesinin derecesi arasında ilişki yoktur.

H1: Suriye göç politikasının haklılığına ilişkin nedenlerin olması ile Devlet Kapasitesinin derecesi arasında ilişki vardır.

Öncelikle; Pearson korelasyon katsayısı (r) a -1 ve +1 'e yaklaştıkça ilişkinin artacağını, ayrıca (r) değerinin eksi olması değişkenlerden birinin artarken diğerinin azaldığını; + olması ise değişkenlerin her ikisinin de arttığını ya da azaldığını gösterdiğini ifade etmeliyiz (Tabachnick, Fidell, 2013: 56). Diğer bir anlatımla; değerlerin (-) ya da (+) olması ilişki gücünün zayıf veya güçlü olmasını ifade ederken; değerlerin büyüklüğü ise, ilişkinin gücünü ortaya koyacaktır. Ayrıca; çıkacak sonucun karesinin alınması ise determinasyon katsayısını bizlere verecektir. Bu katsayı değeri, değişkenlerden birindeki değişimin ne kadarının, diğer değişken tarafından açıklandığını yüzde (%) olarak ifade etmektedir. Bu bilgiler ışığında; hipotezlerimizi oluşturan değişkenlerimizin korelasyon ilişkilerine aşağıdaki tablo yardımıyla baktığımızda şu sonuçlara varmaktayız.

Tablo 5.44. *Betimleyici İstatistik Tablosu*

	Ortalama	Standart Sapma	Kişi Sayısı
Rıza_değişim talebinin içeriden gelmesi faktör 1	2,7730	,97232	390

Devlet_ kapasitesi faktör 2	2,1452	,81496	390
Gereklilik_haklılığa ilişkin nedenler faktör 3	2,7231	1,14910	390
Yasallık_demokratik bir süreç geçirme faktör 4	2,2573	,95106	390

Betimleyici tablodan da görüleceği üzere; her dört değişkene ait sorulara ilişkin cevapların ortalamaları ve standart sapmaları 390 kişi baz alınarak yapılmıştır. Bu ortalamalar üzerinden değişkenler arası korelasyon durumunun saptanması ise aşağıdaki tablo yardımıyla özetlenmiştir.

Tablo 5.45. Değişkenler Arası Korelasyon Tablosu

		Rıza_değişim talebinin İçeriden gelmesi Faktör1	Devlet kapasitesi Faktör2	Gereklilik_ haklılığa İlişkin nedenler_ Faktör3	Yasallık_ demokratik bir süreç geçirme_ Faktör4
Rıza Değişim talebinin içeriden Gelmesi _faktör1	Pearson korelasyon katsayısı	1	,699**	,550**	,331**
	Anlamlılık Sig. (2-tailed)		,000	,000	,000
	N	390	390	390	390
Devlet kapasitesi_ faktör2	Pearson korelasyon katsayısı	,699**	1	,542**	,393**
	Anlamlılık Sig. (2-tailed)	,000		,000	,000
	N	390	390	390	390
Gereklilik_ haklılığa ilişkin nedenler_faktör 3	Pearson korelasyon katsayısı	,550**	,542**	1	,500**
	Anlamlılık Sig. (2-tailed)	,000	,000		,000
	N	390	390	390	390
Yasallık_ Demokratik Bir süreç geçirme_faktör 4	Pearson korelasyon katsayısı	,331**	,393**	,500**	1
	Anlamlılık Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	
	N	390	390	390	390

** Korelasyon 0,01 düzeyinde anlamlıdır.

Korelasyon tablosu incelendiğinde devlet kapasitesi ile yasallık unsuru arasındaki korelasyon katsayısı p (0,393) değeri olmuştur. Burada; anlamlılık (p)

,000 olduğu ve dolayısıyla 0,05'ten küçük olduğu için ilişkinin anlamlı olduğu kabul edilir. Ayrıca; tabloda görüleceği üzere 0,393 değerinin üstünde çift yıldız olması iki değişken arası anlamlılığın 0,01 düzeyinde (0,05 değerine nazaran daha yüksek seviyede) gerçekleştiğini de bizlere göstermektedir. Özetle; H_0 hipotezi reddedilecektir. Ayrıca; P (0,393) değeri ise iki değişken arası zayıf ama doğrusal pozitif yönlü bir ilişkiyi ortaya koymuştur. Bir diğer ifadeyle bağımlı değişken olan devlet kapasitesi ile bağımsız değişken olan yasallık unsuru arasında ilişki kurulmuştur, diyebiliriz. Çünkü; Pearson korelasyon katsayısı (r) a -1 ve +1 'e yaklaştıkça ilişki artacağı, r değerinin eksi olması değişkenlerden birinin artarken diğerinin azaldığını; + olması ise değişkenlerin her ikisinin de arttığını ya da azaldığını gösterir. Kısaca; Suriye göç politikasının demokratik bir hazırlanma süreci geçirmesi ile devlet kapasitesinin derecesi arasında ilişki vardır.

Bir diğer ilişkiye baktığımızda; devlet kapasitesi ile rıza unsuru arasındaki korelasyon değeri, p (0,699) olmuştur. Burada; (p) değeri'nin, 000 olduğu ve dolayısıyla 0,05'ten küçük olduğu için ilişkinin anlamlı olduğu kabul edilir. Ayrıca; tabloda görüleceği üzere 0,699 değerinin üstünde çift yıldız olması iki değişken arası anlamlılığın 0,01 düzeyinde (0,05 değerine nazaran daha yüksek seviyede) gerçekleştiğini de bizlere göstermektedir. Özetle; H_0 hipotezi reddedilecektir. Ayrıca; P (0,699) değeri ise iki değişken arası güçlü ve doğrusal pozitif yönlü bir ilişkiyi ortaya koymuştur. Bir diğer ifadeyle bağımlı değişken olan devlet Kapasitesi ile bağımsız değişken olan rıza unsuru arasında ilişki kurulmuştur, diyebiliriz. Kısaca; Suriye göç politikasının değişim talebinin içeriden gelmesi ile devlet kapasitesinin derecesi arasında ilişki vardır.

Yine aynı şekilde, devlet kapasitesi ile gereklilik unsuru arasındaki korelasyon katsayısına baktığımızda da, p (0,542) değeri ortaya çıkmıştır. Burada; (p) değerinin ,000 olduğu ve dolayısıyla 0,05'ten küçük olduğu için ilişkinin anlamlı olduğu kabul edilir. Ayrıca; tabloda görüleceği üzere 0,542 değerinin üstünde çift yıldız olması iki değişken arası anlamlılığın 0,01 düzeyinde (0,05 değerine nazaran daha yüksek seviyede) gerçekleştiğini de bizlere göstermektedir. Özetle; H_0 hipotezi reddedilecektir. Ayrıca; P (0,542) değeri ise iki değişken arası kısmen güçlü ve doğrusal pozitif yönlü bir ilişkiyi ortaya koymuştur. Bir diğer ifadeyle bağımlı değişken olan devlet kapasitesi ile bağımsız değişken olan gereklilik değişkeni

arasında ilişki kurulmuştur, diyebiliriz. Kısaca; Suriye göç politikasının haklılığına ilişkin nedenlerin olması ile Devlet Kapasitesinin derecesi arasında ilişki vardır.

Sonuç olarak, meşruiyet kavramını ifade etmede yararlanılan rıza, gereklilik ve yasallık unsurlarıyla devlet kapasitesi arasında bir ilişkinin varlığı, devlet kapasitesi ile meşruiyet ilişkisini de ortaya çıkarmıştır. Devlet kapasitesinin meşruiyetle olan bağı ise Mann'ın kuramından yola çıkarak baktığımızda, altyapısal iktidar kavramıyla netlik kazanmaktadır.

Araştırmamızın hipotez testlerini yaptıktan sonra, bir sonraki aşamada değişkenler arasındaki ilişkinin çoklu doğrusal regresyon yöntemleriyle ölçümü yapılmasına geçilmiştir. Burada kullandığımız analiz yöntemi ise, varyans (anova) analizi olmuştur.

5.1.5.3.2. Regresyon Analizine Ait Sonuçlar

Bir bağımlı ve iki ya da daha fazla bağımsız değişken arasındaki ilişkileri çoklu regresyon (multiple regression) analiziyle ölçülmektedir. Bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki ilişkinin doğrusal olduğu regresyona da doğrusal regresyon (linear regression) denilmektedir (Neuman, 2014: 421). Bu açıklamalar ışığında, çalışmamızda bağımlı değişken olan devlet kapasitesi ile bağımsız değişkenler olan rıza, yasallık ve gereklilik arasındaki doğrusal ilişkinin belirlenmesi için çoklu regresyon analizi yapılmıştır.

Bu manada; çoklu regresyon modeli, $Y_1 = \beta_0 + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \beta_3 X_3 + \varepsilon$ şeklinde ifade edilmiştir. Bu modelde; Y_1 = bağımlı değişken

X_i = bağımsız değişkenler

ε = hata terimi

β_i = tahmin edilecek parametreler,

olarak adlandırılmıştır.

Tablo 5.46. Çoklu Regresyon Analiz Verilerine Ait Tablo

	B	T	β	Anlamlılık değeri (p)	F/Anlamlılık (sig)	R square	Korelasyon değerleri
					148,177/0,000	,532	
Sabit sayısı	,268	2,785		,006			

Gereklilik	,122	3,774	,171	,000	,542
Yasallık	,103	3,003	,121	,003	,393
Rıza	,473	13,565	,565	,000	,699

* Bağımlı değişken
devlet kapasitesi

Tablo 5.46'da gösterilen ve çoklu regresyon denklemini oluşturan verilerden yola çıkarak, çalışmamızda oluşturduğumuz ve değişkenler arasında ilişkiyi tahmin edecek modelimiz aşağıdaki gibi yapılandırılmıştır.

Devlet Kapasitesi= .268+.122*Gereklilik+.103*Yasallık+.473*Rıza şeklinde oluşmuştur.

β_0 = 0,268 değeri almıştır. Gereklilik, yasallık ve rıza değerleri 0 olsa dahi, devlet kapasitesi değişkenine ait değer 0,268 olabileceğini tahmin edilmektedir. Sabit terim istatistiksel açıdan anlamlıdır. Çünkü: $t=2,785$ ve $p=0,006<0,05$ 'dir.

β_1 =0,122 değeri almıştır. Gereklilik değeri sabit tutulduğunda, yasallık ve rıza unsurlarındaki 1 br.'lik artış, devlet kapasitesini ortalama olarak 0,122 birim'lik bir artış yaratacağı tahmin edilmiştir. $T= 3,774$ ve $p=0,00<0,05$ olduğundan β_1 katsayısının istatistiksel açıdan anlamlı olduğu ve gerekliliğin devlet kapasitesi üzerinde, anlamlı ancak; çok etkili olmayan bir değişken olduğu tahmin edilebilir.

β_2 =0,103 değeri almıştır. Yasallık değeri sabit tutulduğunda gereklik ve rıza unsurlarındaki 1 birimlik artış, devlet kapasitesi üzerinde 0,103 birimlik bir artış yaratacağı tahmin edilmiştir. $T=13,556$ ve $p=0,03<0,05$ olduğundan β_2 katsayısının istatistiksel açıdan anlamlı olduğu ve yasallığın devlet kapasitesi üzerinde anlamlı ancak; çok etkili olmayan bir değişken olduğu tahmin edilebilir.

β_3 =0,473 değeri almıştır. Rıza değeri sabit tutulduğunda gereklik ve yasallık unsurlarındaki 1 birimlik artış, devlet kapasitesi üzerinde 0,473 birimlik bir artış yaratacağı tahmin edilmiştir. $T=3,000$ ve $p=0,00<0,05$ olduğundan β_3 katsayısının istatistiksel açıdan anlamlı olduğu ve rıza'nın devlet kapasitesi üzerinde anlamlı ancak; çok etkili olmayan bir değişken olduğu tahmin edilebilir.

Çoklu regresyon modelimizin açıklayıcılık gücünü ortaya koyması bakımından R square değerine (,532) bakıldığında ise, modelimizde yer alan bağımlı değişkendeki değişimin yaklaşık %53 oranında bağımsız değişkenlerce tahmin

edilebileceğini söyleyebiliriz. Bir diğer ifadeyle; bağımsız değişkenlerimiz olarak gereklilik, yasallık ve rıza değişkenleri, bağımlı değişken olan devlet kapasitesi değişkeni üzerindeki değişimin yaklaşık % 53'ünü açıklayabilmektedir. Ayrıca; kurduğumuz regresyon modelin anlamlı bulunup bulunmadığına dair tahminlerimizi ortaya koymamızı sağlayan anova tablosuna dair verilere bakıldığında da F ve anlamlılık (sig) değerlerinin istatistiksel açıdan anlamlı olduğu görülmüştür.

Özetle, korelasyon ve regresyon analizleri sonucu rıza, gereklilik ve yasallık şeklindeki bağımsız değişkenlerin bir diğer ifadeyle meşruiyeti oluşturan temel unsurların bağımlı değişken olan devlet kapasitesiyle ilişkili olduğu ve aynı zamanda da bağımsız değişkenlerin farklı oranlarda bağımlı değişkeni etkilediği tahmin edilmektedir. Dolayısıyla, Suriyelilere yönelik göç politikalarına toplumsal yapının verdiği rıza, toplumun gerekliliğine duyduğu inanç ve toplumun kabul ettiği yasallık sürecinden hareketle devlet kapasitesi kavramının bu kriterler çerçevesinde değerlendirilebileceği görülmüştür. Bu yönüyle de devlet kapasitesi ile meşruiyet kavramları arasında ilişkinin kurulmasının olanaklı olabileceği ve bunu sağlayacak kavramsal çerçevenin de rıza, gereklilik ve yasallık unsurları olabileceği tahmin edilmiştir.

5.2. SURIYELİ SİĞINMACILARA İLİŞKİN BULGULAR VE VERİLERİN ANALİZİ

Araştırmamızın ana sorunsalı olan Michael Mann'ın devlet kapasitesi ve altyapısal iktidar kavramlarından hareketle, Suriyelilere yönelik göç politikamızın kapasite durumu ve meşruiyet algısı'nı Suriyeli sığınmacılar özelinde değerlendirmek için, Suriyeli sığınmacılara yönelik anket çalışması yapılmıştır. Burada; Türkiye Devleti'nin Suriye savaşına yönelik aldığı kararların sonuçlarını ve bu sonuçların Suriyeli sığınmacılar açısından nasıl algılandığı analiz edilmeye çalışılmıştır.

Bu analiz yapılırken, Mann, devlet elitlerinin elindeki denetim araçlarıyla tabanı kontrol edebileceğini ve bir nevi dağıtımçı iktidar rolü üstlenerek eylemler gerçekleştirebileceğini ifade etmiştir. Fakat bu kararların sonuç vermesi için dağıtımçı iktidar yapısının yine aynı şekilde yönetimin elindeki kolektif iktidar gücüyle de uyumlu olması gerekir (Jacoby, 2004: 409). Bir diğer ifade ile burada

önemli olan, dağıtıcı ve kolektif iktidarı elinde tutanlar kitlelerin riayet edeceği bir örgütsel yapı kurmaları olacaktır (Mann, 2012a: 18). Bu yapı aynı zamanda toplumsal tabakalaşma içinde yeniden yer değişikliğine gidilebilecek bir durumu da ortaya koyabilecektir (Brenner, 2006: 205). Tam da bu nedenlerle, dağıtıcı iktidar rolü üzerinden, Suriyelilere yönelik açık kapı politikası alınması kararının, toplumsal tabanda kabul görmesi için neler yapıldığı, yani kolektif iktidarı kullanabilme kapasitesinin varlığı önemli olacaktır. Bunun yanında, Suriyeli sığınmacılara ilişkin alınan kararların, toplumsal tabanda yer edinip edinmediği veya yeni bir katman yaratıp yaratmadığı üzerinde durulması gereken diğer bir konu olacaktır. Burada cevap aranan durum; dağıtıcı iktidar kararları ile kolektif iktidar kararları arasında yapıcı ve olumlu bir ilişkinin varlığı olacaktır. Dolayısıyla, Suriyeli sığınmacılara yönelik araştırmamızda yer alan ve değişken ilişkilerini oluşturan hipotezlerimiz aşağıdaki şekilde belirlenmiştir.

Ho: Dağıtıcı bir iktidar göstergesi olarak açık kapı politikası kararı ile kolektif iktidar göstergesi olarak toplumsal uyum arasında ilişki yoktur.

H1: Dağıtıcı bir iktidar göstergesi olarak açık kapı politikası kararı ile kolektif iktidar göstergesi olarak toplumsal uyum arasında ilişki vardır.

Pozitif yönlü bir ilişki

Bağımsız Değişken	Bağımlı Değişken
Dağıtıcı bir iktidar göstergesi olarak Açık kapı politikası kararı	Kolektif iktidar göstergesi olarak Toplumsal uyum

Kurulan hipotezin kabul edilmemesi durumunda ise; Suriye göç politikasına ilişkin şu ifadeler geçerli olabilecektir.

- Göç politikasına dair alınan açık kapı politikası kararı, merkezi güç tarafından kolektif bir yapıdan uzak bir şekilde alınmış ve beraberinde toplumsal uyumu getirememiştir.

Çalışmamızın bu bölümünde öncelikle, anket çalışmasında yer alan katılımcıların demografik özelliklerine dair bilgiler verilmiştir. Ardından, özellikle yaşadıkları yer açısından çalışmamızda SPSS programı aracılığıyla sorulara verdikleri yanıtların, sıklık aralığı ve ortalamalarını anlamlı halde yorumlamamızı sağlayacak, çapraz tablolar ve varyans (anova) analizi yardımıyla değerlendirmeler yapılmıştır.

Araştırmamızın demografik verileri açısından değerlendirilmesinin akabinde, çalışmamızın hipotezlerini test etmek amacıyla ortaya konan anket sorularından oluşmuş faktörler/değişkenler, korelasyon ve regresyon analizleri yardımıyla test edilmiştir.

Son olarak ise; Suriyelilere yönelik göç politikasının devlet kapasitesi ve meşruiyet açığı analizi, mülakat ve anket verileri açısından ele alınıp, tartışma ve önerilerimizi de kapsayan genel değerlendirmeye çalışmamız sonlandırılmıştır.

5.2.1. Normallik Analizi

Araştırmamızın bir diğer alan çalışmasını oluşturan Suriyeli sığınmacılara yönelik anket çalışmasından alınan verilerin doğru şekilde analizi için yine bir önceki bölümde olduğu gibi; öncelikle normal dağılıma ilişkin sonuçlara bakılarak diğer bir aşamada uygulayacağımız test yöntemleri belirlenmiştir. Normallik tablosuna kriterine bakıldığında; tüm değişkenlerin anlamlılık (sig) değerleri'nin 0,000 ve 0,05'ten küçük olduğu görülmüştür. Dolayısıyla; beş kriterden biri olarak, normal dağılım için gerekli olan 0,05'ten küçük olma şartı oluşmamıştır.

Ancak; tabloyu yorumlayabilmemiz açısından skewness (çarpıklık) ve kurtosis (basıklık) oranlarına bakarak da normallığe ilişkin yorumlar yapılabilmektedir. Tabashnick'e göre: skewness (çarpıklık) ve kurtosis (basıklık) değerleri -1,5-+1,5 arasında ise normal dağılımdan bahsedilebilecektir. Normallik derecesi için sig değeri anlamlı çıkmaması gerekir. Bu açıklamalar ışığında, aşağıdaki özet tabloda, her değişkene ait skewness (çarpıklık) ve kurtosis (basıklık) oranlarının kabul edilebilir aralıkta olduğu görülmektedir.

Tablo 5.47. Normallik test tablosu

	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	İstatistik	Df	Anlamlılık	İstatistik	df	Anlamlılık
Uyum_kolektif iktidar	,071	390	,000	,982	390	,000
Açık kapı politikası_Dağıtıcı iktidar	,106	390	,000	,962	390	,000

Tablo 5.48. Betimleyici İstatistik tablosu

N	Standart sapma	Ortalama	Çarpıklık	Basıklık	Standart hata	Standart hata Çarpıklık Değeri	Standart Hata Basıklık Değeri

Uyum_ kolektif iktidar	390	,76085	3,5199	-,394	-,046	,03853	,124	,247
Açık kapı politikası_ Dağıtıcı iktidar	390	,64901	3,9421	-,636	,335	,03286	,124	,247

Yukarıdaki beş kriter açısından çalışmamız tam olarak dağılımındaki duyarlılığı göstermemekle birlikte, beş kriterden en az üç'ünün normallik şartlarına yakın olduğu, aşağıda belirtilen tabloda özetlenerek gösterilmiştir.

Tablo 49. Normal dağılıma ilişkin bütünlük kriterler özet tablosu

Kriterler	Faktörün Adı		Sonuç
	Uyum_ kolektif iktidar	Açık kapı politikası_ Dağıtıcı iktidar	
1 Varyans katsayısı (Std/Mean<%30)	%21	%16	Olumlu (+)
2 Skewness Değeri	-,394	-,636	Olumlu (+)
Kurtosis Değeri	-,046	-,335	Olumlu (+)
3 Normallik testi	0,000	0,000	Olumsuz (-)
4 Histogram-Q-Q PLOT Görünümü	Normal Dağılım	Normal Dağılım	Olumlu (+)
5 Detrended Grafiği	Normal Dağılım	Normal Olmayan Dağılım	Olumsuz (-)

Yukarıdaki sonuçlara bakıldığında; beş kriterden en az üç'ünün sonucunun olumlu olması nedeniyle çalışmamıza, parametrik testler olan korelasyon ve regresyon analizleri ile devam edilmesi uygun olacağı görülmüştür.

5.2.2. Açıklayıcı Faktör Analizi

Bir önceki bölümde faktör analizlerinde dikkate alınması gereken kriterlerin neler olduğu belirtildiği için tekrar bu kriterlere değinilmemiştir. Aynı açıklamalar burada da geçerli olduğundan, doğrudan çalışmamızda kullanılan değişkenlere ait KMO ve Bartlett test sonuçlarının neler olduğu gösterilmiştir.

Tablo 5.50. *Uyum /Kolektif – İktidar KMO and Bartlett's Test sonuçları*

Kaiser-Meyer-Olkin örnekleme yeterliliği ölçütü		,879
	Tahmini Ki-Kare	941,069
Bartlett Küresellik testi	Serbestlik derecesi	28
	Anlamlılık değeri (Sig)	,000
Anlamlılık düzeyi 0.01		

Tablo 5.51. *Açık kapı politikası/Dağıtıcı – İktidar KMO and Bartlett's Test sonuçları*

Kaiser-Meyer-Olkin örnekleme yeterliliği ölçütü		,755
	Tahmini Ki-Kare	384,815
Bartlett Küresellik testi	Serbestlik derecesi	10
	Anlamlılık değeri (Sig)	,000
Anlamlılık düzeyi 0.01		

Yukarıda gösterilen tablolardaki veriler ışığında; Uyum-Kolektif iktidar ve Açıkcapı politikası-Dağıtıcı İktidar anlayışlarına ait p değerleri 0,000 olduğundan değişkenlerimiz analiz yapmaya uygundur. Benzer şekilde Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) örnekleme yeterliliği de değişkenler arası korelasyonların faktör analizine uygunluğunu test eder. KMO değeri 0 ile 1 arasında değişir ve KMO'nun 1 değerini alması değişkenlerin birbirlerini mükemmel bir şekilde, hatasız tahmin edebileceğini gösterir.

2. Aşamada faktörlerin elde edilmesi sağlanmış ve değişkenler arası ilişkileri en yüksek derecede temsil edecek az sayıda faktör elde edilmesi işlemi yapılmıştır. Öncelikle; Uyum-Kolektif iktidar değişkenine ait faktör sayılarını belirlenmiştir. Faktör sayısını belirlemede özdeğer istatistiği kullanılmıştır. Özdeğer istatistiği 1'den büyük olan faktörleri anlamlı olarak belirlenmiştir.

Uyum-Kolektif iktidara ait faktör sayılarının belirlenmesi (total variance explained-açıklanan toplam varyans) sonucunda özdeğer istatistiği 1'den büyük olan 1 faktör söz konusu olmuştur. Buna göre; birinci faktör toplam varyansın % 47,515'ini açıklamıştır.

Açıkkapı politikası-Dağıtıcı İktidara ait faktör sayılarının belirlenmesi (total variance explained-açıklanan toplam varyans) sonucunda ikinci faktör toplam varyansın % 48,170' ini açıklamıştır. Son olarak ise; her iki faktörün birlikte eklemlenmesiyle toplam varyansın % 52,051'inin açıklandığı ve KMO değerinin ,877 olduğu üç faktörlü bir sonuç elde edilmiştir. Yukarıdaki verilere ilişkin tablolar ekte detaylı olarak verilmiştir.

Faktör analizi kapsamında Roated component matrix oluştururken, şu aşamalar takip edilmiştir: Faktör analizine ilişkin ilk aşamada; tüm maddelerin 3 boyuta indirgenmesi tercih edilerek, soruların döndürülme işlemi yapılmıştır. Faktör analizinde her bir faktör en az iki sorudan oluşmalıdır. Tek sorudan oluşan faktörler bulunduğu o faktörü oluşturan soru analizden çıkarılarak faktör analizi yeniden yapılmıştır. Her bir sorunun bazı faktör ağırlıklarının birden fazla faktör altında yakın değerler alması durumunda soru analiz dışı bırakılmış, ayrıca 0,50'nin altında faktör ağırlığına sahip sorular elenmiştir. Bu analiz sonucunda toplamda beş aşama (döndürme) ile çıkarılması gerekli sorular elenerek, beş faktöre ilişkin tablo oluşturulmuş ve aşağıda gösterilmiştir.

Faktör analizi ile çalışmamızda veri setinin daha az sayıda ve anlamlı faktörlere indirgenmesini sağlanmıştır.

Tablo 5.52. *Faktör analizi sonrası tekrar oluşturulan faktörlerin dağılım tablosu*

Adet	Faktör 1	Faktör 2	Faktör 3
1	A. 5. Kamp dışında, Türk toplumuyla kaynaşacak ortamların yaratıldığını düşünüyorum.	A. 1. Türkiye'nin kapılarını açmasını minnetle karşılıyorum.	A. 16. Çocuklarımız, ailelerine maddi destekte bulunmalıdır.
2	A. 6. Devlet kurumlarını biliyor ve onlara kolaylıkla erişebiliyorum.	A. 2. Türkiye'nin bizleri yerleştirmek için sağladığı olanakları yeterli buluyorum.	A. 17. Suriye'de şartlar değişirse, çalışma hayatı ve güvenlik endişelerimizden dolayı, geri dönmek isterim.

3	A. 7. Okulu gidecek çocuklar, eğitim hizmetine kolayca erişmektedir.	A. 3. Kamplardaki barınma, eğitim, sağlık ve güvenlik hizmetlerini yeterli buluyorum.
4	A. 9. Çocuklarımızın Türk arkadaşları vardır.	A. 4. Kamp dışında yaşamak daha insani bir durumdur.
5	A. 10. Güvenlik sorunu yaşamamaktayız.	A. 11. Uluslararası yardımlar Türkiye Devleti tarafından bizlere hızlıca ulaştırmaktadır.
6	A. 12. Türkiye Devleti bizlere kalıcı gözle bakmaktadır.	
7	A. 19. Türklerle ticari anlamda alışveriş yapabiliyoruz.	
8	A. 20. Oturduğumuz yerlerde internete erişim, sokaklarımızın temizliği ve güvenliği yeterlidir.	

Belirlenen her faktör altında yer alan soruların soruluş amaçları ve ifadeler dikkate alınarak her bir faktöre literatür ışığında isim verilmeden önce faktörlerin güvenilirlik analizleri yapılmıştır. Bu işlem ile eğer bazı faktörlerin güvenilirlik analizleri sonucunda elde edilen değerleri güvenilirlik değerleri altındaysa, o faktörler kullanılmaması gerektiğini bizlere anlatmaktadır. Buna göre; yukarıdaki tabloda belirtilen her faktörün hangi amaca yönelik olduğu, soruların analizleri sonrasında belirlenmiştir. Fakat güvenilirlik analizi sonrasında bu faktörlerin isimleri açık olarak belirtilmiştir.

5.2.3. Güvenilirlik Analizi

Araştırmamıza ilişkin yapılan güvenilirlik analizinde öncelikle, isimleri belli olmayan faktörler analiz edilmiştir. Analiz sonrası bu faktörlere ilişkin bilgiler verilmiştir. Kısaca, bu faktörlere ilişkin güvenilirlik analiz sonuçları birleştirilmiş tablomuzda belirtilmiştir. Faktör analizleri sonucunda 3 isimsiz faktör belirlenmiştir. Bu faktörlerin isimleri güvenilirlik analizi sonrası tespit edilerek, şu verilere ulaşılmıştır.

Faktör 1: Uyum-Kolektif iktidar boyutu; faktör 2: Açık kapı politikası (Dağıtıcı İktidar) boyutu, faktör 3 ise: güvenilirlik analizini geçemediği için, çalışma içinde değerlendirme dışı bırakılmıştır. Uyum-Kolektif iktidar ve Açık kapı politikası-Dağıtıcı İktidar anlayışlarına ilişkin faktör boyutlarının, Güvenilirlik analiz sonuçlarına bakıldığında güvenilirlik katsayılarının (Cronbach's Alpha) 0,70'den yüksek olduğu görülmüştür.

Aşağıdaki birleştirilmiş tabloda KMO, Güvenirlilik sonuçları (faktör analizi öncesi ve sonrası), faktör analizine bağlı olarak oluşturulan faktörün açıklayıcılığı (Total Variance Explained) ve Rotation Sums of Squared Loadings (Karesel yüklerin dönme sonuçları) sonuçları özetlenerek gösterilmiştir.

Tablo 5.53. Bütünleşik Analiz Tablosu

Faktör Analizi Öncesi	Faktör Analizi Sonrası Oluşan								
	Faktörün Açıklayıcılığı (Total Variance Explained)			Bartlett Küresellik testi					
	Karesel yüklerin dönme sonuçları (Rotation Sums of Squared Loadings)			Oranları					
Soruların (Cronbach's Alpha)	Toplam	Varyans (%)	Kümülatif (%)	Boyut lar	Güvenilirlik Oranları	KMO	Ki-Kare	Serbestlik derecesi	Anlamlılık (p) değeri
Grup									
A	10,79	52,051	52,051	Uyum-Kolektif iktidar	0,841	0,879	941,069	28	0,000
0,843				Açık kapı politikası-Dağıtıcı İktidar	0,716	0,755	384,816	10	0,000

Bu aşamaya kadar yapılan testler sonucunda nihai olarak tüm soruların yeniden toplam açıklanmış varyansı çıkarıldı. Analiz sonucunda 20 değişken arasından 5

değişkenin toplam varyansın % 52,051'ini açıkladığı görüldü. Buna ilişkin veriler tablo 5.54'te görülmektedir. Rotasyon yöntemi Varimax olarak seçilmiş ve genel olarak faktör analizi sonrası tüm değişkenlerin KMO oranı ise: ,877 tespit edilmiştir.

Tablo 5.54. Toplam Varyans Açıklama Tablosu (Total Variance Explained Table)

Bileşen	İlk özdeğerler			Kare yüklerin öz toplamları (Extraction sum of squared loadings)			Karesel yüklerin dönme toplamaları (Rotation sums of squared loadings)		
	Toplam	% Varyans	Kümülatif %	Toplam	% Varyans	Kümülatif %	Toplam	% Varyans	Kümülatif %
1	4,978	33,186	33,186	4,978	33,186	33,186	3,713	24,754	24,754
2	1,603	10,684	43,870	1,603	10,684	43,870	2,617	17,450	42,204
3	1,227	8,181	52,051	1,227	8,181	52,051	1,477	9,847	52,051
4	,902	6,015	58,066						
5	,884	5,894	63,960						
6	,715	4,769	68,729						
7	,683	4,555	73,284						
8	,631	4,205	77,489						
9	,610	4,064	81,553						
10	,566	3,771	85,324						
11	,526	3,504	88,827						
12	,471	3,141	91,968						
13	,450	2,999	94,967						
14	,407	2,716	97,683						
15	,347	2,317	100,000						

*Temel Bileşen analizi

5.2.4. Demografik Verilere İlişkin Bulgular

Örnekleme oluşturan katılımcıların demografik verilerine ilişkin tablodaki veriler, “sıklık tablosu” yardımıyla gösterilmiş ve bu oranlar temelinde analiz ile yorumlar yapılmıştır.

Tablo 5.55. Cinsiyet, yaşadığı yer, eğitim durumu, meslek, konum, yaş ve deneyim dağılımı

		Sıklık	Yüzde
Cinsiyet	Erkek	248	63,6
	Kadın	142	36,4

	Toplam	390	100,0
Yaşadığı yer	Kilis	195	50,0
	Mersin Mezitli	45	11,5
	İstanbul Fatih	150	38,5
	Toplam	390	100,0
Eğitim durumu	İlköğretim	72	18,5
	Ortaöğretimlise	133	34,1
	Yüksekokul	84	21,5
	Lisans	90	23,1
	Yükseklisansveüstü	11	2,8
	Toplam	390	100,0
Meslek	Memur	26	6,7
	Serbest meslek	136	34,9
	Diğer (öğrenci, emekli, işsiz veya ev hanımı)	227	58,2
	Toplam	390	100,0
Konum	Kamu görevlisi	18	4,6
	Serbest çalışan	118	30,3
	İşyerisahibi	95	24,4
	Öğrenci	78	20,0
	Çalışmıyor (ev hanımı veya emekli)	81	20,8
	Toplam	390	100,0
Yaş	18-25	92	23,6
	26-33	144	36,9
	34-41	98	25,1
	42-49	42	10,8
	50 ve üzeri	14	3,6
	Toplam	390	100,0
Kaç yıldır çalışıyorsunuz	0-5	274	70,3
	6-10	112	28,7

11-15	2	,5
16-20	2	,5
21 ve üstü	0	0
Toplam	390	100,0

Çalışmamızda, katılımcıların cinsiyet dağılımlarına bakıldığında, katılımcıların %63,6'sı erkek (248 kişi), % 36,4'ü kadın (142 kişi) olduğu görülmektedir. Katılımcıların yaşadığı yer dağılımlarına bakıldığında, katılımcıların %50'si Kilis (195 kişi), %38,5'i İstanbul/Fatih (150 kişi) ve %11,5'i Mersin/Mezitli (45 kişi) olduğu görülmektedir. Eğitim durumu açısından ise; örneklem içinden 72 kişi ilköğretim, 133 kişi orta öğretim, 84 kişi yüksekokul, 90 kişi lisans mezunu ve 11 kişi ise yüksek lisans mezunu oldukları görülmüştür. Tabloya bakıldığında özetle zorunlu eğitim açısından ilk, orta ve lise eğitimi tamamlayanların toplam yüzdelik oranları yaklaşık %52,6 olmuştur. Ankete katılan bireylerin mesleklerine ilişkin durumlarına bakıldığında ise; yaklaşık %6,7 oranında memur (26 kişi) ve %34,9 oranında (136) serbest meslek çalışanı olduğu görülmekle beraber, %58,2 (227 kişi) oranında da öğrenci, emekli, işsiz veya ev hanımı statüsünde aktif işgücü içinde yer almayan kişilerin olduğu ortaya çıkmıştır. Örneklemi oluşturanların mesleki durumlarını daha detaylı incelediğimizde ise; %4,6'sının (18 kişi) kamu görevlisi, yaklaşık %30,3'ünün (118 kişi) işçi olarak serbest çalıştığını, %24,4'ünün (95 kişi) bir işyeri sahibi olduğu, öğrenci olanların ise %20 olarak (78 kişi) belirlendiği görülmüştür. Bu örneklem içinde ev hanımı ve emekli olarak çalışmayanlar grubunda değerlendirilenler ise %20,8'lik bir oranla (81 kişi) çalışmamızda yer almıştır. Çalışmaya katılanların yaş gruplarına bakıldığında; 18-25 yaş aralığında % 23,6 (92 kişi), 26-33 yaş aralığında %36,9 (144 kişi), 34-41 yaş aralığında % 25,1 (98 kişi), 42-49 yaş aralığında %10,8 (42 kişi), 50 ve üzeri yaş aralığında bulunanların oranı ise %3,6 (14 kişi) olmuştur. Son olarak, çalışmamıza katılanların mesleki deneyim sürelerine bakıldığında ise; %70,3'lük bir oranın (274 kişi) henüz beş yılı aşmayan bir mesleki deneyime sahip olduğu görülmüştür. Diğer taraftan da; ankete katılanların %5'lik kısmının (2 kişi) 16-20 yıl arası bir çalışma süreci geçirdiği ortaya çıkmıştır. Çalışılan süre açısından, 20 yıl üstü çalışma süreci içinde bulunanların olmadığı görülmüştür.

Demografik değişkenlerin hangi yapıda olduğunu gösterdikten sonra, çalışmamızda kullanılan çapraz tablo ve anova testleri açısından ele aldığımız değişken üzerinde odaklandığımızı belirtmek isteriz. Şöyle ki; çalışmamızda yer alan hipotezlerimizi korelasyon ve regresyon analizlerimizle test ederken her ne kadar çalışma grubunun hangi illerle göre dağıldığını göz önünde bulundurmasak da, çapraz tabloların yorumlanmasında ve varyans (anova) analizlerinde katılımcıların yaşadığı yer dağılımlarına bakılarak bir yorum getirebiliriz. Bu yöntem aynı zamanda anketimizi neden üç farklı bölgede yapıldığına da ışık tutacak bir durumdur. Katılımcıların %58,5'i İstanbul/Fatih (228 kişi), % 26,2'si Mersin/Mezitli (102 kişi) ve %15,4'ü Kilis (60 kişi) grubunda olduğu görülmektedir.

5.2.5. Değişkenleri İçeren Sorulara İlişkin Bulgular

Çalışmamızın bu kısmında ise; anketimizde yer alan her sorunun daha önceden faktör analiziyle bir farklı boyut içinde değerlendirildiği ve her boyuta bir isim verildiğini göstermiştik. Faktör analiziyle yeniden isimlendirilen ve kendi içinde faktörleri oluşturan anket sorularını içeren bu boyutları çapraz tablolar ve varyans (anova) analizleriyle hipotezlerimizi test etmek için kullanmaktayız.

Dolayısıyla, öncelikle çapraz tablolar yardımıyla, ankette sorulan ve güvenilirlik analizi sonrası faktör yapıları içinde de yer almaya hak kazanan sorular ile yaşanan yer arasında bir ilişki kurularak, hipotezlerimize ilişkin bir yoruma varmaya çalışılmıştır. Daha sonra ise; anova testi yardımıyla da, faktör analizi sonrası oluşan her boyutun (uyum-kolektif iktidar-açık kapı politikası- dağıtıcı iktidar) kendi arasında nasıl bir ilişkinin olduğu, verilen cevaplar açısından aralarında farklılık olup olmadığı sorgulanmıştır. Farklılıkların hangi boyutlar açısından olduğunu ise Post-hoc analiziyle cevap aranmıştır. Çalışmamızın bu kısmında ise; anketimizde yer alan her sorunun daha önceden faktör analiziyle bir farklı boyut içinde değerlendirildiği ve her boyuta bir isim verildiğini göstermiştik. Faktör analiziyle yeniden isimlendirilen ve kendi içinde faktörleri oluşturan anket sorularını içeren bu boyutları çapraz tablolar ve varyans (anova) analizleriyle hipotezlerimizi test etmek için kullanmaktayız.

5.2.5.1. Değişkenleri İçeren Soruların Çapraz Tablolarla Değerlendirilmesi

Çapraz tabloların yorumlanmasında ve varyans (anova) testlerinde katılımcıların yaşadığı yer dağılımlarına bakılarak bir yorum getirdiğimizi ifade edebiliriz. Bu yöntem aynı zamanda anketimizi neden üç farklı bölgede yapıldığına da ışık tutacaktır. Bu açıdan, ankete katılanların %50'si Kilis (195 kişi), %11,5'si Mersin/Mezitli (45 kişi) ve %38,5'i Kilis (150 kişi) olduğunu ifade etmek gerekecektir. Öncelikle çapraz tabloları yorumlarken, tüm faktörleri içeren soruları tek tek analiz edildiği bir yöntem tercih edilmiştir. Bu açıdan, ilk faktör olan “Uyum Kolektif İktidar Değişkeni Çapraz Tablo Sonuçları” ilişkin soruların “yaşanılan yer” ile ilişkisi ortaya konularak yorumlar yapılmıştır.

Tablo 5.56. Güvenlik sorunu yaşamamaktayız sorusu ile yaşadığı yer ilişkisini gösteren çapraz tablo

		Güvenlik sorunu yaşamamaktayız					Toplam sayı
		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	
Yaşadığı yer ve sayı	Kilis	27	31	53	61	23	195
	Mersin	4	9	16	10	6	45
	Mezitli						
	İstanbul	13	14	36	43	44	150
	Fatih						
Toplam							
sayının cevap türüne göre dağılımı		44	54	105	114	73	390

Tablo 5.56'ya bakıldığında; Kilis, Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih ölçeğinde örnekleme oluşturan toplam 390 kişiler arasından, “Güvenlik sorunu yaşamamaktayız” sorusuna daha yüksek oranda olumlu yaklaşmışlardır.

Bunun yanında, Kilis ve Mersin/Mezitli çalışma gruplarına bakıldığında olumlu yargıları içeren cevapların daha çok “katılıyorum” cevabında kümelendiği ve dolayısıyla da olumlu yargıların yönünün makul düzeyde olduğu söylenilebilir. Fakat İstanbul/Fatih çalışma grubuna bakıldığında ise olumlu yargıları içeren cevapların daha çok “kesinlikle katılıyorum” cevabı içinde kümelmesi nedeniyle, olumlu

yargıların yönü yüksek düzeyde olduğu ifade edilebilir. Bu açıdan çalışma grupları arasında Kilis il merkezi ve Mersin/Mezitli çalışma grupları ile İstanbul/Fatih çalışma grubu arasında, “kesinlikle katılıyorum” ve “katılıyorum” şeklinde olumlu yargıya verilen cevaplar açısından anlamlı bir farklılığın olduğunu söyleyebiliriz.

Tablo 5.57. *Kamp dışında Türklerle kaynaşacak ortam yaratıldı sorusu ile yaşadığı yer ilişkisini gösteren çapraz tablo*

		Kamp dışında Türklerle kaynaşacak ortam yaratıldı					Toplam sayı
		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	
Yaşadığı yer ve sayı	Kilis	6	19	64	82	24	195
	Mersin	0	4	18	18	5	45
	Mezitli						
	İstanbul	10	11	31	58	40	150
	Fatih						
Toplam							
sayının cevap türüne göre dağılımı		16	34	113	158	69	390

Tablo 5.57’ya bakıldığında; Kilis, Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih ölçeğinde örnekleme oluşturan toplam 390 kişiler arasından, “Kamp dışında Türklerle kaynaşacak ortam yaratıldı” sorusuna daha yüksek oranda olumlu yaklaşmışlardır.

Bunun yanında, Kilis, Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih çalışma gruplarına bakıldığında olumlu yargıları içeren cevapların daha çok “katılıyorum” cevabında kümелendiği ve dolayısıyla da olumlu yargıların yönünün makul düzeyde olduğu söylenilebilir. Dolayısıyla; Kilis il merkezi, Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih çalışma grupları arasında, “kesinlikle katılıyorum” ve “katılıyorum” şeklinde olumlu yargıya verilen cevaplar açısından anlamlı bir farklılık olmadığını söyleyebiliriz.

Tablo 5.58. *Okula gidecek çocuklar eğitime kolay erişmekte sorusu ile yaşadığı yer ilişkisini gösteren çapraz tablo*

Okula gidecek çocuklar eğitime kolay erişmekte	Toplam

		Çocuklarımızın Türk arkadaşları vardır				Toplam sayı
		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	
Yaşadığı yer ve sayı	Kilis	0	12	36	80	195
	Mersin	0	2	12	16	45
	Mezitli					
	İstanbul	2	7	20	59	150
	Fatih					
Toplam						
sayının cevap türüne göre dağılımı		2	21	68	155	390

Tablo 5.58’e bakıldığında; Kilis, Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih ölçeğinde örneklemi oluşturan toplam 390 kişiler arasından, “Okula gidecek çocuklar eğitime kolay erişmekte” sorusuna daha yüksek oranda olumlu yaklaşmışlardır.

Bunun yanında, Kilis ve Mersin/Mezitli çalışma gruplarına bakıldığında olumlu yargıları içeren cevapların daha çok “katılıyorum” cevabında kümelendiği ve dolayısıyla da olumlu yargıların yönünün makul düzeyde olduğu söylenilebilir. Fakat İstanbul/Fatih çalışma grubuna bakıldığında ise olumlu yargıları içeren cevapların daha çok “kesinlikle katılıyorum” cevabı içinde kümelenmesi nedeniyle, olumlu yargıların yönü yüksek düzeyde olduğu ifade edilebilir. Bu açıdan çalışma grupları arasında Kilis il merkezi ve Mersin/Mezitli çalışma grupları ile İstanbul/Fatih çalışma grubu arasında, “kesinlikle katılıyorum” ve “katılıyorum” şeklinde olumlu yargıya verilen cevaplar açısından anlamlı bir farklılığın olduğunu söyleyebiliriz.

Tablo 5.59. Çocuklarımızın Türk arkadaşları vardır sorusu ile yaşadığı yer ilişkisini gösteren çapraz tablo

		Çocuklarımızın Türk arkadaşları vardır				Toplam sayı
		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	
Yaşadığı yer ve sayı	Kilis	10	54	44	68	195
	Mersin	3	16	17	5	45
	Mezitli					
	İstanbul	8	15	33	56	150

Toplam						
sayının cevap						
türüne göre	21	85	94	129	61	390
dağılımı						

Tablo 5.59’a bakıldığında; Kilis, Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih ölçeğinde örnekleme oluşturan toplam 390 kişiler arasından, “Çocuklarımızın Türk arkadaşları vardır” sorusuna daha yüksek oranda olumlu yaklaşmışlardır.

Bunun yanında, Kilis, Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih çalışma gruplarına bakıldığında olumlu yargıları içeren cevapların daha çok “katılıyorum” cevabında kümelendiği ve dolayısıyla da olumlu yargıların yönünün makul düzeyde olduğu söylenilebilir. Bu açıdan; Kilis il merkezi, Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih çalışma grupları arasında, “kesinlikle katılıyorum” ve “katılıyorum” şeklinde olumlu yargıya verilen cevaplar açısından anlamlı bir farklılığın olmadığını söyleyebiliriz.

Tablo 5.60. *Türk devleti bizlere kalıcı gözle bakmaktadır sorusu ile yaşadığı yer ilişkisini gösteren çapraz tablo*

		Türk Devleti bizlere kalıcı gözle bakmaktadır					Toplam sayı
		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	
Yaşadığı yer ve sayı	Kilis	19	33	62	63	18	195
	Mersin	5	13	8	13	6	45
	Mezitli						
	İstanbul	15	23	36	44	32	150
	Fatih						
Toplam							
sayının cevap							
türüne göre		39	69	106	120	56	390
dağılımı							

Tablo 5.60’a bakıldığında; Kilis, Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih ölçeğinde örnekleme oluşturan toplam 390 kişiler arasından, “Türk Devleti bizlere kalıcı gözle bakmaktadır” sorusuna daha yüksek oranda olumlu yaklaşmışlardır.

Bunun yanında, Kilis, Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih çalışma gruplarına bakıldığında olumlu yargıları içeren cevapların daha çok “katılıyorum” cevabında kümelendiği ve dolayısıyla da olumlu yargıların yönünün makul düzeyde olduğu söylenilebilir. Bu açıdan; Kilis il merkezi, Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih çalışma grupları arasında, “kesinlikle katılıyorum” ve “katılıyorum” şeklinde olumlu yargıya verilen cevaplar açısından anlamlı bir farklılığın olmadığını söyleyebiliriz.

Tablo 5.61. *Türklerle ticari alışveriş yapabiliyoruz sorusu ile yaşadığı yer ilişkisini gösteren çapraz tablo*

		Türklerle ticari alışveriş yapabiliyoruz				Toplam sayı
		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	
Yaşadığı yer ve sayı	Kilis	6	43	67	58	195
	Mersin	2	12	21	5	45
	Mezitli					
	İstanbul	7	16	27	59	150
	Fatih					
Toplam sayının cevap türüne göre dağılımı		15	71	115	122	390

Tablo 5.61’e bakıldığında; Kilis, Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih ölçeğinde örnekleme oluşturan toplam 390 kişiler arasından, “Türklerle ticari alışveriş yapabiliyoruz” sorusuna daha yüksek oranda olumlu yaklaşmışlardır.

Bunun yanında, Kilis, Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih çalışma gruplarına bakıldığında olumlu yargıları içeren cevapların daha çok “katılıyorum” cevabında kümelendiği ve dolayısıyla da olumlu yargıların yönünün makul düzeyde olduğu söylenilebilir. Bu açıdan; Kilis il merkezi, Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih çalışma grupları arasında, “kesinlikle katılıyorum” ve “katılıyorum” şeklinde olumlu yargıya verilen cevaplar açısından anlamlı bir farklılığın olmadığını söyleyebiliriz.

Tablo 5.62. Oturduğumuz Yerlerde İnternet Temizlik ve Güvenlik yeterli ile yaşadığı yer ilişkisini gösteren çapraz tablo

		Oturduğumuz Yerlerde İnternet Temizlik ve Güvenlik yeterli					Toplam sayı
		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	
Yaşadığı yer ve sayı	Kilis	10	33	66	54	32	195
	Mersin	5	10	11	13	6	45
	Mezitli						
	İstanbul	3	9	16	52	70	150
	Fatih						
Toplam							
sayının cevap türüne göre dağılımı	Sayı	18	52	93	119	108	390

Tablo 5.62’ye bakıldığında; Kilis, Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih ölçeğinde örnekleme oluşturan toplam 390 kişiler arasından, “Oturduğumuz Yerlerde İnternet Temizlik ve Güvenlik yeterli” sorusuna daha yüksek oranda olumlu yaklaşmışlardır.

Bunun yanında, Kilis ve Mersin/Mezitli çalışma gruplarına bakıldığında olumlu yargıları içeren cevapların daha çok “katılıyorum” cevabında kümелendiği ve dolayısıyla da olumlu yargıların yönünün makul düzeyde olduğu söylenilebilir. Fakat İstanbul/Fatih çalışma grubuna bakıldığında ise olumlu yargıları içeren cevapların daha çok “kesinlikle katılıyorum” cevabı içinde kümelenmesi nedeniyle, olumlu yargıların yönü yüksek düzeyde olduğu ifade edilebilir. Bu açıdan çalışma grupları arasında Kilis il merkezi ve Mersin/Mezitli çalışma grupları ile İstanbul/Fatih çalışma grubu arasında, “kesinlikle katılıyorum” ve “katılıyorum” şeklinde olumlu yargıya verilen cevaplar açısından anlamlı bir farklılığın olduğunu söyleyebiliriz.

Tablo 5.63. Devlet kurumlarını biliyor kolaylıkla erişebiliyorum ile yaşadığı yer ilişkisini gösteren çapraz tablo

		Devlet kurumlarını biliyor kolaylıkla erişebiliyorum					Toplam sayı
		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	
Yer	Kilis	9	25	60	61	40	195

Mersin	0	0	22	20	3	45
Mezitli						
İstanbul	8	19	19	52	52	150
Fatih						
Toplam						
sayının cevap	17	44	101	133	95	390
türüne göre						
dağılımı						

Tablo 5.63’e bakıldığında; Kilis, Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih ölçeğinde örnekleme oluşturan toplam 390 kişiler arasından, “Devlet kurumlarını biliyor kolaylıkla erişebiliyorum” sorusuna daha yüksek oranda olumlu yaklaşmışlardır.

Bunun yanında, Kilis ve Mersin/Mezitli çalışma gruplarına bakıldığında olumlu yargıları içeren cevapların daha çok “katılıyorum” cevabında kümелendiği ve dolayısıyla da olumlu yargıların yönünün makul düzeyde olduğu söylenilebilir. Fakat İstanbul/Fatih çalışma grubuna bakıldığında ise olumlu yargıları içeren cevapların daha çok “kesinlikle katılıyorum” ile “katılıyorum” cevapları içinde eşit dağıldığını görmekteyiz. Bu açıdan çalışma grupları arasında Kilis il merkezi ve Mersin/Mezitli çalışma grupları ile İstanbul/Fatih çalışma grubu arasında, “kesinlikle katılıyorum” ve “katılıyorum” şeklinde olumlu yargıya verilen cevaplar açısından bir farklılığın olduğunu söyleyebiliriz.

İkinci faktör olan “Açık Kapı Politikası_Dağıtıcı İktidar Değişkeni’ne yönelik soruların “yaşanılan yer” ile ilişkisi ortaya konularak ortaya konulan çapraz tablolara baktığımızda ise şu yorumları yapabiliriz.

Tablo 5.64. Türkiye’nin kapılarını açmasını minnetle karşılıyorum Sorusu ile yaşadığı yer ilişkisini gösteren çapraz tablo

		Türkiye’nin kapılarını açmasını minnetle karşılıyorum					Toplam sayı
		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	
Yaşadığı yer ve sayı	Kilis	2	0	14	65	114	195
	Mersin	0	0	1	25	19	45
	Mezitli						
	İstanbul	1	0	8	49	92	150
	Fatih						

Toplam						
sayının cevap						
türüne göre	3	0	23	139	225	390
dağılımı						

Tablo 5.64’e bakıldığında; Kilis, Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih ölçeğinde örnekleme oluşturan toplam 390 kişiler arasından, “Türkiye’nin kapılarını açmasını minnetle karşılıyorum” sorusuna daha yüksek oranda olumlu yaklaşmışlardır.

Bunun yanında, Kilis ve İstanbul/Fatih çalışma gruplarına bakıldığında olumlu yargıları içeren cevapların daha çok “kesinlikle katılıyorum” cevabında kümелendiği ve dolayısıyla da olumlu yargıların yönünün kuvvetli düzeyde olduğu söylenilebilir. Fakat Mersin/Mezitli çalışma grubuna bakıldığında ise olumlu yargıları içeren cevapların daha çok “katılıyorum” cevabı içinde kümelenmesi nedeniyle, olumlu yargıların yönü makul düzeyde olduğu ifade edilebilir. Bu açıdan çalışma grupları arasında Kilis il merkezi ve İstanbul/Fatih çalışma grupları ile Mersin/Mezitli çalışma grubu arasında, “kesinlikle katılıyorum” ve “katılıyorum” şeklinde olumlu yargıya verilen cevaplar açısından anlamlı bir farklılığın olduğunu söyleyebiliriz.

Tablo 5.65. Türkiye’nin yerleştirme olanakları yeterli buluyorum Sorusu ile yaşadığı yer ilişkisini gösteren çapraz tablo

		Türkiye’nin yerleştirme olanakları yeterli buluyorum					Toplam sayı
		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	
Yaşadığı yer ve sayı	Kilis	5	11	36	88	55	195
	Mersin	0	3	6	21	15	45
	Mezitli						
	İstanbul	10	10	24	66	40	150
	Fatih						
Toplam							
sayının cevap							
türüne göre		15	24	66	175	110	390
dağılımı							

Tablo 5.65’e bakıldığında; Kilis, Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih ölçeğinde örnekleme oluşturan toplam 390 kişiler arasından, “Türkiye’nin yerleştirme olanakları yeterli buluyorum” sorusuna daha yüksek oranda olumlu yaklaşmışlardır.

Bunun yanında, Kilis, Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih çalışma gruplarına bakıldığında olumlu yargıları içeren cevapların daha çok “katılıyorum” cevabında kümelendiği ve dolayısıyla da olumlu yargıların yönünün makul düzeyde olduğu söylenilebilir. Bu açıdan; Kilis il merkezi, Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih çalışma grupları çalışma grubu arasında, “kesinlikle katılıyorum” ve “katılıyorum” şeklinde olumlu yargıya verilen cevaplar açısından anlamlı bir farklılığın olmadığını söyleyebiliriz.

Tablo 5.66. Kamplardaki eğitim, sağlık, güvenlik hizmetleri yeterli Sorusu ile yaşadığı yer ilişkisini gösteren çapraz tablo

		Kamplardaki eğitim, sağlık, güvenlik hizmetleri yeterli					Toplam sayı
		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	
Yaşadığı yer ve sayı	Kilis	6	31	66	69	23	195
	Mersin	1	4	14	16	10	45
	Mezitli						
	İstanbul	11	19	43	56	21	150
	Fatih						
Toplam							
sayının cevap							
türüne göre		18	54	123	141	54	390
dağılımı							

Tablo 5.66’ya bakıldığında; Kilis, Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih ölçeğinde örnekleme oluşturan toplam 390 kişiler arasından, “Kamplardaki eğitim, sağlık, güvenlik hizmetleri yeterli” sorusuna daha yüksek oranda olumlu yaklaşmışlardır.

Bunun yanında, Kilis, Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih çalışma gruplarına bakıldığında olumlu yargıları içeren cevapların daha çok “katılıyorum” cevabında kümelendiği ve dolayısıyla da olumlu yargıların yönünün makul düzeyde olduğu söylenilebilir. Bu açıdan; Kilis il merkezi, Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih çalışma grupları çalışma grubu arasında, “kesinlikle katılıyorum” ve “katılıyorum” şeklinde

olumlu yargıya verilen cevaplar açısından anlamlı bir farklılığın olmadığını söyleyebiliriz.

Tablo 5.67. *Kamp dışında yaşamak daha insani bir durumdur Sorusu ile yaşadığı yer ilişkisini gösteren çapraz tablo*

		Kamp dışında yaşamak daha insani bir durumdur					Toplam sayı
		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	
Yaşadığı yer ve sayı	Kilis	2	4	27	51	111	195
	Mersin	0	1	12	13	19	45
	Mezitli						
	İstanbul	5	4	17	50	74	150
	Fatih						
Toplam sayının cevap türüne göre dağılımı		7	9	56	114	204	390

Tablo 5.67’ye bakıldığında; Kilis, Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih ölçeğinde örnekleme oluşturan toplam 390 kişiler arasından, “Kamp dışında yaşamak daha insani bir durumdur” sorusuna daha yüksek oranda olumlu yaklaşmışlardır.

Bunun yanında, Kilis, Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih çalışma gruplarına bakıldığında olumlu yargıları içeren cevapların daha çok “kesinlikle katılıyorum” cevabında kümelendiği ve dolayısıyla da olumlu yargıların yönünün kuvvetli düzeyde olduğu söylenilebilir. Bu açıdan; Kilis il merkezi, Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih çalışma grupları çalışma grubu arasında, “kesinlikle katılıyorum” ve “katılıyorum” şeklinde olumlu yargıya verilen cevaplar açısından anlamlı bir farklılığın olmadığını söyleyebiliriz.

Tablo 5.68. *Uluslararası yardımlar bizlere hızlıca ulaştırılmaktadır Sorusu ile yaşadığı yer ilişkisini gösteren çapraz tablo*

	Uluslararası yardımlar bizlere hızlıca ulaştırılmaktadır				Toplam sayı
	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum

Yaşadığı yer ve sayı	Kilis	3	22	51	65	54	195
	Mersin	0	7	9	18	11	45
	Mezitli						
	İstanbul	7	18	42	57	26	150
	Fatih						
Toplam							
sayının cevap türüne göre dağılımı	Sayı	10	47	102	140	91	390

Tablo 5.68'e bakıldığında; Kilis, Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih ölçeğinde örnekleme oluşturan toplam 390 kişiler arasından, “Uluslararası yardımlar bizlere hızlıca ulaştırılmaktadır” sorusuna daha yüksek oranda olumlu yaklaşmışlardır.

Bunun yanında, Kilis, Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih çalışma gruplarına bakıldığında olumlu yargıları içeren cevapların daha çok “katılıyorum” cevabında kümelendiği ve dolayısıyla da olumlu yargıların yönünün makul düzeyde olduğu söylenilebilir. Bu açıdan; Kilis il merkezi, Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih çalışma grupları çalışma grubu arasında, “kesinlikle katılıyorum” ve “katılıyorum” şeklinde olumlu yargıya verilen cevaplar açısından anlamlı bir farklılığın olmadığını söyleyebiliriz.

5.2.5.2. Değişkenleri İçeren Faktörlerin Anova ve Bağımsız Örneklem T-Testiyle Değerlendirilmesi

Tek yönlü varyans analizi (One-Way Anova) ikiden fazla sayıda grubu, bir değişken bakımından karşılaştırmak için kullanılmaktadır. Araştırmamızda, anlamlı çıkan ve hipotezler doğrultusunda yapılan analiz sonuçları yer almıştır. Anova analizi sonrası gruplar arası anlamlı farklılığın olup olmadığı var ise hangi gruplar arası olduğunu tespit için Post-hoc testine başvurulmuştur. Post-hoc testinde ise karşılaştırma tekniği olarak Levene's testi ile grup dağılımlarının varyanslarının homojen yapıda olup olmadığı tespit edilmiştir. Buradan yola çıkarak, ilgili değişkene ait varyansların homojen durumu ile örneklem sayılarının eşit olmaması nedeniyle Scheffe testine başvurulmuştur.

Tablo 5.69. Faktör Değişkenleri ile Yaşadığı Yer Değişkeni Arasında One-Way Anova Testi Karşılaştırması

		N	Ortalama	Varyansların Homojenliği		Anova Testi	
				Levene	Anlamlılık	F	Anlamlılık
				Statistics	Değeri (p)		Değeri (p)
Uyum_kolektif iktidar	Kilis	195	3,3788	1,745	,176	15,648	,000
	Mersin	45	3,2667				
	Mezitli						
	İstanbul	150	3,7792				
	Fatih						
	Toplam	390	3,5199				
Açık kapı politikası_Dağıtıcı iktidar	Kilis	195	3,9723	,445	,641	,911	,403
	Mersin	45	3,9956				
	Mezitli						
	İstanbul	150	3,8867				
	Fatih						
	Toplam	390	3,9421				

Yukarıdaki tablo incelendiğinde, Uyum_kolektif iktidar değişkenine verilen cevapların ortalamaları içinde İstanbul/Fatih ilçesi içinden verilen cevapların diğer cevaplara oranla daha yüksek olduğu görülmüştür. Fakat Açık kapı politikası_Dağıtıcı iktidar değişkenine verilen cevapların ortalamaları içinde ise Mersin/Mezitli ilçesi içinden verilen cevapların diğer cevaplara oranla daha yüksek ortalamaya sahip olduğu görülmüştür.

Ancak, bu sonuçların rastlantısal mı? Yoksa gerçek mi? Olduğu Anova testiyle aydınlatılacaktır. Yukarıdaki sonuçlara bakıldığında; öncelikle farklı grup ortalamalarının olması durumunda tablonun yorumu daha anlamlı olacaktır. Bunun için ilk aşamada varyansların homojenliğine bakmak gerekir. Eğer varyansların homojenliği tablosunda $p < 0,05$ ise varyanslar homojen dağılmamıştır, denilir. Dolayısıyla, gruplar arasında fark vardır sonucu çıkmaktadır. Kısaca; grup ortalamaları arasında fark yoktur, şeklinde kurulan H_0 hipotezi red edilecektir. Tam aksine $p > 0,05$ ise H_0 hipotezi kabul edilecektir. Diğer bir ifadeyle, sonuçların test edilmesi için fark hipotezlerinin kurulması ve test edilmesi gerekecektir. Bu

açıklamalar ışığında, çalışmamız açısından kurulan Hipotezlerimiz ise şöyle olmuştur.

Ho: Yaşadığı yer değişkenine göre Faktör değişkenlerin ortalamaları arasında fark yoktur.

H1: Yaşadığı yer değişkenine göre Faktör değişkenlerin ortalamaları arasında fark vardır.

Sonuçlara bakıldığında, Uyum_kolektif iktidar ve Açık kapı politikası_Dağıtıcı iktidar değişkenlerine verilen cevapların gruplar arasında farklılaşmadığını görmekteyiz. Çünkü; Uyum_kolektif iktidar değişkenin aldığı p değeri 0,176 olmuştur. $P(0,176) > 0,05$ olduğu için varyansların homojen dağılmıştır. Ve Ho: Yaşadığı yer değişkenine göre Faktör değişkenlerin ortalamaları arasında fark yoktur, hipotezi kabul edilmiş olur.

Yine aynı şekilde; Açık kapı politikası_Dağıtıcı iktidar değişkeni'nin p (0,641) değeri de $> 0,05$ olduğu için bu değişkene verilen cevapların ortalamalarının yaşadıkları yer değişkenine göre farklılaşmadığını görülmüştür. Sonuç olarak; her iki faktör değişkeni için: Ho: Yaşadığı yer değişkenine göre Uyum_kolektif iktidar ve Açık kapı politikası_Dağıtıcı iktidar değişkenlerinin ortalamaları arasında gruplar açısından fark yoktur, hipotezi kabul edilmiştir. Özetle; yer değişkenine göre bu iki faktöre verilen cevaplar katılımcılar tarafından farklı algılanmamıştır.

Anova tablosuna baktığımızda ise; tablodaki Anlamlılık (p) değer'inin $< 0,05$ olması durumunda faktör değişkenlerinin yaşadığı yer değişkeni içinde yer alan gruplar arasında anlamlı ilişkinin olduğu ortaya konulacaktır. Buna göre; Uyum_kolektif iktidar faktörünün aldığı p değeri (0,000) $< 0,05$ olduğu için Uyum_kolektif iktidar faktörü ile yaşadığı yer değişkeni grupları içinde olan Kilis, Mersin ve İstanbul bölgeleri arasındaki ilişkinin anlamlı düzeyde farklı olduğunu görmekteyiz. Yani, üç il içinden araştırmaya katılanların Uyum_kolektif iktidar değişkenine dair verdiği cevapların ortalamalarının gruplar arasında farkın anlamlı olduğu ortaya çıkmıştır.

Açık kapı politikası_Dağıtıcı iktidar faktörünün aldığı p değeri (0,403) $> 0,05$ olduğu için Açık kapı politikası_Dağıtıcı iktidar faktörü ile yaşadığı yer değişkeni grupları içinde olan Kilis, Mersin ve İstanbul bölgeleri arasındaki ilişkinin anlamlı düzeyde farklılık olmadığını görmekteyiz. Yani, üç il içinden araştırmaya katılanların

Açık kapı politikası_Dağıtıcı iktidar değişkenine dair verdiği cevapların ortalamalarının gruplar arasında farkın anlamlı olmadığı ortaya çıkmıştır. Bir diğer taraftan Anova tablosu gruplar arasındaki farkları bütün olarak ele almakta; fakat hangi ikili grup arasındaki farkın anlamlı olduğunu söylememektedir. Bu soruya cevap vermemizi sağlayan ise Post-Hoc testi olacaktır. Uyum_kolektif iktidar değişkenine verilen cevapların ortalamalarının yaşadığı yer değişkenine göre farklılık taşımasından dolayı bu faktör içindeki farklılığın yönü ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Yukarıdaki açıklamalar ışığında Faktör Değişkenlerimizin ikiden fazla grup arasında nasıl farklılık olduğunu ve hangi grupların farklılık gösterdiğini test etmek için başvurduğumuz post hoc testi içinde 2’ den fazla grup olması nedeniyle anlamlılık değeri olan 0,05 kullanılmamış ve 3’lü bir grup için Bonferroni düzeltmesi yapılarak anlamlılık değeri 0,05 değil 0,016 olarak baz alınmıştır. Bunun sebebi, çalışmamızın yaşadığı yer değişkeni içinde Kilis, Mersin ve İstanbul gibi üç farklı bölgenin olmasıdır. Bu nedenle doğru analiz yapabilmemiz için öncelikle anlamlılık değerimizin ikili kombinasyonu almamız gerekecektir. Buna göre; 3’lü grup olduğu için 0,05 değeri 3’e bölünmüş ve ortaya çıkan sonuç ($p=0,016$) yeni anlamlılık değeri olarak kabul edilmiştir.

Tablo 5.70. Yaşadığı yer değişkenine göre Uyum_kolektif iktidar Ortalamalarına İlişkin Scheffe Testi Karşılaştırması

			Ortalama Fark	Standart Hata	Anlamlılık Değeri (p)
Uyum_kolektif iktidar	Post Hoc	Mersin			
		Kilis	,03158	,11595	,653
		Mezitli			
	Post Hoc	İstanbul	-,21573	,10708	,000
		Fatih			
		Kilis	-,03158	,11595	,653
	Post Hoc	Mersin			
		İstanbul	-,24731	,09243	,000
		Mezitli			
	Post Hoc	Fatih			
		Kilis	,21573	,10708	,000
		Mersin			
	Post Hoc	İstanbul	,24731	,09243	,000
		Mezitli			
		Fatih			

Bu açıklamalar ışığında, post hoc testinde, anlamlılık değerini $p = 0,016$ olarak kabul edilirse, uyum-kolektif iktidar değişkenin ortalamaları arasında, yaşadığı yer değişkenine göre, İstanbul/Fatih bölgesi ile diğer iki yer olan Kilis ve Mersin/Mezitli yerleri arasında yer alan katılımcıların ortalama değerleri arasında ($p = ,000 < 0,05$) anlamlı farklılığın olduğunu söyleyebiliriz. Bir diğer açıdan Kilis ve Mersin gruplarının Uyum_kolektif iktidar değişkenine verdiği cevaplar arasında anlamlı bir farklılığın bulunmadığını da söyleyebiliriz.

Çalışmamızda kullandığımız değişkenlerimizi daha derinlemesine yorumlayabilmek için yaşadığı yer değişkeni dışında da aynı zamanda cinsiyet değişkeni gibi unsurlar açısından da irdelemek gerekir. Bu nedenle; faktörlerimize verilen cevapların cinsiyet değişkeni açısından nasıl algılandığı analizimize katkı sağlaması açısından da anlamlı olacaktır. Bu karşılaştırma için kullanacağımız analiz yöntemi Bağımsız örneklem T testi olacaktır. Öncelikle; Levene test sonuçlarına bakarak p değeri $< 0,05$ ise varyansların homojen dağılmadığını ifade etmemiz gerekecektir. Böyle bir durumda sig (2-paired) değerine göre yorum yapmamız uygun olacaktır. Eğer P değeri $> 0,05$ ise varyanslar homojen dağılmış ve Levene sütünündaki sig (p) değerine göre yorum yapmak gerekecektir. Bu açıklamalar ışığında kurulan hipotezler ve alınan sonuçlara baktığımızda şunları ifade etmemiz gerekecektir.

Ho: Cinsiyet değişkenine göre Faktör değişkenlerine ilişkin yaklaşım ortalamaları arasında fark yoktur.

H1: Cinsiyet değişkenine göre Faktör değişkenlerine ilişkin yaklaşım ortalamaları arasında fark vardır.

Tablo 5.71. Faktör Değişkenleri ile Cinsiyet Değişkeni Arasında Bağımsız Örneklem T-Testi (Independent Sample T-Test)

Varyansların Homojenliği için Levene Test		Anlamlılığın eşitliği için T-test	
F	Anlamlılık Değeri (p)	Anlamlılık Sig (2-tailed)	Ortalama Fark

Uyum_kolektif iktidar	,160	,690	,338	,11218
Açık kapı politikası_Dağıtıcı iktidar	,001	,971	,825	-,02325

Tablo’da yer alan sonuçlara bakıldığında; sadece Uyum_kolektif iktidar faktör değişken’inin p değeri ($,690 > 0,05$) olduğu için varyansların homojen dağıldığını ve dolayısıyla baz alacağımız p değerinin Levene test sütündeki sig ($,690 > 0,05$) olması sebebiyle, H_0 : Cinsiyet değişkenine göre Uyum_kolektif iktidar değişkenine ilişkin yaklaşım ortalamaları arasında fark yoktur, hipotezi kabul edilecektir. Bir diğer ifadeyle; H_1 : Cinsiyet değişkenine göre Uyum_kolektif iktidar değişkenine ilişkin yaklaşım ortalamaları arasında fark vardır, hipotezi red edilecektir. Özetle; Uyum_kolektif iktidar değişkenine erkek ve kadınların verdiği cevaplar arasında farklılık olmadığını ifade edebiliriz.

Açık kapı politikası_Dağıtıcı iktidar değişkenine baktığımızda ise; p ($,971$) değerinin $>0,05$ olduğu görülmekte ve varyansların eşit dağıldığı ve dolayısıyla kadın ve erkek değişkenlerinin verdiği cevaplarının farklılaşmadığı sonucu ortaya çıkmıştır. Özetle, H_0 : Cinsiyet değişkenine göre Açık kapı politikası_Dağıtıcı iktidar değişkenine ilişkin yaklaşım ortalamaları arasında fark yoktur, hipotezi kabul edilmiştir.

5.2.5.3. Değişkenleri İçeren Korelasyon Ve Regresyon Analizlerine Ait Bulgular

Çalışmamızın bu bölümünde ise; araştırmamıza açıklık kazandıracak ana hipotezlerimizi oluşturan Uyum_kolektif iktidar ve Açık kapı politikası_Dağıtıcı iktidar değişkenlerinin birbirleri ile ilişkisini ortaya koyabilmek amaçlanmıştır. Bunun için kullanılacak yöntem ise korelasyon analizi olmuştur. Aynı zamanda da aynı değişkenlerin eğer var ise neden-sonuç ilişkilerini de açığa çıkartmak planlanmıştır. Bu gaye için ise; regresyon analizi eliyle bir yöntem tercih edilmiş ve böylece hipotezlerimize ilişkin doğru çıkarımlar yapabilecek veriler elde edilmeye çalışılmıştır.

5.2.5.3.1. Korelasyon Analizine Ait Sonuçlar

Daha önceki bölümde olduğu gibi, araştırmamızın bu kısmında da korelasyon analizi için Pearson Korelasyonu testinden hareket ettiğimizi belirtmek gerekir. Bu çerçevede Korelasyon testi içinde değerlendirmeye aldığımız hipotezlerimiz aşağıdaki açığa çıkmıştır.

Ho: Dağıtıcı bir iktidar göstergesi olarak, açık kapı politikası kararı ile kolektif iktidar göstergesi olarak toplumsal uyum arasında ilişki yoktur.

H1: Dağıtıcı bir iktidar göstergesi olarak, açık kapı politikası kararı ile kolektif iktidar göstergesi olarak toplumsal uyum arasında ilişki vardır.

Öncelikle; Pearson korelasyon katsayısı (r) a -1 ve +1 'e yaklaştıkça ilişkinin artacağını, ayrıca (r) değerinin eksi olması değişkenlerden birinin artarken diğerinin azaldığını; + olması ise değişkenlerin her ikisinin de arttığını ya da azaldığını gösterdiğini daha önceki bölümlerde detaylıca izah etmiştik. Bu bilgiler ışığında; hipotezlerimizi oluşturan değişkenlerimizin korelasyon ilişkilerine aşağıdaki tablo yardımıyla baktığımızda şu sonuçlara varmaktayız.

Tablo 5.72. *Uyum_kolektif iktidar ile Açık kapı politikası_Dağıtıcı iktidar arasındaki Betimleyici istatistik tablosu*

	Ortalama	Std. Sapma	Sayı
Uyum_kolektif iktidar	3,5199	,76085	390
Açık kapı politikası_Dağıtıcı iktidar	3,9421	,64901	390

Tablo 5.73. *Değişkenler arası Korelasyon Tablosu*

		Uyum_kolektif iktidar	Açık kapı politikası_Dağıtıcı iktidar
	Pearson korelasyon katsayısı	1	,479**
Uyum_kolektif iktidar	Anlamlılık Sig. (2-tailed)		,000
	N	390	390

	Pearson korelasyon katsayısı	,479**	1
Açık kapı politikası_Dağıtıcı iktidar	Anlamlılık Sig. (2- tailed)	,000	
	N	390	390

** Korelasyon 0.01 düzeyinde anlamlıdır (2-tailed).

Korelasyon tablosu incelendiğinde Uyum_kolektif iktidar ile Açık kapı politikası_Dağıtıcı İktidar unsurları arasındaki korelasyon P (0,479) değeri almıştır. Burada; sig değerinin ,000 olduğu ve dolayısıyla 0,05'ten küçük olduğu için ilişkinin anlamlı olduğu kabul edilir. Ayrıca; tabloda görüleceği üzere 0,479 değerinin üstünde çift yıldız olması iki değişken arası anlamlılığın 0,01 düzeyinde (0,05 değerine nazaran daha yüksek seviyede) gerçekleştiğini de bizlere göstermektedir. Özetle; Ho hipotezi ret, H1 hipotezi ise kabul edilecektir. Ayrıca; P (0,479) değeri ise iki değişken arası zayıf ama doğrusal pozitif yönlü bir ilişkiyi ortaya koymuştur. Bir diğer ifadeyle bağımlı değişken olan Uyum_kolektif iktidar ile bağımsız değişken olan Açık kapı politikası_Dağıtıcı İktidar unsurları arasında ilişki kurulmuştur, diyebiliriz. Çünkü; Pearson korelasyon katsayısı (r) a -1 ve +1 'e yaklaştıkça ilişki artacağı, r değerinin eksi olması değişkenlerden birinin artarken diğerinin azaldığını; + olması ise değişkenlerin her ikisinin de arttığını ya da azaldığını gösterir. Kısaca; Dağıtıcı bir iktidar olarak açık kapı politikası kararı ile kolektif iktidar göstergesi olarak toplumsal uyum arasında ilişki vardır.

Araştırmamızın hipotez testlerini yaptıktan sonra, bir sonraki aşamada değişkenler arasındaki ilişkinin tekli doğrusal regresyon yöntemleriyle ölçümü yapılmasına geçilmiştir. Burada kullandığımız analiz yöntemi ise, ANOVA analizi olmuştur.

5.2.5.3.2. Regresyon Analizine Ait Sonuçlar

Bir bağımlı ve bir bağımsız değişken arasındaki ilişkiler basit doğrusal regresyon analiziyle ölçülmektedir. Çalışmamızın bir diğer aşaması olan Suriyeli sığınmacılara yönelik anket çalışmasından elde edilen verilerden oluşturulan regresyon analizine ilişkin modelimiz aşağıda kısaca ifade edilmiştir. Bu aşamada bağımsız değişkenimiz olan Açık kapı politikası_Dağıtıcı iktidar ile bağımlı değişkenimiz olan

Uyum_kolektif iktidar unsuru arasında regresyon yapabilmek için denklemimiz şöyle oluşturulmuştur:

Bu manada; basit regresyon modeli, $Y_1 = \beta_0 + \beta_1 X_1 + \varepsilon$ şeklinde ifade edilmiştir.

Bu modelde;

Y_1 = bağımlı değişken

X_i = bağımsız değişkenler

ε = hata terimi

β_i = tahmin edilecek parametreler,

olarak adlandırılmıştır.

Tablo 5.74. Regresyon Analiz Verilerine Ait Tablo

	B	T	β	Anlamlılık değeri (p)	F/ Anlamlılık (sig)	R
					115,578/ 0,000	,479
Sabit sayısı	1,306	6,257		,000		
Açık kapı politikası_dağıtıcı iktidar	,562	10,751	,479	,000		

*Bağımlı değişken Uyum_kolektif iktidar

Tablo 5.74'te gösterilen ve basit regresyon denklemini oluşturan verilerden yola çıkarak, çalışmamızda oluşturduğumuz ve değişkenler arasında ilişkiyi tahmin edecek modelimiz aşağıdaki gibi yapılandırılmıştır.

Uyum_kolektif iktidar = 1,306+ 0,562. Açık kapı politikası_Dağıtıcı iktidar, şeklinde oluşmuştur.

β_0 = 1,306 değeri almıştır. Açık kapı politikası_Dağıtıcı iktidar değeri sıfır olsa dahi, Uyum_kolektif değişkenine ait değer ,1306 olabileceği burada tahmin edilmektedir. Sabit terim istatistiksel açıdan anlamlıdır. Çünkü: $t = 6,257$ ve $p=0,000<0,05$ 'dir.

β_1 =0,562 değeri almıştır. Açık kapı politikası_Dağıtıcı iktidar unsurundaki 1 br.'lik artış Uyum_kolektif iktidarı ortalama olarak 0,562 birim'lik bir artış yaratacağını tahmin edilmiştir. $T = 10,751$ ve $p=0,00<0,05$ olduğundan β_1 katsayısının istatistiksel açıdan anlamlı olduğu ve Açık kapı politikası_Dağıtıcı iktidar üzerinde, anlamlı ve etkili bir değişken olduğu tahmin edilebilir.

Basit regresyon modelimizin açıklayıcılık gücünü ortaya koymasına bakımından bağımsız ve bağımlı değişkenleri yorumladığımızda R değerini ele almamız gerekecektir. Buna göre; ,479 değeri ile bağımsız değişken olan Açık kapı politikası_ Dağıtıcı İktidar değerinin, bağımlı değişkenimiz olan Uyum_kolektif iktidara ait varyansın yaklaşık % 48'ini tahmin edebildiğini görmekteyiz.

Bir diğer ifadeyle; bağımsız değişkenimiz olarak Açık kapı politikası_ Dağıtıcı İktidar değişkeni, bağımlı değişken olan Uyum_kolektif iktidar değişkeni üzerindeki değişimin yaklaşık % 48'ini açıklayabilmektedir. Ayrıca; kurduğumuz regresyon modelin anlamlı bulunup bulunmadığına dair tahminlerimizi ortaya koymamızı sağlayan anova tablosuna dair verilere bakıldığında da F ve anlamlılık (sig) değerlerinin istatistiksel açıdan anlamlı olduğu görülmüştür. Aynı zamanda, sonuçlara göre, Uyum_kolektif iktidar değişkenimizi açıklamak için Açık kapı politikası_ Dağıtıcı İktidar değişkenine gerek olduğunu yorumlanabilir. Özetle, korelasyon ve regresyon analizleri sonucu Açık kapı politikası_ Dağıtıcı iktidar şeklindeki bağımsız değişkenin, bağımlı değişken olan Uyum_kolektif iktidar değişkeni ile ilişkili olduğu ve aynı zamanda da Açık kapı politikası_ Dağıtıcı iktidarın (bağımsız değişken) belli oranda Uyum_kolektif iktidar değişkeni (bağımlı değişken) etkilediği söylenilebilir. Dolayısıyla, açık kapı politikasına sığınmacıların verdiği tepkilerin aynı zamanda toplumsal yapıya karşı uyumlarını da etkilediği ve uyumlarını kolaylaştırıp kolaylaştırmadıklarına dair tahminleri ortaya koyabilir.

ALTINCI BÖLÜM

GENEL DEĞERLENDİRME

Çalışmamızda, Suriyeli sığınmacılara yönelik göç politikaların, Devlet kapasitesi ve Meşruiyet sorunu bağlamında ele alınmasında, iktidarın gösterdiği yönetim biçimi açısından, Devlet merkezli ve karşılıklı etkileşimsel yaklaşımlar etkili olmuştur. Bu yaklaşımlar temelinde, Mann'ın kuramsal çerçevesini çizdiği Devlet Kapasitesi ve Altyapısal iktidar kuramı, çalışma konumuza eklenmiştir.

Çalışmamızın ilk bölümünde, araştırmamızın temel sorunsalından yola çıkılarak, yararlandığımız kuramsal çerçevemiz kapsamında kurulan ana hipotezlerimize yer verilmiştir. Ardından bu hipotezlerimizin sınanmasında izlenen yol, yöntem ve methodlar ile alan çalışmamız kapsamında yapılan yarı yapılandırılmış mülakatlar ile İstanbul/Fatih, Mersin/Mezitli ve Kilis bölgelerinde tamamlanan anket çalışmalarına ilişkin bilgiler yer almıştır. Anketler özelinde hem vatandaşların hem de geçici koruma altındaki Suriyeli sığınmacıların algılarının tespit edilmesine çalışılmıştır. Dolayısıyla, çalışmamızın ana hipotezleri de bu anket çalışmasına dayalı veriler aracılığıyla sınanmıştır.

Çalışmamızın ikinci bölümünde ise, kuramsal yapımızı oluşturan kavramlarla birlikte; tarihsel süreç içinde ideolojik, ekonomik, askeri ve siyasal boyutların toplumsal yapıya etkileri ve bu boyutların devlet kapasitesini arttırıcı özelliklerine değinilmiştir. Ayrıca; ekonomik, yönetsel ve siyasal kapasite kavramlarından yola çıkarak devlet kapasitesinin hangi konular sınırlandırılabilceği vurgulanmıştır. Akabinde devlet kapasitesini en görünür kılacak kavram olarak, altyapısal iktidar kavramına dair açıklamalar yapılmıştır. Fakat bir devlet yönetiminde sadece altyapısal iktidar değil; dağıtıcı-kolektif, yaygın-yoğun ve otorite-dağınık iktidar biçimlerine de rastlanıldığının altı çizilerek, bu kavramlardan ne anlamamız gerektiği de vurgulanmıştır.

Çalışmamızın üçüncü bölümünde ise; Türkiye'de Suriyeli sığınmacılara yönelik politikalara etki eden aktörler, söylemler ve uygulamalar etrafıca ele alınmıştır. Öncelikle merkezi ve yerel yönetimlerin bu konudaki karar ve uygulamalarının neler olduğu ve bu kararların alınmasında etkili olan düşünsel arka plan açıklığa kavuşturulmaya çalışılmıştır. Akabinde ise; Avrupalılaşıma kavramından hareketle,

AB Ortak göç politikasını oluşturan tarihsel süreç ve bu sürece imzasını atan anlaşmalar silsilesi ile güçlü söylemsel ifadeler irdelenmiştir. Ayrıca; Suriye krizinin ortaya çıkmasıyla, 2014 sonrası AB Göç krizi olarak nitelenen dönemin perde arkasında gelişen olaylara odaklanılmıştır. Bunun yanında, Türkiye açısından Suriye krizi öncesinde AB eksenli bir göç stratejimizin olup olmadığı tartışılmıştır. Kriz sonrası ise tamamıyla siyasallaşan bir Suriyeli sığınmacı meselesi üzerinden, Türkiye'nin dış politikada müstakil bir politika üretmesine yol açan gelişmelere değinilmiştir.

Çalışmamızın dördüncü bölümünde ise; Türkiye'de Suriyeli sığınmacılara yönelik politikaların devlet kapasitesi ve meşruiyet sorununa bakılmıştır. Bu kapsamda; konumuz, iki başlık altında irdelenmiştir. Birincisi yönetsel kapasite boyutu, ikincisi ise meşruiyet açığı boyutuyla süreç analiz edilmiştir. Yönetim açığına bakarken, toplumsal yapının temel bileşenleri olan ve Mann'ın İEAS kurgusuyla ifade ettiği yapı üzerinden konu ele alınmıştır. Daha sonra sığınmacı politikalarındaki meşruiyet açığına Habermas ve Mouffe'nin düşünceleri ekseninde eğilerek, her iki boyutun analizi, Mann'ın altyapısal iktidar kavramı ile ilişkilendirilmiş ve devlet kapasitesi ile meşruiyet ilişkisi kurulmuştur.

Çalışmamızın beşinci bölümünde ise; Türkiye'de Suriyeli sığınmacılara yönelik politikaların devlet kapasitesi ve meşruiyet sorunu, alan çalışması kapsamında ele alınmıştır. Bir yandan Türk vatandaşları diğer yandan da Suriyeli sığınmacılara yönelik olarak Kilis il merkezi, İstanbul/Fatih ve Mersin/Mezitli bölgelerinde anket çalışması aracılığıyla bu politikalara nasıl bakıldığı, anlaşılmaya çalışılmıştır. Elde edilen veriler, çapraz tablolar, varyans analizleri, korelasyon ve regresyon analizleri yardımıyla, çalışmamızın başında kurulan hipotezler test edilmiştir.

Çalışmamızın altıncı bölümünde ise; Türkiye'de Suriyeli sığınmacılara yönelik politikaların devlet kapasitesi ve meşruiyet sorununa nasıl bağlandığını, çalışmamızın bölümleri itibarıyla kısaca özetleyen bir değerlendirme yapılmıştır. Ardından ise çalışmada literatür taraması, yarı yapılandırılmış mülakatlar ve anket çalışmalarından derlediğimiz bulgular sunulmuştur. Ve nihayetinde de çalışmamız sonuç kısmında elde edilen bilgilerle harmanlanarak, yorumlanmıştır.

6.1. TÜM ANALİZLERİ İÇEREN BULGULAR

Devlet kapasitesi ve altyapısal iktidara dayalı bir yönetimde rıza, gereklilik ve yasallık derecesinin nasıl olabileceğine ilişkin bulgular: Habermas'ın "Müzakereci Demokrasi", Mouffe'nin "Çatışmacı Demokrasi" ile Beetham'ın Meşruiyet'e dair fikirleri ile ifade edilmiştir. Bu düşünrlere göre; bir politikanın toplumsal açıdan tamamen kabul edilmesinin temel kriterleri toplumsal rızanın, politik kararların yasal zeminin ve politikanın gerekliliğinin sağlanması şeklinde görülecek ve bu ilkeler çerçevesinde meşruiyet oluşacaktır.

Bu açıklamalar ışığında; öncelikle Türk vatandaşlarına yönelik anket çalışmamıza ilişkin araştırmanın sonuçlarını şu şekilde özetleyebiliriz. Analizimizde öncelikle faktör analiziyle ortaya çıkarılan ve hipotezlerimizi de içeren bağımlı ve bağımsız değişkenleri ile bu değişkenlerden oluşan sorular, çapraz tablolar yoluyla değerlendirilmiştir. Burada ilk olarak "politik kararların değişim talebinin içeriden gelmesi" durumunu yansıtan, "Rıza" faktörüne yönelik sorulara bakıldığında şunlar tespit edilmiştir.

Rıza faktörü içinde sorulara verilen cevapları özetlediğimizde, nakdi veya aynı yardımların ya da dilencilik yapanlara yapılacak yardımların bireysel olarak desteklenmediği, görülmüştür. Özellikle nakdi veya aynı yardımların yapılması konusunda genel yaklaşımın olumsuz olmasını yanı sıra tüm çalışma gruplarımızda bu olumsuz yaklaşımın "kesinlikle katılmıyorum" şeklinde kuvvetli bir şekilde ifade edildiğini görmekteyiz. Dilencilik yapanlara yapılacak yardımlar hususunda ise; genel olarak olumsuz yaklaşım gösterilmişse de özellikle İstanbul/Fatih bölgesinin bu soruya olumlu yaklaştığı görülmüştür. Ayrıca; olumsuz cevap veren bölgeler içinden de Mersin/Mezitli çalışma grubunun olumsuz cevaplarının olumlu cevaplara kıyasla oldukça yüksek olduğu ve bu yönüyle de diğer olumsuz cevap veren Kilis çalışma grubundan farklılaştığı söylenilebilir.

Fakat bireysel yardımdan ziyade, kurumsal bir yardımlaşma olduğunda katılımcıların pozitif bir yaklaşım sergilediklerini "Suriyelilere yönelik yardım faaliyetlerine katılmak isterim" sorusu özelinde görülmüştür. Bu soruda, tüm çalışma gruplarının genel yaklaşımı makul düzeyde olumlu olmuştur. Gruplar arasında da İstanbul/Fatih bölgesinin bu soruya yaklaşımı diğer çalışma gruplarına kıyasla da

daha yüksek düzeyde olduğunu ifade edebiliriz. Bu yönüyle bakıldığında, sığınmacılar konusunda daha çok kurumsal adımların atılmasının tercih edildiğini tahmin edilebilir.

Rıza boyutuna ilişkin bir diğer önemli veri ise; arkadaşlık kurulması, kötü söylemlerin yapılmaması veya komşuluk yapabileceklerine dair yaklaşımların genel anlamda olumlu olduğunu ve üç çalışma grubunda da anlamlı bir farklılığın olmadığını görmekteyiz. Burada aslında bir diğer sorumuz olan “Yaşadığımız yerlerdeki düzensizliğin sebebi Suriyeliler değildir” Sorusuna her çalışma grubun makul düzeyde (katılıyorum) ılımlı cevap vermelerinin arka planını da bizlere göstermektedir. Fakat sığınmacılarla daha derin bir ilişkiye bulunulmasını sağlayacak aile birleşmeleri gibi olaylara ılımlı yaklaşmadıklarını “Suriyelilerle evlenmek toplumsal yapımıza zenginlik katar” sorusuyla tahmin edilebilir. Bu soruda, tüm çalışma gruplarının genel yaklaşımı olumsuz olmasının yanı sıra; gruplar arasında da İstanbul/Fatih ve Mersin/Mezitli bölgesinin bu soruya yaklaşımı Kilis il merkezi çalışma grubuna kıyasla olumsuz yargıların yönünün kuvvetli (kesinlikle katılmıyorum) olduğunu göstermiştir. Yine aynı şekilde, Suriyelilerle daha derin ilişkileri gerçekleştirecek faaliyetlere karşı vatandaşların olumsuz yargılarını evlerini kiraya verebilme, Suriyelilerin lokanta ya da nezih restoranlarına gidebilme gibi sorulara her üç çalışma grubu da “kesinlikle katılmıyorum” şeklinde cevap vererek yaklaşımlarını da kuvvetli şekilde olumsuzlaştırılmış oldukları görülmüştür.

. Kısaca; “politik kararların değişim talebinin içeriden gelmesi” durumunu yansıtan, “Rıza” faktörüne yönelik sorulara bakıldığında, Suriyelilere yönelik yapılan politikaların, tam anlamıyla entegrasyon sağlayacak ailevi ya da kişisel bağları oluşturamadığı söylenilebilir. Ayrıca, vatandaşların sığınmacılara mesafeli bir tavır takındığı, bu nedenle gerçek anlamda toplumsal bütünleşmenin henüz gerçekleşmemesinin arkasında, toplumsal yapıdan uzak alınmış politik kararların olduğu tahmin edilebilir.

İkinci olarak, iktidarın aldığı kararların etkinliğini ve topluma nasıl nüfuz ettiğini yansıtması bakımından, devlet kapasitesi faktörünü ve bu faktörü oluşturan soruları değerlendirmek oldukça uygun olacaktır. Açık kapı politikası kararı ve misafirlik statüsü içinde, Türkiye Devletinin vermiş olduğu hizmetler ya da hakları yansıtması bakımından seçilen sorularımız aracılığıyla, vatandaşlar gözünden sığınmacıların

ekonomik, sosyal ve siyasal konularda nasıl görüldüğü ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Bu kapsamda vatandaşlarımız açısından; sığınmacıların vatandaşlığa geçişleri, siyaset yapabilmeleri, mülk edinebilmeleri, eğitim, çalışma ve işsizlik konularının yanı sıra Türkiye'ye destek olabileceğine dair görüşleri değerlendirilmiştir. En nihayetinde, bu konulara yüksek oranda olumsuz cevap verilmesine ek olarak, “kesinlikle katılmıyorum” şeklindeki cevapların her üç çalışma grubunda da yüksek olması, konuya ilişkin yargıların yönünün de kuvvetli bir biçimde ifade edildiğine dair tahminleri güçlendirmiştir. İsnisna olarak; “Suriyeliler ticari hayatın canlanmasını sağlamıştır - Suriyelilere çalışma izni verilmelidir - Vatandaşlarla Suriyeliler çalışmaktan hoşlanmaktadırlar” sorularına İstanbul/Fatih ve Mersin/Mezitli çalışma gruplarının olumsuz yargılarının yönünün “Kesinlikle katılmıyorum” şeklinde kuvvetli olduğunu; buna karşın Kilis il merkezinde ise bu sorulara verilen cevapların daha çok “katılmıyorum” şeklinde makul bir olumsuz bir yargıyla değerlendirildiği söylenilebilir. Sonuç itibarıyla, cevaplar ekseninde, Sığınmacılara yönelik politikaların devlet kapasitesi faktörü özelinde, topluma nüfuz edebilme ve etkisini içselleştirebilme gücünün yetersizliği ve dolayısıyla devlet kapasitesi açığı olduğunu tahmin edilebilir.

Üçüncü olarak, Suriyelilere yönelik politikaların haklılığına ilişkin nedenlerin gösterilmesi açısından, “Gerekliklik” faktörüne yönelik sorulara bakıldığında, “Askerlerimizin, Suriye’de savaşmasını destekliyorum”, “Türkiye Devletinin Suriye politikası, Ortadoğu Barışına hizmet etmektedir” ve “Suriyelileri kabul etmek din kardeşliğinin gereğidir” gibi Sığınmacı politikasının ana nedenlerini açıklayabilecek sorular sorulmuştur. Bu sorulara her üç çalışma grubu da yüksek oranda “kesinlikle katılmıyorum” şeklinde olumsuz cevap vermişlerdir. Önemli olan nokta, konuya ilişkin olumsuz yargılarının yönünün kuvvetli bir biçimde ifade edilmesi ve çalışma grupları arasında anlamlı derecede bir farklılık yaratacak durumun gerçekleşmemesi olmuştur. Özellikle; vatandaşların Suriyelilere yönelik alınan politik, askeri ve güvenlik boyutlarını içeren kararlara katılmadığı ve desteklemediğine dair veriler elde etmek, bu politikaların haklılığına veya gerekliliğine olan inancın zayıfladığına da yönelik tahminleri güçlendirmektedir.

Dördüncü faktör olarak, Suriyelilere yönelik alınan kararların demokratik bir süreçten geçtiğini yansıtan, yasallık faktörüne yönelik sorulara bakıldığında:

“Suriyelilere yönelik göç politikası, toplumun her kesiminin katılımı ile sağlanmıştır - Toplum göç politikasını uygulayan kurum ve kuruluşlar hakkında yeteri kadar bilgi sahibidir - Türkiye Cumhuriyeti Devletine verdiğim destek, göç politikasına destek vermemi de gerektirmektedir” gibi Sığınmacı politikasına dair alınan kararların demokratik bir katılım süreci yaşayıp yaşamadığını tespit etmek için sorular yönlendirilmiştir. Bu sorulara her üç çalışma grubu da yüksek oranda “kesinlikle katılmıyorum” şeklinde olumsuz cevap verilmiştir. Ayrıca; bir önceki gereklilik faktöründe olduğu gibi, konuya ilişkin olumsuz yargılarının yönünün kuvvetli bir biçimde ifade edildiği ve çalışma grupları arasında anlamlı derecede bir farklılık yaratacak durumun gerçekleşmediği görülmüştür. Bu sonuç ise, katılım boyutunda toplumsal yapıdan uzak bir politik kararlar silsilesinin gerçekleştirildiğini ve daha önemlisi halk ile iletişim mekanizmalarının kurulmaması dolayısıyla, devlet’e genel olarak destek verenlerin dahi, sığınmacı politikası hususunda desteğini geri çektiğini göstermiştir.

Yukarıda özetlediğimiz bulguların yanı sıra analizlerimizde kullandığımız faktörlerin birbiri arasında bir ilişki kurulabilmesi de önemli bir noktadır. Devlet kapasitesi ile rıza, gereklilik ve yasallık unsurları arasındaki bir ilişkinin varlığı halinde yukarıda yaptığımız yorumlar anlamlı olabilecektir. Bu kapsamda, çalışmamızda elde ettiğimiz verilerde rıza, gereklilik ve yasallık değişkenlerinin her üç çalışma grubunda da farklı algılanıp algılanmadığının tespiti öncelikle ele alınmalıdır. Dolayısıyla, değişkenlerimizi incelediğimizde, devlet kapasitesi değişkeni’nin özellikle İstanbul/Fatih çalışma grubu içinde yüksek ortalamalara sahip olması nedeniyle diğer çalışma gruplarından farklılaştığını söyleyebiliriz. Bir diğer analiz etmeye çalıştığımız konu olan değişkenler ile cinsiyet arasında bir farklılık olup olmadığı konusunda ise; sadece gereklilik unsurunun çalışma grupları arasında anlamlı derece farklılık gösterdiği görülmüştür. Buradaki sonuçlardan, çalışmamızın temel hipotezlerini sınavacağımız değişkenlerimiz hakkında çalışma grupları arasında ortaya çıkan algının anlamlı düzeyde değişmediği olmuştur.

Çalışmamızın bir diğer önemli veri setini oluşturacak bulgu ise, bağımlı ve bağımsız değişkenlerimiz arasında bir ilişkinin olup olmadığının saptanma ve bu ilişkinin varlığına paralel olarak değişkenler arası ilişkini birbirine olan etkisinin de regresyon analizleri ile ortaya konulmasıdır. Bu anlamda; bağımlı değişkenimiz olan

devlet kapasitesi ile yasallık değişkeni arasında zayıf ama doğrusal yönde pozitif ilişkinin ortaya çıktığı görülmüştür. Rıza ve gereklilik değişkenleri açısından ise, bu ilişki daha güçlü, doğrusal ve pozitif yönde olmuştur. Bir diğer anlatımla; Devlet Kapasitesi ile olarak politik kararların değişim talebinin içeriden gelmesi durumunu yansıtan, rıza faktörü arasında güçlü bir ilişkinin olduğu tahmin edilebilir. Yine aynı şekilde, Suriyelilere yönelik politikaların haklılığına ilişkin nedenlerin gösterilmesi açısından, gereklilik faktörü ile devlet kapasitesi arasında güçlü bir ilişkinin olduğu ifade edilebilir. Son olarak, Suriyelilere yönelik alınan kararların demokratik bir süreçten geçtiğini yansıtmaması bakımından, yasallık faktörü ile devlet kapasitesi arasında diğer değişkenlere kıyasla zayıf olsa da pozitif yönde bir ilişkinin olduğu görülmüştür.

Değişkenlerimiz arasındaki ilişkinin varlığı ortaya konulduktan sonra da değişkenlerimiz arasındaki ilişkinin etki düzeylerini ortaya koyabilmek amacıyla da Regresyon analiz sonuçlarına bakmak faydalı olacaktır. Genel olarak; rıza, gereklilik ve yasallık şeklindeki bağımsız değişkenlerimizin, bağımlı değişkenimiz olan devlet kapasitesi'nin %53.2'sini açıklayabileceği görülmüştür. Bir başka ifadeyle, Yasallık Rıza ve Gereklilik değişkenleri Devlet Kapasitesi değişkenini olumlu ve anlamlı olarak, tahmin edilebilir bir şekilde açıklamada kullanılabilir durumdadır. Fakat hangi değişkenin ne düzeyde devlet kapasitesini etkilediğine baktığımızda ise, yasallık unsurunun devlet kapasitesine etkisinin rıza ve gereklilik unsurlarına nazaran daha az etkiye sahip olduğu görülmüştür. Rıza değişkeni ise devlet kapasitesine etkisi bakımından en önde gelen unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sonuç olarak, çapraz tablolar, korelasyon ve regresyon analizleri sonucunda, Devlet kapasitesi kavramıyla rıza, gereklilik ve yasallık kavramlarının birbiriyle ilişkili olduğu ve birbirinden etkilendiği baz alındığında, Suriyeliler yönelik yapılan politikaların bu değişkenler özelinde yorumlanması ve birbiriyle ilişkilendirilmesi makul görülebilecektir. Dolayısıyla, Suriyeliler yönelik yapılan politikaların rıza, yasallık ve gereklilik unsurları açısından bir eksiklik taşıdığı tahmin edilebilir. Bunun sonucunda toplumsal rızanın, toplumun gerekliliğe olan inancın ve kararların yasallığı üzerindeki olumsuz düşünceler, devlet kapasitesini de aynı yönde etkilemiştir. Özetle, Suriyelilere yönelik politikaların topluma nüfuz edebilmesi, vatandaşlarca içselleştirilebilmesini ve hukuki zeminde de kabul edilmesi sürecini

sekteye uğratmıştır. Nihayetinde de devlet kapasitesi ve meşruiyet açığı ile karşılaşılması kaçınılmaz olmuştur.

Özetle; Suriyelilere yönelik göç politikasının değişim talebinin içeriden gelmesi ile devlet kapasite derecesi arasında ilişki olup olmadığı? Sorusundan yola çıkarak oluşturduğumuz hipotezimiz kapsamında, öncelikle rıza unsurunun devlet kapasitesiyle anlamlı bir ilişkisinin kurulabileceği ve onu etkileyebileceği istatistiksel analizlerle teyit edilmiştir. Bir diğer ifadeyle, çalışmamızın başında kurduğumuz hipotezimiz olan; Suriyelilere yönelik göç politikasının değişim talebinin içeriden gelmesi ile devlet kapasite derecesi arasında ilişki vardır, hipotezi kabul edilmiştir. Dolayısıyla; birbiri ile olan ilişkinin ortaya konulmasıyla, toplumsal rızanın alınıp alınmaması sorunu, çalışmamız açısından önem kazanmıştır. Bu çerçevede, her ne kadar mülakat verileri aracılığıyla bürokratik tabanın bu politikalara içeriden bir destek olmasa da insan hakları ve din boyutuyla bir desteğin olduğu yargısını benimseler de bu noktada ortaya çıkan görüş, toplumun karar aşamasında değil, uygulama aşamasında daha çok bilgi sahibi olduğunun açıklıkla vurgulanması olmuştur. Ancak bulgulara bakıldığında, sığınmacı politikasının kabulünü sağlayacak toplumsal uyuma dair emareler yüksek oranda rededilmiştir. Örneğin, ailevi birleşmeler veya ticari ilişkilerde ortaklıklar olumsuz yargılarla temellendirilmiştir.

Bir diğer araştırma sorumuz olan, Suriyelilere yönelik göç politikasının demokratik bir hazırlık süreci geçirmesi ile devlet kapasite derecesi arasında ilişki olup olmadığı? Sorusundan yola çıkarak oluşturduğumuz hipotezimiz kapsamında, öncelikle yasallık unsurunun Devlet kapasitesiyle anlamlı bir ilişkisinin kurulabileceği ve onu etkileyebileceği diğer değişkenlere kıyasla daha az olsa da istatistiksel analizler kapsamında teyit edilmiştir. Nihayetinde, çalışmamızın başında kurduğumuz hipotezimiz olan; Suriyelilere yönelik göç politikasının demokratik bir hazırlık süreci geçirmesi ile devlet kapasite derecesi arasında ilişki vardır, hipotezi kabul edilmiştir. Dolayısıyla; birbiri ile olan ilişkinin ortaya konulmasıyla, yasal bir yönetime sahip olunup olunmaması sorunu, çalışmamız açısından önem kazanmıştır. Bu çerçevede, her ne kadar mülakat verileri aracılığıyla resmi yetkililerin Sığınmacı politikalarının inşası sürecini Devletlerin egemenlik alanı içerisinde değerlendirdiği görülse de bu noktada alan çalışmalarıyla ortaya çıkan görüş, toplumsal yapıda

alınan kararların önceden bilinmediği, katılımların olmadığı ve en önemlisi kararlardan etkilenenler olarak değerlendirilmediklerini ifade etmeleri olmuştur.

Son bağımsız değişkenimiz olarak *gereklilik* faktörüne odaklandığımızda ise, Suriyelilere yönelik göç politikasının haklılığına ilişkin nedenlerin olması ile devlet kapasite derecesi arasında ilişki olup olmadığı? Sorusundan yola çıkarak oluşturduğumuz hipotezimiz kapsamında, öncelikle politikanın gerekliliği unsurunun devlet kapasitesiyle anlamlı bir ilişkisinin kurulabileceği ve onu etkileyebileceği istatistiksel analizler kapsamında teyit edilmiştir. Böylelikle, çalışmamızın başında kurulan; Suriyelilere yönelik göç politikasının haklılığına ilişkin nedenlerin olması ile Devlet Kapasite derecesi arasında ilişki vardır, hipotezi kabul edilmiştir. Dolayısıyla; birbiri ile olan ilişkinin ortaya konulmasıyla, haklı nedenlere sahip olup olunmaması sorunu, çalışmamız açısından önem kazanmıştır. Bu çerçevede, her ne kadar mülakat verileri aracılığıyla resmi yetkililerin sığınmacı politikalarının inşası sürecini devletlerin egemenlik alanı içerisinde değerlendirdiği görülse de bu noktada alan çalışmalarıyla ortaya çıkan görüş, sığınmacı politikasının ana çıkış noktası olan din kardeşliğinden kaynaklanan ve Suriyede savaş'a müdahil olma anlayışına yüksek oranda destek verilmediği gözlemlenmiştir.

Bağımsız değişkenler olarak yukarıda özetlediğimiz durumun, bağımlı değişken olarak farklı düzeylerde devlet kapasitesini etkilediğini şu örnek kararlarla görebiliriz. Suriyeli sığınmacıların geri gönderilmemeleri, vatandaşlık verilme olasılıkları, ticari anlamda güç katabilecekleri gibi fikirlerin yanı sıra; eğitim, sağlık ve diğer kamusal hizmetlerden yararlanmalarına ilişkin alınan kararların toplumsal yapının ideolojik, ekonomik, askeri ve siyasi boyutlarına etkisi olduğu açıktır. Geline son noktada toplumsal iktidarın güç ağları ya da kaynağı olarak ifade edilen bu dört kaynağın elde edilmesinde refah, güvenlik, etnik veya dini ile katılım boyutları açısından sıkıntılar olduğu gözlemlenmiştir. Özellikle; mülakat verilerinde de olası bir kapasite açığına değinilse de asıl sorun elde edilen bulgular kapsamında toplumsal yapının alınan bu kararları içselleştiremediği şeklinde olmuştur. Sonuç olarak devlet erk'inin aldığı kararları topluma nüfuz ettirememesi bir kapasite açığına işaret etmiştir. Geline noktada ise; çalışmamızın başında öne sürdüğümüz toplumsal adaletin ve eşitliğin bozulması, altyapısal bir güç olarak politik kararların

zayıfladığına dair önemli bir veri olması açısından, meşruiyet sorununu beraberinde getirecektir, şeklindeki savımız doğrulanmış görülmektedir.

Çalışmamızın bir diğer kısmı olan Suriyeli sığınmacılara yönelik yapılan alan çalışmasının bulgularına baktığımızda ise şunları görebilmekteyiz. Suriyeli sığınmacılara yönelik anket çalışmasında, Türkiye Devleti'nin Suriye göç krizine yönelik aldığı açık kapı politikası kararının sonuçlarını ve bu sonuçların Suriyeli sığınmacılar açısından nasıl algılandığı analiz edilmeye çalışılmıştır.

Bu açıdan, “Dağıtıcı bir iktidar göstergesi olarak açık kapı politikası kararı ile kolektif iktidar göstergesi olarak toplumsal uyum arasında ilişki yoktur ya da vardır”, şeklinde kurulan hipotezimizin rededilmesi durumunda oluşacak durum şu şekilde özetlenmiştir. Göç politikasına dair alınan açık kapı politikası kararı, merkezi güç tarafından kolektif bir yapıdan uzak bir şekilde alınmış ve beraberinde toplumsal uyumu getirememiştir. Özetle, dağıtıcı iktidar anlayışı ile kolektif iktidar uygulamalarının ne kadar bağdaştığı araştırılmış ve Suriye göç politikasının yönetimi sırasında oluşan sorunlara odaklanarak, Suriyeli sığınmacıların gözünden bu politikaların nasıl değerlendirildiğini bağımlı ve bağımsız değişkenlerimiz ile anlamaya çalışılmıştır.

Bu açıklamalar ışığında; öncelikle Suriyeli sığınmacılara yönelik anket çalışmamıza ilişkin araştırmanın sonuçlarını şu şekilde özetleyebiliriz. Analizimizde öncelikle faktör analiziyle ortaya çıkarılan ve hipotezlerimizi de içeren bağımlı ve bağımsız değişkenleri ile bu değişkenleri oluşturan sorular çapraz tablolar yoluyla değerlendirilmiştir.

Çapraz tablolar yoluyla anket çalışmasında sorulan soruların değerlendirilmesi sonucu bulgularımız aşağıdaki şekilde ifade edilmiştir. İlk olarak, “Uyum_kolektif iktidar değişkeni'nin” yaşanan yer değişkeni ile ilişkisini ortaya koyan soruların analizine bakılmıştır. “Türk toplumuyla kaynaşacak ortamların yaratılması, sığınmacı çocukların Türk arkadaşlarının olması, Türkiye Devleti sığınmacılara kalıcı gözle bakması, Türklerle ticari anlamda alışveriş yapabilme ve devlet kurumlarından haberdar olma ve erişebilme” gibi sorulara makul oranda (katılıyorum) şeklinde olumlu cevap verdikleri görülmüştür. Bunun yanında, “Güvenlik sorunu yaşamamaktayız, çocuklarımız eğitim hizmetine kolayca erişebilmekte, oturduğumuz yerlerde internete erişim, sokaklarımızın temizliği ve güvenliğinin yeterli

buluyorum” gibi sorulara güçlü bir oranda “kesinlikle katılıyorum ” şeklinde olumlu yaklaşmışlardır. Özetle, Uyum_kolektif iktidar değişkeni’nin yaşanılan yer değişkeni ile ilişkisini ortaya koyan soruların analizine bakıldığında, daha çok entegrasyon politikalarının nasıl işlediği ve etkinliğine dair veriler toplanmıştır. Ortaya çıkan sonuç, Türk vatandaşlarla yapılan anket çalışmasından farklı sonuçları ortaya koymuştur. Sığınmacılar gözünden çok net olarak yüksek oranda, toplumsal uyumun yakalanmasına yönelik, yönetimin attığı adımların geri dönüşlerinin pozitif yönde değerlendirildiği görülmüştür.

Çalışmamızın ikinci faktörü olan “açık kapı politikası_dağıtıcı iktidar” değişkenine yönelik sorulardan yola çıkarak yine çapraz tablolar yoluyla bir değerlendirme yapmaya çalıştığımızda: “Türkiye’nin kapılarını açmasını minnetle karşılıyorum” sorusuna her üç çalışma grubunda da olumlu yaklaşmıştır. Fakat; Kilis ve İstanbul/Fatih çalışma gruplarına bakıldığında olumlu yargıları içeren cevapların daha çok “kesinlikle katılıyorum” cevabında kümелendiği ve dolayısıyla da olumlu yargıların yönünün kuvvetli düzeyde olduğu söylenilebilirken; Mersin/Mezitli çalışma grubuna bakıldığında ise olumlu yargıları içeren cevapların daha çok “katılıyorum” cevabı içinde kümelenmesi nedeniyle, olumlu yargıların yönü makul düzeyde olduğu ifade edilebilir. Bu açıdan çalışma grupları arasında Kilis il merkezi ve İstanbul/Fatih çalışma grupları ile Mersin/Mezitli çalışma grubu arasında, “kesinlikle katılıyorum” ve “katılıyorum” şeklinde olumlu yargıya verilen cevaplar açısından anlamlı bir farklılığın olduğunu söyleyebiliriz.

Yine aynı şekilde “Kamp dışında yaşamak daha insani bir durumdur” sorusuna ilişkin her üç çalışma grubunun yargıların yönünün kuvvetli düzeyde olduğu tahmin edilebilir. Bunların dışında, “Türkiye’nin bizleri yerleştirmek için sağladığı olanakları yeterli buluyorum - Kamplardaki barınma, eğitim, sağlık ve güvenlik hizmetlerini yeterli buluyorum - Uluslararası yardımlar Türkiye Devleti tarafından bizlere hızlıca ulaştırmaktadır” sorularına her üç çalışma gruplarına bakıldığında olumlu yargıları içeren cevapların daha çok “katılıyorum” şeklinde makul düzeyde olduğu görülmektedir. Dolayısıyla, Suriyeli sığınmacılar gözünden, dağıtıcı bir güç olarak Türkiye Devleti’nin almış olduğu açık kapı politikası kararı, oldukça memnuniyetle karşılanmıştır.

Bir başka açıdan tüm soruların ortalaması üzerinden bir değerlendirme yaptığımızda ise, “uyum_kolektif iktidar değişkenine” verilen cevapların ortalamaları içinde İstanbul/Fatih ilçesi içinde verilen cevap ortalamalarının diğer cevaplara oranla daha yüksek olduğu görülmüştür. Fakat “açık kapı politikası_dağıtıcı iktidar değişkenine” verilen cevapların ortalamaları içinde ise, Mersin/Mezitli ilçesinde verilen cevapların diğer cevaplara kıyasla daha yüksek ortalamaya sahip olduğu görülmüştür. Fakat genel anlamda, her iki faktör değişkeni için de yaşadığı yer değişkenine göre “uyum_kollektif iktidar ve açık kapı politikası_dağıtıcı iktidar” değişkenlerinin cevap ortalamaları arasında, gruplar düzeyinde anlamlı bir farklılığın olmadığı ortaya çıkmıştır. Kısaca, üç il içinden araştırmaya katılanların açık kapı politikası_dağıtıcı iktidar değişkenine verdiği cevapların ortalamalarının gruplar arasındaki farklılığın anlamlı olmadığı belirlenmiştir. Çalışmamızı daha derinlemesine inceleyebilmek için yer değişkeninin dışında cinsiyet değişkeni ile de bağımlı ya da bağımsız değişken ilişkilerini ele almak gereği duyulmuştur. Sonuçta, “uyum_kolektif iktidar ile açık kapı politikası_dağıtıcı iktidar” değişkenleri sorularına erkek ve kadın katılımcıların verdiği cevaplar arasında farklılık oluşmadığı görülmüştür.

Araştırmamızın bir diğer önemli analiz sonucu ise, Suriyeli sığınmacıların anketine ilişkin korelasyon sonuçları olmuştur. Analizlerimizden çıkan sonuçlara bakıldığında, bağımlı değişken olan “uyum_kolektif iktidar” ile bağımsız değişken olan “açık kapı politikası_dağıtıcı iktidar” değişkenleri arasında anlamlı bir ilişki kurulmuştur, diyebiliriz. Kısaca; dağıtıcı bir iktidar olarak açık kapı politikası kararları ile kolektif iktidar göstergesi olarak toplumsal uyuma arasında bir ilişkinin olduğunu söyleyebiliriz. Böyle bir ilişkinin varlığından hareketle de değişkenlerin birbirine olan etkilerini yorumlamak daha anlamlı olacaktır. Bu açıdan, yaptığımız regresyon analizi sonucunda, bağımsız değişkenimiz olan açık kapı politikası_dağıtıcı iktidar faktörü, bağımlı değişkenimiz olan uyum_kolektif iktidar değişkeni’nin %23’ünü açıklayabileceğini tahmin edebiliriz. Dolayısıyla, bu sonuç değişkenler arasında anlamlı bir korelasyon olmasının yanı sıra; aynı zamanda da aralarındaki etkileşiminin de güçlü olduğunu bizlere göstermiştir.

Sonuç olarak, Türkiye Devleti’nin Suriye göç akını sonrası uygulamış olduğu açık kapı politikası kararının sığınmacılar üzerinde bıraktığı etkiyi görebilme imkanı

yakalamış bulunmaktayız. Nihayetinde Devletin açık kapı politikası kararı ile sığınmacıların bu karar karşısından temel ihtiyaçlarını karşılayabilmesi, sosyo-kültürel anlamda geldikleri ülkeye uyum sağlayabilecek fırsatları yakalayabilmesi açısından, sığınmacıların algılarının yüksek oranda olumlu olduğunu ifade edebiliriz.

Öyleki; Türk vatandaşları tarafından Devlet kapasitesi anlamında topluma nüfuz edemeyen Türkiye Devleti'nin, Sığınmacılar gözünden Devlet kapasitesine sahip olup olmadığı önem kazanmıştır. Bu çerçevede, bağımsız bir değişken olarak tasvir ettiğimiz “açık kapı politikası” kararının, bağımlı bir değişken olarak “toplumsal uyuma katkı sağlayabilme yeterliliğini” Suriyeliler gözünden görmek anlamlı olmuştur. Bu ilişkiyi kurarken de Mann'ın ifadesiyle, yönetimin bir dağıtıcı güç olarak aldığı açık kapı politikası kararı ile toplumsal uyumu sağlayacak yönetsel faaliyetlerinin kolektif tarzda sunulmasıyla, altyapısal iktidar ortaya çıkarabilecektir. Bu çerçevede, analizlerimize göre, öncelikle bağımlı değişken olan “uyum_kolektif iktidar” ile bağımsız değişken olan “açık kapı politikası_dağıtıcı iktidar değişkenleri” arasında anlamlı bir ilişki kurulduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla, Ho: Dağıtıcı bir iktidar göstergesi olarak, açık kapı politikası kararı ile kolektif iktidar göstergesi olarak toplumsal uyum arasında ilişki yoktur, hipotezi reddedilmiştir. Böylece; açık kapı politikası kararının toplumsal uyumu önemli derecede etkileyen bir politik karar olarak karşımıza çıktığını görmekteyiz. Bu etkinin yönünü ele aldığımızda, Suriyeli sığınmacıların Türk Devletinin kararını ve bu kararı hayata geçiren uygulamaları yüksek oranda desteklediği görülmüştür. Özetle; Suriyeli göçmenlere yönelik alınan açık kapı politikası kararı, Suriyeli sığınmacılar ile Türk vatandaşları açısından farklı şekilde değerlendirilmiştir.

Sonuç olarak, merkezi yönetim tarafından kolektif bir yapıdan uzak bir şekilde alınmış ve beraberinde her iki kesimi de eş zamanlı memnun edecek bir toplumsal uyum yaratılamamıştır. En nihayetinde, Türk vatandaşlarının algıları üzerinden, test etmeye çalıştığımız, Suriyelilere yönelik göç politikasının toplumsal rızaya, toplumun gerekli görmesine ve demokratik bir süreçle yapıldığına olan inancın olması koşuluyla meşruiyeti sağlayabileceği ve dolayısıyla da altyapısal iktidarı yansıtabileceği düşüncesi gerçekleşmemiştir. Bir diğer ifadeyle, meşruiyet kavramının içeriğini dolduran rıza, gereklilik ve yasallık boyutları

sağlanamadığından, Devlet Kapasitesinin uzun soluklu olmasını görünür kılan, altyapısal iktidar süreci vuku bulmamıştır.

6.2 ÖNERİLER

Çalışmamızdan elde edilen bulgulardan hareketle farklı boyutlar üzerinden oluşan politika önerilerimizi aşağıdaki şekilde özetleyebiliriz. Öncelikle açık kapı politikası ile başlayan geçicilik beklentili sürecin yadsınamaz şekilde kalıcılığa evrildiğini söylemeliyiz. Bu anlamda yürütme erkinin bir yandan güvenli bölge üzerinden, sığınmacıların geri dönüşlerini ifade etmesi diğer yandan onlara kademeli vatandaşlık verilmesi söylemlerinin çatıştığını görmekteyiz. Bu ikilem entegrasyon politikasına dair uygulanan süreci, uluslararası alanda gerçekçi göstermemektedir. Dolayısıyla her şeyden önce yürütmenin hangi politika tercihinde bulunduğunu, güçlü ve zayıf yönlerini, şeffaf şekilde açıklaması elzemdir. Eğer kalıcılık üzerinden bir politika beyanı varsa; toplumda tüm kesimler açısından adalet ve eşitlik ilkesini zedelemeyen ve Türk vatandaşları ile sığınmacıları kapsayan hak ve sorumluluklar silsilesinin samimiyetle açıklanması gerekecektir.

Türk vatandaşlarının özellikle ücret vererek yararlandığı hizmetlerin sığınmacılara ücretsiz verilmesiyle doğan eleştirileri bastırarak, mevzuat düzenlemeleri gerekmektedir. Hizmetlere katılan maliyetler, toplumsal yapıdaki fırsat eşitliğine zeval getirmemelidir. Özellikle, sığınmacılara sağlanan hizmetlerin makul seviyede olduğunda, Türk toplumunun bu yardımlara olumsuz yaklaşmadığı görülse de sığınmacı nüfusunun oldukça yoğun olduğu yerlerde, kapasiteye bağlı eleştiriler oluşmakta ve nihayetinde de entegre sorunu büyümektedir. Bu açıklama ışığında, Türkiye Devleti sınırları içinde İstanbul, Adana, Mersin, Kilis, Antep ve Şanlıurfa da yoğunlaşan sığınmacı kitlesinin, yük paylaşımına uygun olarak diğer illere dağıtılması entegrasyon ve maddi kapasite sorunlarını da çözebilecektir.

Yürütmenin kalıcılık veya geri dönüş tercihi üzerinden bir politika anlayışı içinde tasarlayacağı plan ve programlar halk ile kendi egemenlik alanı içinde değil; müzakereci veya çatışmacı demokrasi pratikleri içinden yürütmelidir. Böylece, Merkezin yapacağı yetki paylaşımıyla, toplumdaki STK'lar ve yerel yönetimler yetki ve sorumlulukları doğrultusunda, hizmetlerini yerinde ve etkin verebilecektir. Yürütmenin, ülkenin her sathına uzanan gücüyle yaptığı bu yetki paylaşımıyla,

yerele daha iyi ulaşılabilecek ve Suriyelilere yönelik g politikasına toplumsal rıza alınması da kolaylaşacaktır. Toplumsal rızanın alınması aslında, yapılan politikaların haklılığının makul gösterecek ve demokratik kanallarla oluşan yasal bir zemin içinde, Suriye g politikasının meşruluk sorunu ortadan kaldıracaktır. Bu anlamda da Devlet kapasitesi ve altyapısal iktidar da yakalanabilecektir. Özetle; Devlet, topluma ideolojik, ekonomik, askeri/güvenlik ve siyasi boyutlar üzerinden etki edeceğinden, toplumda olası yanlış algıları da, yaratılan güven ortamının etkisiyle bertaraf edebilecektir.

Tüm bu açıklamalarımızı zetlediğimizde, Geçici koruma statüsü ile genel yönetimlerin hizmet sunabilme durumu, başka bir statü ile güçlendirmelidir. Böylece, içeriği itibariyle, tüm hak ve sorumlulukları barındıran haliyle, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları gibi Suriyeli sığınmacılar da kendini aidiyet kurabilecekleri bir çatının altında görebileceklerdir. Böyle bir statü içinde, Yürütmenin dış politikada sığınmacı meselesini farklı zaman ve olaylarda kullanabileceği bir olgu olarak görmesi durumu da ortadan kalkacaktır. Bu stratejinin bir diğer yararı da Uluslararası toplum nezninde, dış politik olaylarda bir araç olarak öne sürülen sığınmacı topluluğunu gerçek anlamda nereye oturttuğumuzu da görmesini sağlaması olacaktır. Böylece, Türkiye Devleti açısından net şekilde sığınmacıların bundan sonra içeride mi yoksa dışarıda mı bırakılacağı belli olacağı için, toplumla entegrasyonun olup olmayacağı da tespit edilebilecektir. Net ve istikrarlı bir dış politik bir yaklaşıma kavuşan sığınmacı politikasıyla da, AB perspektifine uygun olarak izlenen yol haritasının da gerçekçi beklentiler üzerinden çizilmesi sağlanabilecektir.

SONUÇ

Çalışmamızda Türkiye'de Suriyeli sığınmacılara yönelik politikalara, devlet kapasitesi ve meşruiyet sorunu üzerinden baktığımızı ifade ederken; aynı zamanda çalışmamıza yön veren kuramsal çerçevenin de Michael Mann'ın "Devlet Kapasitesi ve Altyapısal İktidar" unsurlarına atfettiği anlamlar üzerinden belirlendiğini vurgulamak gerekir. Bu manada amacımız; Türkiye Devleti'nin uyguladığı Suriye göç politikasının etkilediği, toplumsal yapının ideolojik, ekonomik, askeri/güvenlik ve siyasi boyutlarından yola çıkarak, bu politikanın kapasite ve meşruiyet sorunu yaşayıp yaşamadığını tespit etmek olmuştur. Dolayısıyla, böyle bir konuyu çalışmaya değer kılan ve açıklığa çıkarılması gereken sorun, Suriye göç politikasında müzakere kapasitesinin eksik olmasından dolayı meşruiyet sorununun doğduğuna dair duyulan şüphe'dir. O halde, bu politikaya dair alınan kararların ve eylemlerin meşruluk kriziyle karşılaşp karşılaşmadığını ortaya koymak bu açıdan anlamlı olmuştur.

Suriye iç savaşının başlamasına müteakip 2011 yılında gerçekleşen kitlesel göçün ilk dönemlerinde, Türkiye Devleti sınırlarına gelen sığınmacıları açık kapı politikası adı altında politika tercihi ile ülkemizde misafir etmiş ve sığınmacıların ihtiyacı olan insani yardımları esirgememiştir. Özellikle, Türkiye'nin sığınmacılara bakış açısının arka planında hem evrensel insan hakları vurgusu hem de dini açıdan da Müslüman olan bir gruba ensar ve muhacir ilişkisi temelinde yardımlardan kaçınmamıştır. Fakat geri döneceklerine dair bir algı içinde bakılan Suriyeli sığınmacıların 2014 tarihinden itibaren hem ülkemizin maddi ve toplumsal kabul kapasitesini zorlamaya başlamış hem de AB için de açıkça bir sığınmacı krizi adı altında ifade edilen olağanüstü hal ilan edilmiştir. Şimdiye kadar her ne kadar Türkiye ile AB arasında müzakerelerde tali bir konu olarak bahsi geçen sığınmacı meselesi, artık dış politika da ana konu olarak yer almaya başlamıştır.

AB'nin hali hazırda tam üyelik görüşmeleri kapsamında Türkiye'ye izlettiği bir uyumlaştırma süreci olsa da sığınmacı kriziyle bu görüşmelerin seyri de değişmeye başlamıştır. Çünkü AB'nin kendisi de bu küresel kriz karşısında komüniteryanlaşma sürecini girmiş ve ulusal güvenlik gerekçesiyle bu noktaya yaklaştıklarını ifade etmiş olsa da Türkiye Devleti Suriyeli sığınmacı krizini kozmopolitan bir bakışla yorumlamıştır. Fakat sığınmacı sorunu'nun ileri safhalarında, Türkiye Devleti'nin

karşılaştığı kapasite sorunu dolayısıyla AB ve diğer uluslararası kuruluşlardan mali külfetin paylaşılması talebinde bulunmasına yol açmıştır.

Türkiye Devleti açısından, her ne kadar krizin başlarında sığınmacılara koşulsuz yararlanacakları bir ortam yaratılsa da süreç içinde karşılaşılan kapasite açığı farklı uygulamaları devreye sokmuştur. 2013 tarihinde YUKK ve akabinde GİGM kurulması, 2011 ve 2018 tarihleri arası AFAD'ın kamplardaki sığınmacılardan sorumlu olarak belirlenmesi ve süreç içinde 2018 yılında kampların GİGM'ne devredilmesi şeklinde özetlenecek ana kurumsal değişim, kendini fikir bazında da göstermiştir. Özellikle, 2011-2013 tarihleri arası ensar ve muhacir ilişkisi temelinde şekillenen sığınmacı sorunu, 2014-2016 tarihleri arasında kentlere yönelişin artması ve 2016 tarihi sonrası ise kalıcılığın kaçınılmaz olarak ortaya çıkmasıyla başka bir boyuta evrilmiştir. Kalıcılığın daha güçlü işaretlerle kendisini gösterdiğini iç politika sonuçlarından ziyade dış politik ilişkiler içinde de görebilmekteyiz. Özellikle; AB'nin sınır güvenliği temelinde, Türkiye ile koşulluk çerçevesinde yürüttüğü görüşmelerde Türkiye'nin mali yardım ve vizesiz Schengen bölgesine seyahat edebilme isteklerini ağırdan alınarak, bekleme stratejisi yürütmesi, Türkiye'nin buna müteakip bir hamle olarak da 2018'de "Güvenli Bölge" kavramını gündeme getirmesini hamlesini doğurdu. Karşılıklı istekler süreci sonunda, AB'nin bu kavrama soğuk bakması dolayısıyla, sığınmacıların geri dönüşlerine ilişkin bir alanın açılmasının çok da kolay olmadığı görülmesiyle, sığınmacılara yönelik askıda kalan entegrasyona yönelik politikaların önünü açtığını söylemek gerekir.

Türkiye'nin sığınmacılara yönelik entegrasyon politikalarının ivme kazanmasını sağlayan önemli sebeplerden biri de AB'nin bu konuda her ne kadar bekleme stratejisi ile kapsamlı bir yardım ve kalkınma desteği göstermese de yaptığı proje yardımları olmuştur. Bunun yanında BM öncülüğünde GİGM'nün desteğiyle, "Sosyal Uyum Yardımı-SUY" kapsamında aylık 19 Euro nakit yardım projesi yapılmış ve bu proje AB'nin en büyük nakit desteği olarak gösterilmiştir. Ancak bu gibi yardımlar, Türk Devleti tarafından olumlu görülse de yardımların dağıtımı ve diğer yardımlara etkisi olması bakımından Uluslararası STK'lara yapılan bağışların amacının, AB'ye göçü engellemek ve Türkiye'de kalacaklarına ilişkin politikalar üretilmesini zorunlu kılmak olarak algılanması, Türkiye Devleti'nin STK'ların işleyinde bazı sınırlamalar koymasına neden olmuştur. Örneğin, 2016'da ise AB ile

Türkiye arasında 18 Mart mutabakatı kapsamında, “Mülteciler İçin Mali Yardım Programı- FRIT” ile tüm hizmet alanlarında yerel ya da merkezi örgütler ve BM öncülüğünde bir yardım süreci başlatılmıştır. Ancak 2018 tarihinde, uluslararası göç sorununu ulusal devletlere kaydırmanın bir örneği olarak, BM’in kayıt tutma görevi GİGM’ne verilerek, BM’in bu süreçteki etkinliği kırılmak istenmiştir.

Türkiye Devleti’nin karşılaştığı ekonomik ve toplumsal aksaklıklar nedeniyle sığınmacıların güvenli yaşam alanlarına geri döndürülmesi konusunu tartışmaya açmaya başlamıştı. Bu nedenle de, uluslararası örgütlerin veya AB’nin sığınmacı politikaları kapsamında yaptığı yardım ya da önerilere şüpheyle bakmaya da başlanmıştı. Bu şüpheli bakış açısının arkasında, dış yardımların amacının, sorunu kaynaktan çözmek ilkesinden hareketle, sığınmacıların Türkiye’de kalmasının sağlanmaya çalışıldığı yatmaktadır. Bu nedenle, Türkiye hem ulusal hem de uluslararası örgütlere mesafeli davranmaya ve bilgi paylaşımında sınırlamaya gitmeye başlamıştır. Bu konuda BM ve AB proje yardımlarının, sorunu yerinde halledilmesi fikri üzerinden sadece merkezi yönetimler değil; ulus devletler içindeki yerel idarelere de kaynak aktarılması fikri öne çıkmaktadır. Bu stratejiye örnek olarak, Türk Devletine yapılacak yardımlar sadece merkezi hükümet odaklı değil, yerel idareler çerçevesinde yapılmaya çalışılmıştır.

Fakat Türkiye özelinde, yerel idareler içinde görülen aksaklıklar bu yardım sürecinin başlamasıyla gün yüzüne çıkmıştır. Yerel yönetimler açısından, belediyelerin hemşeri kavramı mültecileri kapsamış olsa da YUKK Kanununun göç ile düzenlemeler kapsamında bu idarelere açıkça yer vermemesi eleştiriye açık bir alan bırakmıştır. YUKK’da açıkça yer almasada görev ve sorumluluklarının fazlalığı yerel yönetimleri zorda bırakmıştır. Yerel yönetimlerin buradaki sorunu, yerel yönetim yasalarında yer alan ve hizmet sunulması planlanan hemşeri kavramında, 5395 sayılı kanunun 13. maddesinde ikamet şartının yer alması olarak görülmüştür. Ayrıca yine aynı kanunun 14. maddesinde hizmet sunumunda, vatandaş kavramı çerçevesinde bir algı yaratılarak, belediye hizmetlerinin vatandaşa en yakın yerlerde ve en uygun yöntemle sunulur, şeklindeki vurgusu tartışmalara ve bir yandan da eksikliğe ortam yaratmıştır. Bu ifadeyle, yerel halkın kendini vatandaş olarak tanımlamasından yola çıkarak, sığınmacıları aldıkları hizmet ve vergi dışı kalma boyutlarıyla eleştirilecek bir grup olarak görmelerini sağlamıştır. Bu ise; yerel

yöneticilerin siyasi olarak tekrar seçilmelerini sekteye uğratacak bir olay olarak, sığınmacılara yeteri kadar hizmette bulunulmamasına kapı aralamıştır.

Yasal açıdan bu eksikliklerin yanında bir de merkezi hükümetin sığınmacıların demografik kayıtlarını ve yaşamsal ihtiyaçlarını elde tuttuğu Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na bağlı olarak SOYBİS tabanı ve AFAD elektronik yardım dağıtım sistemi olan EYDAS gibi veri tabanlarına yerel örgütlerin ve bazı STK'lar hariç STK'ların erişebilme imkanını kaldırmıştır. Bu nedenle de yerinden yönetim kuruluşları ve STK'lar sığınmacılara ilişkin ihtiyaç analizlerine dair verileri de kendileri sağlamak gibi bir sorumluluk altına girmiştir. Burada; merkezi yönetimin kendi çizgisi dışındaki paydaşların faaliyetlerini kısıtlayarak, mültecileri kendi çizgisine yakın STK'lar üzerinden organize etme eğilimine gittiği görülmüştür. STK veya yerel idarelerin mültecileri hangi kavram üzerinden tanımladıkları yani; misafir, mülteci veya muhacir olarak gördükleri önemli hale gelmiştir. Bir diğer ifadeyle, STK ve yerel idarelerin, hükümetin kullandığı ihtiyaç temelli bir yaklaşım üzerinden mi, yoksa hak temelli bir yaklaşım üzerinden sığınmacılara bakış açıları şekillenmiştir, sorusu önemli hale gelmiş ve bu kavramlar üzerinden STK ve yerel yönetimler ayrıştırılmıştır.

Burada, asıl görülmesi gereken Devlet erkinin neden bu davranış içinde bulunduğudır. Mülakat verilerinden de anlaşıldığı üzere sivil toplum örgütlerine daha çok ikincil bir paydaş gözüyle bakılmıştır. Yine bir başka mülakat verisinden hareketle, göç politikasının toplumun değil; devletin yegâne yetkili olduğu ve egemen olarak karar verecek olana ait bir alan olarak benimsendiği görülmüştür. Merkezi hükümetin kendi kontrolünde idare etmeye çalıştığı bu kriz, yine kendi içinde daha büyük bir soruna evrilmeye başlamıştır. Fiili anlamda, Suriyelilerin çoğunun kayıt altına alınmadığı düşünüldüğünde, sadece merkezi sistem üzerinden kayıtlı olanlara yönelik hizmet sunulmasının yaratacağı hizmet açığını “de facto” olarak görmek yanlış olmayacaktır. Dolayısıyla, katılımdan uzak bir politika izlenmesi, sivil toplum kültürünün eksikliği, bağış sistemlerinin gelişmemiş olması, göç alanında STK'ların faaliyet alanının kısıtlı olması ve yerel yönetimlerde yasal boşlukların olması bu sürecin ihtiyaç temelli bir yaklaşım ile değil kalıcılık üzerine çizilmesi gerektiğini bir defa daha göstermekteydi.

Kalıcılık üzerine olması gereken hak temelli bir yaklaşım, aynı zamanda yarattığı çatışmalar nedeniyle özellikle seçimlerde tartışılır bir hale geldiğini, vatandaşlık verilmesi söylevi ile bu söylevden bağımsız olarak “güvenli bölge” gibi birbirine zıt iki tutarsız kavramın aynı alanda tartışıldığı bir konu üzerinden sığınmacı meselesinin siyasallaştığına tanık olmaktadır. Birbirine zıt iki politik karar olarak bir yandan vatandaşlık verilmesine dair vurgu diğer yandan geri göndermelerine yönelik Suriye içinde oluşturulacak bir yaşam alanı söylemi aslında sığınmacıların politik bir araç olarak AB ile yapılan müzakerelerde yer almasıyla açığa çıkmış oldu. Fakat Suriyeli sığınmacılara ilişkin Türkiye’nin uyguladığı politikaları eleştirirken, bu konuda atmış olduğu açık kapı politikası adını hem normatif olarak evrensel insan hakları kurallarını fazlasıyla karşılayan hem de kozmopolitan bir düşünsel yapı içinde örnek olabilecek bir yaklaşımı taşıdığını da belirtmek gerekir. Bu açıdan, AB odaklı bir kıyaslama içinde Türkiye’nin çok daha fazla övgüyü hak ettiğini vurgulamalıyız.

Avrupa Birliği bu süreçten önce de Maastricht kriterleri, Amsterdam anlaşması ve Schengen uygulamalarıyla, özgürlük, adalet ve güvenlik alanları üzerinden Avrupalılaştırma politikasına yön verip sınırlı göçmen ve tek pazar ile sınırların kontrolü konularında anlaşma zemini aradığını söyleyebiliriz. Özellikle 1990 sonrası tek bayrak, tek para ve AB ölçeğinde tüm ülkelerin riayet edeceği mahkemeler, meclisler ve hatta sportif ve kültürel olaylarla çerçevesini çizdiği “Avrupalılaştırma” gayesinin peşinden gitmekteydi. 11 Eylül 2001 sonrası ise “Güvenlikleştirme” kavramının güç kazanmasıyla, Suriye krizi de bundan nasibini alarak, AB ortak göç yönetimi düşüncesini etkilemiştir. Bu anlamda; AB Ortak Göç Politikası oluşma sürecinin iki farklı bakış açısıyla şekillendiğini görebiliriz. Bunlardan ilki, Adam Smith’in ikincisi Carl Schmitt’in anlayışları olmuştur. Carl Schmitt’e göre AB’de önce Avrupalılaştırma sonra güvenlikleştirme anlayışı; aslında Adam Smithian anlayıştan Carl Schmittian tarzı bir anlayışa geçişi göstermiştir. Halbuki Smithian anlayışdaki ahlaki metinlerle oluşturulmuş sığınmacılara yönelik politikalar, empatiyle kurulduğu için oldukça faydalı olabileceği görüşü; Carl Schmitt’in liberal felsefe içinde canlanan demokrasi uygulamalarını kendine göre uyarlayan Devletlerin, göç politikalarında da faydacı saiklerle hareket edeceğine dair vurgusu içinde kaybolmuştur. Hale hazırda, İslamofobik bir durumun olduğu göz önüne

alındığında Schmitt'in fikirlerinin haklılığı ortaya çıkmıştır. Özellikle, Paris ve Madrid saldırıları da örneklendirerek, sanki Avrupalı değerlerin kaybı olacağı fikriyle beraber hem güvenlik hem de refah kaybı vurgulanmış ve bu söylemler göç politikalarında da benimsenmiştir. AB merkezli politika uzantılarının komüniteryan bir yaklaşımla bir yanda etnik ayrımcılık bir yandan da ekonomik olarak faydacı bir yönetim tarzı sadece söylemlerde kalmamış, aynı zamanda bu çerçevede de, 18 Mart 2016 tarihli AB-Türkiye mutabakatı gibi tartışmalı metinler oluşmuştur.

AB'nin ben merkezli ve dışsallaştırıcı politikaları Türkiye'yi de derinden etkilemiş ve bu düzenlemelere uygunluk sağlayacak araçların geliştirilmesine yönelik çalışmaları, zorunlu kılmıştır. Özellikle; güvenlik konuları üzerinden uluslararası toplantılarda göç politikası öne çıkarılarak temel bir müzakere konusu haline gelmiştir. Son olarak Kasım 2015'te Türkiye-AB arasındaki eylem planıyla göç'ün durdurulması karşılığı 3 milyar Euro'nun verilmesi taahhüdü de bu amaca dönük anlaşılardan biri olarak gösterilmiştir.

Türkiye açısından konuyu irdedelediğimizde ise; ilk olarak 1996 tarihli Gümrük Birliğine girilmesiyle ticari bir mecraaya taşınan ilişki, 1999 tarihli Helsinki zirvesiyle boyut değiştirmiş ve adaylık statüsünün kabulüyle, izleyeceği bir yol haritası önüne çıkartılmıştır. 2002 Kopenhag siyasi kriterleriyle de, Türkiye'nin "Avrupalılaşıma" gayesi ile hareket edeceği ve bunun için yapacağı reformlar paketi içinde ilk defa göç politikasının dış politik bir konu olarak gündeme geldiği görülmüştür. Bu konuya dair somut bir örneği mülakat verilerimizde ifade edilen: "Türkiye'nin kendine has bir göç politikası, AB üyeliğine bağlı olarak, AB güdümünde şekillenecektir" şeklinde bir yargıyla da pekiştirebiliriz. Ancak, 2010 yılında beklenmedik şekilde artan sığınma talebi karşısında izlenen bu gelişim süreci farklı amaçlara doğru evrilmeye başlamıştır.

Son olarak; 15 Ekim 2015 tarihli "AB ile Mültecilerin Desteklenmesi ve Göç Yönetimine İlişkin İşbirliğinin Üstlenilmesine İlişkin Eylem Planı" kabul edilmiş ve mültecilerin mali yardım karşılığında Türkiye'de tutulmasına yönelik hamleler yapılmıştır. Burada öne çıkan soru ise; Türkiye'nin öncelediği hususların neler olduğu konusunda karmaşanın hakim olduğudur. Daha önce AB'ye üyelik hedefi olan Türkiye'nin Suriye sığınmacı krizi karşısında mali kapasite sorunu yaşaması ve akabinde bu krizin ülke içinde bir yönetim krizine evrilmesi sorunun farklı

boyutlarını ortaya çıkarmıştır. Her şeyden önce üyelik amacı yerine vizesiz dolaşım ve mali yardım öncelenmeye başlanmıştır. Sadece dış politikada değil; değişen iç politik sürece bağlı olarak, esnek politikalar üretilmiş ve yönetsel yapılar oluşturulmuştur. Örneğin; 2014 tarihli 6883 sayılı Geçici Koruma Yönetmeliği ile Göç Danışma Kurulu, Uluslararası Koruma ve Değerlendirme Koordinasyon Kurulu ve Düzensiz Göçle Mücadele kurulları da bu kapsamda oluşturulmuş yapılar olarak karşımıza çıkmıştır. Özellikle, Suriye krizi sonrası göç akınını yönetebilmek için oluşturulan Göç Politikaları Kurulu, 2017 ile 2018 tarihleri arasında beş toplantı yapmış ve ilk toplantısında ana hedef olarak sunduğu milli bir göç strateji belgesi yapabilme amacını gerçekleştirememiştir. Bu kurul Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemiyle uyumlu olacak şekilde “Göç Kurulu” şeklinde yeniden örgütlense de hala milli bir göç metni oluşturulamadığı aşıkardır. Bu nedenle değişen yapısıyla da proaktif bir karar merci olma vasfını kazanamadığını şu ana kadar yaptığı dört toplantıdan görebilmekteyiz. En son 19 Eylül 2019’da bu kurulun toplandığı göz önüne alındığında, kurulun aktif bir karar mercii olamadığını ve değişen dış göç politikaları yönlendirebilecek niteliğe bürünemediği açıktır.

Suriyeli sığınmacılara yönelik izlenen tüm bu politikaların, aynı zamanda toplumsal yapıda bir etkisi olduğunu söylemeliyiz. Her şeyden önce; ideolojik olarak, din ve mezhep vurgusu üzerinden siyasal politikaların meşruluğuna dayanak aranırken, diğer taraftan da toplumsal kabulün sağlanmasına engel olabilecek işsizlik oranının yükselmesi, gayrimenkul piyasasındaki artışlar ve sosyal yardımlar gibi sosyal ve ekonomik faktörlerin görmezden gelinmesine yardım edecek ideolojik söylemlerde artmaya başlamıştır. Fakat Türkiye Cumhuriyeti’nin uyguladığı politikalarının kabulü noktasında karşılaşılan en büyük sorun görünen o ki; ülkenin vatandaşlarının güvenlik, ekonomik ve sosyal refah düzeylerinin kısıtlanmasına neden olacak düzenlemelere karşı oluşan olumsuz toplumsal algı olduğu alan çalışmalarımızla teyit edilmiştir. Bu kapsamda; toplumsal tabanda görülen rahatsızlıklar içinden resmi makamların öne çıkardığı husus ise, her ne kadar ekonomik ve kültürel etkenler yadsınmasa da güvenlik konusu olmuştur. Göç konusunun güvenlik boyutuyla sadece ele alınamayacağını ve entegrasyonun önündeki en büyük engelin güvenlik kaygısı içinde yattığını belirtmişlerdir. Ancak Türkiye Devleti’nin Suriyeliler özelinde sürekli değişen politik söylemlerinin

olmasında bazı sebeplerin de olduğunu ifade etmek gerekir. Çünkü; Türkiye göç akını karşısında güvenlik açığına ek olarak altyapısal eksikliklerle de karşılaşmış ve uluslararası toplumun yardımları sınırlı olmuştur. Bu anlamda; Suriyelilere yönelik politikalarda da değişimin olması kaçınılmaz olmuştur. Değişimi zorunlu kılan sebepler, sadece AB ilişkileri açısından karşılıklı boyutu üzerinden değil, toplumsal kesimin eleştirileri açısından ekonomik ve güvenlik boyutları ile değerlendirildiği görülmüştür. Özellikle Türk vatandaşları tarafından özetlenen itirazların sebebi, vergi vermemeleri, güvenlik harcamalarına katılmamaları ve işsizlik artışına sebep olmaları şeklinde düşünceler olarak karşımıza çıkmıştır.

Resmi makamlar gözünden ise; toplumsal tabanda eleştiri konusu olan başlıkların genel olarak yönetilebilir olduğu veya sığınmacıların ekonomiye katkılarının olabileceği ifade edilse de; aynı zamanda bir kapasite sorunu olabileceği de vurgulanmıştır. Fakat toplumsal yapıdaki entegrasyon konusunda karşılaşılan tek sorun ekonomi temelli olmamıştır. Hatta en ateşli düzeyde eleştirileri ideolojik temelli söylemler üzerinden hükümet geri püskürtmüştür. Sığınmacıların Arap ve Sünni farklılıklar üzerinden söylemlere konu olması ve Türkiye’de yerleştikleri yerlerin Alevi bölgelerine denk gelmesi, entegrasyonu engelleyen bir süreç olarak yorumlanmıştır. Fakat, sadece farklı mezhep üzerinden değil; ayrıca Sünni vatandaşların da kalabalıklaşan Suriyeliler dolayısıyla alınan kamu hizmetlerinin aksadığını düşünmeleri entegre problemine bir başka boyut daha eklemiştir. Sonuç olarak, Türkler Suriyelilerle kültürel anlamda bir yakınlık kuramadığı görülmüştür. Tüm bu geline nokta, maddi yük üzerinden Cumhurbaşkanının 52 milyar dolar harcanılan bir kapasite sorunu olarak görmesi toplumsal tabanın tam anlamıyla nabzının tutulmadığına da işaret etmektedir. Dolayısıyla, Suriyelere yönelik güç politikasını maddi imkanlar ölçüsünde değerlendirmenin yanı sıra toplumsal tabanda oluşabilecek meşruiyet açığına bakmak da çalışmamızın bir diğer boyutunu ortaya çıkarmıştır.

Bu kapsamda; Suriyeli sığınmacı meselesine meşruiyet temelinde değerlendirmek için müzakereci ve çatışmacı demokrasi pratiklerinden yararlanmak faydalı olmuştur. Her şeyden önce, Mann oluşturulan politikalarda altyapısal iktidarın sağlanması gerektiğini, bunun da hem fiziki kapasitenin hem de toplumsal kabulün alınmasıyla olabileceğini vurgulamıştır. Bu söylemden hareketle, Suriyeli

göçmenlere yönelik göç politikasına Habermas ve Mouffe'nin gözünden bakarak altyapısal iktidara yaklaşılabacağı prensibinden hareket ettiğimizi belirtmeliyiz. Dolayısıyla, Mann'ın işaret ettiği gibi, toplumda farklı fikirlerin kendini göstereceği, ve daha iyi fikirlerin kabul görmesiyle gerçek anlamda toplumsal yapıda bir iyileşme veya dönüşüm yaşanılacağı düşüncesi, Suriyelilere yönelik göç politikasında da kullanılmış mıdır? Bu soruyu mülakat verileri üzerinden yorumladığımızda, YUKK kapsamında tüm paydaşlarla görüşüldüğünün ancak karar aşamasında değil daha çok uygulama aşamasında katılımın olduğu ifadesi, oldukça mühim bir konuya işaret etmiştir. Bu yönüyle, cevaplara bakıldığında; Mann'ın öngördüğü altyapısal iktidarın sağlanması, Devlet otoriterince kazanılmış olarak gösterilse de Mann'ın 2007 sonrası Türkiye'nin demokrasi kazanımlarının bu tarihten sonra eridiğine dair yaptığı uyarıyı önemsemek gerekir. Halbuki Avrupalılaşma gayesi içinde 2002 sonrası kaydedilen ilerleme ve uyum süreci “de jure” (hukuken) olarak, mevzuatlar temelinde görünür olurken; fakat bu uyum süreci “de facto” (fiilen) olarak, içeride ve dışarıda müzakere zemini sekteye uğramıştır. Tam da bu süreçte sığınmacılara yönelik politikalarda toplumla müzakere hususu da nasibini almıştır.

Bu çerçevede, Suriyelere yönelik güç politikalarında, suç, barınma ve refah problemleri toplumsal yapıdaki adalet'i zedelenmiş mi? iktisadi sorunlar çözülürken, toplumsal öncelikler dikkate alınmış mı? Etnik ve kimlik boyutu üzerinden bir çatışma görülmüş mü? Sorularından yola çıkılarak bir dışlama sürecinin varlığına bakıldığında, bu soruların cevaplarını, Türk vatandaşlarıyla yapılan alan çalışmasıyla açıklığa kavuşturabiliriz. Özellikle; sığınmacılara yönelik politikaların yasallık, gereklilik ve rıza unsurlarını barındırmadığı ve bu yönüyle de meşruiyet temelini zayıf kaldığını söyleyebiliriz. Dolayısıyla, Mann'ın üzerinde durduğu, devlet kapasitesi ve altyapısal iktidar yeterliliğine sahip olamadığımız bir politika süreci geçirdiğimizi ifade etmek yanlış olmayacaktır. Özetle, Türkiye'nin misafir olarak karşılanan sığınmacılar meselesi içinde, toplumsal yapının ideolojik, ekonomik, askeri/güvenlik ve siyasi boyutları açısından altyapısal iktidar açığıyla karşılaştığı ve bunun da aslında meşruiyet sorununu içinde barındırdığını söylemeliyiz.

KAYNAKÇA

- ABTD: 2017 **“Türkiye’den Avrupa Birliği’ne 10.000 Suriyeli mülteci yerleştirildi”**. Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu, 26 Eylül, (Çevrimiçi) <https://www.avrupa.info.tr/tr/pr/turkiyeden-avrupa-birligine-10000-suriyeli-multeci-yerlestirildi-6823>. 23 Eylül 2020.
- ABTD: 2020a **“WFP (Dünya Gıda Programı) ve Avrupa Birliği nakit yardımları, Türkiye’deki Suriyeli mültecilerin yoksulluğa düşmemesine yardımcı oluyor”**. Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu, 11 Mart, (Çevrimiçi) <https://www.avrupa.info.tr/tr/pr/wfp-dunya-gida-programi-ve-avrupa-birligi-nakit-yardimlari-turkiyedeki-suriyeli-multecilerin>. 23 Eylül 2020
- ABTD: 2020b **“Türkiye'deki Mülteci Krizine Avrupa Birliği'nin Müdahalesi”**. Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu, (Çevrimiçi) <https://www.avrupa.info.tr/tr/turkiyedeki-multeci-krizine-avrupa-birliginin-mudahalesi-710>. 23 Eylül 2020
- Acemoğlu, D; Robinson, A., J. : 2020 **“Dar Koridor: Devletler, Toplular ve Özgürlüğün Geleceği”**, Çeviren: Yüksel Taşkın, Doğan Kitap, Ocak, ISBN: 978-605-09-6900-9
- Adıgüzel, Y.: 2016 **“Göçmenlerin Kültürel Entegrasyonu”, Türkiye’de Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler: Tespitler ve Öneriler**, (Editör: Prof. Dr. Adem ESEN- Mehmet DUMAN), İstanbul, Dünya Yerel Yönetim ve Demokrasi Vakfı, Kasım, ss.171-193. ISBN:978-975-7237-25-9
- Akbaş, H.,Özer, M.: 2012 **“European Union Common Asylum System: To What Extent Has The Uniformity In Positive And Rejection Decisions Among The Eu Countries Been Obtained?” Turkish Journal of Police Studies**, Vol: 14 (3), page: 105-121.

- (Çevrimiçi) <https://arastirmax.com/en/bilimsel-yayin/polis-bilimleri-dergisi/14/3/105-121-avrupa-birligi-ortak-siginma-sistemi-avrupa-birligi-ulkeleri-arasinda-kabul-ret-kararlarinda-tekduzelik-ne-kadar-saglandi.04.11.2018>
- Akdoğan A, A.: 2012 “Aydınlanmadan Neoliberalizme Kamu Politikasının Sarsıl(a)mayan Egemenliği”, **Amme İdaresi Dergisi**, Cilt 45, Sayı 4, Aralık, s. 1-24.
(Çevrimiçi) www.todaie.edu.tr/resimler/ekler/4c6f28aba82e1e8_ek.pdf?dergi=AmmelIdaresiDergisi. 10.11.2017.
- Akçadağ, E.: 2012 “Yasadışı Göç ve Türkiye” Bilge Adamlar Stratejik Araştırmalar Merkezi, Rapor no: 42, **BİLGESAM yayınları**, İstanbul.(Çevrimiçi) <http://www.madde14.org/images/f/f9/Bilgesamyasadisigoc.pdf>. 17.09.2020
- Alexandra B.: 2020 “From Humanitarian Crisis Management to Prison Island: Implementing the European Asylum Regime at the Border Island of Lesbos 2015-2017”, **Journal of Balkan and Near Eastern Studies**, 22: 3, 431 - 447, DOI: 10.1080/19448953.2020.1752560
- Alkan, U.:2015 “Avrupa’da Refah Devleti ve Göç İlişkisi: Refah Şovenizmi Örneği” **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, Cilt: 70, No: 3, S. 751-768.
(Çevrimiçi) www.politics.ankara.edu.tr/dergi/pdf/70/3/8-Ufuk-Alkan.pdf. 26.03.2018.
- Aras, B., Duman, Y.: 2019 “I/NGOs’ assistance to Syrian refugees in Turkey: Opportunities and challenges”. **Journal of Balkan and Near Eastern Studies**, 21 (4), 478-491.
(Çevrimiçi) <https://doi.org/10.1080/19448953.2018.1530382>

- Aras, N., E., G.,
Mencütek, Z., Ş:
2016 “From assertive to opportunist usage of mass migration for foreign and asylum policy: Turkey’s response to the refugees from Syria”. (Eds. Ibrahim Sırkeci and Barbara Pusch), London, In Turkish Migration Policy 2016. Pp. 91-127
- Atanassov, N.,
Radjenovic, A.:
2018 “EU Asylum, Borders and External Cooperation On Migration” Recent Developments - In Depth Analysis”, **European Parliamentary Research Service**, European Parliament, September.
(Çevrimiçi)[http://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS_IDA\(2018\)625194](http://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS_IDA(2018)625194). 29.10.2018
- Aykaç, M., Yertüm,
U.: 2016 Avrupa birliği göç politikalarının gelişimi: misafir işçi kabulünden sığınmacı akınına. **Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi**, (70), 1-29. (Çevrimiçi)
https://www.researchgate.net/profile/Umut_Yertum/publication/322103773_Avrupa_Birligi_Goc_Politikalarinin_Gelisimi_Misafir_Isci_Kabulunden_Siginmaci_Akinina/links/5a45630d458515f6b0547cb0/Avrupa-Birligi-Goec-Politikalarinin-Gelisimi-Misafir-Isci-Kabuluenden-Siginmaci-Akinina.pdf. 18.10.2020
- Back, H., Hadenius,
A.: 2008 “Democracy and State Capacity: Exploring a J-Shaped Relationship”, **Governance: An International Journal of Policy, Administration, and Institutions**, Volume: 21, Issue: 1, January, Pages 1-24.
(Çevrimiçi)<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/j.1468-0491.2007.00383.x>
- Bakioğlu, A., Artar,
F., İzmir, H.: 2018 “Ankara’daki Suriyelilerin Mültecilik Deneyimleri: Göç, Gündelik Yaşam, Geçim Deneyimleri Ve Sosyal Dışlanma” **Sosyoloji Derneği Yayını**, Ankara, Eylül
- Baklacioğlu, Ö., N.: 2016 “Crossing No More!: Şiddet ve İstismar Arasında Türkiye’de Suriyeli Mülteciler”, **Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi**

- Bölümü Forumlar Dizisi, Forum 7: “Can Pazarından Hayat Savaşına : Zorunlu Göç ve Sığınmacılar”, **İ.Ü Siyasal Bilimler Fakültesi Dergisi**, No: 54, Mart, ss.172-180. (Çevrimiçi) www.dergipark.gov.tr/download/artical-file/252936. 06/12/2017.
- Ballegooij, V. V., “The Cost of Non-Europe in Asylum Policy” **Recent Developments - In Depth Analysis, European Parliamentary Research Service**, European Parliament, October. DOI:10.2861/760528. (Çevrimiçi)[http://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS_STU\(2018\)_627117](http://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS_STU(2018)_627117)
- Bayly, C.: 2015 “Michael Mann And Modern World History”, **Review Artical, The Historical Journal**, 58, 1, pp. 331-341. Doi: 10.1017/S0018246X14000508. 08.05.2018
- Bendel, P.: 2017 “EU REFUGEE POLICY IN CRISIS: Blockades, Decisions, Solutions” **Politics for europe # 2017 plus A Project of The Friedrich Ebert Stiftung**, ISBN:978-3-95861-831-2. (Çevrimiçi)<http://library.fes.de/pdf-files/wiso/13536.pdf>. 27/07/2018.
- Beetham, D. : 1995 “Introduction: Human Rights in the Study of Politics” **Political Studies Association and Wiley**, Volume: 43, Issue: 1, August, pages: 1-9. (Çevrimiçi)<http://onlinelibrary.wiley.com/epdf/10.1111/j.1467-9248.1995.tb01696.x>. 22/05/2019.
- Beetham, D. : 2001 “Political Legitimacy”, Blackwell Publishing, Edited by: Kate Nash and Alan Scott “**The Blackwell Companion to Political Sociology**. John Wiley & Sons.”, pp. 107-116. ISB 0-651-21050-4.(Çevrimiçi) <https://razi.ac.ir/documents/960564/0/The%20Blackwell%20companion%20to%20political%20sociology.pdf#page=119>. 13.06.2019

- Beetham, D.: 2009 “Democracy: universality and diversity” **Ethics & Global Politics**, Volume: 2, Issue: 4, pages: 284-296. (Çevrimiçi) <http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.3402/egp.v2i4.2111>. 22/05/2019.
- Beriş, E.: 2008 “Egemenlik Kavramının Tarihsel Gelişimi ve Geleceği Üzerine Bir Değerlendirme”, **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, Cilt:63, Sayı: 1. ISSN: 13091034. (Çevrimiçi) http://www.politics.ankara.edu.tr/?bil=bil_sbfdergisi&cilt=63&sayi=1
- Börzel, T., Risse, T. :2009 “Conceptualizing the Domestic Impact of Europe”, **Research Gate publication**, DOI: 10.1093/0199252092.003.0003. <https://www.researchgate.net/publication/228879233>. Erişim tarihi: 22.12..2020
- Borneman, J., Fowler, N.: 1997 “Europeanization”, **Annual review of anthropology**, 26(1), 487-514. https://www.jstor.org/stable/pdf/2952532.pdf?casa_token=bhq-SuM8CiIAAAAA:qd4NDw0lKMP4h0OjCaYgQpHE-7Sg9o_ueNNY9HGN1qCW60TX8DDOz9I1VStNhfruTqAqf v2qNLxvS51XRlF9sUZbTFnpTfRS4rjei73KKP0PdAJ7. Erişim tarihi: 22.12..2020
- Bobbitt, P.: 2001 “Can The New Imperialism Triumph In The Age Of Nation-States?”, **Review Essay, History and Theory** 43, pp. 226-236.(Çevrimiçi) https://www.jstor.org/stable/3590706?seq=1#page_scan_tab_contents. 12.07.2018.
- Boucher, A., Gest, J.: 2015 “Göç Çalışmaları Dönüm Noktasında: Göç Rejimi Tipolojilerine İlişkin Bir Eleştiri” **Göç Araştırmaları Dergisi/The Journal of Migration Studies**, Cilt: 1, Sayı: 2 Temmuz
- Bustikova, L., Huci, “Patronage, Trust, And State Capacity: The Historical

- C. C.: 2017 Trajectories of Clientelism”, **World Politics** 69, no. 2, pp. 277
- Brenner, R.: 2006 “From theory to history: “ The European Dynamic’ or feudalism to capitalism?” **An Anatomy of Power: The Social Theory of Michael Mann**, (Edited by: John A. Hall and Ralph Schroeder), Cambridge University Press, pages: 189-232.(Çevrimiçi)
<http://www.cambridge.org/us/academic/subjects/sociology/political-sociology/anatomy-power-social-theory-michael-mann?format=HB&isbn=9780521850001>
- Bryant, J.: 2006 “Grand, yet grounded: ontology, theory, and method in Michael Mann’s historical sociology” **An Anatomy of Power: The Social Theory of Michael Mann** (Edited by: John A. Hall and Ralph Schroeder), Cambridge University Press, pages: 71-97.
(Çevrimiçi)<http://www.cambridge.org/us/academic/subjects/sociology/political-sociology/anatomy-power-social-theory-michael-mann?format=HB&isbn=9780521850001>
- Breuilly, J., Cesarani, D., Malesevic, S., Neuberger, B., Mann, M.: 2006 Debate On Michael Mann’s Dark Side of Democracy: Explaining Ethnic Cleansing”, **Nation and Nationalism** 12 (3), pp. 389-411.
(Çevrimiçi)https://www.researchgate.net/profile/Sinisa_Malesevic/publication/262966286_Debate_On_Michael_Mann%27s_The_Dark_Side_of_Democracy_Explaining_Ethnic_Cleansing/links/5a757794aca2722e4ded484d/Debate-On-Michael-Manns-The-Dark-Side-of-Democracy-Explaining-Ethnic-Cleansing.pdf?origin=publication_detail. 12.07.2018
- BM.: 2018 “Cumhurbaşkanı Erdoğan, BM 73. Genel Kurul Konuşması / 25 Eylül”
(Çevrimiçi)https://www.youtube.com/watch?v=rB0lyenG_sM

- BM Cenevre (Çevrimiçi) <http://www.goc.gov.tr/files/files/multec%C4%B1ler%C4%B1nhukuk%C4%B1statusune%C4%B1l%C4%B1sk%C4%B1nsozlesme.pdf>. 02.01.2017
- BMMYK.: 2020a **Türkiye’de UNHCR**, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği. (Çevrimiçi) <http://www.unhcr.org/tr/turkiyede-unhcr>.
- BMMYK.: 2020b **Genel Bakış**, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği. (Çevrimiçi) <http://www.unhcr.org/tr/genel-bakis-2>.
- BMMYK.: 2020c **Kuruluşlar Arası Koordinasyon**, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği. (Çevrimiçi) <http://www.unhcr.org/tr/kurulus-arasi-koordinasyon>.
- Canbey Ö., V.: 2018 “Kitlesele göçlerin emek piyasalarına etkisi: Türkiye’deki Suriyeliler”. **Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi**, 74, 77–102. (Çevrimiçi) <https://dx.doi.org/10.26650/jspc.2018.74.0005>. <https://dergipark.gov.tr/iusskd>. 24.04.2020
- Canefe, N.: 2016 “Management of irregular migration: Syrians in Turkey as paradigm shifters for forced migration studies”, **New Perspectives on Turkey**, Volume: 54, May 2016, pp. 9-32. (Çevrimiçi) <https://doi.org/10.1017/npt.2016.6>. https://www.cambridge.org/core/services/aop-cambridge-core/content/view/223BE63458A2352B1389EBF8D6C20D20/S0896634616000066a.pdf/management_of_irregular_migration_syrians_in_turkey_as_paradigm_shifters_for_forced_migration_studies.pdf. 10.05.2018.
- Campbell, B.: 2006 “Fascists. By Michael Mann” Book Reviews, **Cambridge: Cambridge University Press**. Central European History, Volume 39, Issue 2, June 2006, pp. 322-325. (Çevrimiçi) <https://doi.org/10.1017/S0008938906290125>. <https://www.cambridge.org/core/journals/central-european>

history/article/fascists-by-michael-mann-cambridge-cambridge-university-press-2004-pp-x429-6500-isbn-0521831318/6AA5D3735670992F5B410185B8BF4FE1. 08.05.2018.

- Carbone, G., Memoli, V.: 2015 “Does Democratization Foster State Consolidation? Democratic Rule, Political Order, and Administrative Capacity”, **Governance**, Volume. 28, Issue. 1, January. (Çevrimiçi) <https://doi.org/10.1111/gove.12056>, Pages5-24. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/gove.12056>
- Carr, H. E.: 2015 “Yirmi Yıl Krizi (1919-1939)”, Çeviren: Can Cemgil, İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Cole, M. W.: 2015 “**Mind the Gap: State Capacity and the Implementation of Human Rights Treaties**”, International Organization, Volume 69, Issue: 2, Spring, pp. 405-441. (Çevrimiçi) <https://doi.org/10.1017/S002081831400040X>, <https://www.cambridge.org/core/journals/international-organization/article/mind-the-gap-state-capacity-and-the-implementation-of-human-rights-treaties/F6F0A33C5909506F3AA200AF32989150>.
- Charron, N.: 2014 “When Democracy Is Not Enough—The Role of State Capacity and Democratic Governance in Promoting”, **International Studies Review**, Volume 16, Issue 3, September 2014 pp: 485-488. <https://doi.org/10.1111/misr.12146>. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/misr.12146>
- Chou, B.: 2014 “Perceived Threats and Governing Capacity”, **African&Asian Studies**, Volume 13(1/2), 147-166. DOI: 10.1163/15692108-12341289,ISSN:1569-2094. (Çevrimiçi)http://eds.b.ebscohost.com/ads/pdfviewer/pdfviewer?vid=14&sid=37f94a78_d3db_4f68_8889_c2c441dabOdc%40sessionmgr102. 20.02.2018

- Chibber, V.: 2013 “The Ghost of Theories Past - Michael Mann, The Sources of Social Power Volume III: Global Empires and Revolution, 1890-1945 and Volume IV: Globalizations, 1945-2011” **European Journal of Sociology**, Cambridge, Cambridge University Press, 54 (3), 439-449. (Çevrimiçi) doi:10.1017/S0003975613000234. 19.10.2020
- Christensen, T., Lægreid, P., Rykkja, H., L.: 2016 “Organizing for Crisis Management: Building Governance Capacity and Legitimacy”. **Public Administration Review**, 76 (6), 887-897. (Çevrimiçi) <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/pdfdirect/10.1111/puar.12558>. 18.04.2020
- Çetin, H.: 2003 “Siyasetin Evrensel Sorunu: İktidarın Meşruiyeti-Meşruiyetin İktidarı” **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, cilt 58, sayı: 3, 61-88. (Çevrimiçi) www.politics.ankara.edu.tr/dergi/pdf/58/3/3_halis_cetin.pdf. ISSN:13091034. 12.12.2017.
- Çelik, V., Pekküçükşen, Ş.: 2018 Türkiye’de sivil toplum kuruluşlarının göç konusundaki çalışmaları üzerine bir değerlendirme. **Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi**, 53(3), ss. 1273-1283. (Çevrimiçi) Doi: 10.15659/3.sektor-sosyal-ekonomi. https://atif.sobiad.com/files/ucuncusektor/91e09169b078862_b48dcce418fb821ucuncusektor.pdf. 18.12.1034.
- Danış, D., Nazlı, D., A.: 2018 Faithful Alliance Between the Civil Society and the State: Actors and Mechanisms of Accommodating Syrian Refugees in Istanbul”, **International Migration**. ISSN 0020-7985. (Çevrimiçi) <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/imig.12495>. 12.10.2018
- Demiryontar, B.: 2016 “European Union and Turkish migration policy reform: from accession to policy conditionality”, (Edit: İbrahim Sirkeci and Barbara Pusch), **Turkish Migration Policy**, Transnational London, 2016, pp. 73-89. ISBN: 978-1910781135.

- Dincecco, M.: 2017 “State Capacity and Economic Development: Present and Past”, **Cambridge University Press**, ISSN: 2398-4031. (Çevrimiçi) <https://doi.org/10.1017/9781108539913>. <https://www.cambridge.org/core/search?q=STATE+CAPACITY&aggs%5BonlyShowAvailable%5D%5Bfilters%5D=true>. 08.05.2018.
- Downing, M., S.: 2004 “Reliability: on the reproducibility of assessment data” **Medical Education**, Blackwell Publishing, 38(9), 1006–1012. (Çevrimiçi) doi:10.1046/j.1365-2929.2004.01932.x. 28.09.2020
- Duman, Y., H.: 2014 “Reducing the Fog? Immigrant Regularization and the State”, **Politics&Policy**, Volume: 42, Issue: 2 April, Pages: 187-220. (Çevrimiçi) <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/polp.12065>
- Düvell, F.: 2018 “From Migration Transition to Integration Challenge” New Perspectives on Turkey, **Cambridge University Press**, No 58, page. 179-200. (Çevrimiçi) DOI:10.1017/npt.2018.5 <https://search.proquest.com/openview/40c6f9f1d82e53cdc4c644350007f00c/1?pq-origsite=gscholar&cbl=2035928>. 03.08.2018.
- Dwyer, P., Brown, D.: 2005 “Meeting Basic Needs? Forced Migrants and Welfare”, **Social Policy and Society**, Volume: 4, Issue 4, October, pp. 369-380. (Çevrimiçi) <https://doi.org/10.1017/S1474746405002538> https://www.cambridge.org/core/services/aop-cambridge-core/content/view/293ED880C8C18FC751C159424C4466D8/S1474746405002538a.pdf/meeting_basic_needs_forced_migrants_and_welfare.pdf
- DWa: 2020, 3 Mart “Merkel’den Suriye’de Güvenli Bölge Önerisi”,

- (Çevrimiçi) <https://www.dw.com/tr/merkelden-suriyede-g%C3%BCvenli-b%C3%B6lge-%C3%B6nerisi/a-52628578>
- Eder, M., Özkul, D.: 2016 Editors' introduction: precarious lives and Syrian refugees in Turkey", **New Perspectives on Turkey**, Volume: 54, May pp. 1-8, (Çevrimiçi) <https://doi.org/10.1017/npt.2016.5>.
https://www.cambridge.org/core/services/aop-cambridge-core/content/view/25A78296C9EE4223553FDBF204CA7456/S0896634616000054a.pdf/editors_introduction_precarious_lives_and_syrian_refugees_in_turkey.pdf. 10.05.2018.
- Erdoğan, M. M.: 2000 "Devletlerin Kalkınmacı Kapasiteleri: Kuramsal Bir Yaklaşım" **İktisat Dergisi**, Ağustos, sayı: 404, ss. 21-39.
- Eroğlu, D. 2015. "Ulusal güvenlik kaygılarından mali külfet söylemine: Türkiye'nin yeni sığınma politikaları". **Celal Bayar Üniveristesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt: 13, Sayı: 2, Haziran, ss. 209- 226. Doi: 10.18026/cbusos.54974.
- Epstein, R. S.: 2006 "The rise of the West" **An Anatomy of Power: The Social Theory of Michael Mann**, (Edited by: John A. Hall and Ralph Schroeder), Cambridge University Press, pages: 233-262. (Çevrimiçi)<http://www.cambridge.org/us/academic/subjects/sociology/political-sociology/anatomy-power-social-theory-michael-mann?format=HB&isbn=9780521850001>
- Elitok, P., S.: 2018 "Turkey's Migration Policy Revisited: (Dis) Continuities and Peculiarities", **Istituto Affari Internazionali Papers**, Issue: 18/16, October, Rome. ISBN/ISSN/DOI:978-88-9368-083-7. (Çevrimiçi) <http://www.iai.it/en/pubblicazioni/turkeys-migration-policy-revisited-discontinuities-and-peculiarities.iaip1816.pdf>. 30.10.2018
- Ekşi, N.: 2016a "İklim Mültecileri", **Göç Araştırmaları Dergisi**, Editör: Nuray Ekşi, Cilt: 2, Sayı No:2, Temmuz-Aralık, ss. 10-58.
- Ekşi, N.: 2016b "18 Mart 2016 Tarihli AB-Türkiye Zirvesi Bildirisinin Hukuki Niteliği", **İktisat ve Sosyal Bilimlerde Güncel**

- Araştırmalar**, 1 (1), ss. 47-85. (Çevrimiçi)
www://dergipark.gov.tr/conress/issue/35705/398384.
03.08.2018
- Erdem, B., B.: 2017 Geçici Koruma Statüsündeki Suriyelilerin Sosyal, Siyasi Ve Vatandaşlık Hukuku Bakımından Türkiye’deki Durumları” **Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni**, Cilt: 37, Sayı: 2, ss. 332-351. (Çevrimiçi)
www://dergipark.gov.tr/download/article-file/410857.
03.08.2018
- Erdoğan, M. (2016). “Türkiye’deki Suriyeli Mülteciler ile Birlikte Yaşamının Çerçevesi”, Dünya Yerel Yönetim ve Demokrasi Vakfı, Editör: Prof. Dr. Adem ESEN- Mehmet DUMAN, “*Türkiye’de Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler: Tespitler ve Öneriler*”, Kasım, ss.69-88. ISBN:978-975-7237-25-9
- Erdoğan, M., Çorabatır, M.: 2019 “Suriyeli Mülteci Nüfusun Demografik Gelişimi, Türkiye’deki Eğitim, İstaihdam ve Belediye Hizmetlerine Yakın Gelecekte Olası Etkileri” **UDRA Programme Research Panel**, German Cooperation
- Erdoğan, M.: 2020 “**Suriyeliler Barometresi 2019: Suriyelilerle Uyum İçinde Yaşamın Çerçevesi**” Orion Kitabevi, ISBN 978-605-9524-82-7. (Çevrimiçi) <https://www.unhcr.org/tr/wp-content/uploads/sites/14/2020/09/SB2019-TR-04092020.pdf>.
15.09.2020.
- Esen, A.: 2017 “Irregular International Migration and Local Governments”, World Academy For Local Government And Democracy, “**Syrians Under Temporary Protection in Turkey: Findings and Recommendations**”, (Edit: Prof. Dr. Adem ESEN- Mehmet DUMAN), İstanbul, World Academy for Local Government and Democracy. Aralık, 11-43. ISBN:978-975-7237-27-3
- Esen, A.: 2016 “Uluslararası Düzensiz Göçler ve Yerel Yönetimler”,

- Türkiye’de Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler: Tespitler ve Öneriler**, (Editör: Prof. Dr. Adem ESEN-Mehmet DUMAN), İstanbul, Dünya Yerel Yönetim ve Demokrasi Vakfı, Kasım, ss.11-41. ISBN:978-975-7237-25-9
- European Commission.: 2015 “**Communication from the Commission to the European Parliament, The Council, The European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions a European Agenda on Migration**”, Brussels, COM(2015) 240 final. (Çevrimiçi) https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/background-information/docs/communication_on_the_european_agenda_on_migration_en.pdf. 18.09.2020
- European Commission.: 2019 “Commission staff working document: Turkey 2019 Report”. **Brussel SWD 220 final.** (Çevrimiçi) <https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/20190529-turkey-report.pdf>. 18.09.2020.
- European Court of Auditors.: 2018 “The facility for refugees in Turkey: helpful support, but improvements needed to deliver more value for Money”, **Special Report no:27**, Luxembourg, ISBN 978-92-847-1143-7.
- Fakhoury, T.: 2017 “Governance Strategies and Refugee Response: Lebanon in The Face of Syrian Displacement”, **International Journal of Middle East Studies**, Volume: 49, Issue: 4, November 2017, pp. 681-700. (Çevrimiçi) <https://doi.org/10.1017/S0020743817000654>. https://www.cambridge.org/core/services/aop-cambridge-core/content/view/8D3CE6391426B3B84FE3B009176481DC/S0020743817000654a.pdf/governance_strategies_and_refu

- gee_response_lebanon_in_the_face_of_syrian_displacement.pdf
- Ferris, E., Kırışcı, K.: 2016 “**The Consequences of Chaos: Syrian’s Humanitarian Crisis and The Failure to Protect**” Brookings Institutions Press, Washington D.C. ISBN: 978-0-8157-2952-5 (e-book)
- Fine, R., Smith, W.: 2003 “Jürgen Habermas’s Theory of Cosmopolitanism”, **Constellations An International Journal of Critical and Democratic Theory**, Volume: 10, Issue: 4, pp. 469-487. (Çevrimiçi) <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1046/j.1351-0487.2003.00348.x>.
- Foucault, M.: 2014 “**Özne ve İktidar: Seçme Yazılar 2**”, Çeviren: Işık Ergüden-Osman Akınhay, İstanbul, Ayrıntı Yayınları - 4. Baskı, ISBN 978-975-539-284-4.
- Foucault, M.: 2011 “Entelektüelin Siyasi İşlevi”, Çeviren: Işık Ergüden-Osman Akınhay- Ferda Keskin, İstanbul, Ayrıntı Yayınları - 3. Baskı, ISBN 978-975-539-283-7.
- Garfias, F.: 2018 “Elite Competition and State Capacity Development: Theory and Evidence from Post-Revolutionary Mexico”, **American Political Science Review**, Volume: 112, Issue: 2, May, pp. 339-357. (Çevrimiçi) <https://doi.org/10.1017/S0003055417000715> https://www.cambridge.org/core/services/aop-cambridge-core/content/view/0E249A6EBAAD3D20A464214D1EC0934C/S0003055417000715a.pdf/elite_competition_and_state_capacity_development_theory_and_evidence_from_postrevolutionary_mexico.pdf
- Gelber, K., McDonald, M.: 2006 “Ethics and exclusion: representations of sovereignty in Australia’s approach to asylum-seekers”, **Review of International Studies**, Volume 32, Issue 2, April 2006, pp. 269-289.(Çevrimiçi) <https://doi.org/10.1017/S0260210506007029>.

https://www.cambridge.org/core/services/aop-cambridge-core/content/view/EDE88B0549E09574B9703FBAED738814/S0260210506007029a.pdf/ethics_and_exclusion_representations_of_sovereignty_in_australias_approach_to_asylumseekers.pdf

- Gilley, B.: 2006 "The Meaning and measure of state legitimacy: Results for 72 countries", **European Journal of Political Research**, Volume: 45, Issue: 3, pp. 499-525
- Gilley, B.: 2012 "State Legitimacy: An Update dataset for 52 countries", **European Journal of Political Research**, Volume: 51, pp. 693-699. (Çevrimiçi) Doi:10.1111/j.1475-6765.2012.02059.x <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/j.1475-6765.2012.02059.x>. 10.05.2019
- Go, J.: 2013 "A global – historical sociology of power: on Mann's concluding volumes to The sources of social power", **International Affairs**, Volume 89, Issue 6 November, Pages 1469-1477. (Çevrimiçi) <https://doi.org/10.1111/1468-2346.12085>. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/1468-2346.12085>. 20.10.2020
- Goethals, S., Bardwell, J., Bhacker, M., Ezzelarab, B.: 2017 "Business Human Rights Responsibility for Refugees and Migrant Workers: Turning Policies into Practice in the Middle East", **Business and Human Rights Journal**, Volume: 2, Issue: 2, July, pp. 335-342. (Çevrimiçi) <https://www.cambridge.org/core/journals/business-and-human-rights-journal/article/business-human-rights-responsibility-for-refugees-and-migrant-workers-turning-policies-into-practice-in-the-middle-east/8C5675E19E8C3C01B416AFC960A1787A>. 10.05.2018
- Goldstone, A. J.: "A historical, not comparative, method: breakthroughs and

- 2006 limitations in the theory and methodology of Michael Mann’s analysis of power”, **An Anatomy of Power: The Social Theory of Michael Mann**, (Edited by: John A. Hall and Ralph Schroeder), Cambridge University Press, pages: 263-282.
<http://www.cambridge.org/us/academic/subjects/sociology/political-sociology/anatomy-power-social-theory-michael-mann?format=HB&isbn=9780521850001>
- Goularas B., G., Sunata, U.: 2015 “Türk Dış Politikasında Göç Ve Mülteci Rejimi” **Hacettepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Kültürel Çalışmalar Dergisi**, 2(1): 12-40 ISSN: 2148-970X. DOI: <https://doi.org/10.17572/mj2015.1.1240>. (Çevrimiçi)
http://scholar.google.com.tr/scholar_url?url=http%3A%2F%2Fmomentjournal.org%2Findex.php%2Fmomentdergi%2Farticle%2Fdownload%2F107%2F364&hl=tr&sa=T&oi=gga&ct=gga&cd=0&d=5109079705971769857&ei=4dy5W97GKle8mAGE0Yd4&scisig=AAGBfm1IfTCZgu7k5GuJrKbu9jPVL2a25w&nossl=1&ws=1280x644. 07.10.2018
- Giddens, A.: 2008 “**Ulus Devlet ve Şiddet**” Çeviren: Cumhur Atay, Kalkedon Yayınevi.
- GİGM.: 2015a Göç Kurulu” Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, (Çevrimiçi)
<https://www.goc.gov.tr/goc-kurulu>. 18.09.2020
- GİGM.: 2015b “Göç Strateji Belgesi”. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü,
http://www.goc.gov.tr/icerik3/goc-strateji-belgesi_327_344_694. 10.09.2018
- GİGMa.: Geçici Koruma, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, (Çevrimiçi)
<https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638>
3.616.574.17.09.2020
- GİGMb.: **Avrupa Birliğinde Gecici Koruma**, (Çevrimiçi)
<https://www.goc.gov.tr/avrupa-birliginde-gecici-koruma>.
17.09.2020
- GİGMc.: **Misyon**, (Çevrimiçi) <https://www.goc.gov.tr/misyon>.

18.09.2020

- Gledhill, J.: 2017. "When state capacity dissolves: Explaining variation in violent conflict and conflict moderation", **European Journal of International Security**, Vol. 2, part 2, pp. 153–178. doi:10.1017/eis.2017.1 © British International Studies Association 2017. (Çevrimiçi) <https://www.cambridge.org/core/journals/european-journal-of-international-security/article/when-state-capacity-dissolves-explaining-variation-in-violent-conflict-and-conflict-moderation/D7E231931F4896182D073BF509DD77D2>
- Grey, C.: 2017 "Refugee Law and Its Corruptions", **Canadian Journal of Law & Jurisprudence**, Volume: 30, Issue: 2, August 2017, pp. 339-362. (Çevrimiçi) <https://doi.org/10.1017/cjlj.2017.16>. 09.05.2018.
- Habermas, J.: 1976 "Legitimation Crisis", (Translated by: Thomas Mc Carthy), **Heinemann Educational Books**, London, ISBN 0 435 82388 4.
- Habermas, J.: 1991 "The Structural Transformation of the Public Sphere", (Translated by: Thomas Burger), **MIT Press**, Cambridge, Massachusetts, pp. 301, ISBN 0-262-08180-6. (Çevrimiçi) https://7b343b1e-a-62cb3a1a-s-sites.googlegroups.com/site/arditi02/Habermas_STRUCTURAL_TRANSF_PUBLIC_SPHERE.pdf?attachauth=ANoY7cr768Q7BRaF9svLMCt4t-xktEzePp3U02JIUk26ynp2lc8q3kb84tSRHnFDUU9VsKEsG1DWfP-5qG4m_kmez09vO09pkjzoyV0jpidDIW3Vj07nZFr48nQDyZuuN0age2AJGB154UbLNwQ2w2IZVZwLnupn8WuqQtxpw-w8UExtQWy-

57djA9bhSXXzsps4D9XHa4PPsiCGFkiUVQZoZCDtNjuEbr
6xRERcGeNZLEnT5PtdcANpZnL2Oh4jvniCJDC22Klr&attr
edirects=0. 12.04.2020

Habermas, J.: 1994 “Three Normative Model of Democracy”, **Constallations: An International Journal of Critical and Democratic Theory**, Volume: I, No: 1, Published by: Blackwell Publishers, Cambridge, MA 02142, USA. (Çevrimiçi)
<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1467-8675.1994.tb00001.x>. 12.04.2020

Habermas, J.: 2006 “**Meşrulaştırma Krizi**”, Siyasal Düşünce: Derleyen: Rosen, Michael-Wolff, Jonathan, (Çeviren: Sevdâ Çalışkan & Hamit Çalışkan), Dost Kitabevi, s: 425-428.

Habermas, J.,
Lennox, S., Lennox,
F.: 1974 The Public Sphere: An Encyclopedia Article (1964), **New German Critique**, Autumn, No. 3., pp. 49-55. Doi: 10.2307/487737.(Çevrimiçi)
<http://links.jstor.org/sici?sici=0094-033X%28197423%290%3A3%3C49%3ATPSAEA%3E2.0.CO%3B2-Z>. 12.04.2020

Hansen, A. D.,
Sonnichsen, A.:
2014 “Radical Democracy, agonism and the limits of pluralism: an interview with Chantal Mouffe” **Distinktion: Scandinavian Journal of Social Theory**, Volume: 15, Issue: 3, pp. 263-270.(Çevrimiçi)<https://doi.org/10.1080/1600910X.2014.941888>

Hawkins, J. R.: 2014 “Historicizing the state in development theory: Michael Mann’s model of social power”. **Progress in Development Studies**, 14 (3), pp. 299-308. (Çevrimiçi)
<http://eds.a.ebscohost.com/eds/detail/detail?vid=6&sid=26173810-14e4-4094-b819-e5bf1ba2694b%40sessionmgr4010&bdata=Jmxhbm9dHImc2l0ZT1lZHMtbGl2ZQ%3d%3d#AN=96119333&db=bth>. 12.03.2018

- Hechter, M.: 2009 “Legitimacy in the Modern World”, **American Behavioral Scientist**, Volume: 53, Number: 3, pp: 279-288. (Çevrimiçi) <http://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/0002764209338793>.
- Heinrich Böll Foundation.: 2019 “**Türkiye’deki sığınma mevzuatı ve politikalarına ilişkin rapor**”(Çevrimiçi) <https://tr.boell.org/sites/default/files/2019-12/ASYLUM%20TR-S.pdf>.
- Hobbes, T.: 2006 “**Leviathan’ı Yaratmak**”, Siyasal Düşünce: Derleyen: Rosen, Michael-Wolff, Jonathan, (Çeviren: Sevdâ Çalışkan&Hamit Çalışkan), Ankara, Dost Kitabevi, Haziran, s: 86-93, ISBN: 975-298-239-5
- Hobson, M. John.: 2006 “Mann, the state and war”, **An Anatomy of Power: The Social Theory of Michael Mann**, (Edited by: John A. Hall and Ralph Schroeder), Cambridge University Press, pages: 150-166. (Çevrimiçi) <http://www.cambridge.org/us/academic/subjects/sociology/political-sociology/anatomy-power-social-theory-michael-mann?format=HB&isbn=9780521850001>
- Hanson, K. J.: 2015. “Democracy and State Capacity: Complements or Substitutes” **Studies in Comparative International Development**, Volume: 50, pp. 304-330. DOI:10.1007/s12116-014-9173-z.(Çevrimiçi) <http://link.springer.com/content/pdf/10.1007%2Fs12116-014-9173-z.pdf>
- Huber, D. J., McCarty, N.: 2004 “Bureaucratic Capacity, Delegation, and Political Reform”, **American Political Science Review**, Volume 98, Issue 3, August. Published online: 01 August 2004, pp. 481-494. (Çevrimiçi) <https://doi.org/10.1017/S0003055404001297> https://www.cambridge.org/core/services/aop-cambridge-core/content/view/B423F17DAF264A240DD4AB4A982208B1/S0003055404001297a.pdf/bureaucratic_capacity_delegati

on_and_political_reform.pdf

- Holt, J., Manning, N.: 2014 “Fukuyama Is Right about Measuring State Quality: Now What?”, **Governance: An International Journal of Policy, Administration, and Institution**, Volume: 27, Issue: 4, pp. 717-728. (Çevrimiçi) <https://doi.org/10.1111/gove.12109>
<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/gove.12109>
- Kahraman, S., Tanıyıcı, Ş.: 2018 “Türkiye’de Suriyeli Sığınmacılar Örneğinde Çok Düzeyli Göç Yönetişimi”. **Tesam Akademi Dergisi**, Ocak, 5 (1), s. 235-280. ISSN: 2148-2462. (Çevrimiçi) <https://docplayer.biz.tr/133900568-Tesam-235-turkiye-de-suriyeli-siginmacilar-orneginde-cok-duzeyli-goc-yonetisimi-12-selcuk-kahraman-3-saban-taniyici-4.html>
- Kale, B., Erdoğan, M.: 2019 “The Impact Of GCR on Local Governments And Syrian Refugees in Turkey”. **International Migration**, Vol. 57 (6), ISSN 0020-7985. (Çevrimiçi) <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/pdfdirect/10.1111/imig.12658>
- Kanatlı, M.: 2014 “Chantal Mouffe’un Radikal Demokrasi Projesi Üzerine Bir Değerlendirme”, **TESAM Akademi**, Volume: 1, Issue: 2, pp. 115-136.(Çevrimiçi) <https://dergipark.org.tr/download/article-file/137994>. 22.05.2019
- Kaplan, P.: 2018, 26 Eylül **Suriyeli öğrenci: okullarda 600 bin, üniversitelerde 20 binin üzerinde.** [Blog yazısı]. (Çevrimiçi) <http://www.pervinkaplan.com/detay/292suriyeli-ogrenci-okullarda-600-bin-universitelerde-20-binin-uzerinde/5668>
- Karppinen, K., Moe, H., Svensson, J.: 2008 “Habermas, Mouffe and Political Communication: A Case For Theoretical Eclecticism” **Javnost-the public**, Volume: 15, Issue: 3, pp. 5-21. (Çevrimiçi) <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13183222.200>

8.11008973.

Kazancı, M. T.: “Althusser, İdeoloji ve İletişimin Dayanılmaz Ağırlığı”.
2002 **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, 57(1), 55. ISSN: 0378-2921.

(Çevrimiçi)

[http://eds.b.ebscohost.com/eds/detail/detail?vid=11&sid=9c046ac7-ee69-4c0b-adb5-](http://eds.b.ebscohost.com/eds/detail/detail?vid=11&sid=9c046ac7-ee69-4c0b-adb5-eda4dfc98098%40sessionmgr120&bdata=Jmxhbmc9dHlmc2l0ZT1lZHMtbGl2ZQ%3d%3d#AN=1467&db=uvt)

[eda4dfc98098%40sessionmgr120&bdata=Jmxhbmc9dHlmc2l0ZT1lZHMtbGl2ZQ%3d%3d#AN=1467&db=uvt.](http://eds.b.ebscohost.com/eds/detail/detail?vid=11&sid=9c046ac7-ee69-4c0b-adb5-eda4dfc98098%40sessionmgr120&bdata=Jmxhbmc9dHlmc2l0ZT1lZHMtbGl2ZQ%3d%3d#AN=1467&db=uvt)

29.12.2017

Kelly, S. A.: 2014 “The Political Development of Scientific Capacity in the United States”, **Studies in American Political Development**, Volume 28, Issue 1, April, pp. 1-25. (Çevrimiçi)

<https://doi.org/10.1017/S0898588X13000151>

https://www.cambridge.org/core/services/aop-cambridge-core/content/view/3C0D6784B7E9ED4EF5142A430438C36B/S0898588X13000151a.pdf/political_development_of_scientific_capacity_in_the_united_states.pdf

Kiser, E.: 2006 “Mann’s microfoundations: addressing neo-Weberian dilemmas”, **An Anatomy of Power: The Social Theory of Michael Mann**, (Edited by: John A. Hall and Ralph Schroeder), Cambridge University Press, pages: 56-70.

(Çevrimiçi)

<http://www.cambridge.org/us/academic/subjects/sociology/political-sociology/anatomy-power-social-theory-michael-mann?format=HB&isbn=9780521850001>

Kim, S.: 2017

“International Law and Practice: Non-Refoulment and Extra territorial Jurisdiction: State Sovereignty and Migration Controls at Sea in the European Context”, **Leiden Journal of International Law**, 30, pp. 49-70. (Çevrimiçi)

<https://doi.org/10.1017/S0922156516000625>. 10.05.2018.

- Köse, A., M.: 2015 “Geri Kabul Anlaşması ve Vizesiz Avrupa: Türkiye’nin Dış Politika Tercihlerini Anlamak”, **Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi**, Cilt 3, Sayı 2, Eylül, ss. 195-220. Doi: 10.14782/sbd.2015216097
- Köseoğlu, Ö.,
Djamanca, B.: 2015 “Saharaltı Afrika’da Bağımsızlık Sonrası Devlet İnşası, Siyasi İstikrar ve Devlet Kapasitesinin Güçlendirilmesi: Gine-Bissau Örneği” **International Journal of Political Studies**, Year 1, Vol. 1, sayfa: 54-67.
(Çevrimiçi) www.dergipark.gov.tr/download/article_file/172358.06.12.2107
- Kılıçaslan, G.: 2016 “Forced migration, citizenship, and space: the case of Syrian Kurdish refugees in İstanbul”, **New Perspectives on Turkey**, Cambridge University Press, Volume: 54, May 2016, pp. 77-95. (Çevrimiçi) <https://doi.org/10.1017/npt.2016.8>
https://www.cambridge.org/core/services/aop-cambridge-core/content/view/935B881803665736139337EF06E67C3E/S089663461600008Xa.pdf/forced_migration_citizenship_and_space_the_case_of_syrian_kurdish_refugees_in_istanbul.pdf. 10.05.2018
- Kıvılcım, Z.: 2016 “Suriyeli Mültecilere Karşı Türkiye’de Hukuksal Şiddet: Geçici Koruma Rejimi”, **Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü Forumlar Dizisi**, Forum 7: “Can Pazarından Hayat Savaşına: Zorunlu Göç ve Sığınmacılar”, **İ.Ü Siyasal Bilimler Fakültesi Dergisi**, No:54, Mart, ss. 163-172. (Çevrimiçi) www.dergipark.gov.tr/download/artical-file/252936. 06.12.2017.
- Kirmanoğlu, H.: 2014 “**Kamu Ekonomisi Analizi**”, İstanbul, Beta Yayınları, 5. Baskı
- Kurtuluş, H.: 2016 “Türkiye’nin Göç Deneyimi İçinde Bir Yeni: Suriyeli Sığınmacı Göçmenler”, **Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi**

Bölümü Forumlar Dizisi, Forum 7: “Can Pazarından Hayat Savaşına: Zorunlu Göç ve Sığınmacılar”, **İ.Ü Siyasal Bilimler Fakültesi Dergisi**, No:54, Mart, ss. 160-163. (Çevrimiçi)www.dergipark.gov.tr/download/artical-file/252936. 06.12.2017.

Koehn, H, P.: 2005 The Ethics and Politics of Asylum: Liberal Democracy and the Response to Refugees”, **Perspectives on Politics**, Volume: 3, Issue: 2, June 2005, pp. 419-421. (Çevrimiçi) <https://doi.org/10.1017/S1537592705810151>.https://www.cambridge.org/core/services/aop-cambridge-core/content/view/BDC13FFD0E5B9EB5A15A50E016CEAE54/S1537592705000150a.pdf/ethics_and_politics_of_asylum_liberal_democracy_and_the_response_to_refugees.pdf

Koca, T., B.: 2016 “Syrian refugees in Turkey: from “guests” to “enemies”? , **New Perspectives on Turkey and Cambridge University Press**, No: 54, 55-75. (Çevrimiçi)https://www.cambridge.org/core/services/aop-cambridge-core/content/view/29536558EBF6E27022769A7B858F29E7/S0896634616000042a.pdf/syrian_refugees_in_turkey_from_guests_to_enemies.pdf. 10.05.2018

Koçak, O, Gündüz R. D.: 2007 “Avrupa Birliği Göç Politikaları ve Göçmenlerin Sosyal Olarak İçerilmelerine Etkisi”, **Yalova Sosyal Bilimler Dergisi**, Yıl: 7, Sayı:12, s. 66-91. (Çevrimiçi) <http://dergipark.gov.tr/yalovasosbil/issue/27392/288377>. 10.09.2018

Koyuncu, A.: 2017 “A Blessing? A Burden? An Annotation on Turkey’s Syrian Asylum-Seekers And The Migration Economy”, **“Syrians Under Temporary Protection in Turkey: Findings and Recommendations”**, (Editör: Prof. Dr. Adem ESEN-Mehmet DUMAN), İstanbul, World Academy For Local

- Government And Democracy, Aralık, ss. 115-139. ISBN:978-975-7237-27-3
- Koyuncu, A.: 2016 “Niyet mi? Külfet mi? Türkiye’nin Suriyeli Sıgıncımları ve Gç Ekonomisi zerine Bir Derkenar”, “**Türkiye’de Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler: Tespitler ve neriler**”, (Editör: Prof. Dr. Adem ESEN- Mehmet DUMAN), İstanbul, Dünya Yerel Yönetim ve Demokrasi Vakfı, Kasım, ss.107-130. ISBN:978-975-7237-25-9
- Knbl, W.: 2013 “Intelligible Past, Diffuse Present - Michael Mann, The Sources of Social Power Volume III: Global Empires and Revolution, 1890-1945 and Volume IV: Globalizations, 1945-2011”, **European Journal of Sociology, Archives Européennes de Sociologie**, Volume: 54, Issue 3, December, pp. 423-438.
(evrimii)<https://doi.org/10.1017/S0003975613000222>.
https://www.cambridge.org/core/services/aop-cambridge-core/content/view/77B25041CC70F15922FB26ACB7428E47/S0003975613000222a.pdf/intelligible_past_diffuse_present_michael_mann_the_sources_of_social_powervolume_iii_global_empires_and_revolution_18901945_and_volume_iv_globalizations_19452011_cambridge_cambridge_university_press_2012.p
- Lambert, H.: 2017 “Temporary Refuge From War: Customery International Law and The Syrian Conflict”, **International and Comparative Law Quarterly**, Vol 66, July, pp. 723-745. (evrimii)
<https://doi.org/10.1017/S0020589317000124>. 10.05.2018.
- Lang, G., I.: 2018 “The European Union and Migration: An Interplay of National, Regional, and International Law”, **Symposium on Framing Global Migration Law Part III**, AJIL, Volume: 111, pp. 509-513.
(evrimii)<https://doi.org/10.1017/aju.2018.4>.

https://www.cambridge.org/core/services/aop-cambridge-core/content/view/7C8123D7AA60097246CA46E269DFA3BA/S2398772318000041a.pdf/european_union_and_migration_an_interplay_of_national_regional_and_international_law.pdf

- Laitin, D.: 2006 “Mann’s dark side: linking democracy and genocide”, **An Anatomy of Power: The Social Theory of Michael Mann**, (Edited by: John A. Hall and Ralph Schroeder), Cambridge University Press, pages: 328-339. (Çevrimiçi) <http://www.cambridge.org/us/academic/subjects/sociology/political-sociology/anatomy-power-social-theory-michael-mann?format=HB&isbn=9780521850001>
- Lazarev, E., Sharma, K.: 2015 “Brother or Burden: An Experiment on Reducing Prejudice Toward Syrian Refugees in Turkey”, **Political Science Research and Methods**, Volume: 5, Issue: 2, April 2017, pp. 201-219. (Çevrimiçi) <https://doi.org/10.1017/psrm.2015.57>. https://www.cambridge.org/core/services/aop-cambridge-core/content/view/3801D8A794F0EE37A7528ABD677F33CA/S2049847015000576a.pdf/brother_or_burden_an_experiment_on_reducing_prejudice_toward_syrian_refugees_in_turkey.pdf
- Lee, M., Zhang, N.: 2017 “Legibility and the Informational Foundations of State Capacity”, **University of Chicago Press Terms and Conditions**, Volume 79, Number: 118- 132. (Çevrimiçi) <http://www.journals.uchicago.edu/doi/pdfplus/10.1086/688053>. 12.04.2019
- Leila, S., T.: 2020 “The 2014/2015 Refugee Crisis in the EU and the Mediterranean Route”, **Journal of Balkan and Near Eastern Studies**, 22:3, 448-464. DOI: 10.1080/19448953.2020.1752561
- Lord, C., Beetham “Legitimizing the EU: Is there a “Post-parliamentary Basis”

- D.: 2001 for its Legitimation”, **Journal of Common Market Studies**, Volume: 39, No: 3, September, pp. 443 - 462. (Çevrimiçi) https://onlinelibrary.wiley.com/doi/pdf/10.1111/1468-5965.00298?casa_token=ecgv5IFrQQsAAAAA:4-NadV87rR9m9NX0CNGrzn63QA92T14AzxVyEJ8fCUcxj63xvIWjAgBy6DnvUhqXSVe9ofzRq1NGWI. 22.05.2019.
- Lipset, M., S.: 1959 “Some Social Requisites of Democracy: Economic Development and Political Legitimacy” **The American Political Science Review**, Vol: 53, No: 1, pp. 69-105. (Çevrimiçi) <http://www.jstor.org/stable/pdf/1951731>. 06.02.2019
- Lindvall, J., Teorell, J.: 2016 “State Capacity as Power: A Conceptual Framework”, **Stance Working Paper Series 2016:1**, Lund: Department of Political Science, Lund University. (Çevrimiçi) <https://ces.fas.harvard.edu/uploads/files/Event-Papers/State-Capacity-as-Power-September-2016.pdf>
- Mackreath, H., Sağnıç, Ş.G.: 2017 “Türkiye’de Sivil Toplum ve Suriyeli Mülteciler”, **Yurttaşlık Derneği**, s. 82. ISBN 978-605-83027-2-3. (Çevrimiçi) <https://mail.hyd.org.tr/attachments/article/217/turkiyede-sivil-toplum-ve-suriyeli-multeciler.pdf>
- Mann, M.: 2015 “Michael Mann and Modern World History”, **The Historical Journal, Cambridge University Press**, 58, 1, pp.331-341, (Çevrimiçi) <https://www.cambridge.org/core/terms>. <https://doi.org/10.1017/S0018246X14000508>, 08.05.2018
- Mann, M.: 2012a “İktidarın Tarihi: Başlangıcından MS 1760’a Kadar Toplumsal İktidarın Kaynakları”, (Çeviren: Esin Saraçoğlu-Soner Torlak- Emre Kolay- Oktay Sevimli), Ankara, Phoenix Yayınevi.
- Mann, M.: 2012b “İktidarın Tarihi: Sınıfların ve Ulus Devletlerin Yükselişi 1760-1914”, (Çeviren: Ali R. Güngen- Gülben Şaş- Elçin D. Ela- Hüseyin A. Sözen- Soner Torlak-Bilge Su Savcı-

- Mehmet Sait Türk), Ankara, Phoenix Yayınevi.
- Mann, M.: 2012c “**İktidarın Tarihi: Küresel İmparatorluklar ve Devrim 1890-1945**”, (Çeviren: Ali R. Güngen- Özgür Balkılıç), Ankara, Phoenix Yayınevi.
- Mann, M.: 2012d “**Demokrasinin Karanlık Yüzü: Etnik Temizliği Açıklamak**”, (Çeviren: Bülent O. Doğan), Ankara, Phoenix Yayınevi.
- Mann, M. Hall, A.J.: 2011 “**Power in 21st Century**”, Çeviren: Emre Gerçek, Açılım, İstanbul, Polity Press, Kitap Yayınları.
- Mann, M.: 2006a “Replay: Is Democracy, and was Fascism, Sacred?” **Political Studies Review**, Vol. 4, pp. 290-297. (Çevrimiçi) <http://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1111/j.1478-9299.2006.00111.x>. 10.05.2018.
- Mann, M.: 2006b “The sources of social power revisited: a response to criticism” **An Anatomy of Power: The Social Theory of Michael Mann**, (Edited by: John A. Hall and Ralph Schroeder), Cambridge University Press, pages: 343-396. (Çevrimiçi) <http://www.cambridge.org/us/academic/subjects/sociology/political-sociology/anatomy-power-social-theory-michael-mann?format=HB&isbn=9780521850001>
- Mann, M.: 2004 “The first failed empire of the 21st century” **Review of International Studies**, Volume: 30, Issue: 4, October, pp. 631-653.(Çevrimiçi) <https://doi.org/10.1017/S0260210504006266>. 05.06.2018
- Mann, M.: 1986 “**The sources of social power: Volume 1, A History of power from the beginning to A.D. 1760**”, Cambridge University Press, Vol.1.
- Mann, M.: 1984 “The autonomous power of the state: its origins, mechanisms and results”. **European Journal of Sociology/Archives Européennes de Sociologie/Europäisches Archiv für Soziologie**, 25(2), 185-213. (Çevrimiçi)

- https://www.jstor.org/stable/pdf/23999270.pdf?casa_token=q4hCxV3Cx4gAAAAA:675NfCLE-otiq67XrFIg0GCC5Z5fwVYE-gkG0u0YaGVbCgGiPDlnWGF7j6Ks4uE8inKL0tfPiB4MEhnaCB92F_bYHomC4K8kFPJw6z2oc-gFoPE8oQj4
- Mann, M.,
Jeronimo, B. M.:
2013 “Empires, globalizations, and historical sociology: an interview with Michael Mann”, **Análise Social**, Vol. 48, No. 209, pp. 946-952.
(Çevrimiçi)<https://www.jstor.org/stable/23612497> <http://eds.a.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=9&sid=26173810-14e4-4094-b819-e5bf1ba2694b%40sessionmgr4010>.
16.03.2018
- Mann, M.: 2002 “States And Rule Makers In The Modern World”, **What Is the Polity? A Roundtable**, (Edited by: Yale H. Ferguson, Mansbach, W. Richard., Denemark, A. Robert., Spruyt, Hendrik., Buzan, Barry., Little, Richard., Stein, Gross Janice., and Mann, Michael), *International Studies Review*, Volume: 2, Issue: 1, December, Spring, Pages 24-29. (Çevrimiçi) <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/1521-9488.00182>. 05.05.2018.
- Mann, M.: 2010 “Explaining the World as a System: Can It be Done?”, **The British Journal of Sociology**, V. 61, pp. 177-182. (Çevrimiçi)https://www.unboundmedicine.com/medline/citation/20092491/Explaining_the_world_as_a_system:_can_it_be_done. 07.11.2018.
- Mat, T., Yıldırım.,
Özdan, S.: 2018 “AB ile Türkiye Arasındaki Geri Kabul Anlaşması’nın İnsan Hakları Açısından Değerlendirilmesi”, **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, Cilt: 24, Sayı: 1, Haziran, s. 36-49. ISSN 2146-0590. (Çevrimiçi)www.dergipark.gov.tr/download/article-file/509409. 08.08.2018.

- Mazower, M.: 2015 “**Karanlık Kıta**” Çeviren: Mehmet Moralı, İstanbul, Alfa Dağıtım, ISBN 978-605-171-151-5
- Medeiros, D D. P.: 2018 “European Refugee Crisis: Where Do Public Intellectuals Stand? ”, **European Scientific Journal**, Volume: 14, No:5, pages: 410-420 ISSN:1857-7881, (print-e) ISSN: 1857-7431. (Çevrimiçi)<http://eujournal.org/index.php/esj/article/view/10506>. 26.03.2018
- Mouffe, C.: 1992 “Democratic citizenship and the political community: Dimensions of radical democracy: Pluralism, citizenship, community”, **Community at Loose Ends**, (Edited by: the Miami Theory Collective), pp. 70-82. (Çevrimiçi) http://novi.uciteljneznaica.org/PDF/arhiva%20autora/110_Democratic%20Citizenship%20and%20the%20Political%20Community%20-%20Chantal%20Mouffe.pdf. 22.05.2019
- Mouffe, C.: 1997 “Carl Schmitt and the paradox of liberal democracy”, **Canadian Journal of Law & Jurisprudence**, Volume: 10, Issue: 1, pp. 21-33. (Çevrimiçi)https://heinonline.org/HOL/Page?lname=Mouffe&public=false&collection=journals&handle=hein.journals/caljp10&men_hide=false&men_tab=toc&kind=&page=21&t=1560461432. 23.05.2019
- Mouffe, C.: 1999 “Deliberative democracy or agonistic pluralism”, **The Johns Hopkins University Press**, Volume: 66, No: 3, pp. 745-758. (Çevrimiçi)https://www.jstor.org/stable/40971349?seq=1#metadata_info_tab_contents. 22.05.2019
- Mouffe, C.: 2002a “Politics and Passions: Introductions”, **Philosophy & Social Criticism**, Volume: 28, no: 6, pp: 615-616. (Çevrimiçi) <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/019145370202800601>
- Mouffe, C.: 2002b “Which Public Sphere for a Democratic Society?” **Theoria: A Journal of Social and Political Theory**, Volume: 49,

- Issue: 99, pp. 55-65. (Çevrimiçi)
<https://www.jstor.org/stable/pdf/41802189.pdf>. 22.05.2019
- Mouffe, C.: 2005 “The Limits of John Rawls’s pluralism” **Politics, philosophy&economics**, 4(2) 221–231, DOI: 10.1177/1470594X05052539.(Çevrimiçi)
<https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/1470594X05052539>. Erişim tarihi: 19.09.2020
- Mouffe, C.: 2013 “Space, Hegemony and Radical Critique” **“Spatial Politics Essays for Doreen Massey”**, (Edited by: David Feather stone and Joe Painter), Wiley Blackwell- A John Wiley & Sons, pp. 21-31, ISBN: 978-1-4443-3830-0. (Çevrimiçi)
<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/pdf/10.1002/9781118278857#page=41>. 22.05.2019
- Moran, J.: 1998 “Two Conceptions of State: Antonio Gramsci and Michael Mann”, **Liverpool John Moores University**, Volume: 18, Issue: 3 September, 159-164. (Çevrimiçi)
<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/1467-9256.00073>, <https://doi.org/10.1111/1467-9256.00073>
- Morris, W, C.: 2005 “Natural Rights And Political Legitimacy”, **Social Philosophy and Policy**, Volume 22, Issue 1, January 2005, pp. 314-329.
 (Çevrimiçi) <https://doi.org/10.1017/S0265052505041129>
- Mulvey, G.: 2015 “Refugee Integration Policy: The Effects of UK Policy-Making on Refugees in Scotland”, **Journal of Social Policy**, Volume: 44, Issue: 2, April 2015, pp. 357-375. (Çevrimiçi)
<https://doi.org/10.1017/S004727941500001X>.
https://www.cambridge.org/core/services/aop-cambridge-core/content/view/909F8D91084D2CABB98030FCE92D9B8A/S004727941500001Xa.pdf/refugee_integration_policy_the_effects_of_uk_policymaking_on_refugees_in_scotland.pdf.
- Murray, P., Longo, “Europe’s wicked legitimacy crisis: the case of refugees”

- M.: 2018 **Journal of European Integration**, 40: 4, pp. 411- 425.
<http://doi.org/10.1080/07036337.2018.1436543>. 15.03.2019
- Mütevellioğlu, N.: 2006 “Sosyal Devletin Meşruiyeti”, **İş, Güç” Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi**, Cilt:8 Sayı: 2, Haziran 2006, ISSN: 1303-2860
- Nedergaard, P.: 2019 “Borders and EU legitimacy problem: the 2015-2016 European Refugee Crisis” **Policy Studies**, 40: 1, pp. 80-91. (Çevrimiçi)<https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/01442872.2018.1533112?needAccess=true>. 15.03.2019
- Neuman, W. L. :2014 “**Social Research Methods: Qualitative and Quantitative Approaches**” Pearson Nex International Edition, Seventh edition, ISBN 13: 978-1-292-02023-5
- Neuman, W. L. :2007 “**Basics of Social Research: Qualitative and Quantitative Approaches**” Pearson Education, Second edition
- Nordstokke, W., D., Zumbo, D., B.: 2010 “A New Nonparametric Levene Test for Equal Variances”, **Psicológica**, 31, 401-430. ISSN: 0211-2159. (Çevrimiçi) <http://www.redalyc.org/articulo.oa?id=16917017011>. 28.09.2020
- Olsen, J. P.:2002 “The many faces of Europeanization”, **JCMS: Journal of Common Market Studies**, 40(5), 921-952.
https://onlinelibrary.wiley.com/doi/pdf/10.1111/1468-5965.00403?casa_token=cRMg1SWNu5EAAAAA:FYCNxVshI-xBHzPUAkTXgqZYM6R7PizRG8TlTtsAJlmL3GFJ7K-NN0UhgnHmnrjFNoCdQ7ai9nQ
- O’ Kane, H. T., R.: 1993 “Against Legitimacy”, **Political Studies**, Volume: 41, Issue: 3, pages: 471-487. (Çevrimiçi) <http://eds.b.ebscohost.com/eds/pdfviewer?vid=0&sid=7436f50d-ce57-4224-ab12-b69fe990f1e9%40pdc-v-sessmgr02>. 22.05.2019.
- Örselli, E., Babahanoğlu, V.: “Türkiye’nin Göç Yönetimi ve Göç Politikalarının Gelişimi:

- 2016 Bir Kamu Politikası Analizi”, **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi The Journal of International Social Research**, Cilt: 9 Sayı: 43 Volume: 9, Issue: 43, Nisan 2016. www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581
- Özcan, M.: 2005 “Avrupa Birliği Sığınma Hukuku: Ortak Bir Sığınma Hukukunun Ortaya Çıkışı” Ankara, USAK Books, (Çevrimiçi), https://books.google.com.tr/books?hl=tr&lr=&id=0k6bYeyQ6XYC&oi=fnd&pg=PA5&dq=mehmet+%C3%B6zcan+AB+SI%C4%9EINMA+HUKUKU&ots=CFUXOY55h-&sig=EvtO2NWMUV0NGBv8lqC3FKjYsbc&redir_esc=y#v=onepage&q=mehmet%20%C3%B6zcan%20AB%20SI%C4%9EINMA%20HUKUKU&f=false. 06.10.2018
- Özer, Y., Y.: 2011 “Türk Kamu Yönetiminde Yeni Bir Çalışma Alanı Olarak Uluslararası Göç: Yasalaşma Ve İdari Yapılanma Sürecinin Değerlendirilmesi”, **İ.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi** No:45. Ekim, ss.73-88.
- Özer, Y., Y.: 2010 “Yasadışı Göçün Kontrolünde Destekleyici Düzenlemelerin Rolü: Avrupa Birliği ve Türkiye Örnekleri. Örgütlü Suçlar ve Yeni Trendler”, **Ankara: Polis Akademisi Yayınları**, 197-216. (Çevrimiçi), <https://docplayer.biz.tr/4053236-Yasadisi-gocun-kontrolunde-destekleyici-duzenlemelerin-rolu-avrupa-birligi-ve-turkiye-ornekleri.html>. 04.11.2018
- Özer Y., Y., Ateşok, Ö Z., Komşuoğlu, A.: 2017 “Transformation of Turkey’s Educational Policies Addressing At Immigrants And Refugees, **Syrians Under Temporary Protection in Turkey: Findings and Recommendations**, Editör: Prof. Dr. Adem ESEN- Mehmet DUMAN, İstanbul, World Academy For Local Government And Democracy, *Aralık*, ss. 157-183. ISBN:978-975-7237-27-3
- Özer Y., Y., Ateşok, Ö Z., Komşuoğlu, A.: 2016 “Türkiye’nin Göçmen ve Mültecilere Yönelik Eğitim Politikalarının Dönüşümü”, **Türkiye’de Geçici Koruma**

Altındaki Suriyeliler: Tespitler ve Öneriler, (Editör: Prof. Dr. Adem ESEN- Mehmet DUMAN), İstanbul, Dünya Yerel Yönetim ve Demokrasi Vakfı, Kasım, ss.145-169. ISBN:978-975-7237-25-9

- Işıkçı, M. Y.: 2017 “Türkiye’de Kamu Politikası Olarak 2000 Yılı Sonrası Uluslararası Göç Yönetiminin Analizi” **Yalova Sosyal Bilimler Dergisi**, Yıl: 8, Sayı: 13, Nisan-Eylül 2017, sayfa: 25-47. (Çevrimiçi) <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/333775>. 26.03.2018
- İçduygu, A.: 2017 “Türkiye’deki Suriyeli sığınmacılar: “Siyasallaşan” bir sürecin analizi”, **Toplum ve Bilim**, Sayı:140, sayfa: 27-41. (Çevrimiçi)https://scholar.googleusercontent.com/scholar?q=cache:YrZi-qlLTAAJ:scholar.google.com/&hl=tr&as_sdt=0,5
- İçduygu, A., Diker, E.: 2017 “Labor Market Integration of Syrian Refugees in Turkey: From Refugees to Settlers”, **The Journal of Migration Studies**, Volume: 3, No: 1, January-June, pp. 12-35. (Çevrimiçi) <http://gam.gov.tr/files/5-2.pdf>. 10.08.2018
- İçduygu, A., Erder S., Gençkaya F. Ö.: 2014 “Türkiye’nin Uluslararası Göç Politikaları, 1923-2023: Ulus-devlet Oluşumundan Ulus-Ötesi Dönüşümlere” **MireKoç Proje Raporları 1/2014 TÜBİTAK 1001_106K291**, Eylül 2009, Koç Üniversitesi Göç Araştırmaları Merkezi
- İçduygu, A., Şimşek, D.: 2016 “Syrian refugees in Turkey: Towards integration policies” **Turkish Policy Quarterly**, 15(3), 59-69. (Çevrimiçi) http://turkishpolicy.com/files/articlepdf/syrian-refugees-in-turkey-towards-integration-policies_en_2781.pdf. 10.08.2018
- İçduygu, A.: 2015 “Syrian Refugees in Turkey: The Long Road Ahead” Washington, DC: **Migration Policy Institute**. (Çevrimiçi) <https://www.migrationpolicy.org/research/syrian-refugees-turkey-long-road-ahead>. 14.08.2018
- İçduygu, A., Karaçay, A. B.: 2012 “Demography and Migration in Transition: Reflections on EU-Turkey Relations”, **Migration and the EU: Potentials**,

- Challenges and Opportunities**, (Edit by: Seçil Paçacı Elitok and Thomas Straubhaar), Turkey, Hamburg Institute of International Economics, Volume: 5, pp. 19-38. ISBN: 978-3-937816-94-4.(Çevrimiçi)
<http://www.econstur.eu/bitstream/10419/61472/1/722166362.pdf>. 14.08.2018
- İçduygu, A.: 2011 “Europe, Turkey and International Migration: An Uneasy Negotiation” **Presentation at the Migration Working Group**, European University Institute, pp. 1-25. (Çevrimiçi)
<http://www.stranieriinitalia.it/briguglio/immigrazione-e-asilo/2011/gennaio/icduygu-ue-turchia-migr.pdf>. 14.08.2108
- İçduygu, A.,Yükseker, D.: 2010 “Rethinking Transit Migration in Turkey: Reality and Representation in the Creation of a Migratory Phenomenon” **Population, Space and Place**, Wiley Online Library, DOI: 10.1002/psp.633.
(Çevrimiçi)https://ais.ku.edu.tr/AR/DYUKSEKE200916_psp633_Rew.pdf. 11.09.2018.
- Nas, Ç.: 2015 “Türkiye-AB İlişkilerinde Geri Kabul ve Vize Serbestliği: Hareketliliğin Yönetimi” **Marmara Journal of European Studies**,23(2).(Çevrimiçi)http://dosya.marmara.edu.tr/avrupa/MJES/Vol%2023%20No%202/10_Cigdem_Nas_A5.pdf
07.10.2018.
- Parkinson, J.: 2003 “Legitimacy Problems in Deliberative Democracy”, **Political Studies**, Volume: 51, Issue: 1, pp. 180-196. (Çevrimiçi)
<https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1111/1467-9248.00419>. 21.05.2019
- Pensky M.: 2008 “Society, Morality, and Law: Jürgen Habermas”, **The Blackwell Companion to Political Sociology**, (Edited by: Kate Nash and Alan Scott), Blackwell Publishing, John Wiley & Sons, pp. 49-59. ISBN: 978-1-4051-2265-8. (Çevrimiçi)
<https://books.google.com.tr/books?hl=tr&lr=&id=J95wVEMc>

- jXkC&oi=fnd&pg=PR5&dq=the+blackwell+companion+to+political+soc%C4%B1ology&ots=ZhDwk7KXqe&sig=pYK0GQE4EY16Cgzw_qDXX-FujPE&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false. 13.06.2019
- Pierson, C.: 2015 “**Modern Devlet**”, (Çeviren: Neşet Kutluğ - Burcu Erdoğan), Ankara, Chivi yazıları Yayınevi, 2. Baskı.
- Poggi, G.: 2014 “Devlet: Doğası, Gelişimi ve Geleceği” (Çeviren: Aysun Babacan), İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Poggi, G.: 2006 “Political power un-manned: a defence of the Holy Trinity from Mann’s military attack”, **An Anatomy of Power: The Social Theory of Michael Mann**, (Edited by: John A. Hall and Ralph Schroeder), Cambridge University Press, pages:135-149. (Çevrimiçi)
<http://www.cambridge.org/us/academic/subjects/sociology/political-sociology/anatomy-power-social-theory-michael-mann?format=HB&isbn=9780521850001>
- Plant, R.: 1982 “Jürgen Habermas and the idea of legitimation crisis” **European Journal of Political Research**, Volume: 10, Issue: 4, pp. 341-352. (Çevrimiçi) <https://cpb-euw2.wp.mucdn.com/caledonianlogs.net/dist/2/77/files/2010/04/fulltext.pdf>. 21.05.2019
- Robinson, M.: 2008 “Hybrid States: Globalisation and the Politics of State Capacity”, **Political Studies**, Volume 56, Issue 3, October, pp. 566-583. (Çevrimiçi) <https://doi.org/10.1111/j.1467-9248.2008.00751.x>. Erişim numarası: 34168756. 28.02.2018.
- Roos, K., Lidström, A.: 2014 “Local Policies and Local government legitimacy. The Swedish case”, **Urban Research & Practice**, 7:2, pp. 137-152. (Çevrimiçi)
<https://doi.org/10.1080/17535069.2014.910920>. 06.01.2019
- Rousseau, J.J.: 2016 “**Toplumsal Sözleşme veya Siyasal Hukukun Prensipleri**” (Çeviren: Cenap Karakaya), İstanbul, İletişim Yayınları, s.192

- Sangiovanni, A.: 2019 “Debating the EU’s Raison D’Etre: On the Relation between Legitimacy and Justice”, **Journal of Common Market Studies**, Volum: 57, No: 1, pp: 13-27. DOI: 10.1111/jcms.12819
- Sağiroğlu, Z. A.: 2017 “Central Migration Managment in Turkey”, **Syrians Under Temporary Protection in Turkey: Findings and Recommendations**, (Editör: Prof. Dr. Adem ESEN- Mehmet DUMAN), İstanbul, World Academy For Local Government And Democracy, Aralık, ss. 45-72. ISBN:978-975-7237-27-3
- Sağiroğlu, Z. A.: 2016 “Türkiye’de Merkezi Göç Yönetimi”, **Türkiye’de Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler: Tespitler ve Öneriler**, (Editör: Prof. Dr. Adem ESEN- Mehmet DUMAN), İstanbul, Dünya Yerel Yönetim ve Demokrasi Vakfı, Kasım, ss.43-68. ISBN:978-975-7237-25-9
- Savoia, A., Sen, K.: 2015 “Measurement, Evolution, Determinants, And Consequences Of State Capacity”, **A Review Of Recent Research. Journal Of Economic Surveys**, (3), 441. doi:10.1111/joes.12065. (Çevrimiçi)<http://eds.b.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=21&sid=ebe4bb7b-eb25-4947-b1ec-20be6bc02fb1%40sessionmgr104>. 29.12.2017.
- Salessi, S.: 2015 “**Revolution, power and the Third World: a review of Michael Mann’s The Sources of Social Power, Volume 4**”. Third World Quarterly, 36(2), 416. (Çevrimiçi) doi:10.1080/01436597.2015.1013344 <http://eds.a.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=11&sid=26173810-14e4-4094-b819-e5bf1ba2694b%40sessionmgr4010>
- Seabrooke, L.: 2002 “Bringing legitimacy back in to neo-Weberian state theory and international relations” **Working Paper 2002/6 (Australian National University, Department of International Relations)**, Canberra, September, ISBN 0

- 7315 3121 3. (Çevrimiçi) <https://openresearch-repository.anu.edu.au/bitstream/1885/40628/3/02-6.pdf>.
22.09.2020
- Soifer, H., Vom Hau, M.: 2008 “Unpacking the Strength of the State: The Utility of State Infrastructural Power” **Studies in Comparative International Development**, Volume: 43 (3-4), pp. 219-230. (Çevrimiçi) DOI: 10.1007/s12116-008-9030-z. <http://link.springer.com/content/pdf/10.1007%2Fs12116-008-9030-z.pdf>. 12.04.2019.
- Sunata, U., Tosun, S. 2018. “Assessing the Civil Society’s Role in Refugee Integration in Turkey: NGO-R as a New Typology” *Journal of Refugee Studies*, Vol. 32, No. 4, pp. 683-703. Oxford University Press, doi: 10.1093/jrs/fey047. <https://academic.oup.com/jrs/article-abstract/32/4/683/5098727>. Erişim tarihi: 30.12.2020
- Soifer, H. D. (2013). “State Power and Economic Origins of Democracy”, **Studies in Comparative International Development**, Volume: 48 (1), pp. 1-22. (Çevrimiçi) DOI: 10.1007/s12116-012-9122-7. <http://link.springer.com/content/pdf/10.1007%2Fs12116-012-9122-7.pdf>. 12.04.2019.
- Sözen, S., Ü.: 2016 “**Fragile balance of EU-Turkey readmission agreement**”, (Edit: İbrahim Sirkeci and Barbara Pusch), Transnational London, Turkish Migration Policy, 2016, pp. 149-167. ISBN: 978-1910781135
- Snyder, J.: 2006 “Networks and ideologies: the fusion of “is” and “ought” as a means to social power”, **An Anatomy of Power: The Social Theory of Michael Mann**, (Edited by: John A. Hall and Ralph Schroeder), Cambridge University Press, pages: 306-326. (Çevrimiçi) <http://www.cambridge.org/us/academic/subjects/sociology/political-sociology/anatomy-power-social-theory-michael-mann?format=HB&isbn=9780521850001>

- Schmitt, C.: 2005 “**Siyasi İlahiyat: Egemenlik Kuramı Üzerine Dört Bölüm**”, (Çeviren: Emre Zeybekoğlu), Ankara, Dost Kitabevi, 2.Baskı, Kasım, s. 77.
- Şimşek, D.: 2019 “Türkiye’de Suriyeli Mülteci Entegrasyonu: Zorlukları Ve Olanakları”, **Ekonomi, Politika & Finans Araştırmaları Dergisi**, 2019, 4(2): 172-187. DOI: 10.30784/epfad.596262
- T.C. Başbakanlık
Avrupa Birliği
Genel Sekreterliği.: 2011 “**Avrupa Birliği Anlaşması ve Avrupa Birliği’nin İşleyişi Hakkında Anlaşma**” Ankara, Baskı: OFSET FOTOMAT, ISBN 978-975-19-5028-4. (Çevrimiçi)
<https://www.ab.gov.tr/files/pub/antlasmalar.pdf>. 18.09.2020
- Tilly, C.: 2001 “**Zor, Sermaye ve Avrupa Devletlerinin Oluşumu**”, (Çeviren: Kudret Emiroğlu), Ankara, İmge Kitabevi.
- Tilly, C.: 2014 “**Demokrasi**” (Çeviren: Ebru Arıcan), Ankara, Phoenix Yayınevi.
- Trentmann, F.: 2006 “The “British” sources of social power: reflections on history, sociology, and intellectual biography”, **An Anatomy of Power: The Social Theory of Michael Mann**, (Edited by: John A. Hall and Ralph Schroeder), Cambridge University Press, pages: 285-304. (Çevrimiçi)
<http://www.cambridge.org/us/academic/subjects/sociology/political-sociology/anatomy-power-social-theory-michael-mann?format=HB&isbn=9780521850001>
- Thies, G. C.: 2015 “State fiscal capacity and state failure”, **European Political Science Review**, 7/2, pp. 167-187. (Çevrimiçi)
<https://doi.org/10.1017/s175577391400037X>.
https://www.cambridge.org/core/services/aop-cambridge-core/content/view/A841BD86EF1D88E908EFF1E53F1FED79/S175577391400037Xa.pdf/state_fiscal_capacity_and_state_failure.pdf. 05.06.2018.
- Türk, G. D.: 2016 “Türkiye’de Suriyeli mültecilere yönelik sivil toplum kuruluşlarının faaliyetlerine ilişkin bir değerlendirme”.

- Marmara iletişim dergisi**, Sayı: 25, ss.145-157. ISSN: 1300-4050. Doi: 10.17829/midr.20162520723
- Şahin, Y.: 2004 “Etik Ama Otoriter Bir Kavram: Kültürel Taşıma Kapasitesi”, **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, 59 (4), Ankara. Online ISSN: 13091034.
(Çevrimiçi)http://politics.ankara.edu.tr/index.php?bil=bil_sbf_dergisi&gosterim=arama. 26.03.2018
- Şahin, M. C., Aydemir, S.: 2018 “Zorunlu-Kitlesel Göç Olgusuna Sosyolojik Bir Yaklaşım: Türkiye’deki Suriyeli Sığınmacılar Örneği”, **Dini Araştırmalar**, Ocak-Haziran 2018, Cilt: 21, Sayı: 53, S. 121-148. (Çevrimiçi) DOI: 10.15745/da.421604. <http://dergipark.gov.tr/download/artical-file/489863>. 08.08.2018.
- Şen, F, Y. Özkorul, G.: 2016 “Türkiye-Avrupa Birliği İlişkilerinde Yeni Bir Eşik: Sığınmacı Krizi Bağlamında Bir Değerlendirme”, **Göç Araştırmaları Dergisi**, Cilt:2, Sayı: 2, Temmuz-Aralık, ss.86-119.
(Çevrimiçi)https://www.academia.edu/32376299/T%C3%BCrkiye_Avrupa_Birli%C4%9Fi_%C4%B0li%C5%9Fkilerinde_Yeni_Bir_E%C5%9Fik_S%C4%B1%C4%9F%C4%B1nmac%C4%B1_Krizi_Ba%C4%9Flam%C4%B1nda_Bir_De%C4%9Ferlendirme?auto=download
- Şimşek, D.: 2017 “Göç Politikaları ve “insan güvenliği”: Türkiye’deki Suriyeliler Örneği”, **Toplum ve Bilim**, 147, 11-26.
(Çevrimiçi)https://s3.amazonaws.com/academia.edu.documents/53711210/toplumbilim_140-final.pdf?AWSAccessKeyId=AKIAIWOWYYGZ2Y53UL3A&Expires=1539168289&Signature=W7kIOv4Mjv9oIMHQz6ragUPaKUQ%3D&response-content-disposition=inline%3B%20filename%3DUluslararası_Goc_P

- olitika_ve_Guvenlik.pdf. 10.10.2018
- Shutes, I.: 2011 “Welfare-to-Work and the Responsiveness of Employment Providers to the Needs of Refugees”, **Journal of Social Policy**, Volume: 40, Issue: 3, July 2011, pp. 557-574. <https://doi.org/10.1017/S0047279410000711>.
https://www.cambridge.org/core/services/aop-cambridge-core/content/view/1A92D8EEA62503953C9468425CE2803A/S0047279410000711a.pdf/welfaretowork_and_the_responsiveness_of_employment_providers_to_the_needs_of_refugees.pdf
- Tabachnick, B. G., Fidell, L. S. 2013.: “**Using Multivariate Statistics**” Pearson Education, Sixth edition, ISBN-13: 978-0-205-89081-1
- Tören, T.: 2018 “Syrian Refugees in the Turkish Labor Market” The International Center for Development and Decent Work, **Working Paper**, No: 22, July, Kassel, Germany. (Çevrimiçi) <http://www.uni-kassel.de/press/online/OpenAccess/978-3-7376-0450-5.OpenAccess.pdf>.
- Tüney, S.: 2015 “From The Legal Perspective of Emergency Managment And Temporary Protection Status And Turkey’s Legislation And Practices in Syrian Crisis” **AICILS**, Oxford. (Çevrimiçi) <http://www.afad.gov.tr/upload/Node/2639/xfiles/198-20151112171720-aicils-2015-oxford-conference-proceedings-1.pdf>. 01.05.2018
- TÜİK: <http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist>
- TCCB.: 2019 Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı, 17 Aralık, (Çevrimiçi) <https://www.tccb.gov.tr/konusmalar/353/113993/kuresel-multeci-forumu-nda-yaptiklari-konusma>
- TCDB.: 2018 “**Türkiye–AB İlişkilerine Genel Bakış**” Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, (Çevrimiçi)

- <http://www.mfa.gov.tr/turkiye-ab-iliskilerine-genel-bkıs.tr.mfa>.
- The Library of Congress.: 2016 “**Refuge Law and Policy: European Union**”, (Çevrimiçi) <https://www.loc.gov/law/help/refugee-law/europeanunion.php#Measures>.
- The United Nations Refugee Agency.: 2019 Comprehensive Refugee Response Framework. *The office of the United Nations High Commissioner for Refugees* (UNHCR). (Çevrimiçi) <http://www.unhcr.org/comprehensive-refugee-response-framework-crrf.html>).
- Ulusoy, K.: 2016 “Ortadoğu’da Son Gelişmeler Işığında Türkiye-Avrupa Birliği İlişkileri”, **Türkiye’de Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler: Tespitler ve Öneriler**, (Editör: Prof. Dr. Adem ESEN- Mehmet DUMAN), İstanbul, Dünya Yerel Yönetim ve Demokrasi Vakfı, Kasım, ss.89-105. ISBN:978-975-7237-25-9
- Ulusoy, K.: 2009 “The Changing Challenge of Europeanization to Politics and Governance in Turkey”, **International Political Science Review**, Volume: 30, No: 4, 1-22. DOI: 10.1177/0192512109342525.
- Ulusoy, K.: 2008 “Governing Turkey Towards The European Union”, **Society and Economy Journal of the Corvinus University of Budapest**, Volume: 30, pp. 339-358. DOI: 10.1556/SocEc.30.2008.2.12
- Ulusoy, K.: 2003 “The Challenge of European Governance to Turkish Politics and Political Structure”, **Towards Accession Negotiations: Turkey’s Domestic and Foreign Policy Challenges Ahead**, (Edited by: Nathalie Tocci and Ahmet Evin), Europaen University Institute Robert Schuman Centre for Advance Studies, pp.19 - 45.
- Ulusoy, K., Çatır, V.: 2017 “Syrian Asylum-Seekers in Turkey: A Test Case For State Capacity”, **Syrians Under Temporary Protection in**

- Turkey: Findings and Recommendations**, (Editör: Prof. Dr. Adem ESEN- Mehmet DUMAN), İstanbul, World Academy For Local Government And Democracy, *Aralık*, ss. 95-113. ISBN:978-975-7237-27-3
- UNHCR.: 2016 **“Legal considerations on the return of asylum-seekers and refugees from Greece to Turkey as part of the EU-Turkey Cooperation in Tackling the Migration Crisis under the safe third country and first country of asylum concept”**
The office of the United Nations High Commissioner for Refugees. P. 1-8. (Çevrimiçi)
<https://www.refworld.org/docid/56f3ee3f4.html>
- UNHCR.: 2019 **“Turkey Fact Sheet”**, The office of the United Nations High Commissioner for Refugees. p. 1-3. (Çevrimiçi)
<https://www.unhcr.org/tr/wp-content/uploads/sites/14/2019/11/UNHCR-Turkey-One-Page-Fact-Sheet-Oct2019.pdf>
- United Nations.: 2020 **Regional Strategic Overview, 2020-2021**. (Çevrimiçi)
<https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/73116.pdf>
- Usami, M.: 2012 **“Politika Olarak Hukuk: Adalet ve Yarar”**, (Çev. Şahin, Ceylan. Şule), **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 61, Sayı: 1 Sayfa: 429-456. Yayın Tarihi: 2012. (Çevrimiçi)
www.dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/1656/17697.pdf.
12.12.2017.
- Jacobsen, K.: 2002 **“Can refugees benefit the state? Refugee resources and African state building”**, **The Journal of Modern African Studies**, Volume. 40, Issue. 4, December, pp. 577-596. (Çevrimiçi) <https://doi.org/10.1017/S0022278X02004081>.
<https://www.cambridge.org/core/services/aop-cambridge-core/content/view/2B19D9B027B04493DA6303A9DEB97A>

- 11/S0022278X02004081a.pdf/can_refugees_benefit_the_state_refugee_resources_and_african_statebuilding.pdf.
09.05.2018.
- Jacoby, T.: 2005 “Semi Authoritarian Incorporation and Autocratic Militarism in Turkey”, **Development and Change**, Volume: 36, Issue 4, July, Pages 641-665. (Çevrimiçi)
<https://doi.org/10.1111/j.0012-155X.2005.00428.x>
<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/j.0012-155X.2005.00428.x>
- Jacoby, T.: 2004 “Method, Narrative And Historiography in Michael Mann’s Sociology Of State Development”, **The Editorial Board of The Sociological Review 2004**, s: 404-421. Version of Recordonline: 22 JUL 2004, (Çevrimiçi)
DOI: 10.1111/j.1467-954X.2004.00487.x. 12.10.2017
- Jessop B.: 2008 “**Devlet Teorisi: Kapitalist Devleti Yerine Oturtmak**”, (Çeviren: Ahmet Özcan), Ankara, Epos Yayınları.
- Vassilis K. F., Bülent G., Biljana V.: 2020 “Special Issue: Crises in the Eastern Mediterranean and COVID-19”, **Journal of Balkan and Near Eastern Studies**, 22:3, 295-305, DOI: 10.1080/19448953.2020.1755154
- Vergin, N.: 2016 “**Siyasetin Sosyolojisi: Kavramlar, Tanımlar, Yaklaşımlar**” Doğan Kitap 10. Baskı, s.352
- Verovsek, J. P.: 2012 “Meeting Principles and Lifeworlds Halfway: Jürgen Habermas on the Future of Europe”, **Political Studies**, Volume: 60, pp. 363-380. (Çevrimiçi)
<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/j.1467-9248-2011.00907.x>. 21.05.2019
- Wallerstein, I., Collins R., Mann M., Derluguian, G., Colhoun, C.: 2013 “**Does Capitalism Have a Future**”, *Oxford Press*.
- Weber M.: 2008 “**Sosyoloji Yazıları**”, (Çeviren: Taha Parla), İstanbul, Alter Yayıncılık.

- Weiss, L.: 2006 “Infrastructure power, economic, transformation, and globalization”, **An Anatomy of Power: The Social Theory of Michael Mann**, (Edited by: John A. Hall and Ralph Schroeder), Cambridge University Press, pages: 167-186. (Çevrimiçi)
<http://www.cambridge.org/us/academic/subjects/sociology/political-sociology/anatomy-power-social-theory-michael-mann?format=HB&isbn=9780521850001>
- Vergne, J., P.: 2011 “Toward a New Measure of Organizational Legitimacy: Method, Validation, and Illustration”, **Organizational Research Methods**, Volume: 14, Issue: 3, pp. 484-502. (Çevrimiçi) DOI:10.1177/1094428109359811. <http://ssrn.com/abstract=1888303>. 05.07.2019.
- Wheatley, S.: 2012 “A Democratic Account of the Right to Rule in Global Governance”, **Swiss Political Science Review**, Volume: 18, Issue: 2, pp. 158-174. (Çevrimiçi)
<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1662-6370.2012.02063.x/abstract>. 21.05.2019
- Wheeler, B. R.: 2001 “Law and Legitimacy in the work of Jürgen Habermas and Carl Schmitt”, **Ethics & International Affairs**, Volume: 15, Issue: 1, pp. 173-183. (Çevrimiçi) <https://www.cambridge.org/core/journals/ethics-and-international-affairs/article/law-and-legitimacy-in-the-work-of-jurgen-habermas-and-carl-schmitt/53357E7B2139670FB1AB5228A2961FD8>. 21.05.2019
- Wood, E., M.: 2008 “Kapitalizm demokrasiye karşı: tarihsel maddeciliğin yeniden yorumlanması”, Yordam Kitap, Çeviren: Şahin Artan, İstanbul, ISBN 978-9944-122-49-8
- Woods, A. U. V. E. E. N., Kayalı, N.: 2017 “Suriyeli Topluluklarla Etkileşim: İstanbul’daki Yerel Yönetimlerin Rolü”, **İstanbul Politikalar Merkezi**.

https://ipc.sabanciuniv.edu.tr/wp-content/uploads/2017/01/WoodsLocalGovernmentRapor.web_.pdf. 19.10.2020

- Yavcan, B.: 2016 “On governing the Syrian refugee crisis collectively: The view from Turkey”. **Near Futures Online**,1. (Çevrimiçi) https://s3.amazonaws.com/academia.edu.documents/43521087/Yavcan_04.pdf?response-content-disposition=inline%3B%20filename%3DOn_Governing_the_Syrian_Refugee_Crisis_C.pdf&X-Amz-Algorithm=AWS4-HMAC-SHA256&X-Amz-Credential=AKIAIWOWYYGZ2Y53UL3A%2F20191217%2Fus-east-1%2Fs3%2Faws4_request&X-Amz-Date=20191217T174942Z&X-Amz-Expires=3600&X-Amz-SignedHeaders=host&X-Amz-Signature=57cb3c29a7776fbb80226bb4a618a1e50e5562508b5c3665138bd1db396c175c. 17.12.2019
- Yıldız, A., Uzgören, E.: 2016 “Limits to temporary protection: Non-camp Syrian refugees in İzmir, Turkey”. **Southeast European And Black Sea Studies**, 16 (2), pp. 195-211.
- Yong A., G., Pearce, S.: 2013 “A Beginner’s Guide to Factor Analysis: Focusing on Exploratory Factor Analysis”, **Tutorials in Quantitative Methods for Psychology**, 2013, Vol. 9(2), p. 79-94. doi: 10.20982/tqmp.p079. https://scholar.google.com/scholar?start=10&q=factor+analysis&hl=tr&as_sdt=0,5 (Çevrimiçi: 24.12.2020)

EKLER

Ek-1 Alan Çalışmaları İzin Yazıları

15 Temmuz 2019

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı doktora öğrencilerinden 2502150240 numaralı ÖZGÜR ÜZELAKÇIL, doktora tezi alan çalışmalarını kapsamında; İstanbul ili Fatih ilçesi, Mersin İli Mezitli ilçesi ile Kilis il merkezinde yaşayan Türk vatandaşları ile Suriyeli sığınmacılar arasında anket çalışması planlanmaktadır. Bu saha çalışmasının yapılmasında tarafımda bir sakınca bulunmamaktadır.

05.08.2019

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Prof. Dr. Kıvanç UĞUSOY
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

Ek: Öğrenci Çilekçe formu (1 adet)

T.C. İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Geçen Evrak No: 57238
Tarih: 8.8.2019

08 Ağustos 2019

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖĞRENCİ DİLEKÇE FORMU

Defter Sıra No:

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Enstitünüze kayıt bilgilerim ve talebim aşağıda belirtilmiştir.

Talebinin yerine getirilmesi için gereğini saygılarımla arz ederim.

Talep Tanışmanı

Prof. Dr. Kıvanç ULUSOY

Tarih: 05.08.2019

İmza:

ÖĞRENCİNİN;

Numarası : 2502150240

Adı Soyadı : ÖZGÜR ÜZELAKÇIL

Anabilim – Bilim Dalı /
Anasanat – Sanat Dalı /
Program Adı : SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ

Program Türü : ☐ Yüksek Lisans Programı ☐ Sanatta Yeterlik Programı ☒ Doktora Programı

E- Mail Adresi : ozguruzel01@hotmail.com

Cep Telefon No : 5462472181

İkametgah Adresi : Atakent mah. 2282 sok. Maliye Lojmanları 47/7 Yüreğir/ ADANA

Talebinizi lütfen aşağıdaki alana kısa, net ve eksiksiz olarak yazınız.

"Türkiye'de Suriyeli Göçmenlere Yönelik Politikalar: Devlet Kapasitesi Ve Meşruiyet Sorunu" başlıklı çalışmamda kullanılmak üzere İstanbul ili Fatih ilçesi, Mersin İli Mezitli ilçesi ile Kilis il merkezinde yaşayan Türk vatandaşları ile Suriyeli sığınmacılar arasında anket çalışması yapılması planlanmaktadır.

Adı geçen yerlerde saha çalışması (anket) yapılabilmem için ilgili kurum ve kuruluşlara, (il ve ilçelerin mülki idare amirliklerine/Valilik-Kaymakamlıklar ve varsa ilgili diğer makamlara) bildirilmesi ve izinlerin alınması için gerekli işlemlerin yapılmasını saygılarımla arz ederim.

08 Ağustos 2019

Dikkat: Eksik bilgi içeren dilekçelere işlem yapılmaz.

Tarih ve Sayı: 11/07/2013 - 45074

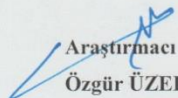
**İSTANBUL-ÜNİVERSİTESİ SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ARAŞTIRMALARI
ETİK KURULU BAŞKANLIĞINA**

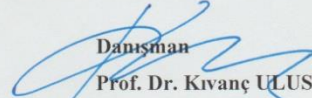
İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi A.B.D. Doktora programında "Türkiye'de Suriyeli Göçmenlere Yönelik Politikalar: Devlet Kapasitesi Ve Meşruiyet Sorunu" isimli doktora tez çalışması, Danışman **İstanbul Üniversitesi Siyaset ve Sosyal Bilimler Ana Bilim Dalı Başkanı olan Prof. Dr. Kıvanç ULUSOY** öncülüğünde ve araştırmacı Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Doktora öğrencisi **Özgür ÜZELAKÇİL** tarafından yapılmaktadır.

Tez izleme komitesi üyeleri olarak İstanbul Üniversitesi Yönetim Bilimleri Ana Bilim Dalından Prof .Dr. Yeşer Yeşim Özer YÜRÜR ve Marmara Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi (Fransızca) Ana Bilim Dalından Dr. Öğr. Üyesi Fethi Ufuk ÖZİŞİK'in katılımları da bulunmaktadır.

"Bu çalışmam boyunca başvuru formunda taahhüt ettiğim şekilde araştırmamı yürüteceğimi, sunulan projede gerek araştırma ekibi gerekse araştırma protokolünde herhangi bir değişiklik yapıldığında, değişiklik gerçekleştirilmeden önce durumu kurulunuza bildireceğimi, bu projenin kurulunuza sunduğumuz hali ile daha önce başka bir etik kurula sunulmadığını, başvuru dosyasında yer alan bilgilerin doğru olduğunu ve araştırmamın hiçbir sürecinde herhangi bir etik ihlal yapmayacağımı, araştırma basıldığında bir kopyasını etik kurula sunacağımı ve etik kurul onayı alındıktan sonra araştırmadan vazgeçilmesi durumunda etik kurulu yazılı olarak bilgilendireceğimi taahhüt ederim"

Yukarıda adı geçen çalışma ve taahhütlerin de göz önüne alınarak, Suriyeli sığınmacılara ve Türk vatandaşlarına yönelik, İstanbul İli Fatih ilçesi ile Mersin ili Mezitli ve Kilis ilinde yapılması planlanan anket çalışması ile Ankara ilinde yapılması AFAD Başkanlığı, KIZILAY Başkanlığı, GÖÇ İdaresi Genel Müdürlüğü ve Dışişleri Bakanlığında düşünülen mülakatlara izin verilmesi hususunda gereğini arz ederim.

Araştırmacı
Özgür ÜZELAKÇİL

Danışman
Prof. Dr. Kıvanç ULUSOY

Ekler: Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu Başvuru Formu

Çalışmaya ait diğer evraklar (Onam Formları, Çalışmaya ait tez öneri formu, Anket Soru Formu vb.)

Tarih ve Sayı: 09/10/2019-226696

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu
Başkanlığı

Sayı :35980450-663.05-
Konu :Özgür ÜZELAKÇİL

Sayın Özgür ÜZELAKÇİL

İlgi :11/07/2019 tarihli, 45074 sayılı yazı

Sorumlu araştırmacılığımı üstlendiğiniz 2019/138 dosya numaralı "Türkiye'de Suriyeli Göçmenlere Yönelik Politiklar: Devlet Kapasitesi ve Meşruiyet Sorunu" başlıklı çalışma Kurulumuzun 09.09.2019 tarih 08 sayılı toplantısında görüşülerek etik yönden uygun bulunmuş olup, karar ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi rica ederim.

e-İmzalı
Prof. Dr. N. Tolga SARUÇ
Başkan

EK :
Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu Kararı

Doğrulamak için:<http://194.27.128.66/envision.Sorgula/belgedogrulama.aspx?V=BENFF067K>

Ayrıntılı bilgi için irtibat : Süleyman ARIK Dahili : 10689

İstanbul Üniversitesi Merkez Kampüsü
34452 Beyazıt/Fatih-İstanbul
Tel : 0212 440 20 89 Faks : 0212 440 20 88
e-posta : sosyalbilimleretikkurul@istanbul.edu.tr Elektronik Ağ : www.istanbul.edu.tr

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER
ARAŞTIRMALARI ETİK KURULU BAŞKANLIĞI

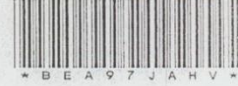

İlgili makama,

İ.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü Doktora Öğrencisi **Özgür ÜZELAKÇİL** "Türkiye'de Suriyeli Göçmenlere Yönelik Politiklar: Devlet Kapasitesi ve Meşruiyet Sorunu" başlıklı, 2019/138 dosya numaralı 11.07.2019 tarih ve 45074 sayılı başvurusu ile İ.Ü. Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'na başvurmuştur. 09.09.2019 tarihinde gerçekleştirilen inceleme sonucunda, adı geçen çalışmada etik açıdan bir sorun olmadığına oybirliği ile karar verilmiştir. Gereğini bilgilerinize saygılarımızla sunarız.

Unvanı / Adı / Soyadı	Kurumu	Araştırma ile ilişki	Karar	İmza
Prof. Dr. Naci Tolga SARUÇ (Başkan)	İktisat Fakültesi	E ☐ H ☒	☒ Onay ☐ Katılmadı ☐ Ret ☐ M.Katılmadı	
Doç. Dr. Çiğdem Börke TUNALI (Başkan Yardımcısı)	İktisat Fakültesi	E ☐ H ☒	☒ Onay ☐ Katılmadı ☐ Ret ☐ M.Katılmadı	
Doç. Dr. Eray YURTSEVEN (Başkan Yardımcısı)	İstanbul Tıp Fakültesi	E ☐ H ☒	☒ Onay ☐ Katılmadı ☐ Ret ☐ M.Katılmadı	
Prof. Dr. Aydın TOPALOĞLU	İlahiyat Fakültesi	E ☐ H ☒	☒ Onay ☐ Katılmadı ☐ Ret ☐ M.Katılmadı	
Prof. Dr. Yasemin IŞIKTAÇ	Hukuk Fakültesi	E ☐ H ☒	☒ Onay ☐ Katılmadı ☐ Ret ☐ M.Katılmadı	
Prof. Dr. Selahattin KARABINAR	İktisat Fakültesi	E ☐ H ☒	☒ Onay ☐ Katılmadı ☐ Ret ☐ M.Katılmadı	
Prof. Dr. Seyhan NİŞEL	İşletme Fakültesi	E ☐ H ☐	☐ Onay ☐ Katılmadı ☐ Ret ☒ M.Katılmadı	
Prof. Dr. Mustafa Hamdi SAYAR	Edebiyat Fakültesi	E ☐ H ☒	☒ Onay ☐ Katılmadı ☐ Ret ☐ M.Katılmadı	
Prof. Dr. Selim YAZICI	Siyasal Bilgiler Fakültesi	E ☐ H ☐	☐ Onay ☐ Katılmadı ☐ Ret ☒ M.Katılmadı	
Prof. Dr. Rasim İlker GÖKBULUT	Ulaştırma ve Lojistik Fakültesi	E ☐ H ☒	☒ Onay ☐ Katılmadı ☐ Ret ☐ M.Katılmadı	
Doç. Dr. Hanife Özlem SERTEL BERK	Edebiyat Fakültesi	E ☐ H ☐	☐ Onay ☐ Katılmadı ☐ Ret ☒ M.Katılmadı	
Doç. Dr. Haluk ZÜLFİKAR	İktisat Fakültesi	E ☐ H ☒	☒ Onay ☐ Katılmadı ☐ Ret ☐ M.Katılmadı	
Doç. Dr. Enes KABAKCI	Edebiyat Fakültesi	E ☐ H ☒	☒ Onay ☐ Katılmadı ☐ Ret ☐ M.Katılmadı	
Doç. Dr. Şerife Sema KARAKELLE	Edebiyat Fakültesi	E ☐ H ☒	☒ Onay ☐ Katılmadı ☐ Ret ☐ M.Katılmadı	
Dr. Öğr. Üyesi Göklem TEKDEMİR YURTDAS	Edebiyat Fakültesi	E ☐ H ☐	☐ Onay ☐ Katılmadı ☐ Ret ☒ M.Katılmadı	
Dr. Öğr. Üyesi Bengi PİRİM DÜŞGÖR	Edebiyat Fakültesi	E ☐ H ☒	☒ Onay ☐ Katılmadı ☐ Ret ☐ M.Katılmadı	
Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Elif YAVUZ SEVER	Edebiyat Fakültesi	E ☐ H ☐	☐ Onay ☐ Katılmadı ☐ Ret ☒ M.Katılmadı	

Tarih ve Sayı: 06/08/2019-148924

* B E A 9 7 J A H V *

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı : 61559050-605.01-
Konu : Tez Araştırması

İSTANBUL VALİLİĞİNE
(Fatih Kaymakamlığı)
Vatan Caddesi Hükümet Konağı
Fatih/İSTANBUL

Enstitümüz Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Doktora programı 2502150240 öğrenci numarası ile kayıtlı Özgür ÜZELAKÇİL, 27.08.2015 tarihinde kayıt yaptırmış olup, tez aşamasında eğitimine devam etmektedir. Adı geçen öğrenci" Suriyeli Göçmenlere Yönelik politikalar: Devlet Kapasitesi ve Meşruiyet Sorunun" adlı tez çalışmasıyla Prof. Dr. Kıvanç ULUSOY'dan gelen dilekçe ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim

e-İmzalı
Dr. Öğr. Üyesi Altan RENÇBER
Enstitü Müdür Yardımcısı

EK :
Öğrenci başvuru evrakları

ASLINA KAYDEDİLDİ

282568
İl Yazı İşleri Müd.
Vali a.

16 Eylül 2019

06/08/2019 Memur : İ.KARANFİL
06/08/2019 Şef V. : H.MACİT

Armağan GÖRÜCÜ
Öğr. İyl. Şefi

Doğrulamak İçin: <http://194.27.128.66/envision.Sorgula/belgedogrulama.aspx?V=BEA97JAHV>

Ayrıntılı bilgi için irtibat : İsmail KARANFİL Dahili : 111263

Bu an Ömerpaşa Cad. Devlet Arşivleri Binası.A blok No:39 34119
Büyükdere/Vezneciler/İstanbul
Tel : (212) 440 00 00 Faks : (212) 440 03 04
e-posta : sbe@istanbul.edu.tr Elektronik Ağ : www.istanbul.edu.tr

T.C.
FATİH KAYMAKAMLIĞI
İlçe Emniyet Müdürlüğü

Sayı : 72453040,31815/(91134)
Ds.37.2019/1205
Konu : Tez Çalışması Hk.

.../09/2019

KAYMAKAMLIK MAKAMINA

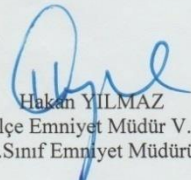
İlgi : İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'nün 06.08.2019 tarih ve 148924 sayılı yazısı.

İlgi sayılı yazıda özetle; İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora öğrenimi 2502150240 öğrenci numarası ile kayıtlı Özgür ÜZELAKÇIL'ın tez çalışmalarında idaremi sınırları içerisinde anket çalışması yapması için gerekli izinlerin verilmesi istenilmiştir.

5442 sayılı İl İdaresi Kanunu'nun 32/ç maddesinde "ilçe sınırları içerisinde huzur ve güvenliğin, kişi dokunulmazlığının, tasarrufa müteallik emniyetin, kamu esenliğinin sağlanması ve önleyici kolluk yetkisi Kaymakam'ın ödev ve görevlerindendir. Bunları sağlamak için Kaymakam gereken karar ve tedbirleri alır" hükmü yer almaktadır.

İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü tarafından yukarıda belirtilen tarihlerde gerçekleştirilmek istenilen etkinlik ile ilgili olarak 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu, 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu, 5326 sayılı Kabahatler Kanunu, 2872 sayılı Çevre Kanunu, 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu, 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun ve 2920 sayılı Türk Sivil Havacılık Kanununa muhalefet etmemek şartıyla, Müdürlüğümüzce asayiş ve güvenlik açısından herhangi bir sakınca görülmemekte ise de;

Takdirlerinize arz ederim.

Hakan YILMAZ
İlçe Emniyet Müdür V.
2.Sınıf Emniyet Müdürü

UYGUNDUR / UYGUN-DEĞİLDİR

13.../09/2019

Mehmet MAKAS
Zeytinburnu Kaymakamı
Fatih Kaymakam V.

Tarih ve Sayı: 06/08/2019-148845

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı : 61559050-605.01-
Konu : Tez Araştırması

KİLİS VALİLİĞİNE
Tekye, Cumhuriyet Caddesi. No:40, 79000
Merkez/ KİLİS

Enstitümüz Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Doktora programı 2502150240 öğrenci numarası ile kayıtlı Özgür ÜZELAKÇIL, 27.08.2015 tarihinde kayıt yaptırmış olup, tez aşamasında eğitimine devam etmektedir. Adı geçen öğrenci " Suriyeli Göçmenlere Yönelik politikalar: Devlet Kapasitesi ve Meşruiyet Sorunun" adlı tez çalışmasıyla Prof. Dr. Kıvanç ULUSOY'dan gelen dilekçe ekte sunulmuştur.
Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim

c-İmzalı
Dr. Öğr. Üyesi Altan RENÇBER
Enstitü Müdürü V.

EK :
Öğrenci başvuru evrakları

06/08/2019 Memur : İ.KARANFİL
06/08/2019 Şef V. : H.MACİT

Dokümanın Etiler/19-4-27-128.66/envision/Sorumla/beledgorulama.aspx?V=BEZL7JAMR

Ayrıntılı bilgi için irtibat : İsmail KARANFİL Dahili : 111263

Beşim Ömerpaşa Cad. Devlet Arşivleri Binası A blok No:39 34119
Fatih/Veznesiler/İstanbul
Tel : (212) 440 00 00 - Faks : (212) 440 03 04
e-posta : info@istanbul.edu.tr Elektronik A33 www.istanbul.edu.tr

T.C.
KİLİS VALİLİĞİ
İl Göç İdaresi Müdürlüğü

Sayı : 48255195-000-E.8294
Konu : Tez Araştırması

21/10/2019

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : 06.08.2019 tarihli ve 148845 sayılı yazı.

İlgi yazıda bilgileri geçen Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim dalı doktora programı öğrencisi 2502150240 T.C kimlik numaralı Özgür ÜZELAKÇİL doktora tezi alan çalışmaları kapsamında 04.11.2019 ve 08.11.2019 tarihleri arasında Kilis İl merkezinde yaşayan Türk vatandaşları ile Suriyeli sığınmacılar arasında anket çalışması planladığını bildirmiş olup gerekli iznin verilmesi hususunda;

Makamınızca uygun görüldüğü takdirde, olurlarınıza arz ederim.

Hasan KAHRAMAN
İl Göç İdaresi Müdürü V.

OLUR
21/10/2019

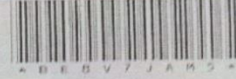
Bünyamin BİLGİN
Vali a.
Vali Yardımcısı

*Bu belge elektronik imzalıdır. imzalı suretinin aslını görmek için <https://www.e-icisleri.gov.tr/EyvakDogrulama> adresine girerek (8y1RUG-cvqb+m-TRt71T--+tytQQ-tjJ+tre2) kodunu yazınız.

Yaşar Aktürk Mahallesi Akınar Cad. No:2/Kilis
Telefon No: (348)813 20 94 Faks No: (348)813 20 96
e-Posta: kilis@goc.gov.tr İnternet Adresi: <http://www.goc.gov.tr>

Bilgi için: Songül GÜNSEVER
Büro Personeli
Telefon No:

Tarih ve Sayı: 06/08/2019-148925

* BE8V7JAM5 *

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı :61559050-605.01-
Konu :Tez Araştırması

MERSİN VALİLİĞİNE
(Mezitli Kaymakamlığı)

Fındıkpınarı Mahallesi, Fındıkpınarı Cd. No:147, 33330 Mezitli/ MERSİN

Enstitümüz Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Doktora programı 2502150240 öğrenci numarası ile kayıtlı Özgür ÜZELAKÇIL, 27.08.2015 tarihinde kayıt yaptırmış olup, tez aşamasında eğitimine devam etmektedir. Adı geçen öğrenci" Suriyeli Göçmenlere Yönelik politikalar: Devlet Kapasitesi ve Meşruiyet Sorunun" adlı tez çalışmasıyla Prof. Dr. Kıvanç ULUSOY'dan gelen dilekçe ekte sunulmuştur.
Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim

e-İmzalı
Dr. Öğr. Üyesi Altan RENÇBER
Enstitü Müdür Yardımcısı

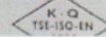
EK :
Öğrenci başvuru evrakları

06/08/2019 Memur : İ.KARANFİL
06/08/2019 Şef V. : H.MACİT

Doğrulamak için: <http://194.27.128.66/envision.Sorgula/belgedogrulama.aspx?V=BE8V7JAM5>

Ayrıntılı bilgi için irtibat : İsmail KARANFİL Dahili : 111263

Besim Ömerpaşa Cad. Devlet Arşivleri Binası.A blok No:39 34119
Fatih/Vezirhanlı/İstanbul

ÖZEL ÜZELAKÇIL Dikkatine

T.C.
MEZİTLİ KAYMAKAMLIĞI
İlçe İdare ve Denetim Şefliği

Sayı : 27358145-250-....
Konu : Tez Araştırması

..!..!...

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİNE
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

İlgi : 06.08.2019 tarihli ve 148925 sayılı yazınız.

Tez Araştırması konulu ilgi yazınız, Kaymakamlığımızın 04/10/2019 tarih ve 2899 sayılı yazısı ile Mezitli İlçe Emniyet Müdürlüğüne gönderilmiş olup, konuya ilişkin Mezitli İlçe Emniyet Müdürlüğünün cevabi yazısı yazımız ekinde gönderilmiştir.

Bilgilerinizi rica ederim.

Emin Sait KARAHALİLOĞLU
Mezitli Kaymakamı

Ek: Yazı (1 Sayfa)

14.10.2019 V.H.K.İ. : Songül ŞENGÜRAY 89
14.10.2019 İlçe Yazı İşleri Müdürü : Akın KARAASLAN

Cumhuriyet Mah. Fındıklı Cad. No:147 Mezitli/Mezitli
Telefon No: (324)358 11 05 Faks No: (324)358 90 74
e-Posta: mezitli@sicil.mil.tr İnternet Adresi: http://www.usgul.kay.tr

Bilgi için Songül ŞENGÜRAY
Veri Hızlama Ve Kontrolörleri
Telefon No:

T.C.
MEZİTLİ KAYMAKAMLIĞI
İlçe Emniyet Müdürlüğü
Suç Önleme ve Araştırma Büro Amirliği

Sayı : 90712116.74711-19-
Konu : Tez Araştırması

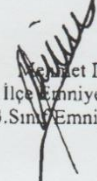
10/10/2019

MEZİTLİ KAYMAKAMLIĞINA
(İdare ve Denetim Şefliği)

İlgi : İlçe İdare ve Denetim Şefliğinin 04/10/2019 tarih ve 27358145-250-E.2899 sayılı yazısı.

İlgi sayılı yazıda tez araştırması için izin isteyen (T.C: 10198450648) numaralı Özgür ÜZELAKÇIL isimli şahısla alakalı yapılan çalışmada; şahsın aranmasının bulunmadığı, hakkında herhangi bir adli işlem yapılmadığı anlaşılmıştır.

Arz ederim.

İlçe Emniyet DOĞAN
İlçe Emniyet Müdürü
3.Sınıf Emniyet Müdürü

5301
İlçe İdare ve Denetim Şefliği
11.10.2019
Kaymakam

Ek-2 Yarı Yapılandırılmış Mülakat Görüşmeleri

Siyaset Bilimi Ve Kamu Yönetimi A.B.D Doktora Programı	Prof. Dr. Kıvanç ULUSOY Danışman
Özgür ÜZELAKÇIL Öğrenci No: 2502150240	

GÖRÜŞME FORMU

Araştırma Konusu: “Türkiye’de Suriyeli Göçmenlere Yönelik Politikalar: Devlet Kapasitesi ve Meşruiyet Sorunu”

Danışman: Prof. Dr. Kıvanç ULUSOY (İstanbul Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü Öğretim Üyesi)

Öğrenci Adı: Özgür ÜZELAKÇIL

Araştırmanın Yeri: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü/ANKARA

Araştırmanın Tarih ve Saati: 13.12.2018 / 14.00

Görüşmeci: GÖÇ İdaresi Yetkilisi *Aydan ERDOĞAN*

Giriş

İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı Doktora öğrencisi olarak; hale hazırda, “**Türkiye’de Suriyeli Göçmenlere Yönelik Politikalar: Devlet Kapasitesi ve Meşruiyet Sorunu**” isimli doktora tezim hakkında araştırma yapmaktayım.

Görüşmeyle ilgili olarak, elde edeceğim bilgilerin ve siz değerli katılımcıların kimliklerinin gizli kalacağını ve başka kişilerce paylaşılmayacağını ifade etmek isterim. Bu açıdan, Göç Politikamıza dair düşünceleriniz sayesinde, konunun daha da derinlemesine anlaşılmasına yardım edebileceğinizi umut ediyorum. Bu kapsamda; izin verirsiniz, yaklaşık 45 dakika sürecek görüşmemi, not alarak başlatmak istiyorum.

Çalışmanın Amacı:

Araştırma amacı, Türkiye Devleti’nin uyguladığı Suriye Göç Politikasının ideolojik, ekonomik, askeri ve siyasi alanlarda doğurduğu sonuçlardan yola çıkarak meşruiyet sorunu yaşayıp yaşamadığını tespit etmek olacaktır. Bunu yaparken de, Michael Mann’ın kuramsal çerçevesini çizdiği, Devlet kapasitesi ve altyapısal iktidar kavramlarından yola çıkarak, Suriye Göç politikasının meşruiyet krizine dönüşebilme olasılığı araştırılacaktır.

Bu olasılığı iki farklı yolla araştırmayı planlamaktayım. Bu yollardan birincisi; göç politikaların oluşturulmasında yer alan kurumsal yapıları anlamak olacaktır. Bir diğer yol ise; kuramsal çerçevesini Michael Mann’ın çizdiği, Devlet Kapasitesi kavramından hareketle, bu kavramın işlerliğine ve gelişmesine olanak sağlayacak Altyapısal İktidarın yapısına ve özelliklerine dair fikirler doğrultusunda Türk Göç Politikasını incelemek olacaktır.

1

Çalışmanın Önemi:

Türkiye Devletinin, ekonomik, sosyal ve kültürel anlamda daha önce karşılaşmadığı bir olgu olarak, Suriye Göç Krizinin hem göçmenleri hem de yerleşik halkı etkilemesi, konunun seçilme nedeni açısından en önemli sebeptir. Bu anlamda; alınan kararların bir politika analizi çerçevesinde ve meşruiyet meselesi üzerinden toplumsal tabanda nasıl algılandığını tespit etmek önemli olacaktır. Bu tespitlerin Türk Devletinin izleyeceği göç politikasına rehberlik edebilecek düzeyde anlamlı hale getirilebilmesini ve kabul edilebilmesini sağlamak, konunun seçilme nedeni olarak ifade edilebilir.

Araştırmanın özgünlüğü ise; Michael Mann'ın Kuramsal çerçevesini Altyapısal İktidar üzerinden kurguladığı Devlet Kapasitesi kavramından yola çıkarak, meşruiyet kavramının da bu kuramsal yapıya eklenilebilme şansının doğmuş olması, çalışmanın özgünlüğüne katkı sağlayacaktır.

[illegible][illegible][illegible]

- 2) Türk göç politikasının etkinliğini, ulusal veya uluslararası yardımlar göz önüne alarak değerlendirdiğinizde, Suriye göç politikasının ekonomik ve mali kapasite sorunu ile karşılaşacağını düşünüyor musunuz? Merkezi bütçe üzerindeki mali yüke etkisi (Enflasyon ile işsizlik açısından).

Göç var mıdır? evet ve özellikle Suriye etkisini diğer bölgelere de yayıyor.
Bu nedenle, bu soruyu: Göç yönetilebilir mi? Slogan ile yapılabiliyor.
Dr: Tarih boyunca insanların istiklal etmekte olduğu yerlerde kültürlerinde de farklılıklar vardır.
Kısa Döner yapılabiliyor, yerlere yerleştirilebilir ve etkin yapılabilir.

- 3) Küresel sorumluluk ve mali külfetin paylaşılması noktasında, izlenen göç politikası, dış politika aracı olarak kullanılmakta mıdır?

Bu sorunun perak miktardır. Dış politika aracıdır. Bizim AB ile görüşmelerimizde bunu para politikası aracı olarak kullanıyoruz. Dr: 3+3'ük antlaşması mütahap Dış politikası olarak söyleyebiliriz.

IV. BÖLÜM SORULAR

"Suriye Göç Politikasını Askeri Boyutunu Anlamaya Çalışan Sorular"

- 1) Küresel anlamda Mülteci hareketlerinin seyrini nasıl değerlendiriyorsunuz? Ulusal tehdit mi? Sosyo-ekonomik külfet mi? İnsan hakları sorunu mu?

Mülteci hareketinde esas nokta insan hakkıdır. Bir insan bulduğu ülkede barınma hakkı vardır. Bu nedenle tek eteği; zaten insan hakkı. Sorun olgusu; pasaport. Ancak; Kitleli hareketler güvenlik sorunu ortaya çıkarıyor bu ise; bir polisin alt kırılımıdır. Adet; genel anlamda mülteci meselesi; insan hakkı sorunu.

- 2) AB Ortak Göç Politikası felsefesinin değişen seyri, Türkiye göç politikasını da etkilediğini düşünüyor musunuz? Avrupalılaşma, güvenlikleştirme algısı.

Bu Kite Algısı, tehlike olarak görülüyor. Göç sebe; insanın içi dışı olarak yönetilebilir bir konu/sorun değildir. Avrupa'ya mülteciyi göçtürme durumları. Uzun yolları insanın adapte edileceği süreyi etkiler. Fakat; Göç politikasının yapılması sürecinde; insan faktörü olumsuz faktör en son unsur değildir.

- 3) Frontex, Eurosur, Schengen Sistemi gibi sınır güvenliğine dair politika araçları hakkında ne düşünüyorsunuz? Artan Güvenlik algısının göç politikasını doğrudan etkilediğini düşünüyor musunuz? Güvenli üçüncü ülke kavramı ve geri kabul anlaşmaları ile ne anlamamız gerekiyor?

* Frontex ile yakın işbirliği göç politikasını olumlu etkiler. Ancak; riskler faktörü; bu durumda politika kullanımda aksamalar nedeniyle işbirliği zorlaşır. Ancak bilgi paylaşımı yapılmaktadır. Zaten te; insan hakkı olgusu. Göçü kabul etme politikası; Uluslararası krizlere karşı daha etkili bir politika. "na konu olmayacağı; ifade edilir. 11 Aralık 2013'te Göçü Kabul Anı; AB-Türk C Zilla. İhtiyaçları için yapılmıştır. Şişme bombası da birkinse edilecektir. Yani; AB için birer geri kabul yapması için kriz. Uluslararası kriz bombası yapması ya da. İradetli bir politika. Bu nedenle; geri kabul ile ilgili aykırılık durumu olmaz. Mülteci.

- Port Gec politikası, Arden kentinin kapagını bir sürece. And: Vizeye alırım
mülkiyetinin "indirgen"de yansıyabilmektedir. (Schmidt Dilekçesinde de.)
Vize Serbestisi: dışlanan, parı kabul etmek bir vizeye olup; Geciktiler
net şekilde bir politika kararı değildir. Sırası içinde bir konusudur.
72 kriterden biri de vize serbestisi konusundadır; parı kabul etmek sırası
içinde olmaktadır.

2) Mevcut Göç politikasının, Türk vatandaşlarını ve Suriyeli göçmenleri kapsadığını ve

- [illegible]

[illegible][illegible]

7

GÖRÜŞME SORULARI

Görüşme soruları Kuramsal çerçevemizi oluşturan 4 ana başlık etrafında ifade edilecektir.
Bu ana başlıklar içinde alt sorular ile konunun derinlemesine anlaşılmasına çalışılacaktır.

Görüşmecisi: **Selman Salim KESGİN**

Yer ve Saat: **KIZILAY / ANKARA**

I. BÖLÜM SORULAR

“Türkiye Devleti’nin Göç Politikasına Dair Genel Sorular”

- 1) Göç olgusu açısından, diğer ülkelerden farklı olarak, Türkiye’nin kendine has özellikler taşıdığını düşünüyor musunuz?

Halkın ilke oradadır ve belkilerde vatandaşlar için oradaki vatandaşların Türkiye’ye yerleştiği var. Gallipoli’ye göç etmiş orada saklanması. Türkiye’ye 7 milyon insanın göç etmesi olduğunu orada taşıyorlar. (Genel olarak 700 milyon insan içinde). Türkiye 16 ve 15. sırada ve bu Halkın ilke oradadır. Ayrıca, Etnik kimlik ile ilişkili göçün tabii süreçler ve bu bir politika olarak ta göçtür. Ayrıca, 1960’larda başlayan Asya’dan insanları Türkiye’ye göçtür. En son, Türkiye’ye kız baskısında göç için göçe mecbur olmuştur ve bu her zaman olacaktır, bu şekilde denetimlerin bir yansıması.

- 2) Türkiye’nin mevcut Göç Politikasının oluşmasına katkıda bulunan, AB üyeliği perspektifinin, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarının, BMMYK veya diğer ulusal/uluslararası kuruluşlarının etkilerini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Bu AB ile ilgili etkilidir. İnsan haklarının tutulması. Benim ve uluslar arası için temel bir yardım yansıması.

STK, ~~statistik~~ istatistik yönünden seçilmiştir. Devletin en büyük STK'ları olduğu
Geri planlarına maddelerinde STK faaliyetleri açıklanmıştır.
Pekiştirme seçilmesinde özellikle 2008'de başlayan JUKK komisyonu
da önemli bir etki.
Çok farklı STK grupları farklı sınıflarda. Bu nedenle çok önemli bir etkisi.
Sonuç, belirli bir unsur olarak.

^{musunuz?}
Özellik sadamın içim için oktu.
2003'te özellik AB üyesi.
Beynümülki, heret taktirinde Törle Kuru Salkırına pider
AB üyesinde, yattos özellik de oktu kabaca yattos üyesi.

II. BÖLÜM SORULAR

"Suriye Göç Politikasının İdeolojik Boyutunu Anlamaya Yönelik Sorular"

- 1) Göç Politikasına dair toplumda oluşan ekonomik olarak katlanılan mali yüke, siyasi olarak dini ve etnik yapıya, ideolojik olarak insan hakları ve kardeşlik durumuna ve askeri olarak güvenlik hususuna dair söylemler hakkında neler düşünüyorsunuz?

Askeri tehdit, güvenlik riski olduğu anılır.
İdeolojik olarak, insaniyet ve kardeşlik boyutu daha çok öne alınmıştır. Burada
bir kardeşliği vardı.
Etnik olarak, çok söylemler var ama: Kattakı çok fazla.
Dinler, kitle, ıslahat. Suriyeliğin dışından göçte etkisi sınırlı olabilir ama Türkiye
genelinde bu söylem doğru değil.
Olumsuz söylemler genel olarak: Sistemden memnun olmayanların ve suçlu olarak
başkasını göçmenlerin yaptığını söylerler. Aykırı toplumda yanlış bilgilerle insanların yanlış
algıları ile bu söylemler oluşuyor.

- 2) Müstakil bir kamu politikası oluşturulmasına doğrudan Suriyeli göçmenlerin etkisi olduğunu düşünüyor musunuz?

Yukarı 2008'de başladı ve Suriyeli göçmenler başladı. Ve artık
böyle arada yaşa zorlanıyor. Ve Göç İdaresi'nin kurulması net sebebi
değil ama katkı sağladı işleyişte ve yetkilerde.
2008-2011 arası, ilk 40-50 bin Ukraynalı, Kazan, yetersiz
işin zorlanması. 2011 sonrası Göç İdaresi'ne katkı sağlandı, DPDD kuruldu
deserdi oldu.

- 3) Topluma uyum hususunda, Türk Göç Politikasının asıl sorun olarak gördüğü en önemli olgular nelerdir? Kültürel mi? güvenlik mi yoksa iktisadi mi?

Müstakil bir göç politikası oluşturulması gerekiyor. Türk'te göç yönetimi
öncelikle güvenlik ve en son kültürel olarak düşünülüyor.
Uyum hususunda sınırlar oluşturulması gerekiyor.

III. BÖLÜM SORULAR

(TEBİS'le)

“Suriye Göç Politikasının Ekonomik Boyutunu Anlamaya Yönelik Sorular”

- 1) Göç politikasına yönelik, kamuoyu ile paylaşılmış, bir harcama politikası oluşturuldu mu?
Gelinen noktada göç politikası harcamalarına yönelik sonuçları nasıl yorumluyorsunuz?

Harcama politikası yok.

- 2) Türk göç politikasının etkinliğini, ulusal veya uluslararası yardımlar göz önüne alarak değerlendirdiğinizde, Suriye göç politikasının ekonomik ve mali kapasite sorunu ile karşılaşacağını düşünüyor musunuz? Merkezi bütçe üzerindeki mali yüke etkisi (Enflasyon ile işsizlik açısından).

Kapasite sorunu mevcut. Milyarlar kat; fakirleşti.
Yapıyor ve 2 yıl sonra bu proje bitecek. ve ciddi bir bütçe etkisi
Var.

- 3) Küresel sorumluluk ve mali külfetin paylaşılması noktasında, izlenen göç politikası, dış politika aracı olarak kullanılmakta mıdır?

Evet, dış ticaret için elinde kullanılmaktadır.

- 4) Türk Göç Politikası açısından, AB'ye uyum sürecinde, öncelikli olarak üzerinde durulan hususları nasıl detaylandırabilirsiniz? Vizesiz dolaşım mı? Mültecilere Yardım mı? Toplumla uyumlu bir göç politikası oluşturma mı?

Portage: Vizesiz dolaşım, mültecilerden daha önce.
AB ise tampon bölge olmaya istiyor.

V. BÖLÜM SORULAR

"Suriye Göç Politikasını Siyasi Boyutunu Anlamaya Çalışan Sorular"

- 1) Suriyelilere yönelik göç politikasının inşasında; tüm paydaşların katılımının sağlandığını düşünüyor musunuz?

Tüm paydaşlar olduğu düşünüyorum, YUKK kapsamında. Ancak:
Göç Politikası " " olmaktadır ancak uygulanma aşamasında

- 2) Mevcut Göç politikasının, Türk vatandaşlarını ve Suriyeli göçmenleri kapsadığını ve topluma nüfuz ettiğini düşünüyor musunuz? Bu açıdan, var olan politika süreci, Suriyelilerin Türkiye'de kalıcı oldukları üzerine mi yoksa geçicilikleri üzerine mi oluşturulmuştur?

Geçerli oldu, inşaat ettiler ancak kalıcılık olmaktadır.
İzlettiler on, vatandaşlık hakkı verildiği gibi.
Bu açıdan: Geçici oldukları kabul eden ancak kalıcı oldukları
ni de potansiyel potansiyel bir yoldadır.

3) Göç politikasına dair bir mesruluk sorunu olduğuna dair görüşleri nasıl yorumluyorsunuz?

Bu algının oluşmasına sebep olarak, politik kararların toplumsal adaleti ve eşitlik ilkesini göz ardı ettiğini söyleyebilir misiniz? (Çalışma Hayatı ve Eğitim ve Sağlık Hizmetleri gibi)

Mesruluk sorunu olduğunu düşünmüyorum. Çanta; Siyasi irade bunu yapar. Anca; meclis içinde tartışılır daha seftif olabilir. 2011 sonrası yapılan politikalar sonrası, siyasi iktidarın seçimlerin sonucunda iktidarı sürdürmesi mesruluk sorunu keldiriyor. Anca; Adalet- Eşitlik konusunda. Bunun ilerde bir sıkıntı olmayacağını düşünüyorum, yani diğer illerde de eşit dağılım yapılmalı.

4) Türkiye'nin uyguladığı göç politikasının ulusal ve uluslararası siyaset alanı içindeki yerini ve etkinliğini nasıl değerlendiriyorsunuz? Göç politikası kendi içinde net olmama durumu yaratarak bir politika mı uygulamaktadır? Politik kararların kimi zaman gecikmeli veya kimi zaman net olmaması politik bir araç olarak görülebilir mi?

4 milyon Suriyeli sığınmacı misafir ya da bir ülke olarak 2011-2018 arası parametreler çok değişmiştir. 2016 sonrası; Akademi politikasının sıkıştırılması, ayarlanıyor. Bu aslında netisizlikten ~~itibar~~ ziyade; gecikmeli/bolukluk açısından netlik durumu var. Sınırlanmış ise; Gecikmeli olduğu için netlik sorunu yok.

Örnekler: Eğitim/Sağlık hizmetleri konusunda var mı? → Keserici konusunda? Göç idaresi modülü için nasıl yetki?
Not! Göç Politikasının durumu? → Zaman ayırdığınız için, teşekkür ederiz.
Ulusal Yönetimin durumu? etkilenmektedir.
Yabancılar ile ilgili durum? Zaman ayırdığınız için, teşekkür ederiz.
Kırsal alanlar için durum? Zaman ayırdığınız için, teşekkür ederiz.

GÖRÜŞME SORULARI

Görüşme soruları Kuramsal çerçevemizi oluşturan 4 ana başlık etrafında ifade edilecektir. Bu ana başlıklar içinde alt sorular ile konunun derinlemesine anlaşılmasına çalışılacaktır.

Görüşme: Bakir Utku ATAÖAN
Yer ve Saat: Dişleri Bakanlığı İltice Dairesi Başkanlığı / ANKARA

I. BÖLÜM SORULAR

“Türkiye Devleti’nin Göç Politikasına Dair Genel Sorular”

- 1) Göç olgusu açısından, diğer ülkelerden farklı olarak, Türkiye'nin kendine has özellikler taşıdığını düşünüyor musunuz?

Türkiye, hep Anadolu'ya göre değil, Balkanlar'dan biridir. Polonya, Bulgaristan gibi Avrupa'da bulunanlar da Anadolu'ya göre değil, Türkiye'nin Anadolu'dan başına göre değil, ülke olarak kabul edilmesini istiyorlar.

Arvids berättelse på den kritiske öde departementet.

Tarlaya transizit, komandan babağ ayrıcı; catigora bələbəinə yəni dənəsi
ne bələbə; Alın silkdir.

Pull ve push faktör, transit ülke kamu kurumları.

Maksim, bu kanchi tushaye pli transie karamandir. Eki nix ifajabnam
rull fashir dok pasteribiler. Gax dardubkann bir alporok. Doamli olamda paxa idare
edibinde

- 2) Türkiye'nin mevcut Göç Politikasının oluşmasına katkıda bulunan, AB üyeliği perspektifinin, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarının, BMMYK veya diğer ulusal/uluslararası kuruluşlarının etkilerini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Türkiye Cumhuriyeti için kurulus ilkeleri, bu ilkelerin tarihi etkileri, önemleri, 20. yüzyılda Bulgar devletinde Türkiye ile ilgili gelişmeler. Ve Türkiye'nin diğer ülkeleri, insanı tanıma ve AB ile ilişkileri, tarihi deneyimleri.

Biz, bu politikayı ASB de gündere yamıyor. Ama diğer ülkelerin
antim satışlar daha çok etti oluyor.

- 3) Göç politikamızın gündeme gelmesi ve varlığına olan ihtiyaç hususunda, sivil toplumun etkisini değerlendirebilir misiniz? Baskı unsuru olabildi mi?

Sivil toplum baskı değil, yardımcı unsurdur. Dr. Kızılog abı
kavimle eleştirel şekilde loam.

Kızılog abı diğer kuruluşlar, devlet kapasitesini artırarak göç
politikasına yardımcı ettiler diyecektir.

Sivil toplum desteği olmadan, olmaz.

Göç politikası, toplum değil, devleti yettiği olduğu bir dandir
Eğerdenliği kollandığı bir dandir.

- 4) Göç politikasından etkilenen taraflar açısından, yurttaşların, sığınmacıların ve AB üye
sürecinin ihtiyaçları arasında, bir öncelik sıralaması söz konusu olduğunu düşünüyor
musunuz?

Sığınmacılara verilen haklar, vatandaşlara verilen haklardan öteye geçmez.
Bu hiçbir devlet için söz konusu dandir. Ama yardım yapılabilir. Bu
poli

II. BÖLÜM SORULAR

“Suriye Göç Politikasının İdeolojik Boyutunu Anlamaya Yönelik Sorular”

- 1) Göç Politikasına dair toplumda oluşan ekonomik olarak katlanılan mali yüke, siyasi olarak dini ve etnik yapıya, ideolojik olarak insan hakları ve kardeşlik durumuna ve askeri olarak güvenlik hususuna dair söylemler hakkında neler düşünüyorsunuz?

Narratif olarak söylemler de dâhil olmak üzere toplumdaki
bilgiye dair olan bir dizi/söylendirme, işte öyle.

- 2) Müstakil bir kamu politikası oluşturulmasına doğrudan Suriyeli göçmenlerin etkisi olduğunu düşünüyor musunuz?

3.6 milyon insanın iktisadi olarak durum, kitleler, bir
eğitim, mesleki ihtiyacı, bu bir politika oluşturulmasına etki etmiştir.

- 3) Topluma uyum hususunda, Türk Göç Politikasının asıl sorun olarak gördüğü en önemli olgular nelerdir? Kültürel mi? güvenlik mi yoksa iktisadi mi?

Bunlar neye göre bilginizle ilgili.
Dil ve eğitim birliği açısından.

III. BÖLÜM SORULAR

“Suriye Göç Politikasının Ekonomik Boyutunu Anlamaya Yönelik Sorular”

- 1) Göç politikasına yönelik, kamuoyu ile paylaşılmış, bir harcama politikası oluşturuldu mu? Gelineen noktada göç politikası harcamalarına yönelik sonuçları nasıl yorumluyorsunuz?

- 2) Türk göç politikasının etkinliğini, ulusal veya uluslararası yardımlar göz önüne alarak değerlendirdiğinizde, Suriye göç politikasının ekonomik ve mali kapasite sorunu ile karşılaşacağını düşünüyor musunuz? Merkezi bütçe üzerindeki mali yüke etkisi (Enflasyon ile işsizlik açısından).

- 3) Küresel sorumluluk ve mali külfetin paylaşılması noktasında, izlenen göç politikası, dış politika aracı olarak kullanılmakta mıdır?

33 milyarın 11'ini fazla harcandı. Doğru bir bilgi yok. Bizim yardım oranları yoktur. AB den yardım almıyoruz.
Uluslararası toplum Suriye krizini görmezden gelir. Bu küresel bir sorundur.
Bununla yardım etmek zorundayız.
Kalkınma politikası, işsizlik. Bu uluslararası toplumda ortaklaşa
paylaşım gerekir.

kurumların sorumluluk alanına 6. den alan kalkınma politikası
yanlış olan kalkınma politikası, olumsuz etkiler
Bu küresel bir sorundur. Bu sorumluluk biriktirilmemelidir. Özellikle Suriye krizinin sebebi bir olumsuz
rölemler sorumlulukları katanlarıdır. Bu Suriye krizi, küreseldir. Biz insanı bozuyoruz. Yayıp pelerine bittik.

IV. BÖLÜM SORULAR

“Suriye Göç Politikasını Askeri Boyutunu Anlamaya Çalışan Sorular”

- 1) Küresel anlamda Mülteci hareketlerinin seyrini nasıl değerlendiriyorsunuz? Ulusal tehdit mi? Sosyo-ekonomik külfet mi? İnsan hakları sorunu mu?

Biz insanı boyutuyla değeriş. Güç, 1,5 seneye
üzeler kalleti.

- 2) AB Ortak Göç Politikası felsefesinin değışen seyri, Türkiye göç politikasını da etkilediğini düşünüyor musunuz? Avrupahılaşma, güvenlikleştirme algısı.

- 3) Frontex, Eurosur, Schengen Sistemi gibi sınır güvenliğine dair politika araçları hakkında ne düşünüyorsunuz? Artan Güvenlik algısının göç politikasını doğrudan etkilediğini düşünüyor musunuz? Güvenli üçüncü ülke kavramı ve geri kabul anlaşmaları ile ne anlamamız gerekiyor?

→ Bu yapılar dır, göçün sadece güvenliğini, Entüsiz
araçlar. Bu insanları ticarete kav
dnesine itiyor.
Türk 'ın öncelikle insanidir. - B
Yollar tıkanır, insanı id.

- 4) Türk Göç Politikası açısından, AB'ye uyum sürecinde, öncelikli olarak üzerinde durulan hususları nasıl detaylandırabilirsiniz? Vizesiz dolaşım mı? Mültecilere Yardım mı? Toplumla uyumlu bir göç politikası oluşturma mı?

V. BÖLÜM SORULAR

“Suriye Göç Politikasını Siyasi Boyutunu Anlamaya Çalışan Sorular”

- 1) Suriyelilere yönelik göç politikasının inşasında; tüm paydaşların katılımının sağlandığını düşünüyor musunuz?

- 2) Mevcut Göç politikasının, Türk vatandaşlarını ve Suriyeli göçmenleri kapsadığını ve topluma nüfuz ettiğini düşünüyor musunuz? Bu açıdan, var olan politika süreci, Suriyelilerin Türkiye’de kalıcı oldukları üzerine mi yoksa geçicilikleri üzerine mi oluşturulmuştur?

3.6 milyon insan, Suriye’den kaçıp Türkiye’ye sığınmış durumda. Suriye’deki durumun Türkiye’ye etkileri çok büyük. Zaten bu sığınmacıların ilke ilke gelmesi. Ancak, politika olarak nasıl bir

- 3) Göç politikasına dair bir meşruluk sorunu olduğuna dair görüşleri nasıl yorumluyorsunuz?
Bu algının oluşmasına sebep olarak, politik kararların toplumsal adaleti ve eşitlik ilkesini göz ardı ettiğini söyleyebilir misiniz? (Çalışma Hayatı ve Eğitim ve Sağlık Hizmetleri gibi)

- 4) Türkiye'nin uyguladığı göç politikasının ulusal ve uluslararası siyaset alanı içindeki yerini ve etkinliğini nasıl değerlendiriyorsunuz? Göç politikası kendi içinde net olmama durumu yaratarak bir politika mı uygulamaktadır? Politik kararların kimi zaman gecikmeli veya kimi zaman net olmaması politik bir araç olarak görülebilir mi?

Zaman ayırdığınız için, teşekkür ederiz.

Ek-3 Türk Vatandaşları İle Yapılan Anket Çalışmasına Dair Soru Formu

TÜRK VATANDAŞLAINA YÖNELİK ANKET SORULARI						
Madde No	A	Karar Derecesi				
		Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
		5	4	3	2	1
1	Farklı dil, din ve etnik yapıdan insanlara karşı anlayışlıyım.					
2	Suriyeli bir komşunun olması beni rahatsız etmez.					
3	Suriyelilere evimi kiraya verebilirim.					
4	Suriyelilere yönelik yardım faaliyetlerine katılmak isterim.					
5	Yaşadığım yerlerdeki düzensizliğin sebebi Suriyelilerdeğildir.					
6	Suriyeli biriyle arkadaş olabilirim.					
7	Suriyelilerle evlenmek, toplumsal yapımıza zenginlik katar.					
8	Suriyeli dilencilere ayırım yapmadan para verebilirim.					
9	Suriyeli lokantalardan rahatlıkla yemek yiyebilirim.					
10	Suriyelilerin nezih restoranlarına ailemle gidebilirim.					
11	Suriyelilere yönelik olumsuz söylemler beni üzmemtedir.					
12	Ülkelerinde savaş varken; Suriyelilerin plaj ve parklarda nargile keyfi yapmasından rahatsızlık duymuyorum.					
13	Suriyelilerin bayramda ülkelerine rahatlıkla gidiş gelişlerini yadırgamıyorum.					
14	Suriyelileri kabul etmek din kardeşliğinin gereğidir.					
15	Suriyelilerin kendi ülkelerini terk etme sebeplerini makul bulmuyorum.					
B						
1	Göç politikası kapsamında yapılan harcamalara ilişkin bilgi sahibiyim.					
2	Göç politikamızın uygulanabilmesi için parasal kaynağımız olduğunu biliyorum.					
3	Vatandaşlar ile Suriyeliler birlikte çalışmaktan hoşlanmaktadırlar.					
4	Suriyeliler, ülkemizde, refah içinde yaşamaktadırlar.					
5	Suriyeliler, ticari hayatın canlanmasını sağlamışlardır.					
6	Suriyelilere nakdi veya ayni yardımda bulunabilirim.					
7	İşsizliğin artmasında, Suriyelilere açılan iş imkânlarının etkisi olmamıştır.					
8	Vatandaşlarımıza ve Suriyelilere yetecek kadar ülkemizin kaynağı vardır.					
9	Suriyelilere yapılan yardımlar ekonomik büyümeden daha önemlidir.					
10	Suriyelilere yardım yerine vatandaşlarımızın refahını artırmak daha önemlidir.					
11	Suriyeliler kolay şekilde mülk alabilmelidir.					
12	Suriyelilere eğitimde fırsat eşitliği sağlanması, ekonomiye de olumlu katkı sağlayacaktır.					
13	Türkiye Cumhuriyeti Devleti Suriyelilere yeteri kadar yardım eli uzatmıştır.					
14	Suriyelilere çalışma izni verilmelidir.					
15	Maddi durumu iyi olan Suriyelilere vatandaşlık verilmelidir.					

Madde No	C	Karar Derecesi				
		Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
		5	4	3	2	1
1	Suriyelilere yönelik, güvenlik tedbirlerinin artırılmasını gerekir.					
2	Ülkemde Suriyelilerin suç işlemesi, beni rahatsız etmektedir.					
3	Suriyelilerin bizlere vereceği can ve mal kaybından endişe duyuyorum.					
4	Suriyelilerle çatışma haberleri beni üzmektedir.					
5	Toplumda güvenlik açığının sebebi farklı kültürlerin olması değildir.					
6	Etnik kökene dayalı bir ayrımcılık sorunu olduğunu düşünmüyorum.					
7	Suriyeliler toplumsal ahlak ve huzuru bozmamaktadırlar.					
8	Suriyeliler, kamu düzenine tehlike oluşturmamaktadırlar.					
9	Askerlerimizin, Suriye’de savaşmasını destekliyorum.					
10	Suriyeli kadın, yaşlı ve çocuklar dışında kalanların gönderilmesi düşüncesine karşıyım.					
11	Suriyeliler ile artan nüfusumuz, devletimize güç katacaktır.					
12	Daha fazla Suriyeli kabul edilmemelidir.					
13	Derhal geri gönderilmelidirler					
14	Suriyeliler sorunu yönetimin yetersizliği nedeniyle büyümüştür.					
15	Yeni doğan Suriyeli bebeklerin Türk vatandaşı olmasını, gelecek nesillere etkisi bakımından doğru bir uygulamadır.					
D						
1	Suriyelilere yönelik göç politikası, toplumun her kesiminin katılımı ile sağlanmıştır.					
2	Suriyeliler siyasete girebilmelidir.					
3	Türkiye’nin en önemli sorunu Suriyeli sığınmacı sorunudur.					
4	Göç politika ve düzenlemeleri toplumdaki fırsat eşitliğini zedelememektedir.					
5	Toplumda, tek bir kültürün hakim olmasından ziyade her kültürün eşit haklara sahip olmasını tercih ederim.					
6	Suriyelilere vatandaşlık hakkı verilmelidir.					
7	Toplum göç politikasını uygulayan kurum ve kuruluşlar hakkında yeteri kadar bilgi sahibidir.					
8	Sığınmacıları misafir olarak görüyorum.					
9	Türkiye Devletinin Suriye politikası, Ortadoğu Barışına hizmet etmektedir.					
10	Türkiye Cumhuriyeti Devletine verdiğim destek, göç politikasına destek vermeme de gerektirmektedir.					
11	Ülkemizin durumuna bağlı olarak, göç politikamızın değiştirilmesini olumlu buluyorum.					
12	Göç politikamız, Türkiye’nin bir kozu olarak kullanılabilir.					
13	Suriye ve Irak sınır kapılarında girişler zorlaştırılmalıdır.					
14	Suriyeliler, Bayram için ülkelerine gidilebiliyorlarsa, ülkelerine temelli de dönebilirler.					
15	Hükümet, Suriyelileri siyasal bir tutum içinde değerlendirmektedir.					

ARAŞTIRMA ANKET FORMU VE İÇERİĞİNE DAİR BİLGİLER

Araştırma Konusu: “Türkiye’de Suriyeli Göçmenlere Yönelik Politikalar: Devlet Kapasitesi ve Meşruiyet Sorunu”

Danışman: Prof. Dr. Kıvanç ULUSOY (İstanbul Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü Öğretim Üyesi)

Öğrenci Adı: Özgür ÜZELAKÇİL

Anket Çalışmasının Yeri: İstanbul İli Fatih İlçesi, Mersin İli Mezitli İlçesi ve Kilis İl Merkezi

Çalışmanın Konusu

İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı Doktora öğrencisi olarak; hali hazırda, “Türkiye’de Suriyeli Göçmenlere Yönelik Politikalar: Devlet Kapasitesi ve Meşruiyet Sorunu” isimli doktora tezim hakkında araştırma yapmaktayım. Anket çalışmasıyla ilgili olarak, elde edeceğim bilgilerin ve katılımcıların kimliklerinin gizli kalacağını ve başka kişilerce paylaşılmayacağını ifade etmek isterim. Bu açıdan, Göç Politikamıza dair elde edilecek düşünceler sayesinde, konunun daha da derinlemesine anlaşılmasına yardım edebileceğini umut ediyorum.

Çalışmanın Amacı:

Çalışmamızın amacı; Türkiye Devleti’nin uyguladığı Suriye Göç Politikasının politik, ekonomik, sosyal ve güvenlik alanlarında doğurduğu sonuçlardan yola çıkarak kapasite ve meşruiyet sorunu yaşayıp yaşamadığını tespit etmek olacaktır.

Bu anlamda; İstanbul ili Fatih ilçesi, Mersin ili Mezitli ilçesi ve Kilis il merkezi özeninde; vatandaşların ve Suriyeli sığınmacıların göç politikasına yönelik algılarından yola çıkarak, Devlet Kapasitesi ve Meşruiyet ilişkisini açıklığa kavuşturmak için anket çalışması yapılacaktır. Böylece; veriler toplanarak bir durum çalışması niteliğinde, Türkiye’nin Suriyelilere Yönelik Göç Politikasına dair politikalarının, iktisadi, ekonomik, askeri ve ideolojik boyutlarıyla, etkileri ortaya konulacaktır.

Bu açıdan, araştırmada sorulması planlanan sorular aşağıda belirtilmiştir.

KİŞİSEL BİLGİLER

1. Cinsiyetiniz :
A) ErkekB)Kadın
2. Yaşınız :
A) 18 – 25 B) 26 – 33 C) 34 – 41 D) 42 – 49E) 50 yaş ve üzeri
3. Eğitim Durumunuz:
A) İlköğretim B) Ortaöğretim (lise) C)Yüksek Okul D) Lisans E) Yüksek Lisans ve Üstü
4. Mesleğiniz:
A) Memur B)Serbest MeslekC)Diğer (.....)
5. Konumunuz:
A)Kamu GörevlisiB) Çalışan C) İşyeri SahibiD)ÖğrenciE)Diğer
6. Kaç Yıldır Çalışıyorsunuz:
A) 0 - 5 yıl B) 6 – 10 yıl C) 10 – 15 yıl D) 16 – 20 yıl E) 21 ve Üstü

Ek-4 Suriyeli Sığınmacılar İle Yapılan Anket Çalışmasına Dair Soru Formu

TÜRKİYE'DE SURİYELİ GÖÇMENLERE YÖNELİK POLİTİKALAR: "DEVLET KAPASİTESİ VE MEŞRUIYET SORUNU"
KONULU DOKTORA TEZ ÇALIŞMASI KAPSAMINDA
ARAŞTIRMANIN ANKET FORMU VE İÇERİĞİNE DAİR BİLGİLER

Araştırma Konusu: "Türkiye'de Suriyeli Göçmenlere Yönelik Politikalar: Devlet Kapasitesi ve Meşruiyet Sorunu"

Danışman: Prof. Dr. Kıvanç ULUSOY (İstanbul Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü Öğretim Üyesi)

Öğrenci Adı: Özgür ÜZELAKÇIL

Anket Çalışmasının Yeri: İstanbul İli Fatih İlçesi

Çalışmanın Konusu

İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı Doktora öğrencisi olarak; hali hazırda, "Türkiye'de Suriyeli Göçmenlere Yönelik Politikalar: Devlet Kapasitesi ve Meşruiyet Sorunu" isimli doktora tezimi hakkında araştırma yapmaktayım. Anket çalışmasıyla ilgili olarak, elde edeceğim bilgilerin ve katılımcıların kimliklerinin gizli kalacağını ve başka kişilerle paylaşılmayacağını ifade etmek isterim. Bu açıdan, Göç Politikamıza dair elde edilecek düşünceler sayesinde, konunun daha da derinlemesine anlaşılmasına yardım edebileceğini umut ediyorum.

Çalışmanın Amacı:

Çalışmamızın amacı; Türkiye Devleti'nin uyguladığı Suriye Göç Politikasının politik, ekonomik, sosyal ve güvenlik alanlarında doğurduğu sonuçlardan yola çıkarak kapasite ve meşruiyet sorunu yaşayıp yaşamadığını tespit etmek olacaktır.

Bu anlamda; İstanbul ili Fatih ilçesi, Mersin ili Mezitli ilçesi ve Kilis il merkezi özeninde; vatandaşların ve Suriyeli sığınmacıların göç politikasına yönelik algılarından yola çıkarak, Devlet Kapasitesi ve Meşruiyet ilişkisini açıklığa kavuşturmak için anket çalışması yapılacaktır. Böylece; veriler toplanarak bir durum çalışması niteliğinde, Türkiye'nin Suriyelilere Yönelik Göç Politikasına dair politikalarının, iktisadi, ekonomik, askeri ve ideolojik boyutlarıyla, etkileri ortaya konulacaktır.

Bu açıdan, araştırmada sorulması planlanan sorular aşağıda belirtilmiştir.

KİŞİSEL BİLGİLER				
1. Cinsiyetiniz :				
A) Erkek		B) Kadın		
2. Yaşınız :				
A) 18 – 25	B) 26 – 33	C) 34 – 41	D) 42 – 49	E) 50 yaş ve üzeri
3. Eğitim Durumunuz:				
A) İlköğretim	B) Ortaöğretim (lise)	C) Yüksek Okul	D) Lisans	E) Yüksek Lisans ve Üstü
4. Mesleğiniz:				
A) Memur	B) Serbest Meslek	C) Diğer (.....)		
5. Konumunuz:				
A) Kamu Görevlisi	B) Çalışan	C) İşyeri Sahibi	D) Öğrenci	E) Diğer
6. Kaç yıldır çalışıyorsunuz:				
A) 0 - 5 yıl	B) 6 – 10 yıl	C) 10 – 15 yıl	D) 16 – 20 yıl	E) 21 ve Üstü

SURİYELİ SİĞİNMACILARA YÖNELİK ANKET SORULARI

دراسة استقصائية للاجئين السوريين

Madde No	A	Karar Derecesi				
		Kesinlikle Katılmıyorum أو اقتبسة	Katılmıyorum أو أقل	Kararsızım متردد	Katılmıyorum تعارض	Kesinlikle Katılmıyorum لا أو اقتبسة
		5	4	3	2	1
1	Türkiye'nin kapılarını açmasını minnetle karşılıyorum. ١/ أنا ممنونة من الدولة التركية لانها فتحت لنا ابوابه					
2	Türkiye'nin bizleri yerleştirmek için sağladığı olanakları yeterli buluyorum. ٢/ ان الدولة التركية امنة احتياجاتنا الكاملة من أجل بقائنا في ارضها					
3	Kamplardaki barınma, eğitim, sağlık ve güvenlik hizmetlerini yeterli buluyorum. ٣/ الاحتياجات التي تلمت في المخيمات من التعليم والصحة وخدمة الامان كافية					
4	Kamp dışında yaşamak daha insani bir durumdur. ٤/ ان العيش خارج المخيمات وضع انساني كبير					
5	Kamp dışında, Türk toplumuyla kaynaşacak ortamların yaratıldığını düşünüyorum. ٥/ انا اعتقد ان الوضع مع الشعب التركي خارج المخيمات سيخلق الالتحام والتقارب					
6	Devlet kurumlarını biliyor ve onlara kolaylıkla erişebiliyorum. ٦/ دوائر الدولة تعلم وتسهل امور التعليم					
7	Okulu gidecek çocuklar, eğitim hizmetine kolayca erişmektedir ٧/ سهولة خدمة التعليم متوفرة أو الانداسيون المدارس					
8	Çocuklarımızın eğitim ve sağlık sorunları hızla çözülmektedir. ٨/ تعليم الاولاد في المدارس وصحتهم في المشافي تحل بسرعة كاملة					
9	Çocuklarımızın Türk arkadaşları vardır. ٩/ أطفالنا ولولادنا لهم اصداقاء اترك					
10	Güvenlik sorunu yaşamamaktayız ١٠/ نحن لا نعيش مشكلة في الامان					
11	Uluslararası yardımlar Türkiye Devleti tarafından bizlere hızlıca ulaştırılmaktadır. ١١/ ان الدولة التركية مع الدول الأخرى تدعنا وتقدر الوصول إلينا بسرعة كبيرة					
12	Türkiye Devleti bizlere kalıcı gözle bakmaktadır. ١٢/ ان الدولة التركية تقدر إلينا في نظر البقاء في ارضها					
13	Türk toplumu bizlere destek vermektedir. ١٣/ ان الشعب التركي يؤمن لنا الدعم المالي					
14	Devlet işlerim için, nereye başvuru yapabileceğimi biliyorum. ١٤/ انا اعلم اين سأقدم طلب من أجل العمل في دوائر الدولة					
15	Kolay iş bulmak için, sigortasız ve daha az ücretle çalışabilirim. ١٥/ انا اصل في اجر بسيط ومن دون تأمين مقابل عمل سهل ومريح					
16	Çocuklarımız, ailelerine maddi destekte bulunmalıdır. ١٦/ يجب على اولادنا ان يقدم لنا المساعدة والدعم المادي لنا					
17	Kolaylıkla ev kiralayabilmekteyiz. ١٧/ نحن نقدر ان نستأجر ونوومن البيوت بسهولة					
18	Suriye'de şartlar değişirse, çalışma hayatı ve güvenlik endişelerimizden dolayı, geri dönmek isterim. ١٨/ إذا تغيرت شروط الحيات في سوريا من أجل العمل والامان والحياة اتمنى ان اعود الى بلدي محقق					
19	Türklerle ticari anlamda alışveriş yapabiliyoruz. ١٩/ نحن نقدر البيع والشراء وعمل التجارة بيت الشعب السوري والتركي					
20	Oturduğumuz yerlerde internete erişim, sokaklarımızın temizliği ve güvenliği yeterlidir. ٢٠/ الامان والنظافة كافية ومتوفر حتى خدمة التت والتواصل متوفرة في بيوتنا وشوارعنا					

ÖZGEÇMİŞ

2003 yılında Mersin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümü'nden mezun olmuştur. 2003 yılında Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Yönetim Bilimi Bölümü'nde başladığı yüksek lisans eğitimini 1 yıl dondurup, 2004-2005 yılları arası, yabancı dil eğitimi almak amacıyla, Victoria Üniversitesinde (Australia/Melbourne) bulunmuştur. Ardından, 2005 yılında Mersin Üniversitesindeki yüksek lisans eğitimine devam ederek, 2007 tarihinde “Türkiye’de Postmodern Planlama” adlı tez çalışmasıyla yüksek lisans eğitimini tamamlamıştır. 2015 yılında İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı’nda Doktora programına başlamıştır. Doktora tezi olarak belirlenen “Türkiye’de Suriyeli Göçmenlere Yönelik Politikalar: Devlet Kapasitesi ve Meşruiyet Sorunu” isimli konuyla, tez savunma aşamasına gelmiş olup; çalışmalarına devam etmektedir.

Mesleki deneyim açısından 2008-2011 tarihleri arasında Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri Mersin Bölge Müdürlüğünde memur olarak çalışmıştır. Akabinde, 2011 yılında açılan mesleki sınavda başarı göstererek, Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığına bağlı Gelir Uzmanlığı kadrosuna atanmıştır. Halen, aynı kurumda, kamu görevini ifa etmeye devam etmektedir. Evli ve bir çocuk babasıdır.